

วารสาร วไลยอลงกรณ์ปริทัศน์

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2565

Vol. 12 No. 1
January - April 2022

ISSN 2229-0931 (Print)

ISSN 2408-1019 (Online)

วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์

Valaya Alongkorn Review

วัตถุประสงค์

วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (Valaya Alongkorn Review) เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ที่ดำเนินการเผยแพร่บทความอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 โดยมีวัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ในสาขาวิชา การศึกษา สังคมศาสตร์ทั่วไป จิตวิทยาทั่วไป ธุรกิจทั่วไป การจัดการและการบัญชี ศิลปะทั่วไป และมนุษยศาสตร์ ของอาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา ทั้งภายในและภายนอกสถาบัน
2. เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ และองค์ความรู้ทางวิชาการในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการ
3. เพื่อส่งเสริมพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

นโยบาย

วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์มีนโยบายในการจัดทำ ดังนี้

1. จัดทำวารสารวิชาการโดยมีกำหนดออกปีละ 3 ฉบับ (วารสารราย 4 เดือน)
2. บทความ ที่จัดพิมพ์ในวารสารทุกบทความต้องผ่านการพิจารณาล้นกรอง จากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง จากภายในและ/หรือภายนอกมหาวิทยาลัย จำนวน 3 ท่าน และได้รับการยอมรับการตีพิมพ์บทความ จำนวน 2 ใน 3 ท่านต่อบทความ (Double-blinded Review)
3. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์เป็นบทความจากทั้งบุคลากรภายในและบุคลากรภายนอกมหาวิทยาลัยที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารฉบับอื่น ๆ หากตรวจสอบพบว่า มีการจัดพิมพ์ซ้ำซ้อนถือเป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์ประสานงานและผู้นิพนธ์ร่วม
4. บทความ ข้อความ ภาพประกอบ และตารางประกอบที่ลงพิมพ์ในวารสารเป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้นิพนธ์ กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นตามเสมอไป และไม่มีส่วนรับผิดชอบใด ๆ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์ประสานงานและผู้นิพนธ์ร่วม
5. บทความที่ต้องการรับพิจารณาลงพิมพ์ เป็นบทความภาษาไทย รูปแบบต้องเป็นไปตามที่วารสารกำหนดเท่านั้น

เจ้าของ

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

เลขที่ 1 หมู่ 20 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 13180

โทรศัพท์ 0836074907 0-2529-3598, 0-2909-1432 กด 15 โทรสาร กด 33

เว็บไซต์ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/var/index> ID Line 0836074907

วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์
Valaya Alongkorn Review
ISSN 2229-0931 (Print)

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2565

Volume 12 Number 1 January-April 2022

คณะที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์	ทรายแก้ว	อธิการบดี
รองศาสตราจารย์ศศิรินทร์	เศรษฐวัฒน์บดี	รองอธิการบดี

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิธร	จันทมฤก	ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน
-----------------------------	---------	--

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก	ปัทมสิริวัฒน์	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.องอาจ	นัยพัฒน์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.ทองหล่อ	วงศ์อินทร์	มหาวิทยาลัยปทุมธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธินันท์	พรหมสุวรรณ	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันทา	เลาหนันท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำรูญ	พริกบุญจันทร์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผดุง	พรมมูล	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
อาจารย์ ดร.วิสส์พร	จิโรจพันธุ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ผู้จัดทำวารสาร

นางสาวสุมาลี	ธรรมนิธา	นางสาวพวงเพชร	พลทอง
นายฉัตรชัย	กาสี	นายวาทีต	ทองมาก

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 3 ฉบับ (วารสารราย 4 เดือน) มกราคม-เมษายน; พฤษภาคม-สิงหาคม; กันยายน-ธันวาคม จำนวน 100 เล่ม
และเผยแพร่ทางเว็บไซต์

บทบรรณาธิการ

วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (Valaya Alongkorn Review) เป็นวารสารวิชาการ เปิดรับบทความวิจัย และบทความวิชาการ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งครอบคลุม สาขาวิชา การศึกษา สังคมศาสตร์ทั่วไป จิตวิทยาทั่วไป ธุรกิจทั่วไป การจัดการและการบัญชี ศิลปะทั่วไปและมนุษยศาสตร์) จากบุคลากรทั้งของมหาวิทยาลัยและบุคคลทั่วไป ซึ่งวารสารปีที่ 12 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2565 ฉบับนี้ ได้รับการจัดพิมพ์ทั้งสิ้น 17 บทความ เป็นบทความวิจัย 15 บทความ และบทความวิชาการ 2 บทความ

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ได้ดำเนินการเผยแพร่บทความอย่างต่อเนื่อง และจะพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยทุกบทความได้ผ่านขั้นตอนกระบวนการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิประเมินผล 3 ท่าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ไม่ทราบชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Double-blinded Review) และส่งกลับไปยังผู้นิพนธ์เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนการเห็นควรให้จัดพิมพ์

ต้นฉบับที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารนี้ถือเป็นลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี การนำข้อความใดซึ่งเป็นส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดของต้นฉบับไปตีพิมพ์ใหม่ จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของต้นฉบับและกองบรรณาธิการวารสารนี้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือมีการอ้างอิงอย่างถูกต้องชัดเจน โดยผลการวิจัยและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความต่าง ๆ เป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์ ทั้งนี้ ไม่รวมความผิดพลาดอันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์

ในโอกาสนี้ กองบรรณาธิการ ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ส่งบทความตีพิมพ์และให้การสนับสนุนวารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ ด้วยดีตลอดมา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่นักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์ นักศึกษา และผู้สนใจทุกท่าน และจะพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพได้รับการประเมินคุณภาพให้อยู่ในฐานข้อมูลศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ต่อไป

กองบรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

บทความวิจัย

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน และเทศบาลตำบลท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่ ฐิติ ฐิตีจำเริญพร ชาญชัย เมฆศิริ คมกฤต วงศ์นาง และจรงค์ ศรีคำน้อย.....	1-14
ผลการออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่มีต่อความสามารถ ในการสอนของนักศึกษาครู สุวรรณา จุ้ยทอง.....	15-29
ผลการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีต่อการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย ศุภมาส ลิ้มวัฒนพงศ์.....	30-46
การศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้หลักสูตรนาฏดุริยางคศิลป์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 ประเภทวิชาศิลปกรรม วิทยาลัยนาฏศิลปปทุมธานี พรรณิการ์ สมัคร วารินทร์พร ฟันเฟื่องฟู และเปรมปรีดี โพธิ์ศรีทอง.....	47-62
การศึกษาสภาพการเรียนรู้ออนไลน์ ความต้องการจำเป็นในการเรียนรู้ออนไลน์ และเจตคติต่อการเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ วิชฌ์ สุทธิวรรณ.....	63-75
การศึกษาการตระหนักรู้และการใช้กลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษ เชิงวิชาการของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 และปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จิรารัตน์ ประยูรวงษ์.....	76-94
การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษจากการใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวันของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ วรวรรณ วงศ์ศรีวิวัฒน์.....	95-108
ความพร้อมของครูในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ กรรณิกา บุตรราช และอาทิตย์ อินตะแก้ว.....	109-120
พฤติกรรมการใช้บริการและความคิดเห็นต่อการใช้ผลิตภัณฑ์ควบ ของผู้ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี ประวิทย์ ภูพันธ์ตระกูล และเฉลิมเกียรติ เฟื่องแก้ว.....	121-134
การศึกษาความคาดหวังและความคิดเห็นของนักศึกษาปัจจุบันที่จะกลายเป็น ศิษย์เก่าในอนาคตของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ชยกร สัตย์ซื่อ อัญชัย ยุติธรรม และปรัชญพัชร วันอุทา.....	135-145

สารบัญ

หน้า

การสร้างและสื่อสารแบรนด์ผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อม จังหวัดนครศรีธรรมราช	
เมธาวี จำเนียร และกรกฎ จำเนียร.....	146-161
กลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการตลาดน้ำ	
ชุมชนในเขตภาคกลางของประเทศไทย	
พิชญา เทียนภู และวัชร เวชประสิทธิ์.....	162-177
การประกอบสร้างความหมายของการเดินและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวัน	
ของวารสารคลอโรฟิลล์	
กำพล ดวงพรประเสริฐ.....	178-194
ผลการใช้สื่อมัลติมีเดียที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นกรดเบส	
ทางเคมี ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต	
อมิณา ฉายสุวรรณ และชุมพล จันทรฉลอง.....	195-205
ความพึงพอใจของนักศึกษาต่องานภูมิทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์	
ในพระบรมราชูปถัมภ์	
ภาคิณ หมั่นทุ่ง และธวัชชัย มูลตลาด.....	206-222
บทความวิชาการ	
การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ	
สิริวดี ชูเชิด.....	223-238
จิตตปัญญาศึกษา : แนวคิด แนวปฏิบัติ สู่การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์	
ของผู้เรียน	
พระมหาสายัณห์ เปมสีโล (วงศ์สุรินทร์).....	239-252
ภาคผนวก.....	253-277

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและเทศบาล ตำบลท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่

CULTURAL TOURISM WITH THE PARTICIPATION OF COMMUNITIES AND THA SALA SUB DISTRICT MUNICIPALITY, CHIANG MAI

จิตติ จิตติจำเริญพร^{1*}, ชาญชัย เมฆศิริ¹, คมกฤต วงศ์นาง และจงรัก ศรีคำน้อย¹
Tidti Tidtichumreernporn^{1*}, Charnchai Makesiri¹, Komgrit Wongnang¹ and Jongrak Srikamnoi¹

Received : 14 October 2021

Revised : 30 December 2021

Accepted : 28 January 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตำบลท่าศาลา 2) พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวและบริการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนตำบลท่าศาลา และ 3) นำเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและเทศบาลตำบลท่าศาลา โดยเป็นการวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ใช้เครื่องมือวิจัยแบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬา ในชุมชนเป้าหมาย 5 หมู่บ้าน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คนและแบบประเมินการมีส่วนร่วมเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้มีส่วนได้เสีย โดยใช้การประชุมกลุ่มย่อย การสัมภาษณ์เชิงลึก เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับ ผู้แทนชุมชน จำนวน 25 คน ผู้บริหารเทศบาลตำบลท่าศาลา จำนวน 10 คน ผู้ประกอบการชุมชน จำนวน 10 คน ผู้ประกอบการท่องเที่ยว จำนวน 10 คน ผู้แทนหน่วยงานวัฒนธรรมจังหวัด 4 คน และผู้แทนสำนักงานท่องเที่ยวและการกีฬาจังหวัด จำนวน 2 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตำบลท่าศาลา พบว่าบริบทของชุมชนท่าศาลา ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ชุมชนมีฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นในระดับชาติ และผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนตำบลท่าศาลา ได้รับระดับค่าประเมินเฉลี่ยผ่านระดับดี (ร้อยละ 70.00)

2. การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวและบริการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนตำบลท่าศาลา โดยสรุปของดีชุมชนท่าศาลา ซึ่งจัดหมวดหมู่ออกเป็น 5 กลุ่ม คือ 1) ภูมิปัญญางานศิลปหัตถกรรม 2) ภูมิปัญญาด้านสุขภาพ 3) ภูมิปัญญาด้าน

¹สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพายัพ

¹Hotel and Tourism Management Program, Business Administration Faculty, Payap University

*ผู้พิมพ์ประสานงาน E-mail: tidti@payap.ac.th

พิธีกรรมความเชื่อ 4) ภูมิปัญญาด้านดนตรีและการฟ้อนรำ และ 5) ภูมิปัญญาด้านอาหารพื้นเมืองและ
ออกแบบกิจกรรมที่ทดลองจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน “เยือน ยล @ชุมชน
ท่าศาลา เชียงใหม่” การทดลองจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ส่งผลให้ชุมชน
ได้รับการเรียนรู้และสามารถนำไปสานต่อในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน

3. แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า ระดับ
การมีส่วนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ดังนั้น ควรพัฒนาบุคคลในชุมชนตำบลท่าศาลาให้มี
ส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้และเรียนรู้ร่วมกันนักท่องเที่ยว ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ของชุมชนและควรมีการสนับสนุนจากเทศบาลตำบลท่าศาลาในการจัดตั้งกลุ่มชุมชน หรือการจัดตั้ง
วิสาหกิจชุมชนเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบล
ท่าศาลา เพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมของชุมชน เทศบาลตำบลท่าศาลา

ABSTRACT

The objectives of this research are as follows: 1) to study the potential of cultural tourism in Tha Sala Sub District communities; 2) to develop a tourism model, Tourism products, and services of cultural tourism that are appropriate to the context of Tha Sala Sub-District community and 3) to present guidelines development for cultural tourism for the participation of the community and Tha Sala Sub District Municipality. It is a mixed method of both quantitative and qualitative research. The research tool was used to assess the potential of cultural attractions of the Ministry of Tourism and Sports with a sample of 400 people and participation assessment form collecting data from stakeholders. Using a focus group meeting, in-depth interview and a forum for knowledge sharing among community representatives 25 people, Tha Sala Sub District Municipality Administrators 10 people, Community entrepreneur 10 people, Tour operator 10 people, Representative of the provincial cultural agency 4 people and Representative of the Provincial Tourism and Sports Office 2 people.

The research result is summarized as follows:

1. The study of cultural tourism potential of Tha Sala sub- district communities found that Context of Tha Sala Community natural resources and culture. The community has a nationally outstanding cultural tourism resource and the assessment results of quality standards of cultural attractions of Tha Sala Sub District community was an average rating, passed at a good level (70.00 percent).

2. Tourism model development, Tourism products, and cultural tourism services that are appropriate for the community context of Tha Sala Sub-district.

In summary, the good things of the Tha Sala community are categorized into 5 groups: 1) Arts and crafts wisdom. 2) Health wisdom 3) Wisdom of rituals, beliefs 4) Wisdom of music and dance and 5) Wisdom on local food and design of activities as pilot design for cultural tourism activities named “See & Visit @ Tha Sala Community, Chiang Mai” As a result from the pilot cultural tourism activities, the community has learned and used to proceed in organizing tourism activities that are suitable for the community context.

3. Development Guideline for cultural tourism by community participation found that the overall level of participation at a low level. Therefore, people in Tha Sala Sub District should develop to take the role in transferring knowledge and teaching tourists through cultural tourism activities of the community and should have the Tha Sala Sub District Municipality support for establishing tourism community groups or the establishment of a community enterprise to manage cultural tourism with the participation of the Tha Sala Sub District community and the management of cultural tourism in a concrete way.

Keywords: Cultural Tourism, Community Participation, Tha Sala Sub District Municipality

บทนำ

ตามนโยบายการท่องเที่ยวของรัฐบาล พ.ศ. 2562 ข้อที่ 5 การพัฒนาเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขันของไทย (5.4) พัฒนาภาคการท่องเที่ยว (5.4.1) พัฒนาคุณภาพและความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว ที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) และนโยบายรัฐบาลทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจ: โมเดลประเทศไทย 4.0 และจากเป้าหมายแผนปฏิบัติการส่งเสริมการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ปี พ.ศ. 2562 มุ่งสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม (Preferred Destination) อย่างยั่งยืน ด้วยการเพิ่มรายได้ทางการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง สมดุลและทั่วถึงผ่านการนำเสนอคุณค่าของการท่องเที่ยวประเทศไทยภายใต้กรอบแนวคิดของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564 และแผนวิสาหกิจ ททท. พ.ศ. 2560-2564 (ฉบับทบทวน พ.ศ. 2562-2564) ที่สัมพันธ์กับแผนยุทธศาสตร์ชาติและนโยบายการท่องเที่ยวของรัฐบาลข้างต้น

จากนโยบายการท่องเที่ยวที่หน่วยงานภาครัฐที่กล่าวมา มีแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศโดยเน้นการท่องเที่ยวท้องถิ่น เพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในเมืองหลักท่องเที่ยวโดยเส้นทางการท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่น เพื่อเป็นการรื้อฟื้น อนุรักษ์และสืบสานมรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ท่องเที่ยวระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน ส่งเสริมคุณภาพ

ชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ตามแนวนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่รัฐบาลได้กระตุ้นและส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีศักยภาพในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่นบนพื้นฐานวัฒนธรรม ดังปรากฏในแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนและสร้างสรรค์ พ.ศ. 2561- 2565 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยยุทธศาสตร์ที่ 1 เสริมสร้างคุณภาพ ทักษะ และความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ในชุมชนให้มีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน แบบพึ่งพาตนเอง บนฐานความพอเพียงและความรู้โดยเน้นองค์ความรู้และการพัฒนาบุคลากร สำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าของต้นทุนทรัพยากร ชุมชนสู่การเป็นสินค้าและบริการบนฐานอัตลักษณ์เอกลักษณ์ และการมีส่วนร่วมของชุมชนสู่ต้นแบบ เป็นแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับต่าง ๆ การพัฒนา ในยุทธศาสตร์นี้ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว Local Experience 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ 1) กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการมีประสบการณ์ (เยี่ยมชมวิถีชีวิต เยี่ยมชมสถาปัตยกรรม ในท้องถิ่น) 2) กลุ่มนักท่องเที่ยวต้องการเรียนรู้ (ทดลองทำกิจกรรมในท้องถิ่น) 3) นักท่องเที่ยวตั้งใจ เรียนรู้ (ตั้งใจทำกิจกรรมและศึกษาวิถีชีวิตในท้องถิ่น) และสอดคล้องกับ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม (2562) ได้กำหนดแนวทางการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ที่เกี่ยวเนื่องกับการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมียุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างความตระหนักรู้ในคุณค่าของมรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรม ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมรักษาและพัฒนาต่อยอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างเครือข่ายในการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาศักยภาพองค์กรและการดำเนินงาน ซึ่งตามแนวทางดังกล่าวเน้นความสำคัญ ที่บทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำรงรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เครือข่าย ความร่วมมือทางวัฒนธรรมมีความเข้มแข็ง ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ นำไปสู่การส่งเสริมและ รักษาภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนได้อย่างยั่งยืน

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จึงเป็นความสำคัญในการศึกษาวิจัยและประเมินผล เพื่อการอนุรักษ์ รื้อฟื้น สืบสาน มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น การท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมีวัตถุประสงค์ของ การวิจัยเพื่อศึกษาและสำรวจศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนและเทศบาลตำบล ท่าศาลา เพื่อนำไปพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์และบริการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนพร้อมแนวทางการพัฒนาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตำบลท่าศาลา
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวและบริการการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนตำบลท่าศาลา
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของ ชุมชนและเทศบาลตำบลท่าศาลา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากร (Population) และกลุ่มตัวอย่าง (Sample) โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วยผู้มีส่วนได้เสียในการท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่ม 5 หมู่บ้าน (หมู่ที่ 1 บ้านบวกรกหลวง หมู่ที่ 2 บ้านศรีบัวเงิน หมู่ที่ 3 บ้านดอนจั่น หมู่ที่ 4 บ้านดอนจั่นพัฒนา และหมู่ที่ 5 บ้านบวกรกหลวงพัฒนา) ในพื้นที่เทศบาลตำบลท่าศาลา จำนวน 25 คน ผู้ประกอบการชุมชนในพื้นที่เทศบาลตำบลท่าศาลา ผู้บริหารเทศบาลตำบลท่าศาลา จำนวน 10 คน ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว จำนวน 10 แห่ง และการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ ประกอบด้วย ประชาชนผู้อาศัยในพื้นที่เป้าหมาย 5 หมู่บ้าน จำนวน 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ใช้ประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตำบลท่าศาลา ปรับปรุงจากแบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยใช้แบบประเมินมาตรฐานฯ ฉบับปรับปรุงเป็นหลัก โดยดัชนีรายชื่อ ค่าน้ำหนักและค่าคะแนน ดังนี้ 1) ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว 2 ข้อ (11 ข้อย่อย) 64 คะแนน 2) ศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยว 2 ข้อ (4 ข้อย่อย) 24 คะแนน 3) การบริหารจัดการ 2 ข้อ (21 ข้อย่อย) 72 คะแนน โดยปรับคะแนนบางข้อ เพื่อให้เหมาะสม และ 4) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น 2 ข้อ (9 ข้อย่อย) 12 คะแนน เป็นจำนวนคะแนนรวมทั้งหมด 178 คะแนน

2. การเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง การสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 2 ครั้ง ร่วมกับผู้มีส่วนได้เสียในการท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้นำกลุ่ม ผู้นำชุมชนของหมู่บ้าน 5 หมู่บ้านในพื้นที่ ผู้ประกอบการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการชุมชน ผู้บริหารเทศบาลตำบลท่าศาลา ผู้แทนสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ ในการประชุมเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ครั้งที่ 1 เพื่อทราบถึงบริบทชุมชน และศักยภาพชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อการพัฒนา รูปแบบผลิตภัณฑ์และบริการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนและเทศบาลตำบลท่าศาลา และเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ครั้งที่ 2 เพื่อสรุปผลวิจัยที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และรวบรวมข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชน

3. แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ใช้แบบสอบถามประเมินกระบวนการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตำบลท่าศาลาในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 22 ข้อ โดยระบุเกณฑ์ระดับการมีส่วนร่วมโดยชุมชน 5 ระดับ (จากน้อยที่สุดถึงมากที่สุด) ดังนี้ (1) ด้านการตัดสินใจ 7 ข้อ (2) ด้านการปฏิบัติ 5 ข้อ (3) ด้านการรับผลประโยชน์ 6 ข้อ และ (4) ด้านการติดตามประเมินผล 4 ข้อ จากประชาชนในพื้นที่ตำบลท่าศาลา ทั้ง 5 หมู่บ้าน จำนวน 400 คน กระจายแบบสอบถามโดยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ กำหนดสัดส่วนเท่ากัน หมู่บ้านละ 80 คน (อายุ 20 ปีขึ้นไป และเป็นผู้อาศัยที่มีรายชื่อในทะเบียนบ้าน ไม่น้อยกว่า 5 ปี) ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่

โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เพิ่มเติม ในประเด็นคำถามปลายเปิด เพื่อความเข้าใจในประเด็นการมีส่วนร่วมของชุมชน

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การศึกษาเอกสารทฤษฎีภูมิ การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อการรวบรวมข้อมูล บริบทที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนตำบลท่าศาลา โดยปรับปรุงแบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2557) และแบบสอบถามประเมินกระบวนการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตำบลท่าศาลาโดยใช้แนวคิดหลักการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่พัฒนาโดย พงณา สอนศรี (2546) สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทดสอบเครื่องมือวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อการปรับปรุงคุณภาพเครื่องมือวิจัย โดยการตรวจสอบหาค่าความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ด้วยดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Consistency) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และทดสอบเครื่องมือวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง 30 คน เพื่อตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นหรือค่าความสอดคล้องภายในโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัยเท่ากับ 0.95 ซึ่งมากกว่า 0.67 สามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมโดย การสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) จากกลุ่มมีส่วนได้เสียในการท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้นำกลุ่ม ผู้แทนชุมชน ผู้บริหารเทศบาลตำบลท่าศาลา ผู้ประกอบการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการชุมชน วัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ และผู้แทนหน่วยงานสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้เครื่องมือวิจัยที่ปรับปรุงจากแบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และแบบสอบถามวิจัยที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจาก การสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ผู้วิจัยจะบันทึกข้อมูลและเรียบเรียงข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลจัดแยกเป็นหมวดหมู่ให้สอดคล้องวัตถุประสงค์การวิจัย จากนั้นตรวจสอบข้อมูล วิเคราะห์เนื้อหา ค้นหาความสัมพันธ์ของข้อมูล การประมวลผลและยืนยันผลสรุป

2. ข้อมูลเชิงปริมาณ การศึกษาบริบทชุมชนและศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา หาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความสำคัญของเนื้อหา และใช้เครื่องมือวิจัยที่ปรับปรุงจากแบบประเมินคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

3. ข้อมูลเชิงปริมาณ การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลวิจัย โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา หาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความสำคัญของเนื้อหา การแปลผล นำเสนอในรูปแบบความเรียง บรรยาย และสรุปเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัย

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและเทศบาลตำบลท่าศาลา สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนและเทศบาลตำบล ท่าศาลา บริบทของชุมชนท่าศาลา ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ชุมชนมีฐานทรัพยากรทาง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นในระดับชาติ คือ วัดบวรศรีทวารวดี ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทางโบราณสถาน ซึ่งเป็นศาสนสถานที่มีชื่อเสียงของตำบล มีอายุไม่ต่ำกว่า 300 ปี และมีการทำ โคม ตุง ประทีป ที่สืบทอดมายาวนานกว่า 200 ปี เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่ ด้านองค์กรชุมชน ชุมชนท่าศาลาเป็นชุมชนที่มีการจัดการความรู้เป็นอย่างดี มีการแบ่งปันองค์ความรู้ มีปราชญ์หรือ ผู้มีความรู้และทักษะในด้านการทำ โคม ตุง ประทีป การจักสาน พิธีกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ชุมชน มีความรู้สึกเป็นเจ้าของในทรัพยากรการท่องเที่ยว (วัด/องค์ความรู้) และมีส่วนร่วมในกระบวนการ พัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน ด้านการจัดการ การส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลท่าศาลา มีการจัดการสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเป็นอย่างดี และด้านการเรียนรู้ ชุมชนตำบล ท่าศาลา ยังมีจุดอ่อนในการสร้างกระบวนการเรียนรู้การถ่ายทอดความรู้ ภายในชุมชนท่าศาลา และ ระหว่างชาวบ้านกับนักท่องเที่ยว การดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยวยังขาดบุคลากรที่มีความสามารถในการถ่ายทอดภาษาต่างประเทศ ดังนั้น การสร้างบุคลากรทางการท่องเที่ยวที่มี คุณภาพ จึงมีความสำคัญต่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยวในชุมชนท่าศาลา

การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยใช้แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฉบับปรับปรุง สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวง การท่องเที่ยวและการกีฬา (2557) สรุปผลตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตำบลท่าศาลา

องค์ประกอบพื้นที่ชุมชน	ค่าคะแนน เต็ม	ค่าคะแนน ที่ได้	ค่าคะแนน ประเมิน	ระดับมาตรฐาน
หมู่ที่ 1 บ้านบวรศรีทวารวดี	178	138	77.53	ผ่านระดับดี
หมู่ที่ 2 บ้านศรีบัวเงิน	178	122	68.54	ผ่านระดับพอใช้
หมู่ที่ 3 บ้านดอนจั่น	178	120	67.42	ผ่านระดับพอใช้
หมู่ที่ 4 บ้านดอนจั่นพัฒนา	178	109	61.24	ผ่านระดับพอใช้
หมู่ที่ 5 บ้านบวรศรีทวารวดีพัฒนา	178	134	75.28	ผ่านระดับดี
รวม	178	124.60	70.00	ผ่านระดับดี

ที่มา: คณะผู้วิจัย (2564)

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนตำบลท่าศาลา มีระดับค่าประเมินเฉลี่ย ผ่านระดับดี และผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ชุมชน ดังนี้ หมู่ที่ 1 มีระดับค่าประเมินเฉลี่ย ผ่านระดับดี หมู่ที่ 2 มีระดับค่าประเมินเฉลี่ย ผ่านระดับพอใช้ หมู่ที่ 3 มีระดับค่าประเมินเฉลี่ย ผ่านระดับพอใช้ หมู่ที่ 4 มีระดับค่าประเมินเฉลี่ย ผ่านระดับพอใช้ และหมู่ที่ 5 มีระดับค่าประเมินเฉลี่ย ผ่านระดับดี

2. การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวและบริการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนตำบลท่าศาลา เมื่อได้ผลการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนและเทศบาลตำบลท่าศาลา ทางผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อนำเสนอข้อมูลศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแก่ชุมชน และสำรวจความคิดเห็นกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน ศึกษาและวิเคราะห์ของดีของชุมชนท่าศาลา ซึ่งผลจากการทำกิจกรรม พบว่า ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับความรู้ความเข้าใจ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนท่าศาลา มีการสรุปข้อมูลของดีท่าศาลา ซึ่งได้จากการระดมความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กลุ่มย่อยของชุมชนและผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน วิหารวัดบวรศรีพรหม และภาพจิตรกรรมฝาผนังในวิหารวัดบวรศรีพรหม ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 บ้านบวรศรีพรหม มีอายุไม่ต่ำกว่า 300 ปี และสำรวจภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ ของชุมชนตำบลท่าศาลา ดังนี้ 1) ภูมิปัญญางานศิลปหัตถกรรม ประเภท ตุ๊กตา โคม ผ้าและกระดาษฉลุลาย เครื่องจักสาน การตัดเย็บเสื้อผ้าชุดพื้นเมือง หมู่ที่ 2 ชุมชนบ้านศรีบัวเงิน มีการรวมตัวกันของผู้สูงอายุในหมู่บ้าน ร่วมกันทำโคมไฟล้านนา ตุ๊กตา ประติมากรรม จักสาน และซุ้มสี่พระยา หมู่ที่ 3 บ้านดอนจั่น เป็นหมู่บ้านทำโคมตุ๊กตาที่สืบทอดมาช้านาน กว่า 200 ปี หมู่ที่ 4 บ้านดอนจั่นพัฒนา มีภูมิปัญญาจักสาน ผลิตภัณฑ์พานไม้ขมิ้น และบ้านศรีบัวเงิน หมู่ที่ 2 มีการรวมตัวกันของกลุ่มสตรี ซึ่งมีฝีมือการตัดเย็บเสื้อผ้าที่ละเอียดและมีเอกลักษณ์ 2) ภูมิปัญญาด้านสุขภาพ หมู่ที่ 1 บ้านบวรศรีพรหม เป็นที่ตั้งของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงไทยด้านแพทย์แผนไทย (บ้านท่าศาลาสมาคมแพทย์แผนไทย สาขาเชียงใหม่) 3) ภูมิปัญญาด้านพิธีกรรมความเชื่อ วัดดอนจั่น ตั้งอยู่ที่บ้านดอนจั่น หมู่ที่ 3 ได้จัดพิธีกรรมตามความเชื่อของล้านนา ได้แก่ พิธี สืบชะตา และพิธีบวงสรวงพระปิยมหาราช รัชกาลที่ 5 ขึ้นเป็นประจำทุกปี 4) ภูมิปัญญาด้านดนตรีและการฟ้อนรำ กองการศึกษาเทศบาลตำบลท่าศาลาได้จัดตั้งโรงเรียนเกษียณวัยขึ้นสำหรับดำเนินการการศึกษาสำหรับผู้เกษียณวัย และได้มีกิจกรรมต่าง ๆ ที่หลากหลาย เช่น การส่งเสริมอาชีพ การแสดงดนตรีพื้นเมือง เป็นต้น และ 5) ภูมิปัญญาด้านอาหารพื้นเมือง หมู่ที่ 1 บ้านบวรศรีพรหม เป็นที่ตั้งของภูมิปัญญาด้านอาหาร มีกลุ่มพริกแกงบวรศรีพรหม โดยเป็นสูตรเฉพาะของทางชุมชน

จากการระดมความคิดเห็นของชุมชน ได้มีความเห็นให้ทดลองจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม “เยือน ยล @ชุมชนท่าศาลา เชียงใหม่” ณ วัดบวรศรีพรหม การทดลองจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้เชิญผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งภาครัฐและเอกชน มาร่วมจัดกิจกรรมการแสดง สาธิต และจำหน่ายสินค้าของดีท่าศาลา ส่งผลให้ทราบถึงข้อดีและข้อด้อยของการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่สามารถนำไปเสริมจุดแข็งและปรับปรุงข้อบกพร่องในการจัด

งานจริงได้ โดยผลการประเมินในประเด็นของความสวยงามของสถานที่จัดงาน รสชาติอาหารและเครื่องดื่ม ดนตรี การแสดง และการต้อนรับ การบรรยายนำชมสถานที่ท่องเที่ยว และสถานที่จอดรถ ได้ผลการประเมินในระดับพึงพอใจมากที่สุด ส่วนผลการประเมินในประเด็นความน่าสนใจของกิจกรรม กิจกรรมสาธิต การบริการและการมีส่วนร่วมของชุมชน ผลการประเมินอยู่ในระดับพึงพอใจมาก

การทดลองจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ส่งผลให้ชุมชนได้รับการเรียนรู้และสามารถนำกระบวนการวิจัยในครั้งนี้ไปสานต่อในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน โดยได้จัดกิจกรรมโครงการ “กาดช่วงวัด” เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวและเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนทุกวันเสาร์ ต่อเนื่องจากการศึกษาวิจัยเพื่อจัดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชน “เยือน ยล @ชุมชนท่าศาลา เชียงใหม่”

3. แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและเทศบาลตำบลท่าศาลา ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ดังนั้น แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลท่าศาลา ควรพัฒนาบุคคลในชุมชนตำบลท่าศาลาให้มีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้และสอนนักท่องเที่ยว ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน อาทิเช่น การปลูกผักสวนครัว การทำโคม ตุง และการทำน้ำพริกแกง ฯลฯ ควรมีการสนับสนุนจากเทศบาลตำบลท่าศาลา ในการจัดตั้งกลุ่มชุมชน การจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลท่าศาลา ซึ่งแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยกระบวนการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 3 ประเด็น คือ

3.1 การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชน ควรจัดกิจกรรมการประชุมคณะกรรมการเพื่อประเมินและวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำฐานข้อมูลและปรับปรุงฐานข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเว็บไซต์ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ประเพณีวัด สถาบันมานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) รวมทั้งเว็บไซต์ของหน่วยงานอื่น ๆ

3.2 การออกแบบผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรจัดกิจกรรมการประชุมคณะกรรมการเพื่อประเมินและวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน จัดทำปฏิทินการท่องเที่ยวของชุมชนตำบลท่าศาลา จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม “เยือน ยล @ชุมชนท่าศาลา เชียงใหม่” เป็นกิจกรรมประจำปี และจัดกิจกรรมสืบเนื่องจากรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนท่าศาลา

3.3 การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ควรจัดตั้งกลุ่มชุมชนบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหรือจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และจัดทำฐานข้อมูลของสมาชิกกลุ่มที่สามารถสอนหรือถ่ายทอดกิจกรรม/ผลิตภัณฑ์ของชุมชน ตามกลุ่มอาชีพ

อภิปรายผลการวิจัย

แผนงานวิจัย“การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและเทศบาลตำบลท่าศาลา” สรุปอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตำบลท่าศาลา บริบทของชุมชนท่าศาลามีฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นในระดับชาติ คือ วัดบวรศรีท้าว ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน มีอายุไม่ต่ำกว่า 300 ปี มีการทำโคม ตุง และประทีป ที่สืบทอดมายาวนานกว่า 200 ปี เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ที่มีการจัดการความรู้ เป็นอย่างดี มีการแบ่งปันองค์ความรู้ มีปราชญ์หรือผู้มีความรู้และทักษะในด้านการทำ โคม ตุง ประทีป การจักสาน พิธีกรรมต่าง ๆ ของชุมชน มีการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเป็นอย่างดี แต่ชุมชนตำบลท่าศาลามีจุดอ่อนในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ การถ่ายทอดความรู้ ภายในชุมชนท่าศาลา และระหว่างชาวบ้านกับนักท่องเที่ยว การดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยวยังขาดบุคลากรที่สามารถในการถ่ายทอดภาษาต่างประเทศ ดังนั้น การสร้างบุคลากรทางการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ จึงมีความสำคัญต่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยวในชุมชนท่าศาลา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรพล น้อยคล้าย (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา พบว่า มาตรฐาน แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของอำเภอพระนครศรีอยุธยา ซึ่งการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวด้านศักยภาพในการดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยโดยรวมในระดับมากที่สุด ในด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม โดยแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเป็นประวัติศาสตร์ มีความงดงามทางศิลปวัฒนธรรมเป็นที่รู้จัก สืบค้นได้อย่างชัดเจน แหล่งท่องเที่ยวมีความสามารถในการสืบทอดภูมิปัญญาและองค์ความรู้ มีความเป็นเอกลักษณ์ ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญาและองค์ความรู้ รวมทั้งความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยวกับวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น

การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยใช้แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬาประเมิน พบว่า ชุมชนบ้านบวรศรีท้าว หมู่ที่ 1 บ้านบวรศรีท้าวพัฒนา หมู่ที่ 5 มีผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ผ่านระดับดี และชุมชนบ้านศรีบัวเงิน หมู่ที่ 2 ชุมชนบ้านดอนจั่น หมู่ที่ 3 ชุมชนบ้านดอนจั่นพัฒนา หมู่ที่ 4 มีผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ผ่านระดับพอใช้ สรุปผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนตำบลท่าศาลา ชุมชนตำบลท่าศาลาได้รับระดับค่าประเมินเฉลี่ยผ่านระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พงณา สอนศรี (2546) ได้กล่าวถึง กระบวนการพัฒนาและเตรียมความพร้อมของชุมชน ควรมีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพ ข้อจำกัด และปัญหาของชุมชน ร่วมกันพัฒนาศักยภาพและแก้ไขจุดอ่อนของชุมชน

2. การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวและบริการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนตำบลท่าศาลา ผลการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อการวิเคราะห์เชิงลึกได้สรุปรายชื่อของดีชุมชนท่าศาลาและกิจกรรมที่จะนำมาทดลองจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ของชุมชน จำนวน 26 รายการ โดยสามารถจัดหมวดหมู่ออกเป็น 7 กลุ่ม คือ 1) แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน วิหารวัดบวรศรีทองและภาพจิตรกรรมฝาผนังในวิหาร 2) งานศิลปหัตถกรรมชุมชน ประเภท ตุ๊กตา โคม ผ้าและกระดาษฉลุลาย เครื่องจักสาน การตัดเย็บเสื้อผ้าชุดพื้นเมือง 3) กิจกรรมด้านสุขภาพ ประเภทการนวดแผนไทย 4) พิธีกรรม เช่น สืบชะตา พิธีบวงสรวง พิธีตานหลวงหิงไฟพระเจ้า เป็นต้น 5) การแสดงดนตรีและศิลปะการฟ้อนรำ 6) กิจกรรมการล่องเรือแม่น้ำคว และ 7) อาหารพื้นเมือง เครื่องดื่ม และผัก ผลไม้ ในส่วนของรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเป้าหมายได้รับการพัฒนาขึ้น ผ่านกระบวนการจัดกิจกรรม 4 กิจกรรมหลัก คือ 1) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2) กิจกรรมวางแผนสรุปการเตรียมการทดลองจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 3) กิจกรรมการทดลองจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และ 4) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม “เยือน ยล @ชุมชนท่าศาลา เชียงใหม่” โดยกิจกรรมที่ 3-4 พัฒนาเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน และเทศบาลตำบลท่าศาลา ส่งผลให้ชุมชนได้รับการเรียนรู้และสามารถนำกระบวนการวิจัยในครั้งนี้ไปสานต่อในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน โดยได้จัดกิจกรรมโครงการ “กาดช่วงวัด” เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวและเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนทุกเช้าวันเสาร์ ต่อเนื่องจากการศึกษาวิจัยเพื่อจัดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชน “เยือน ยล @ชุมชนท่าศาลา เชียงใหม่” ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของชุนชิตา นาคภพ (2561) ที่ศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเกยไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งพบว่า ตำบลเกยไชยมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพราะมีทุนวัฒนธรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งโบราณสถานและโบราณวัตถุที่สำคัญมีรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เหมาะสมเป็น การจัดการท่องเที่ยวที่เน้นการศึกษาวีถีชีวิตของชุมชน โดยมุ่งเน้นให้มีกิจกรรมการบอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาของชุมชน ประวัติศาสตร์ชุมชน ผลผลิตจากภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ทำให้ชุมชนเกิดรายได้และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน โดยสอดคล้องกับแนวคิดของ พจนา สอนศรี (2546) ที่กล่าวถึง กระบวนการพัฒนาและเตรียมความพร้อมของชุมชน ในหลักการทำงานเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยวว่า ชุมชนจึงควรมีกระบวนการทำงานเพื่อเตรียมความพร้อมและพัฒนาการท่องเที่ยว ดังนี้ ขั้นที่ 1 การให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวแก่ชุมชนเพื่อพิจารณาผลกระทบทั้งด้านบวกและลบที่อาจเกิดขึ้น ขั้นที่ 2 การสร้างการมีส่วนร่วม ขั้นที่ 3 การศึกษาชุมชนร่วมกับชาวบ้าน เป็นการทำงานร่วมกันเพื่อ ขั้นที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพ ข้อจำกัด โอกาส และความเสี่ยง เพื่อให้ชุมชนเห็นภาพได้ด้วยตนเอง ขั้นที่ 5 ร่วมกันเพื่อพัฒนา ศักยภาพและแก้ไขจุดอ่อน ขั้นที่ 6 การวางรูปแบบการบริหารจัดการ ผ่านการจัดตั้งองค์กรทำงาน ขั้นที่ 7 ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างการรับรู้ (Perception) และกระจายข้อมูล ข่าวสารแก่ผู้ที่สนใจ ขั้นที่ 8 การทดลองดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว ขั้นที่ 9 การประเมินผล และ ขั้นที่ 10 การพัฒนาองค์กร

3. การนำเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและเทศบาลตำบลท่าศาลา

การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและเทศบาลตำบลท่าศาลา ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยกระบวนการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 3 ประเด็นคือ ประเด็นที่ 1 การบริหารจัดการควรจัดกิจกรรมการประชุมคณะกรรมการเพื่อประเมินและวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจัดทำฐานข้อมูลและปรับปรุงฐานข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประเด็นที่ 2 การออกแบบผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรจัดกิจกรรมการประชุมคณะกรรมการเพื่อประเมินและวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และประเด็นที่ 3 การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ควรจัดตั้งกลุ่มชุมชนบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม/จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และจัดทำฐานข้อมูลของสมาชิกกลุ่มที่สามารถสอนหรือถ่ายทอดกิจกรรม/ผลิตภัณฑ์ของชุมชน ตามกลุ่มอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริพร ถาวรวิสิทธิ์ และเสรี วงษ์มณฑา (2564) ที่กล่าวถึง แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดน่าน เน้นการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ยกย่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน วิถีชีวิตและกลุ่มชาติพันธุ์ การส่งเสริมการตลาดและพัฒนาตลาดเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว เน้นการใช้สื่อออนไลน์ พัฒนาเครือข่ายภาคการท่องเที่ยว ยกย่องคุณภาพบุคลากรในท้องถิ่น รวมไปถึงการวางแผนนโยบายที่มีเป้าหมายทิศทางเดียวกันของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียในการท่องเที่ยว และการส่งเสริมปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น รวมทั้งการถ่ายทอดวัฒนธรรมที่มีไปสู่คนรุ่นใหม่ให้เห็นความสำคัญและคุณค่าในวัฒนธรรมของตน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและเทศบาลตำบลท่าศาลาจากผลการศึกษา ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและเทศบาลตำบลท่าศาลา หลังจากนั้น ได้จัดให้มีเวทีระดมความคิดเห็นและวิพากษ์วางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวฯ ดังกล่าวจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนและเทศบาลตำบลท่าศาลาต่อไป ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการวิจัย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย ด้านการตัดสินใจ บุคคลในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการประชุมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และควรมีส่วนร่วมตัดสินใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนตำบลท่าศาลา ด้านการวางแผน บุคคลในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน/กิจกรรมต่าง ๆ ด้านการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ และมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว ด้านการปฏิบัติกิจกรรม บุคคลในชุมชน

ควรมีส่วนร่วมในการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว และมีส่วนร่วมในการสนับสนุนลงทุนในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกำลังกาย กำลังใจ และด้านการติดตามและประเมินผล บุคคลในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการติดตามและร่วมหาแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวตามกระแสนิยม และมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตำบลท่าศาลา

2. ผลการประเมิน พบว่า หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 4 มีผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ระดับประเมินค่าเฉลี่ย ผ่านในระดับพอใช้ โดยในประเด็นที่ควรพัฒนาของแต่ละหมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 2 ควรพัฒนาศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว และศักยภาพการบริหารจัดการ ส่วนหมู่ที่ 3 ควรพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการ และศักยภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น และหมู่ที่ 4 ควรพัฒนาศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว ตามลำดับความสำคัญ โดยศึกษาจากชุมชนต้นแบบ หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 5 เพื่อพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านในบริบทชุมชนแต่ละประเด็นข้างต้น

3. การดำเนินการกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ได้พัฒนาขึ้น มีความจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดจากการวิจัย ชุมชนสามารถใช้กระบวนการวิจัยที่ได้ทำงานร่วมกันไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานส่วนอื่นของชุมชนได้ ควรมีการประสานงานในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว ระหว่างสมาชิกในชุมชนและหน่วยงานราชการในระดับพื้นที่ ได้แก่ สำนักงานท่องเที่ยวและการกีฬาจังหวัดเชียงใหม่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่ และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อสร้างความเข้าใจที่ดีในการทำงานภายในพื้นที่ และนำเสนอโครงสร้างองค์กรหรือแนวทางการจัดตั้งกลุ่มบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชน เพื่อเป็นแนวทางบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและเทศบาลตำบลท่าศาลา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยในพื้นที่เกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมทางการท่องเที่ยวตามกระแสนิยม โดยใช้แนวคิด “การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์” เพราะจะช่วยทำให้เกิดกิจกรรมที่มีเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์ของพื้นที่ ซึ่งจะสร้างความโดดเด่นให้กับเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนตำบลท่าศาลา และควรศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลท่าศาลา

2. หน่วยงานท้องถิ่น และชุมชน ควรวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และรักษาสร้างสรรค์ (Green Community)

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ ขอขอบคุณเทศบาลตำบลท่าศาลา ที่ได้สนับสนุนทุนวิจัยโดยโครงการศึกษาวิจัยประเมินผลและพัฒนาระบบเพื่ออนุรักษ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตำบลท่าศาลา เทศบาลตำบลท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่ ปีงบประมาณ 2563

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. (2562). **แนวทางการส่งเสริมและรักษามรดก
ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ขุนจิตา นาคภพ. (2561). รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชน
เกยไชย อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา. **วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์**. 8(2): 71-80.
- ฐิติ ฐิติจำเจริญพร และคณะ. (2564). รายงานวิจัยเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยการมี
ส่วนร่วมของชุมชนและเทศบาลตำบลท่าศาลา. เชียงใหม่: เทศบาลตำบลท่าศาลา.
- พจนา สอนศรี. (2546). **คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน**. กรุงเทพฯ:
โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิต.
- พจนา สอนศรี. (2546). **เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 8-15 การจัดการนันทนาการ
และการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วีรพล น้อยคล้าย. (2562). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามความคิดเห็นของประชาชน
ในเขตอำเภอยะนิงครศรีอยุธยา. **วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์**. 21(1): 77-85.
- ศิริพร ถาวรวิสิทธิ์ และเสรี วงษ์มณฑา. (2564). แนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ
จังหวัดน่าน. **วารสารสมาคมนักวิจัย**. 26(1): 244-255.
- สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว. (2557). **คู่มือการประเมินคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว
ทางวัฒนธรรม**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
กรมการท่องเที่ยว.

ผลการออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ที่มีต่อความสามารถในการสอนของนักศึกษาครู

THE EFFECTS OF COMPETENCY-BASED LEARNING DESIGN FOR ENHANCING STUDENT TEACHERS'S TEACHING ABILITY OF TEACHER STUDENTS

สุวรรณา จุ้ยทอง^{1*}
Suwana Juithong^{1*}

Received : 27 November 2021

Revised : 12 April 2022

Accepted : 12 April 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบในการออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่มีต่อความสามารถในการสอนของนักศึกษาครู และ 2) เพื่อศึกษาความสามารถในการสอนของนักศึกษาครู หลังการจัดการเรียนรู้ตามการออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีที่ 2 สาขาวิชาเคมีและวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1 ห้อง จำนวน 23 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ แบบประเมินความสามารถในการสอนของนักศึกษาครู เป็นมาตราส่วนประมาณค่า มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์ประกอบในการออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่มีต่อความสามารถในการสอนของนักศึกษาครู ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) กำหนดสมรรถนะที่จะพัฒนา 2) เสริมสร้างความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ/เจตคติ ที่สำคัญ 3) ออกแบบกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 4) ส่งเสริมสื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 5) ประเมินแบบสะท้อนคิด

2. ความสามารถในการสอนของนักศึกษาครู หลังการจัดการเรียนรู้ตามการออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.51)

คำสำคัญ: การออกแบบฐานการเรียนรู้สมรรถนะ ความสามารถในการสอน นักศึกษาครู

¹หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

¹Master of Education in Curriculum and Instruction

Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Pathum Thani

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: Su_Jui2012@hotmail.co.th

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) study and synthesize the components of competency-based learning design for enhancing teaching ability of student teachers, and 2) study teaching ability of student teachers. The sample was a class of second year undergraduate student in Chemistry and General Science, Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the royal patronage in first semester of academic year 2020, total by 23 students by cluster random sampling. The instruments used in this research were; competency-based learning management plan, teaching ability assessment form of student teachers which rating scale where its coefficient reliability was 0.92. The Statistics used for data analysis were mean and standard deviation.

The research found that:

1. The elements of competency-based learning design on teaching abilities of student teachers consisted of 5 components: 1) determining competencies to be developed, 2) enhancing knowledge, skills, and attributes/ Important attitudes, 3) Participatory Learning: PL, 4) promoting media and learning resources, and 5) reflective assessment.

2. Teaching ability of student teachers who Practice teaching in all groups of educational institutions processed have the ability to teach at the highest level. ($\bar{X}$ = 4.69, S.D. = 0.51)

Keywords: Competency-based Learning Design, Teaching Ability, Student Teachers
Students

บทนำ

สมรรถนะแห่งตนหรือขีดระดับความสามารถ (Functional Competency) ของบุคลากรทางการศึกษา ในการพัฒนาตนเอง เป็นความสามารถของบุคลากรโดยเฉพาะครูในการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการศึกษาในคุณลักษณะด้านความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ลักษณะเฉพาะตัว (Attribute) และพฤติกรรม (Behavior) ประกอบกันทำให้สามารถปฏิบัติงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ตามภาระหน้าที่และความรับผิดชอบที่เกิดผลสำเร็จและบรรลุเป้าหมายตามที่ได้วางไว้ ดังนั้นนักศึกษาครูซึ่งกำลังเรียนในสถาบันผลิตครูจึงควรได้รับการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้เป็นอย่างยิ่ง และให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน โดยการจัดการเรียนรู้ควรมีการออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะจึงเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ใช้ผลลัพธ์การเรียนรู้เป็นเป้าหมาย นั่นคือ มุ่งเน้นผลที่จะเกิดกับผู้เรียนซึ่งก็คือความสามารถของผู้เรียนในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ อย่างเป็นองค์รวมในการปฏิบัติงาน การแก้ปัญหาและ

เป็นการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ซึ่งเป็นการเรียนรู้เพื่อให้สามารถใช้ในการทำงาน ในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตจริง เป็นการเรียนรู้เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ ไม่ใช่การเรียนรู้เพื่อรู้เท่านั้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563)

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการผลิตครู เพราะเป็นกระบวนการภาคปฏิบัติที่จะช่วยเสริมสร้างนักศึกษาวิชาชีพครูให้เป็นผู้มีความรัก ความศรัทธา ต่ออาชีพครู และมีความรู้ ความสามารถที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งความสามารถในการสอนเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกของนักศึกษาวิชาชีพครู ที่แสดงถึงความสามารถในการสอน โดยนักศึกษาวิชาชีพครู ควรมีทักษะและเทคนิคการนำเข้าสู่บทเรียน การอธิบายและยกตัวอย่าง การใช้จากิริยาท่าทางและสื่อความหมาย การใช้กระดานดำ หรือ ไวท์บอร์ด การใช้คำถาม การเสริมกำลังใจ การใช้สื่อการสอน และการใช้เพลง ส่งผลให้นักศึกษาครู มีความสามารถปฏิบัติการสอนได้อย่างมั่นใจ (สุวรรณา จัวยทอง, 2564) ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ ฐานสมรรถนะ ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ใช้ผลลัพธ์การเรียนรู้เป็นเป้าหมาย โดยมุ่งเน้น ผลที่จะเกิดกับนักศึกษาครูซึ่งก็คือ ความสามารถของนักศึกษาครูในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ของนักศึกษาครูอย่างเป็นองค์รวมในการปฏิบัติงานการแก้ปัญหา การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะจึงเป็นมาตรฐานและเครื่องมือที่สำคัญที่ช่วยให้การดำเนินงานไป อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในบริหารจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอนมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะสมรรถนะจะเป็นตัวบ่งบอกความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเพื่อให้อาจารย์ผู้สอนได้ปฏิบัติหน้าที่ และปฏิบัติการสอนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของนักศึกษาครู(สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา, 2563) สมรรถนะจึงมีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานในวิชาชีพครูให้บรรลุผลอย่างมี ประสิทธิภาพ ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ให้แนวทางการจัดการศึกษาไว้ว่าต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

จากเหตุผลดังกล่าวในการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการออกแบบ การเรียนรู้ที่มุ่งเน้นใช้ฐานสมรรถนะในการผลิตครู และส่งเสริมให้นักศึกษาครูด้านการคิดที่บูรณาการ และเชื่อมโยงความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะของนักศึกษาครูในแต่ละคน นำไปสู่การฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา ผู้วิจัยทดลองจัดการเรียนรู้ที่มีการออกแบบการเรียนรู้ ฐานสมรรถนะในรายวิชาวิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ และศึกษาความสามารถในการสอนของนักศึกษาครูควบคู่กัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบในการออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่มีต่อ ความสามารถในการสอนของนักศึกษาครู
2. เพื่อศึกษาความสามารถในการสอนของนักศึกษาครู หลังการจัดการเรียนรู้ตาม การออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ที่เรียนรายวิชาวิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้ รหัสวิชา ETP205 จำนวน 2 หมู่เรียน จำนวน 55 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีที่ 2 สาขาวิชาเคมี และวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ที่เรียนรายวิชาวิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้ รหัสวิชา ETP205 จำนวน 1 ห้อง จำนวน 23 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

แบบแผนการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเบื้องต้น (pre-experimental Research) ซึ่งดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว One-Group Posttest Only Design (Fitz-Gibbon, 1987)

X

ใช้นักศึกษา 1 กลุ่ม

อาจารย์กำหนดเกณฑ์ (เป้าหมายการเรียนรู้)

การจัดการเรียนรู้ตามการออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น (X)

การประเมินความสามารถในการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครู หลังการจัดการเรียนรู้ตามการออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น (O)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพ

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. สร้างแบบประเมินความสามารถในการสอน

1.1 ผู้วิจัยศึกษาทฤษฎี ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการสอนเพื่อนำมาสร้างแบบประเมิน

1.2 ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินความสามารถในการสอน ของนักศึกษาครู โดยปรับมาจากการพัฒนากรอบการประเมินสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครูสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ (ปัญญา นวนสาย และ อาลัย จันทร์พาณิชย์, 2559) ซึ่งมีลักษณะของคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวทฤษฎี ของลิเคิร์ท (Likert, อ้างใน ชูศรี วงศ์รัตน์, 2550)

2. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้

2.1 ผู้วิจัยนำแบบประเมินความสามารถในการสอนของนักศึกษาครู ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเชิงนิยามศัพท์ ผลการพิจารณาความเหมาะสมและความสอดคล้องของรายการประเมิน ในแบบประเมินความสามารถในการสอนของนักศึกษาครู มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00

2.2 นำแบบประเมินความสามารถในการสอน ของนักศึกษาไป Try Out กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 32 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของแบบประเมินความสามารถในการสอน ของนักศึกษาครู ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ผู้วิจัยควบคุมดูแลการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ โดยให้นักศึกษาครู จำนวน 9 กลุ่ม กลุ่มละ 2-3 คน เป็นผู้ติดต่อโรงเรียนที่นักศึกษาครูสนใจหรือสะดวกในการนำแผนการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกไปทดลองสอน และทางโรงเรียนยินดีให้นักศึกษาไปทดลองสอนซึ่งนักศึกษาเป็นผู้นัดหมายวัน และเวลาในการทดลองสอนด้วย โดยมีโรงเรียนที่นักศึกษาเป็นผู้เลือกในการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้ จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนวัดธรรมนาวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2 2) โรงเรียนบุญคุ้มราษฎร์บำรุง สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 และ 3) โรงเรียนวัดแสงสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2

2. ผู้วิจัยจัดทำหนังสือราชการจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาที่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตให้นักศึกษาไปทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 2 แผน (2 ชั่วโมง) พร้อมทั้งเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3. เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการสถานศึกษาแล้ว ให้นักศึกษาทุกกลุ่มยืนยันกับสถานศึกษา แล้วดำเนินการสอนและเก็บรวบรวมข้อมูล ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในช่วงเวลาตั้งแต่วันที่ 15 กันยายน 2563 ถึง วันที่ 18 กันยายน 2563

4. ผู้วิจัยนิเทศติดตาม และให้นักศึกษาใช้การบันทึกข้อมูลโดยใช้กล้องในโทรศัพท์มือถือ ถ่ายเป็นคลิปวิดีโอ

5. เมื่อนักศึกษาทุกกลุ่มดำเนินการสอนในสถานศึกษาเสร็จสิ้นแล้วให้นำเสนอข้อมูลในชั้นเรียนเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน โดยผู้วิจัยร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วย

6. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลความสามารถในการสอนของนักศึกษาครู หลังการจัดการเรียนรู้ ตามการออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ประเมินตามแบบประเมินความสามารถในการสอนของนักศึกษาวิชาชีพรู แบ่งเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความชัดเจนของแผนการจัดการเรียนรู้และการดำเนิน 2) ด้านความคาดหวังต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน 3) ด้านการจัดกระบวนการ

เรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน 4) ด้านทักษะการสอน 5) ด้านบุคลิกภาพและการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสม และ 6) ด้านการประเมินตนเองหลังการสอน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบในการออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่มีต่อความสามารถในการสอนของนักศึกษาครู ดังนี้

1.1 สังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เป็นข้อมูลพื้นฐานและองค์ประกอบของการออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

1.2 สังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและองค์ประกอบของรูปแบบโดยใช้แบบสังเคราะห์เอกสาร

1.3 สร้างข้อสรุปที่ได้จากการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎี ที่เป็นข้อมูลพื้นฐานและองค์ประกอบของการออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

1.4 สรุปขององค์ประกอบในการออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่มีต่อความสามารถในการสอนของนักศึกษาครู

2. วิเคราะห์ความสามารถในการสอนของนักศึกษาครู จากคะแนนที่ได้จากการประเมินของผู้วิจัย ซึ่งมีการประเมิน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความชัดเจนของแผนการจัดการเรียนรู้และการดำเนินการสอน 2) ด้านความคาดหวังต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน 3) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน 4) ด้านทักษะการสอน 5) ด้านบุคลิกภาพและการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสม และ 6) ด้านการประเมินตนเองหลังการสอน โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายชื่อ และรายด้าน แปลความหมายระดับความสามารถในการสอนของนักศึกษาครู โดยใช้เกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด (2554) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง ความสามารถในการสอนของนักศึกษาครู ระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง ความสามารถในการสอนของนักศึกษาครู ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง ความสามารถในการสอนของนักศึกษาครู ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง ความสามารถในการสอนของนักศึกษาครู ระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง ความสามารถในการสอนของนักศึกษาครู ระดับมากที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาและสังเคราะห์การออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่มีต่อความสามารถในการสอนของนักศึกษาครู พบว่า องค์ประกอบของการออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 กำหนดสมรรถนะที่จะพัฒนา นักศึกษาครูสามารถกำหนดตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตร องค์ประกอบที่ 2 เสริมสร้างความรู้ ทักษะ และ

คุณลักษณะ/เจตคติ ที่สำคัญ นักศึกษาครูสามารถนำหลักการ แนวคิด ทฤษฎีมาใช้ในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม องค์ประกอบที่ 3 ออกแบบกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning: PL) นักศึกษาครูสามารถร่วมกันออกแบบกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ องค์ประกอบที่ 4 ส่งเสริมสื่อและแหล่งเรียนรู้ นักศึกษาครูสามารถเลือกหรือสร้างสื่อการสอนได้สอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน และองค์ประกอบที่ 5 ประเมินแบบสะท้อนคิด นักศึกษาครูสามารถทบทวนและสะท้อนการกระทำของตน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 : กำหนดสมรรถนะที่จะพัฒนา

ผู้วิจัยให้นักศึกษาครูกำหนดตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตร เพื่อนำไปออกแบบกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning: PL) ในสาระวิทยาศาสตร์ในระดับชั้นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่นักศึกษาครูสนใจที่จะนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองสอน ได้แก่

1. วิเคราะห์หลักสูตร เพื่อเลือกเนื้อหาสาระวิทยาศาสตร์ ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สนใจมาออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน
2. แบ่งกลุ่มนักศึกษาตามความสนใจ เพื่อออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตร
3. นักศึกษาร่วมกันออกแบบสื่อประกอบการเรียนให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่จะสอน
4. ออกแบบกิจกรรมการฝึกคิด การเลือกใช้กิจกรรมต่าง ๆ ต้องคำนึงถึงระดับชั้น วัยและความสนใจของนักเรียน พัฒนาการทางสติปัญญาของนักเรียนตามช่วงชั้น
5. ร่วมกันพิจารณาการใช้คำถามในการจัดกิจกรรมทั้งชั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอน และขั้นสรุป หรือขั้นตอนตามวิธีสอนที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละวิธีสอน
6. คำถามที่ใช้ต้องไม่ซับซ้อนเกินไป เป็นการกระตุ้นเร้าความสนใจอาจใช้คำถามทั้งชั้นเรียน ซึ่งใช้เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดของนักเรียนทั้งชั้น
7. การใช้คำถามควรควรคำนึงถึงคำตอบของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ให้มากที่สุด เน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง สามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

องค์ประกอบที่ 2 : เสริมสร้างความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ/เจตคติ ที่สำคัญ

เสริมสร้างความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ/เจตคติ ที่สำคัญ : ผู้วิจัยเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ/เจตคติ ที่สำคัญ โดยให้นักศึกษาวิชาชีพครูนำหลักการ แนวคิด ทฤษฎี มาใช้ในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เช่น แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการลงมือทำของ John Dewey ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม รูปแบบของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม บทบาทการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ทั้งบทบาทของผู้สอน บทบาทของผู้เรียน ขั้นตอนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การวัดผลประเมินผลแบบมีส่วนร่วมของนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ ได้กล่าวว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน

การแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจเลือกบทเรียนที่ต้องการเรียนรู้การทำกิจกรรมกลุ่ม การฝึกฝนทักษะ การแสวงหาความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนตั้งคำถามในการทำงาน ฝึกการแก้ไขปัญหา และเรียนรู้จากผู้อื่น การเรียนรู้ประกอบด้วยกระบวนการวิเคราะห์ความต้องการ การวางแผน การตรวจสอบ และการประเมินผล (แสงดาว ถิ่นหารวงษ์, 2558; Jia Shen, et. al., 2004 และ Sarah Thomas, 2019)

องค์ประกอบที่ 3 ออกแบบกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning: PL)

ผู้วิจัยให้นักศึกษาครูในแต่ละกลุ่ม กำหนดการออกแบบกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ในสาระวิทยาศาสตร์ ในระดับชั้นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่นักศึกษาครูสนใจ ซึ่งมีนักศึกษาครูเลือกสอน ดังนี้ สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1 กลุ่ม สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 2 กลุ่ม สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1 กลุ่ม สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 2 กลุ่ม สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1 กลุ่ม และสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 2 กลุ่ม จำนวน 9 กลุ่ม กลุ่มละ 2-3 คน โดยผู้วิจัยให้นักศึกษาครูในแต่ละกลุ่ม ร่วมกันออกแบบกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีขั้นตอนการสอน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นประสบการณ์ ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการสะท้อนและอภิปราย ขั้นตอนที่ 3 ขั้นความคิดรวบยอด และขั้นตอนที่ 4 ขั้นการทดลอง/การประยุกต์แนวคิด ซึ่งการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จะช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น มีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ได้ฝึกปฏิบัติ วางแผนการทำกิจกรรมกลุ่ม แสวงหาความรู้ด้วยตนเองและรายงานผลการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับความรู้ใหม่ ได้เรียนรู้กระบวนการทำงานกลุ่มผ่านการร่วมกัน ออกแบบกิจกรรมตามเนื้อหาสาระวิทยาศาสตร์ ที่นักศึกษาครูเลือกนำมาออกแบบกิจกรรม การเรียนการสอน ส่งผลให้ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเกิดการพัฒนาทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย (แสงดาว ถิ่นหารวงษ์, 2558) โดยมีหลักการของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม คือ กระบวนการสร้างความรู้ เป็นการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนสามารถกำหนดหลักการที่ได้จากการปฏิบัติและสามารถประยุกต์ใช้ทฤษฎีหรือหลักการได้อย่างถูกต้อง ซึ่งการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการเรียนที่ก่อให้เกิดการวิเคราะห์

องค์ประกอบที่ 4 ส่งเสริมสื่อและแหล่งเรียนรู้

ผู้วิจัยจะให้นักศึกษาครู เห็นความสำคัญของสื่อการสอน และนักศึกษาครูสามารถเลือก หรือสร้างสื่อการสอนได้สอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน ซึ่งสื่อการสอนจะช่วยทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกและเพิ่มพูนทักษะประสบการณ์ให้กับนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่นักศึกษาวิชาชีพรุ่นนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองสอน เนื่องจากนักศึกษาใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม นักเรียนจึงเกิดการเรียนรู้ในการทำงานร่วมกัน สื่อการสอนจะช่วยส่งเสริมให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่าและน่าสนใจชวนคิด ชวนติดตาม เข้าใจง่ายและรวดเร็วขึ้น รวมทั้งสื่อการสอนจะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักแสวงหาความรู้อีกด้วย

องค์ประกอบที่ 5 ประเมินแบบสะท้อนคิด

ประเมินแบบสะท้อนคิด เป็นกระบวนการคิดไตร่ตรองทวนสอบ (Reflective Thinking) เป็นการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างรอบคอบโดยใช้สติและมีสมาธิ ซึ่งผู้วิจัยต้องการให้นักศึกษาครูได้ทบทวนและสะท้อนการกระทำของตน (Reflective Practice) โดยสามารถแสดงออกได้ทั้งการพูดและการเขียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ แสวงหาคำตอบโดยใช้เหตุผลแก้ไขปัญหาไปสู่การพัฒนาปรับปรุงของนักศึกษาครู และปรับปรุงการสอน รวมถึงผู้วิจัยศึกษาการสะท้อนคิดจากนักศึกษาวิชาชีพครู การสะท้อนคิดจากครูพี่เลี้ยง ซึ่งทั้งนักศึกษาวิชาชีพครูและครูพี่เลี้ยงจะบันทึกหลังจากที่นักศึกษาในแต่ละกลุ่มจัดการเรียนรู้แล้ว เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงผลในการจัดการเรียนรู้ อาจสะท้อนในขณะดำเนินการจัดการเรียนการสอน มีเหตุการณ์อะไรบ้างผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นอย่างไร ผู้สอนได้แก้ไขปัญหาอย่างไร โดยหลักการคือได้มาทบทวนเพื่อปรับปรุงแก้ไขในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

สะท้อนคิดจากนักศึกษาวิชาชีพครู

ข้อดี

1. นักศึกษาครู ได้เห็นความสำคัญของการออกแบบการเรียนการสอนและการนำแผนการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์ไปใช้สอนจริงในสถานศึกษา
2. นักศึกษาครู ได้ฝึกการสอนนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม นักเรียนจึงเกิดการเรียนรู้ในการทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือกัน ทำให้นักเรียนในแต่ละกลุ่มบรรลุเป้าหมายที่วางไว้
3. นักศึกษาครู ยังเห็นว่าการเตรียมการสอนเป็นสิ่งสำคัญมาก ที่จะช่วยส่งเสริมให้เกิดความมั่นใจ และเกิดความราบรื่นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นอย่างมาก
4. นักศึกษาครู ได้รับประสบการณ์ตรงซึ่งจะช่วยเป็นพื้นฐานในการออกฝึกประสบการณ์ โดยเฉพาะการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ให้กับนักเรียนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ

สะท้อนคิดจากครูพี่เลี้ยง

ข้อดี

1. ครูพี่เลี้ยงชมนักศึกษาครู ในการเตรียมสื่อการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน สร้างความสนใจให้กับนักเรียน
2. ครูพี่เลี้ยงชมนักศึกษาครู ว่าโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสามารถทำให้นักเรียนที่เรียนซ้ำมาสนใจเรียน และมีความเข้าใจในเนื้อหาที่นักศึกษานำมาสอนได้ดี
3. ครูพี่เลี้ยงชมนักศึกษาครู จัดกิจกรรมให้นักเรียนร่วมกัน ช่วยกัน และนักศึกษาที่มาสอนใจเย็นมีการรอคอย การให้เวลานักเรียนในการทำกิจกรรม มีการยืดหยุ่นเวลาในการทำงาน ทำให้นักศึกษาไม่เครียด
4. ครูพี่เลี้ยงชมนักศึกษาครู มีการเสริมแรงนักเรียนที่ทำกิจกรรมได้ถูกต้องเป็นระยะ ๆ เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนทุกกลุ่มทำงานจนสำเร็จเป้าหมายที่วางไว้
5. ครูพี่เลี้ยงชมนักศึกษามีบุคลิกภาพเหมาะสมกับเป็นนักศึกษาครู มีการวางตัวในขณะสอนได้เหมาะสม พูดจากับนักเรียนได้เหมาะสมดี

ข้อจำกัด

1. ครูที่เลี้ยงในบางโรงเรียนมีความเห็นว่า เนื้อหาที่นักศึกษาครูนำไปสอนนั้น ควรเพิ่มเวลาให้มากกว่านี้จะช่วยให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ยิ่งขึ้น
2. ครูที่เลี้ยงแนะนำในการทำกิจกรรมทดลอง ควรเป็นนักเรียนมีขนาด 3-5 คน ถ้ามากเกินไปอาจทำให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมทดลองไม่ทั่วถึง
3. ครูที่เลี้ยงช่วยแนะนำวิธีการสอนเพิ่มเติมจากที่นักศึกษาครูเตรียมกิจกรรมไปสอน เพื่อให้การเรียนการสอนมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการสอนของนักศึกษาครู จากคะแนนที่ได้จากการประเมินของผู้วิจัย ซึ่งมีแบบประเมินความสามารถในการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครู แบ่งเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความชัดเจนของแผนการจัดการเรียนรู้และการดำเนิน 2) ด้านความคาดหวังต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน 3) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน 4) ด้านทักษะการสอน 5) ด้านบุคลิกภาพและการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสม และ 6) ด้านการประเมินตนเองหลังการสอน ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสามารถในการสอนของนักศึกษาครู หลังที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามการออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านความชัดเจนของแผนการจัดการเรียนรู้และการดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้ รวมเฉลี่ย	4.75	0.55	มากที่สุด
1.1 รูปแบบและองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้	4.79	0.42	มากที่สุด
1.2 จุดประสงค์การเรียนรู้ มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ/กระบวนการ และด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์	4.54	0.64	มากที่สุด
1.3 ลำดับเนื้อหาเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน	4.71	0.71	มากที่สุด
1.4 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการวัดผล สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้และเป็นไปตามศักยภาพของผู้เรียน	4.76	0.25	มากที่สุด
1.5 การดำเนินการจัดการเรียนรู้ เป็นไปตามแผนการจัดการเรียนรู้ ครบถ้วน ใช้เวลาอย่างเหมาะสมและสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างเหมาะสม	4.82	0.43	มากที่สุด
1.6 แผนการจัดการเรียนรู้สะท้อนการนำไปประยุกต์ใช้หรือเชื่อมโยงกับเนื้อหาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้อง	4.84	0.42	มากที่สุด
1.7 มีการใช้สถานการณ์จริงประกอบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	4.77	0.64	มากที่สุด

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
2. ด้านความคาดหวังต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมเฉลี่ย	4.76	0.39	มากที่สุด
2.1 กำหนดความคาดหวังสำหรับการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างชัดเจน	4.87	0.41	มากที่สุด
2.2 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนกำหนดเนื้อหา เป้าหมาย	4.77	0.23	มากที่สุด
2.3 ส่งเสริมหรือใช้แรงจูงใจโดยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้พฤติกรรม การเรียนรู้ของผู้เรียน เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน	4.64	0.47	มากที่สุด
3. ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน รวมเฉลี่ย	4.68	0.51	มากที่สุด
3.1 สอนโดยเน้นกิจกรรมเชิงรุก (Active Learning) ที่หลากหลาย	4.64	0.41	มากที่สุด
3.2 คำนึงถึงความรู้เดิมของผู้เรียนและความต้องการของผู้เรียน	4.75	0.23	มากที่สุด
3.3 มีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนและส่งเสริมให้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ผู้เรียนกับผู้เรียน	4.51	0.47	มากที่สุด
3.4 มีการตั้งคำถามเพื่อฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ และ แก้ปัญหาในสถานการณ์จริงหรือกรณีศึกษาหรือปฏิบัติจริง	4.86	0.41	มากที่สุด
3.5 จัดกิจกรรมสอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียน	4.63	0.23	มากที่สุด
4. ด้านทักษะการสอน รวมเฉลี่ย	4.57	0.47	มากที่สุด
4.1 การสอนเป็นแบบการสื่อสารสองทาง	4.64	0.41	มากที่สุด
4.2 มีการใช้เทคนิคหรือกลยุทธ์การสอนที่หลากหลาย	4.53	0.23	มากที่สุด
4.3 ใช้คำถามกระตุ้นให้คิดหรือวิเคราะห์ แก้ปัญหาได้ อย่างเหมาะสม	4.61	0.47	มากที่สุด
4.4 จัดให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนหรือปฏิบัติทักษะที่จำเป็น	4.63	0.41	มากที่สุด
4.5 มีการตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียน และย้ำบางประเด็น เมื่อจำเป็น	4.44	0.38	มากที่สุด
5. ด้านบุคลิกภาพและการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่ เหมาะสม รวมเฉลี่ย	4.71	0.38	มากที่สุด
5.1 มีความมั่นใจมาก การนำเสนอและคำอธิบายชัดเจน มีการยกตัวอย่างประกอบ	4.74	0.52	มากที่สุด
5.2 การใช้ภาษาถูกต้องและเหมาะสม มีการใช้ภาษา ที่เหมาะสม การพูดและน้ำเสียงชัดเจน กระชับ ใช้เวลา ได้อย่างเหมาะสม	4.84	0.58	มากที่สุด
5.3 การแต่งกายเหมาะสมกับนักศึกษาวิชาชีพครู	4.53	0.36	มากที่สุด

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
5.4 ส่งเสริม ชี้นำให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสม อย่างเป็นมิตร	4.73	0.52	มากที่สุด
6. ด้านการประเมินตนเองหลังการสอน			
รวมเฉลี่ย	4.69	0.49	มากที่สุด
6.1 มีการบันทึกภายหลังการสอนที่ชัดเจน	4.64	0.56	มากที่สุด
6.2 มีการวิเคราะห์หรือสะท้อนสิ่งที่เกิดขึ้น และผลกระทบ ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.74	0.43	มากที่สุด
เฉลี่ยรวมทุกด้าน	4.69	0.51	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า หลังจากที้นักศึกษาวิชาชีพรุได้รับการจัดการเรียนรู้ตามการออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ในรายวิชาวิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวม ผลการศึกษาค่าเฉลี่ยความสามารถในการสอนของนักศึกษาวิชาชีพรุ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณารายด้าน โดยภาพรวมด้านที่มีค่าเฉลี่ยระดับความสามารถในการสอนของนักศึกษาวิชาชีพรุ สูงที่สุด มีค่าอยู่ในระดับมากที่สุดคือ ด้านความคาดหวังต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.39)

เมื่อพิจารณารายข้อที่มีค่าเฉลี่ยความสามารถในการสอนของนักศึกษาวิชาชีพรุ สูงที่สุด มีค่าอยู่ในระดับมากที่สุดคือ กำหนดความคาดหวังสำหรับการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.87$, S.D. = 0.41) รองลงมาคือ ด้านความชัดเจนของแผนการจัดการเรียนรู้และการดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณารายข้อที่มีค่าเฉลี่ยความสามารถในการสอนของนักศึกษาวิชาชีพรุสูงที่สุด มีค่าอยู่ในระดับมากที่สุดคือ รูปแบบและองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.55) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยความสามารถในการสอนของนักศึกษาวิชาชีพรุต่ำที่สุด มีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านทักษะการสอน ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณารายข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับความสามารถในการสอนของนักศึกษาวิชาชีพรุสูงที่สุด มีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด คือการสอนเป็นแบบการสื่อสารสองทาง ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.41) เมื่อพิจารณารายข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับความสามารถในการสอนของนักศึกษาวิชาชีพรุต่ำที่สุด มีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด คือมีการตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียน และย้ำบางประเด็นเมื่อจำเป็น ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.38)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาและสังเคราะห์การออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่มีต่อความสามารถในการสอนของนักศึกษาวิชาชีพรุ พบว่า องค์ประกอบของการออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่องค์ประกอบที่ 1 กำหนดสมรรถนะที่จะพัฒนา องค์ประกอบที่ 2 เสริมสร้างความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ/เจตคติ ที่สำคัญ องค์ประกอบที่ 3 ออกแบบกระบวนการเรียนรู้

แบบมีส่วนร่วม องค์ประกอบที่ 4 ส่งเสริมสื่อและแหล่งเรียนรู้ และองค์ประกอบที่ 5 ประเมินแบบสะท้อนคิด ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบเป็นการสร้างสมรรถนะให้นักศึกษาวิชาชีพครู ได้มีการแสดงออกถึงความสามารถที่นักศึกษาวิชาชีพครู ต้องทำได้จนสำเร็จเป้าหมาย อาจต้องใช้ทั้งทักษะ ความรู้ และคุณลักษณะส่วนตัวของนักศึกษาวิชาชีพครูเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ Dewey (1998) กล่าวถึงแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการลงมือทำใน ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม รูปแบบของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม บทบาทการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ทั้งบทบาทของผู้สอน บทบาทของผู้เรียน ขั้นตอนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การวัดผลประเมินผลแบบมีส่วนร่วม และสอดคล้องกับ แสงดาว ถิ่นหารวงษ์ (2558), Jia Shen (2004), Sarah Thomas (2015) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน การแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจเลือก บทเรียนที่ต้องการเรียนรู้ การทำกิจกรรมกลุ่ม การฝึกฝนทักษะการแสวงหาความรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนตั้งคำถามในการทำงาน ฝึกการแก้ไขปัญหาและเรียนรู้จากผู้อื่น ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบของการออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ นักศึกษาครูต้องมีความสามารถในการประยุกต์ ใช้ทั้งความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ อย่างเป็นองค์รวมในการกำหนดสมรรถนะที่จะพัฒนาในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ความสามารถในการเลือกสื่อหรือผลิตสื่อ และนักศึกษาครูมีความสามารถในการประเมินแบบสะท้อนคิด ซึ่งเป็นการเรียนรู้เพื่อให้นักศึกษาครูออกแบบการสอนและนำไปสอนนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ เป็นการเรียนรู้เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ ไม่ใช่การเรียนรู้เพื่อรู้เท่านั้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563)

2. ความสามารถในการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครู หลังจากทีนักศึกษาวิชาชีพครูได้รับการจัดการเรียนรู้ตามการออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ในรายวิชาการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมผลการศึกษาค่าเฉลี่ยความสามารถในการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครู อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.51) ทั้งนี้เพราะในการออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่มี 5 องค์ประกอบ โดยเฉพาะองค์ประกอบที่ 1 กำหนดสมรรถนะที่จะพัฒนา โดยมีรายละเอียดที่ชัดเจน สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการกำหนดสมรรถนะที่จะพัฒนา ผู้วิจัยให้นักศึกษาวิชาชีพครูกำหนดการออกแบบกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ในสาระวิทยาศาสตร์ ในระดับชั้นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่นักศึกษาวิชาชีพครูสนใจที่จะนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองสอน โดยเริ่มตั้งแต่มีการวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อเลือกเนื้อหาสาระวิทยาศาสตร์ ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สนใจมาออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้วิจัยจะให้อิสระในการเลือกเนื้อหาที่นักศึกษาวิชาชีพครูถนัดด้วย จึงส่งผลต่อความสามารถในการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครูด้วย ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ใช้ผลลัพธ์การเรียนรู้เป็นเป้าหมาย คือ มุ่งเน้นผลที่จะเกิดกับผู้เรียนซึ่งก็คือความสามารถของผู้เรียนในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ อย่างเป็นองค์รวมในการปฏิบัติงาน การแก้ปัญหา และการใช้ชีวิตเป็น การเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง นอกจากนี้ ยังมีองค์ประกอบที่ 2 เสริมสร้างความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ/เจตคติ ที่สำคัญ ตามหลักการ แนวคิด ทฤษฎีมาใช้ในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เช่น แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการลงมือทำของ John Dewey ลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม บทบาทการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ทั้งบทบาทของผู้สอน บทบาทของ

ผู้เรียน ขั้นตอนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การวัดผลประเมินผลแบบมีส่วนร่วม ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษามีความสามารถในการสอนยิ่งขึ้น และองค์ประกอบที่ 5 ประเมินแบบสะท้อนคิด (Reflective Assessment) ผู้วิจัยให้นักศึกษาครูได้ทบทวนและสะท้อนการกระทำของตน โดยสามารถแสดงออกได้ทั้งการพูดและการเขียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ แสวงหาคำตอบโดยใช้เหตุผลแก้ไขปัญหานำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงของนักศึกษาครู และปรับปรุงการสอนรวมถึงผู้วิจัยศึกษาการสะท้อนคิดจากนักศึกษาครูการสะท้อนคิดจากครูพี่เลี้ยง ซึ่งทั้งนักศึกษาครูและครูพี่เลี้ยงจะบันทึกหลังจากที่นักศึกษาในแต่ละกลุ่มจัดการเรียนรู้แล้ว เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงผลในการจัดการเรียนรู้ อาจสะท้อนในขณะดำเนินการจัดการเรียนการสอนมีเหตุการณ์อะไรบ้างผลที่เกิดกับผู้เรียนเป็นอย่างไร ผู้สอนได้แก้ไขปัญหายังไง เอาข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาทบทวนเพื่อปรับปรุงแก้ไขในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. งานวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาและสังเคราะห์การออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่มีต่อความสามารถในการสอนของนักศึกษาครู อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบและการจัดการเรียนรู้ สามารถนำองค์ประกอบของการออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะไปใช้ในการออกแบบในการเรียนการสอนได้ ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 กำหนดสมรรถนะที่จะพัฒนา องค์ประกอบที่ 2 เสริมสร้างความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ/เจตคติที่สำคัญ องค์ประกอบที่ 3 ออกแบบกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม องค์ประกอบที่ 4 ส่งเสริมสื่อและแหล่งเรียนรู้ และองค์ประกอบที่ 5 ประเมินแบบสะท้อนคิดไปประยุกต์ใช้ได้ อาจต้องปรับและยืดหยุ่นตามบริบทของสถานศึกษา และนักศึกษา จะช่วยส่งเสริมให้อาจารย์ผู้สอนประสบความสำเร็จในการสอน เพราะเป็นองค์ประกอบที่สามารถให้นักศึกษาครู มีความสามารถในการสอนก่อนที่จะส่งนักศึกษาวิชาชีพระดับออกฝึกประสบการณ์

2. ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศสามารถนำแบบประเมินความสามารถในการสอนของนักศึกษาครู แบ่งเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความชัดเจนของแผนการจัดการเรียนรู้และการดำเนิน 2) ด้านความคาดหวังต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน 3) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน 4) ด้านทักษะการสอน 5) ด้านบุคลิกภาพและการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสม และ 6) ด้านการประเมินตนเองหลังการสอน ไปใช้ในการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาครู เพื่อนำผลการประเมินไปใช้ในการชี้แนะแนวทางการเป็นครูที่ดีให้กับนักศึกษาครูได้

3. นักศึกษาครู สามารถนำแบบประเมินความสามารถในการสอนของนักศึกษาครู ไปใช้ในการกำกับตนเองและใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้เกิดคุณภาพและประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างความสามารถในการสอนของนักศึกษาครูหลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามการออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ในรายวิชาต่าง ๆ ในระดับอุดมศึกษากับประสิทธิผลที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา
2. ควรศึกษาองค์ประกอบของการออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ในรายวิชาอื่น ๆ ในระดับอุดมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545)**. กรุงเทพฯ: ศูนย์สาธิตพัฒนา.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2550). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย**. (พิมพ์ครั้งที่ 10). นนทบุรี: ไทยเนรมิตกิจอินเตอร์ โพรเกรสซิฟ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บัญชา นวนสาย และอาลัย จันทรพาณิชย์. (2559). **สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของ นักศึกษาครูสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์**. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สุวรรณ จัวยทอง. (2564). **การศึกษาองค์ประกอบในการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีให้มีเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้**. วารสารบัณฑิตวิทยาลัยศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. 15(1): 191-203.
- แสงดาว ถิ่นหารวงษ์. (2558). **การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติในรายวิชา วรรณคดีสำหรับเด็ก**. วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์. 17(1): 1-11.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). **การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก**. นนทบุรี: 21 เซ็นจูรี.
- Fitz-Gibbon, F. (1987). **How to design a program evaluation**. Newbury Park: Sage.
- Dewey, J. (1998). **Experience and Education**. New York: Macmillan Publishing Company.
- Shen, J., et.al. (2004). **Participatory learning approach: An overview**. [Online], Available: <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc>. (2563, 15 มกราคม).
- Thomas, S. (2019). **What is Participatory Learning and Action (PLA): An introduction**. [Online], Available: <http://idp-key-resources>. (2563, 20 มกราคม).

ผลการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีต่อการตระหนักรู้ทางสังคม ของเด็กปฐมวัย

THE EFFECTS OF CREATIVE DRAMA ACTIVITIES ON SOCIAL AWARENESS OF YOUNG CHILDREN

ศุภมาส ลิ้มวัฒนพงศ์^{1*}
Supamas Limwattanapong^{1*}

Received : 3 August 2021

Revised : 3 March 2022

Accepted : 18 April 2022

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา คือ เด็กปฐมวัยชายและหญิงอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนวัดเขยงเขต จังหวัดปทุมธานี กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน มีค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ จำนวน 6 สัปดาห์ และแบบสังเกตพฤติกรรมการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย 2 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และด้านการเคารพผู้อื่น วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ มีพฤติกรรมการตระหนักรู้ทางสังคมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการเคารพผู้อื่น รองลงมาคือ ด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

คำสำคัญ: ละครสร้างสรรค์ การตระหนักรู้ทางสังคม เด็กปฐมวัย

¹หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ปฐมวัยศึกษา),
สาขาวิชาปฐมวัยศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร

¹Master of Education degree program (Early Childhood Education),

Department of Early Childhood Education, Faculty of Education, Kasetsart University, Bangkok

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: supamas.li@ku.th

ABSTRACT

The purpose of this study was to investigate the social awareness of young children who participated in creative drama activities. The subjects used samples in the study was the 30 boys and girls, which was purposive sampling, aged between 5 - 6 years old. They were studying in the kindergarten level 3, second semester of academic year 2019 at Watkhienkhat School, PathumThani. A specific sample of 30 people. The tools used in this study It has a Item-Object Congruence Index: IOC of 3 experts with a consistency value between 0.67 and 1.00. The tools in this study were creative drama plans for 6 weeks and social awareness behavior observation form for young children which consists of 2 aspects as empathy, and respect for others. The data were analyzed by mean, standard deviation and content analysis.

The result of the study revealed that young children who have been attended creative drama activities have higher social awareness behaviors than before the experiment. Respect for others had highest average score, followed by Empathy.

Keywords: Creative Drama, Social Awareness, Young Children

บทนำ

สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านการเกษตร อุตสาหกรรม การศึกษา การแพทย์ และสาธารณสุข เป็นต้น โดยเฉพาะการติดต่อสื่อสารที่รวดเร็วทำให้โลกนั้นแคบลง ซึ่งเป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ได้มีการศึกษา วิจัย ประดิษฐ์ และคิดค้นสิ่งต่าง ๆ มาเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับมนุษย์ในการดำรงชีวิต บุคคลจึงต้องปรับตัวให้มีชีวิตและความเป็นอยู่ ที่ดีขึ้น เข้ากับสภาพแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลงท่ามกลางปัญหาในด้านต่าง ๆ ซึ่งแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ได้กำหนดหลักการสำคัญคือ “ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบ ต่อสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (CASEL) เป็นองค์กรทางการศึกษาของสหรัฐอเมริกา ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1994 มีเป้าหมายเพื่อสร้างการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ หรือ Social and Emotional Learning (SEL) ซึ่งเป็นทักษะที่ช่วยเพิ่มขีดความสามารถของเด็กตั้งแต่ระดับก่อนวัยเรียนถึงเกรด 12 โดยการผสมผสานทัศนคติและพฤติกรรม ด้วยการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและมีจริยธรรมในชีวิตประจำวันที่มีความท้าทาย CASEL เป็นองค์กรที่ส่งเสริมความสามารถในการรับรู้ระหว่างบุคคล ซึ่งการรับรู้ที่กล่าวมานี้ มีความสามารถหลัก 5 ประการ ประกอบไปด้วย การตระหนักรู้ในตัวเอง (Self-Awareness), การบริหารจัดการตัวเอง (Self-Management), ความรับผิดชอบในสิ่งที่ตัวเองเลือก (Responsible Decision-Making),

ทักษะด้านความสัมพันธ์ (Relationship Skills), และการตระหนักรู้ทางสังคม (Social Awareness) เป็นต้น (Casel, 2019) การตระหนักรู้ทางสังคมเป็น 1 ใน 16 ทักษะจำเป็นของมนุษย์มีความสำคัญในศตวรรษที่ 21 ซึ่งครอบคลุม โรงเรียน และชุมชน จำเป็นต้องออกแบบการเรียนรู้ให้เด็กมีทักษะทัศนคติ และพฤติกรรมที่จะสามารถจัดการกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่กำลังเผชิญ รวมทั้งกระบวนการคิดเกี่ยวกับการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับบุคคลอื่นให้เป็นไปอย่างมีคุณธรรมและเอื้ออาทร (ณิชากร ศรีเพชรดี, 2562)

การตระหนักรู้ทางสังคม เป็นความสามารถในการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ในด้านความแตกต่างที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติ ศาสนา สังคม วัฒนธรรม บรรทัดฐานของแต่ละสังคมที่มีความซับซ้อน ประกอบไปด้วย การเข้าใจทัศนคติของผู้อื่น การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การยอมรับความแตกต่างที่หลากหลาย และการเคารพผู้อื่น เป็นต้น (Casel, 2019) สอดคล้องกับ Massachusetts Standards for Preschool & Kindergarten (2015) ที่กล่าวว่า การตระหนักรู้ทางสังคม เป็นการรับรู้และเข้าใจพฤติกรรมและมุมมองของผู้อื่น และการมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับกลุ่มบุคคลที่หลากหลาย โดยแสดงออกถึงการเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและการเคารพผู้อื่นอย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นพื้นฐานของความมั่นคงทางอารมณ์และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น สามารถส่งเสริมได้หลายวิธี เช่น การเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จริง การลงมือทำกิจกรรมกลุ่มย่อย การสร้างแบบจำลองพฤติกรรมเชิงบวก การทำกิจกรรมแบบร่วมมือกับครอบครัว การเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก การเล่นเกมและหุ่น การใช้ละครและการแสดงบทบาทสมมติ เป็นต้น กระทรวงศึกษาธิการ (2561) กล่าวว่า การแสดงละครเป็นกิจกรรมที่เด็กจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับการลำดับเรื่องราว การเรียงลำดับเหตุการณ์ หรือเรื่องราวจากนิทาน การใช้ภาษาในการสื่อสารของตัวละคร เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้และทำความเข้าใจบุคลิกลักษณะของตัวละครที่เด็กสวมบทบาท สอดคล้องกับ สมาคมสร้างสรรค์ไทย (2548) กล่าวว่า ละครสร้างสรรค์เป็นรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอน เพื่อมุ่งเน้นให้เด็กพัฒนาทักษะทุก ๆ ด้าน ทั้งร่างกาย อารมณ์ ประสาทสัมผัสทั้งห้า การเข้าสังคม ระเบียบวินัยในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การเกิดเจตคติที่ดีต่อตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่สนุกสนาน ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจในการนำละครสร้างสรรค์มาใช้ในการพัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ละครสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ผ่านการสมมติบทบาทหรือการแสดงละคร ภายใต้บรรยากาศที่ปลอดภัย และเน้นอิสรภาพในการคิดและการแสดงออกของเด็ก เพื่อให้เด็กสามารถแสดงออกซึ่งจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้ทักษะในการแสดงออกทางร่างกายและภาษา ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ ตีความหมาย ตลอดจนทักษะของการทำงานร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งทักษะการจัดการปัญหา เพื่อที่จะให้เด็กเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในประเด็นการเรียนรู้ นั้น ๆ (ปาริชาติ จินวิวัฒนาภรณ์, 2545) บางครั้งละครสร้างสรรค์ก็ใช้เรื่องหรือนิทานเป็นจุดเริ่มต้น เพราะในเรื่องที่ต้นนั้นจะต้องมีโครงสร้างที่ดีด้วย ซึ่งจะช่วยให้เป็นกรอบสำหรับการแสดงที่มีทิศทางและมีความหมาย แต่บางครั้งละครสร้างสรรค์ก็เริ่มจากแรงจูงใจอื่น ๆ เช่น ข้อเท็จจริง รูปภาพ วัตถุสิ่งของ เสียงต่าง ๆ ดนตรี บทเพลง บทกวี ปริศนาคำทาย หรือธรรมชาติรอบตัว เป็นต้น

(ปาริชาติ จีงวิวัฒนาภรณ์, 2546) การศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้นำนิทานมาใช้เป็นจุดเริ่มต้นของละครสร้างสรรค์ โดยเลือกนิทานเหมาะสมกับช่วงวัยของเด็ก มีเนื้อหาสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมอย่างง่าย เพื่อปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีงามให้กับเด็กผ่านตัวแบบในนิทาน (สิริมา ภิญโญนันตพงษ์, 2549) สอดคล้องกับ ทฤษฎีสังคมเชิงปัญญาของ Bandura กล่าวว่า การเรียนรู้ของมนุษย์เกิดจากการสังเกตพฤติกรรมที่ผู้อื่นกระทำ หรือเรียนรู้โดยการเลียนแบบจากตัวแบบ (พัชรี ผลโยธิน, 2558) ดังนั้นนิทานที่จะนำมาใช้ในละครสร้างสรรค์นี้เปรียบเสมือนตัวแบบเชิงสัญลักษณ์ที่ทำให้เด็กได้เห็นแบบอย่างพฤติกรรมการตระหนักรู้ทางสังคม ช่วยปลูกฝังการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และการเคารพผู้อื่นอย่างเหมาะสมตามวัย เพื่อให้เด็กสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาพบว่าตลอดภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ผู้ศึกษาในฐานะครูผู้สอนได้สังเกตพฤติกรรมเด็ก จำนวน 30 คน ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนวัดเขียนเขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่า เมื่อมอบหมายให้เด็กในชั้นเรียนทำกิจกรรมร่วมกัน เด็กส่วนใหญ่ยังไม่สามารถแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นได้เท่าที่ควร จึงต้องได้รับการส่งเสริมเพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น นำไปสู่การพัฒนาทักษะชีวิตให้เด็กสามารถแสดงออกทางอารมณ์และสังคมได้อย่างเหมาะสม

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาผลการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีต่อการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นทักษะจำเป็นของมนุษย์มีความสำคัญในศตวรรษที่ 21 โดยการปลูกฝังการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และการเคารพผู้อื่นอย่างเหมาะสมตามวัย เพื่อให้เด็กสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ผลการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นแนวทางแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัยในเรื่องการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีต่อการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษเชิงทดลอง (Experimental Research) ผู้ศึกษามีวิธีการดำเนินการศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยชาย - หญิง ที่มีอายุระหว่าง 5 - 6 ปีที่กำลังศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนวัดเขียนเขต จังหวัดปทุมธานี จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ แผนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ และแบบสังเกตพฤติกรรมการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. การสร้างแผนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์

1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ ในประเทศศึกษาเอกสารของ ปาริชาติ จีงวิวัฒนาภรณ์ (2546) และต่างประเทศศึกษาเอกสารของ Saracho (2019) Akdeniz (2016) และศึกษางานวิจัยของ Cetingoz (2010) เกี่ยวกับการออกแบบขั้นตอนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ เพื่อนำใช้ในการสร้างแผนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์

1.2 ศึกษาตำรา เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแผนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย จากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแผนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์

1.3 กำหนดเนื้อหาสาระและเรื่องในการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ ซึ่งผู้ศึกษาได้จัดเป็นกิจกรรมพิเศษนอกเหนือจากหน่วยการเรียนรู้ นิทานที่นำมาเป็นตัวอย่างมีความแปลกใหม่และน่าสนใจ มีเนื้อหาสอดแทรกพฤติกรรมที่ดีทางสังคม จำนวน 6 สัปดาห์ จำนวน 18 แผน

1.4 นำแผนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ฉบับร่างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และได้ทำการปรับปรุงตามคำแนะนำ

1.5 นำแผนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ฉบับร่างที่ปรับปรุงตามคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบพิจารณาหาความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งผู้ศึกษาได้ทำการปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จนได้ค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00

2. การสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย

2.1 ศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัยของ Casel (2019) Massachusetts Standards for Preschool & Kindergarten (2015) และ Ministry of Education Republic of Singapore (2013) ถึงคุณลักษณะของการตระหนักรู้ทางสังคม และศึกษาแนวทางการพัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย เพื่อนำไปปรับใช้ในการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย

2.2 ศึกษาตำรา เอกสารจากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย

2.3 ผู้ศึกษาได้พัฒนาแบบสังเกตพฤติกรรมการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และด้านการเคารพผู้อื่น แต่ละด้านแบ่งออกเป็น 3 พฤติกรรมย่อย

2.4 นำแบบสังเกตพฤติกรรมการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และทำการปรับปรุงตามคำแนะนำ

2.5 นำแบบสังเกตพฤติกรรมการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบพิจารณาหาความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งผู้ศึกษาได้ทำการปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จนได้ค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 และจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ทำการสังเกตพฤติกรรมการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ ทำการสังเกตพฤติกรรมเด็กเป็นรายบุคคลด้วยตนเองวันละ 6 คน ในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และเล่นตามมุม แล้วบันทึกผลการสังเกต

2. ทำการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ตามแผนที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น โดยดำเนินการในแต่ละขั้นตอนของการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ เป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน โดยจัดเป็นกิจกรรมพิเศษ เวลา 09.00 น. - 10.20 น. แล้วบันทึกผลที่เกิดขึ้นหลังแผนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ในแต่ละวัน

3. ทำการสังเกตพฤติกรรมการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ ทำการสังเกตพฤติกรรมเด็กเป็นรายบุคคลด้วยตนเองวันละ 6 คน ในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และเล่นตามมุม แล้วบันทึกผลการสังเกต

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเชิงปริมาณ ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัยในภาพรวม ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์

(N=30)

การตระหนักรู้ทางสังคม	μ	σ
ก่อนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์	7.53	1.27
หลังการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์	15.4	1.99

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า คะแนนเฉลี่ยการตระหนักรู้ทางสังคมในภาพรวมก่อนการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.53 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.27 และหลังการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.4 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.99 เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยมาเปรียบเทียบกันพบว่า หลังการจัดกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ยในภาพรวมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม โดยทั้ง 2 ด้านมีคะแนน ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัยรายด้านก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์

(N=30)

ด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	μ	σ
ก่อนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์	3.70	0.83
หลังการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์	7.63	1.12
ด้านการเคารพผู้อื่น	μ	σ
ก่อนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์	3.83	0.64
หลังการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์	7.76	1.00

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า คะแนนเฉลี่ยการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกตามรายด้านที่สังเกต 2 ด้าน หลังได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์มีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ พบว่า

1. ด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ก่อนการจัดกิจกรรมค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.83 และหลังการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.63 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.12 เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยมาเปรียบเทียบกันพบว่า หลังการจัดกิจกรรม มีคะแนนเฉลี่ยด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ในภาพรวมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม

2. ด้านการเคารพผู้อื่น ก่อนการจัดกิจกรรมค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64 และหลังการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.76 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.00 เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยมาเปรียบเทียบกันพบว่า หลังการจัดกิจกรรม มีคะแนนเฉลี่ยด้านการเคารพผู้อื่น ในภาพรวมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ การบันทึกผลการสังเกตพฤติกรรมการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย ขณะการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ ผู้ศึกษาได้สังเกตและบันทึกพฤติกรรมการตระหนักรู้ทางสังคม แบ่งการสังเกตออกเป็น 2 ด้าน สรุปได้ดังนี้

1. ด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีพฤติกรรมบ่งชี้ประกอบด้วย 3 พฤติกรรม ได้แก่ (1) การแสดงออกถึงการรู้ว่าแต่ละบุคคลมีการแสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึกที่ต่างกันในแต่ละสถานการณ์ (2) การแสดงออกถึงการเข้าใจการแสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น ผ่านการใช้คำพูดและแสดงออกผ่านสีหน้า ท่าทาง และ (3) การแสดงออกถึงการตอบสนองต่ออารมณ์ความรู้สึกของบุคคลอื่น เพื่อน ครู ซึ่งผู้ศึกษาขอรายงานพฤติกรรมที่สังเกตเป็นรายสัปดาห์ ดังนี้

สัปดาห์ที่ 1-2 ในสัปดาห์แรกครูดำเนินกิจกรรมโดยการเล่านิทานเรื่อง “สมาชิกใหม่บ้านต้นไม้ 10 ชั้น” ให้เด็ก ๆ ฟัง และสนทนาร่วมกันเกี่ยวกับตัวละครและเรื่องราวในนิทาน เด็กส่วนใหญ่สามารถบอกเหตุการณ์สำคัญในนิทานได้ แต่ยังไม่สามารถบอกอารมณ์ความรู้สึกและการแสดงออกของตัวละครในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ จากนั้นเด็กแต่งนิทานร่วมกันอย่างอิสระ แต่เนื่องจากเป็นกิจกรรมครั้งแรก เด็กยังไม่เข้าใจขั้นตอนของการแต่งนิทานร่วมกัน ครูจึงใช้คำถามกระตุ้น เช่น

อยากให้ตัวละครใดบ้าง อยากให้ตัวละครมีลักษณะอย่างไร อยากให้ตัวละครมีความรู้สึกอย่างไร มีเหตุการณ์สำคัญอะไรเกิดขึ้น และนิทานเรื่องนี้ให้ข้อคิดอย่างไร เป็นต้น เด็ก ๆ ยังคิดไม่ออก ในช่วงแรก ครูจึงให้ลองนึกถึงนิทานเรื่องที่ได้อ่านไป เด็กจึงเริ่มแสดงความคิดเห็นร่วมกันได้เพิ่มขึ้น หลังจากเด็กทำกิจกรรมแต่งนิทานร่วมกันเสร็จเรียบร้อยแล้ว เด็กและครูร่วมกันสรุปถึงการแต่งนิทานร่วมกันว่ามีขั้นตอนอย่างไร พบปัญหาหรืออุปสรรคในการทำงานหรือไม่ มีวิธีการแก้ไขและวางแผนอย่างไร และให้เด็กวาดภาพเกี่ยวกับตัวละครที่ตนชื่นชอบ พร้อมกับเล่าผลงาน เด็กส่วนใหญ่สามารถวาดภาพตัวละครที่ตนชื่นชอบและบอกอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครได้ แต่ยังไม่สามารถบอกหรืออธิบายที่แสดงให้เห็นถึงการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร เช่น เมื่อครูถามว่า “ทำไมคุณกบถึงดีใจคะ” เด็กตอบว่า “คุณกบมีความสุขอยู่ครับ” เป็นต้น ดังนั้นครูอาจใช้คำถามหรืออธิบายเพิ่มเติมเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับเด็ก

สัปดาห์ที่ 3-4 ในสัปดาห์ที่ 3 หลังจากทีครูเล่านิทานเรื่อง “ความลับของอลัน” แล้ว เด็กร่วมกันแต่งนิทานเรื่อง “สุนัขจิ้งจอกจอมโมโห” และเด็กช่วยกันทบทวนเนื้อเรื่อง เพื่อนำมาจัดเตรียมละครสร้างสรรค์ในขั้นตอนต่อไป ในระยะนี้สังเกตได้ว่า เด็กมีพัฒนาการดีขึ้น เริ่มมีการวางแผนร่วมกัน และทำงานร่วมกันได้ดีขึ้น กลุ่มจัดเตรียมตัวละคร เด็กส่วนใหญ่สามารถทำท่าทางของตัวละครที่สะท้อนอารมณ์และความรู้สึกออกมาได้มากขึ้น เช่น น้องเอทำท่าทางเป็นจระเข้ก๊สับได้สมบทบาท น้องบีทำท่าทางเป็นต้นไม้ออกมาได้อย่างพลีไหว แต่ยังมีเด็กบางคนที่ยังไม่สามารถแสดงท่าทางของตัวละครออกมาได้เท่าที่ควร หรือทำได้บ้างไม่ได้บ้าง เช่น น้องซีที่ยังแสดงท่าทางของต้นไม้ออกมาอย่างไม่เป็นธรรมชาติ ขาดความมั่นใจ เป็นต้น กลุ่มจัดเตรียมฉากและกลุ่มจัดเตรียมอุปกรณ์ประกอบการแสดง สังเกตได้ว่าเด็กส่วนใหญ่ในกลุ่มเริ่มที่จะทำงานร่วมกันได้มากขึ้น แต่ยังมีเด็กบางคนที่ยังไม่ให้ความร่วมมือ มีการแย่งอุปกรณ์และทะเลาะกัน ส่วนเพื่อนในกลุ่มที่เห็นเหตุการณ์สามารถรับรู้และเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของเพื่อนได้ว่าเพื่อนร้องไห้เสียใจ แต่ยังไม่สามารถตอบสนองต่อเพื่อนได้ด้วยตนเองจึงมาบอกครู ดังนั้นครูจึงเข้าไปสอบถามและช่วยเหลือเพื่อให้เด็กเห็นแบบอย่างการปฏิบัติตนต่อเพื่อนที่เหมาะสม จากนั้น เด็กและครูพูดคุยร่วมกันเกี่ยวกับการจัดเตรียมละครสร้างสรรค์ และเด็กวาดภาพเกี่ยวกับสิ่งที่ตนเองได้ทำในวันนี้ พร้อมกับออกมาเล่าผลงานให้เพื่อนฟัง เช่น เด็กเล่าว่า “ผมวาดตอนทำที่คาบหัวกับเพื่อนครับ ผมไปช่วยเพื่อนระบายสีครับ” ครูจึงถามว่า “ทำไมหนูถึงไปช่วยเพื่อนคะ” เด็กบอกว่า “ผมเห็นเพื่อนทำช้า เลยไปช่วยครับ” ครูถามว่า “พอหนูไปช่วยแล้ว เพื่อนรู้สึกอย่างไรคะ” เด็กบอกว่า “เพื่อนยิ้ม มีความสุขครับ” แสดงให้เห็นว่าเด็กสามารถตอบสนองต่ออารมณ์ความรู้สึกของเพื่อนได้ แม้ว่าเพื่อนจะแสดงอารมณ์ความรู้สึกออกมาได้ไม่ชัดเจนจากการที่เพื่อนทำงานช้าทำให้เด็กสามารถเข้าใจได้ว่าเพื่อนต้องการความช่วยเหลือ จึงเข้าไปช่วยเหลือเพื่อน ซึ่งถือได้ว่าเด็กเริ่มตอบสนองต่ออารมณ์ความรู้สึกของบุคคลอื่นได้อย่างเหมาะสม

สัปดาห์ที่ 5-6 ในสัปดาห์ที่ 5 หลังจากทีครูเล่านิทานเรื่อง “ใครกินพายแอปเปิ้ลของฉันไป” ให้เด็กฟังแล้ว จากนั้นเด็กแต่งนิทานร่วมกันอย่างอิสระ เรื่อง “เมนูแสนอร่อย” และจัดเตรียมละครสร้างสรรค์ร่วมกัน เมื่อจัดเตรียมละครสร้างสรรค์เสร็จเรียบร้อยแล้ว เด็ก ๆ แต่ละกลุ่มช่วยกันตรวจสอบความเรียบร้อยก่อนการแสดงละครสร้างสรรค์ ซึ่งเด็กส่วนใหญ่แสดงออกให้เห็นถึงความร่วมมือกันอย่างชัดเจน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างเหมาะสมตามวัย จากนั้นเด็กกลุ่มที่ 1 ทำการแสดงละครสร้างสรรค์ตามบทบาทที่เด็กช่วยกันคิดและออกแบบร่วมกัน โดยมีเด็กกลุ่มที่ 2

และกลุ่มที่ 3 ที่ไม่ได้แสดงเป็นผู้ชม ในขณะที่แสดงละครสร้างสรรค์สังเกตได้ว่า เด็กส่วนใหญ่สามารถแสดงละครสร้างสรรค์ออกมาอย่างได้สมบทบาท แสดงให้เห็นว่าเด็กส่วนใหญ่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ การเข้าใจ และการตอบสนองต่ออารมณ์ความรู้สึกของตัวเอง และยังสามารถทำให้ผู้ชมเข้าใจและคล้อยตามกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ หลังจากจบการแสดงละครสร้างสรรค์ ผู้ชมต่างปรบมือเพื่อเป็นกำลังใจให้กับนักแสดงได้ด้วยตนเอง และส่งเสียงชื่นชมเพื่อน ๆ นอกจากนี้ เด็กส่วนใหญ่สามารถบอกอารมณ์ความรู้สึกของเพื่อนและครูได้ จากการสังเกตสีหน้าท่าทางระหว่างชมการแสดงละครสร้างสรรค์ เด็กสรุปเรื่องราวในนิทานและสะท้อนความรู้สึกที่มีต่อละครสร้างสรรค์ร่วมกัน และวาดภาพเกี่ยวกับประโยชน์ของละครสร้างสรรค์ พร้อมกับออกมาเล่าผลงานให้เพื่อน ๆ ฟังได้ ซึ่งเด็กส่วนใหญ่ชื่นชอบละครสร้างสรรค์เพราะเป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน

2. ด้านการเคารพผู้อื่น มีพฤติกรรมบ่งชี้ประกอบด้วย 3 พฤติกรรม ได้แก่ (1) การแสดงออกถึงการรู้ว่าแต่ละบุคคลมีลักษณะที่เหมือนและแตกต่างกัน ประกอบด้วย เพศ รูปร่างลักษณะ เชื้อชาติ ภาษา (2) การแสดงออกถึงการรู้ว่าแต่ละบุคคลมีความสามารถ มีความคิด มีความต้องการ และมีมุมมองที่เหมือนหรือแตกต่างกัน และ (3) การแสดงออกถึงการตอบสนองต่อผู้อื่นบนพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคม วัฒนธรรมที่ตนอาศัยอยู่ ซึ่งผู้ศึกษาขอรายงานพฤติกรรมที่สังเกตเป็นรายสัปดาห์ ดังนี้

สัปดาห์ที่ 1-2 ในสัปดาห์ที่ 2 ครูดำเนินกิจกรรมโดยการเล่านิทานเรื่อง “ปลาสายรุ้ง” ให้เด็กฟังและสนทนาร่วมกันเกี่ยวกับเรื่องราวและตัวละครต่าง ๆ ในนิทาน แต่เนื่องจากเป็นช่วงสัปดาห์แรกของกิจกรรม เด็กส่วนใหญ่ไม่กล้าตอบคำถาม ดังนั้นครูจึงใช้เวลาในการคิดและชี้แนะเพิ่มเติม เพื่อให้เด็กกล้าที่จะแสดงความสามารถ ความคิด ความต้องการ และมีมุมมองของตนเองร่วมกับเพื่อนและครูได้อย่างเหมาะสม สังเกตได้ว่าเด็กส่วนใหญ่สามารถบอกลักษณะของตัวละครได้เพียงลักษณะเดียว เช่น ปลาตัวสีแดง ตัวเป็นแฉก ๆ ปลาหมึกยักษ์ตาโต มีหนวดยาว เป็นต้น และเด็กส่วนใหญ่สามารถบอกลักษณะที่เหมือนและต่างกันระหว่างตนเองกับตัวละครได้บ้าง เช่น ปลาสายรุ้งตัวเล็กกว่าหนู ปลาสายรุ้งมีเกล็ดที่ตัวแต่หนูไม่มี เป็นต้น จากนั้นครูดำเนินกิจกรรมต่อโดยให้เด็กแต่งนิทานร่วมกันอย่างอิสระ เด็กส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนในการแต่งนิทาน ครูจึงใช้คำถาม เช่น ตัวละครในเรื่องมีใครบ้าง แต่ละตัวละครมีลักษณะอย่างไร มีเหตุการณ์สำคัญอะไรเกิดขึ้น และนิทานเรื่องนี้ให้ข้อคิดอย่างไร เป็นต้น สังเกตได้ว่าเด็กส่วนใหญ่ยังไม่สามารถแสดงความคิดเห็นได้เท่าที่ควร จึงทำให้ใช้เวลานานในการแต่งนิทาน ส่วนเนื้อเรื่องที่แต่งออกมาเริ่มมีความคล้ายคลึงกับเรื่องที่ครูเล่าให้ฟัง ตัวละครส่วนใหญ่เป็นตัวละครเดิม มีการเพิ่มเติมเข้ามาเป็นบางตัว หลังจากเด็กทำกิจกรรมแต่งนิทานร่วมกันเสร็จเรียบร้อยแล้ว ครูและเด็กสรุปร่วมกันเกี่ยวกับการแต่งนิทานและวาดภาพตัวละครที่ตนชื่นชอบ พร้อมกับออกมาเล่าผลงานให้เพื่อนฟัง เด็กส่วนใหญ่สามารถวาดภาพตัวละครที่ตนชื่นชอบได้ แต่ยังบอกลักษณะของตัวละครที่เหมือนและต่างไปจากตนได้เพียงลักษณะเดียว ดังนั้นครูควรอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของตัวละครแต่ละตัว เพื่อให้เด็กเข้าใจมากยิ่งขึ้น

สัปดาห์ที่ 3-4 ในสัปดาห์ที่ 4 หลังจากที่ครูเล่านิทานเรื่อง “แมว 11 ตัวกับยักษ์อุฮิอะฮะ” ให้เด็กได้ฟังแล้ว จากนั้นเด็กแต่งนิทานร่วมกันอย่างอิสระ เรื่อง “เด็ก ๆ ผจญภัย” ระหว่างที่แต่งนิทานร่วมกันในสัปดาห์นี้ สังเกตได้ว่าเด็กเริ่มมีความสนใจในกิจกรรมมากขึ้น เด็กกล้าแสดงความคิด

เกี่ยวกับตัวละคร มีการเสนอตัวละครที่มีความแตกต่างไปจากเดิม เนื้อเรื่องมีแนวคิดมาจากนิทานที่ครูเล่า มีความยาวมากขึ้น และมีรายละเอียดที่เพิ่มขึ้น จากนั้นเด็กช่วยกันทบทวนเนื้อเรื่องและบทบาทของตัวละคร เพื่อนำมาจัดเตรียมละครสร้างสรรค์ สังเกตได้ว่า เด็กมีความตั้งใจในการทำกิจกรรมมากขึ้น เริ่มมีการวางแผนในการทำงานร่วมกัน โดยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันภายในกลุ่ม และในแต่ละกลุ่มจะมีเด็กที่คอยเป็นผู้นำ คอยบอกเพื่อนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ กลุ่มจัดเตรียมตัวละคร ในสัปดาห์นี้สังเกตได้ว่าเด็กเริ่มมีความคุ้นเคยกับกิจกรรมและเห็นแนวทางในการจัดเตรียมตัวละครมาพอสมควร เด็กส่วนใหญ่แบ่งหน้าที่กัน ซึ่งเห็นได้จากการที่เด็กพูดคุยกันก่อนการเลือกตัวละคร ว่ามีลักษณะอย่างไร และใครอยากจะเป็นตัวละครอะไร แต่ก็ยังพบปัญหาเมื่อเด็กบางคนอยากแสดงเป็นตัวละครเดียวกัน และมีเด็กบางคนทักท้วงการซ้อมบทบาทของเพื่อน เช่น น้องแดงบอกว่า “ไม่เห็นจะเหมือนเสื้อสีเขียวตรงไหนเลย” แสดงให้เห็นว่าเด็กเริ่มเรียนรู้บทบาทของตัวละครทั้งลักษณะและท่าทาง รวมทั้งเด็กยังกล้าแสดงความคิดเห็น หรือมุมมองของตนเองที่แตกต่างไปจากเพื่อน กลุ่มจัดเตรียมฉากและกลุ่มเตรียมอุปกรณ์ประกอบการแสดง เด็กส่วนใหญ่เริ่มมีการวางแผนในการทำงานร่วมกัน มีการพูดคุยแสดงความคิดเห็น และเริ่มบอกความสามารถ ความต้องการ และมุมมองของตนเองร่วมกับเพื่อน แต่ก็ยังมีเด็กบางคนที่ยังคิดแตกต่างไปจากเพื่อนอยู่บ้าง ยังไม่รับฟังและไม่ทำตามที่ได้ตกลงกันในกลุ่ม ดังนั้น การที่เด็กได้เรียนรู้การตอบสนองต่อผู้อื่นจึงมีความสำคัญ และครูควรส่งเสริมให้เด็กได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอ หลังจากที่ได้ทำกิจกรรมจัดเตรียมละครสร้างสรรค์เรียบร้อยแล้ว เด็กและครูพูดคุยร่วมกันเกี่ยวกับการจัดเตรียมละครสร้างสรรค์ว่ามีขั้นตอนอย่างไร พบปัญหาหรืออุปสรรคในการทำงานหรือไม่ มีวิธีการแก้ไขและวางแผนอย่างไร ซึ่งเด็กส่วนใหญ่เริ่มมีการแสดงความคิดเห็นมากขึ้น แต่ยังมีเด็กบางคนที่ไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็น ครูจึงใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็นมากขึ้น จากนั้นเด็กวาดภาพเกี่ยวกับสิ่งที่ตนเองได้ทำในวันนี้ พร้อมกับออกมาเล่าผลงานให้เพื่อนฟัง จะเห็นได้ว่าเด็กสามารถบอกสิ่งที่ตนเองทำได้ และบอกรายละเอียดของภาพได้มากขึ้น

สัปดาห์ที่ 5-6 ในสัปดาห์ที่ 6 หลังจากที่ได้ครูเล่านิทานเรื่อง “อนุบาลช้างเบ็ม” ให้เด็กฟังแล้ว จากนั้นเด็กแต่งนิทานร่วมกันอย่างอิสระ “เรื่อง การแสดงในสวนสัตว์” ซึ่งเด็กส่วนใหญ่ต่างช่วยกันเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการแต่งนิทาน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน และเด็กส่วนใหญ่สามารถรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นได้ด้วยตนเอง จากนั้นทบทวนเนื้อเรื่องและจัดเตรียมละครสร้างสรรค์ เมื่อจัดเตรียมละครสร้างสรรค์เสร็จเรียบร้อยแล้ว เด็กแต่ละกลุ่มช่วยกันตรวจสอบความเรียบร้อยก่อนการแสดงละครสร้างสรรค์ เด็กส่วนใหญ่มีความร่วมมือในการทำงานเป็นอย่างดี และช่วยเหลือเพื่อนอย่างเหมาะสม และเด็กกลุ่มที่ 1 ทำการแสดงละครสร้างสรรค์ตามบทบาทที่เด็กช่วยกันคิดและออกแบบร่วมกัน โดยมีเด็กกลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 3 ที่ไม่ได้แสดงเป็นผู้ชม ในขณะที่แสดงละครสร้างสรรค์สังเกตได้ว่า เด็กส่วนใหญ่ที่เป็นนักแสดงมีการร่วมมือกันระหว่างทำการแสดง ทำให้ละครสร้างสรรค์ของเด็ก ๆ สามารถดำเนินเรื่องราวไปได้อย่างต่อเนื่อง เช่น มีการส่งอุปกรณ์ให้กัน คอยเตือนเพื่อนให้เข้าฉาก เป็นต้น และนอกจากนี้นักแสดงมีความเข้าใจตัวละครจึงสามารถแสดงบทบาทออกมาได้เหมือนจริง และเด็กส่วนใหญ่ที่เป็นผู้ชมให้ความร่วมมือในการชมการแสดงเป็นอย่างดีเมื่อจบการแสดง ผู้ชมปรบมือให้เพื่อนอย่างมีความสุข หลังจากจบการแสดงละครสร้างสรรค์ ครูและเด็ก

สรุปและสะท้อนความคิดร่วมกันเกี่ยวกับเรื่องราวและลำดับเหตุการณ์ในนิทาน ความสนุกสนานที่ได้รับ รวมไปถึงข้อคิดที่ได้จากนิทาน เด็กส่วนใหญ่มีความตั้งใจและกระตือรือร้นในการสนทนาร่วมกัน และจากการวาดภาพเกี่ยวกับประโยชน์ของละครสร้างสรรค์ของเด็ก พบว่า เด็กส่วนใหญ่ชื่นชอบการแสดงละครสร้างสรรค์ และอยากทำกิจกรรมละครสร้างสรรค์อีก

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้ศึกษาใช้สถิติวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ผู้ศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัยไปวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และเรียบเรียงเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาเชิงปริมาณ ผลการศึกษพบว่า คะแนนเฉลี่ยการตระหนักรู้ทางสังคมในภาพรวมก่อนการจัดกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.53 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.27 และหลังการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.4 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.99 เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยมาเปรียบเทียบกันพบว่า หลังการจัดกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ยในภาพรวมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม

ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ จากการบันทึกพฤติกรรมเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ สามารถสรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการตระหนักรู้ทางสังคมทั้ง 2 ด้านเพิ่มสูงขึ้น ได้แก่ 1) ด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และ 2) ด้านการเคารพผู้อื่น เด็กปฐมวัยมีการปรับเปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีขึ้นได้ด้วยตนเอง ถือได้ว่าการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์สามารถส่งเสริมพฤติกรรมการตระหนักรู้ทางสังคมให้แก่เด็กปฐมวัยได้ ผลการสังเกตพฤติกรรมการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น จากการสังเกตพฤติกรรมด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่นก่อนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ พบว่า เด็กบอกไม่ได้ว่าแต่ละบุคคลมีการแสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึกที่แตกต่างกัน ในสถานการณ์ต่าง ๆ เด็กยังไม่เข้าใจการแสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น ผ่านการใช้คำพูดและแสดงออกผ่านสีหน้า ท่าทาง และเด็กไม่สามารถแสดงออกถึงการตอบสนองต่ออารมณ์ความรู้สึกของบุคคลอื่น เพื่อน ครู ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ แต่หลังจากที่เด็กได้ทำกิจกรรมละครสร้างสรรค์แล้ว เด็กมีพฤติกรรมด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่นดีขึ้น เด็กสามารถบอกอารมณ์ความรู้สึกของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ เด็กสามารถอธิบายเห็นถึงความเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่นได้อย่างชัดเจน และเด็กสามารถตอบสนองต่ออารมณ์ความรู้สึกของบุคคลอื่นได้อย่างเหมาะสม

2. ด้านการเคารพผู้อื่น จากการสังเกตพฤติกรรมด้านการเคารพผู้อื่นก่อนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ พบว่า เด็กยังไม่สามารถบอกลักษณะที่เหมือนและแตกต่างกันระหว่างตนเองกับบุคคล

อื่นได้เท่าที่ควร เด็กยังไม่กล้าแสดงความสามารถ ความคิด ความต้องการ และมุมมองของตนเองร่วมกับผู้อื่นได้ และเด็กไม่สามารถแสดงออกถึงการตอบสนองต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม แต่หลังจากที่เด็กได้ทำกิจกรรมละครสร้างสรรค์แล้ว เด็กมีพฤติกรรมด้านการเคารพผู้อื่นดีขึ้น เด็กสามารถบอกลักษณะที่เหมือนและแตกต่างกันระหว่างตนเองกับบุคคลอื่นได้ชัดเจนขึ้น เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมหรือบอกความสามารถ ความคิด ความต้องการ และมุมมองของตนเองและบุคคลอื่น เพื่อน ครูได้ด้วยตนเอง และเด็กสามารถตอบสนองต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์สามารถส่งเสริมพฤติกรรมการตระหนักรู้ทางสังคมให้เกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัยได้ สามารถส่งเสริมให้เด็กมีการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และมีการเคารพผู้อื่นอย่างเหมาะสมตามวัย ซึ่งเป็นทักษะจำเป็นของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ที่ควรให้ความสำคัญเพื่อให้เด็กสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม วัฒนธรรม ที่ตนเองอาศัยอยู่ได้อย่างมีความสุข

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีต่อการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย พบว่า หลังการจัดกิจกรรมค่าคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการตระหนักรู้ทางสังคมมีคะแนนเฉลี่ยทั้งภาพรวมและแยกรายด้านสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรม โดยด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการเคารพผู้อื่น และรองลงมาคือ ด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น แต่พฤติกรรมก็มีพัฒนาการไปในทิศทางที่ดีขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะเด็กได้รับการส่งเสริมการตระหนักรู้ทางสังคมผ่านกิจกรรมละครสร้างสรรค์ เป็นเวลา 6 สัปดาห์ จึงส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัยสูงขึ้นได้ ผู้ศึกษามีข้อวิจารณ์ 2 ประเด็น คือ การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์และการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย มีรายละเอียดดังนี้

1. การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาข้อมูลเนื้อหาเกี่ยวกับการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย จากเอกสาร หลักสูตร งานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ และได้นำข้อมูลที่ศึกษามาวิเคราะห์ทำความเข้าใจ จึงสามารถแบ่งองค์ประกอบของการตระหนักรู้ทางสังคมแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ 1) ด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และ 2) ด้านการเคารพผู้อื่น ในส่วนของการออกแบบกิจกรรมผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิดและหลักการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ รูปแบบการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ และวิธีการส่งเสริมการตระหนักรู้ทางสังคมที่ใช้กับเด็กปฐมวัยในประเทศศึกษาเอกสารของ ปาริชาติ จีงวิวัฒนาภรณ์ (2546) ซึ่งได้กำหนดกระบวนการเรียนรู้ละครสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) กิจกรรมเตรียมความพร้อม 2) กิจกรรมจูงใจ 3) กิจกรรมละครสร้างสรรค์ (กิจกรรมก่อนละครและการแสดง) และ 4) การประเมินผล ต่างประเทศศึกษาเอกสารของ Saracho (2019) และ Akdeniz (2016) ได้อธิบายขั้นตอนของละครสร้างสรรค์ไว้ทั้งหมด 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมการ 2) ขั้นแสดงละครสร้างสรรค์ และ 3) การประเมินผล และศึกษางานวิจัยของ Cetingoz (2010) ที่ศึกษาเกี่ยวกับแผนการสอนละครสร้างสรรค์สำหรับการเรียนการสอนในระดับปฐมวัย เป็นต้น

ผู้ศึกษาได้นำขั้นตอนของละครสร้างสรรค์ที่ได้ศึกษาทั้งในและต่างประเทศมาปรับให้เหมาะสมตามจุดประสงค์ที่วางไว้ และออกแบบขั้นตอนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ให้เข้ากับ

บริบทการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน ซึ่งผู้ศึกษาได้จัดเป็นกิจกรรมพิเศษนอกเหนือจากหน่วยการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กได้ทำกิจกรรมที่แปลกใหม่มีความน่าสนใจ และส่งเสริมให้เด็กเกิดความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องที่เรียนอย่างสนุกสนาน ผ่านกิจกรรมละครสร้างสรรค์ จากนั้นผู้ศึกษาจัดทำแผนการจัดการ กิจกรรมละครสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 3 ชั้น คือ ชั้นที่ 1 เสนอตัวแบบผ่านนิทาน ในชั้นนี้เด็กจะได้ เรียนรู้ตัวแบบจากนิทานที่ครูเล่าให้ฟัง ซึ่งนิทานที่นำมาใช้ในกิจกรรมมีเนื้อหาที่สอดแทรก การตระหนักรู้ทางสังคม ทั้งมุมมองของตัวละครและแนวคิดของเรื่อง สอดคล้องกับ พัชรีย์ ผลโยธิน (2558) ที่กล่าวถึงการเรียนรู้ของมนุษย์ตามแนวคิดของ Bandura ที่เกิดจากการสังเกตพฤติกรรม ที่ผู้อื่นกระทำ หรือเรียนรู้โดยการเลียนแบบจากตัวแบบ ซึ่งตัวแบบที่นำมาใช้ควรเป็นพฤติกรรมสังคม ทางบวก เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคม ซึ่งตัวแบบจากนิทานจะช่วย จุดประกายความคิดให้กับเด็กในการแต่งนิทานร่วมกันอย่างมีความหมาย โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะและ ตั้งคำถามระหว่างทำกิจกรรม ชั้นที่ 2 จัดเตรียมละครสร้างสรรค์ ในชั้นนี้เด็กช่วยกันจัดเตรียมละคร สร้างสรรค์ โดยแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 จัดเตรียมตัวละคร กลุ่มที่ 2 จัดเตรียมฉาก และกลุ่มที่ 3 จัดเตรียมอุปกรณ์ประกอบการแสดง ซึ่งแต่ละกลุ่มมีหน้าที่แตกต่างกัน เด็กจะได้เรียนรู้ การทำงานที่หลากหลายร่วมกับผู้อื่น ได้วางแผนในการทำงานร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างเหมาะสมตามวัย และชั้นที่ 3 แสดงละครสร้างสรรค์และสะท้อน การเรียนรู้ ในชั้นนี้เด็กจะได้แสดงละครสร้างสรรค์ตามบทบาทที่เด็กช่วยกันคิดและออกแบบร่วมกัน โดยเด็กแสดงออกอย่างอิสระหรือด้นสด ไม่มีบทพูดตั้งแต่ต้นจนจบและมีเพื่อนที่ไม่ได้แสดงเป็นผู้ชม เมื่อจบการแสดงเด็กสะท้อนการเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับละครสร้างสรรค์ที่เกิดจากความร่วมมือของ ทุกคน ว่ามีขั้นตอนอย่างไร พบปัญหาหรืออุปสรรคในการทำงานหรือไม่ มีวิธีการแก้ไขและวางแผนการทำงานอย่างไร รวมไปถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการทำกิจกรรมละครสร้างสรรค์ ซึ่งเด็กได้มี โอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมุมมองของตนเองร่วมกับผู้อื่นอย่างอิสระ โดยไม่มีผิด ไม่มีถูก จะเห็น ได้ว่ากิจกรรมละครสร้างสรรค์ มีกระบวนการที่เป็นขั้นตอนต่อเนื่องกัน และสามารถส่งเสริม การตระหนักรู้ทางสังคมทั้ง 2 ด้านเสมอกัน ไม่เน้นการส่งเสริมด้านใดด้านหนึ่งเป็นหลัก

จากเหตุผลดังกล่าวจึงถือได้ว่า กิจกรรมละครสร้างสรรค์สามารถทำให้เด็กมีพฤติกรรม การตระหนักรู้ทางสังคมเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ ปาริชาติ จีงวิวัฒนาภรณ์ (2550) ที่กล่าวว่า ละคร สร้างสรรค์ หมายถึง การเล่นสมมติผ่านกิจกรรมที่มีขั้นตอน มีการจัดเตรียมข้อมูล และมีการวางแผนการเล่นให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก เพื่อพัฒนาให้เด็กได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเล่น ในรูปแบบต่าง ๆ สะท้อนถึงธรรมชาติในการเล่นของเด็ก นอกจากนี้ การแสดงละครเป็นกิจกรรมที่ เด็กจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับการลำดับเรื่องราว การเรียงลำดับเหตุการณ์หรือเรื่องราวจากนิทาน การใช้ ภาษาในการสื่อสารของตัวละคร เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้และทำความเข้าใจบุคลิกลักษณะของตัวละครที่ เด็กสวมบทบาท (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

2. การตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย พฤติกรรมทั้งหมด 2 ด้าน คือ ด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และด้านการเคารพผู้อื่น หลังจากที่ได้เด็กได้รับการจัดกิจกรรมละคร สร้างสรรค์แล้ว ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าสูงมากขึ้น ซึ่งอาจมีผลมาจากพัฒนาการของเด็กที่ค่อนข้าง มีความแตกต่างกัน แบ่งออกได้ 3 กลุ่มคือเด็กที่มีพัฒนาการสูงมีความสามารถโดดเด่น เด็กที่มี

พัฒนาการสมวัยตามเกณฑ์ และเด็กที่ต้องได้รับการส่งเสริมพัฒนาการหรือได้รับการช่วยเหลือเป็นพิเศษ ดังนั้นความแตกต่างของพัฒนาการที่กล่าวมานี้ จึงมีผลต่อการกระจายของค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่สูงขึ้นหลังจากการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ และจากการเปรียบเทียบผลคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ พบว่า ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการเคารพผู้อื่น ซึ่งประกอบด้วย 3 พฤติกรรม ได้แก่ (1) การแสดงออกถึงการรู้ว่าแต่ละบุคคลมีลักษณะที่เหมือนและแตกต่างกัน ประกอบด้วย เพศ รูปร่างลักษณะ เชื้อชาติ ภาษา (2) การแสดงออกถึงการรู้ว่าแต่ละบุคคลมีความสามารถ มีความคิด มีความต้องการ และมีมุมมองที่เหมือนหรือแตกต่างกัน และ (3) การแสดงออกถึงการตอบสนองต่อผู้อื่นบนพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคม วัฒนธรรมที่ตนอาศัยอยู่ เหตุผลที่เป็นเช่นนั้นเพราะการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ในแต่ละชั้น เด็กได้ทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันเป็นส่วนใหญ่ โดยเริ่มตั้งแต่ชั้นที่ 1 เสนอตัวแบบผ่านนิทาน เด็กฟังนิทานที่ครูเล่าและเรียนรู้ลักษณะของตัวละครที่มีความเหมือนและต่างกัน เด็กได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ ตัวละครและเรื่องราวที่เกิดขึ้นในนิทาน เด็กได้แสดงความคิดเห็นของตนเองและรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ในระหว่างที่แตงนิทานร่วมกันในกลุ่มใหญ่ ชั้นที่ 2 จัดเตรียมละครสร้างสรรค์ เด็กมีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย ซึ่งแต่ละกลุ่มมีหน้าที่แตกต่างกัน เด็กจึงต้องมีการพูดคุยวางแผนร่วมกันก่อนการทำงาน และช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อให้งานประสบความสำเร็จ และชั้นที่ 3 แสดงละครสร้างสรรค์และสะท้อนการเรียนรู้ เด็กแสดงละครสร้างสรรค์ตามบทบาทที่เด็กช่วยกันคิดและออกแบบร่วมกัน โดยมีเด็กที่ไม่ได้แสดงเป็นผู้ชม เมื่อจบการแสดงละครสร้างสรรค์ เด็กสะท้อนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างอิสระ ตามความคิดและมุมมองของตนเอง จะเห็นได้ว่าทั้ง 3 ชั้น ของกิจกรรมละครสร้างสรรค์ เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนผ่านกระบวนการกลุ่มเป็นส่วนใหญ่ตั้งแต่ต้นจนจบกิจกรรม เด็กได้ร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่ม ได้แสดงความคิดเห็นของตนเองรวมถึงรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนในกิจกรรมต่าง ๆ มีการเจรจาอย่างสร้างสรรค์ร่วมกันภายในกลุ่ม และจากการที่เด็กได้ทำกิจกรรมละครสร้างสรรค์เป็นประจำตลอด 6 สัปดาห์ จึงส่งผลให้การตระหนักรู้ทางสังคมด้านการเคารพผู้อื่น มีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ Ministry of Education Republic of Singapore (2013) ที่กล่าวว่า ละครเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงบทบาทของบุคคลอื่นหรือตัวละครในเรื่อง ซึ่งจะช่วยทำให้เด็กได้เข้าใจพฤติกรรมค่านิยม และมุมมองของผู้อื่น เด็กมีส่วนร่วมในการเจรจาเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับผู้อื่น มีการสื่อสารความรู้สึกผ่านแนวคิดและมุมมองของตนเองมีส่วนร่วมในการสะท้อนความคิดเห็นและทัศนคติของผู้อื่น โดยอาศัยความร่วมมือซึ่งกันและกันอย่างเหมาะสม ผลการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ในครั้งนี้ เด็กปฐมวัยแสดงออกถึงพฤติกรรมการตระหนักรู้ทางสังคมทั้ง 2 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น หลังจากฟังนิทานแล้ว เด็กสามารถบอกอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครที่แตกต่างกันในแต่ละสถานการณ์ได้ และนำไปต่อยอดโดยการแต่งเป็นนิทานเรื่องใหม่ได้ ในการจัดเตรียมละครสร้างสรรค์ เด็กสามารถรับรู้และเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของเพื่อนขณะทำงานร่วมกัน จากการสังเกตผ่านสีหน้า ท่าทางที่แสดงออกมา เช่น รู้สึกเสียใจ ร้องไห้เพราะโดนเพื่อนแกล้ง เป็นต้น และเด็กสามารถตอบสนองต่ออารมณ์ความรู้สึกของเพื่อนได้ด้วยตนเอง เช่น การปลอบโยน และการให้กำลังใจเพื่อน เป็นต้น เมื่อเด็กแสดงละครสร้างสรรค์ เด็กแสดงท่าทางที่สะท้อนอารมณ์และความรู้สึกของตัวละครให้ผู้ชมรับรู้และเข้าใจได้ ดังนั้น การที่เด็กแสดงละครสร้างสรรค์ออกมาได้

สมบทบาทมากเท่าไร หมายถึง เด็กมีความเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ การเข้าใจ และการตอบสนองต่ออารมณ์ความรู้สึกของบุคคลอื่นที่มีอยู่มากเท่านั้น

2. ด้านการเคารพผู้อื่น เด็กสามารถบอกลักษณะของตัวละครจากนิทานที่ครูเล่าให้ฟังได้ ทั้งลักษณะทางกายภาพและมุมมองความคิดของตัวละครที่เหมือนและต่างกัน เมื่อแตงนิทานร่วมกัน เด็กแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นในกลุ่มใหญ่ได้เป็นอย่างดี ทำให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน ในกิจกรรมจัดเตรียมละครสร้างสรรค์ เด็กทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย มีการพูดคุยวางแผนร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้งานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จไปได้ด้วยดี นอกจากนี้เด็กได้แสดงความสามารถในการแสดงละครสร้างสรรค์อย่างอิสระ แสดงแบบต้นสด ไม่มีบทพูดตั้งแต่ต้นจนจบ นักแสดงมีการร่วมมือกันระหว่างทำการแสดง เช่น มีการส่งอุปกรณ์ให้กัน คอยเตือนเพื่อนให้เข้าฉาก เป็นต้น ทำให้ละครสร้างสรรค์ของเด็ก ๆ สามารถดำเนินเรื่องราวไปได้อย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันผู้ชมก็ให้ความร่วมมือในการรับชมอย่างตั้งใจและปรบมือให้กำลังใจนักแสดงด้วยตนเอง เมื่อจบการแสดงละครสร้างสรรค์เด็กได้สะท้อนความคิดและมุมมองของตนเองร่วมกันอย่างอิสระ เด็กชื่นชอบกิจกรรมละครสร้างสรรค์และอยากทำกิจกรรมอีก ดังนั้น การที่เด็กทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี แสดงให้เห็นว่า เด็กมีความเข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้ และการตอบสนองต่อบุคคลอื่นอย่างเหมาะสมตามวัย

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานและองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีต่อการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัยได้ โดยจัดกิจกรรมที่เน้นให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านตัวแบบในนิทานที่สอดแทรกการตระหนักรู้ทางสังคม เพื่อจุดประกายความคิดในการแตงนิทานเรื่องใหม่ของเด็ก ๆ จากนั้นเด็กร่วมกันวางแผน ออกแบบ พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันในการจัดเตรียมละครสร้างสรรค์ ตลอดจนดำเนินการแสดงละครสร้างสรรค์ด้วยตนเองอย่างอิสระ ซึ่งการทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นกลุ่ม เด็กจะได้เรียนรู้การปรับตัวเมื่ออยู่ในกลุ่ม เรียนรู้ในการเจรจาอย่างสร้างสรรค์เพื่อลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดองค์ความรู้และส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการตระหนักรู้ทางสังคมที่ถาวรต่อไป

ผู้ศึกษาค้นพบว่า บทบาทของครูมีความสำคัญในการส่งเสริมการตระหนักรู้ทางสังคมให้กับเด็กปฐมวัยเป็นอย่างยิ่ง จะเห็นได้ว่าการตั้งคำถามจะช่วยกระตุ้นให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นมากขึ้น ซึ่งเป็นการสะท้อนความคิดของเด็กที่มีต่อเรื่องนั้น ๆ คำถามที่ใช้ควรเป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้เด็กได้แสดงความคิดของตนเองอย่างอิสระ สอดคล้องกับ Heathcote ผู้นำด้านละครชาวอังกฤษ ที่ใช้เทคนิคการถามในการดำเนินกิจกรรมละครสร้างสรรค์ขั้นตอนต่าง ๆ ทำให้ได้เด็กได้พัฒนาทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพ (ปาริชาติ จิ่งวิวัฒนาภรณ์, 2546)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่เริ่มจากการที่ครูเล่านิทานให้เด็กฟัง เพื่อเป็นการนำเสนอตัวแบบให้กับเด็ก เพื่อนำไปต่อยอดในการแตงนิทานร่วมกัน โดยเลือกนิทานให้เหมาะสมกับช่วงวัยของเด็ก มีเนื้อหาสอดแทรกความตระหนักรู้ทางสังคม เพื่อปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดี

งานให้กับเด็กผ่านตัวแบบในนิทาน นอกจากจัดเป็นกิจกรรมพิเศษแล้ว ครูสามารถจัดกิจกรรมเชื่อมโยงกับหน่วยการเรียนรู้ หรือสาระการเรียนรู้ของโรงเรียนได้ โดยการเลือกนิทานที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับการเรียนรู้ในหน่วยนั้น ๆ

2. การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่เด็กและครูได้แสดงความคิดเห็นร่วมกันในขั้นตอนต่าง ๆ ดังนั้น ครูควรใช้คำถามเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ของเด็กอย่างเหมาะสม เช่น นิทานเรื่องนี้ตัวละครอะไรบ้าง เหตุการณ์เกิดขึ้นที่ไหน เวลาใด นิทานเรื่องนี้มีปัญหาอะไรบ้าง ถ้าเด็ก ๆ เป็นตัวละครจะอย่างไร เป็นต้น ในระยะแรกเด็กอาจยังไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ครูจึงควรใช้เวลา与孩子 不เร่งรีบคำตอบจากเด็ก และหากเด็กยังไม่สามารถแสดงความคิดเห็นได้ ครูอาจช่วยเสนอแนะเพิ่มเติม

3. การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มในระยะแรกจะมีอุปสรรคในเรื่องการแบ่งกลุ่ม เนื่องจากเด็กยังไม่คุ้นเคยกับกิจกรรม ครูอาจเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกกลุ่มตามความสนใจก่อน จากนั้นลองเปลี่ยนไปตามเงื่อนไขที่ครูกำหนด เพื่อให้เด็กคุ้นชิน และสามารถเลือกเข้ากลุ่มได้ด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการนำกิจกรรมละครสร้างสรรค์ไปส่งเสริมหรือพัฒนาทักษะด้านอื่น ๆ ของเด็กปฐมวัย เช่น การคิดวิจารณ์ญาณ การใช้ภาษาอย่างสร้างสรรค์ การรับรู้ตนเองผ่านการสะท้อนคิด การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การตระหนักรู้ทางอาชีพ การรู้สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

2. ควรมีการพัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคมในเด็กปฐมวัย โดยบูรณาการกับกิจกรรมอื่น ๆ ผสมผสานกับเทคนิคการกระตุ้นด้วยคำถาม เช่น การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน การจัดประสบการณ์เรียนรู้ธรรมชาติเป็นฐาน การจัดประสบการณ์แบบโครงการ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). **แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12**

(พ.ศ. 2560 - 2564). [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://waa.inter.nstda.or.th/stks/pub/2017/20170313-Education-Development-Plan-12.pdf>.

(2563, 5 มกราคม).

กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็ก**

อายุ 3-6 ปี. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ณิชกร ศรีเพชรดี. (2562). **SOCIAL AWARENESS** ฝึกเด็ก ๆ เข้าไปถึงใจคนอื่นด้วยคำถาม

“ถ้าเป็นเรา-เราจะรู้สึกยังไง”. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:

<https://thepotential.org/2019/10/14>. (2563, 5 มกราคม).

ปาริชาติ จีงวิวัฒนาภรณ์. (2545). **การใช้ละครสร้างสรรค์ในการพัฒนาผู้เรียน.** กรุงเทพฯ:

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

ปาริชาติ จีงวิวัฒนาภรณ์. (2546). **รายงานผลการวิจัย เรื่อง การใช้ละครสร้างสรรค์ในการพัฒนา**

ผู้เรียน. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

- ปาริชาติ จีงวิวัฒนาภรณ์. (2550). **เอกสารประกอบการสอนวิชา PA314 กระบวนการเรียนรู้
แนวทางเลือก**. กรุงเทพฯ: สาขาวิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัชรี ผลโยธิน. (2558). **แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะชีวิตสำหรับเด็กปฐมวัย. ในเอกสารการสอน
ชุดวิชา การพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับเด็กปฐมวัย (Life Skills Development for
Early Childhood) (หน่วยที่ 1, 1-25 ถึง 1-26)**. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมาคมสร้างสรรค์ไทย. (2548). **การใช้บทบาทสมมติในการจัดการเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ:
สมาคมสร้างสรรค์ไทย.
- สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. (2549). **การพัฒนาคุณธรรมของเด็กปฐมวัยด้วยวิธีสอนโดยใช้
ชุดนิทานชาดก**. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Akdeniz, C. (2016). **Instructional Process and Concepts in Theory and Practice:
Improving the Teaching Process**. [Online], Available:
<https://books.google.co.th/books?id=UI2PDQAAQBAJ&pgpg=PA133&lpg=PA133&dq=creative+drama+3+stage+warm-up,role-play,evaluation>.
(2020, 1 May).
- Casel. (2019). **SOCIAL AND EMOTIONAL LEARNING (SEL) COMPETENCIES**. [Online],
Available: <https://casel.org/core-competencies/>. (2019, 28 July).
- Cetingoz, D. (2010). **Sample drama plans for preschool education**. [Online],
Available: https://www.researchgate.net/publication/248607134_Sample_drama_plans_for_preschool_education. (2019, 28 July).
- Massachusetts Standards for Preschool & Kindergarten. (2015). **Social and Emotional
Learning, and Approaches to Play and Learning**. [Online], Available:
https://www.dyregional.k12.ma.us/sites/dennisyarmouthmaps/files/uploads/sel-apl-standards_2015.pdf. (2019, 28 July).
- Ministry of Education Republic of Singapore. (2013). **Volume 7 Nurturing Early
Learners A Curriculum for Kindergartens in Singapore Social and
Emotional Development**. [Online], Available: <https://docplayer.net/9863952-Volume-7-nurturing-early-learners-a-curriculum-for-kindergartens-in-singapore.html>. (2019, 28 July).
- Saracho, O.N. (2019). **Handbook of Research on the Education of Young Children**.
[Online], Available: https://books.google.co.th/books?id=VHm6DwAAQBAJ&dq=creative+drama+3+stage+warm-up,role-play,evaluation&hl=th&source=gbs_navlinks_s. (2020, 1 May).
-

การศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้หลักสูตรนาฏดุริยางคศิลป์
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562
ประเภทวิชาศิลปกรรม วิทยาลัยนาฏศิลปลพบุรี

A STUDY OF USER'S OPINIONS IN PERFORMING AND MUSICAL ARTS
CURRICULUM OF VOCATIONAL CERTIFICATE B.E. 2562, SUBJECT FINE
ARTS, LOPBURI COLLEGE OF DRAMATIC ARTS

พรรณิการ์ สมัคร^{1*} วารินทร์พร ฟันเฟื่องฟู², และเปรมปรีดิ์ โพธิ์ศรีทอง³
Pannika Samak^{1*}, Varinporn Funfuengfu² and Preampree Posritong³¹

Received : 11 February 2022

Revised : 21 April 2022

Accepted : 25 April 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้หลักสูตรนาฏดุริยางคศิลป์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 ประเภทวิชาศิลปกรรม วิทยาลัยนาฏศิลปลพบุรี ปีการศึกษา 2563 โดยศึกษาความคิดเห็นด้านหลักสูตร ด้านผู้สอน ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล ประชากรที่ใช้ในการวิจัยมาจากการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย นักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่กำลังศึกษาในหลักสูตรนาฏดุริยางคศิลป์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 ประเภทวิชาศิลปกรรม วิทยาลัยนาฏศิลปลพบุรี ปีการศึกษา 2563 จำนวน 139 คน ครู/อาจารย์ จำนวน 20 คน และผู้บริหาร จำนวน 4 คน รวมทั้งสิ้น 163 คน กลุ่มตัวอย่างมาจากการเลือกประชากรเป็นกลุ่มเป้าหมาย เครื่องมือในงานวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ใช้หลักสูตรนาฏดุริยางคศิลป์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 ประเภทวิชาศิลปกรรม วิทยาลัยนาฏศิลปลพบุรี ปีการศึกษา 2563 ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ใช้หลักสูตรที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง และผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.66 – 1.00 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักเรียน ครู/อาจารย์ และผู้บริหาร ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้ใช้หลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.69) เมื่อพิจารณา

¹วิทยาลัยนาฏศิลปลพบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

¹Lopburi College of Dramatic Arts, Bunditpatanasilpa Institute

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: pannika.samak@gmail.com

เป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.68) รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.69) ด้านผู้สอน ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.67) ด้านหลักสูตร ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.67) และด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.78) ตามลำดับ

คำสำคัญ: ความคิดเห็น ผู้ใช้หลักสูตร หลักสูตรนาฏดุริยางคศิลป์

ABSTRACT

The purpose of this research is to study the user's opinions in Performing and Musical Arts Curriculum of Vocational Certificate B.E. 2562, Subject Fine Arts, Lopburi College of Dramatic Arts, 2020 semester. To study opinions of curriculum, teachers, learning management, supports and evaluation. The population of this research, were selected by purposive sampling. Consisted of 139 students who were studying in Performing and Musical Arts Curriculum of Vocational Certificate B.E.2562, 2020 semester, 20 teachers and 4 administrator. The total of 163 participants. The sample comes from the selection of the target population. The Research tool is curriculum user questionnaire consisted of 2 parts; a general information and curriculum user opinion toward learning management as 5 level rating scale. Statistics used in research are percentages, means and standard deviation. Statistics used to test the quality of the tool is Index of item Objective Congruence: IOC, evaluated by experts. The IOC is 0.66 -1.00. Data average analyze and standard deviation of students, teachers and administrator. The results of this research showed that the opinion of user in curriculum was at the high level ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.69).The aspect that had the highest level of satisfaction was evaluation ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.68), learning management ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.69), teachers ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.67), curriculum ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.67) and supports ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.78) respectively.

Keywords: Opinions, Users Curriculum, Performing and Musical Arts Curriculum

บทนำ

การศึกษามีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ กล่าวคือ สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง พัฒนาอาชีพ และพัฒนาสังคมได้ สอดคล้องกับ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ที่ได้กำหนดกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษา ของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาค ในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคน ให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและความต้องการของประเทศ

(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ภายใต้ความมุ่งหวังที่จะให้การศึกษาเป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต

การจัดการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพจึงเปรียบเสมือนกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ดังที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2564 ได้กำหนดไว้ว่า ประเทศต้องพัฒนาคนในภาพรวมให้เป็นคนที่สมบูรณ์ในทุกช่วงวัยที่สามารถบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงที่เป็นสภาพแวดล้อม การดำเนินชีวิตได้อย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทุนมนุษย์จากการยกระดับคุณภาพการศึกษา การเรียนรู้ การพัฒนาทักษะ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา, 2559) เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากลและภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติและมีสมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะ ผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพโดยอิสระได้ รวมไปถึงการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ฉะนั้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพได้นั้น ย่อมต้องอาศัยส่วนประกอบสำคัญคือการศึกษ อาจกล่าวได้ว่า คุณภาพของประชากร เป็นผลสะท้อนมาจากคุณภาพของการศึกษา การพัฒนาการศึกษาจึงเปรียบเสมือนแม่บทของการพัฒนาทุก ๆ ด้าน (ปัทมาวดี นวรัตน์, 2524) หลักสูตรจึงเป็นหัวใจสำคัญประการหนึ่งของระบบการศึกษา อันเป็นตัวนำในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ อันเป็นเครื่องมือหรือกรอบแนวปฏิบัติในการจัดการศึกษาให้บรรลุผล สามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้อย่างแท้จริง ดังที่ อารัง บัวศรี (2532) ได้กล่าวไว้ว่า หลักสูตรเป็นเสมือนกับทางลัดที่จะคอยกำหนดทิศทาง ให้การเรียนการสอนเป็นไปตามความมุ่งหมายของการศึกษา หรือเป็นเครื่องมือชี้้นำการจัดการเรียนรู้และประสบการณ์แก่นักเรียน ซึ่งครูจะต้องปฏิบัติตาม เพื่อให้นักเรียนได้รับการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน หลักสูตรที่ดีมีความเหมาะสมกับสภาพความต้องการของนักเรียน จะทำให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น หลักสูตรจึงมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาทุกระดับ เนื่องจากในหลักสูตรจะระบุสิ่งที่คาดหวังให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน แนวทางการจัดการเรียนรู้ มวลประสบการณ์ต่าง ๆ อันเป็นแม่แบบชี้้นำความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งแวดล้อมได้

หลักสูตรนาฏดุริยางคศิลป์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 ประเภทวิชาศิลปกรรม วิทยาลัยนาฏศิลปบุรี ได้เปิดทำการเรียนการสอนหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในปีพุทธศักราช 2562 โดยในปีการศึกษา 2562 ประกาศให้ใช้ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 และปีการศึกษา 2563 ประกาศให้ใช้ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1-2 ซึ่งเป็น

หลักสูตรที่มีความสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษาเพื่อทำนุบำรุงส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม อันเป็นเอกลักษณ์ของชาติ ที่ได้พัฒนาขึ้นให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 และ พ.ศ. 2553) พระราชบัญญัติสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ พ.ศ. 2550 และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษาและการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ตลอดจนสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติและประชาคมอาเซียน เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนระดับฝีมือให้มีสมรรถนะ มีคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถประกอบอาชีพได้ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการและการประกอบอาชีพอิสระ หรือศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น อันเป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาสร้างสรรค์นวัตกรรม ด้วยความรู้ทางด้านนาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ คีตศิลป์ทั้งไทยและสากล สามารถเพิ่มมูลค่าเชิงเศรษฐกิจได้โดยเน้นการพัฒนาสมรรถนะเฉพาะด้านด้วยการปฏิบัติจริงตามศักยภาพและโอกาสของผู้เรียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถในการอนุรักษ์ สืบสานและธำรงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมประจำชาติ เน้นให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการประกอบอาชีพและศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น (สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม, 2562)

อย่างไรก็ตามเมื่อมีการใช้หลักสูตรแล้วจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงมาตรฐานการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น และพิจารณาว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด มีความสอดคล้องกับสภาพความต้องการของสังคมหรือไม่ เนื่องจากหลักสูตรนาฏดุริยางคศิลป์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 ประเภทวิชาศิลปกรรม วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริม สนับสนุนและประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่างหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยมีการเปิดโอกาสให้วิทยาลัย สถานประกอบการ ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรให้ตรงตามความต้องการ เพื่อให้สอดคล้องกับศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งยังเป็นหลักสูตรใหม่ที่ยังไม่มีผู้สำเร็จการศึกษา ดังนั้นเพื่อให้การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษามีความทันสมัยสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยจึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้หลักสูตร เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษานำมาซึ่งการพัฒนาผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษา ครู/อาจารย์ และผู้บริหาร ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรนาฏดุริยางคศิลป์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 ประเภทวิชาศิลปกรรม วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 และนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 หลักสูตรนาฏดุริยางคศิลป์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

พุทธศักราช 2562 ประเภทวิชาศิลปกรรม วิทยาลัยนาฏศิลปชลบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2563 จำนวน 139 คน ครู/อาจารย์ จำนวน 20 คน ผู้บริหาร จำนวน 4 คน รวมทั้งสิ้น 163 คน กลุ่มตัวอย่างมาจากการเลือกประชากรเป็นกลุ่มเป้าหมาย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดและปลายปิด ซึ่งคณะผู้วิจัยได้สร้างจากการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาประยุกต์เป็นลักษณะแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 4 ส่วน มีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วยเพศ และสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ใช้หลักสูตรที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน

แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรนาฏดุริยางคศิลป์ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 ประเภทวิชาศิลปกรรม วิทยาลัยนาฏศิลปชลบุรี ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านที่ 1 ด้านหลักสูตร ประกอบด้วยข้อคำถาม 10 ข้อ ด้านที่ 2 ด้านผู้สอน ประกอบด้วยข้อคำถาม 10 ข้อ ด้านที่ 3 ด้านการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วยข้อคำถาม 15 ข้อ ด้านที่ 4 ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ประกอบด้วยข้อคำถาม 10 ข้อ และด้านที่ 5 ด้านการวัดและประเมินผล ประกอบด้วยข้อคำถาม 10 ข้อ และส่วนท้ายเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open end) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในแต่ละด้านเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงหรือพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรหลักสูตรนาฏดุริยางคศิลป์ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 ประเภทวิชาศิลปกรรม วิทยาลัยนาฏศิลปชลบุรี

ลักษณะแบบสอบถามในส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามรูปแบบของ Likert โดยในการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นคณะผู้วิจัยถือว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้ให้ข้อมูลอยู่ในช่วงใด ก็แสดงว่าความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรหลักสูตรนาฏดุริยางคศิลป์ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 ประเภทวิชา ศิลปกรรม วิทยาลัยนาฏศิลปชลบุรีอยู่ในระดับนั้น ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ตามแนวคิดของ Best (1970) มีรายละเอียดดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.50 – 5.00	หมายถึง	เห็นด้วย มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.50 – 4.49	หมายถึง	เห็นด้วย มาก
ค่าเฉลี่ย	2.50 – 3.49	หมายถึง	เห็นด้วย ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.50 – 2.49	หมายถึง	เห็นด้วย น้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.49	หมายถึง	เห็นด้วย น้อยที่สุด

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือมีดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร
2. กำหนดขอบเขตของเนื้อหาที่นำมาใช้ในการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ใช้หลักสูตรนาฏดุริยางคศิลป์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 ประเภทวิชา ศิลปกรรม วิทยาลัยนาฏศิลปปทุมธานี
3. ดำเนินการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ใช้หลักสูตรนาฏดุริยางคศิลป์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 ประเภทวิชา ศิลปกรรม วิทยาลัยนาฏศิลปปทุมธานี ปีการศึกษา 2563 แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ และสถานภาพ ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ใช้หลักสูตรที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านผู้สอน ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล ให้คะแนนคำตอบในแบบสอบถาม ดังนี้ มากที่สุด 5 คะแนน มาก 4 คะแนน ปานกลาง 3 คะแนน น้อย 2 คะแนน และน้อยที่สุด 1 คะแนน
4. นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความถูกต้องชัดเจนของข้อความถาม และความเหมาะสมด้านภาษาที่ใช้ โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) กำหนดค่าดัชนีความสอดคล้องที่เหมาะสม ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ผลการพิจารณาแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.66 - 1.00
5. ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข และนำไปสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือวิจัยซึ่งได้แก่ แบบสอบถาม โดยจัดทำเป็นรูปแบบ Google form และส่งให้ประชากรทั้งหมดทำการตอบแบบสอบถามผ่านช่องทางออนไลน์ใช้เวลาเก็บข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 1 - 30 เมษายน พ.ศ. 2564 จากนั้นนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ดังนี้

1. วิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ และสถานภาพ ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ใช้หลักสูตรที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน รายข้อและรายด้าน ด้วยวิธีการหาค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. โดยกำหนดค่าแต่ละช่วงคะแนนและความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

4.51–5.00	หมายถึง	อยู่ในระดับมากที่สุด
3.51–4.50	หมายถึง	อยู่ในระดับมาก
2.51–3.50	หมายถึง	อยู่ในระดับปานกลาง
1.51–2.50	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อย
1.00–1.50	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้หลักสูตรนาฏดุริยางคศิลป์ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 ประเภทวิชาศิลปกรรม วิทยาลัยนาฏศิลปชลบุรี จำแนกตามความคิดเห็นของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ครู/อาจารย์ และผู้บริหาร มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 163 คน โดยจำแนกเป็นเพศชาย จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 30.07 เป็นเพศหญิงจำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 69.93 พิจารณาแยกตามสถานภาพการใช้หลักสูตร นักเรียน จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 85.28 ครู/อาจารย์จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 12.27 ผู้บริหารจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.45

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้หลักสูตรนาฏดุริยางคศิลป์ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 ประเภทวิชาศิลปกรรม วิทยาลัยนาฏศิลปชลบุรี มีรายละเอียดแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้หลักสูตรนาฏดุริยางคศิลป์ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 ประเภทวิชาศิลปกรรม วิทยาลัยนาฏศิลปชลบุรี

รายการประเมิน	ผู้ตอบแบบสอบถาม						รวม		แปลผล
	นักเรียน		ครู/อาจารย์		ผู้บริหาร				
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านหลักสูตร									
1.1 หลักสูตรมีความเหมาะสมทันสมัย และสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน	3.60	0.83	3.75	0.85	3.75	0.95	3.63	0.83	มาก
1.2 หลักสูตรที่เปิดสอนสามารถผลิตผู้สำเร็จการศึกษาได้ตรงตามความต้องการของสังคม	3.73	0.81	3.65	0.81	3.75	0.50	3.72	0.80	มาก
1.3 หลักสูตรการเรียนการสอนมีส่วนร่วมของภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอย่างเหมาะสม	3.85	0.75	3.60	0.75	4.25	0.50	3.83	0.75	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้ตอบแบบสอบถาม						รวม		แปลผล
	นักเรียน		ครู/อาจารย์		ผู้บริหาร				
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1.4 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเน้นพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีความรู้ ทักษะวิชาชีพ และคุณธรรมจริยธรรม	3.91	0.78	4.00	1.02	4.50	1.00	3.93	0.82	มาก
1.5 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเน้นการนำความรู้ไปใช้ได้จริง	3.96	0.74	4.00	0.97	4.50	0.57	3.98	0.77	มาก
1.6 วิชาที่เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	3.86	0.82	3.85	1.04	4.50	0.57	3.87	0.84	มาก
1.7 เนื้อหาวิชาที่เรียนสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	3.76	0.84	3.85	0.87	4.50	0.57	3.79	0.84	มาก
1.8 เนื้อหาวิชาที่เรียนมีความเหมาะสมกับผู้เรียน	3.81	0.82	3.85	0.87	4.50	0.57	3.83	0.82	มาก
1.9 เนื้อหาวิชาที่เรียนมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน	3.71	0.85	3.60	0.75	4.00	0.81	3.70	0.84	มาก
1.10 มีการบริหารจัดการหลักสูตรตรงกับความต้องการของผู้เรียน	3.65	0.92	3.50	0.94	3.50	0.57	3.63	0.91	มาก
เฉลี่ย	3.78	0.65	3.76	0.81	4.17	0.57	3.79	0.67	มาก
2. ด้านผู้สอน									
2.1 มีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะในรายวิชาที่สอนเป็นอย่างดี	3.86	0.71	4.20	0.61	4.25	0.50	3.91	0.71	มาก
2.2 สามารถสอนได้ตรงตามวัตถุประสงค์ และตรงกับเนื้อหาวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร	3.83	0.73	4.25	0.55	4.25	0.50	3.90	0.72	มาก
2.3 มีการสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนจัดการเรียนการสอน	3.59	0.85	4.30	0.65	4.25	0.50	3.69	0.85	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้ตอบแบบสอบถาม						รวม		แปลผล
	นักเรียน		ครู/อาจารย์		ผู้บริหาร				
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
2.4 มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้เป็นอย่างดี	3.88	0.79	4.50	0.51	4.75	0.50	3.98	0.79	มาก
2.5 มีความเอาใจใส่ต่อผู้เรียนทุกคนอย่างเสมอภาค	3.63	0.96	4.60	0.50	4.25	0.95	3.76	0.97	มาก
2.6 ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้เรียนทั้งในและนอกชั้นเรียน	3.78	0.89	4.55	0.51	4.50	0.57	3.90	0.89	มาก
2.7 แต่งกายและมีบุคลิกเหมาะสมตามกาลเทศะ	4.10	0.73	4.60	0.50	4.75	0.50	4.18	0.72	มาก
2.8 เข้าสอน และเลิกสอนตรงเวลาที่กำหนด	3.64	0.89	4.45	0.51	4.50	0.57	3.76	0.89	มาก
2.9 เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนในทุกด้าน	3.81	0.86	4.55	0.51	4.75	0.50	3.92	0.86	มาก
2.10 มีทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ	3.83	0.80	4.55	0.51	4.75	0.50	3.94	0.81	มาก
เฉลี่ย	3.79	0.66	4.45	0.42	4.50	0.33	3.89	0.67	มาก
3. ด้านการจัดการเรียนการสอน									
3.1 การจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.75	0.87	4.50	0.60	4.25	0.50	3.85	0.87	มาก
3.2 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนมีความหลากหลาย	3.64	0.88	4.35	0.58	4.50	0.57	3.75	0.88	มาก
3.3 การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมการทำงานเป็นทีม	3.84	0.87	4.40	0.68	4.75	0.50	3.93	0.87	มาก
3.4 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	3.84	0.95	4.50	0.60	4.75	0.50	3.94	0.93	มาก
3.5 การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง	4.01	0.76	4.40	0.59	4.50	0.57	4.07	0.75	มาก
3.6 การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการคิดวิเคราะห์	4.01	0.79	4.20	0.69	4.50	0.57	4.05	0.78	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้ตอบแบบสอบถาม						รวม		แปลผล
	นักเรียน		ครู/อาจารย์		ผู้บริหาร				
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
3.7 การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	3.90	0.82	4.35	0.58	4.75	0.50	3.98	0.81	มาก
3.8 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน	3.78	0.94	4.50	0.60	4.50	0.57	3.88	0.93	มาก
3.9 การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก	3.93	0.81	4.50	0.60	4.75	0.50	4.02	0.81	มาก
3.10 การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง	3.93	0.80	4.40	0.68	4.75	0.50	4.01	0.80	มาก
3.11 การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการแก้ปัญหา	3.96	0.79	4.35	0.67	4.50	0.57	4.02	0.78	มาก
3.12 กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สร้างผลงาน	3.96	0.84	4.35	0.67	4.50	0.57	4.02	0.82	มาก
3.13 นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน	3.90	0.84	4.45	0.60	4.50	0.57	3.98	0.83	มาก
3.14 มีการบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้กับเนื้อหาวิชาต่าง ๆ	3.75	0.83	4.20	0.69	4.00	0.00	3.81	0.82	มาก
3.15 มีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในกิจกรรมการเรียนการสอน	3.80	0.87	4.55	0.51	4.75	0.50	3.91	0.87	มาก
เฉลี่ย	3.86	0.69	4.40	0.53	4.55	0.39	3.94	0.69	มาก
4. ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้									
4.1 ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน	3.60	0.86	3.35	1.08	3.50	1.29	3.56	0.90	มาก
4.2 ห้องเรียนสะอาดเหมาะสม	3.58	0.85	3.55	0.88	3.50	1.29	3.58	0.86	มาก
4.3 สถานที่เรียนมีสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ดี	3.63	0.94	3.80	0.76	4.00	1.15	3.66	0.92	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้ตอบแบบสอบถาม						รวม		แปลผล
	นักเรียน		ครู/อาจารย์		ผู้บริหาร				
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
4.4 มีอุปกรณ์การเรียนการสอนเพียงพอและเหมาะสม	3.65	0.93	3.85	0.87	4.25	0.50	3.69	0.92	มาก
4.5 มีเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย	3.63	0.90	3.75	0.78	4.25	0.50	3.66	0.88	มาก
4.6 มีสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย	3.71	0.93	3.70	0.86	4.00	1.15	3.72	0.92	มาก
4.7 มีสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลาย	3.53	0.87	3.60	0.88	4.00	1.15	3.55	0.87	มาก
4.8 มีแหล่งเรียนรู้เหมาะสมกับวิชาที่เรียนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา	3.60	0.92	3.85	0.87	4.25	0.95	3.64	0.92	มาก
4.9 มีสถานที่ในการนำเสนอผลงานอย่างเพียงพอ	3.63	0.94	4.00	0.79	4.25	0.95	3.69	0.93	มาก
4.10 มีเทคโนโลยีสารสนเทศที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอน	3.73	0.93	3.85	0.81	4.25	0.95	3.75	0.92	มาก
เฉลี่ย	3.62	0.79	3.73	0.72	4.02	0.91	3.64	0.78	มาก
5. ด้านการวัดและประเมินผล									
5.1 มีการวัดและประเมินผลผู้เรียนได้ตรงตามจุดประสงค์	3.85	0.79	4.35	0.48	4.75	0.50	3.93	0.78	มาก
5.2 มีการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลายตามสภาพจริง	3.84	0.76	4.35	0.48	4.75	0.50	3.93	0.75	มาก
5.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผล	3.86	0.80	4.20	0.52	4.25	0.50	3.91	0.78	มาก
5.4 มีการกำหนดสัดส่วนคะแนนระหว่างเรียนและคะแนนปลายภาคไว้อย่างเหมาะสม	4.00	0.86	4.30	0.47	4.50	0.57	4.05	0.83	มาก
5.5 มีการแจ้งให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้าก่อนจะมีการทดสอบในแต่ละครั้ง	3.91	0.87	4.50	0.51	4.75	0.50	4.01	0.85	มาก
5.6 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลงาน	3.95	0.81	4.30	0.65	4.50	0.57	4.01	0.79	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้ตอบแบบสอบถาม						รวม		แปลผล
	นักเรียน		ครู/อาจารย์		ผู้บริหาร				
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
5.7 มีการวัดและประเมินผลตามศักยภาพของผู้เรียน	3.97	0.80	4.30	0.47	4.50	0.57	4.02	0.77	มาก
5.8 มีการแจ้งคะแนนหรือผลการเรียนให้ผู้เรียนทราบ	3.78	0.93	4.35	0.58	4.75	0.50	3.88	0.91	มาก
5.9 มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนด้วยความยุติธรรม	3.82	0.81	4.45	0.51	4.75	0.50	3.92	0.81	มาก
5.10 นำผลการประเมินระหว่างเรียนมาพัฒนาผู้เรียนให้ดีขึ้น	3.83	0.85	4.45	0.51	4.75	0.50	3.93	0.84	มาก
เฉลี่ย	3.88	0.68	4.35	0.42	4.63	0.43	3.95	0.68	มาก
เฉลี่ยทั้งหมด	3.78	0.69	4.13	0.58	4.37	0.52	3.84	0.69	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้หลักสูตรนาฏดุริยางคศิลป์ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 ประเภทวิชาศิลปกรรม วิทยาลัยนาฏศิลปปทุมธานี พบว่าความคิดเห็นของผู้ใช้หลักสูตร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.69) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.68) รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.69) และ ด้านผู้สอน ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.67) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.78) เมื่อพิจารณาตามรายด้าน มีรายละเอียดดังนี้

ด้านหลักสูตร ผู้ใช้หลักสูตรมีความคิดเห็นภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.67) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่ผู้ใช้หลักสูตรมีความคิดเห็นมากที่สุด คือ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เน้นการนำความรู้ไปใช้ได้จริง ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.77) รองลงมา คือ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เน้นพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีความรู้ ทักษะวิชาชีพ และคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.82) และวิชาที่เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.84) ตามลำดับ ส่วนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ หลักสูตรมีความเหมาะสมทันสมัย และสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.83) และทุกข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านผู้สอน ผู้ใช้หลักสูตรมีความคิดเห็นภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.67) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ แต่งกายเหมาะสมตามกาลเทศะ ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.72) รองลงมา คือ มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.79) และมีทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.81) ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการสร้างบรรยากาศที่ดีในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.85) และทุกข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านการจัดการเรียนการสอน ผู้ใช้หลักสูตรมีความคิดเห็นภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.69) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.75) รองลงมา คือ การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการคิดวิเคราะห์ ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.78) และกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สร้างผลงาน ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.82) ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนมีความหลากหลาย ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.88) และทุกข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ผู้ใช้หลักสูตรมีความคิดเห็นภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.78) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ เทคโนโลยีสารสนเทศที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.92) รองลงมา คือ มีสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.92) และมีสถานที่ในการนำเสนอผลงานอย่างเพียงพอ ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.93) ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลาย ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.87) และทุกข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านการวัดและประเมินผล ผู้ใช้หลักสูตรมีความคิดเห็นภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.68) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีการกำหนดสัดส่วนคะแนนระหว่างเรียนและคะแนนปลายภาคไว้อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.83) รองลงมา คือ มีการวัดและประเมินผลตามศักยภาพของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.77) และการแจ้งให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้าก่อนจะมีการทดสอบในแต่ละครั้ง ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.85) ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการแจ้งคะแนนหรือผลการเรียนให้ผู้เรียนทราบ ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.91) และทุกข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียน ครู/อาจารย์ และผู้บริหาร เกี่ยวกับหลักสูตรในด้านต่าง ๆ พบว่า

2.1 นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.69) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.68) รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.69) และด้านผู้สอน ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.66)

2.2 ครู/อาจารย์ มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.58) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านผู้สอน ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.42) รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.53) และด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.42)

2.3 ผู้บริหาร มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.52) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.43) รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.39) และด้านผู้สอน ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.33)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้หลักสูตรนาฏดุริยางคศิลป์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 ประเภทวิชาศิลปกรรม วิทยาลัยนาฏศิลปบุรี พบว่า

1. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักสูตรโดยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการวัดและประเมินผลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.68) แสดงให้เห็นว่านักเรียนให้ความสำคัญกับการวัดและประเมินผล โดยหลักสูตรมีการวัดและประเมินผลตามศักยภาพของผู้เรียน ด้วยวิธีการที่หลากหลายตามสภาพจริง ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนด้วยความยุติธรรม มีการกำหนดสัดส่วนคะแนนระหว่างเรียนและคะแนนปลายภาคไว้อย่างเหมาะสม ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในประเมินผลงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดารณี นวพันธุ์ (2560) วิจัยเรื่อง การศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา (5 ปี) (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2554) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ปีการศึกษา 2558 โดยรวมพบว่า ผู้ใช้หลักสูตรมีความพึงพอใจต่อการใช้หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตอยู่ในระดับมาก โดยผู้ใช้หลักสูตรมีความพึงพอใจด้านการวัดประเมินผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก การวัดและประเมินผลได้ตามสภาพที่เป็นจริง ระบบการวัดและประเมินผลโปร่งใส ตรวจสอบได้ตามเวลาที่กำหนด ใช้วิธีการประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลเป็นไปตามระเบียบและกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า และสอดคล้องกับ กิตติพร โชประการ (2555) ที่ได้กล่าวถึงการเปิดโอกาสให้นักศึกษาร่วมแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ เช่น รูปแบบการวัดผล สัดส่วนของคะแนน การสร้างความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักศึกษาและผู้สอนมีทิศทางและเป้าหมายซึ่งส่งผลดีต่อการทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องและดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ครูอาจารย์ มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักสูตร ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านผู้สอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.42) แสดงให้เห็นว่าครูอาจารย์ให้ความสำคัญกับผู้สอน โดยผู้สอนในหลักสูตรมีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะในรายวิชาที่สอนเป็นอย่างดี สามารถสอนได้ตรงตามวัตถุประสงค์ และตรงกับเนื้อหาวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร มีการสร้างบรรยากาศที่ดีในการจัดการเรียนการสอน เข้าสอน และเลิกสอนตรงเวลาที่กำหนด ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้เรียนทั้งในและนอกชั้นเรียน แต่งกายและมีบุคลิกเหมาะสมตามกาลเทศะ และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของธงรบ ขุนสงคราม (2558) ได้ศึกษา งานวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อรายวิชาสุนทรียศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา : นักศึกษาภาคปกติมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ปีการศึกษา 2556 โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ผู้สอนสามารถสอนให้เข้าใจเนื้อหาและมีการอธิบายอย่างเป็นขั้นตอน ทำการสอนครบตามเนื้อหา ให้คำแนะนำปรึกษาและสนใจ ตอบข้อซักถามของนักศึกษาทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนและแต่งกายสุภาพเรียบร้อยและมีบุคลิกภาพที่ดี เช่นเดียวกับกับผลการวิจัยของ ชนิษฐา แก้วเอียด (2558) วิจัยเรื่อง การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาภาคสมทบต่อการจัดการเรียนในวิทยาลัยนครราชสีมา พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจด้านอาจารย์มากที่สุด เนื่องจากการใช้ภาษาในการสื่อสารเพื่อการสอน และให้คำปรึกษา มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอและวางตนที่เหมาะสมและเป็นแบบอย่าง กระตุ้นให้

กำลังใจนักศึกษาในการถามและการสร้างบรรยากาศในการเรียนและเอาใจใส่จริงจังต่อการเรียนการสอนความตรงต่อเวลาในการเรียนการสอน

3. ผู้บริหารมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักสูตรในภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านการวัดและประเมินผลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.43) ซึ่งมีความคิดเห็นสอดคล้องกับนักเรียนผู้ใช้หลักสูตร รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.39) แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารให้ความสำคัญกับด้านการวัดและประเมินผลและด้านการจัดการเรียนการสอน โดยหลักสูตรมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายการจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง มีการคิดวิเคราะห์ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำงานเป็นทีม และนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เกษมะณี การินทร์ และคณะ (2558) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการเงินและการธนาคารคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์พบว่า การจัดการเรียนการสอนใช้วิธีการสอนหลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่เรียนมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองเน้นให้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ได้คิดวิเคราะห์ ปฏิบัติกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาการคิด ได้อภิปราย ชักถาม และแสดงความคิดเห็นและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่นิสิตอย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ผู้บริหารใช้เป็นแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรในด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ให้มีความพร้อมและทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนมากที่สุด
2. ครูอาจารย์ควรมีการบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้หมวดวิชาสมรรถนะแกนกลางและหมวดวิชาสมรรถนะวิชาชีพเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ความคิด ความสามารถ และทักษะต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง
3. ผลการวิจัยสามารถนำมาเป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาการเรียนการสอนแก่ผู้เรียนในหลักสูตรนานาชาติ วิทยาศาสตรบัณฑิต ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 ประเภทวิชาศิลปกรรม วิทยาลัยนาฏศิลป์ต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความเปลี่ยนแปลงในด้านพัฒนาการและการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 ประเภทวิชาศิลปกรรม วิทยาลัยนาฏศิลป์
2. ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรนานาชาติ วิทยาศาสตรบัณฑิต ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 ประเภทวิชาศิลปกรรม วิทยาลัย

นาฏศิลป์พลพบุรี ที่เจาะลึกลงเป็นรายวิชา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและตรงกับความต้องการของผู้เรียนมากที่สุด

3. ควรใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพที่เป็นการวิจัยเชิงลึกโดยการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความละเอียดและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพร โขประการ. (2555). ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อกระบวนการเรียนการสอนรายวิชาศิลปการดำเนินชีวิต. วารสารศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. 8(2):145-165.
- เกษมณี การินทร์ และคณะ. (2558). รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการเงินและการธนาคารคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. บุรีรัมย์: สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ชนิษฐา แก้วเอียด. (2558). การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาภาคสมทบต่อการจัดการเรียนในวิทยาลัยนครราชสีมา. ใน การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ “สร้างสรรค์และพัฒนาเพื่อก้าวหน้าสู่ประชาคมอาเซียน” ครั้งที่ 2 18-19 มิถุนายน 2558 ณ วิทยาลัยนครราชสีมาอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. ปทุมธานี: เทคโนโลยีปทุมธานี (พี-เทค).
- ดารณี นวพันธุ์. (2560). การศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา (5 ปี) (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ปีการศึกษา 2558. วารสารวิจัยรำไพพรรณี. 11(2): 51-57.
- ธงรบ ขุนสงคราม. (2558). ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อรายวิชาสุนทรียศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา: นักศึกษาภาคปกติ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ปีการศึกษา 2556. วารสารร่มยสาร. 13(1): 203-214.
- อึ้ง บัวศรี. (2532). ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและพัฒนา. กรุงเทพฯ: ธนรัช.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปัทมาวดี นวรัตน์. (2524). ความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีอาชีพต่าง ๆ ต่อวิชาพลศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา ภาควิชาพลศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม. (2562). หลักสูตรนาฏดุริยางคศิลป์ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - พ.ศ.2564. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

Best, J. W. (1970). *Research in Education*. New Jersey: Prentice - Hall.

การศึกษาสภาพการเรียนรู้ออนไลน์ ความต้องการจำเป็น ในการเรียนรู้ออนไลน์ และเจตคติต่อการเรียนรู้ออนไลน์ ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์

A STUDY ON STATE OF ONLINE LEARNING, NEEDS FOR ONLINE LEARNING AND ATTITUDES TOWARDS ONLINE LEARNING OF STUDENTS AT FACULTY OF EDUCATION

วิษณุ สุทธิวรรณ^{1*}
Witsanu Suttiwan^{1*}

Received : 12 October 2021

Revised : 2 March 2022

Accepted : 4 March 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ 2) ประเมินความต้องการจำเป็นในการเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ 3) ศึกษาเจตคติต่อการเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ และ 4) เปรียบเทียบเจตคติ ต่อการเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ที่เรียนสาขาวิชาที่แตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัย จำนวน 310 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามสภาพการเรียนรู้ออนไลน์และความต้องการจำเป็นในการเรียนรู้ออนไลน์ ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ และ 2) แบบวัดเจตคติต่อการเรียนรู้ออนไลน์ ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนี PNI_{modified} (Modified Priority Needs Index) และการทดสอบสมมติฐานใช้ F-test (One - way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ โดยรวม มีสภาพความเป็นจริงและสภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก 2) ความต้องการจำเป็นในการเรียนรู้ ออนไลน์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ โดยรวม มีค่าดัชนี PNI_{modified} เท่ากับ 0.18 และเมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน มีค่าดัชนี PNI_{modified} อยู่ระหว่าง 0.10-0.39 โดยด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน

¹หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเคมีและวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

¹Bachelor of Education Program in Chemistry and General Science, Faculty of Education,
Walaya Alongkorn Rajabhat University under The Royal Patronage

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: witsanu@vru.ac.th

เป็นความต้องการจำเป็นเร่งด่วน ($PNI_{\text{modified}} = 0.39$) 3) เจตคติต่อการเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ โดยรวม มีเจตคติที่ดี และ 4) นักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาที่แตกต่างกัน มีเจตคติต่อการเรียนรู้ออนไลน์ ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การเรียนรู้ออนไลน์ การประเมินความต้องการจำเป็น เจตคติ

ABSTRACT

This research aimed to 1) study on state of online learning of students at faculty of education, 2) assess the needs to online learning of students at faculty of education, 3) study attitudes towards online learning of students at faculty of education, and 4) comparison of attitudes towards online learning of students at faculty of education with different subjects. The samples were 310 students by stratified random sampling. The research instrument were 1) state of online learning and needs for online learning of students at faculty of education questionnaire and 2) online learning attitude of students at faculty of education questionnaire. The data were analyzed by statistics methods including percentage, means, standard deviation, its priority in terms of needs was also set by using Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}), and F-test (One - way ANOVA).

The research findings were as follows 1) overall, the state of online learning of students at faculty of education showed the reality and the expected condition at a high level, 2) the overall need to online learning had a PNI_{modified} of 0.18, when consider in each aspect has a PNI_{modified} index between 0.10-0.39, the most critical needs to online learning was the learning supporting aspect ($PNI_{\text{modified}} = 0.39$), 3) overall, attitude towards online learning of students at faculty of education have a good attitude, and 4) students studying different subjects attitude towards online learning no different.

Keywords: Online Learning, Need Assessment, Attitudes

บทนำ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เริ่มขึ้นตั้งแต่วันที่ 30 ธันวาคม 2562 สำนักงานสาธารณสุขเมืองอุบลราชธานี มณฑลอุบลราชธานี ได้ออกประกาศเป็นทางการพบโรคปอดอักเสบไม่ทราบสาเหตุ ถือเป็นจุดเริ่มต้นของไวรัสระบาดแห่งศตวรรษ ต่อมาวันที่ 11 มีนาคม 2563 องค์การอนามัยโลกได้ออกประกาศให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นโรคระบาดใหญ่ทั่วโลก (Coronavirus Pandemic) ซึ่ง ยุโรป (อิตาลี ฝรั่งเศส อังกฤษ สเปน เป็นต้น) สหรัฐอเมริกา ลาตินอเมริกา (บราซิล) รัสเซีย อินเดีย แอฟริกาใต้ ได้ทยอยเป็นศูนย์กลาง

การระบาดและเป็นพื้นที่ระบาดต่อเนื่องหรือระลอกใหม่ ซึ่งพบว่าการเกิดวิกฤติกลายพันธุ์ของเชื้อโควิด 19 และยังคงแพร่ระบาดอยู่จนถึงปัจจุบัน (กรมควบคุมโรค, 2564) ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดดังกล่าว โดยสถานการณ์ปัจจุบันยังไม่สามารถควบคุมการแพร่ระบาดได้โดยสิ้นเชิง แต่เริ่มควบคุมการระบาดได้บ้างแล้ว ซึ่งเกิดผลกระทบกับทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนโดยทั่วไป รวมถึงการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับต่าง ๆ ด้วย โดยรัฐกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ดังกล่าวนี้ โดยนำเทคโนโลยีทางการศึกษาเข้ามาใช้บทบาทมากขึ้น เช่น e-Learning, Google Meet, Zoom และอื่น ๆ กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (2564) กำหนดมาตรการการเฝ้าระวังการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ฉบับที่ 11 เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ ใจความว่า ให้สถาบันอุดมศึกษาจัดการจัดการเรียนรู้ในสถานที่ รวมทั้งการสอบ การฝึกอบรมหรือกิจกรรมใด ๆ ที่มีผู้เข้าร่วมเป็นจำนวนมากทำให้เสี่ยงต่อการแพร่โรค โดยให้การจัดการเรียนรู้เป็นแบบออนไลน์ และปรับวิธีการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับสถานการณ์ เพื่อให้การจัดการศึกษามีความต่อเนื่อง และมีให้เกิดผลกระทบต่อนิสิตนักศึกษา คณะครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นหน่วยงานการศึกษาที่รับผิดชอบ ในการผลิตครูและรับนโยบายจากกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ในการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ โดยนำการสอนออนไลน์ในรูปแบบที่หลากหลายและผสมผสาน (Blended Learning) มาปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 ที่เริ่มมีการแพร่ระบาด จนถึงปัจจุบัน (มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2563)

การเรียนรู้ออนไลน์เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่หน่วยงานการศึกษาทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศนำไปปรับใช้ในช่วงระยะเวลาการแพร่ระบาด เพื่อป้องกันการรวมกลุ่มของบุคคลที่เสี่ยงต่อการแพร่กระจายของเชื้อไวรัสตามนโยบายการปรับตัวเป็นวิถีชีวิตแบบใหม่ (New Normal) โดยเฉพาะสถาบันทางการศึกษาที่ไม่สามารถจัดการเรียนรู้แบบปกติ ณ ที่ตั้งได้ จึงจำเป็นต้องใช้รูปแบบการเรียนรู้ออนไลน์เต็มรูปแบบ เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนในด้านต่าง ๆ โดยยึดหลักการเรียนการสอนแบบออนไลน์มีองค์ประกอบ ได้แก่ 1) เนื้อหา 2) ผู้สอน 3) ผู้เรียน 4) ด้านวิธีการสอน และกิจกรรมการเรียนการสอน และ 5) ปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน หากผู้สอนให้ความสำคัญและพิจารณาองค์ประกอบและรูปแบบที่สอดคล้อง เหมาะสมกับลักษณะวิชาและบริบทของผู้เรียนจะนำไปสู่การประยุกต์ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่หลักสูตร หรือรายวิชานั้น ๆ ได้กำหนดไว้ (วิทยา วาโย และคณะ, 2563) สำหรับสถาบันการศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องปรับตัวด้วยการออกแบบ การเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน รวมทั้งวางแผนการเตรียมความพร้อมทั้ง ภาวะหยุดชะงักทางการศึกษา (Education Disruption) เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนสามารถดำเนินไปได้ตามปกติ และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต สถานศึกษาควรวិเคราะห์ ถึงสาเหตุ ปัจจัย และความเป็นไปได้ของการเรียนการสอนแบบออนไลน์ด้วย เพื่อปรับเปลี่ยนให้การเรียนรู้ มีความราบรื่นและบรรลุตามวัตถุประสงค์

เจตคติเป็นสภาวะความพร้อมทางด้านจิตใจ ซึ่งเกิดขึ้นจากประสบการณ์ สภาวะความพร้อมนี้จะเป็แรงที่กำหนดทิศทางของปฏิกิริยาของบุคคล สิ่งของและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง

เจตคติสามารถเกิดขึ้นได้ด้วยเหตุปัจจัย ดังนี้ 1) เกิดจากการเรียนรู้วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมในสังคม 2) การสร้างความรู้สึกระหว่างประสบการณ์ของตนเอง 3) ประสบการณ์เดิมที่ได้รับมีทั้งดีและไม่ดี รุนแรงหรือไม่รุนแรงจะส่งผลถึงเจตคติต่อสิ่งใหม่ที่คล้ายคลึงกัน และ 4) การเรียนแบบบุคคลที่ตนเองให้ความสำคัญและรับเอาเจตคตินั้นมาเป็นของตน (Allport, 1960) การที่บุคคลมีเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น จะมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ด้านการรู้คิด (Cognitive Component) ด้านความรู้สึก (Affective Component) และด้านความพร้อมที่จะกระทำ (Action Tendency) (สถาบันราชภัฏนครราชสีมา, 2542) เจตคติมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เจตคติเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ของบุคคลมีอิทธิพล ต่อความคิดและการกระทำของบุคคลนั้น ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้เรียนทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ บางคนชอบ บางคนไม่ชอบ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนจัดให้ เมื่อผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ จะส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้เรียนด้วย และเกี่ยวข้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย

งานวิจัยหลายผลงาน และจากหลายสถาบันชี้ให้เห็นว่ามีปัจจัยสาเหตุหลายประการที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ให้ประสบผลสำเร็จ และอาจส่งผลให้ไม่ประสบผลสำเร็จเช่นกัน ธนพรรณ ทรัพย์ธนาตล (2554) ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัย พบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านอาจารย์ ปัจจัยด้านนักศึกษา และปัจจัยด้านสถานศึกษา ส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของมหาวิทยาลัย อีกทั้งเจตคติต่อการเรียนรู้ออนไลน์ก็มีส่วนสำคัญที่จะส่งผลให้การเรียนรู้ประสบผลสำเร็จด้วยเช่นกัน เพราะประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนรู้ออนไลน์จะส่งผลต่อเจตคติและพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ถ้าผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดี จะส่งผลต่อเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ (พิรุณโพรย สำโรงทอง, 2554) ในขณะที่จากการศึกษาของเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง ที่ศึกษา พบว่า การเรียนออนไลน์ของนักศึกษายังมีปัญหาในหลายประการ เช่น ความเร็วของอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมต่อเพื่อการเรียนรู้ การเมื่อยล้าสายตาของนักศึกษาจากการใช้สายตาในการเรียนออนไลน์โดยใช้โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์อื่น ๆ และขาดความรู้ ความเข้าใจและทักษะในรายวิชาที่เน้นทักษะปฏิบัติการ (ราชภัฏโพลล์, 2564)

จากที่กล่าวมาข้างต้น การจัดการเรียนรู้ออนไลน์มีบทบาทสำคัญมากในการจัดการศึกษา ยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งส่งผลกระทบในวงกว้างทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และการศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาสภาพการเรียนรู้ออนไลน์ ประเมินความต้องการจำเป็นในการเรียนรู้ออนไลน์ และเจตคติต่อการเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนกำหนดนโยบาย และการจัดการเรียนรู้ในอนาคตให้เกิดผลดีต่อการจัดการศึกษาแก่นักศึกษาให้บรรลุได้ตามวัตถุประสงค์ในระดับหลักสูตร ระดับคณะครุศาสตร์ และระดับมหาวิทยาลัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาสภาพการเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์
2. ประเมินความต้องการจำเป็นในการเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์
3. ศึกษาเจตคติต่อการเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์
4. เปรียบเทียบเจตคติต่อการเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ที่เรียนสาขาวิชาที่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ชั้นปีที่ 1-4 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1,443 คน (คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2564)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ชั้นปีที่ 1-4 ที่ได้จากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางขนาดประชากรที่เหมาะสมของ เครจซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างจำนวน 302 คน เพื่อป้องกันแบบสอบถามที่ได้ข้อมูลกลับมาไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงปรับขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวนทั้งสิ้น จำนวน 310 คน และกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนนักศึกษาแต่ละสาขาวิชา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามสภาพการเรียนรู้ออนไลน์และความต้องการจำเป็นในการเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์
2. แบบวัดเจตคติต่อการเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. แบบสอบถามสภาพการเรียนรู้ออนไลน์และความต้องการจำเป็นในการเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์

1.1 ผู้วิจัยศึกษาทฤษฎี แนวคิด หลักการ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการเรียนรู้ออนไลน์ ความต้องการจำเป็นในการเรียนรู้ออนไลน์ ออกแบบโครงสร้างแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ชนิดแบบตอบสองคู่ (Dual-response format) สร้างแบบสอบถามตามโครงสร้างนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อรับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และคัดเลือกข้อคำถามมีค่า IOC ตั้งแต่ .67-1.00 ซึ่งเกินเกณฑ์การพิจารณา คือ มีค่ามากกว่า 0.5 (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) แสดงว่ามีความตรงเชิงเนื้อหาผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จำนวน 30 ข้อ และปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

1.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงกับนักศึกษาที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่า ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .95

2. แบบวัดเจตคติต่อการเรียนรู้ออนไลน์ ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์

2.1 ผู้วิจัยออกแบบโครงสร้างแบบวัดเจตคติต่อการเรียนรู้ออนไลน์ ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ โดยมีลักษณะของคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ท (Likert) (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2550) สร้างแบบวัดเจตคติ นำวัดเจตคติต่อการเรียนรู้ออนไลน์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อรับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และคัดเลือกข้อคำถามมีค่า IOC ตั้งแต่ .67-1.00 ซึ่งเกินเกณฑ์การพิจารณา คือ มีค่ามากกว่า 0.5 แสดงว่ามีความตรงเชิงเนื้อหาผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จำนวน 19 ข้อ และปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2.2 ผู้วิจัยนำวัดเจตคติต่อการเรียนรู้ออนไลน์ ไปทดลองใช้โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงกับนักศึกษาที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่า ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .93

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยประสานงานกับคณะครุศาสตร์ เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลการวิจัยกับนักศึกษา ประสานงานกับอาจารย์ประจำหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อส่งบาร์โค้ด 2 มิติ (QR Code) ให้กับนักศึกษาในสาขาวิชาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาทำการตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนในการตอบข้อมูลในแบบสอบถาม และจัดทำคู่มือการหีสแบบสอบถาม และทำการลงรหัสแบบสอบถามเพื่อความสะดวกในการกรอกข้อมูลลงในโปรแกรมสำเร็จรูป ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการเรียนรู้ออนไลน์ โดยแบ่งเป็นสภาพความเป็นจริง และสภาพที่คาดหวังของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ในการเรียนรู้ออนไลน์ โดยวิเคราะห์หาค่าความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นตามสภาพความเป็นจริง และสภาพที่คาดหวังด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการแปลผลของค่าเฉลี่ยสภาพความเป็นจริง และค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวังของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ในการเรียนรู้ออนไลน์ และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าคะแนนตามวิธีของเบสท์ (Best, 1981)

2. การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการเรียนรู้ออนไลน์ ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ โดยกำหนดให้ความแตกต่างระหว่างสภาพความเป็นจริง และสภาพที่คาดหวัง แล้วนำมาจัดลำดับ

ความต้องการจำเป็นโดยเรียงดัชนีจากมากไปหาน้อยโดยใช้ วิธี Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2558) โดย $PNI_{modified} > 0.35$ หมายถึง มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนจำเป็นต้องได้รับการแก้ไข

3. การวิเคราะห์เจตคติต่อการเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดใช้ระดับวัดข้อมูลแบบอันดับภาคขึ้น แบ่งเป็น 5 ระดับ และแปลผลข้อมูลโดยใช้การหาค่าเฉลี่ย

4. เปรียบเทียบเจตคติต่อการเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ เรียนสาขาวิชาที่แตกต่างกัน โดยใช้ F-test หรือการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ซึ่งหากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะดำเนินการตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffé Test for all Possible Comparisons)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัย ผู้วิจัยใช้สถิติดังต่อไปนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา) และการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)
3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ F-test หรือการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการการศึกษาสภาพการเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ โดยรวม สภาพความเป็นจริง อยู่ในระดับมาก และสภาพที่คาดหวัง อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า การเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ด้านเนื้อหาทฤษฎีวิชา โดยส่วนรวม สภาพความเป็นจริง อยู่ในระดับมาก และโดยส่วนรวม สภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมากด้านผู้สอน โดยส่วนรวม สภาพความเป็นจริงอยู่ในระดับมาก และ โดยส่วนรวม สภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุดด้านวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน โดยส่วนรวม สภาพความเป็นจริงอยู่ในระดับมาก และโดยส่วนรวม สภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุดด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน โดยส่วนรวม สภาพความเป็นจริงอยู่ในระดับปานกลางและ โดยส่วนรวม สภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก

2. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ เมื่อพิจารณาและจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ เพื่อแสดงถึงความสำคัญของสภาพปัญหาที่มีอยู่จริงด้วยดัชนี $PNI_{modified}$ ซึ่งจากการสำรวจ พบว่า โดยรวม มีค่าดัชนี $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.18 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าดัชนี $PNI_{modified}$ อยู่ระหว่าง 0.10-0.39 โดยความต้องการจำเป็น 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน

(0.39) ด้านเนื้อหารายวิชา (0.16) และ ด้านวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน (0.11) โดยด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนเป็นความต้องการจำเป็นเร่งด่วน รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ โดยรวม

รายการ	สภาพความเป็นจริง (D)		สภาพที่คาดหวัง (I)		PNI _{modified} (I-D)/D	ลำดับ ความต้องการ จำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านเนื้อหารายวิชา	3.85	0.88	4.46	0.68	0.16	2
ด้านผู้สอน	4.15	0.86	4.56	0.68	0.10	4
ด้านวิธีการสอนและกิจกรรม การเรียนการสอน	4.05	0.89	4.51	0.69	0.11	3
ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน	2.97	1.17	4.12	1.06	0.39*	1
โดยรวม	3.75	0.95	4.41	0.78	0.18	-

3. ผลการศึกษาเจตคติต่อการเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ พบว่า นักศึกษา คณะครุศาสตร์ โดยรวม มีเจตคติที่ดี เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า โดยส่วนรวม ด้านแรงจูงใจในการเรียนออนไลน์ นักศึกษา คณะครุศาสตร์ มีเจตคติเป็นกลางและโดยส่วนรวม ด้านพฤติกรรมการเรียนออนไลน์ นักศึกษา คณะครุศาสตร์ มีเจตคติที่ดี

4. ผลการเปรียบเทียบเจตคติต่อการเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ที่เรียนสาขาวิชาที่แตกต่างกัน พบว่า นักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาที่แตกต่างกัน ได้แก่ สาขาวิชา ทางวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาทางคณิตศาสตร์ และทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีเจตคติต่อการเรียนรู้ออนไลน์ ไม่แตกต่างกัน รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบเจตคติต่อการเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ที่เรียนสาขาวิชาที่แตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P
ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม	.11	2	.05	.17	.84
ความแปรปรวนภายในกลุ่ม	99.18	307	.32	-	-
รวม	99.29	309	-	-	-

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษาสภาพการเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ โดยรวม พบว่า การเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ โดยรวม สภาพความเป็นจริงอยู่ในระดับมากและ โดยรวม สภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า การเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ด้านเนื้อหารายวิชา โดยรวม สภาพความเป็นจริงอยู่ในระดับมาก และ โดยส่วนรวม สภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก ด้านผู้สอน โดยรวม สภาพความเป็นจริงอยู่ในระดับมาก และโดยรวม สภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน โดยรวม สภาพความเป็นจริงอยู่ในระดับมาก และ โดยรวม สภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน โดยรวม สภาพความเป็นจริงอยู่ในระดับปานกลาง และ โดยส่วนรวม สภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการเรียนรู้ออนไลน์นั้น เริ่มมีการใช้อย่างแพร่หลายในระบบการศึกษาของมหาวิทยาลัยมาเป็นระยะหนึ่งแล้ว ภายหลังจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 เป็นต้นมา นักศึกษาและอาจารย์ล้วนมีการเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ดังกล่าวที่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีทางการศึกษาในการเรียนรู้ออนไลน์ อีกทั้งในสังคมยุคปัจจุบันนั้น เป็นสังคมยุคที่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีอยู่แล้ว ในชีวิตประจำวัน โดยรวม และโดยรวมด้านเนื้อหา จึงมีสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน แต่ในด้านผู้สอน ด้านวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน มีสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวัง ระดับที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก บางเนื้อหาหรือทักษะการปฏิบัติการ ไม่สามารถจัดการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ได้ จึงส่งผลให้นักศึกษาไม่ได้รับการฝึกทักษะในเนื้อหาวิชาที่จำเป็นในบางเนื้อหา และนักศึกษาบางส่วนมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรการเรียนรู้ เช่น อุปกรณ์สำหรับเชื่อมต่อกับระบบออนไลน์ และเครือข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ต ซึ่งสอดคล้องกับเคียงกับผลการศึกษาสภาพการเรียนรู้ออนไลน์ ที่พบว่าระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกตามรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านผู้สอน โดยค่าเฉลี่ยความคิดเห็นตรงกับสภาพความเป็นจริงในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการใช้สื่อและอุปกรณ์ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นตรงกับสภาพความเป็นจริงในระดับมาก (อริย์ธัช สมโชค, อรสา จรูญธรรม และวิษณุ สุทธิวรรณ, 2564)

2. จากการประเมินความต้องการจำเป็นในการเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ เมื่อพิจารณาและจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ เพื่อแสดงถึงความสำคัญของสภาพปัญหาที่มีอยู่จริงด้วยดัชนี $PNI_{modified}$ ซึ่งจากการสำรวจ พบว่า โดยรวม มีค่าดัชนี $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.18 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าดัชนี $PNI_{modified}$ อยู่ระหว่าง 0.10-0.39 โดยความต้องการจำเป็น 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน (0.39) ด้านเนื้อหารายวิชา (0.16) และ ด้านวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน (0.11) โดยด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนเป็นความต้องการจำเป็นเร่งด่วน ที่ต้องได้รับการพัฒนา ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก นักศึกษาบางส่วนมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรการเรียนรู้ หรือสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน เช่น อุปกรณ์สำหรับเชื่อมต่อกับระบบออนไลน์ เครือข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ต และเงินทุนในการซื้อบริการสัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง แม้ว่าปัจจุบันมหาวิทยาลัยดำเนินการ

ติดตั้งเครือข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ตไร้สาย (WiFi) ภายในมหาวิทยาลัยในจุดบริการต่าง ๆ แต่เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลให้ไม่สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ และกิจกรรมการเรียนการสอนภายในมหาวิทยาลัยได้ นักศึกษาเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมส่วนใหญ่จากที่พักอาศัย ซึ่งมีสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางจิตวิทยา อุปกรณ์สำหรับการเชื่อมต่อ เครือข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ต และสิ่งสนับสนุนอื่นที่ยังขาดความพร้อม ซึ่งสอดคล้องเทียบเคียงกับผลการศึกษาความต้องการจำเป็นที่พบว่า ความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนโดยภาพรวมมีค่าดัชนี $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.37 (มากกว่า 0.35) ถือว่ามีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องได้รับการพัฒนาและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็น 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ (0.46) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (0.39) และด้านการพัฒนานักศึกษา (0.36) ตามลำดับและทั้งสามด้านดังกล่าวถือว่าเป็นความต้องการจำเป็นเร่งด่วน (เมษา นวลศรี และคณะ, 2564) และการศึกษาความต้องการของนักศึกษา “ครุศาสตร์ และศึกษาศาสตร์” พบว่า นักศึกษาต้องการให้จัดทำแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ออนไลน์ 3 อันดับแรก ได้แก่ แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ ด้านเสรีภาพ และด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (นันทน์ เรืองฤทธิ์, 2558) และ Ullah, Khan, & Khan (2017) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการเรียนออนไลน์ พบว่า สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ เช่น สัญญาณอินเทอร์เน็ตช้า ไม่เพียงพอต่อการใช้งาน จะส่งผลต่อการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาในอนาคต

3. จากการศึกษาเจตคติต่อการเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ โดยรวม พบว่า นักศึกษาคณะครุศาสตร์ โดยรวม มีเจตคติที่ดี เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า โดยรวม ด้านแรงจูงใจในการเรียนออนไลน์ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มีเจตคติเป็นกลาง และโดยส่วนรวม ด้านพฤติกรรมการเรียนออนไลน์ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มีเจตคติที่ดี ทั้งนี้ การที่โดยรวมนักศึกษามีเจตคติที่ดีอาจเนื่องมาจากการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์นักศึกษาสามารถเข้าเรียนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้จากสถานที่ใดก็ได้ เข้าเรียนได้สะดวก ลดปัญหาค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และลดปัญหาการเสียเวลากับการเดินทางในสภาพการจราจรที่แออัด นักศึกษาสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์ได้อย่างหลากหลายช่องทาง รวมทั้งการทดสอบออนไลน์ส่งผลให้นักเรียนสามารถทราบคะแนนได้ทันทีหลังจากการทดสอบ นักศึกษาทราบข้อมูลที่ควรพัฒนาของตนเอง สามารถบริหารและจัดการเวลาของตนเองได้ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และสามารถทบทวนหรือติดตามบทเรียนได้เมื่อต้องการหรือในวันที่นักศึกษาไม่สามารถเข้าเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องเทียบเคียงกับ ผลการศึกษาเจตคติต่อการเรียนรู้ออนไลน์ที่พบว่า นักศึกษา มีเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อสังคมออนไลน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษาเห็นว่าสื่อการเรียนรู้ทั้งเอกสารและวิดีโอ ประกอบการเรียนช่วย ด้านการเรียนของผู้เรียนได้ที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ วิดีโอบรรยายใน YouTube มีความชัดเจนทั้งภาพเคลื่อนไหวและเสียงบรรยาย และ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ ช่วยส่งเสริมด้านการสื่อสารกับผู้อื่นในรายวิชา ตามลำดับ (พรทรัพย์ พรสวัสดิ์, และวรรณภา พนิตสุภาภมร, 2562) และ Wijaya et al. (2020) พบว่า มีเจตคติด้านความสนใจในการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ออนไลน์อยู่ในระดับน้อยมาก

4. ผลการเปรียบเทียบเจตคติต่อการเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ที่เรียนสาขาวิชาที่แตกต่างกัน พบว่า นักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาที่แตกต่างกัน มีเจตคติต่อการเรียนรู้ออนไลน์ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ การที่นักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาที่แตกต่างกัน เจตคติต่อการเรียนรู้ออนไลน์ไม่แตกต่างกันอาจเนื่องมาจาก มหาวิทยาลัยมีมาตรการในการจัดการศึกษาแบบผสมผสาน (Blended Learning) ที่เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้และการประเมินผลการเรียนรู้ออนไลน์ของมหาวิทยาลัย อาจารย์แต่ละสาขาวิชาจึงมีแนวทางการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ที่ชัดเจน เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ส่งผลให้นักศึกษารับรู้ และมีประสบการณ์ในการเรียนรู้ออนไลน์ที่คล้ายกันในแต่ละสาขาวิชา จึงส่งผลให้นักศึกษาสาขาวิชาที่แตกต่างกัน มีเจตคติในการเรียนออนไลน์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องเทียบเคียงกับผลการศึกษาและเปรียบเทียบเจตคติต่อการเรียนรู้ที่ พบว่า เจตคติของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับดี และการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับเจตคติของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอน จำแนกตามสาขาวิชา พบว่า สาขาวิชาที่แตกต่างกันนักศึกษามีระดับเจตคติต่อการจัดการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน (อรุณทวดี พัฒนินบูลย์, 2559)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนเป็นความต้องการจำเป็นเร่งด่วน ถือได้ว่าเป็นความต้องการจำเป็นที่ควรได้รับการแก้ไขปัญห หรือพัฒนาในลำดับแรก ก่อนการพัฒนาในด้านอื่น ๆ
2. จากผลการวิจัยพบว่า ด้านเนื้อหารายวิชา ด้านผู้สอน และด้านวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน แม้ไม่ใช้ความจำเป็นเร่งด่วน จากการวิเคราะห์ค่าดัชนี $PNI_{modified}$ แต่ถือได้มาเป็นความต้องการจำเป็นที่ต้องได้รับการพัฒนา ในลำดับต่อไป ซึ่งมหาวิทยาลัยต้องให้ความสำคัญเช่นกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการวิจัยพบว่า ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนเป็นความต้องการจำเป็นเร่งด่วน มหาวิทยาลัยควรดำเนินการศึกษาในรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกลุ่มต่าง ๆ เช่น อาจารย์ ผู้ปกครอง หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ที่ยังมีรายละเอียดมาก เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสารสนเทศเชิงลึกเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยในอนาคต
2. จากผลการวิจัยพบว่า เจตคติต่อการเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ โดยรวม ด้านแรงจูงใจในการเรียนออนไลน์ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มีเจตคติเป็นกลาง ซึ่งอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าด้านอื่น ๆ เมื่อเปรียบเทียบกัน การศึกษาในอนาคตควรมีการศึกษาสาเหตุที่ส่งผลต่อเจตคติ ด้านแรงจูงใจในการเรียนออนไลน์ ของนักศึกษา เพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2564). **มาตรการและการเฝ้าระวังการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) (ฉบับที่ 11).** [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
https://www.mhesi.go.th/images/Pusit2021/pdfs/CCF_000006.pdf.
(2564, 10 สิงหาคม).
- กรมควบคุมโรค. (2564). **สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มาตรการสาธารณสุข และปัญหาอุปสรรคการป้องกันควบคุมโรคในผู้เดินทาง.** [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://ddc.moph.go.th/index.php>. (2564, 15 กรกฎาคม)
- ธนพรรณ ทรัพย์ธนาคล. (2554). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนบทเรียนออนไลน์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. **Veridian E-Journal Silpakorn University.** 4(1), 652-666.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2550). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลสถิติด้วย SPSS.** กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- น้ามนต์ เรืองฤทธิ์. (2558). สภาพและความต้องการแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ออนไลน์ในระบบเปิดสำหรับมหาชน “ด้านครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์”. **Veridian E-Journal, Silpakorn University.** 8(2), 124-140.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น.** กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พิรุณไพบร์ สำโรงทอง. (2554). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนภาษาไทย ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์กับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
- พรทรัพย์ พรสวัสดิ์, และวรรณภา พินิตสุภาภม. (2562). ผลการเรียนรู้และเจตคติของนักศึกษาในรายวิชาการนิเทศศาสตร์วิศวกรรมต่อการเรียนด้วย YouTube. **Veridian E-Journal Silpakorn University.** 12(1), 133-148.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2563). **ประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เรื่อง แนวทางการจัดการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล แบบออนไลน์ (ฉบับที่ 4).** ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- เมษา นวลศรี, กุลชาติ พันธวรกุล, นริศรา จริยะพันธุ์, นิติกร อ่อนโยน, ศิริขวัญ บุญธรรม, สุขชาติ สมสำราญ, และวิชญ์ สุทธิวรรณ. (2564). การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. **Journal of Roi Kaensarn Academ.** 6(6), 34-51.
- ราชภัฏโพลล์. (2564). **การเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19.** กรุงเทพฯ: เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง.
-

- วิทยา วาโย, อภิรดี เจริญกุล, ฉัตรสุดา กานกายนต์, และจรรยา คนใหญ่. (2563).
การเรียนการสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 :
แนวคิดและการประยุกต์ใช้จัดการเรียนการสอน. **วารสารวารสารศูนย์อนามัยที่ 9**.
14(34), 285-398.
- สถาบันราชภัฏนครราชสีมา. (2542). **รูปแบบการเรียนของนักศึกษาและบุคลากรประจำการ**
สถาบันราชภัฏนครราชสีมา. นครราชสีมา: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อริย์ธัช สมโชค, อรสา จรุงธรรม, และวิชญ์ สุทธิวรรณ. (2564). **การศึกษาสภาพการจัด**
การเรียนรู้ออนไลน์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดดอนเมือง
(ทหารอากาศอุทิศ). ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเคมีและวิทยาศาสตร์ทั่วไป
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- อรุณทวดี พัฒนินบูลย์. (2559). **ความคาดหวังของนักศึกษากลุ่ม วิชาภาษาต่างประเทศ**
ต่อการจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย
รามคำแหง. **วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์**. 35(2), 63-78.
- Allport, G. W. (1960). **Personality and social encounter**. Boston: Beacon.
- Best, J. W. (1981). **Research in Education**. (4th Ed.). New Delhi: Prentice Hall of
India Pvt.
- Ullah, O., Khan, W. & Khan, A. (2017). Students' Attitude towards Online Learning at
Tertiary Level. **PUTAJ – Humanities and Social Sciences**. 25(1), 63-82.
- Wijaya, T. T., Zhou, Y., Purnama, A. & Hermita, N. (2020). Indonesian students'
learning attitude towards online learning during the coronavirus pandemic.
Psychology. Evaluation, and Technology in Educational Research.
3(1), 17-25.
-

การศึกษาการตระหนักรู้และการใช้กลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่าน ภาษาอังกฤษเชิงวิชาการของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 และปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

A STUDY ON METACOGNITIVE AWARENESS AND USE OF ACADEMIC ENGLISH READING STRATEGIES OF SECOND AND THIRD YEAR STUDENTS OF VALAYA ALONGKORN RAJABHAT UNIVERSITY UNDER THE ROYAL PATRONAGE

จิรารัตน์ ประยูรวงษ์^{1*}
Chirarat Prayoonwong^{1*}

Received : 19 May 2021

Revised : 18 March 2022

Accepted : 12 April 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการตระหนักรู้กลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านและการใช้กลยุทธ์แบบกำกับตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิชาการในผู้เรียนชาวไทยที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 และ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ (จำนวน 130 คน) ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการใช้กลยุทธ์แบบกำกับตนเองในการอ่านคือแบบสอบถามสำรวจกลยุทธ์การอ่าน the Survey of Reading Strategies (SORS) ของ Mokhtari และ Sheorey (2002) ที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในงานวิจัย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่านักศึกษานั้นมีการตระหนักรู้กลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิชาการในระดับปานกลางซึ่งผลรวมค่าเฉลี่ยทั้งหมดคือ ($\bar{X} = 3.08$, S.D. = 0.04) และนักศึกษาใช้กลยุทธ์การแก้ไขปัญหาการอ่านในการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิชาการมากที่สุด ในขณะที่ใช้กลยุทธ์ในการสนับสนุนการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิชาการและใช้กลยุทธ์การอ่านแบบองค์รวมเป็นอันดับรองลงมา

ดังนั้นผลการวิจัยนี้จึงสนับสนุนยืนยันผลวิจัยก่อนหน้านี้ที่พบว่านักศึกษาที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองมีการใช้กลยุทธ์การแก้ไขปัญหาในการอ่านภาษาอังกฤษมากที่สุด อีกทั้ง

¹ศูนย์ภาษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

¹Language Center Valaya Alongkorn Rajabhat University

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: chirarat@vru.ac.th

ยังทำให้เห็นถึงความจำเป็นที่ผู้เรียนชาวไทยที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศควรจะมีความรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านและการสอนนักศึกษาถึงวิธีใช้กลยุทธ์แบบกำกับตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษนั้นจะสามารถช่วยเพิ่มศักยภาพการอ่านให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การตระหนักรู้การกำกับตนเอง การอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ
กลยุทธ์การอ่านเชิงวิชาการ

ABSTRACT

This research aimed to explore the metacognitive awareness of academic reading strategies and the use of metacognitive strategies in reading academic texts among Thai EFL learners. The population of this study were the second and third year students (N = 130) of Valaya Alongkorn Rajabhat University in the second semester of academic year 2020. The Survey of Reading Strategies Questionnaire (SORS) developed by Mokhtari and Sheorey (2002) was used to collect the data concerning the use of metacognitive reading strategies. The reliability of overall questionnaire was 0.96. Statistics used in this study were average score and standard deviation. The findings demonstrated that the respondents were moderately aware of metacognitive reading strategies with an overall mean score of 3.08 ($\bar{X}$ = 3.08, S.D. = 0.04) and the most frequently used strategies were the Problem-Solving Reading Strategies (PROB), followed by Support Reading Strategies (SUP), and Global Reading Strategies (GLOB) respectively.

Therefore, this research confirmed the previous research in that the Problem-Solving Reading Strategies were mostly perceived by English nonnative students in their reading. The findings also advocate the need for Thai EFL learners to have knowledge of metacognitive reading strategies and teaching the students to use metacognitive strategies, which can be a solution to enhance students' reading ability.

Keywords: Metacognitive Awareness, Academic English Reading,
Academic Reading Strategies

บทนำ

การอ่านคือทักษะที่มีความสำคัญต่อการศึกษาเพราะทักษะการอ่านและการทำความเข้าใจในเนื้อเรื่องที่อ่านเป็นทักษะที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการศึกษาและเรียนรู้ซึ่งทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิชาการเป็นทักษะที่มีความสำคัญยิ่งต่อผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่จำเป็นต้องใช้ทักษะการอ่านในการศึกษาเล่าเรียนและทำความเข้าใจเนื้อหาในบทเรียนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อทำงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Annury, Mujiyanto, Saleh,

& Sutopo, 2019) ดังนั้นการใช้กลยุทธ์ในการอ่านจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนศึกษาทำความเข้าใจในเนื้อหาที่อ่านและมีทักษะในการอ่านที่ดีและมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้เรียนสามารถใช้กลยุทธ์การอ่านในการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลที่อ่านได้ การศึกษาเรื่องกลยุทธ์การอ่านจะช่วยให้ผู้เรียนทำความเข้าใจในเนื้อหาวิชาการและการใช้กลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่าน (Metacognitive Strategies) ในขณะที่อ่านนั้นจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ MOKHTARI & Sheorey (2002) ได้กล่าวถึงความสำคัญของกลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านว่าได้ช่วยให้ผู้เรียนมีระเบียบวิธีที่กำกับตนเองในการอ่านและช่วยในการสนับสนุนให้เกิดการตระหนักรู้และระมัดระวังมีความละเอียดรอบคอบในการอ่าน อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาทักษะทางด้านการคิดและวิเคราะห์เนื้อหาที่อ่านอีกด้วย ซึ่ง Zahra, Komariah & Sari (2016) ได้ศึกษาเรื่อง A Study on Students' Metacognitive Awareness and Their Reading Comprehension พบว่า มีความสัมพันธ์แบบมีนัยสำคัญระหว่าง การตระหนักรู้ในกลยุทธ์การอ่านแบบกำกับตนเองและการอ่านเพื่อความเข้าใจ โดยการตระหนักรู้ในกลยุทธ์การอ่านแบบกำกับตนเองทำให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจในเรื่องที่อ่านได้มากยิ่งขึ้นซึ่งผู้เรียนใช้กลยุทธ์การอ่านแบบกำกับตนเองแบบกลยุทธ์การอ่านแบบองค์รวม (Global Reading Strategies) ในการอ่านมากที่สุด

ในขณะที่Aziz, Nasir & Ramazani (2019) ได้ทำการศึกษาเรื่อง Applying Metacognitive Strategies in Comprehending English Reading Texts พบว่า ผู้เรียนใช้กลยุทธ์การแก้ไขปัญหาการอ่านอ่านภาษาอังกฤษ (Problem Solving Reading Strategy) มากที่สุด และใช้กลยุทธ์ในการสนับสนุนการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ (Support Reading Strategies) และกลยุทธ์การอ่านแบบองค์รวม (Global Reading Strategies) ในลำดับต่อมาและสรุปผลการวิจัยได้ว่าผู้เรียนที่มีการตระหนักรู้กลยุทธ์แบบกำกับตนเองในการอ่านจะทำให้มีทักษะในการอ่านเพิ่มมากยิ่งขึ้นซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Rahman (2020) ที่ได้ศึกษาเรื่อง Perceived Use of Metacognitive Strategies by EFL Undergraduates in Academic Reading พบว่า ผู้เรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองใช้กลยุทธ์การแก้ไขปัญหาในการอ่านภาษาอังกฤษมากที่สุด เมื่อเทียบกับกลยุทธ์การอ่านแบบองค์รวมและกลยุทธ์สนับสนุนการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ และผู้เรียนนั้นมีแนวโน้มที่จะใช้วิธีการอ่านซ้ำ การวงกลมและการขีดเส้นใต้ข้อความที่อ่านเพื่อช่วยให้เข้าใจเนื้อหาที่อ่านได้และการใช้กลยุทธ์แบบกำกับตนเองในการอ่านจะเป็นการช่วยให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ในการอ่าน Fitrisia, Tan & Yusuf (2015) ได้ศึกษาเรื่อง Investigating Metacognitive Awareness of Reading Strategies to Strategies to Strengthen Students' Performance in Reading Comprehension พบว่า ผู้เรียนใช้กลยุทธ์การแก้ไขปัญหาการอ่านภาษาอังกฤษมากกว่ากลยุทธ์การอ่านแบบองค์รวมและกลยุทธ์ในการสนับสนุนการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิชาการและการใช้กลยุทธ์แบบกำกับตนเองในการอ่านจะช่วยเพิ่มศักยภาพการอ่านให้แก่ผู้เรียนและมีความระมัดระวังในการอ่านและกลยุทธ์การแก้ไขปัญหาการอ่านภาษาอังกฤษจะช่วยให้ผู้เรียนมีวิจารณญาณในการอ่าน ในขณะที่ Tavakoli (2014) ได้ศึกษาเรื่อง The Effectiveness of Metacognitive Strategy Awareness in Reading Comprehension: The Case of Iranian University EFL Students พบว่า ผู้เรียนชาวอิหร่านที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองมีการการตระหนักรู้กลยุทธ์

แบบกำกับตนเองในการอ่านระดับปานกลางและใช้กลยุทธ์สนับสนุนการอ่านภาษาอังกฤษมากที่สุด ใช้กลยุทธ์การอ่านแบบองค์รวมเป็นอันดับรองลงมาและใช้กลยุทธ์การแก้ไขปัญหาการอ่านภาษาอังกฤษเป็นอันดับท้ายสุดและไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในการใช้กลยุทธ์การอ่านระหว่างผู้เรียนที่เป็นเพศชายและเพศหญิง

จากงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการตระหนักรู้กลยุทธ์แบบกำกับตนเองในการอ่านนั้นช่วยเพิ่มศักยภาพในการอ่านให้แก่ผู้เรียนและผู้เรียนที่มีศักยภาพในการอ่านและสามารถทำความเข้าใจในเรื่องที่อ่านได้เป็นอย่างดีนั้นเป็นผู้ที่มีการตระหนักรู้กลยุทธ์แบบกำกับตนเองในการอ่านในระดับสูงมากกว่าผู้เรียนที่มีความด้อยศักยภาพในการอ่าน ดังนั้นผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองจึงควรตระหนักรู้กลยุทธ์แบบกำกับตนเองในการอ่านและควรนำไปใช้ในการวางแผนและการประเมินผลการอ่านของตนเอง

นอกจากนี้ นักศึกษาไทยยังคงมีปัญหาทางด้านความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ อันเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เช่นวิธีการเรียนการสอนที่เน้นการแปลเป็นภาษาไทยมากกว่า การอ่านแบบคิดวิเคราะห์ หนังสือที่ใช้เรียนมีเนื้อหาที่ไม่น่าสนใจขาดความเชื่อมโยงในการนำไปใช้ในชีวิตจริง อีกทั้งผู้เรียนส่วนใหญ่ขาดหลักการอ่านและการฝึกฝนการใช้กลยุทธ์การอ่านที่ถูกต้องเหมาะสมและมีประสิทธิภาพซึ่งทำให้ผู้เรียนขาดแรงจูงใจในการอ่านและส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของผู้เรียน (วิภาศิริ แจ่มแสงทอง, 2559) อีกทั้งผลการจัดอันดับทักษะความสามารถด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ (EF English Proficiency Index) ปี 2021 ที่เก็บข้อมูลและจัดอันดับจากผลทดสอบทักษะความสามารถของผู้ร่วมทำแบบทดสอบกว่า 2 ล้านคน จาก 112 ประเทศ โดยสถาบันสอนภาษาอังกฤษ EF ผลการจัดอันดับทักษะความสามารถด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษของคนไทยอยู่อันดับที่ 100 (419 คะแนน) รั้งท้ายอาเซียน โดยทั้งเมียนมา กัมพูชา และไทย ได้รับการจัดให้อยู่ในกลุ่มประเทศที่มีทักษะความสามารถภาษาอังกฤษต่ำมาก (ขณะที่บรูไน และ สปป.ลาว ไม่ได้รับการจัดอันดับ) ซึ่งไทยที่ได้รับการจัดให้อยู่ในอันดับ EF English Proficiency Index ตั้งแต่การจัดอันดับครั้งแรกเมื่อปี 2011 ตลอดระยะเวลา 11 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยได้รับการจัดให้เป็นประเทศที่มีทักษะความสามารถภาษาอังกฤษต่ำมากถึง 9 ครั้ง คือ ปี 2011-2016 และปี 2019-2021 ขณะที่ในปี 2017-2018 มีคะแนนดัชนีอยู่ในกลุ่มที่มีทักษะความสามารถภาษาอังกฤษต่ำ (ณรงค์กร มโนจันทร์เพ็ญ, 2564)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงปัญหาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและความสำคัญของการตระหนักรู้กลยุทธ์แบบกำกับตนเองในการอ่านที่มีผลต่อศักยภาพในการอ่านและการเรียนรู้ของนักศึกษา ซึ่งผู้วิจัยเป็นอาจารย์ผู้สอนรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการเตรียมพร้อมเข้าสู่งานอาชีพ (English for Career Preparation) (VLE 205) และภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในสำนักงาน (English for Inter-Office Communication) (VLE206) ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2563 และได้ดำเนินการวิจัยเรื่องการศึกษาการตระหนักรู้และการใช้กลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิชาการของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 และปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่เรียนรายวิชาดังกล่าว โดยศึกษาถึงการตระหนักรู้กลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านของผู้เรียนและการใช้กลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านของผู้เรียนและผู้วิจัยคาดหวังให้ข้อมูลและผลการศึกษานี้เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและ

การพัฒนาหลักสูตรของรายวิชาให้มีความเหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน อีกทั้งผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาทักษะความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและนำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษา การทำงานและชีวิตประจำวันต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการตระหนักรู้กลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิชาการของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 และปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
2. เพื่อศึกษาการใช้กลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิชาการของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 และปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 2-3 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่ศึกษาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการเตรียมพร้อมเข้าสู่งานอาชีพ (English for Career Preparation) (VLE 205) และภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในสำนักงาน (English for Inter-Office Communication) (VLE 206) ของศูนย์ภาษาในภาคการศึกษาที่ 2 ปี 2563 จำนวน 566 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือนักศึกษาชั้นปีที่ 2-3 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำนวน 130 คน ที่ศึกษาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการเตรียมพร้อมเข้าสู่งานอาชีพ (English for Career Preparation) (VLE205) และภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในสำนักงาน (English for Inter-Office Communication) (VLE 206) ของศูนย์ภาษาในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2563 เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposing Sampling) โดยกำหนดเงื่อนไขเบื้องต้นให้ผู้ให้ข้อมูลต้อง 1) เป็นผู้เรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองและอ่านเนื้อหาภาษาอังกฤษเชิงวิชาการในการทำงานที่ได้รับมอบหมายและข้อสอบในวิชาที่เรียน และ 2) มีความสนใจในการตอบแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อตรวจสอบการตระหนักรู้กลยุทธ์แบบกำกับตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิชาการคือ แบบสอบถามสำรวจกลยุทธ์การอ่าน the Survey of Reading Strategies (SORS) ของ Mokhtari & Sheorey (2002) ซึ่งแบบสำรวจนี้มีจุดประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการต่าง ๆ ที่นักศึกษาใช้อ่านทำความเข้าใจในภาษาอังกฤษเช่น ในตำราหรือหนังสือเรียนภาษาอังกฤษ ข้อสอบ บทความต่าง ๆ ในสื่อ หนังสือพิมพ์หรือนิตยสารต่าง ๆ ฯลฯ และมีคำถามทั้งหมด 30 ข้อ ซึ่งในแต่ละข้อของแบบสอบถามนี้ จะเรียงลำดับจากน้อย ไปหามากและความหมายของแต่ละระดับตัวเลข เป็นดังนี้

ระดับ	ความถี่	เปอร์เซ็นต์
1	ไม่เคยหรือเกือบจะไม่เคย	0-20
2	เคยบ้าง นานๆที	21-40
3	เป็นบางครั้ง	41-60
4	บ่อย	61-80
5	ทุกครั้งหรือ เกือบทุกครั้ง	81-100

แบบสำรวจกลยุทธ์การอ่านมีรูปแบบในการวัด 3 อย่าง คือ

1. กลยุทธ์การอ่านแบบองค์รวม (Global Reading Strategies) (GLOB) มี 13 คำถาม คือ กลยุทธ์การวางแผนในการอ่านเช่นการตั้งวัตถุประสงค์ในการอ่าน การสำรวจเนื้อหาที่อ่านว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไรโดยการดูองค์ประกอบต่างๆ ของเรื่องที่อ่านเช่น ความยาวของเรื่อง กราฟ รูปภาพ ตาราง

2. กลยุทธ์การแก้ไขปัญหาในการอ่าน (Problem Reading Strategies) (PROB) มี 8 คำถาม เป็นเทคนิควิธีการที่ผู้เรียนใช้แก้ปัญหาในขณะที่อ่านเมื่อพบว่าเรื่องที่อ่านยากต่อการทำความเข้าใจ เช่นวิธีการอ่านทบทวนหรืออ่านซ้ำเพื่อทำความเข้าใจในเรื่องที่อ่านให้มากขึ้น

3. กลยุทธ์สนับสนุนการอ่าน (Support Reading Strategies) (SUP) มี 9 คำถาม คือ กลยุทธ์วิธีการที่ผู้เรียนใช้ในขณะที่อ่านเพื่อช่วยให้สามารถทำความเข้าใจเนื้อหาที่อ่านได้ดีขึ้นเช่น การจดบันทึก การอ่านออกเสียง การใช้พจนานุกรม การขีดเส้นใต้

แบบสอบถามสำรวจกลยุทธ์การอ่าน the Survey of Reading Strategies (SORS) ของ Mokhtari & Sheorey (2002) นำมาแปลเป็นภาษาไทยโดยใช้เทคนิคการแปลแบบย้อนกลับ (Backward Translation Technique) และทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยการนำไปทดลองใช้กับ นักศึกษากลุ่มอื่นจำนวน 30 คน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha Reliability) เท่ากับ 0.96

ข้อมูลค่าเฉลี่ยกลยุทธ์การอ่านของผู้เรียนมี 3 ระดับ Mokhtari & Reichard (2002)

1. ระดับสูง High (Mean = 3.5-5)
2. ระดับปานกลาง Medium (Mean = 2.50-3.49)
3. ระดับต่ำ Low (Mean = 1-2.49)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ Google Forms ทำแบบสอบถามสำรวจกลยุทธ์การอ่าน the Survey of Reading Strategies (SORS) ของ Mokhtari & Sheorey (2002) และให้นักศึกษาชั้นปีที่ 2-3 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำนวน 130 คน ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการเตรียมพร้อมเข้าสู่งานอาชีพ (English for Career Preparation) (VLE205) และภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในสำนักงาน (English for Inter-Office Communication) (VLE 206) ของศูนย์ภาษาในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ทำแบบสอบถาม โดยนักศึกษาจะได้รับทราบวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยและกลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษ

เชิงวิชาการ อีกทั้งผู้วิจัยได้ชี้แจงให้นักศึกษาทราบว่าในการตอบแบบสอบถามให้ตอบตามความเป็นจริง และแบบสอบถามไม่มีข้อถูกหรือผิดที่จะส่งผลต่อคะแนนสอบของนักศึกษา นอกจากนี้ นักศึกษายังรับทราบว่า เป็นการตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับการตระหนักรู้กลยุทธ์แบบกำกับตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ และให้นักศึกษาทำการตอบแบบสอบถามใช้เวลาประมาณ 30 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์การตระหนักรู้กลยุทธ์แบบกำกับตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง (S.D.)
2. การวิเคราะห์การใช้กลยุทธ์แบบกำกับตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษโดยการคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง (S.D.)

ผลการวิจัย

1. การตระหนักรู้กลยุทธ์แบบกำกับตนเองในการอ่านของผู้เรียน

ตารางที่ 1 ผลค่าเฉลี่ยของกลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิชาการของนักศึกษา
ชั้นปีที่ 2-3

กลยุทธ์การอ่าน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
กลยุทธ์การแก้ไขปัญหาในการอ่าน	3.12	0.23	ระดับปานกลาง
การใช้กลยุทธ์สนับสนุนการอ่าน	3.09	0.35	ระดับปานกลาง
กลยุทธ์การอ่านแบบองค์รวม	3.04	0.16	ระดับปานกลาง
รวม	3.08	0.04	ระดับปานกลาง

ข้อมูลค่าเฉลี่ยการใช้กลยุทธ์แบบกำกับตนเองในการอ่านของผู้เรียนภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2563 มี 3 แบบ คือ กลยุทธ์การอ่านแบบองค์รวม กลยุทธ์การแก้ไขปัญหาในการอ่าน และกลยุทธ์สนับสนุนการอ่าน และค่าเฉลี่ยกลยุทธ์การอ่านของผู้เรียนมี 3 ระดับ Mokhtari & Reichard (2002) คือ 1) ระดับสูง High (Mean = 3.5-5) 2) ระดับปานกลาง Medium (Mean = 2.50-3.49) และ 3) ระดับต่ำ Low (Mean = 1-2.49)

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลรวมค่าเฉลี่ยทั้งหมดของกลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษ คือ 3.08 เป็นระดับปานกลาง และผู้เรียนมีการใช้กลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษแบบกลยุทธ์การแก้ไขปัญหาในการอ่านมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.12 และอันดับรองลงมา คือ การใช้กลยุทธ์สนับสนุนการอ่าน มีค่าเฉลี่ย 3.09 ส่วนกลยุทธ์การอ่านแบบองค์รวม มีค่าเฉลี่ย 3.04 คือกลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านที่ผู้เรียนใช้น้อยสุด ผลรวมค่าเฉลี่ยทั้งหมดของกลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษทั้ง 3 แบบ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีการใช้กลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิชาการระดับปานกลาง และเป็นผู้อ่านที่มีการตระหนักรู้และการใช้กลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านในระดับปานกลาง

2. การใช้กลยุทธ์แบบกำกับตนเองในการอ่านของผู้เรียน
2.1 กลยุทธ์การแก้ไขปัญหาในการอ่าน

ตารางที่ 2 การใช้กลยุทธ์การแก้ไขปัญหาในการอ่าน

	กลยุทธ์การแก้ไขปัญหาในการอ่าน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
P1	ฉันอ่านช้า ๆ อย่างระมัดระวัง เพื่อให้เข้าใจในสิ่งที่อ่าน	3.49	0.95	ระดับปานกลาง
P2	เมื่อฉันเสียสมาธิในการอ่าน ฉันพยายามดึงความสนใจกลับมาอ่านต่อไป	3.26	0.97	ระดับปานกลาง
P3	ฉันปรับความเร็วในการอ่านให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่องที่ฉันกำลังอ่าน	2.66	0.99	ระดับปานกลาง
P4	ถ้าเนื้อเรื่องที่อ่านนั้นยาก ฉันพยายามอ่านเนื้อหาอย่างตั้งใจมากยิ่งขึ้นเพื่อให้เข้าใจเนื้อหา	3.07	0.93	ระดับปานกลาง
P5	บางครั้งฉันก็หยุดอ่านและคิดเกี่ยวกับเรื่องที่ฉันกำลังอ่านอยู่	3.01	0.93	ระดับปานกลาง
P6	ในขณะที่อ่าน ฉันได้นึกภาพตามไปด้วยเพื่อช่วยให้ฉันจำเนื้อหาที่อ่านได้	3.17	1.08	ระดับปานกลาง
P7	ถ้าเนื้อเรื่องที่อ่านนั้นยาก ฉันจะย้อนกลับไปอ่านซ้ำอีกครั้งเพื่อให้เข้าใจในเนื้อหาที่อ่าน	3.18	1.11	ระดับปานกลาง
P8	เมื่อฉันอ่าน ฉันจะเดาความหมายของคำศัพท์หรือวลีที่ฉันไม่รู้จัก	3.12	1.15	ระดับปานกลาง

ผู้เรียนมีการใช้กลยุทธ์การแก้ไขปัญหาในการอ่านมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.12) ซึ่งเป็นวิธีการที่ผู้เรียนใช้แก้ปัญหาในขณะที่อ่านเนื้อหาที่ยากต่อการทำความเข้าใจ เช่นวิธีการที่ผู้เรียนเดาความหมายของคำศัพท์หรือวลีที่ไม่รู้จักหรือถ้าเนื้อเรื่องที่อ่านนั้นยาก ผู้เรียนจะย้อนกลับไปอ่านซ้ำอีกครั้งเพื่อให้เข้าใจในเนื้อหาที่อ่านและในขณะที่อ่านผู้เรียนนึกภาพตามไปด้วยเพื่อช่วยให้จำเนื้อหาที่อ่านได้ กลยุทธ์การอ่านที่ใช้มากที่สุดคือ P1 “ฉันอ่านช้าๆอย่างระมัดระวัง เพื่อให้เข้าใจในสิ่งที่อ่าน” (ค่าเฉลี่ย 3.49) อันดับ 2 คือกลยุทธ์การอ่าน P2 “เมื่อฉันเสียสมาธิในการอ่านฉันพยายามดึงความสนใจกลับมาอ่านต่อไป” (ค่าเฉลี่ย 3.26) และใช้กลยุทธ์ การอ่าน P7 มากเป็นลำดับ 3 “ถ้าเนื้อเรื่องที่อ่านนั้นยาก ฉันจะย้อนกลับไปอ่านซ้ำอีกครั้งเพื่อให้เข้าใจในเนื้อหาที่อ่าน” (ค่าเฉลี่ย 3.18) ส่วนกลยุทธ์การอ่าน P3, P5, P4 นั้น ผู้เรียนใช้แก้ปัญหา ในขณะที่อ่านน้อยสุดคือ P3 “ฉันปรับความเร็วในการอ่านให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่องที่ฉันกำลังอ่าน” (ค่าเฉลี่ย 2.66) P5 “บางครั้งฉันก็หยุดอ่านและคิดเกี่ยวกับเรื่องที่ฉันกำลังอ่านอยู่” (ค่าเฉลี่ย 3.01) P4 “ถ้าเนื้อเรื่องที่อ่านนั้นยาก ฉันพยายามอ่านเนื้อหาอย่างตั้งใจมากยิ่งขึ้นเพื่อให้เข้าใจเนื้อหา” (ค่าเฉลี่ย 3.07)

ผลการใช้กลยุทธ์การแก้ไขปัญหาในการอ่านของผู้เรียนแสดงให้เห็นว่าเมื่อผู้เรียนอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ ผู้เรียนจะพยายามอ่านซ้ำๆ อย่างระมัดระวัง เพื่อทำความเข้าใจในเนื้อหาที่อ่านและเมื่อเสียสมาธิในการอ่านก็จะพยายามดึงความสนใจของตนเองให้กลับมาอ่านต่อไปอีกทั้งจะอ่านทบทวนซ้ำเพื่อให้เข้าใจเรื่องที่อ่านเพิ่มมากขึ้น

ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่าในขณะที่ผู้เรียนอ่านภาษาอังกฤษมักจะละเลยการปรับความเร็วในการอ่านให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่กำลังอ่าน อีกทั้งยังไม่ค่อยหยุดคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับเรื่องที่กำลังอ่านและถ้าพบว่าเนื้อเรื่องที่อ่านนั้นยากก็จะไม่พยายามที่จะตั้งใจอ่านให้มากยิ่งขึ้นเพื่อทำความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน

2.2 กลยุทธ์สนับสนุนการอ่าน

ตารางที่ 3 การใช้กลยุทธ์สนับสนุนการอ่าน

	กลยุทธ์สนับสนุนการอ่าน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
S1	ในขณะที่อ่านภาษาอังกฤษ ฉันจดบันทึกไปด้วยเพื่อช่วยให้เข้าใจในเนื้อหาที่อ่าน	2.78	1.01	ระดับปานกลาง
S2	ถ้าเนื้อเรื่องที่อ่านนั้นยาก ฉันก็จะอ่านออกเสียงเพื่อทำความเข้าใจในเนื้อหาที่อ่าน	2.82	1.04	ระดับปานกลาง
S3	ขณะที่ฉันอ่าน ฉันขีดเส้นใต้และวงกลมเนื้อหาที่สำคัญเพื่อช่วยให้ฉันจำได้	3.26	1.08	ระดับปานกลาง
S4	ฉันใช้พจนานุกรมหรืออุปกรณ์อื่น ๆ เพื่อช่วยให้ฉันทำความเข้าใจในเนื้อหาที่อ่าน	3.55	1.20	ระดับปานกลาง
S5	เมื่อฉันอ่าน ฉันถอดความเป็นสำนวนตัวเองเพื่อให้ฉันเข้าใจในเรื่องที่อ่านได้ดีขึ้น	2.91	1.04	ระดับปานกลาง
S6	ฉันอ่านเนื้อหาหลักไปกลับมาเพื่อให้เห็นถึงความเชื่อมโยงทางความคิดที่สัมพันธ์กันในเนื้อเรื่อง	3.13	1.01	ระดับปานกลาง
S7	ฉันชอบตั้งคำถามและตอบคำถามในเนื้อหาที่อ่าน	2.56	1.09	ระดับปานกลาง
S8	เมื่อฉันกำลังอ่าน ฉันจะแปลข้อความให้เป็นภาษาไทยเสมอ	3.48	1.14	ระดับปานกลาง
S9	ในขณะที่อ่าน ฉันมักจะนึกถึงข้อความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษควบคู่กันไปด้วย	3.39	1.11	ระดับปานกลาง

กลยุทธ์สนับสนุนการอ่านคือกลยุทธ์การอ่านที่ผู้เรียนใช้มากเป็นลำดับที่ 2 (ค่าเฉลี่ย 3.09) ซึ่งเป็นกลยุทธ์วิธีการที่ผู้เรียนใช้เพื่อช่วยให้สามารถทำความเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ดีขึ้นโดยใช้เครื่องมือหรือวิธีการในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การใช้พจนานุกรม การขีดเส้นใต้ข้อความที่สำคัญ

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้เรียนใช้กลยุทธ์สนับสนุนการอ่าน S4 มากที่สุด “ฉันใช้พจนานุกรมหรืออุปกรณ์อื่น ๆ เพื่อช่วยให้ฉันทำความเข้าใจในเนื้อหาที่อ่าน” (ค่าเฉลี่ย 3.55) อันดับรองลงมาคือ S8 “เมื่อฉันกำลังอ่านฉันจะแปลข้อความให้เป็นภาษาไทยเสมอ” (ค่าเฉลี่ย 3.48) อันดับสุดท้ายคือ S9 “ในขณะที่อ่าน ฉันมักจะนึกถึงข้อความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษควบคู่กันไปด้วย” (ค่าเฉลี่ย 3.39) และกลยุทธ์สนับสนุนการอ่าน S7, S1, S2 เป็นกลยุทธ์ที่ผู้เรียนใช้น้อยสุดคือ S7 “ฉันชอบตั้งคำถามและตอบคำถามในเนื้อหาที่อ่าน” (ค่าเฉลี่ย 2.56) S1 “ในขณะที่อ่านภาษาอังกฤษ ฉันจดบันทึกไปด้วยเพื่อช่วยให้เข้าใจในเนื้อหาที่อ่าน” (ค่าเฉลี่ย 2.78) S2 “ถ้าเนื้อเรื่องที่อ่านนั้นยาก ฉันก็จะอ่านออกเสียงเพื่อทำความเข้าใจในเนื้อหาที่อ่าน” (ค่าเฉลี่ย 2.82)

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าในการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิชาการผู้เรียนใช้พจนานุกรมหรืออุปกรณ์อื่น ๆ ในการช่วยหาความหมายของคำศัพท์และใช้วิธีการแปลข้อความภาษาอังกฤษให้เป็นภาษาไทยเสมอ อีกทั้งมักจะนึกถึงข้อความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษควบคู่กันไปด้วยในขณะที่อ่าน

ผลการใช้กลยุทธ์สนับสนุนการอ่านพบว่า ผู้เรียนไม่ค่อยชอบที่จะตั้งคำถามและตอบคำถามในเรื่องที่อ่านและในขณะที่อ่านภาษาอังกฤษ ผู้เรียนมักจะไม่ใช่วิธีการจดบันทึกเนื้อหาที่อ่านเพื่อช่วยให้เข้าใจในเรื่องที่อ่านได้แต่อย่างใดและก็ไม่ค่อยที่จะอ่านออกเสียงเพื่อทำความเข้าใจหากพบว่าเนื้อหาที่อ่านนั้นยาก

2.3 กลยุทธ์การอ่านแบบองค์รวม

ตารางที่ 4 การใช้กลยุทธ์การอ่านแบบองค์รวม

	กลยุทธ์การอ่านแบบครอบคลุมทั้งหมด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
G1	ฉันตั้งวัตถุประสงค์ในการอ่าน เมื่อฉันอ่านหนังสือหรือบทความภาษาอังกฤษ	2.85	0.98	ระดับปานกลาง
G2	ฉันนึกถึงสิ่งที่รู้มาก่อนเพื่อให้เข้าใจในเนื้อหาที่กำลังอ่าน	2.82	1.04	ระดับปานกลาง
G3	ก่อนที่จะลงมืออ่านฉันสังเกตเนื้อหาคร่าว ๆ ก่อนว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร	3.27	1.12	ระดับปานกลาง
G4	ฉันวิเคราะห์เนื้อหาที่อ่านว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การอ่านหรือไม่	2.88	0.98	ระดับปานกลาง
G5	ก่อนที่จะลงมืออ่าน ฉันสังเกตเกี่ยวกับรูปแบบและความยาวของเนื้อหา	3.43	1.08	ระดับปานกลาง

ตารางที่ 4 (ต่อ)

	กลยุทธ์การอ่านแบบองค์รวม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
G6	ขณะที่ฉันอ่าน ฉันจะเลือกอ่านเฉพาะเนื้อหาที่ฉันสนใจอย่างตั้งใจและระมัดระวังและจะไม่อ่านเนื้อหาที่ไม่สำคัญหรือจำเป็น	3.01	0.91	ระดับปานกลาง
G7	ขณะที่ฉันอ่านเนื้อเรื่อง ฉันใช้ข้อมูลจาก กราฟ ตาราง ตัวเลขและรูปภาพต่าง ๆ เพื่อช่วยให้เข้าใจในเนื้อหาที่อ่านได้มากยิ่งขึ้น	2.87	1.07	ระดับปานกลาง
G8	ในขณะที่อ่าน ฉันใช้บริบทเพื่อช่วยในการเข้าใจเนื้อหาให้ดีขึ้น	2.98	0.99	ระดับปานกลาง
G9	ในขณะที่อ่าน ฉันระบุข้อความที่สำคัญได้โดยสังเกตอักษรตัวหนาและตัวเอียงในเรื่องที่อ่าน	3.10	1.05	ระดับปานกลาง
G10	ฉันวิเคราะห์และประเมินเนื้อหาที่อ่านอย่างมีวิจารณญาณ	2.89	0.91	ระดับปานกลาง
G11	เมื่อฉันพบข้อมูลใหม่ๆ ฉันมักจะตรวจสอบความเข้าใจของตัวเองว่าถูกต้องหรือไม่	3.12	1.07	ระดับปานกลาง
G12	ในระหว่างที่อ่าน ฉันชอบที่จะคาดเดาเนื้อหาที่อ่านว่าจะเกิดอะไรขึ้น	3.03	1.12	ระดับปานกลาง
G13	ฉันตรวจสอบว่าฉันเดาความหมายของเนื้อหาในเรื่องว่าถูกต้องหรือไม่	3.10	1.08	ระดับปานกลาง

ผู้เรียนมีการใช้กลยุทธ์การอ่านแบบองค์รวมเป็นอันดับที่ 3 ค่าเฉลี่ย (3.04) ซึ่งเป็นกลยุทธ์การวางแผนในการอ่านโดยการตั้งวัตถุประสงค์ในการอ่าน การสำรวจเนื้อหาที่อ่านว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร การใช้บริบทช่วยในการเดาความหมายของคำ

จากตารางที่ 4 พบว่า กลยุทธ์การอ่านที่ใช้มากที่สุดคือ G5 “ก่อนที่จะลงมืออ่าน ฉันสังเกตเกี่ยวกับรูปแบบและความยาวของเนื้อหา” (ค่าเฉลี่ย 3.43) กลยุทธ์การอ่านที่ใช้เป็นอันดับรองลงมาคือ G3 “ก่อนที่จะลงมืออ่านฉันสังเกตเนื้อหาคร่าว ๆ ก่อนว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร” (ค่าเฉลี่ย 3.27) และ ใช้กลยุทธ์ G11 มากเป็นลำดับ 3 “เมื่อฉันพบข้อมูลใหม่ ๆ ฉันมักจะตรวจสอบความเข้าใจว่าถูกต้องหรือไม่” (ค่าเฉลี่ย 3.12) และใช้กลยุทธ์การอ่าน G2, G1, G7 น้อยที่สุดคือ G2 “ฉันนึกถึงสิ่งที่รู้มาก่อนเพื่อให้เข้าใจในเนื้อหาที่กำลังอ่าน” (ค่าเฉลี่ย 2.82) G1 “ฉันตั้งวัตถุประสงค์ในการอ่าน เมื่อฉันอ่านหนังสือหรือบทความภาษาอังกฤษ” (ค่าเฉลี่ย 2.85) G7 “ขณะที่ฉันอ่านเนื้อเรื่องฉันใช้ ข้อมูล กราฟ ตาราง ตัวเลขและรูปภาพต่าง ๆ เพื่อช่วยให้เข้าใจในเนื้อหาที่อ่านได้มากยิ่งขึ้น” (ค่าเฉลี่ย 2.87)

ผลการใช้กลยุทธ์การอ่านแบบองค์รวมของผู้เรียนแสดงให้เห็นว่าเมื่อก่อนการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ ผู้เรียนจะสังเกตเกี่ยวกับรูปแบบและความยาวของเนื้อหาที่จะอ่านก่อน รวมทั้งสังเกตเนื้อหาที่อ่านคร่าว ๆ ก่อนว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไรและผู้เรียนมักใช้ความคิดแบบมีวิจารณญาณในการตรวจสอบความเข้าใจของตนเองว่าถูกต้องหรือไม่ เมื่อได้อ่านพบข้อมูลใหม่ ๆ ที่ผู้เรียนไม่คุ้นเคยมาก่อน

ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมักไม่ใช้วิธีการนึกถึงสิ่งที่รู้มาก่อนเพื่อทำความเข้าใจในเนื้อหาที่อ่านอีกทั้งผู้เรียนยังขาดการตั้งวัตถุประสงค์ในการอ่านหนังสือภาษาอังกฤษและผู้เรียนมักไม่ค่อยใช้ ข้อมูล กราฟ ตาราง ตัวเลขและรูปภาพต่างๆในการช่วยทำความเข้าใจเนื้อหาที่อ่าน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 2-3 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นผู้่านที่มีการตระหนักรู้มีการใช้กลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิชาการระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.08) แสดงให้เห็นว่านักศึกษามีข้อจำกัดในด้านความรู้และประสบการณ์ในการใช้กลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษ โดยอาจเป็นเพราะว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีระดับทักษะภาษาอังกฤษตามมาตรฐานความสามารถของ CEFR ระดับเบื้องต้น A2 ดังนั้น ผู้เรียนจึงมีความรู้ทางด้านคำศัพท์ สำนวนภาษาอังกฤษค่อนข้างน้อย และขาดความเข้าใจในระบบไวยากรณ์ โครงสร้างประโยคและความบกพร่องในการใช้ภูมิหลังหรือประสบการณ์ส่วนตัวในการคาดเดาเนื้อหาหรือทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง ขาดการใช้กลยุทธ์ในการอ่าน ทำให้ไม่สามารถจับประเด็นหรือเข้าใจรายละเอียดของเนื้อเรื่องที่อ่านได้ และมักใช้วิธีการอ่านที่เน้นการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยเพื่อทำความเข้าใจในเนื้อเรื่องที่อ่านมากกว่าใช้วิธีการอ่านแบบคิดวิเคราะห์ เช่น การตีความหมายโดยนัย การเดาคำศัพท์จากบริบท เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธารพรพรทองเสียงไชย (2553) ที่พบว่า ผู้อ่านที่มีความสามารถในระดับต่ำเมื่ออ่านเนื้อหาที่ยากต่อความเข้าใจ จะใช้วิธีการแปลเป็นภาษาไทยเนื่องจากไม่เข้าใจโครงสร้างประโยคและคำศัพท์ภาษาอังกฤษ และขาดการใช้กลยุทธ์ในการอ่านที่ดีและมีประสิทธิภาพอีกทั้งไม่มีความรู้ภูมิหลังเดิมของเรื่องที่อ่าน ประสบปัญหาเรื่องการเชื่อมโยงทางด้านความคิดและวิธีการคาดเดาคำศัพท์ที่ไม่คุ้นเคย ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลต่อระดับความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียน ดังนั้นจึงควรใช้กลยุทธ์การอ่านที่หลากหลายในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจอย่างมีประสิทธิภาพและครูผู้สอนควรออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่มีการใช้เทคนิคการอ่าน กลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านเพื่อฝึกและพัฒนาทักษะการอ่านแบบคิดวิเคราะห์และมีวิจารณญาณในการอ่าน และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติและใช้กลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการอ่านและการใช้กลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Dangin (2016) เรื่อง Metacognitive Reading Strategies Awareness and Reading Comprehension : a Correlational Study พบว่า การใช้กลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิชาการของนักศึกษาชาวอินโดนีเซียอยู่ในระดับปานกลาง อีกทั้งผลการวิจัยในเรื่อง Metacognitive Reading Strategies, Motivation, and Reading Comprehension Performance of Saudi EFL Students ของ Meniado (2016) พบว่า นักศึกษา

ชาวซาอุดีอาระเบียมีการใช้กลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิชาการระดับปานกลาง และผลการวิจัยของ Tavakoli (2014) ที่ได้ศึกษาเรื่อง The Effectiveness of Metacognitive Strategy Awareness in Reading Comprehension: The Case of Iranian University EFL Students พบว่า ผู้เรียนชาวอิหร่านที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองมีการตระหนักรู้การใช้กลยุทธ์แบบกำกับตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วิภาศิริ แจ้งแสงทอง (2559) ที่ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาไทยที่เรียนภาษาอังกฤษ ในฐานะภาษาต่างประเทศ พบว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านสูงและต่ำ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ และคณะครุศาสตร์ ใช้กลวิธีในการอ่านแบบองค์รวม กลวิธีแบบแก้ปัญหาและกลวิธีแบบสนับสนุนอยู่ในระดับปานกลางและ ผลการวิจัยเรื่อง กลวิธีการอ่านสื่อบนออนไลน์และเอกสารตีพิมพ์เชิงวิชาการของนิสิตเอกวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ของ ธารราพร ทรงเสียงไชย (2553) พบว่า นิสิตโดยรวมใช้กลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านสื่อบนออนไลน์และเอกสารตีพิมพ์เชิงวิชาการในระดับปานกลาง

นักศึกษามีการใช้กลยุทธ์การแก้ปัญหาในการอ่านมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.12) และใช้กลยุทธ์สนับสนุนการอ่านมากเป็นลำดับที่ 2 คือ กลยุทธ์การอ่านที่ผู้เรียนใช้ (ค่าเฉลี่ย 3.09) ผู้เรียนมีการใช้กลยุทธ์การอ่านแบบองค์รวมเป็นลำดับที่ 3 ค่าเฉลี่ย (3.04) ซึ่งลำดับการใช้กลยุทธ์นี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Dangin (2016) ที่ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการตระหนักรู้มีการใช้กลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านและการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้แบบสอบถามกลยุทธ์การอ่าน the Survey of Reading Strategies (SORS) ของ Mokhtari และ Sheorey (2002) ในการสำรวจการกลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาชาวอินโดนีเซียและผลการวิจัยเรื่อง กลวิธีในการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ ของ ฉัตรณรงค์ ชัยเดช (2562) ที่พบว่า นักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษที่มีความสามารถในการเรียนสูงและความสามารถในการเรียนไม่สูงใช้กลวิธีในการอ่านแบบแก้ปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ กลวิธีในการอ่านแบบสนับสนุนและกลวิธีในการอ่านแบบองค์รวมตามลำดับ

ผู้เรียนมีการใช้กลยุทธ์การแก้ปัญหาในการอ่าน (Problem Solving Reading Strategy) ในขณะที่อ่านภาษาอังกฤษเชิงวิชาการมากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีการจัดการและวางแผนกลยุทธ์การอ่านเพื่อให้สามารถทำความเข้าใจในเนื้อหาที่อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับผลการวิจัยของนักวิจัยที่กล่าวถึงมาก่อนหน้านี้ที่ได้ พบว่านักศึกษา มีการใช้กลยุทธ์การแก้ปัญหาในการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิชาการมากที่สุด (Aziz, Nasir & Ramazani, 2019; Rahman, 2020; Fauzi, 2019; Fitriisa, Tan & Yusuf, 2015; Hossein Tavakoli, 2014; Dangin, 2016; Meniado, 2016;) รวมทั้งผลงานวิจัยของ Sheorey & Mokhtari (2001) เรื่อง Differences in the metacognitive awareness of reading strategies among native and non-native readers ที่พบว่า ผู้เรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองใช้กลยุทธ์การแก้ปัญหาในการอ่านในการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิชาการมากกว่าการใช้กลยุทธ์การอ่านแบบอื่น อีกทั้งผลงานวิจัยของ Chaothaisong & Piyanukool (2011) ที่ศึกษาเรื่อง Thai EFL University Students' Reading Strategy Use to Comprehend Academic English Texts: A Preliminary Study พบว่า นักศึกษาชาวไทยที่เรียน

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศใช้กลยุทธ์การแก้ไขปัญหในการอ่านมากที่สุดและผลการวิจัยของ ฉัตรณรงค์ ชัยเดช (2562) เรื่อง กลวิธีการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษในฐานะ ภาษาต่างประเทศก็พบว่านักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษที่มีความสามารถในการเรียนสูงและ ความสามารถในการเรียนไม่สูงใช้กลวิธีการอ่านแบบแก้ปัญหามากที่สุด

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เมื่อผู้เรียนมีปัญหาในการอ่าน รู้สึกยากในการทำ ความเข้าใจ ในเนื้อหาภาษาอังกฤษ ผู้เรียนมีความตระหนักรู้ในการเลือกใช้กลยุทธ์การอ่านที่เหมาะสมในการอ่าน ภาษาอังกฤษได้ เช่น การใช้กลยุทธ์การอ่านช้า ๆ อย่างระมัดระวัง เพื่อให้เข้าใจในสิ่งที่อ่านนั้น ผู้เรียน ต้องการที่จะอ่านให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจนและพยายามที่จะทำความเข้าใจในเรื่องที่อ่านให้ดีขึ้น การใช้กลยุทธ์เมื่อเสียสมาธิในการอ่าน ผู้เรียนจะพยายามดึงความสนใจกลับมาอ่านต่อไป และ การใช้กลยุทธ์ที่ผู้เรียนจะย้อนกลับไปอ่านซ้ำอีกครั้งเพื่อให้เข้าใจในเนื้อหาที่อ่านหากพบว่าเนื้อหา ที่อ่านนั้นยากนั้นแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีการตระหนักรู้ในขั้นตอนการอ่านและมีความสามารถ ในการแก้ไขปัญหาในขณะที่อ่าน อีกทั้งยังมีความพยายามมุ่งมั่นต่อการทำความเข้าใจเรื่อง ที่อ่าน นอกจากนี้ผู้เรียนยังใช้กลยุทธ์การนิภภาพในขณะที่อ่านตามไปด้วยเพื่อช่วยให้สามารถจำเนื้อหาที่อ่าน ได้แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนพยายามใช้การจินตนาการเป็นภาพเพื่อช่วยในการทำความเข้าใจและจดจำ ในสิ่งที่อ่านได้และการใช้กลยุทธ์การเดาความหมายของคำศัพท์หรือวลีที่ไม่รู้จักร่วมด้วยซึ่งแสดง ให้เห็นว่าผู้เรียนมีปัญหาเรื่องข้อจำกัดในความรู้เรื่องคำศัพท์ภาษาอังกฤษและคิดว่าสามารถใช้วิธีการ เดาคำศัพท์หรือรู้ความหมายของคำศัพท์จากการใช้บริบท ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้เรียนมีทักษะการคิด วิเคราะห์และมีการใช้กลยุทธ์ที่มีวิธีการหลากหลายในการแก้ปัญหาการอ่านภาษาอังกฤษได้ อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Baker & Brown (1980) เรื่อง Metacognitive skills and reading ที่พบว่า นักอ่านที่ดีจะใช้กลยุทธ์การแก้ไขปัญหในการอ่านในการช่วยให้เกิดความเข้าใจ ในเนื้อหาที่อ่านได้เพิ่มมากขึ้น

ผู้เรียนใช้กลยุทธ์สนับสนุนการอ่าน (Support Reading Strategies) มากเป็นลำดับที่ 2 และมีการใช้กลยุทธ์อยู่ในระดับปานกลางซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนมีการใช้กลยุทธ์สนับสนุนการอ่าน โดยการใช้เครื่องมือหรือวิธีการในรูปแบบต่าง ๆ เป็นบางครั้งเพื่อช่วยในการทำความเข้าใจในเรื่อง ที่อ่าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sheorey & Mokhtari (2001) ที่พบว่า ความสามารถในการอ่าน ของผู้เรียนมีความสัมพันธ์กับการตระหนักรู้และการใช้กลยุทธ์ในการอ่านของผู้เรียนซึ่งผู้อ่าน ที่มีความสามารถในระดับต่ำนั้นมิของการตระหนักรู้และการใช้กลยุทธ์ในการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิชาการในระดับที่น้อยกว่าผู้อ่านที่มีความสามารถในการอ่านระดับสูง

ผลการวิจัยพบว่า ในการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ ผู้เรียนใช้พจนานุกรมหรืออุปกรณ์ อื่น ๆ เพื่อช่วยให้เข้าใจในเนื้อหาที่อ่านซึ่งการใช้พจนานุกรมในการหาความหมายของคำศัพท์จะเป็น การช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้เรื่องคำศัพท์และทำให้เข้าใจเรื่องที่อ่านได้มากขึ้น ผู้เรียนมีการใช้วิธีการ แปลข้อความภาษาอังกฤษให้เป็นภาษาไทยเสมอในขณะที่อ่านและในขณะที่อ่านมักจะนึกถึงข้อความ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษควบคู่กันไปด้วยซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษา ที่สองมีการใช้ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาแม่ในการทำ ความเข้าใจเรื่องที่อ่านโดยผ่านวิธีการแปลเนื้อหา และมีการใช้ภาษามากกว่าหนึ่งภาษาในการอ่านทำความเข้าใจในเนื้อเรื่องเห็นได้จากการทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษในการทำ ความเข้าใจบทอ่าน

นอกจากนี้ยังพบว่าผู้เรียนมักละเลยการติดตามประเมินตนเอง (Self Monitoring) เช่น ผู้เรียนไม่ค่อยมีการตั้งคำถามและตอบคำถามในเรื่องที่อ่านและผู้เรียนมักจะไม่ใช้วิธีการจดบันทึกเนื้อหาที่อ่านในการช่วยให้เข้าใจในเรื่องที่อ่านได้ ซึ่งทักษะประเมินตนเองเป็นการช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการอ่านซึ่งเป็นการทบทวนตรวจสอบการใช้กลยุทธ์ในการอ่านว่าเป็นอย่างไร รวมทั้งยังช่วยในการปรับปรุง วางแผนกลยุทธ์ในการอ่านของตนเองให้ดีขึ้นและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กลยุทธ์การอ่านแบบองค์รวม (Global Reading Strategies) เป็นกลยุทธ์ที่ผู้เรียนมีการใช้น้อยที่สุดและมีการใช้กลยุทธ์อยู่ในระดับปานกลางซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนมีการใช้กลยุทธ์การอ่านแบบองค์รวมเป็นบางครั้งในการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ และจากผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนให้ความสำคัญกับกลยุทธ์การอ่านข้อความอย่างรวดเร็ว ๆ (Skimming Strategy) โดยผู้เรียนจะสังเกตเกี่ยวกับรูปแบบและความยาวของเนื้อหาที่จะอ่านก่อนรวมทั้งยังสังเกตเนื้อหาที่จะอ่านคร่าว ๆ ก่อนว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไรแล้วจึงลงมืออ่านซึ่งกลยุทธ์การอ่านข้อความอย่างรวดเร็ว ๆ นี้เป็นกลยุทธ์การอ่านที่มีความสำคัญเป็นลำดับแรกเพราะเป็นการตรวจสอบเนื้อหาภาพรวมคร่าว ๆ ของเรื่องที่อ่านก่อน ซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้อ่านสามารถจับประเด็นสำคัญในเรื่องที่จะต้องอ่านและสามารถทำความเข้าใจในเรื่องที่อ่านได้มากขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าเมื่อได้อ่านพบข้อมูลใหม่ ๆ ที่ไม่คุ้นเคยมาก่อน ผู้เรียนมีการใช้ความคิดแบบมีวิจารณญาณในการตรวจสอบว่าตนเองสามารถเข้าใจเรื่องที่อ่านได้อย่างถูกต้องหรือไม่อย่างไร

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมักไม่ใช้วิธีการนึกถึงสิ่งที่รู้มาก่อนเพื่อทำความเข้าใจในเนื้อหาที่อ่านอีกทั้งผู้เรียนยังไม่ค่อยใช้วิธีการตั้งวัตถุประสงค์ในการอ่านหนังสือภาษาอังกฤษ ผู้เรียนยังละเลยการใช้ ข้อมูล กราฟ ตาราง ตัวเลขและรูปภาพต่าง ๆ ในการช่วยทำความเข้าใจเนื้อหาที่อ่าน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนขาดการตระหนักรู้ในการวางแผนและการประเมินการอ่านที่มีประสิทธิภาพ ผู้อ่านที่ดีควรมีการตั้งวัตถุประสงค์ในการอ่านและเชื่อมโยงข้อมูลเนื้อหาที่อ่านกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ได้และควรใช้ข้อมูล กราฟ ตาราง ตัวเลขและรูปภาพในการช่วยทำความเข้าใจในเนื้อหาต่าง ๆ ของเรื่องที่อ่านจะทำให้สามารถอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เมื่อมองในภาพรวมของการใช้กลยุทธ์การอ่านพบว่าผู้เรียนมีการใช้กลยุทธ์การอ่านที่มากที่สุด 5 ลำดับแรก คือ ผู้เรียนมีการใช้กลยุทธ์การอ่านซ้ำ ๆ อย่างระมัดระวัง เพื่อให้เข้าใจในสิ่งที่อ่านนั้นและยังใช้วิธีการแปลข้อความภาษาอังกฤษให้เป็นภาษาไทยเสมอ ผู้เรียนมักใช้พจนานุกรมหรืออุปกรณ์อื่น ๆ ในการช่วยหาความหมายของคำศัพท์และยังสังเกตเกี่ยวกับรูปแบบและความยาวของเนื้อหาที่จะอ่านก่อนอีกทั้งมักจะใช้วิธีการนึกถึงข้อความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษควบคู่กันไปด้วยในขณะที่อ่านแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีการตระหนักรู้ในกลยุทธ์การอ่านโดยเชื่อว่าการอ่านให้ช้าลงเป็นการทำให้มีสมาธิในการรวบรวมความคิดในการทำความเข้าใจในเนื้อหาที่อ่านได้และยังใช้ภาษามากกว่าหนึ่งภาษา คือใช้ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทยในการทำความเข้าใจในเรื่องและใช้พจนานุกรมในการหาความหมายของคำศัพท์ซึ่งจะช่วยเพิ่มความรู้เรื่องคำศัพท์ให้แก่ผู้เรียน และสามารถทำความเข้าใจเรื่องที่อ่านได้เพิ่มมากขึ้น

นอกจากนี้ยังพบว่าผู้เรียนมีการใช้ 5 กลยุทธ์การอ่านที่ต่ำที่สุด คือ ผู้เรียนไม่ค่อยชอบที่จะตั้งคำถามและตอบคำถามในเรื่องที่อ่านอีกทั้งยังไม่ค่อยปรับความเร็วในการอ่านให้สอดคล้องกับ

เนื้อเรื่องที่กำลังอ่าน ผู้เรียนมักจะไม่ใช่วิธีการจดบันทึกเนื้อหาที่อ่านเพื่อช่วยให้เข้าใจในเนื้อหาที่อ่านได้ แต่อย่างไรก็ตามก็มักไม่ค่อยที่จะอ่านออกเสียงเพื่อทำความเข้าใจหากพบว่าเนื้อหาที่อ่านนั้นยาก นอกจากนี้ ผู้เรียนมักไม่ใช่วิธีการนึกถึงสิ่งที่รู้มาก่อนเพื่อทำความเข้าใจในเนื้อหาที่อ่านแสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนไม่ค่อยใช้วิธีการติดตามประเมินตนเอง (Self Monitoring) เพื่อช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการอ่าน อีกทั้งยังไม่ปรับความเร็วในการอ่านให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อ่านและไม่ค่อยอ่านออกเสียงเพื่อทบทวนทำความเข้าใจในเนื้อหาที่พบว่าเนื้อหาที่อ่านนั้นยากและมักละเลยวิธีการใช้ข้อมูลที่เคยรับรู้มาก่อนในการทำความเข้าใจเรื่องที่ยาก

ผู้เรียนมีการใช้กลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งหมดซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนขาดการตระหนักรู้หรืออาจจะไม่คุ้นเคยกับการใช้กลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านซึ่งกลยุทธ์การกำกับตัวเองในการอ่านภาษาอังกฤษนั้นมีความสำคัญต่อการอ่านภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นทั้งผู้เรียนและผู้สอนควรมีการตระหนักรู้ถึงปัญหา และควรแก้ไขปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้ถูกต้องและเหมาะสม โดยผู้เรียนควรมีการตระหนักรู้และเรียนรู้ถึงกลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านและวิธีการประยุกต์ใช้กลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ซึ่งการเรียนรู้และเข้าใจวิธีการใช้กลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพในการอ่านภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นอีกทั้งผู้เรียนควรมีการวางแผนกลยุทธ์การอ่าน การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลตนเองทั้งในขณะอ่านและหลังการอ่าน เช่น ควรมีการตั้งคำถามและตอบคำถามในเรื่องที่อ่านซึ่งเป็นการช่วยในการวางแผนและปรับปรุงกลยุทธ์ในการอ่านทำให้เข้าใจในเนื้อหาที่อ่านได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ครูควรมีบทบาทในการช่วยกระตุ้น ส่งเสริมและเพิ่มศักยภาพให้ผู้เรียนในการตระหนักรู้กลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษเช่นการสอนวิธีการจดบันทึกเนื้อหาที่อ่านได้อย่างถูกต้องว่าควรทำอย่างไร วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ย่านอย่างมีวิจารณญาณ วิธีการตั้งคำถามในขณะที่อ่านและควรให้ผู้เรียนได้นำกลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษไปประยุกต์ใช้ในการอ่านให้ได้มากที่สุด ดังนั้นการสอนให้ผู้เรียนได้ตระหนักรู้และเรียนรู้วิธีการใช้กลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านจะเป็นการช่วยพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษให้แก่ผู้เรียนได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลของการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม

ข้อค้นพบของการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยครูผู้สอนสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยนี้ไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรของรายวิชาให้มีความเหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนและนำไปใช้ในการปรับปรุงวิธีการสอนและสื่อการสอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้ตระหนักรู้ เรียนรู้และยกระดับการใช้กลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นการช่วยกระตุ้น ส่งเสริมและเพิ่มศักยภาพให้ผู้เรียนในการตระหนักรู้กลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษโดยจะเป็นการช่วยพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการนำผลการวิจัยไปใช้ผู้สอนควรส่งเสริมและเพิ่มศักยภาพให้ผู้เรียนในการตระหนักรู้กลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษโดยออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่มีการใช้เทคนิคการอ่าน กลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านเพื่อฝึกและพัฒนาทักษะการอ่านแบบคิดวิเคราะห์และมีวิจารณญาณในการอ่าน เช่น การวางแผนและการตั้งวัตถุประสงค์ในการอ่าน การใช้ข้อมูล กราฟ ตาราง ตัวเลขและรูปภาพในการช่วยทำความเข้าใจในเนื้อหาต่าง ๆ ของเรื่องที่อ่าน การติดตามประเมินตนเองในขณะที่อ่านและหลังการอ่าน มีการตั้งคำถามและตอบคำถามในเรื่องที่อ่าน ใช้วิธีการจดบันทึกเนื้อหาที่อ่านในการช่วยให้เข้าใจในเรื่องที่อ่านได้และยังช่วยในการปรับปรุง วางแผนกลยุทธ์ในการอ่านของตนเองให้ดีขึ้นและมีประสิทธิภาพ การใช้พจนานุกรมในการหาความหมายของคำศัพท์ วิธีการเดาความหมายของคำศัพท์จากบริบท การวิเคราะห์และการตัดสินข้อมูลที่อ่าน การจัดการเรียนการสอนแบบกระตือรือร้น (Active Learning) ที่เป็นการสอนเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ปฏิบัติในการฝึกทักษะการอ่านทำความเข้าใจเนื้อหาที่อ่านด้วยตนเอง เทคนิคการอ่านข้อความอย่างรวดเร็ว ๆ (Skimming) และเทคนิคการอ่านแบบกวาดตาดหาคำสำคัญต่าง ๆ (Scanning) วิธีการสรุปความ การจับใจความสำคัญ และการหาข้อมูลรายละเอียดจากเรื่อง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

1. ควรมีการศึกษาในเรื่องการพัฒนารูปแบบการใช้กลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านโดยมีการทำการวิจัย ทดลองใช้กลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านในห้องเรียนซึ่งอาจจะทำให้ได้ผลการวิจัยที่สนับสนุนว่าการใช้กลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษมีผลต่อความเข้าใจภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ควรมีการศึกษาถึงความแตกต่างระหว่างระดับความสามารถในการเรียนของผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนสูงและสามารถในการเรียนไม่สูงในการใช้กลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษซึ่งอาจมีการใช้กลยุทธ์การกำกับตนเองในการอ่านและความสามารถในการอ่านทำความเข้าใจภาษาอังกฤษที่แตกต่างกันซึ่งจะเป็นการช่วยให้ผู้เรียนและผู้สอนเกิดการตระหนักรู้ในการวางแผน ปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ฉัตรณรงค์ ชัยเดช. (2562). รายงานการวิจัย เรื่อง กลวิธีการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ: กรณีศึกษาของ ผู้เรียนที่มีความรู้พหุระดับ.
มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วิภาศิริ แจ่มแสงทอง. (2559). กลวิธีการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาไทยที่เรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ. วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ. 6(11): 1-14.
- ณรงค์กร มโนจันทร์เพ็ญ. (2564). ประเทศที่มีทักษะความสามารถภาษาอังกฤษ สูงมาก-ต่ำมาก 2021 ไทยอยู่โซนรังท้าย. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
<https://thestandard.co/countries-with-proficiency-in-english-rank/>
(2564, 12 ธันวาคม).

- ธารราพร ทรงเสียงไชย. (2553). กลวิธีการอ่านสื่อแบบออนไลน์และเอกสารตีพิมพ์เชิงวิชาการ
ของนิสิตเอกวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Annury, M. N., Mujiyanto, J., Saleh, M. & Sutopo, D. (2019). The Use of Metacognitive
Strategies in EFL Reading Comprehension. **Advances in Social Science,
Education and Humanities Research**. 343: 62-66.
- Aziz, Z. A., Nasir, C. & Ramazani. (2019). Applying Metacognitive Strategies in
Comprehending English Reading Texts. **A Journal of culture, English
Language, Teaching & Literature**. 19(1): 137-159.
- Baker, L. & Brown, A. L. (1980). Metacognitive skills and reading. **Technical Report**,
188(1): 1-74.
- Chaothaisong, R. & Piyanukool, S. (2011). Thai EFL University Students' Reading
Strategy Use to Comprehend Academic English Texts: A Preliminary Study.
National Graduate Research Conference. 239-247.
- Dangin. (2016). **Metacognitive Reading Strategies Awareness and Reading
Comprehension: A Correlational Study**. Master of the Graduate Program
in English Language Studies. Thesis in English Language Studies, Sanata
Dharma University Yogyakarta.
- Fauzi, C. (2019). An Analysis on Reading Strategies based on Metacognitive
Awareness and Gender. **LINGUA PEDAGOGIA (Journal of English Teaching
Studies)**. 1(1): 1-16.
- Fitrisia, D., Tan, K. & Yusuf, Y. Q. (2015). Investigating Metacognitive Awareness of
Reading Strategies to Strategies to Strengthen Students' Performance in
Reading Comprehension. **Asia Pacific Journal of Educators and
Education**. 30(1): 15-30.
- Meniado, J. C. (2016). Metacognitive Reading Strategies, Motivation, and Reading
Comprehension Performance of Saudi EFL Students. **English Language
Teaching**. 9(3): 117-129.
- Mokhtari, K. & Reichard, C. A. (2002). Assessing Students' Metacognitive Awareness
of Reading Strategies. **Journal of Educational Psychology**. 94(2): 249-259.
- Mokhtari, K. & Sheorey, R. (2002). Measuring ESL students' awareness of reading
strategies. **Journal of Developmental Education**. 25(3): 2-10.
- Rahman, K. (2020). Perceived Use of Metacognitive Strategies by EFL
Undergraduates in Academic Reading. **The Journal of VELES Voices of
English Language Education Society**. 4(1): 44-52.
-

- Sheorey, R. & Mokhtari, K. (2001). Differences in the metacognitive awareness of reading strategies among native and non-native readers. **System**. 29(1): 431-449.
- Tavakoli, H. (2014). The Effectiveness of Metacognitive Strategy Awareness in Reading Comprehension: The Case of Iranian University EFL Students. **The Reading Matrix**. 14(2): 314-336.
- Zahra, K., Komariah, E. & Sari, D. F. (2016). A Study on Students' Metacognitive Awareness and Their Reading Comprehension. **Research in English and Education (READ)**. 1(1): 10- 17.

การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษจากการใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวัน ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ENGLISH VOCABULARY LEARNING THROUGH THE USE OF SOCIAL MEDIA IN DAILY LIFE AMONG STUDENTS AT VALAYA ALONGKORN RAJABHAT UNIVERSITY UNDER THE ROYAL PATRONAGE

วรวรรณ วงศ์ศรีวัฒน์¹
Worawan Wongsriwat¹

Received : 23 November 2021

Revised : 19 April 2022

Accepted : 25 April 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวันกับปริมาณคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่นักศึกษาได้เรียนรู้ และ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษจากการใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวันกับปริมาณคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่นักศึกษาได้เรียนรู้ การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ชั้นปีที่ 3 ในชั้นเรียนวิชา VLE310 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 42 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ซึ่งผ่านการพิจารณาความตรงจากดัชนี ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ไม่น้อยกว่า 0.6 และค่าความเที่ยงอยู่ระหว่าง 0.81-0.94 ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ความถี่ในการใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวันมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับปริมาณคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่นักศึกษาได้เรียนรู้ที่ระดับนัยสำคัญ .01 (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.722) และแสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษจากการใช้สื่อสังคมมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับปริมาณคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่นักศึกษาได้เรียนรู้ที่ระดับนัยสำคัญ .01 (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.787) เช่นกัน

คำสำคัญ: สื่อสังคม คำศัพท์ภาษาอังกฤษ กระบวนการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ

¹ศูนย์ภาษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

¹Language Center, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

*ผู้พิมพ์ประสานงาน E-mail: worawan@vru.ac.th

ABSTRACT

The objectives of this study were to 1) investigate the relationship between the students' frequency of social media use in daily life and the amount of English vocabulary they have learned and 2) explore the relationship between the students' employment of English vocabulary learning process when they use social media in daily life and the amount of English vocabulary they have learned. The sample for this study consisted of 42 third-year students who enrolled in the VLE310 course in the first semester of the 2021 academic year at Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage. This study was quantitative research. The instrument for obtaining the data was a questionnaire. Its validity determined by the index of item objective congruence (IOC) was more than 0.6 and its reliabilities were between 0.81-0.94. The statistics used for data analysis included mean, standard deviation, and Pearson Correlation Coefficient.

The results of the study revealed that the students' frequency of social media use in daily life was positively correlated with the amount of English vocabulary they have learned at a significance level of .01 (Pearson Correlation = 0.722). Besides, positive correlations at a significance level of .01 (Pearson Correlation = 0.787) were found between the students' employment of English vocabulary learning process when they used social media in daily life and the amount of English vocabulary they have learned.

Keywords: Social Media, English Vocabulary, English Vocabulary Learning Process

บทนำ

ความรู้คำศัพท์เป็นพื้นฐานต่อความเข้าใจและการใช้ภาษาที่สอง (Arndt & Woore, 2018) และคำศัพท์เปรียบเสมือนแก่นของภาษาและอาจนับเป็นสิ่งที่ท้าทายที่สุดและต้องใช้เวลามากที่สุดในการเรียน (Sim & Pop, 2014) แม้ว่าการเรียนคำศัพท์จะถูกมองว่าเป็นทั้งภารกิจหลักและปัญหาในการเรียนภาษาในเวลาเดียวกันก็ตาม (Cater, 2001) การส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของคำศัพท์และมีความรู้คำศัพท์ที่จำเป็นเพียงพอต่อการใช้งานก็ยังนับเป็นหน้าที่สำคัญของผู้สอน

การส่งเสริมการเรียนรู้คำศัพท์ในการเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศสามารถทำได้หลายรูปแบบ แต่สิ่งหนึ่งที่ไม่อาจปฏิเสธได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาความรู้คำศัพท์ของผู้เรียนคือการได้พบเจอคำศัพท์ซ้ำ ๆ และใช้คำศัพท์บ่อย ๆ ไม่ว่าจะผ่าน การเรียนการสอนในห้องเรียนหรือจากการทำงานกิจกรรมนอกห้องเรียน ทั้งนี้ การพบเจอคำศัพท์ซ้ำ ๆ ในบริบทที่หลากหลายสำคัญกับผู้เรียนเพราะจะสร้างความเข้าใจต่อความหมายของคำศัพท์ที่ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น (Decarrico, 2001) แต่สิ่งที่บ่งชี้ข้อจำกัดของการเรียนรู้คำศัพท์ในห้องเรียนคือ เวลาเรียน

ผู้เรียนต้องเผชิญกับความท้าทายของจำนวนคำศัพท์ที่ควรรู้เพื่อให้สามารถอ่าน ฟัง หรือดูสื่อภาษาอังกฤษได้ ซึ่งไม่น่าจะเป็นไปได้ที่จะเรียนคำศัพท์เหล่านี้จากแค่ในห้องเรียนเนื่องจากเวลาเรียนไม่เพียงพอ (Peters, 2018) เมื่อเวลาเรียนถือเป็นข้อจำกัดของการเรียนในห้องเรียน ผู้สอนจึงควรส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้คำศัพท์ด้วยตนเองนอกห้องเรียนโดยไม่จำเป็นต้องอยู่ในรูปแบบของงานที่มอบหมายจากบทเรียนอย่างเป็นทางการเท่านั้น ผู้เรียนสามารถเรียนรู้คำศัพท์อย่างไม่เป็นทางการจากการใช้ชีวิตประจำวันผ่านเทคโนโลยีในยุคปัจจุบันได้ โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาผลการศึกษาวิจัยของ Fernandez & Schmitt (2015) ซึ่งมีข้อค้นพบที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งว่า การใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันมีผลต่อความรู้คำศัพท์มากกว่าจำนวนปีที่เรียน อีกทั้งปริมาณและประเภทของการใช้ภาษาอังกฤษนอกห้องเรียนแบบไม่เป็นทางการสามารถส่งผลต่อระดับคำศัพท์ของผู้เรียนได้ จึงยิ่งควรสนับสนุนให้ผู้เรียนเรียนรู้ควบคู่กันไปทั้งในและนอกห้องเรียน ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

รายงาน Digital 2021: Thailand ระบุว่า ประเทศไทยมีผู้ใช้งานสื่อสังคม (Social Media) ถึง 55 ล้านคน และคนไทยช่วงอายุ 16-64 ปี ใช้เวลากับสื่อสังคมถึง 2 ชั่วโมง 48 นาทีต่อวันโดยเฉลี่ย (Kemp, 2021) ข้อมูลนี้แสดงให้เห็นว่าการใช้ชีวิตประจำวันของผู้เรียนในสังคมยุคปัจจุบันนี้มีความเกี่ยวข้องกับสื่อสังคมเป็นอย่างมาก และหากพิจารณาถึงข้อดีของสื่อสังคมในแง่ของการเป็นแหล่งพบปะสื่อสารของผู้คนทั่วโลกโดยมีภาษาอังกฤษเป็นหนึ่งในสื่อกลางภาษาที่ใช้ นี่จึงนับเป็นโอกาสอันดีสำหรับผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศในการพบเจอและเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษนอกห้องเรียนผ่านกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ด้วยเหตุนี้ หากสามารถใช้ประโยชน์จากกิจกรรมในชีวิตประจำวันเหล่านี้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีความรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้นได้ย่อมเป็นเรื่องน่ายินดี

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษผ่านการใช้งานสื่อสังคมของผู้เรียนในชีวิตประจำวัน โดยเลือก YouTube, Facebook, และ Instagram เป็นกรณีศึกษาจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการ ประการแรกคือ สื่อสังคม 3 ชนิดนี้ติดอันดับสื่อที่ได้รับความนิยมในการใช้งานในประเทศไทยในปี 2564 เป็นอันดับที่ 1, 2, และ 5 ตามลำดับจากรายงาน Digital 2021: Thailand (Kemp, 2021) ทั้งนี้ ผู้วิจัยไม่ได้ศึกษาสื่อยอดนิยมอันดับที่ 3 และ 4 คือ Line และ Facebook Messenger (Kemp, 2021) เพราะแม้สื่อ 2 ประเภทนี้จะมีผู้ใช้งานเป็นจำนวนมาก แต่เป็นสื่อที่ผู้ใช้งานมักเน้นใช้ส่งข้อความเป็นหลัก ต่างจากสื่อที่เลือก 3 รายการข้างต้นที่มีลักษณะการใช้งานเป็นเครือข่ายสังคมที่มีการแชร์ข้อมูลทั้งในลักษณะข้อความและวิดีโอ และมีช่องทางให้แสดงความคิดเห็นเป็นสาธารณะซึ่งเอื้อต่อการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษจากเนื้อหาดังกล่าว และสาเหตุอีกประการที่เลือกศึกษาเฉพาะ YouTube, Facebook, และ Instagram คือ รายงานผลการศึกษาวิจัยต่าง ๆ ที่ชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของสื่อ 3 ประเภทนี้ที่มีต่อการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษทั้งจากในมุมมองและประสบการณ์ของผู้เรียนเอง และจากผลการวิเคราะห์ทางสถิติที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของความรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษกับการใช้สื่อสังคม (เช่น Abbas, Gulzar & Hussain, 2019; AbuSa'aleek, 2015; Arif, 2019; Jahromi, 2020; Kasuma, 2017)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังมีความประสงค์ที่จะศึกษาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของผู้เรียนจากการใช้สื่อสังคม YouTube, Facebook, และ Instagram ในชีวิตประจำวันว่า ผู้เรียนได้ใช้วิธี

การเรียนรู้คำศัพท์เพื่อช่วยให้เกิดการพัฒนาความรู้คำศัพท์มากยิ่งขึ้นหรือไม่ โดยผู้วิจัยนำแนวคิดของ Ma (2017) ที่เสนอกระบวนการเรียนรู้คำศัพท์ที่มีฐานมาจากความจำ 4 ขั้นตอน มาประยุกต์ใช้กับการศึกษาในครั้งนี้ ซึ่งกระบวนการนี้ประกอบไปด้วย

1. การพบเจอคำใหม่ (Discovering the New Word)
2. การได้รับรู้ความหมายของคำ (Obtaining the Word Meaning) เช่น การค้นหาความหมายของคำศัพท์จากพจนานุกรมออนไลน์
3. การทำแผนผังความหมายของคำกับรูปฟอร์ม (Mapping the Word Meaning with Form) เช่น การสนับสนุนให้ผู้เรียนจดบันทึกคำศัพท์ที่ค้นคว้า
4. การทำให้คลังคำเข้มแข็ง (Consolidating the Word) เช่น การทบทวนคำศัพท์ที่เก็บบันทึกไว้

ทั้งนี้ Ma (2017) ได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่มักหยุดกระบวนการเรียนรู้อยู่ที่ขั้นตอนที่ 1 และ 2 มีน้อยคนที่จะไปต่อยังขั้นตอนที่ 3 และ 4 ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญที่ทำให้การเรียนรู้คำศัพท์มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยคาดหวังว่าการศึกษานี้จะทำให้เข้าใจความสัมพันธ์ของปริมาณคำศัพท์และวิธีการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษจากการใช้สื่อสังคม YouTube, Facebook, และ Instagram ในชีวิตประจำวันของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวันกับปริมาณคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้เรียนรู้
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษจากการใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวันกับปริมาณคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้เรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการศึกษาในครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ที่ลงทะเบียนเรียนวิชา VLE310 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ในชั้นเรียนของผู้วิจัย จำนวน 44 คน ซึ่งเมื่อคำนวณตามแนวคิดของ Krejcie & Morgan (1970) โดยกำหนดระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ไว้ที่ 0.05 จำนวนตัวอย่างที่เหมาะสม คือ 40 คน สุ่มตัวอย่างด้วยความสมัครใจของประชากร จากการส่งแบบสอบถามให้ประชากรตอบ ได้รับกลับมาจำนวน 42 ชุด ซึ่งไม่น้อยไปกว่าขนาดตัวอย่างที่เหมาะสม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยออกแบบข้อคำถามโดยทำความเข้าใจและประมวลข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากการทบทวนวรรณกรรมดังที่กล่าวถึงในบทนำ ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1: ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สอบถามเพศ และคณะที่สังกัด ข้อคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ส่วนที่ 2: การใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวัน จำนวน 3 ข้อ สอบถามความถี่ในการใช้สื่อสังคม YouTube, Facebook, และ Instagram ในชีวิตประจำวันของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ข้อมูลค่าเฉลี่ยที่คนไทยใช้เวลากับสื่อสังคมจากรายงาน Digital 2021: Thailand (Kemp, 2021) ที่กล่าวถึงในบทนำเป็นฐาน และใช้มาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแนวทางของ Likert (1932) ดังนี้

5 หมายถึง	ใช้บ่อยมาก (มากกว่า 5 ชั่วโมง/วัน)
4 หมายถึง	ใช้บ่อย (ประมาณ 5 ชั่วโมง/วัน)
3 หมายถึง	ใช้ปานกลาง (ประมาณ 3 ชั่วโมง/วัน)
2 หมายถึง	ใช้น้อย (ประมาณ 1 ชั่วโมง/วัน)
1 หมายถึง	ใช้น้อยมาก (น้อยกว่า 1 ชั่วโมง/วัน)

ส่วนที่ 3: ปริมาณคำศัพท์ภาษาอังกฤษจากการใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวัน จำนวน 3 ข้อ โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามประเมินตนเองว่าได้เรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษใหม่จากการใช้สื่อสังคม YouTube, Facebook, และ Instagram ในชีวิตประจำวันมากน้อยเพียงใดจากการใช้มาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแนวทางของ Likert (1932) โดยปรับใช้การกำหนดค่าของแต่ละระดับมาจากการศึกษาวิจัยของ Niitemaa (2020) ดังนี้

5 หมายถึง	ได้เรียนรู้คำศัพท์มาก
4 หมายถึง	ได้เรียนรู้คำศัพท์ค่อนข้างมาก
3 หมายถึง	ได้เรียนรู้คำศัพท์ปานกลาง
2 หมายถึง	ได้เรียนรู้คำศัพท์น้อย
1 หมายถึง	ไม่ได้เรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษเลย

ส่วนที่ 4: การปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษจากการใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวัน จำนวน 12 ข้อ สอบถามความถี่ในการปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษจากการใช้สื่อสังคม YouTube, Facebook, และ Instagram ในชีวิตประจำวัน โดยประยุกต์ใช้แนวคิดของ Ma (2017) ที่เสนอกระบวนการเรียนรู้คำศัพท์ที่มีฐานมาจากความจำ 4 ขั้นตอน และใช้มาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแนวทางของ Likert (1932) ดังนี้

5 หมายถึง	ทำเป็นประจำ
4 หมายถึง	ทำบ่อยครั้ง
3 หมายถึง	ทำเป็นบางครั้ง
2 หมายถึง	ทำน้อยมาก
1 หมายถึง	ไม่เคยทำ

ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมคำตอบในแบบสอบถามส่วนที่ 2-4 ข้างต้น ผู้วิจัยกำหนดความหมายค่าเฉลี่ยระดับความถี่ในการใช้สื่อสังคม ค่าเฉลี่ยผลการประเมินการเรียนรู้คำศัพท์ของตนเอง และค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษจากการใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวัน เทียบเคียงกับแนวทางการกำหนดอันตรายภาคชั้นของ มัลลิกา บุณนา (2539) ดังนี้

3.68-5.00 หมายถึง	ระดับสูง
2.34-3.67 หมายถึง	ระดับปานกลาง
1.00-2.33 หมายถึง	ระดับต่ำ

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

เมื่อผู้วิจัยออกแบบแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้วได้ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านซึ่งเป็นอาจารย์ประจำศูนย์ภาษาพิจารณาความตรง (Validity) จากค่า IOC ผลการพิจารณาทุกข้อมีความตรง (ค่า IOC ไม่น้อยกว่า 0.6) จึงใช้คำถามที่ผ่านการพิจารณาแล้วในการเก็บข้อมูล

หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ทดสอบเก็บข้อมูลจากนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีลักษณะใกล้เคียงกันจำนวน 32 คน และนำผลมาวิเคราะห์ค่าความเที่ยง (Reliability) โดยค่า Cronbach's alpha อยู่ระหว่าง 0.81-0.94 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.559-0.910

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อคำถามที่ผ่านการหาคุณภาพเครื่องมือมาจัดทำเป็นแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ผ่าน Google form เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดเบื้องต้นและวัตถุประสงค์ของงานวิจัยในครั้งนี้ในตอนต้นของแบบสอบถามและระบุว่าคำตอบไม่มีผลต่อผลการเรียนของรายวิชาใด ๆ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามยินดีให้ข้อมูลตามความเป็นจริง ผู้วิจัยเริ่มเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีตามความสมัครใจของผู้ให้ข้อมูลในช่วงสัปดาห์ที่ 3 ของเดือนกันยายน 2564 และรวบรวมข้อมูลได้ครบตามจำนวนที่กำหนดในช่วงสัปดาห์ที่ 4 ของเดือนกันยายน 2564 ผู้วิจัยตรวจสอบคำตอบจากกลุ่มตัวอย่างและพบว่าข้อมูลทั้งหมดสมบูรณ์ พร้อมนำไปใช้งานในขั้นต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความถี่ในการใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวัน ปริมาณคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ได้เรียนรู้ และการปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษจากการใช้สื่อสังคม และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวัน กับปริมาณคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่นักศึกษาได้เรียนรู้ และความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษจากการใช้สื่อสังคมกับปริมาณคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่นักศึกษา

ได้เรียนรู้ ใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตามแนวทางของ ชูศรี วงศ์รัตน์ (2560) ดังนี้

0.91–1.00	มีความสัมพันธ์ระดับสูงมาก
0.71–0.90	มีความสัมพันธ์ระดับสูง
0.31–0.70	มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง
0.01–0.30	มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ
0.00	ไม่มีความสัมพันธ์กัน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ปริมาณคำศัพท์ที่นักศึกษาเรียนรู้จากการใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวัน ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.66 เมื่อพิจารณาแยกตามประเภทสื่อสังคมและเรียงตามลำดับของค่าเฉลี่ยจากมากที่สุด คือปริมาณคำศัพท์ที่ได้เรียนรู้จากการใช้ YouTube ค่าเฉลี่ย 4.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.59 ปริมาณคำศัพท์ที่นักศึกษาเรียนรู้จากการใช้ Facebook ค่าเฉลี่ย 3.76 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.98 และปริมาณคำศัพท์ที่นักศึกษาเรียนรู้จากการใช้ Instagram ค่าเฉลี่ย 3.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.21 รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปริมาณคำศัพท์ที่นักศึกษาได้รับจากการใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวัน

สื่อสังคม	จำนวนตัวอย่าง	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
YouTube	42	4.43	0.59
Facebook	42	3.76	0.98
Instagram	42	3.45	1.21
รวมทุกสื่อสังคม	42	3.88	0.66

เมื่อพิจารณาความถี่ในการใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวันพบว่าในภาพรวมของสื่อสังคมทั้ง 3 ชนิด ที่ศึกษาพบว่า อยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.75 เมื่อพิจารณาแยกตามชนิดของสื่อสังคมและเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากที่สุด คือการใช้ YouTube ค่าเฉลี่ย 4.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.63 รองลงมาคือการใช้ Instagram ค่าเฉลี่ย 3.88 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.23 และน้อยที่สุดคือการใช้ Facebook ค่าเฉลี่ย 3.86 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.22 รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวัน

สื่อสังคม	จำนวน ตัวอย่าง	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
YouTube	42	4.57	0.63
Facebook	42	3.86	1.22
Instagram	42	3.88	1.23
รวมทุกสื่อสังคม	42	4.10	0.75

เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวันกับปริมาณคำศัพท์ที่นักศึกษาได้เรียนรู้ และปรากฏผลดังตารางที่ 3 โดยผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าความถี่ในการใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวันมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับปริมาณคำศัพท์ที่นักศึกษาได้เรียนรู้ ดังจะเห็นได้จากค่า Pearson Correlation 0.722 และความสัมพันธ์ดังกล่าวถือว่าเป็นความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 นั้นหมายความว่ายิ่งนักศึกษาใช้สื่อสังคมมากขึ้น ก็จะได้เรียนรู้คำศัพท์จากสื่อสังคมมากขึ้น

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวันกับปริมาณคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่นักศึกษาได้เรียนรู้

	ความสัมพันธ์กับปริมาณคำศัพท์ ที่นักศึกษาได้เรียนรู้
Pearson Correlation	0.722**
แปลผลค่าความสัมพันธ์	มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันสูง
นัยสำคัญทางสถิติของความสัมพันธ์	0.000
จำนวนตัวอย่างที่วิเคราะห์	42

หมายเหตุ: ** แสดงระดับนัยสำคัญ .01

ลำดับต่อมา ผู้วิจัยวิเคราะห์การปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้คำศัพท์ 4 ขั้นตอน ในการใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวัน ดังปรากฏผลในตารางที่ 4 คือ ในภาพรวมนักศึกษาปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้คำศัพท์ 4 ขั้นตอนในการใช้สื่อสังคมทั้ง 3 ชนิดในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยรวมทุกขั้นตอน 3.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.78 เมื่อพิจารณาแยกตามขั้นตอนและเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยมากที่สุด คือ การพบเจอคำใหม่ ค่าเฉลี่ย 3.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.76 รองลงมาคือ การได้รับความหมายของคำ ค่าเฉลี่ย 3.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.85 ลำดับที่สามคือการทำแผนผังความหมาย ค่าเฉลี่ย 3.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.88 น้อยที่สุดคือการทำให้คลังคำเข้มแข็ง ค่าเฉลี่ย 3.34 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.85

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาสื่อสังคมแต่ละชนิดเปรียบเทียบกันแล้ว ค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้คำศัพท์เมื่อใช้ YouTube มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 3.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.66 รองลงมาคือ Facebook ค่าเฉลี่ย 3.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.92 น้อยที่สุดคือ Instagram ค่าเฉลี่ย 3.39 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.29

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้คำศัพท์ 4 ขั้นตอน ในการใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวัน

สื่อสังคม		จำนวน ตัวอย่าง	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน
YouTube	การพบเจอคำใหม่	42	4.14	0.68
	การได้รับความหมายของคำ	42	3.81	0.86
	การทำแผนผังความหมาย	42	3.43	0.86
	การทำให้คลังคำเข้มแข็ง	42	3.43	0.83
	รวมทุกกระบวนการ	42	3.70	0.66
Facebook	การพบเจอคำใหม่	42	3.93	1.02
	การได้รับความหมายของคำ	42	3.55	1.06
	การทำแผนผังความหมาย	42	3.53	0.99
	การทำให้คลังคำเข้มแข็ง	42	3.33	0.95
	รวมทุกกระบวนการ	42	3.58	0.92
Instagram	การพบเจอคำใหม่	42	3.62	1.32
	การได้รับความหมายของคำ	42	3.38	1.29
	การทำแผนผังความหมาย	42	3.34	1.37
	การทำให้คลังคำเข้มแข็ง	42	3.26	1.35
	รวมทุกกระบวนการ	42	3.39	1.29
รวม ทุกสื่อฯ	การพบเจอคำใหม่	42	3.90	0.76
	การได้รับความหมายของคำ	42	3.58	0.85
	การทำแผนผังความหมาย	42	3.43	0.88
	การทำให้คลังคำเข้มแข็ง	42	3.34	0.85
	รวมทุกกระบวนการ	42	3.56	0.78

เมื่อผู้วิจัยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษจากการใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวันกับปริมาณคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ได้เรียนรู้ ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นดังตารางที่ 5 ว่า การปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้คำศัพท์ในการใช้สื่อสังคมมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณคำศัพท์ที่นักศึกษาได้เรียนรู้ ดังจะเห็นได้จากค่า Pearson Correlation ระหว่างการเรียนรู้คำศัพท์ในภาพรวมทุกกระบวนการกับปริมาณคำศัพท์เท่ากับ 0.79 โดยความสัมพันธ์นี้มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยแบ่งตามขั้นตอนแต่ละขั้นตอนในการใช้สื่อสังคมกับปริมาณคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ได้เรียนรู้ พบว่า ทั้ง 4 ขั้นตอนในการเรียนรู้คำศัพท์นั้นล้วนแล้วแต่สัมพันธ์กับปริมาณคำศัพท์ที่นักศึกษาได้เรียนรู้ เพราะค่านัยสำคัญทางสถิติของ Pearson Correlation อยู่ที่ระดับ .01 ทั้งหมด แต่หากเรียงตามลำดับความเข้มข้นของความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อยจะพบว่าขั้นตอนที่มีความสัมพันธ์เข้มข้นที่สุดกับปริมาณคำศัพท์ที่นักศึกษาได้เรียนรู้คือ การทำแผนผังความหมาย (ค่า Pearson Correlation 0.76) รองลงมาคือ การทำให้คลังคำเข้มแข็ง (ค่า Pearson Correlation 0.74) ลำดับที่สาม คือ การได้รับความหมายของคำ (ค่า Pearson Correlation 0.74) และลำดับสุดท้ายคือ การพบเจอคำใหม่ (ค่า Pearson Correlation 0.71)

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษจากการใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวันกับปริมาณคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่นักศึกษาได้เรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้คำศัพท์	ค่าความสัมพันธ์ที่มีต่อปริมาณคำศัพท์ที่ได้เรียนรู้	แปลผลค่าความสัมพันธ์	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
การพบเจอคำใหม่	0.712**	มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันสูง	0.00
การได้รับความหมายของคำ	0.736**	มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันสูง	0.00
การทำแผนผังความหมาย	0.762**	มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันสูง	0.00
การทำให้คลังคำเข้มแข็ง	0.740**	มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันสูง	0.00
รวมทุกกระบวนการ	0.787**	มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันสูง	0.00

หมายเหตุ: ** แสดงระดับนัยสำคัญ .01

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้พบว่า

1. นักศึกษาใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวันในระดับสูง โดยจากสื่อสังคม 3 ชนิดในการศึกษานี้ นักศึกษาใช้ YouTube มากที่สุดซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลสถิติการใช้สื่อสังคมจากรายงาน Digital 2021: Thailand (Kemp, 2021) ที่ระบุว่า YouTube เป็นสื่อที่ได้รับความนิยมในการใช้งานในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2564 เป็นอันดับที่ 1 โดยผู้วิจัยมีความเห็นว่า เหตุที่นักศึกษาใช้ YouTube มากที่สุด อาจเกิดจากการที่ YouTube เป็นสื่อที่มีเนื้อหากว้าง มีลักษณะเด่น คือ เป็นวิดีโอ ในขณะที่ Facebook และ Instagram อาจเป็นรูปแบบวิดีโอ รูปภาพ หรือข้อความ อีกทั้ง YouTube ยังเป็นสื่อที่เข้าถึงเนื้อหาเชิงลึกได้ง่ายกว่า Facebook และ Instagram เนื่องจากผู้ใช้ไม่จำเป็นต้องมีบัญชีผู้ใช้

2. ปริมาณคำศัพท์ที่นักศึกษาเรียนรู้จากการใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวันในภาพรวมอยู่ในระดับสูง และเมื่อนำผลการวิเคราะห์ปริมาณคำศัพท์ที่นักศึกษาได้รับจากการใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวันมาประกอบกับผลการวิเคราะห์ความถี่ในการใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวันจะเห็นได้ว่า สื่อสังคมใดที่นักศึกษาใช้มากที่สุดจะเป็นสื่อสังคมที่ทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้คำศัพท์มากที่สุดตามไปด้วยเช่นกัน โดยสื่อสังคมนั้น คือ YouTube ทั้งนี้ การที่ผลการศึกษาเป็นไปในทิศทางดังกล่าวอาจเกิดจากการที่ YouTube เป็นสื่อสังคมที่นักศึกษาใช้บ่อยมากที่สุดจึงมีโอกาสนในการเรียนรู้คำศัพท์จากสื่อชนิดนี้มากที่สุด อีกทั้ง YouTube ยังเป็นสื่อที่มีระบบสนับสนุนการดูวิดีโอภาษาต่างประเทศคือ ผู้ใช้งานสามารถเลือกให้ระบบแสดงคำบรรยายได้หลากหลายภาษา โดยที่ส่วนใหญ่มักจะมีภาษาอังกฤษเป็นตัวเลือกทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้คำศัพท์ต่าง ๆ ไปด้วยระหว่างที่รับชมวิดีโอ โดยข้อค้นพบนี้ใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ Abbas, Gulzar & Hussain (2019) ที่ศึกษาผลของสื่อสังคม Facebook และ YouTube ที่มีต่อการรู้คำศัพท์ของผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง ซึ่งพบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่มีความเชื่อว่าได้เรียนรู้คำศัพท์ใหม่จากการใช้สื่อสังคม Facebook และ YouTube

3. ความถี่ในการใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวันมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับปริมาณคำศัพท์ที่นักศึกษาได้เรียนรู้ กล่าวคือ เมื่อนักศึกษาใช้สื่อสังคมมากขึ้นก็จะได้เรียนรู้คำศัพท์จากสื่อสังคมมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาหลาย ๆ งาน (เช่น Fernandez & Schmitt, 2015; Peters, 2018; Farahani & Fakhr, 2020) โดยผู้วิจัยมีความเห็นว่าการใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวันสามารถกระตุ้นความสนใจของนักศึกษาได้เป็นอย่างดีเนื่องจากเป็นการใช้งานตามความพึงพอใจของนักศึกษาเอง ไม่ได้ถูกกำหนดหรือถูกบังคับให้ใช้งานตามหัวข้อที่อาจขาดความสนใจ เมื่อเป็นสิ่งที่ตนเองสนใจจึงทำให้เกิดความกระตือรือร้นและพร้อมที่จะเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ๆ ในสื่อ นั้น ๆ ที่จะมีส่วนทำให้ตนเองเข้าใจเนื้อหาที่สนใจได้ดียิ่งขึ้น

4. ผลการศึกษากการปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้คำศัพท์ 4 ขั้นตอนในการใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวันพบข้อสังเกตสำคัญ คือ กระบวนการเรียนรู้คำศัพท์ในขั้นเริ่มต้นเป็นกระบวนการที่นักศึกษาใช้มากที่สุด และลดหลั่นลงในกระบวนการเรียนรู้คำศัพท์ในขั้นสูง ทำให้กระบวนการเรียนรู้คำศัพท์ขั้นสูงสุดอย่างการทำให้คลังคำเข้มแข็งเป็นขั้นตอนในกระบวนการเรียนรู้ที่นักศึกษาใช้น้อยที่สุด อีกทั้งเมื่อพิจารณาลำดับของการปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้คำศัพท์ในการใช้สื่อสังคมแยกเป็นรายชนิด ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าลำดับของกระบวนการเรียนรู้คำศัพท์ในการใช้สื่อสังคมแต่ละชนิดเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับลำดับของกระบวนการเรียนรู้คำศัพท์ในภาพรวมของการใช้สื่อสังคมทั้ง 3 ชนิด กล่าวคือ กระบวนการขั้นต้นเป็นกระบวนการที่นักศึกษาใช้มากที่สุด ลดหลั่นกันลงไปในการบวนการขั้นที่สูงขึ้น และกระบวนการขั้นสูงสุดของการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่นักศึกษาใช้น้อยที่สุด ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับที่ Ma (2017) ได้กล่าวไว้ คือ มีผู้เรียนน้อยคนที่จะปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้คำศัพท์ตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 ไปจนถึงขั้นตอน 4 ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า นักศึกษาที่ปฏิบัติตามกระบวนการจนครบทุกขั้นตอนจะต้องมีความตั้งใจในการเรียนรู้คำศัพท์อย่างจริงจัง เพราะในขั้นตอนที่ 1-2 เป็นขั้นที่เกิดจากความต้องการรู้ความหมายของสิ่งที่ตนสนใจ จึงเป็นขั้นตอนที่สามารถทำได้โดยมีแรงจูงใจและไม่ต้องอาศัยความพยายามมากนัก รวมถึงมักเป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้นในระหว่างการใช้สื่อสังคม แต่ในขั้นตอนที่ 3-4 เป็นขั้นที่อาจเกิดขึ้นหลังจากการใช้สื่อสังคมแล้วหรือ

นักศึกษาอาจจะต้องวางมือจากการใช้งานสื่ออื่นๆ ชั่วคราวและสละเวลามาทำรายการบันทึกคำศัพท์ และนำมาทบทวนในภายหลัง จึงนับว่าเป็นขั้นตอนที่จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนมีความตั้งใจที่จะเรียนรู้ คำศัพท์อย่างแท้จริง

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาการปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้คำศัพท์ในการใช้สื่อสังคมแต่ละชนิด เปรียบเทียบกันแล้วทำให้พบข้อสังเกตที่สำคัญ คือ YouTube เป็นสื่อสังคมที่นักศึกษาใช้มากที่สุด เป็นสื่อสังคมที่นักศึกษาได้เรียนรู้คำศัพท์มากที่สุด และเป็นสื่อสังคมที่นักศึกษาใช้พร้อมกับการดำเนินการ ตามกระบวนการการเรียนรู้คำศัพท์มากที่สุด ซึ่งผู้วิจัยมองว่า สาเหตุหลักเป็นดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ในข้ออภิปรายที่ 1-2 คือ YouTube มีเนื้อหากว้างและมีระบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้คำศัพท์

5. การปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้คำศัพท์ในการใช้สื่อสังคมมีความสัมพันธ์ไปในทิศทาง เดียวกันกับปริมาณคำศัพท์ที่นักศึกษาได้เรียนรู้ กล่าวคือ นักศึกษาที่ปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้ คำศัพท์ในการใช้สื่อสังคมมากก็จะได้เรียนรู้ปริมาณคำศัพท์มาก ทั้งนี้ เนื่องจากการศึกษา ความสัมพันธ์ของการปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้คำศัพท์ในการใช้สื่อสังคมกับปริมาณคำศัพท์ ที่นักศึกษาได้เรียนรู้ยังมีอยู่จำกัด ผู้วิจัยจึงเทียบเคียงกับผลการศึกษาหัวข้อใกล้เคียง คือ การศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้กลวิธีในการเรียนรู้คำศัพท์และปริมาณคำศัพท์ของนักศึกษา โดย Nirattisai (2014) ซึ่งกล่าวได้ว่า ผลการศึกษาใกล้เคียงกัน คือ พบว่าการใช้กลวิธีในการเรียนรู้ คำศัพท์และปริมาณคำศัพท์มีความสัมพันธ์กัน ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การเรียนรู้โดยมีกลวิธี ย่อมต้องส่งผลดีต่อผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเป็นกลวิธีหรือขั้นตอนในกระบวนการเรียนรู้ ที่ผ่านการศึกษามาแล้วนั้นย่อมเป็นสิ่งที่คาดหวังผลได้เมื่อนำไปปฏิบัติจริง ผนวกกับผู้เรียนที่จะใช้ กลวิธีหรือปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ ย่อมต้องเป็นผู้เรียนที่รู้ตนและมีความตั้งใจจะปฏิบัติตามอยู่แล้ว ผลของความตั้งใจในการปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้คำศัพท์จึงออกมาในรูปของปริมาณคำศัพท์ ที่เพิ่มขึ้นของนักศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ที่ปรากฏว่า ความถี่ในการใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวันมี ความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับปริมาณคำศัพท์ที่นักศึกษาได้เรียนรู้ และปริมาณคำศัพท์ที่ นักศึกษาเรียนรู้จากการใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวันในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ ว่าควรให้การสนับสนุนให้นักศึกษาใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวันโดยอาจแนะนำ ช่องใน YouTube เพจของ Facebook หรือบัญชี Instagram ที่น่าสนใจและมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้คำศัพท์ ภาษาอังกฤษให้กับนักศึกษา โดยสื่อเหล่านี้ไม่จำเป็นต้องมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนภาษาอังกฤษ โดยตรงเท่านั้น อาจเป็นสื่อที่นำเสนอเรื่องในความสนใจทั่วไปแต่มีการสอดแทรกคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ไว้และควรเป็นสื่อที่มีรูปแบบการนำเสนอที่สนุกสนานและไม่เป็นทางการมากนักเพื่อให้นักศึกษาเกิด ความสนใจติดตามได้ ทั้งนี้ ผู้วิจัยยังมีความเห็นว่าควรแนะแนวทางการปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้ คำศัพท์ให้นักศึกษาปฏิบัติให้ครบทุกขั้นตอนเนื่องจากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การปฏิบัติตาม กระบวนการเรียนรู้คำศัพท์ในการใช้สื่อสังคมมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับปริมาณคำศัพท์

ที่นักศึกษาได้เรียนรู้ แต่นักศึกษายังปฏิบัติตามกระบวนการในชั้นสูงน้อยกว่าขั้นต้น โดยอาจส่งเสริมด้วยการเชื่อมโยงให้เป็นกิจกรรมในรายวิชา เช่น ให้นักศึกษานำคำศัพท์ที่ได้เรียนรู้จากการใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวันมาบอกต่อแก่เพื่อน ๆ ในชั้นเรียน โดยไม่ปิดกั้นหัวข้อที่นักศึกษาสนใจและลดความเป็นทางการในการนำเสนอ เช่น อาจให้นักศึกษาโพสต์รายการคำศัพท์ที่ได้เรียนรู้และแหล่งที่มาในสื่อสังคมที่ผู้สอนและนักศึกษาในหมู่เรียนใช้ติดต่อสื่อสารกัน เพื่อให้นักศึกษาค้นคว้ากับการทำรายการคำศัพท์และได้โอกาสในบทวนคำศัพท์ที่ได้เรียนรู้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์จากนักศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกว่ามีข้อจำกัดใดทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้คำศัพท์ได้ครบทุกขั้นตอน หรือหากเป็นการวิจัยเชิงปริมาณอาจใช้สถิติขั้นสูง เช่น การวิเคราะห์ความถดถอยเพื่อทำความเข้าใจผลของการใช้สื่อสังคมประเภทต่าง ๆ ต่อการเรียนรู้คำศัพท์

เอกสารอ้างอิง

- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2560). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย**. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มัลลิกา บุณนา. (2539). **สถิติเพื่อการตัดสินใจ**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Abbas, A., Gulzar, R. & Hussain, Z. (2019). The impact of social media (Facebook and YouTube) on vocabulary acquisition of ESL learners. **Journal of Communication and Cultural Trends**. 1(1): 27-44.
- AbuSa'aleek, A. (2015). Students' perceptions of English language learning in the Facebook context. **Teaching English with Technology**. 15(4): 60-75.
- Arif, T. (2019). The use of social media for English language learning: An exploratory study of EFL university students. **Journal of English Language Literature and Teaching**. 3(2): 224-233.
- Arndt, H. & Woore, R. (2018). Vocabulary learning from watching YouTube videos and reading blog posts. **Language Learning & Technology**. 22(3): 124-142.
- Cater, R. (2001). Vocabulary. In R. Cater & D. Nunan (Eds.), **The Cambridge Guide to Teaching English to Speakers of Other Languages**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Decarrico, J. (2001). Vocabulary learning and teaching. In M. Celce-Murcia (Ed.), **Teaching English as a Second or Foreign Language**. Heinle & Heinle Thomson Learning: Boston.

- Farahani, D. & Fakhr, M. (2020). The relationship between Iranian language learners' vocabulary knowledge and their out-of-class exposure to English reading, listening, and audiovisual materials. **Journal of Foreign Language Research**. 10(3): 484-497.
- Fernandez, B. & Schmitt, N. (2015). How much collocation knowledge do L2 learners have?: The effects of frequency and amount of exposure. **International Journal of Applied Linguistics**. 166(1): 94-126.
- Jahromi, D. (2020). A quantitative study of the perceived impact of social media networks on Bahraini users' English language learning. **Teaching English with Technology**. 20(4): 23-40.
- Kasuma, S. (2017). Using Facebook for English language learning: The differences among gender and ethnicity. **Journal of Nusantara Zainal Abidin**. 2(1): 177-193.
- Kemp, S. (2021). **Digital 2021: Thailand**. [Online], Available: <https://datareportal.com/reports/digital-2021-thailand>. (2021, 28 April).
- Krejcie, R. & Morgan, D. (1970). Determining sample size for research activities. **Educational and psychological measurement**. 30: 607-610.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. In **Archives of Psychology**. (1-55). New York: The Science Press.
- Ma, Q. (2017). Technologies for teaching and learning L2 vocabulary. In C. A. Chapelle & S. Sauro (Eds.), **The handbook of technology and second language teaching and learning**. Hoboken: Wiley-Blackwell.
- Niitemaa, M. (2020). Informal acquisition of L2 English vocabulary: Exploring the relationship between online out-of-school exposure and words at different frequency levels. **Nordic Journal of Digital Literacy**. 15(2): 86-105.
- Nirattisai, S. (2014). **Vocabulary Size and Vocabulary Learning Strategies of Thai University Students**. Master of Arts Thesis in Teaching English as an International Languages, Prince of Songkla University.
- Peters, E. (2018). The effect of out-of-class exposure to English language media on learners' vocabulary knowledge. **International Journal of Applied Linguistics**. 169(1): 142-168.
- Sim, M. & Pop, A. (2014). The impact of social media on vocabulary learning case study-Facebook. **Annals of the University of Oradea, Economic Science Series**. 23(2): 120-130.
-

ความพร้อมของครูในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่

TEACHER READINESS IN THE NEW NORMAL LEARNING MANAGEMENT

กรรณิกา บุตรราช¹ และอาทิตย์ อินตะแก้ว²
Kannika Buttarach¹ and Arthit Intakaew²

Received : 11 September 2021

Revised : 8 March 2022

Accepted : 7 April 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความพร้อมของครูโรงเรียนมหาชัยคริสเตียนวิทยาในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ และเปรียบเทียบระดับความพร้อมของครูโรงเรียนมหาชัยคริสเตียนวิทยาในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ ศึกษาจาก ครูโรงเรียนมหาชัยคริสเตียนวิทยา จำนวน 44 คน ใช้วิธีการศึกษากับประชากรทั้งหมด เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบวัดความพร้อมของครูในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาค่าความเที่ยงของแบบวัดโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) การวิเคราะห์ t-test for independent sample และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า ครูโรงเรียนมหาชัยคริสเตียนวิทยาที่มีภูมิลำเนาแตกต่างกันมีระดับความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่อยู่ในระดับมาก และครูที่มีภูมิลำเนาแตกต่างกันมีระดับความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ความพร้อมของครู การจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ ไวรัสโคโรนา

¹โรงเรียนมหาชัยคริสเตียนวิทยา

Mahachai Christian Wittaya School

²คณะศิลปศาสตร์ สถาบันรัชต์ภาคย์

Faculty of Liberal Arts, Rajapark Institute

*ผู้พิมพ์ประสานงาน E-mail: kannikabut1@gmail.com

ABSTRACT

This research aimed to study levels of teacher readiness in the new normal learning management at Mahachai Christian Wittaya School, and compare levels of teacher readiness in the new normal learning management at Mahachai Christian Wittaya School. Population was 44 teachers in Mahachai Christian Wittaya School. They were all selected as samples in this study. The research instrument was Test of teacher readiness in the new normal learning management. Mean, standard deviation, reliability (Cronbach's alpha coefficient), t-test for independent sample and One- Way ANOVA.

The result revealed that All teachers with different background had a high level of the readiness in the new normal learning management and there were no mean differences of levels of the readiness in the new normal learning management between teachers with different background at .05 significant level.

Keywords: Teacher Readiness, New Normal Learning Management, COVID19

บทนำ

เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้สถานศึกษาและโรงเรียนต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอน โดยผลการวิจัยของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564) พบว่าจากการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่พบ ผลกระทบทางลบต่อการปฏิบัติงานของครู ได้แก่ (1) ครูมีภาระงานในการสอนและดูแลนักเรียนที่มากขึ้น (2) ครูมีความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน (3) ครูมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับภายใต้ความปกติวิถีใหม่และผลการเรียนของนักเรียนจะตกต่ำลง และ (4) ครูขาดขวัญกำลังใจในการจัดการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ นอกจากนี้ยังพบความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ ความต้องการในการพัฒนาครูให้สามารถใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ การถอดบทเรียนจากสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่เพื่อพัฒนาเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์วิกฤติ และความต้องการการนิเทศ การติดตามและการให้ความช่วยเหลือในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่

จากการศึกษาของ มนธิชา ทองหัตถา (2564) ที่ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศโรงเรียนปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าปัญหาด้านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ สัญญาณอินเทอร์เน็ตและโปรแกรมเป็นปัญหาใหญ่ที่ครูพบมากที่สุด เช่น อินเทอร์เน็ตที่ไม่เสถียรทำให้การสื่อสารระหว่างการเรียนการสอนไม่ต่อเนื่องและไม่ราบรื่น การไม่มีอินเทอร์เน็ตใช้งานของนักเรียน รวมถึงนักเรียนบางส่วนไม่มีคอมพิวเตอร์หรือแม้แต่โทรศัพท์มือถือใช้ในการเรียน นอกจากนี้ยังพบปัญหาในเรื่องการขาดความรับผิดชอบของนักเรียนในการทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย การลอกงานเพื่อนออนไลน์ และการไม่เข้าชั้นเรียนออนไลน์โดยไม่ทราบสาเหตุ เป็นต้น

สำหรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ของครูนั้นใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน (On-site) วิธีการจัดการเรียนรู้ผ่านระบบมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมหรือ DLTV (On-air) การจัดการเรียนรู้ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (Online) การจัดการเรียนรู้โดยผ่านระบบแอปพลิเคชัน (On-demand) และการเยี่ยมบ้านและการแจกเอกสารใบงานให้กับนักเรียนที่บ้าน (On hand) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) นอกจากนี้ทางโรงเรียนมีการรักษาระยะห่างและดำเนินการตามมาตรการป้องกันของสาธารณสุข การสลับวันเรียนหรือการลดจำนวนนักเรียนในแต่ละห้องโดยในวันที่นักเรียนไม่ได้มาเรียนใช้การจัดการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ การปรับแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ การเตรียมอาคารสถานที่ และอุปกรณ์ต่าง ๆ การจัดกิจกรรมและการลดกิจกรรมเพื่อหลีกเลี่ยงการสัมผัสทางร่างกาย รวมถึงการปรับกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์และสื่อออนไลน์ต่าง ๆ นอกจากนี้สถานศึกษาควรให้การสนับสนุนในด้านของสื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่จำเป็นในการจัดการเรียนรู้สำหรับครูและนักเรียนที่ขาดแคลนอุปกรณ์ดังกล่าว นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ยังส่งผลกระทบต่อผู้ปกครอง ได้แก่ (1) ผู้ปกครองมีภาระในการช่วยเหลือการเรียนรู้ของบุตรหลานเพิ่มขึ้น (2) ผู้ปกครองต้องเสียค่าใช้จ่ายเพื่อสร้างความพร้อมในการเรียนให้กับบุตรหลานและค่าใช้จ่ายเพื่อป้องกันการติดโรคให้กับบุตรหลานเพิ่มขึ้น (3) ผู้ปกครองต้องหาความรู้เพิ่มเติมในบทเรียนและการใช้เทคโนโลยีเพื่อให้สามารถช่วยเหลือส่งเสริมการเรียนรู้ของบุตรหลาน (4) ผู้ปกครองมีภาวะตึงเครียดที่ต้องดูแลบุตรหลานและวิตกกังวลเกี่ยวกับการเรียนของบุตรหลาน และ (5) ผู้ปกครองรู้สึกวุ่นวายเสียเวลาและเสียโอกาสในการประกอบอาชีพ ดังนั้นครูจึงมีบทบาทสำคัญในการสื่อสารและสร้างชุมชนแห่งความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อให้การจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ที่บ้านมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

ปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนของครูส่งผลให้ครูต้องรู้จักการเตรียมความพร้อมและรู้จักการพัฒนาตนเองโดย อรรถพร จินะวัฒน์ (2559) กล่าวว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพครู ได้แก่ (1) วัฒนธรรมการสนับสนุน ได้แก่ การเสริมสร้างวัฒนธรรมความร่วมมือร่วมใจในสถานศึกษาของบุคลากรทุกคนทุกฝ่าย (2) บริบท คือ การสร้างและส่งเสริมให้เกิดบริบทของการพัฒนาวิชาชีพครู (3) ระดับการพัฒนาของสถานศึกษา สถานศึกษาต้องมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลาและมีกลยุทธ์ในการพัฒนาครู (4) เวลา การให้เวลาครูในการพัฒนาทางด้านวิชาชีพของตนเอง (5) การใช้เทคโนโลยีในการสอน ในปัจจุบันการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนนับเป็นความท้าทายอย่างมากของการพัฒนาวิชาชีพของครูโดยเฉพาะในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ และ (6) งบประมาณ โดยปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาทางด้านวิชาชีพของครู

การศึกษาในเรื่องของความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ภายใต้สถานการณ์ระบาดไวรัส Covid-19 พบในการศึกษาของ วิทัศน์ ผักเจริญผล และคณะ (2563) ที่ทำการกับครูจำนวน 700 คน พบว่า ครูบางส่วนไม่พร้อมในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์และคาดว่าอาจมีนักเรียนจำนวนมากที่ไม่สามารถเข้าถึงระบบการเรียนการสอนออนไลน์ได้ ทั้งนี้ครูมีความต้องการการช่วยเหลือจากโรงเรียนและหน่วยงานภาครัฐบาลในการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์รวมถึงการจัดหาอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและอุปกรณ์สื่อสาร

สำหรับนักเรียน จากผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าครูในสถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่พร้อมในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ทั้งในเรื่องของความรู้และทักษะในการจัดการเรียนการสอน ทักษะและความรู้ทางด้านเทคโนโลยีต่างๆ โดยจากการนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องทางด้านการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ทำให้เห็นว่าการประเมินความพร้อมและการปฏิบัติงานของครูในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ถือเป็นสิ่งจำเป็น อีกทั้งยังไม่พบงานวิจัยที่ทำการพัฒนาแบบวัดความพร้อมของครูในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความพร้อมของครูในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่พร้อมศึกษาและเปรียบเทียบระดับความพร้อมของครูโรงเรียนมหาชัยคริสเตียนวิทยาตามภูมิภาคที่แตกต่างกันในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ซึ่งเป็นไปตามนโยบายด้านความพร้อมและการปฏิบัติงานของครูในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ (โรงเรียนมหาชัยคริสเตียนวิทยา, 2564) ทั้งนี้หากพบว่าครูยังขาดความพร้อมในด้านใดย่อมเป็นข้อมูลที่ดีในการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในสิ่งที่ขาดและสามารถใช้แบบวัดดังกล่าวในการประเมินความพร้อมของครูในการจัดการเรียนการสอนภายใต้ความปกติวิถีใหม่ได้ตลอดเวลา นอกจากนี้ตัวบ่งชี้หรือองค์ประกอบที่ได้สามารถนำไปพัฒนาเป็นตัวบ่งชี้ในการประเมินทักษะการปฏิบัติงานของครูในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ได้อีกด้วย โดยมีรายละเอียดของวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาระดับความพร้อมของครูโรงเรียนมหาชัยคริสเตียนวิทยาในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่
2. เปรียบเทียบระดับความพร้อมของครูโรงเรียนมหาชัยคริสเตียนวิทยาในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลในครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนมหาชัยคริสเตียนวิทยา จำนวน 50 คน ใช้วิธีการศึกษากับผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด ทั้ง 50 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบวัดความพร้อมต่อการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่สำหรับครู โดยพัฒนาขึ้นจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ โดยแบบวัดที่พัฒนาขึ้นแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ ข้อคำถามมีลักษณะเป็นการวัดการกระทำหรือพฤติกรรมและความคิดเห็นในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ใน 6 มิติที่ได้จากการสังเคราะห์ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของผู้วิจัย ซึ่งประกอบด้วย

- มิติที่ 1 ความรู้และความเชื่อของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่
มิติที่ 2 การรับรู้ของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่
มิติที่ 3 เศรษฐฐานะของครู
มิติที่ 4 ทักษะการจัดการในชั้นเรียนของครู
มิติที่ 5 ทักษะการจัดการเรียนการสอนนอกห้องเรียนของครู
มิติที่ 6 ทักษะในการสื่อสารของครูกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

โดยแต่ละข้อคำถามมีการกำหนดระดับคะแนนจากมากไปหาน้อย 5 ระดับ (Rating Scale) ตามระดับการกระทำหรือพฤติกรรมและความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ในข้อนั้น ๆ โดยน้ำหนักคะแนนมีดังนี้

- 5 ฉันมีการกระทำหรือเห็นด้วยในข้อนั้น ร้อยละ 80 - 100
4 ฉันมีการกระทำหรือเห็นด้วยในข้อนั้น ร้อยละ 60 - 79
3 ฉันมีการกระทำหรือเห็นด้วยในข้อนั้น ร้อยละ 40 - 59
2 ฉันมีการกระทำหรือเห็นด้วยในข้อนั้น ร้อยละ 20 - 39
1 ฉันมีการกระทำหรือเห็นด้วยในข้อนั้น ร้อยละ 0 - 19

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ขั้นที่ 1 ศึกษาทบทวนแนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ทั้งในบริบทศึกษาและบริบทอื่น ๆ นำมากำหนดแนวคิดในการวิจัยและโครงสร้างของเนื้อหาที่ต้องการวัดความพร้อมของครูในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่

ขั้นที่ 2 นำสารสนเทศที่ได้จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ และตัวแปร หรือสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่โดยนำข้อมูลสารสนเทศทั้งหมดมาสร้างข้อคำถามตามประเด็นและจำนวนข้อที่ต้องการวัดใน 6 มิติที่ได้จากการสังเคราะห์ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของผู้วิจัย

ตารางที่ 1 โครงสร้างของแบบวัดความพร้อมของครูในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่

ตอนที่	เนื้อหาที่วัด	จำนวนข้อ	ข้อที่
1	ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม	5	1-5
2	ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนภายใต้ความปกติวิถีใหม่	38	1-38
	มิติที่ 1 ความรู้และความเชื่อของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่	6	1-6
	มิติที่ 2 การรับรู้ของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่	5	7-11
	มิติที่ 3 เศรษฐฐานะของครู	5	12-16
	มิติที่ 4 ทักษะการจัดการในชั้นเรียนของครู	8	17-24
	มิติที่ 5 ทักษะการจัดการเรียนการสอนนอกห้องเรียนของครู	7	25-31
	มิติที่ 6 ทักษะในการสื่อสารของครูกับผู้ที่เกี่ยวข้อง	7	32-38

ขั้นที่ 3 ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ใช้วิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้จัดการโรงเรียนมหาชัยคริสเตียนวิทยา 1 ท่าน ผู้อำนวยการโรงเรียนมหาชัยคริสเตียนวิทยา 1 ท่าน และศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร 1 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามในแบบวัดที่วัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์หรือนิยามเชิงปฏิบัติการและตรวจสอบการใช้ภาษาและสำนวนถูกต้อง ไม่คลุมเครือ ชัดเจน และมีความกระชับ ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พบว่าข้อคำถามตอนที่ 1 ในแบบวัดมีความตรงเชิงเนื้อหาครอบคลุมสาระสำคัญในประเด็นที่ต้องการวัด และข้อคำถามในตอนที่ 2 ของแบบวัด มีค่าเฉลี่ย IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปผ่านเกณฑ์จำนวน 36 ข้อ (มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 0.67-1.00) และได้มีการปรับแก้ไขข้อคำถามอีก 2 ข้อที่ไม่ผ่านเกณฑ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ได้ข้อคำถามจำนวน 38 ข้อ ใน 6 มิติของการวัดความพร้อมของครูในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่

ขั้นที่ 4 ทดลองใช้แบบวัด (Try out) ทำการทดลองใช้แบบวัดกับครูในโรงเรียนมหาชัยคริสเตียนวิทยาที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จำนวน 30 คน สามารถหาคุณภาพของเครื่องมือที่เป็นแบบวัดได้โดยนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) มีค่าพิสัยความเที่ยงของแบบวัดทั้งฉบับเท่ากับ 0.85 แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าความเที่ยงของแบบวัดจำแนกตามคุณลักษณะที่มุ่งวัด

ตอนที่	เนื้อหาที่วัด	จำนวนข้อ	ความเที่ยง
1	ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม	5	.864
2	ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนภายใต้ความปกติวิถีใหม่	38	.881
	มิติที่ 1 ความรู้และความเชื่อของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่	6	.589
	มิติที่ 2 การรับรู้ของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่	5	.670
	มิติที่ 3 เศรษฐฐานะของครู	5	.780
	มิติที่ 4 ทักษะการจัดการในชั้นเรียนของครู	8	.736
	มิติที่ 5 ทักษะการจัดการเรียนการสอนนอกห้องเรียนของครู	7	.778
	มิติที่ 6 ทักษะในการสื่อสารของครูกับผู้ที่เกี่ยวข้อง	7	.840
	รวมค่าความเที่ยงทั้งฉบับ	38	.847

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการแจกแบบวัดทั้งในรูปแบบของเอกสารและออนไลน์ให้กับครูโรงเรียนมหาชัยคริสเตียน จำนวน 50 คน ในวันที่ 3 ตุลาคม 2563 เพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องความพร้อมการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติใหม่ของโรงเรียนมหาชัยคริสเตียนวิทยา โดยในขั้นตอน

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ส่งหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลไปยังกลุ่มตัวอย่างและประสานงานกับหัวหน้าวิชาการเพื่อส่งแบบวัดไปยังแผนกต่าง ๆ รวมทั้งการการแจ้งประชาสัมพันธ์ผ่านกลุ่มไลน์และเฟสบุ๊คของโรงเรียนมหาชัยคริสเตียนวิทยา มีการติดตามการตอบแบบสอบถามครั้งที่ 1 ในวันที่ 10 ตุลาคม 2563 และการติดตามครั้งที่ 2 ในวันที่ 14 พฤศจิกายน 2563 โดยได้อัตราการตอบแบบวัดกลับมา จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 88

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบวัดแต่ละข้อโดยใช้สูตร IOC หาค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
2. การวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)
3. การใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการระบุระดับความพร้อมของครูในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่
4. การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพร้อมของครูในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ที่มีตัวแปรภูมิหลัง 2 ค่า ได้แก่ ตัวแปรด้านเพศของครู โดยการใช้สถิติ t-test for Independent Sample
5. การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพร้อมของครูในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ที่มีตัวแปรภูมิหลังที่มากกว่า 2 ค่า ได้แก่ ตัวแปรด้านอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานและตำแหน่งงานที่ปฏิบัติของครู โดยการใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัย

1. ระดับความพร้อมของครูโรงเรียนมหาชัยคริสเตียนวิทยาในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่
ข้อมูลทั่วไปของครู พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 90.9) มีช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปี (ร้อยละ 29.5) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 86.4) มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี (40.9) และส่วนใหญ่เป็นครูระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 1-3 (ร้อยละ 34.1)
ด้านความพร้อมของครูในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่จำแนกตามภูมิหลังที่แตกต่าง ได้แก่ ช่วงอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่งงาน พบว่าได้แบบสอบถามคืนกลับมาจำนวน 44 ชุด คิดเป็นร้อยละ 88 แสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ข้อมูลทั่วไปและระดับความพร้อมของครูในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่

ครู		จำนวน	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ ความ พร้อม
เพศ	ชาย	4	9.1	3.88	0.36	มาก
	หญิง	40	90.9	3.70	0.39	มาก
ช่วงอายุ	20-30 ปี	12	27.3	3.77	0.31	มาก
	31-40 ปี	13	29.5	3.83	0.44	มาก
	41-50 ปี	8	18.2	3.53	0.34	มาก
	51 ปีขึ้นไป	11	25	3.65	0.42	มาก
ระดับ การศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	4	9.1	3.49	0.31	มาก
	ปริญญาตรี	38	86.4	3.75	0.40	มาก
	ปริญญาโท	2	4.5	3.53	0.26	มาก
	น้อยกว่า 5 ปี	18	40.9	3.76	0.38	มาก
ประสบการณ์ การทำงาน	5-10 ปี	10	22.7	3.86	0.31	มาก
	11-15 ปี	2	4.5	3.14	0.02	มาก
	16 – 20 ปี	4	9.1	3.60	0.46	มาก
	มากกว่า 20 ปี	10	22.7	3.63	0.41	มาก
ตำแหน่ง	ครูอนุบาล	12	27.3	3.63	0.45	มาก
	ครูประถมศึกษา 1-3	15	34.1	3.73	0.34	มาก
	ครูประถมศึกษา 4-6	12	27.3	3.88	0.38	มาก
	พี่เลี้ยง	5	11.4	3.47	0.27	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ครูโรงเรียนมหาชัยคริสเตียนวิทยา ทั้ง 44 คน เมื่อพิจารณาถึงระดับความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่โดยจำแนกตาม เพศ ช่วงอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานและตำแหน่ง พบว่าครูทุกคนในทุกภูมิหลังมีระดับความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยของระดับความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่อยู่ระหว่าง 3.14 - 3.88)

2. ผลการเปรียบเทียบระดับความพร้อมของครูโรงเรียนมหาชัยคริสเตียนวิทยาในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่

ผลจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความพร้อมของครูโรงเรียนมหาชัยคริสเตียนวิทยาในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ด้วยสถิติทดสอบ Independent Samples t-test และการวิเคราะห์การแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) แสดงในตารางที่ 4 และตารางที่ 5

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบระดับความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ของครูเมื่อจำแนกตามเพศ

t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
					Lower	Upper
.907	42	.370	.18487	.20390	-.22662	.59636

จากตารางที่ 4 เมื่อทำการทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ของครูจำแนกตามเพศ ด้วยสถิติทดสอบ Independent Samples t-test จากการทดสอบสมมติฐานโดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า ครูเพศชายและครูเพศหญิงมีระดับความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ ครูเพศชายมีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$) ในขณะที่ครูเพศหญิงมีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ($\bar{X} = 3.70$)

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ของครูเมื่อจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานของครู

ครู		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
อายุ	Between Groups	.526	3	.175	1.178	.330
	Within Groups	5.948	40	.149		
	รวม	6.474	43			
ระดับการศึกษา	Between Groups	.319	2	.159	1.062	.355
	Within Groups	6.155	41	.150		
	Total	6.474	43			
ประสบการณ์ในการทำงาน	Between Groups	1.038	4	.259	1.861	.137
	Within Groups	5.436	39	.139		
	Total	6.474	43			
ตำแหน่งงานที่ปฏิบัติ	Between Groups	.701	3	.234	1.618	.200
	Within Groups	5.773	40	.144		
	Total	6.474	43			

จากตารางที่ 5 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับอายุของครูด้วยการวิเคราะห์การแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) พบว่า ครูในทุกช่วงอายุมีระดับความพร้อมไม่แตกต่าง

กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 กล่าวคือ ครูทุกช่วงอายุมีระดับความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ในระดับมาก

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการศึกษาของครูด้วยการวิเคราะห์การแปรปรวนทางเดียว พบว่า ครูในทุกระดับการศึกษามีระดับความพร้อมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 กล่าวคือ ครูที่จบทุกระดับการศึกษามีระดับความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ในระดับมาก

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของประสบการณ์ในการทำงานของครูด้วยการวิเคราะห์การแปรปรวนทางเดียว พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในช่วงการทำงานมีระดับความพร้อมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 กล่าวคือ ครูทุกช่วงประสบการณ์ในการทำงานมีระดับความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ในระดับมาก

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของครูในตำแหน่งงานที่ปฏิบัติด้วยการวิเคราะห์การแปรปรวนทางเดียว พบว่า ครูที่มีตำแหน่งงานที่ปฏิบัติต่างกันมีระดับความพร้อมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 กล่าวคือ ครูทุกตำแหน่งในการทำงานมีระดับความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ในระดับมาก

โดยสรุป ผลการวิเคราะห์ทางสถิติโดยภาพรวมของครู พบว่า ครูมีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจากภูมิหลังที่แตกต่างกันของครู ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ครูมีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่อยู่ในระดับมาก และไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบตามภูมิหลัง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับความพร้อมของครูต่อการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ พบว่า ครูโรงเรียนมหาชัยคริสเตียนมีระดับความพร้อมต่อการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่อยู่ในระดับมาก ซึ่งระดับความพร้อมต่อการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ของครูดังกล่าวอาจเป็นเพราะความจำเป็นที่ต้องมีการปฏิบัติตามแนวทางการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในโรงเรียนและสถานศึกษาของ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข (2563) โดยให้ครูมีการเตรียมการในเรื่องของการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ (1) การตรวจสอบห้องสุขา โรงอาหาร ให้มีอ่างล้างมือให้มีเพียงพอ อยู่ในสภาพดีพร้อมใช้งาน รวมถึงสบู่ล้างมือที่เพียงพอ (2) การจัดเตรียมอุปกรณ์ล้างมือ (3) การกำหนดจุดตรวจคัดกรองอาการป่วยบริเวณทางเข้าสถานศึกษา อาคารเรียน หอพักพร้อมอุปกรณ์ เช่น เครื่องวัดอุณหภูมิแบบมือถือ (4) การจัดสถานที่เพื่อเว้นระยะห่างระหว่าง (5) การทำสัญลักษณ์เพื่อเว้นระยะห่างระหว่าง (6) การจัดตารางเหลื่อมเวลาพักรับประทานอาหารกลางวัน (7) การรักษาระยะห่างระหว่างเด็กในการนอนพักกลางวันอย่างน้อย 1 เมตร โดยไม่เอาศีรษะชนกันและแยกอุปกรณ์เครื่องใช้เป็นส่วนตัว ไม่ใช้ร่วมกัน กรณีหากมีเด็กป่วยให้หยุดอยู่กับบ้าน และ (8) การกำหนดให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบการป้องกันควบคุมโรคของสถานศึกษาเพื่อคอยติดต่อประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่เมื่อพบผู้ป่วยสงสัย ซึ่งแนวทางและข้อปฏิบัติ

ดังกล่าวส่งผลให้ทั้งผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองของโรงเรียนมหาชัยคริสเตียนมีระดับความพร้อมต่อการจัดการเรียนรู้อย่างได้ความปกติวิถีใหม่อยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบระดับความพร้อมของครูต่อการจัดการเรียนรู้อย่างได้ความปกติวิถีใหม่เมื่อจำแนกตามภูมิที่แตกต่างกันพบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ครูโรงเรียนมหาชัยคริสเตียนในทุกเพศ ช่วงอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่งงานที่ปฏิบัติของครูที่แตกต่างกันมีระดับความพร้อมต่อการจัดการเรียนรู้อย่างได้ความปกติวิถีใหม่อยู่ในระดับมากเช่นกัน ทั้งนี้เป็นเพราะครูโรงเรียนมหาชัยคริสเตียนวิทยาต่างต้องปฏิบัติตามแนวทางประกาศจากทางโรงเรียนมหาชัยคริสเตียนวิทยาที่เกี่ยวข้องกับแนวทางปฏิบัติและการเตรียมความพร้อมของครูในการจัดการเรียนรู้อย่างได้ความปกติวิถีใหม่ (โรงเรียนมหาชัยคริสเตียนวิทยา, 2564) ดังนั้น จึงอาจเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้สำหรับครูในการปรับเปลี่ยนแนวทางปฏิบัติและการเตรียมความพร้อมของครูต่อการจัดการเรียนสอนในรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปดังกล่าว ทั้งนี้แนวทางปฏิบัติและการเตรียมความพร้อมของครูโรงเรียนมหาชัยคริสเตียนวิทยาในการจัดการเรียนรู้อย่างได้ความปกติวิถีใหม่ยังสอดคล้องและเป็นไปตามแนวทางการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในโรงเรียนและสถานศึกษาของกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข (2563) อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ผลการวิจัย พบว่าครูมีระดับความพร้อมต่อการจัดการเรียนรู้อย่างได้ความปกติวิถีใหม่อยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตามทางฝ่ายบริหารอาจต้องระวังและเฝ้ามองปรากฏการณ์หรือสิ่งที่จะอาจเกิดขึ้นเพิ่มเติมอันเนื่องมาจากผลกระทบของโรคระบาดหรือสถานการณ์ที่ไม่สามารถดำเนินการเรียนการสอน ณ ที่ตั้งได้ที่อาจส่งผลกระทบต่อระดับความพร้อมต่อการจัดการเรียนรู้อย่างได้ความปกติวิถีใหม่ของบุคลากรทั้งหมดเปลี่ยนไป

2. ผู้บริหารสามารถนำมิติในการวัดของแบบวัดหรือข้อคำถามมาใช้เป็นตัวชี้วัดความพร้อมในเชิงปฏิบัติการของบุคลากรในโรงเรียนเพื่อประเมินศักยภาพในการดำเนินงานที่แท้จริงภายในโรงเรียนได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเชิงทดลอง (Experimental Study) โดยอาจนำปัจจัยทางด้านเทคโนโลยีมากำหนดเป็นตัวแปรต้นในการศึกษาเชิงทดลองดังกล่าว เช่น การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ การใช้สื่อการเรียนการสอนออนไลน์ เพื่อศึกษาความพร้อมและประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้อย่างได้ความปกติวิถีใหม่

2. ควรมีการศึกษาเชิงระยะยาว (Longitudinal Study) เพื่อศึกษาแนวโน้มหรือพัฒนาการความพร้อมต่อการจัดการเรียนรู้อย่างได้ความปกติวิถีใหม่ของผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองในช่วงระยะที่แตกต่างกัน เช่น การศึกษาในระดับปีการศึกษาหรือ 2-3 ภาคการศึกษา เป็นต้น

3. ควรมีการศึกษาเชิงลึกเชิงคุณภาพ (Qualitative Study) เพื่อทำความเข้าใจเชิงลึกในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นหรือการศึกษารณีศึกษา (Case Study) ที่มีลักษณะเฉพาะต่อความพร้อม

ต่อการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่ เพื่อนำสารสนเทศที่ได้มากำหนดเป็นแนวทางแก้ไขหรือแนวทางปฏิบัติได้ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนการสนับสนุนการตีพิมพ์จากโรงเรียนมหาชัยคริสเตียนวิทยา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2563). **คู่มือการปฏิบัติมาตรการผ่อนปรนกิจการและกิจกรรมเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สำหรับประเภทกิจการและกิจกรรมกลุ่มที่ 1**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษรกราฟิกแอนด์ดีไซน์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). **กระทรวงศึกษาธิการ กำหนด 5 รูปแบบการเรียนการสอนรองรับการเปิดภาคเรียนให้เหมาะสมแต่ละภูมิภาคของประเทศ**. ออนไลน์: <https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/9/iid/19133>, สืบค้นเมื่อ 24 มิถุนายน 2564.
- มนธิชา ทองหัตถา. (2564). สภาพการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โรงเรียนปากพั่น จังหวัดนครศรีธรรมราช. **วารสารลະສະຣີมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี**. 5(1): 43-51.
- โรงเรียนมหาชัยคริสเตียนวิทยา. (2564). **ประกาศเรื่องแนวทางปฏิบัติและการเตรียมความพร้อมของครูในการจัดการเรียนรู้ภายใต้ความปกติวิถีใหม่**. ออนไลน์: <https://www.mcs.education/news>, สืบค้นเมื่อ 24 มิถุนายน 2564.
- วิทัศน์ ฝักเจริญผล, กนิษฐา เขาวัวพัฒนกุล, พินดา วราสุนันท์, กุลธิดา นกุลธรรม, กิตติสาร เหล่าเหมณี, สนิษฐ สุวรรณภักดี, และ สมิตร์ สุวรรณ. (2563). ความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ภายใต้สถานการณ์ระบาดไวรัส Covid-19. **วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์**. 4(1): 44-61.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). **รายงานการศึกษา รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19**. กรุงเทพฯ: กลุ่มพัฒนานโยบายด้านการเรียนรู้ สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- อรรณพ จินะวัฒน์. (2559). การพัฒนาตนของผู้ประกอบวิชาชีพครู. **Veridian E-Journal, Silpakorn University**. 9(2): 1379-1395.

พฤติกรรมการใช้บริการและความคิดเห็นต่อการใช้ผลิตภัณฑ์ควบ ของผู้ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี

CONSUMER BEHAVIOR AND OPINIONS TOWARD USING AUGMENTED PRODUCT BY CUSTOMERS AT MOBILE PHONE RETAIL SHOPS IN SUPHAN BURI PROVINCE

ประวิทย์ ภูพันธ์ตระกูล^{1*} และเฉลิมเกียรติ เฟื่องแก้ว¹
Prawit Phuphantrakul^{1*} and Chalermkiart Feongkeaw¹

Received : 14 July 2021

Revised : 30 March 2022

Accepted : 12 April 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการของผู้ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ 2) ศึกษาความคิดเห็นต่อการใช้ผลิตภัณฑ์ควบของผู้ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรศาสตร์กับพฤติกรรมการใช้บริการของผู้ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ 4) เปรียบเทียบลักษณะประชากรศาสตร์กับความคิดเห็นต่อการใช้ผลิตภัณฑ์ควบของผู้ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบสะดวก จากกลุ่มตัวอย่าง ผู้ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 400 คน ด้วยแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยค่าไคสแควร์ t-test และ One-way ANOVA

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วง 20 - 30 ปี สถานภาพโสด ระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี อาชีพพนักงาน/พนักงานบริษัทเอกชน และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 - 15,000 บาท ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ 1 ครั้งต่อเดือน ลักษณะการให้บริการส่วนใหญ่ติดกระจกกันรอยมากที่สุด มีค่าใช้จ่ายในการใช้บริการต่อครั้ง 100 - 500 บาท เลือกสถานที่ที่ใช้บริการส่วนใหญ่เป็นร้านตู้ในห้างสรรพสินค้า เหตุผลในการใช้บริการส่วนใหญ่เลือกราคาเหมาะสมกับการให้บริการ และบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการ คือ พนักงานบริการ 2) ความคิดเห็นต่อการใช้ผลิตภัณฑ์ควบของผู้ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี ในด้านภาพรวม พบว่า ด้านการบริการหลังการขาย มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการรับประกัน ด้านสิ่งสนับสนุนผลิตภัณฑ์ และ

¹บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

¹Graduate School, Kasem Bundit University

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: prawit.with@gmail.com

ด้านการจัดส่ง และการให้สินเชื่อทางการเงิน 3) ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรศาสตร์กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .001 4) การเปรียบเทียบลักษณะประชากรศาสตร์กับความคิดเห็นต่อการใช้ผลิตภัณฑ์ควบของผู้ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ลักษณะประชากรศาสตร์ ได้แก่ สถานภาพกับความคิดเห็นต่อการใช้ผลิตภัณฑ์ควบในด้านสิ่งสนับสนุนผลิตภัณฑ์ และด้านการบริการหลังการขายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบรายด้าน พบว่า ลักษณะประชากรศาสตร์ ได้แก่ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนกับความคิดเห็นต่อการใช้ผลิตภัณฑ์ควบของผู้ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01

คำสำคัญ: พฤติกรรมการใช้บริการ ผลิตภัณฑ์ควบ ร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่

ABSTRACT

The objectives of this research were; 1) to study the consumer behavior using mobile phone in retail shops, 2) to study the consumer opinions using mobile phone in retail shops, and 3) to study the relationship between consumer's demographical and consumer behavior using mobile phone in retail shops, 4) to compare the consumer's demographical and opinions toward using augmented product by customers at mobile phone retail shops in Suphan Buri province. The quantitative research and convenient sample selection method by 400 cases with a questionnaire was as a tool to collect data. The statistics used were percentage, mean and standard division (S.D.), the Chi-Square testing and t-test, F-test (ANOVA). The research findings were below; 1) the consumer mostly Female, Aged 20-30 years, Single Status, Education in Bachelor's degree, Career Employee, Monthly Income of 10,001 - 15,000 baht, One Time Usage, a Protective Glass Replacement Service, Timely Spend 100-500 baht, and Location selected in the department store as the standard price and the person influencing to the decision was a service staff. 2) the opinions of the consumers mostly showed that After Sales Service, Warrantee Service, Product Support, delivery service and financial credit. 3) consumer's demographical and consumer behavior using mobile phone in retail shops were correlate at a moderate level at the statistical level of .05 and .001 4) the comparison of the consumer's demographical on opinions resulted from status and opinions to product usage in order to product support and after-sales service were significantly different at the statistical level of .05. As in each aspect showed that the consumer's demographical; age, status, education level,

career, and monthly income, and the opinions of the consumers were significantly different at the statistical level of .05 and .01.

Keywords: Consumer Behavior, Augmented Product, Mobile Phone Retail Shops

บทนำ

ปัจจุบันโทรศัพท์เคลื่อนที่หรือโทรศัพท์มือถือเป็นเครื่องมือการสื่อสารที่สำคัญมากขึ้น เนื่องจากความสะดวกสบายของโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่ผู้ใช้งานสามารถพกติดตัวไปได้ทุกที่ทุกเวลา มีการออกแบบรูปทรงให้แตกต่างกันมากยิ่งขึ้น ทำให้ความต้องการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่มีมากขึ้น และถือเป็นสิ่งจำเป็นต่อชีวิตประจำวันในปัจจุบัน เพราะช่วยให้เกิดความสะดวกสบายและตอบสนองต่อการดำเนินชีวิตของผู้ใช้ รวมทั้งบริษัทผู้ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ได้มีการเสนอบริการเพิ่มเติม นอกเหนือจากการใช้งานโทรศัพท์เคลื่อนที่เพื่อสนทนาเพียงอย่างเดียว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การใช้งานโทรศัพท์เคลื่อนที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด (ปณัฐพงษ์ วิมลโสภณกิตติ และอัมพน ห่อนาค, 2558) ทั้งนี้ในทุกช่วงเวลาของหนึ่งวัน คนส่วนใหญ่พกโทรศัพท์เคลื่อนที่ตลอดเวลา เพราะสามารถช่วยอำนวยความสะดวกในหลาย ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นการค้นหาข้อมูล การเข้าถึงช่องทางออนไลน์ สามารถแก้ปัญหาหรือตอบสนองความต้องการที่รวดเร็วขึ้น ซึ่งพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ได้ส่งผลต่อธุรกิจจำหน่ายโทรศัพท์มือถือที่เติบโตอย่างต่อเนื่องในยุคปัจจุบัน (บริษัท สเต็ป อะคาเดมี่, 2560) เนื่องด้วยบริษัทผู้ผลิตโทรศัพท์เคลื่อนที่ได้มีการพัฒนาโทรศัพท์เคลื่อนที่ทั้งรูปทรง แอปพลิเคชัน ความละเอียดของกล้องถ่ายภาพ และการประมวลผล ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อของผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ ซึ่งพบว่าร้อยละ 80 ซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่ในร้านค้าทั่วไป และมีการใช้เวลาร้อยละ 90 บนสื่อในอุปกรณ์โทรศัพท์เคลื่อนที่ผ่านแอปพลิเคชัน (บล็อกดิต (Blockdit), 2562)

ธุรกิจจำหน่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่เกิดขึ้นมากมาย และยังคงจำหน่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงนับว่าธุรกิจนี้มีการแข่งขันสูง ซึ่งการส่งเสริมการตลาดของธุรกิจจำหน่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ซึ่งมีหลากหลายยี่ห้อที่ได้รับความนิยมและน่าเชื่อถือ เป็นแนวทางในการสร้างความพึงพอใจในการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค และสามารถวางแผนในการประกอบธุรกิจจัดจำหน่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ เพื่อให้เกิดข้อได้เปรียบในการแข่งขัน และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค (เจ็นหยู หยาง, 2558) ทั้งนี้คาดว่ามูลค่าการใช้จ่ายทางด้านผลิตภัณฑ์และบริการเทคโนโลยีในปี พ.ศ. 2563 สูงกว่า 752 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.4 จากปี พ.ศ. 2562 และจะเพิ่มขึ้นเป็น 72.6 พันล้านบาท ในปี พ.ศ. 2564 โดยซอฟต์แวร์องค์กรจะเป็นเทคโนโลยีที่มีอัตราการเติบโตเร็วที่สุด และบริการด้านการสื่อสารของโทรศัพท์พื้นฐานและโทรศัพท์เคลื่อนที่ทั้งเสียงและข้อมูลเป็นเทคโนโลยีที่จะมีการลงทุนมากที่สุดในประเทศไทย (เอ็มรีพอร์ต (M Report), 2563)

แม้ว่าธุรกิจจำหน่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ จะมีวัตถุประสงค์หลักในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์หลัก (Core Product) และผลิตภัณฑ์จริง (Actual Product) ซึ่งเป็นโทรศัพท์เคลื่อนที่และองค์ประกอบต่าง ๆ เกี่ยวกับโทรศัพท์เคลื่อนที่ นอกจากนี้ยังมีการให้บริการอื่น ๆ เพิ่มเติมสำหรับผู้ใช้บริการ ทั้งอุปกรณ์เพิ่มเติม การเปลี่ยนและซ่อม และบริการเสริมเกี่ยวกับโทรศัพท์เคลื่อนที่ ซึ่งถือเป็น

ผลิตภัณฑ์ควบ (Augmented Product) ในระดับของผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีความสำคัญต่อการเลือกใช้บริการ และการกลับมาใช้บริการซ้ำซึ่งสอดคล้องกับ พงศ์ศรีพันธ์ พลศรีเลิศ (2555) ได้กล่าวว่า ผลิตภัณฑ์เป็นสิ่งที่ยังคงควรจะต้องพิจารณาใคร่ครวญอย่างรอบคอบ เพื่อกำหนดกลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ คือ จะทำอะไรให้ผลิตภัณฑ์หรือบริการที่จะออกสู่ตลาด เป็นที่ถูกใจได้รับการตอบรับจากลูกค้ากลุ่มเป้าหมายเกิดการซื้อซ้ำและบอกต่อไปยังลูกค้ารายอื่น ๆ ต่อไป โดยที่ลูกค้าจะรู้สึกประทับใจในสินค้าหรือบริการก็ต่อเมื่อมีความรู้สึกว่าคุณค่าที่ได้รับจากสินค้าหรือบริการนั้นมากกว่าต้นทุนที่ลูกค้าจ่ายไป

โทรศัพท์เคลื่อนที่จะเข้ามาเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในชีวิตประจำวัน และอัตราการเติบโตของธุรกิจจำหน่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ รวมทั้งยอดขายโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ตโฟนที่เติบโตมากกว่าร้อยละ 10 ต่อปี แต่ทำให้ธุรกิจจำหน่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่กลับต้องประสบปัญหาภาวะ การแข่งขันที่รุนแรง อาทิ โปรโมชันของค่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ คู่แข่งในธุรกิจออนไลน์ และร้านค้าทั่วไปที่เพิ่มขึ้น โดยศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจธนาคารไทยพาณิชย์ ได้เปิดเผยผลสำรวจในอนาคตลูกค้าจะซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ตโฟน จากธุรกิจร้านจำหน่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่เหลือเพียงแค่ร้อยละ 15 และผลการสำรวจจากมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยจัดอันดับให้ธุรกิจร้านจำหน่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ติด 1 ใน 10 ธุรกิจดาวรุ่งประจำปี พ.ศ. 2561 (บริษัท มาร์เก็ตเธียร์ จำกัด, 2561) ท่ามกลางวิกฤตที่ธุรกิจจำหน่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ โดยเฉพาะธุรกิจร้านจำหน่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่ต้องแข่งขันกับร้านแบรนด์ช็อป (Brand Shop) ที่เพิ่มมากขึ้น และกลุ่มแบรนด์จีนที่เลือกขยายสาขาอย่างต่อเนื่องประกอบกับภาพลักษณ์ของธุรกิจร้านจำหน่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ ในด้านคุณภาพการให้บริการ ความน่าเชื่อถือในการจำหน่ายสินค้า สอดใส่ สับเปลี่ยนอะไหล่ การจำหน่ายเครื่องหัวโดยหลอกกว่าเป็นเครื่องศูนย์ และการหลอกจำหน่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่มีสองในสภาพที่ไม่ดีจากปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อความเชื่อมั่นของลูกค้าในการตัดสินใจซื้อหรือใช้บริการธุรกิจร้านจำหน่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่

รายงานการวิเคราะห์ วิจัยธุรกิจและอุตสาหกรรมในภาพรวม ซึ่งแต่ละภูมิภาคครั้งหลังปี พ.ศ. 2561 ภูมิภาคภาคกลาง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยคาดการณ์ว่าอุปกรณ์โทรคมนาคมโดยเฉพาะโทรศัพท์เคลื่อนที่มีแนวโน้มอุตสาหกรรมการผลิตเติบโตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากความต้องการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มีเพิ่มขึ้น ทั้งในด้านของประโยชน์การใช้งานที่หลากหลาย และความสามารถในการส่งต่อข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ตลอดจนเป็นฐานการพัฒนาอุตสาหกรรมอื่น อีกทั้งทำให้การดำรงชีวิตของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไปส่งผลให้อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ต้องปรับเปลี่ยนไปด้วย โดยมีแนวโน้มการเติบโตตามผลิตภัณฑ์หลักของอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตามการแข่งขันที่ค่อนข้างสูงยังคงเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อผู้ประกอบการ รวมถึงปัจจัยด้านต้นทุนวัตถุดิบที่มีราคาสูงขึ้น ค่าจ้างแรงงาน และจำนวนผู้ประกอบการรายใหม่ที่เข้าสู่ตลาดโดยเฉพาะการค้าขายออนไลน์ (ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจ ธุรกิจและเศรษฐกิจฐานราก ธนาคารออมสิน, 2561)

จากประเด็นปัญหาธุรกิจร้านจำหน่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ การเติบโตของธุรกิจจำหน่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ พฤติกรรมการใช้บริการร้านจำหน่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ และการให้บริการร้านจำหน่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ ตลอดจนแนวโน้มอุตสาหกรรมการผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เติบโต

เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงมีความสำคัญในการศึกษา พฤติกรรมการใช้บริการและความคิดเห็นต่อการใช้ผลิตภัณฑ์ควบของผู้ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อเป็นประโยชน์วางแผนดำเนินธุรกิจร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ และเป็นแนวทางในการสร้างความพึงพอใจต่อการตอบสนองความต้องการของพฤติกรรมการใช้บริการ เพื่อให้เกิดข้อได้เปรียบในการแข่งขันของร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่และการได้ส่วนแบ่งทางการตลาด ตลอดจนการดำรงอยู่ของร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการของผู้ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการใช้ผลิตภัณฑ์ควบของผู้ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรศาสตร์กับพฤติกรรมการใช้บริการของผู้ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี
4. เพื่อเปรียบเทียบลักษณะประชากรศาสตร์กับพฤติกรรมการใช้บริการ และความคิดเห็นต่อการใช้ผลิตภัณฑ์ควบของผู้ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ กำหนดตัวอย่างในกรณีไม่ทราบข้อมูลจำนวนประชากร โดยมีระดับความเชื่อมั่นที่ 95 และสามารถยอมรับความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างได้ .05 จากสูตรตัวอย่างของ Cochran (1953) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม จำนวน 385 ตัวอย่าง อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นจากการตอบแบบสอบถามไม่ครบถ้วนของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงได้ทำแบบสอบถามสำหรับกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้นทั้งหมดเป็นจำนวน 400 ตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling Method)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด (Closed-end Question) ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการใช้บริการ มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด (Closed-end Question) ประกอบด้วย จำนวนครั้งการให้บริการ ลักษณะการให้บริการ ค่าใช้จ่ายในการใช้บริการ สถานที่ที่เลือกใช้บริการ และเหตุผลการใช้บริการ และผู้ที่มีอิทธิพลต่อการใช้บริการ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับ ระดับความคิดเห็นต่อการใช้ผลิตภัณฑ์ควบของผู้ใช้บริการ ร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบด้วย บริการการจัดส่ง และการให้สินเชื่อทางการเงิน (Delivery and Credit) สิ่งสนับสนุนผลิตภัณฑ์ (Product Support) การรับประกัน (Warranty) และการบริการ หลังการขาย (After-Sales Service)

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ขั้นตอนในการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสารตำราต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาสร้างเป็นคำถามในด้านต่าง ๆ

2. นำแบบสอบถามไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความครอบคลุมของคำถามโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม IOC (Item Objective Congruence Index) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.67-1.00 และทำการปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

4. การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม หลังจากนำแบบสอบถามไปทดลองใช้และทำการคัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาให้คะแนนตามเกณฑ์ แล้วนำมาหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้สัมประสิทธิ์ของครอนบาค และแบบสอบถามฉบับนี้เมื่อทำการทดสอบแล้วมีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .96 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ (Cronbach, 1951; Nunnally, 1978)

5. ผู้วิจัยได้ยื่นขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ให้สามารถดำเนินการวิจัยได้ตามหลักทางวิชาการ และจริยธรรมเลขที่รับรองโครงการ T004/64X

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยให้มหาวิทยาลัยออกจดหมายขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการ ร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี ตลอดจนขอความร่วมมือจากผู้ให้บริการในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในช่วงเดือนพฤษภาคม ถึง มิถุนายน 2564 และผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการสุ่มแบบสะดวกและได้รับข้อมูลกลับคืนมาจำนวน 400 ชุด เมื่อมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และสามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic)

1.1 ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) วิเคราะห์ข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์ และข้อมูลพฤติกรรมการใช้บริการของผู้ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี

1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation: S.D.) วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นต่อการใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี

2. การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic)

2.1 สถิติการวิเคราะห์ไคสแควร์ (Chi - Square) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรศาสตร์กับพฤติกรรมการใช้บริการของผู้ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี

2.2 สถิติการวิเคราะห์ t-test เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างระหว่างข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์กับระดับผลิตภัณฑ์ของผู้ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม และ One-way ANOVA เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มขึ้นไป และ LSD (Least Significant Difference) เปรียบเทียบรายคู่ระหว่างข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์กับระดับผลิตภัณฑ์ของผู้ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการและความคิดเห็นต่อการใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี มีดังนี้

1. ผู้ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วง 20-30 ปี สถานภาพโสด มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่อาชีพพนักงาน/พนักงานบริษัทเอกชน และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-15,000 บาท ส่วนใหญ่ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ 1 ครั้งต่อเดือน ลักษณะการให้บริการส่วนใหญ่ติดกระจกักรอยมากที่สุด มีค่าใช้จ่ายในการใช้บริการต่อครั้ง 100-500 บาท เลือกสถานที่ที่ใช้บริการส่วนใหญ่เป็นร้านตู้ในห้างสรรพสินค้า เหตุผลในการใช้บริการส่วนใหญ่เลือกราคาเหมาะสมกับการให้บริการ และบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการ คือ พนักงานบริการ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นต่อการใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี ในด้านภาพรวม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านภาพรวม

ผลิตภัณฑ์ควบ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การจัดส่ง และการให้สินเชื่อทางการเงิน	4.08	0.698	มาก
2. สิ่งสนับสนุนผลิตภัณฑ์	4.18	0.709	มาก
3. การรับประกัน	4.19	0.710	มาก
4. การบริการหลังการขาย	4.22	0.664	มาก
รวม	4.16		มาก

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ความคิดเห็นต่อการใช้ผลิตภัณฑ์ควบของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านภาพรวม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า การบริการหลังการขาย มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.22$) รองลงมาคือ การรับประกัน ($\bar{X} = 4.19$) สิ่งสนับสนุนผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 4.18$) การจัดส่ง และการให้สินเชื่อทางการเงิน ($\bar{X} = 4.08$) ตามลำดับ

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรศาสตร์กับพฤติกรรมการใช้บริการ และความคิดเห็นต่อการใช้ผลิตภัณฑ์ควบของผู้ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี

ตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรศาสตร์กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี

ลักษณะประชากรศาสตร์						
พฤติกรรมการใช้บริการ	เพศ	อายุ	สถานภาพ	ระดับการศึกษา	อาชีพ	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน
1. จำนวนครั้งที่ใช้บริการ	0.564	0.262	0.000***	0.019*	0.101	0.001***
2. ลักษณะการใช้บริการ	0.530	0.822	0.524	0.646	0.048*	0.109
3. ค่าใช้จ่ายในการใช้บริการต่อครั้ง	0.054	0.053	0.344	0.351	0.792	0.000***
4. สถานที่ที่เลือกใช้บริการ	0.100	0.091	0.000***	0.000***	0.174	0.000***
5. เหตุผลในการใช้บริการ	0.474	0.418	0.230	0.237	0.630	0.483
6. บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการ	0.035*	0.001***	0.000***	0.000***	0.000***	0.001***

$p \leq 0.05^*$

$p \leq 0.001^{***}$

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ลักษณะประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ของผู้ตอบแบบสอบถามมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .001 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการ ด้านบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการ ด้านบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สถานภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการ ด้านจำนวนครั้งที่ใช้บริการ ด้านสถานที่ที่เลือกใช้บริการ และด้านบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการ ด้านจำนวนครั้งที่ใช้บริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านสถานที่ที่เลือกใช้บริการ และด้านบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

อาชีพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการ ด้านลักษณะการใช้บริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และด้านบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการ ด้านจำนวนครั้งที่ใช้บริการ ด้านค่าใช้จ่ายในการใช้บริการต่อครั้ง ด้านสถานที่ที่เลือกใช้บริการ และด้านบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

4. ผลการศึกษาการเปรียบเทียบลักษณะทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้ผลิตภัณฑ์ควบของผู้ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรีแตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบลักษณะประชากรศาสตร์กับความคิดเห็นต่อการใช้ผลิตภัณฑ์ควบของผู้ใช้บริการ ร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี

ผลิตภัณฑ์ควบ	ลักษณะประชากรศาสตร์					
	เพศ	อายุ	สถานภาพ	ระดับการศึกษา	อาชีพ	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน
1. การจัดส่ง และการให้สินเชื่อทางการเงิน	0.696	0.607	0.179	0.503	0.947	0.957
2. สิ่งสนับสนุนผลิตภัณฑ์	0.721	0.172	0.030*	0.623	0.181	0.788
3. การรับประกัน	0.305	0.184	0.129	0.431	0.113	0.748
4. การบริการหลังการขาย	0.075	0.128	0.023*	0.091	0.369	0.570
รวม	0.558	0.188	0.047*	0.630	0.364	0.837

$p \leq 0.05^*$

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ลักษณะประชากรศาสตร์ ได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้ผลิตภัณฑ์ควบของผู้ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ลักษณะประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้ผลิตภัณฑ์ควบของผู้ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้ผลิตภัณฑ์ควบของผู้ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี รายด้านสิ่งสนับสนุนผลิตภัณฑ์ และด้านการบริการหลังการขาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

พฤติกรรมการใช้บริการของผู้ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ส่วนใหญ่ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ 1 ครั้งต่อเดือน ลักษณะการใช้บริการส่วนใหญ่ติดกระจกกันรอยมากที่สุด มีค่าใช้จ่ายในการใช้บริการต่อครั้ง 100 - 500 บาท เลือกสถานที่ที่ใช้บริการส่วนใหญ่เป็นร้านตู้ในห้างสรรพสินค้า เหตุผลในการใช้บริการส่วนใหญ่เลือกราคาเหมาะสมกับการให้บริการ และบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการ คือ พนักงานบริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของยูดี เป๋ามงคล (2554) ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่เลือกซื้อสินค้าจากศูนย์การค้าทั่วไป ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Toszewski (2016) จากผลการศึกษาว่า พนักงานที่ทำหน้าที่บริการลูกค้าเปรียบเสมือนตัวแทนจากบริษัทในการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า เพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อลูกค้า และสร้างชื่อเสียงให้กับธุรกิจองค์กร

ข้อมูลความคิดเห็นต่อการใช้ผลิตภัณฑ์ควบของผู้ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี ในด้านภาพรวม เมื่อพิจารณาแต่ละด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยพบว่า ด้านการบริการหลังการขาย มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการรับประกัน ด้านสิ่งสนับสนุนผลิตภัณฑ์ และด้านการจัดส่ง การให้สินเชื่อทางการเงิน ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mwegerano (2016) ผลการศึกษาพบว่า จุดขายหรือจุดที่สร้างความแตกต่าง คือ การบริการหลังการขายที่ดีจะสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้าได้ว่า เมื่อซื้อสินค้าไปแล้ว หากเกิดปัญหาขึ้นหรือเสียหายในภายหลังก็จะได้รับการช่วยเหลือและดูแลเป็นอย่างดี สามารถส่งมอบการบริการหลังการขายที่ดีมีคุณภาพ

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรศาสตร์กับพฤติกรรมการใช้บริการ และความคิดเห็นต่อการใช้ผลิตภัณฑ์ควบของผู้ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .001 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมนสิณี พัฒนสุวรรณ พิศเวณี สุวรรณสิทธิ์ และศักรินทร์ วรวัฒน์ประปัญญา (2560) ผลการศึกษาพบว่า ความแตกต่างปัจจัยคุณภาพบริการจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล โดยภาพรวมแตกต่างกัน จำแนกตามพฤติกรรมประเภทของที่ใช้ จำนวนเงินในการใช้ ช่วงเวลาในการใช้โดยภาพรวมแตกต่างกัน โดยระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามที่ต่างกันมีพฤติกรรมการใช้บริการแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 และ .001 สามารถอธิบายได้ว่า ผู้ใช้บริการที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีผลต่อความรู้สึกนึกคิด การรับรู้ หรือระดับความคาดหวังในการเลือกสถานที่ใช้บริการโดยอาจคำนึงถึงความสะดวกสบาย เช่น ลานจอดรถ ห้องสุขา เป็นต้น นอกจากนี้ผู้ใช้บริการที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีผลต่อการคิดวิเคราะห์ถึงความคิดเห็นของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวณัฐฐา เสวกวิหารี (2560) ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะประชากรศาสตร์ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการที่แตกต่างกัน

ผลการศึกษาการเปรียบเทียบลักษณะประชากรศาสตร์กับความคิดเห็นต่อการใช้ผลิตภัณฑ์ควบของผู้ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ลักษณะประชากรศาสตร์ ได้แก่

สถานภาพกับความคิดเห็นต่อการใช้ผลิตภัณฑ์ควบของผู้ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี ในด้านสิ่งสนับสนุนผลิตภัณฑ์ และด้านการบริการหลังการขายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังที่ Parasuraman, Zeithaml, & Berry (1988) ได้กล่าวว่า คุณภาพการให้บริการหลังการขายในมิติการเอาใจใส่ลูกค้าเป็นรายบุคคลเกี่ยวข้องกับการที่พนักงานบริษัทดูแล และเอาใจใส่ให้การบริการลูกค้าอย่างตั้งใจ

อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบรายด้าน พบว่า ลักษณะประชากรศาสตร์ ได้แก่ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน กับความคิดเห็นต่อการใช้ผลิตภัณฑ์ควบของผู้ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี ในด้านรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ซึ่งสอดคล้องกับศิริรัตน์ บุญเกตุ (2556) ผู้บริโภคนั้นจะมีความแตกต่างกันตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ ทัศนคติ และความเชื่อ เป็นต้น มีผลความพึงพอใจของผู้บริโภคซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดจากประสบการณ์กระบวนการการเรียนรู้จากสถานการณ์ทำให้ผู้บริโภคบริโภคสินค้า และบริการอย่างหลากหลาย ซึ่งอายุของผู้ตอบแบบสอบถามที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้ผลิตภัณฑ์ควบของผู้ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถอธิบายได้ว่า อายุเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีความแตกต่างในเรื่องความคิดและประสบการณ์ที่ผ่านมา จนนำไปสู่ความคาดหวังในการได้รับการบริการที่ดี การดูแลเอาใจใส่ มีการให้บริการที่เหนือความคาดหวังจากผู้ให้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญญา จรัสพันธ์ (2557) ผลการศึกษาพบว่า ลูกค้าที่มีเพศ และอายุต่างกัน มีความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ข้อมูลปัจจัยประชากรศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วง 20 - 30 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่มีอาชีพพนักงาน/พนักงานบริษัทเอกชน และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 - 15,000 บาท ดังนั้น ผู้ให้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่อาจกำหนดรูปแบบการให้บริการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับกลุ่มลูกค้าเป้าหมายมากที่สุด เพื่อที่จะสร้างความพึงพอใจในการใช้บริการ ส่งผลให้กลับมาใช้บริการซ้ำ และนำไปสู่พฤติกรรมจงรักภักดีในการใช้บริการของลูกค้าต่อไป

2. ข้อมูลพฤติกรรมการใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่า ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่ติดกระจกก้นรอยมากที่สุด เหตุผลในการใช้บริการส่วนใหญ่เลือกราคาเหมาะสมกับการให้บริการ และบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการ คือ พนักงานบริการ ดังนั้น ผู้ให้บริการร้านตู้ โทรศัพท์เคลื่อนที่ อาจมีการพัฒนาพนักงานในการให้บริการ ทั้งในด้านบุคลิกภาพ ภายใน และภายนอก ตลอดจนการให้ข้อมูล และคำแนะนำแก่ลูกค้า เพื่อสร้างความประทับใจอย่างเกินความคาดหวัง เพราะการบริการถือเป็นเครื่องมือในการสร้างความแตกต่าง และความสามารถในการแข่งขันการบริการลูกค้าที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะธุรกิจร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ที่มีการแข่งขันสูง

3. ข้อมูลความคิดเห็นต่อการใช้ผลิตภัณฑ์ควบของผู้ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี

3.1 ด้านการบริการหลังการขาย คือ บริการตรวจสอบสินค้าเชื่อทางการเงินของลูกค้า มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ทั้งนี้ผู้ให้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ อาจจัดให้มีการตรวจสอบสินค้าเชื่อทางการเงินในการให้บริการแก่ลูกค้า โดยอาจประสานงานร่วมมือกับบริษัทที่ให้สินค้าเชื่อที่ลูกค้าสามารถตรวจสอบได้ด้วยตนเอง เพื่อความปลอดภัยในการรักษาข้อมูลของลูกค้าเอง

3.2 ด้านการรับประกัน คือ การจัดกิจกรรมตามวาระในช่วงเทศกาลต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการให้บริการ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ทั้งนี้ผู้ให้บริการหรือเจ้าของร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ อาจจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายและการบริการตามวาระในช่วงเทศกาลต่าง ๆ เช่น เทศกาลปีใหม่ เทศกาลสงกรานต์ เป็นต้น เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจและการมีส่วนร่วม ตลอดจนความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ให้บริการ และผู้ให้บริการ

3.3 ด้านสิ่งสนับสนุนผลิตภัณฑ์ คือ การอธิบายเงื่อนไขการรับประกันแก่ลูกค้ามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ทั้งนี้ผู้ให้บริการอาจมีการอธิบายเงื่อนไขการรับประกันแก่ลูกค้าที่ชัดเจนมากขึ้น เช่น ขอบเขตระยะเวลา ข้อกำหนดการรับประกัน และข้อมูลร้านตู้ ตลอดจนการติดตามการรับประกันแก่ลูกค้า

3.4 ด้านการจัดส่ง และการให้สินค้าเชื่อทางการเงิน คือ การบริการติดตั้งระบบการใช้งาน และแอปพลิเคชันเพิ่มเติมของโทรศัพท์เคลื่อนที่แก่ลูกค้า มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ทั้งนี้ผู้ให้บริการอาจมีการอธิบายวิธีการใช้งาน การติดตั้งระบบการใช้งาน และแอปพลิเคชันเพิ่มเติมแก่ลูกค้าเพิ่มเติม เพื่อเป็นการบริการเสริมที่สร้างความแตกต่างของคู่แข่ง ตลอดจนสร้างความประทับใจที่เกินความคาดหวังของลูกค้า

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อมูลปัจจัยประชากรศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วง 20 - 30 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่มีอาชีพพนักงาน/พนักงานบริษัทเอกชน และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 - 15,000 บาท ทั้งนี้อาจมีการศึกษาถึงความพึงพอใจคุณภาพการบริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่กับกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว เพื่อให้สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุง พัฒนา คุณภาพการให้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ต่อไป

2. ข้อมูลพฤติกรรมการใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่า บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการ คือ พนักงานบริการ ทั้งนี้อาจมีการศึกษาการพัฒนาศักยภาพการให้บริการของผู้ให้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ เพื่อเสนอแนะการพัฒนาศักยภาพการให้บริการของผู้ให้บริการ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุง พัฒนาผู้ให้บริการที่มีคุณภาพต่อไป

3. ข้อมูลการใช้ผลิตภัณฑ์ควบของผู้ใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ด้านการบริการหลังการขาย มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการรับประกัน ด้านสิ่งสนับสนุนผลิตภัณฑ์ และด้านการจัดส่ง และการให้สินค้าเชื่อทางการเงิน ทั้งนี้จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตลอดจนผลการวิจัย พบว่า ผู้ใช้บริการขาดความเชื่อมั่นในการใช้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ ทั้งนี้ อาจมีการศึกษา ความเชื่อมั่นของผู้ใช้บริการต่อการให้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่ ทั้งนี้เพื่อ ประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการให้บริการร้านตู้โทรศัพท์เคลื่อนที่เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นของ ผู้ใช้บริการ ตลอดจนการกลับมาใช้บริการซ้ำในครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เจ้หนู หยาง. (2558). การส่งเสริมการตลาดของธุรกิจจำหน่ายโทรศัพท์มือถือ.
การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด
มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.
- บริษัท มาร์เก็ตเธิร์ จำกัด. (2561). ร้านตู้มือถือ. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
<https://marketeeronline.co/archives/42107> (2564, 16 พฤษภาคม).
- บริษัท สเต็ป อะคาเดมี่. (2560). เพิ่มโอกาสสร้างยอดขาย ผ่านพฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟน.
[ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://stepstraining.co/strategy/smartphone-usage-habits> (2564, 16 พฤษภาคม).
- บล็อกดิต (Blockdit). (2562). ยุคใหม่การตลาดของไทย. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
<https://www.blockdit.com/posts/5d8d097cc772012b23893401>
(2564, 16 พฤษภาคม).
- ปณัฏฐพงษ์ วิมลโสภณกิตติ และอัมพน ห่อนาค. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อ
โทรศัพท์เคลื่อนที่ไอโฟนของประชาชน ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น. ในการประชุม
วิชาการทางธุรกิจและนวัตกรรมทางการจัดการระดับชาติและนานาชาติ ประจำปี 2558,
1203-1234.
- มนสิณี พัฒนสุวรรณ พิรเวธน์ สุวรรณสิทธิ์ และศักรระกักร วรรณนะปริญญา. (2560). ปัจจัยที่มี
อิทธิพลต่อการเข้าใช้บริการสถานีน้ำมันเอสโซ่ของประชากรในจังหวัดนนทบุรี.
วารสารวิทยาลัยบัณฑิตศึกษากิจการ. 10(1): 96-120.
- ยุวดี เป้ามงคล. (2554). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับ
พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าโทรศัพท์เคลื่อนที่ยี่ห้อไอโฟน ในเขตอำเภอเมือง
จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ
วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม.
- วณัฐฐา เสวกวิหารี. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการโรงพยาบาล
รามาริบัติ. การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริรัตน์ บุญยกเต. (2556). กระบวนการพฤติกรรมผู้บริโภค. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
<https://sites.google.com/site/sirattc/home/hnwy-thi-2> paccay-thi-
mixiththiphltx-krabwnkar-tadsin-ci-sux/neuxha-hnwy-thi-2
(2564, 16 พฤษภาคม).

- ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจ ธุรกิจและเศรษฐกิจฐานราก ธนาคารออมสิน. (2561). รายงานการวิเคราะห์/ วิจัยธุรกิจและอุตสาหกรรมในภาพรวมและแต่ละภูมิภาคครึ่งหลังปี 2561 และ แนวโน้ม. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: https://www.gsb.or.th/getattachment/7f964b2e-a4b3-4606-a295718b67ee3a89/IN_Overall_61_Trend_62_internet_detail.aspx (2564, 16 พฤษภาคม).
- พงศ์ศรันย์ พลศรีเลิศ. (2555). ตัดสินใจในมุมมองของลูกค้าต้องมาก่อนมุมมองด้านการเงิน. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <http://www.phongzahrn.wordpress.com> (2564, 16 พฤษภาคม).
- เพ็ญนภา จรัสพันธ์. (2557). ความพึงพอใจของลูกค้าต่อคุณภาพการให้บริการของศูนย์บริการลูกค้าจีเนท โมบายเซอร์วิส เซ็นเตอร์ จันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เอ็มรีพอร์ต (M Report). (2563). แนวโน้มการลงทุนไอทีทั่วโลกปี 2563. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://www.mreport.co.th/news/trend-and-innovation>. (2564, 16 พฤษภาคม).
- Cochran, W. G. (1953). **Sampling Techniques**. New York: John Wiley & Sons.
- Mwegerano, A. (2016). **Perceived After Sales Service Quality: Communication within the Service Chain**. [Online], Available: <https://cris.vtt.fi/en/publications/perceived-after-sales-service-quality-communicationwithin-the-se>. (2021, 16 May).
- Nunnally, J. C. (1978). **Psychometric Theory**. New York: McGraw-Hill.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1988). Servqual. **Journal of Retailing**. 64(1): 1240.
- Toszezwska, C. W. (2016). **Productivity of Service Delivery Process as a Factor Affecting the Level of Differentiation**. [Online], Available: https://www.researchgate.net/profile/Weronika_Toszezwska/publication/312300086_Productivity_of_service_delivery_process_as_a_factor_affecting_the_level_of_differentiation_Produktynosc_procesu_uslugowego_jako_czynnik_kszaltujacy_poziom_zroznicowania/links. (2021, 16 May).

การศึกษาความคาดหวังและความคิดเห็นของนักศึกษาปัจจุบัน ที่จะกลายเป็นศิษย์เก่าในอนาคตของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

A STUDY OF THE EXPECTATIONS AND OPINIONS OF CURRENT STUDENTS WHO WILL BECOME FUTURE ALUMNI OF STUDENTS VALAYALONGKORN UNDER THE ROYAL PATRONAGE

ชยกร สัตย์เชื้อ¹ อัญชัญ ยุติธรรม² และปรัชญพัชร วันอุทา³
Chayakorn Satsue¹ Anchana Yuttitham² Pachayapachara Wan-Uta³

Received : 29 June 2021

Revised : 5 March 2022

Accepted : 7 April 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคาดหวังและความคิดเห็นของนักศึกษาปัจจุบันที่จะกลายเป็นศิษย์เก่าในอนาคต 2) ศึกษาแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างศิษย์เก่ากับมหาวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัย คือ นักศึกษาปัจจุบันที่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรีเต็มเวลา จันทร์-ศุกร์ และ เต็มเวลา เสาร์-อาทิตย์ จำนวน 106 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า

1. ด้านที่นักศึกษามีความความคาดหวังต่อมหาวิทยาลัยมากที่สุด คือ 1) ด้านความน่าเชื่อถือของมหาวิทยาลัย ($\bar{X} = 4.1$, S.D. = 3.4) 2) ด้านการเป็นที่รู้จักของชุมชนและสังคม ($\bar{X} = 4.1$, S.D. = 16.4) 3) ด้านชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย/ความสามารถของบัณฑิต ($\bar{X} = 4.0$, S.D. = 17.2) 4) ด้านการจัดกิจกรรมของศิษย์เก่าที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ($\bar{X} = 3.9$, S.D. = 15.3) 5) ด้านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างศิษย์เก่า ($\bar{X} = 3.9$, S.D. = 15.1) 2) ข้อเสนอแนะในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างศิษย์เก่ากับมหาวิทยาลัย คือ (1) ควรให้มีการจัดงานเลี้ยงรุ่นเพื่อพบปะสังสรรค์ของศิษย์เก่าประจำปี (2) นักศึกษาควรมีส่วนร่วมในการพัฒนามหาวิทยาลัย (3) ควรเพิ่มช่องทางการแจ้งข่าวสาร สื่อประชาสัมพันธ์ที่น่าสนใจ

¹สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน สำนักวิชาศึกษาทั่วไปมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

²หลักสูตรสาขาวิชาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

³หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจการบินมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ จังหวัดปทุมธานี
ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: chayakorn@vru.ac.th

2. แนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างศิษย์เก่ากับมหาวิทยาลัย คือ (1) ใช้สื่อและเทคโนโลยีในการช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ระหว่างมหาวิทยาลัยกับศิษย์เก่า (2) ควรมีการจัดงานศิษย์เก่าสัมพันธ์ และเร่งพัฒนา/ปรับปรุงระบบฐานข้อมูลให้เป็นปัจจุบันมากที่สุด (3) ควรมีการจัดกิจกรรมระหว่างมหาวิทยาลัยและศิษย์เก่าที่สามารถเข้าถึงกลุ่มศิษย์เก่าทุกช่วงอายุและหลากหลายสาขาอาชีพ (4) ปลุกฝัง สร้างจิตสำนึกให้กับนักศึกษาปัจจุบัน ให้เกิดความรักและความภาคภูมิใจในสถาบัน และควรมีการศึกษาว่าปัจจัยใดที่ทำให้ศิษย์เก่ามีความผูกพันและความจงรักภักดีต่อสถาบัน เพื่อนำไปสู่การช่วยเหลือสถาบันในอนาคต

คำสำคัญ: ศิษย์เก่า ความคาดหวัง ศิษย์เก่าในอนาคต

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) study the expectations and opinions of current students who will become alumni in the future; 2) study guidelines to build relationships between alumni and the university. The research sample consisted of 106 full-time undergraduates studying on Monday-Friday or Saturday - Sunday. The sampling technique was purposive sampling. The research instrument was a questionnaire. The statistics used to analyze the data were descriptive statistics consisting of percentage, mean and standard deviation.

The results showed that the aspects that students had the most expectations were 1) the credibility of the university ($\bar{X} = 4.1$, S.D. = 3.4) 2) the recognition to the community and society ($\bar{X} = 4.1$, S.D. = 16.4) 3) the reputation of the university. / graduate's ability ($\bar{X} = 4.0$, S.D. = 17.2) 4) The alumni's activity for society ($\bar{X} = 3.9$, S.D. = 15.3) 5) Exchange of opinions among alumni ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 15.1). The suggestions for building relationships between alumni and the university, were: 1) there should be a reunion party annually the annual alumni meeting; 2) the students should take part in the development of the university 3) there should be more attractive news media.

According to the results, that the university should have guidelines for building relationships between alumni and the university, namely 1) using media and technology to help build a good relationship between the university and alumni, 2) accelerated developing the database system, 3) organizing activities between the university and alumni that can reach alumni groups of all ages and career fields, 4) Cultivating awareness among current students, to love and pride in the institutions and studying the factors enhancing alumni to be affiliate and loyal to the institution leading to help the institutions in the future.

Keywords: Alumni, Expectation, Future Alumni

บทนำ

ในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาถือว่าศิษย์เก่าเป็นกลุ่มคนที่ควรให้ความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากศิษย์เก่ามีบทบาทสำคัญในการให้ความช่วยเหลือกิจการของสถาบันการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของคนหรือทรัพยากรที่ขาดแคลน โดยเฉพาะศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนามหาวิทยาลัยเป็นอย่างมาก ความเข้มแข็งของสถาบันการศึกษาด้านศิษย์เก่าจึงสามารถเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของศิษย์เก่า และอาจมีความสัมพันธ์กับคุณภาพของสถาบันการศึกษาในการผลิตผู้สำเร็จการศึกษา ศิษย์เก่าจึงเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญของสถาบันการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี เล็งเห็นความสำคัญของศิษย์เก่าเป็นอย่างยิ่ง เนื่องด้วยเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2475 และพัฒนาเรื่อยมาจน ได้ยกฐานะเป็น “มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี” ตั้งแต่วันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2547 ซึ่งได้ผลิตบัณฑิตจำนวนมากออกสู่ตลาดแรงงาน จากการรวบรวมข้อมูลพบว่า ปีการศึกษา 2561-2562 มีบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจาก ภาคปกติจำนวน 2,098 คน และภาคพิเศษ (เสาร์-อาทิตย์) มีบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา 312 คน (สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน, 2562) และเมื่อพิจารณาจากแบบสำรวจภาวะการมีงานทำของบัณฑิตทุกคณะ ทุกสาขาวิชา ในปีการศึกษา 2562 พบว่า บัณฑิตมีงานทำ 435 คน โดยศิษย์เก่า เหล่านี้มีการกระจายอยู่ในหลายจังหวัดและหลายสาขาอาชีพ มีการรวมตัวกันอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ แต่จากการทบทวนงานวิจัยพบว่าส่วนใหญ่มหาวิทยาลัยจะมีการสำรวจความคาดหวังและความพึงพอใจของศิษย์เก่าในประเด็นต่าง ๆ ทำให้ผลที่ได้สะท้อนสภาพปัญหาและมุมมองในฐานะของผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการเท่านั้น (สมิต สัณฐกร , 2546) กล่าวว่าผู้รับบริการทุกคนก็ต้องการบริการขั้นหนึ่งคือ สะดวก รวดเร็ว ทันใจ ถูกต้อง สมบูรณ์ได้รับประโยชน์สูงสุด ได้รับการต้อนรับที่อบอุ่น ผู้ให้บริการให้ความสนใจ เอาใจใส่ ตอบสนอง ความต้องการอย่างถูกต้อง และถูกใจ ที่สำคัญคือ รวดเร็วตั้งใจไม่ต้องรอคอย เช่นเดียวกับ (วีระรัตน์กิจ เลิศไพโรจน์, 2547) ได้กล่าวถึงความต้องการ และความคาดหวังของผู้บริโภคว่า ผู้บริโภคจะมีการประเมินผลลัพธ์ที่ได้จากการซื้อเปรียบเทียบกับความคาดหวัง ถ้าผลลัพธ์ตรงกับที่คาดหวังไว้ผู้บริโภคก็จะได้รับความพึงพอใจ ซึ่ง วอลตัน (Walton, 1965) อธิบายว่าความคาดหวังของสมาชิก ในสังคมขึ้นอยู่กับภาระคานะเนตอระบบต่าง ๆ ของสังคม กระบวนการเรียนรู้การเข้าใจ และแต่ละบุคคลมีความหวังต่างกันไป ความคาดหวังที่เกี่ยวกับ อายุตำแหน่งเป็นความคาดหวังที่เนื่องจากวัฒนธรรม สอดคล้องกับทฤษฎีความคาดหวังของวูรัม (Vroom, 1964) กล่าวว่า การที่มนุษย์จะเลือกหรือตัดสินใจกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น มีสาเหตุหรือแรงจูงใจโดยอาศัยเหตุผลและ ปัจจัยหลาย ๆ อย่างประกอบกัน ซึ่งตามทฤษฎีการสื่อสาร S M C R ของ (Berlo, 1960) เชื่อว่ากระบวนการสื่อสารจะประสบความสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ขององค์ประกอบทั้ง 5 ในกระบวนการสื่อสารจะเห็นได้ว่าการสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จนำไปใช้ในการบริหารจัดการความผูกพันกับศิษย์เก่า ประกอบด้วย ผู้ส่งสาร (Source) คือ ผู้สร้างสาร สารที่มีเจตนาที่จะสื่อสาร สนวนตัวสาร (Message) คือ การแปลความหมายของความคิดเห็นของผู้ส่งสารให้อยู่ในรูปของสัญลักษณ์ เช่น ภาษาหรือการแสดงออก ขณะช่องทาง (channel) คือ สื่อที่ตัวสารจะถูกส่งผ่าน และผู้รับสาร (receiver) คือ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นเป้าหมายของการสื่อสาร แต่จากการศึกษา

พบว่า ยังไม่มีการศึกษาความคาดหวังและความคิดเห็นของนักศึกษาปัจจุบันที่จะกลายเป็นกลุ่มคนที่กลายเป็นศิษย์เก่าในอนาคต

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความคาดหวังและความคิดเห็นของนักศึกษาปัจจุบันที่จะกลายเป็นศิษย์เก่าในอนาคตของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี จึงศึกษาความคาดหวังและความคิดเห็นของกลุ่มนักศึกษาปัจจุบันเพื่อสะท้อนมุมมองความคิดที่มีต่อมหาวิทยาลัยของนักศึกษารวมทั้งข้อเสนอแนะในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างศิษย์เก่ากับมหาวิทยาลัยในฐานะของกลุ่มคนที่กลายเป็นศิษย์เก่าในอนาคตซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปปรับปรุงการให้บริการและการสร้างความสัมพันธ์กับศิษย์เก่าให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคาดหวังและความคิดเห็นของนักศึกษาปัจจุบันที่จะกลายเป็นศิษย์เก่าในอนาคต
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างศิษย์เก่ากับมหาวิทยาลัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2563 เต็มเวลา จันทร-ศุภร์ และ เต็มเวลา เสาร์-อาทิตย์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ของทุกคณะ

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2563 เต็มเวลา จันทร-ศุภร์ และ เต็มเวลา เสาร์-อาทิตย์ ทุกชั้นปีการศึกษา โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างเจาะจง (Purposive Sampling) โดยผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง อ้างอิงใน Cochran W.G. (1953) จำนวน 106 คน เนื่องจากประชากรมีลักษณะเหมือนกันหรือเป็นเอกพันธ์ (Homogeneous population) ไม่จำเป็นต้องใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย คือ แบบสอบถามความคาดหวังและความคิดเห็นของนักศึกษาปัจจุบันที่จะกลายเป็นศิษย์เก่าในอนาคต แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามเกี่ยวกับรายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งบอกให้ทราบถึง เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาสูงสุดที่จบจากมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี คณะที่สำเร็จการศึกษา ปีที่สำเร็จการศึกษา

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความคาดหวังของนักศึกษาปัจจุบันที่จะกลายเป็นศิษย์เก่าในอนาคต ที่มีต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ใช้แบบสอบถามแบบประเมินค่าหรือมาตราส่วน (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ตามคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อวัดสิ่งที่เป็นนามธรรมด้วยการแปลงข้อความเป็นปริมาณ

ส่วนที่ 3 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับความคาดหวังของนักศึกษาปัจจุบันที่จะกลายเป็นศิษย์เก่าในอนาคต ที่มีต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย โดยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC พิจารณาค่า IOC ที่มากกว่า 0.5 ขึ้นไปโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ซึ่งจากการประเมินประสิทธิภาพค่า IOC อยู่ในช่วง 0.8 - 1.0 ถือว่าแบบทดสอบมีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้และทำการปรับปรุงคุณภาพเนื้อหาที่ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่ามีเหมาะสมน้อย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเริ่มเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ 1 พฤศจิกายน 2563 - 10 ธันวาคม 2563 โดยการจัดส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลไปยัง 8 คณะ ได้แก่ คณะครุศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี คณะเทคโนโลยีการเกษตร คณะสาธารณสุขศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อศึกษาความคาดหวังและความคิดเห็นของนักศึกษาปัจจุบันที่จะกลายเป็นศิษย์เก่าในอนาคต โดยการหา ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยการแปลความหมายระดับคะแนนประเมินโดยใช้เกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) ของ Best (1981)
2. ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างศิษย์เก่ากับมหาวิทยาลัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนที่ 1 ใช้ค่าความถี่ ร้อยละ
2. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนที่ 2 ค่าระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามประเมินค่า 5 ระดับ ใช้ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยการแปลความหมายระดับคะแนนประเมินโดยใช้เกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) ของ Best (1981) แปลผลคะแนนเป็นช่วง ๆ ตามขอบเขตที่แท้จริง (Exact Limits) คือ ค่าที่อยู่ระหว่างขอบเขตต่ำ และ ขอบเขตสูง ของคะแนน ดังนี้

- 5 คะแนน มีขอบเขต เท่ากับ 4.51 – 5.00 หมายความว่า มากที่สุด
4 คะแนน มีขอบเขต เท่ากับ 3.51 – 4.50 หมายความว่า มาก
3 คะแนน มีขอบเขต เท่ากับ 2.51 – 3.50 หมายความว่า ปานกลาง
2 คะแนน มีขอบเขต เท่ากับ 1.51 – 2.50 หมายความว่า น้อย
1 คะแนน มีขอบเขต เท่ากับ 1.00 – 1.50 หมายความว่า น้อยที่สุด

3. ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะในส่วนที่ 1-3 จากแบบสอบถามใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยจากกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 72.4 มีอายุในช่วง 20-30 ปี จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 88.7 คน กำลังศึกษาในระดับชั้นปีที่ 1 จำนวน 36 คนคิดเป็นร้อยละ 34 ที่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 75.2 เป็น นักศึกษาระดับปริญญาตรี เต็มเวลาจันทร์-ศุกร์ จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 72.4 นักศึกษาระดับปริญญาตรีเต็มเวลา เสาร์-อาทิตย์ จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 27.6 มากที่สุด กำลังศึกษาอยู่ คณะวิทยาการจัดการ 25 คน คิดเป็นร้อยละ 23.6 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 23.6

ผลการวิเคราะห์ความคาดหวังของนักศึกษาปัจจุบันที่จะกลายเป็นศิษย์เก่าในอนาคต

ตารางที่ 1 จำนวน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับคาดหวังของนักศึกษาปัจจุบันที่จะกลายเป็นศิษย์เก่าในอนาคต ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ฯ

คำถาม	ระดับความคาดหวัง						ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	
ชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย/ความสามารถของบัณฑิต	27 ($\bar{X}$ 25.4)	47 ($\bar{X}$ 44.3)	30 ($\bar{X}$ 28.3)	4 ($\bar{X}$ 3.7)	1 ($\bar{X}$ 0.94)	4.0 (มาก)	17.2
ความน่าเชื่อถือของมหาวิทยาลัย	35 ($\bar{X}$ 33.1)	43 ($\bar{X}$ 40.5)	27 ($\bar{X}$ 25.4)	5 ($\bar{X}$ 4.7)	-	4.1 (มาก)	3.4
เป็นที่รู้จักของชุมชนและสังคม	35 ($\bar{X}$ 33.1)	41 ($\bar{X}$ 38.6)	28 ($\bar{X}$ 26.4)	5 ($\bar{X}$ 4.7)	-	4.1 (มาก)	16.4

ตารางที่ 1 (ต่อ)

คำถาม	ระดับความคาดหวัง						
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
มีส่วนร่วมกับเครือข่ายศิษย์เก่าจากการเป็นศิษย์เก่า	23 ($\bar{X}$ 21.6)	46 ($\bar{X}$ 43.3)	26 ($\bar{X}$ 24.5)	10 ($\bar{X}$ 9.4)	3 ($\bar{X}$ 2.8)	3.8 (มาก)	14.8
มีการจัดกิจกรรมที่มีส่วนร่วมกับเครือข่ายศิษย์เก่า	29 ($\bar{X}$ 27.3)	37 ($\bar{X}$ 34.9)	31 ($\bar{X}$ 29.2)	7 ($\bar{X}$ 6.6)	3 ($\bar{X}$ 2.8)	3.8 (มาก)	13.7
การจัดกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของศิษย์เก่า	26 ($\bar{X}$ 24.5)	43 ($\bar{X}$ 40.5)	29 ($\bar{X}$ 27.3)	6 ($\bar{X}$ 5.6)	3 ($\bar{X}$ 2.8)	3.8 (มาก)	15.0
มีการจัดกิจกรรมของศิษย์เก่าที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม	28 ($\bar{X}$ 26.4)	42 ($\bar{X}$ 39.6)	31 ($\bar{X}$ 29.2)	5 ($\bar{X}$ 4.7)	3 ($\bar{X}$ 2.8)	3.9 (มาก)	15.3
มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างศิษย์เก่า	29 ($\bar{X}$ 27.3)	42 ($\bar{X}$ 39.6)	29 ($\bar{X}$ 27.3)	5 ($\bar{X}$ 4.7)	3 ($\bar{X}$ 2.8)	3.9 (มาก)	15.1
ได้รับส่วนลดจากการใช้บริการสถานที่ของทางมหาวิทยาลัย เช่น ค่าธรรมเนียมการศึกษา, ค่าห้องประชุม เป็นต้น	32 ($\bar{X}$ 30.1)	35 ($\bar{X}$ 33.01)	32 ($\bar{X}$ 30.1)	2 ($\bar{X}$ 1.8)	7 ($\bar{X}$ 6.6)	3.8 (มาก)	14.1

ตารางที่ 1 (ต่อ)

คำถาม	ระดับความคาดหวัง						
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ จากศิษย์เก่าด้วยกัน	27 ($\bar{X}$ 25.4)	39 ($\bar{X}$ 36.7)	30 ($\bar{X}$ 28.3)	7 ($\bar{X}$ 6.6)	5 ($\bar{X}$ 4.7)	3.8 (มาก)	13.4
ประชุมวิชาการเพื่อสร้างความรู้ใหม่ ๆ ให้กับศิษย์เก่า	21 ($\bar{X}$ 19.8)	43 ($\bar{X}$ 40.5)	32 ($\bar{X}$ 30.1)	6 ($\bar{X}$ 5.6)	5 ($\bar{X}$ 4.7)	3.7 (มาก)	14.7
มีการอบรมในด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ให้กับศิษย์เก่า	28 ($\bar{X}$ 26.4)	40 ($\bar{X}$ 37.7)	30 ($\bar{X}$ 28.3)	4 ($\bar{X}$ 3.7)	5 ($\bar{X}$ 4.7)	3.8 (มาก)	14.4
มีการจัดสัมมนาศิษย์เก่า	24 ($\bar{X}$ 22.6)	40 ($\bar{X}$ 37.7)	34 ($\bar{X}$ 32.0)	3 ($\bar{X}$ 2.8)	5 ($\bar{X}$ 4.7)	3.7 (มาก)	15.0
มีช่องทางการแจ้งข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับศิษย์เก่า	24 ($\bar{X}$ 22.6)	44 ($\bar{X}$ 41.5)	31 ($\bar{X}$ 29.2)	3 ($\bar{X}$ 2.8)	4 ($\bar{X}$ 3.7)	3.8 (มาก)	15.8
ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบัน/คณะ/หลักสูตรกับศิษย์เก่า	30 ($\bar{X}$ 28.3)	44 ($\bar{X}$ 41.5)	26 ($\bar{X}$ 24.5)	3 ($\bar{X}$ 2.8)	4 ($\bar{X}$ 3.7)	3.9 (มาก)	15.8
มีเว็บไซต์/Facebook ของสมาคมศิษย์เก่า	28 ($\bar{X}$ 26.4)	39 ($\bar{X}$ 36.7)	30 ($\bar{X}$ 28.3)	5 ($\bar{X}$ 4.7)	5 ($\bar{X}$ 4.7)	3.8 (มาก)	13.9

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคาดหวังของนักศึกษาปัจจุบันที่จะกลายเป็นศิษย์เก่าในอนาคตส่วนใหญ่มีความคาดหวังในทุกด้านอยู่ระดับมาก และเมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า 3 อันดับแรก คือ 1) ด้านชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย/ความสามารถของบัณฑิต อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.0$, S.D. 17.2) 2) ด้านความน่าเชื่อถือของมหาวิทยาลัย อยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.1$, S.D. 3.4) และ 3) ด้านการเป็นที่รู้จักของชุมชนและสังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.1$, S.D. 16.4)

ข้อเสนอแนะของนักศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 15 คน พบว่า 3 อันดับแรก คือ (1) อยากให้มีการจัดงานเลี้ยงรุ่นเพื่อพบปะสังสรรค์ของศิษย์เก่าประจำปี (2) อยากเห็นมหาวิทยาลัยพัฒนาและอยากมีส่วนร่วมในการพัฒนามหาวิทยาลัย และ (3) เพิ่มช่องทางการแจ้งข่าวสาร สื่อประชาสัมพันธ์ที่น่าสนใจ ตามลำดับ และข้อเสนอแนะอื่น ๆ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อเสนอแนะของนักศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง

ข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)
อยากให้มีการติดตามและสอบถามนักศึกษาที่ยังไม่ได้งานทำอยู่สม่ำเสมอ	1
อยากเห็นมหาวิทยาลัยพัฒนาและอยากมีส่วนร่วมในการพัฒนามหาวิทยาลัย	3
เพิ่มช่องทางการแจ้งข่าวสาร สื่อประชาสัมพันธ์ที่น่าสนใจ	2
ต้องการให้มีการพัฒนาหลักสูตรแบบต่อเนื่องและสามารถใช้ได้จริงกับการประกอบวิชาชีพ	1
มีการจัดงานเลี้ยงรุ่นเพื่อพบปะสังสรรค์ของศิษย์เก่าประจำปีเพื่อติดต่อกัน ช่วยเหลือกันและกันยามที่ออกจากความเป็นสร้างเครือข่ายให้กับน้อง ๆ รุ่นต่อไปได้	4
นักศึกษาเมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้วก็ยังมีความสัมพันธ์ติดต่อกันระหว่างอาจารย์	1
อยากให้มีการสร้างจิตสำนึกให้นักศึกษารักมหาวิทยาลัย	1
อยากให้ศิษย์เก่าที่จบออกไป ที่มีความสามารถ ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ได้เข้ามามีบทบาทในการช่วยพัฒนานักศึกษารุ่นต่อ ๆ มา เช่น การเอาประสบการณ์จริงที่เจอมาสอนเพิ่มพิเศษ	1
อยากให้มหาวิทยาลัยลดค่าเทอมตอนช่วงโควิดแบบครึ่งต่อครึ่ง	1

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาความคาดหวังและความคิดเห็นของนักศึกษาปัจจุบันที่จะกลายเป็นศิษย์เก่าในอนาคตของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี สามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

จากการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่มีความคาดหวังในทุกด้านอยู่ระดับมากและเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่าความคาดหวังอยู่ในระดับมากเช่นกัน แสดงให้เห็นว่าศิษย์ปัจจุบันที่จะกลายเป็นศิษย์เก่าในอนาคตต้องการให้ทางมหาวิทยาลัยสร้างความผูกพันศิษย์เก่าเมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้วในทุก ๆ ด้าน โดยให้ค่านึงถึง 3 มิติ ได้แก่ 1) ศิษย์เก่ากับศิษย์เก่า เช่น การรวมตัวพบปะกัน ทั้งในระดับประเทศหรือตามภูมิภาคการติดต่อสื่อสารกันบนสื่อสังคมออนไลน์ การแลกเปลี่ยนเรื่องราวบทความ รูปภาพ สอดคล้องกับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ที่อยากให้มีงานเลี้ยงรุ่น หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิษย์เก่าเพื่อสร้างเครือข่ายให้กับน้อง ๆ รุ่นต่อไป 2) ศิษย์เก่ากับศิษย์ปัจจุบัน เช่น

การกลับไปเยี่ยมสถาบันการเป็นผู้บรรยาย การให้คำปรึกษา การให้ข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานสายอาชีพต่าง ๆ สอดคล้องกับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่อยากให้ศิษย์เก่าที่จบออกไปที่มีความสามารถ ประสบความสำเร็จ ในหน้าที่การงาน ได้เข้ามามีบทบาทในการช่วยพัฒนานักศึกษารุ่นต่อ ๆ มา เช่น การเอาประสบการณ์จริงมาสอนเพิ่มพิเศษ และ 3) ศิษย์เก่ากับคณะ/สาขา เช่น การส่งต่อความรู้การฝึกอบรมทักษะ การมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดทางวิชาการ (Bishhas & Corleigh, 2014) สอดคล้องกับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง อยากให้มีสร้างจิตสำนึกให้นักศึกษารักสถาบัน และอยากให้มีการติดตามและสอบถามนักศึกษาที่ยังไม่ได้งานทำอยู่สม่ำเสมอ อยากให้ลดค่าเทอมช่วงโควิดแบบครึ่งต่อครึ่ง เป็นต้น ซึ่งความคิดเห็นเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าเมื่อนักศึกษาปัจจุบันสำเร็จการศึกษาแล้วยังมีความต้องการติดต่อและสร้างความสัมพันธ์ของทางมหาวิทยาลัยอยู่หามหาวิทยาลัยได้มีการปรับปรุงระบบการดูแลศิษย์เก่าอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการเกื้อกูลกันอันนำมาซึ่งผลประโยชน์ทั้งศิษย์เก่าและมหาวิทยาลัย นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าการจัดการการสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จในการนำไปใช้ในการบริหารจัดการความผูกพันกับศิษย์เก่า เกี่ยวข้องกันตามนิยามการสื่อสารคือผู้ส่งสารผ่านสื่อไปยังผู้รับสารเพื่อหวังให้ผู้รับสารเข้าใจในสิ่งที่ต้องการส่งไปในทิศทางเดียวกันตามกระบวนการ SMCR ของ (Berlo, 1960) ได้พัฒนาทฤษฎีที่ผู้ส่งจะส่งสารอย่างไร และผู้รับจะรับ แปลความหมาย และมีการโต้ตอบกับสารนั้นอย่างไร ทฤษฎี S M C R ประกอบด้วยหรือมองในมิติของการเชื่อมโยงส่วนที่ไม่ต่อเนื่องของสิ่งมีชีวิตเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งการจะสร้างความผูกพันศิษย์เก่า นั้น ย่อมเป็นการเชื่อมโยงความไม่ต่อเนื่องในความสัมพันธ์ให้มีความเชื่อมโยงกันกับมหาวิทยาลัย ซึ่งควรพิจารณาส่งสาร ลักษณะรูปแบบของสารการใช้ช่องทาง ใช้สื่อ ถึงผู้รับสารรวมทั้งการตอบกลับ (Feedback) ดังนั้น การสร้างความผูกพันศิษย์เก่า สื่อออนไลน์ ที่มีผลต่อการเลือกรับสารของศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบันที่มหาวิทยาลัยเลือกควรปรับตามวัยที่หลากหลายของศิษย์เก่า

แนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างศิษย์เก่ากับมหาวิทยาลัย

จากการศึกษาทำให้ทราบแนวทางในการที่มีผลสร้างความสัมพันธ์ระหว่างศิษย์เก่ากับมหาวิทยาลัย ได้แก่ ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยี ได้แก่ ฐานข้อมูลศิษย์เก่า การมีช่องทางการติดต่อสื่อสารโดยสื่อสังคมและมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพสนับสนุนให้การดำเนินงานสามารถบรรลุตามพันธกิจ สอดคล้องกับแนวความคิดของ แวนเคิล และ แวนเคิล (2001:XI-XVIII อ้างใน ปาริชาติ กมลละบุตร, 2557) มีข้อเสนอที่จะใช้สังคมออนไลน์มาช่วยในการบริหารจัดการงานอุดมศึกษาในสามภารกิจใหญ่ คือ การให้คำแนะนำและเป็นพี่เลี้ยง การประชาสัมพันธ์ และการประสานสัมพันธ์กับศิษย์เก่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ (มนตรี นามวงศ์, 2560) เรื่องการบริหารความสัมพันธ์กับศิษย์เก่าของสำนักงานศิษย์เก่าสัมพันธ์ มหาวิทยาลัย ขอนแก่น พบว่าในด้านกระบวนการบริหารความสัมพันธ์กับศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยชั้นนำ ให้ความสำคัญกับการสร้างคุณค่าและความพึงพอใจให้กับศิษย์เก่า โดยมีการสร้าง พัฒนา และปรับปรุงฐานข้อมูลศิษย์เก่าอย่างต่อเนื่อง การจัดกิจกรรมให้ศิษย์เก่าสามารถมีส่วนร่วม การเปิดเวทีสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอสอดคล้องกับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ใช้สื่อและเทคโนโลยีช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างมหาวิทยาลัยกับศิษย์เก่า
2. การจัดงานศิษย์เก่าสัมพันธ์ ควรเร่งพัฒนา/ปรับปรุงระบบฐานข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน
3. ควรมีการจัดกิจกรรมระหว่างมหาวิทยาลัยและศิษย์เก่าที่สามารถเข้าถึงกลุ่มศิษย์เก่าทุกช่วงอายุและหลากหลายสาขาอาชีพ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาศิษย์เก่าและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนามหาวิทยาลัย
4. ปลูกฝังสร้างจิตสำนึกให้กับนักศึกษาปัจจุบัน ให้เกิดความภาคภูมิใจและรักสถาบัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. มหาวิทยาลัยควรมีการศึกษาถึงรูปแบบการบริหารจัดการงานศิษย์เก่าสัมพันธ์
2. ควรมีการศึกษาด้านความผูกพันของศิษย์เก่า เพื่อศึกษาว่าปัจจัยใดที่ทำให้ศิษย์เก่ามีความผูกพันและความจงรักภักดีต่อสถาบัน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาสถาบันในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- ปาริชาติ กมลยะบุตร. (2557). **ปัจจัยและรูปแบบการบริหารงานศิษย์เก่าของโรงเรียนมัธยมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มนตรี นามวงศ์ และศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวิสุ. (2560). การบริหารความสัมพันธ์กับศิษย์เก่าของสำนักงานศิษย์เก่าสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. **วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**. 23(3): 159-178.
- วีระรัตน์ กิจเลิศไพโรจน์. (2547). **การตลาดธุรกิจบริการ**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- สำนักเสริมวิชาการและงานทะเบียน. (2563, 30 ตุลาคม 2563). **ข้อมูลสถิตินักศึกษาชาย-หญิง 2560-2562**. จากฐานข้อมูลระบบสารสนเทศทางการศึกษาของสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สมิต สัจฉกร. (2548). **การต้อนรับและการบริการที่เป็นเลิศ**. กรุงเทพฯ: สายธาร.
- Berlo, D. K. (1960). **The Process of Communication**. New York: The Free Press.
- Best, J. W. (1981). **Research in education**. New Jersey: Prentice-Hall.
- Bishhas, N. & Corleigh, S. (2014). **Power of alumni engagement**. [Online], Available: <http://www.alumnirelationsconference.in> (2014, 24 September).
- Cochran, W. G. (1953). **Sampling Techniques**. New York: John Wiley & Sons.
- Vroom, V. H. (1964). **Work and motivation**. New York: Wiley.
- Walton, R. E. & McKersie, R. B. (1965). **A Behavioral Theory of Labor Negotiations**. New York: Cornell University Press.

การสร้างและสื่อสารแบรนด์ผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อม จังหวัดนครศรีธรรมราช

BRANDING AND BRAND COMMUNICATION OF TIE DYE FABRIC PRODUCTS, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

เมธาวี จำเนียร^{1*} และกรกฎ จำเนียร²
Methawee Chamnian^{1*} and Korrakot Chamnian²

Received : 11 June 2021

Revised : 28 December 2021

Accepted : 30 January 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมแบบมีส่วนร่วมของชุมชน 2) สำรวจการสื่อสารการตลาดของผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมแบบมีส่วนร่วมของชุมชน และ 3) สร้างและสื่อสารแบรนด์ผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมแบบมีส่วนร่วมของชุมชน โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ประกอบการชุมชนผ้ามัดย้อมของจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 4 กลุ่ม แบบเจาะจง ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการชุมชนผ้ามัดย้อม และบันทึกผลการสังเกตการณ์จากการลงพื้นที่ จากนั้นรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์เนื้อหาเสนอแบบพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า ผ้ามัดย้อมแต่ละพื้นที่ในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีอัตลักษณ์ที่ชัดเจนตามบริบทเชิงพื้นที่ การสื่อสารการตลาดที่ผ่านมาเน้นการสื่อสารออนไลน์ การสื่อสารโดยบุคคล และการสื่อสารผ่านกิจกรรมการออกร้าน สำหรับแบรนด์และการสื่อสารแบรนด์ผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมจังหวัดนครศรีธรรมราชภายใต้โครงการวิจัยของผู้ประกอบการชุมชนทั้ง 4 กลุ่ม จะอยู่ภายใต้แบรนด์ภูภูมิ ซึ่งเป็นแบรนด์ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชร่วมกับชุมชนพัฒนาขึ้น และมีการสื่อสารผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมจังหวัดนครศรีธรรมราชผ่านช่องทางการตลาดต่าง ๆ ทั้งออนไลน์ ออฟไลน์ และออนกราวนด์

คำสำคัญ: การสร้างแบรนด์ การสื่อสารแบรนด์ ผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อม

¹หลักสูตรนิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

¹Communication Arts Department, Faculty of Management Sciences,

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: methawee_kae@nstru.ac.th

ABSTRACT

This research has the objectives were to 1) study the identity of the tie-dye fabric product with the participation of the community, 2) explore the marketing communication of the tie-dye fabric product with the participation of the community, and 3) create and communicate the brand of tie-dye fabric with the participation of the community. The researcher team used qualitative research with purposive respondent groups in Nakhon Si Thammarat. The researcher team used in-depth interview among the tie-dye community entrepreneurs and the observation. The results were recorded. Then, the researcher team collected data and analyzed the content with descriptive approach.

The result found that each area of tie-dye fabric has a unique identity according to the spatial context. In case of marketing communication, it focused on online communication, personal communication and communication through trade fair activities. For branding and brand communication of the tie-dye fabrics under this research project. Phuphat Brand is supported by Nakhon Si Thammarat Rajabhat University and communities and communicating through various marketing channels; online, offline and on-ground.

Keywords: Branding, Brand Communication, Tie Dye Fabric Products

บทนำ

จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่ทางตอนกลางของภาคใต้ มีพื้นที่มากเป็นอันดับ 2 ของภาคใต้ และเป็นอันดับที่ 16 ของประเทศ (จังหวัดนครศรีธรรมราช, 2564 ก) จังหวัดนครศรีธรรมราช จึงถือได้ว่าเป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่ นอกจากนี้ ยังมีประวัติศาสตร์ ความเป็นมาที่ยาวนาน ดังปรากฏให้เห็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นจำนวนมาก ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นหนึ่งที่น่าเป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำมาต่อยอดเพื่อสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ก่อให้เกิดรายได้ นั่นคือ ภูมิปัญญาด้านการทำผ้ามัดย้อมจากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่

ผ้ามัดย้อมที่มีชื่อเสียงของจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ ผ้ามัดย้อมของคีรีวง หรือบ้านคีรีวง ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช นอกจากจะเป็นสถานที่ที่อากาศดีที่สุดในประเทศ มีความเป็นธรรมชาติ แต่ละวันจะมีนักท่องเที่ยวแวะเวียนเข้ามาชมอย่างต่อเนื่อง ที่นี่ยังมี “กลุ่มใบไม้บ้านคีรีวง” ผลิตภัณฑ์โดยใช้สีธรรมชาติ เกิดจากชาวบ้านในชุมชนที่รวมตัวกันสร้างอาชีพ สร้างรายได้เสริมให้กับครอบครัว ผลผลิตจากกลุ่มใบไม้บ้านคีรีวงได้มีการพัฒนาและโกอินเตอร์ได้อย่างภาคภูมิใจ หลังจากสโมสรฟุตบอลของพรีเมียร์ลีกอังกฤษ “เลสเตอร์ ซิตี้” ได้ทำเสื้อแฉีกเกิดทำจากผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติของกลุ่มใบไม้บ้านคีรีวงลงแข่งกับทีมลิเวอร์พูลจนดังกระหึ่มทั่วโลกเมื่อช่วงปลายปี 2562 ซึ่งสีธรรมชาติที่นำมาย้อมผ้ามาจากใบไม้ เปลือกไม้ หรือผลไม้ มาสกัด ย้อมผ้าฝ้ายที่มีตลาดตามความชอบ โดยใช้วัสดุที่มาจากธรรมชาติทั้งสิ้น เป็นการอนุรักษ์

สิ่งแวดล้อม รักษาต้นไม้ เพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตในชุมชน เป็นสินค้าของประเทศไทยส่งออกไปถึงต่างประเทศ (โพสท์ทูเดย์, 2563)

นอกจากบ้านคีรีวง ในปัจจุบัน ยังมีผู้ประกอบการชุมชนหลายพื้นที่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช หันมาผลิตผ้ามัดย้อมกันมากขึ้น ทั้งผ้ามัดย้อมสีเคมี และสีธรรมชาติ เนื่องจากผ้ามัดย้อมเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น ทั้งนี้ ผ้ามัดย้อมส่วนใหญ่มีรูปแบบและสีสันที่สดใส สามารถสวมใส่เป็นครอบครัว หมู่คณะ และราคาไม่แพงจนเกินไป (ร้าน 12 นักชั้ตร, สัมภาษณ์ 30 พฤศจิกายน 2563)

จากความนิยมผ้ามัดย้อมของผู้บริโภคดังกล่าว ปัจจุบันมีหลายหน่วยงานในจังหวัดนครศรีธรรมราช เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ฯลฯ หันมาให้ความสำคัญและส่งเสริมการทำผ้ามัดย้อมกันเพิ่มขึ้น ซึ่งผู้ประกอบการผ้ามัดย้อมในแต่ละพื้นที่ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ต่างนำอัตลักษณ์และภูมิปัญญามาพัฒนาตลาดลาย สี และรูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้ามัดย้อมให้เป็นที่รู้จักและเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค โดยในงานวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาอัตลักษณ์เพื่อสื่อสารแบรนด์ของกลุ่มผู้ประกอบการชุมชนผ้ามัดย้อมหรือวิสาหกิจชุมชน 4 กลุ่มที่เป็นกลุ่มผ้ามัดย้อมมีอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ของจังหวัดนครศรีธรรมราช จากนั้นสำรวจการสื่อสารการตลาด เพื่อนำมาเป็นข้อมูลสำคัญในการสร้างและสื่อสารแบรนด์สร้างการรับรู้แก่ผู้บริโภค

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมแบบมีส่วนร่วมของชุมชน
2. เพื่อสำรวจการสื่อสารการตลาดของผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมแบบมีส่วนร่วมของชุมชน
3. เพื่อสร้างและสื่อสารแบรนด์ผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมแบบมีส่วนร่วมของชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการชุมชนผ้ามัดย้อมทั้ง 4 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป้าหมาย และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมเมื่อลงพื้นที่ภาคสนาม โดยกลุ่มผู้ประกอบการชุมชนผ้ามัดย้อมหรือวิสาหกิจชุมชน ได้แก่

วิสาหกิจชุมชนต้นน้ำตาปีแฮนด์เมด ตำบลยางค้อ อำเภอฟิปูน จำนวน 2 คน

วิสาหกิจชุมชนสวนตาแห่ ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จำนวน 2 คน

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรผสมผสาน ตำบลกรุงชิง อำเภอนบพิตำ จำนวน 1 คน และวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสวนขันเกษตรยั่งยืน ตำบลสวนขัน อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหรือผู้ประกอบการชุมชนผ้ามัดย้อม จังหวัดนครศรีธรรมราช และแบบบันทึกผลการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมในการลงพื้นที่ภาคสนาม

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

สำหรับเครื่องมือในการดำเนินการวิจัย คณะผู้วิจัยได้นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการตลาดและด้านสื่อสารมวลชน ตรวจสอบลักษณะข้อคำถามให้มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ในการวิจัยจำนวน 3 ท่าน และปรับข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และนำไปทดลองเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อนำมาปรับแก้ไขก่อนเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม โดยการบันทึกเทปหรือบันทึกข้อมูลลงในแบบบันทึกผล การสังเกตการณ์ ต่อมานำมาถอดข้อมูลเป็นเนื้อหาเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลเป็นผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม มาวิเคราะห์และสังเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งจะพิจารณาความเหมือน ความแตกต่าง และความสอดคล้อง ทั้งในประเด็นอัตลักษณ์ของผ้ามัดย้อมของแต่ละกลุ่มผู้ประกอบการหรือวิสาหกิจชุมชน รูปแบบและเนื้อหาในการสื่อสารการตลาด เพื่อค้นหาอัตลักษณ์ สำรวจการสื่อสารการตลาด เป็นแนวทางในการสร้างและสื่อสารแบรนด์ที่เหมาะสมกับบริบทของผ้ามัดย้อมในแต่ละพื้นที่

ผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัย ได้ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

อัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมแบบมีส่วนร่วมของชุมชน

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผ้ามัดย้อมในจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีอัตลักษณ์เฉพาะตัว และมีกลุ่มอาชีพที่ทำผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมในพื้นที่หลายกลุ่ม โดยเฉพาะผ้ามัดย้อมจากพื้นที่บ้านคีรีวงซึ่งเป็นการย้อมสีจากสีธรรมชาติ สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย เช่น เสื้อผ้า ผ้าพันคอ ผ้าปูโต๊ะ หมวก กระเป๋า ผ้ามาลัย จำหน่ายทั้งตลาดในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มผู้ประกอบการชุมชนผ้ามัดย้อมอีกหลายกลุ่ม ซึ่งจากการทำวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ทำให้เห็นแนวทางการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มผู้ประกอบการชุมชนผ้ามัดย้อม ได้แก่

1. วิสาหกิจชุมชนต้นน้ำตาปีแฮนด์เมด ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 22 หมู่ 4 บ้านทุ่งนาใหม่ ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ทางกลุ่มมีผลิตภัณฑ์หลัก คือ ผ้าขึ้น และผลิตภัณฑ์เครื่องแต่งกาย ย้อมสีเคมี และย้อมสีธรรมชาติ นำแนวความคิดเรื่องราว ต้นน้ำตาปีและปลาหมึกแกละ (ปลาพื้นถิ่นในอำเภอพิบูลย์) มาเป็นแนวทางการพัฒนาตลาดผ้า มีการทดลองมัดย้อมจนเกิดเป็นอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่ม ทางกลุ่มมีช่องทางการจำหน่าย คือ ทางเฟซบุ๊ก หน้าร้าน และการขายตรงตามบูธสินค้า มีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ และได้รับการคัดสรร OTOP Product champion : OPC นครศรีธรรมราช ระดับสี่ดาว (ผ้ามัดย้อม)

2. วิสาหกิจชุมชนสวนตาหนั่ง ตำบลเทพราช อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลิตภัณฑ์หลัก คือ เสื้อผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติ และเครื่องแต่งกายอื่น ๆ ช่องทางการจัดจำหน่าย ได้แก่ ตลาดที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวของท้องถิ่น (ตลาดสวนปัม) และจำหน่ายออนไลน์ผ่านทางเฟซบุ๊ก

3. วิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรผสมผสาน ตำบลกรุงชิง อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ภายใต้ชื่อกลุ่มมัดย้อมพอวอด ทางกลุ่มดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวชุมชนและการทำผ้ามัดย้อม มีการเผยแพร่ความรู้ทางการทำมัดย้อมให้กับนักท่องเที่ยว เยาวชน และบุคคลที่สนใจ ผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมพอวอดมีรูปแบบผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ผ้าขึ้น ผ้าอเนกประสงค์ ผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ ชุดสำเร็จรูป ฯลฯ

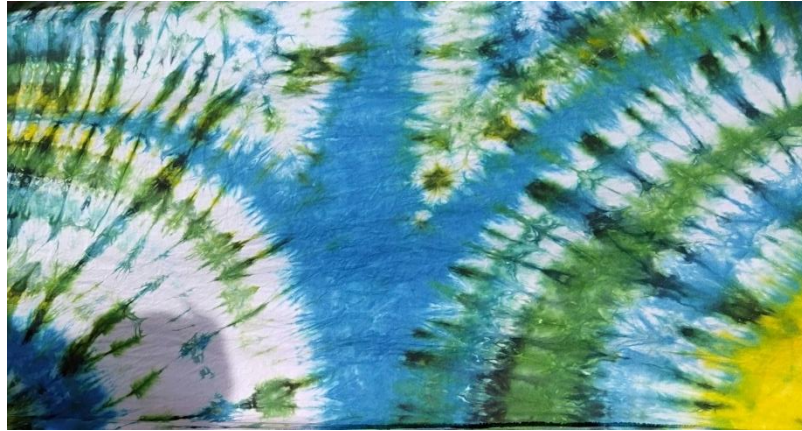
4. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสวนขันเกษตรยั่งยืน ตำบลสวนขัน อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีผลิตภัณฑ์ทั้งผ้าบาติกและผ้ามัดย้อม ผ้าบาติกผสมมัดย้อม ซึ่งการทำผ้ามัดย้อมมีการนำดอกขัน ใบขันที่เป็นพืชพื้นถิ่นมาย้อมผ้าเป็นการสร้างอัตลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ซึ่งดอกขัน ใบขันดังกล่าว มาจากวัดสวนขัน จึงสามารถนำมาเชื่อมโยงกับความเชื่อ ความศรัทธา ของพ่อท่านคล้าย วาจาสิทธิ์ เกจิอาจารย์ชื่อดังของภาคใต้

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกทั้ง 4 ผู้ประกอบการชุมชนผ้ามัดย้อม ได้อัตลักษณ์ของผ้ามัดย้อมแต่ละกลุ่มดังนี้

1. ผ้ามัดย้อมเล่าเรื่องราวต้นน้ำตาปีและปลาหมึกแกละ

วิสาหกิจชุมชนต้นน้ำตาปีแฮนด์เมด อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากแนวความคิดเรื่องราวต้นน้ำตาปีและปลาหมึกแกละสู่การพัฒนาตลาดผ้า ทดลองมัด ทดลองย้อมจนเกิดเป็นอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่ม อาทิ ลายต้นน้ำตาปี สายน้ำตาปีไหลหลาก ปลาหมึกแกละว่ายน้ำ และปลาในบึงบัว จนได้รับการคัดสรรให้เป็น OTOP ระดับสี่ดาว (ผ้ามัดย้อม) และได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน มผช. เส้นใยธรรมชาติ ทั้งผ้ามัดย้อมสีเคมีและสีธรรมชาติ

ภาพที่ 1 ผ้ามัดย้อมวิสาหกิจชุมชนต้นน้ำตาปีแลนด์เมด อำเภอพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช
ที่มา: (แพนพจภูฏ, 2564)

2. จุดเริ่มต้นจากสวนสละ สู่ผ้ามัดย้อมสละและพืชผลทางธรรมชาติ

วิสาหกิจชุมชนสวนตาหน่ง อำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

โดดเด่นด้านการนำผลผลิตจากสวนสละที่เป็นทุนเดิม สู่การมัดย้อมจากเปลือกสละ ซึ่งจะให้สีชมพู ส้ม และพืชผลทางธรรมชาติอื่น ๆ เช่น เปลือกมังคุด จะให้สีน้ำตาล และครามจะให้สีฟ้า สีน้ำเงิน อดความสวยงามอย่างมีเอกลักษณ์ จัดจำหน่ายผ่านช่องทางที่หลากหลายทั้งการออกร้านและจำหน่ายทางออนไลน์ สร้างมูลค่าเพิ่มจากการทำการเกษตรสวนสละ

ภาพที่ 2 ผ้ามัดย้อมวิสาหกิจชุมชนสวนตาหน่ง อำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช
ที่มา: (แพนพจภูฏ, 2564)

3. ต่อยอดการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ชวนผู้สนใจมาทำมดย้อมพอวอด

วิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรผสมผสาน อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อการต่อยอดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทางกลุ่มได้ทำผ้ามดย้อมธรรมชาติด้วยพืชพรรณธรรมชาติ ที่อุดมสมบูรณ์ของป่ากรุงชิง ใบประะ ลูกประะ ใบชิง ย่านอวด จะได้สีเขียว น้ำเงิน ไม้หลุมพอ ซึ่งจะให้สีน้ำตาล สีส้ม เผยแพร่องค์ความรู้การทำมดย้อมแก่นักท่องเที่ยวและผู้สนใจ และสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ หลากหลายให้ได้เลือกซื้อจับจอง เช่น ผ้าชิ้น ผ้าอเนกประสงค์ ผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ ชุดสำเร็จรูป

ภาพที่ 3 ผ้ามดย้อมวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรผสมผสาน อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่มา: (แผนพวงภูฏาน, 2564)

4. ผ้ามดย้อมดอกขาน: การสร้างสรรค์เรื่องราวความเชื่อ ชันเงิน ชันทอง และชันรุ่งเรือง

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสวนขันเกษตรยั่งยืน อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช หลากหลายผลิตภัณฑ์ทรงคุณค่าให้ได้เลือกสรรทั้งผ้าบาติกและผ้ามดย้อม ผ้ามดย้อมทั้งสีเคมีและสีธรรมชาติ โดยเฉพาะมีการนำดอกขานที่เป็นพืชพื้นถิ่น มาย้อมผ้าสร้างอัตลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มพร้อมเรื่องราวความเชื่อของผ้ามดย้อม ชันเงิน ชันทอง และชันรุ่งเรือง เชื่อมโยงความศรัทธา วัฒนธรรมของพ่อท่านคล้ายวาจาสิทธิ์ของชาวนครศรีธรรมราช

ภาพที่ 4 ผ้ามดย้อมวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสวนขันเกษตรยั่งยืน อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช
ที่มา: (แผนพวงภูฏาน, 2564)

การสื่อสารการตลาดของผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมแบบมีส่วนร่วมของชุมชน

จากการสัมภาษณ์ประธานกลุ่มผู้ประกอบการชุมชนผ้ามัดย้อมหรือวิสาหกิจชุมชนแต่ละกลุ่มภายใต้โครงการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารการตลาด

ตารางที่ 1 รูปแบบการสื่อสารการตลาดของกลุ่มผู้ประกอบการผ้ามัดย้อม จังหวัดนครศรีธรรมราช

กลุ่มผู้ประกอบการ	ลูกค้าหรือผู้บริโภค	ช่องทางการตลาด	รูปแบบการสื่อสารกับลูกค้า
วิสาหกิจชุมชนต้นน้ำตาปี แอนด์เมด	กลุ่มลูกค้าหลัก คือข้าราชการอายุประมาณ 40 ปีขึ้นไปถึง 60 ปี	- ร้านของกลุ่มที่อำเภอพิปูน - เฟซบุ๊กส่วนบุคคลของประธานกลุ่ม - เครือข่ายของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช	ให้ข้อมูล เรื่องราวของผลิตภัณฑ์ การให้รายละเอียดการได้รับรองมาตรฐานต่าง ๆ จะทำให้ลูกค้าเกิดความน่าเชื่อถือมากขึ้น
วิสาหกิจชุมชนสวนตาเหม่ง	คนวัยทำงาน และบุคคลทั่วไป และลูกค้าที่อยู่มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช	- หน้าร้าน - ตลาดท้องถิ่น - สื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ เฟซบุ๊กและไลน์	ใช้การสื่อสารผ่านทางเฟซบุ๊ก โดยเนื้อหาเป็นการโพสต์ภาพเสื้อผ้า โดยเฉพาะเวลามีเสื้อผ้าลวดลายใหม่ ๆ แบบใหม่ ๆ
วิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรผสมผสาน	ลูกค้าหลักคือนักท่องเที่ยว ซึ่งมักจะมาเป็นคณะ และมียอดการสั่งซื้อจากกลุ่มราชการเป็นคณะ	หน้าร้านคือ ที่ตั้งกลุ่ม การทำเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวมัดย้อมพอวอด การขายผลิตภัณฑ์ ช่องทางทางเพจส่วนตัว และเพจของกลุ่ม และการออกบูธตามงานต่าง ๆ	ทางกลุ่มเน้นสื่อสารการเป็นผ้ามัดย้อมจากธรรมชาติ และจากพืชพรรณธรรมชาติของตำบลกรุงชิงที่ขึ้นชื่อเรื่องทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ สื่อสารทางเฟซบุ๊กส่วนบุคคล
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสวนขัน เกษตรยั่งยืน	กลุ่มวัยทำงาน โดยเฉพาะในหน่วยงานราชการ ซึ่งจะมีงบประมาณในการตัดเย็บเครื่องแบบของหน่วยงาน ทางกลุ่มจะเข้าไปติดต่อและรับตัดเย็บเครื่องแบบดังกล่าวโดยเฉพาะการทำเครื่องแบบโดยวิธีทำผ้าบาติก	หน้าร้านคือที่ตั้งกลุ่ม และทางไลน์ส่วนตัว โดยใช้การพูดปากต่อปาก ทำให้มีหน่วยงานราชการในพื้นที่ติดต่อเข้ามาซื้อผลิตภัณฑ์ จากทางกลุ่ม	ทางกลุ่มใช้การสื่อสารปากต่อปาก และสื่อออนไลน์ สำหรับรูปแบบผ้าบาติกจะตัดเย็บเป็นเสื้อสำหรับหน่วยงานราชการ หากเป็นผ้ามัดย้อมจะเน้นสีธรรมชาติที่มาจากใบขึ้นดอกขึ้น ทำเป็นผ้า ชันเงิน ชันทอง ชันรุ่งเรือง จากต้นขันในวัดสวนขัน ถือเป็นผ้านำโชค เป็นสิริมงคลเพราะเป็นวัดของพ่อท่านคล้าย วาจาสิทธิ์ เกจิอาจารย์ชื่อดังของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่มา: คณะผู้วิจัย (2564)

จากการวิเคราะห์ข้างต้น พบว่า ลูกค้าส่วนใหญ่ของทุกกลุ่ม คือ ข้าราชการ กลุ่มคณะ
ในหน่วยงานต่าง ๆ ที่ต้องการมีรูปแบบของหน่วยงาน และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ใส่เสื้อเป็นทีมเดียวกัน

ช่องทางการตลาดและวิธีสื่อสารกับลูกค้า มีทั้งหน้าร้านซึ่งมักเป็นที่ตั้งของกลุ่ม การสื่อสาร
โดยปากต่อปาก ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยเนื้อหาที่ใช้สื่อสาร ได้แก่ คุณภาพที่ผ่านการรับรอง
จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การนำบริบทเชิงพื้นที่มาเป็นเรื่องเล่าผ่านผลิตภัณฑ์ การนำเสนอรูปแบบ
และลวดลายใหม่ ๆ ของผลิตภัณฑ์

รูปแบบและเนื้อหาการสื่อสารการตลาดที่เหมาะสม แต่ละกลุ่มมักใช้เฟซบุ๊กส่วนบุคคล
ของประธานกลุ่ม สื่อสารกับลูกค้า จะมีเพียงสวนตาแหน่งเท่านั้นที่ใช้เฟซบุ๊กกลุ่มร่วมกับเฟซบุ๊กส่วน
บุคคลของประธานกลุ่ม ซึ่งการสื่อสารผ่านเฟซบุ๊กส่วนบุคคลมีความเหมาะสมกับลูกค้าเดิม แต่หาก
จะต้องการเพิ่มช่องทางการตลาด ควรมีการสื่อสารผ่านเฟซบุ๊กของกลุ่มเพื่อสื่อสารกับกลุ่มลูกค้ารายใหม่
ที่สนใจเข้ามาสอบถาม และเนื้อหาที่ใช้สื่อสาร ควรสื่อสารอัตลักษณ์หรือจุดเด่นของผลิตภัณฑ์
ซึ่งแต่ละกลุ่มมีเรื่องเล่า (story) เชิงพื้นที่อยู่เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว แต่ควรมีการสร้างการเชื่อมโยงกับ
ลูกค้าเฉพาะของกลุ่มด้วย เช่น นักท่องเที่ยว บริษัททัวร์ หน่วยงานราชการ เป็นต้น เพื่อการเพิ่ม
กลุ่มลูกค้าและรักษาลูกค้าเดิม

การสร้างและสื่อสารแบรนด์ผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมแบบมีส่วนร่วมของชุมชน

จากการสัมภาษณ์ประธานกลุ่มผู้ประกอบการชุมชนผ้ามัดย้อมหรือวิสาหกิจชุมชนทั้ง
4 กลุ่ม พบว่า รูปแบบและเนื้อหาของการสื่อสารแบรนด์โดยการใช้การสื่อสารการตลาด ควรประกอบด้วย
รูปแบบและเนื้อหา ดังนี้

ตารางที่ 2 รูปแบบการสื่อสารการตลาดที่เหมาะสมของกลุ่มผู้ประกอบการผ้ามัดย้อม จังหวัด นครศรีธรรมราช

กลุ่มผู้ประกอบการ	รูปแบบและเนื้อหา การสื่อสารการตลาดที่เหมาะสม
วิสาหกิจชุมชนต้นน้ำตาปี แฮนด์เมด	เฟซบุ๊กส่วนบุคคล สามารถให้ข้อมูล แก่ลูกค้าโดยตรงได้ ควรสื่อสารผ่านเฟ ซบุ๊กแฟนเพจของร้านหรือกลุ่มเพิ่มเติมเพื่อเปิดตลาดกับลูกค้าใหม่ เนื้อหาที่สื่อสารควรให้ข้อมูลเรื่องราวความสำคัญ ความน่าสนใจของต้นน้ำตา ปีที่เชื่อมโยงกับผ้าลวดลายต่าง ๆ
วิสาหกิจชุมชน สวนตาแหน่ง	เฟซบุ๊กของกลุ่มและเฟซบุ๊กส่วนบุคคล สื่อป้ายตำแหน่งสถานที่ จุดที่นักท่องเที่ยวสามารถเห็นได้ง่าย สื่อออนไลน์ที่เข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยว และควรเชื่อมโยงกับหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวหรือบริษัททัวร์ เนื้อหาผ้ามัดย้อมควรเชื่อมโยงกับกิจกรรมเกี่ยวกับสวนสละที่ทาง กลุ่มมีเป็นทุนเดิม

ตารางที่ 2 (ต่อ)

กลุ่มผู้ประกอบการ	รูปแบบและเนื้อหา การสื่อสารการตลาดที่เหมาะสม
วิสาหกิจชุมชน การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผสมผสาน	ควรสื่อสารผ่านเฟซบุ๊กของร้านหรือกลุ่มอย่างต่อเนื่องควบคู่กับเฟซบุ๊กส่วนบุคคลเพื่อเปิดรับลูกค้าใหม่ และเน้นสื่อสารกับนักท่องเที่ยว สร้างจุดสัมผัส (Contact Point) การสื่อสารเรื่องราวของธรรมชาติกรุงชิงสะท้อนผ่านผ้ามัดย้อม
วิสาหกิจชุมชน กลุ่มสวนขันเกษตรยั่งยืน	ควรสื่อสารผ่านเฟซบุ๊กของร้านหรือกลุ่มอย่างต่อเนื่องควบคู่กับเฟซบุ๊กส่วนบุคคลเพื่อเปิดรับลูกค้าใหม่ และสื่อสารกับหน่วยงานราชการ อย่างต่อเนื่อง การสื่อสารเรื่องราว ให้ข้อมูลเกี่ยวกับขันเงิน ขันทอง ขันรุ่งเรือง

ที่มา: คณะผู้วิจัย (2564)

นอกจากนี้ ในประเด็นด้านแบรนด์ แต่ละกลุ่มจะมีแบรนด์เป็นของตนเองอยู่เดิม ซึ่งเมื่อมาร่วมดำเนินงานกับมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมรูปแบบและลวดลายใหม่ มีความเห็นด้วยกับการใช้แบรนด์ “ภูภท” ซึ่งเป็นแบรนด์จากการวิจัยโครงการดูดซับเศรษฐกิจผ้าพื้นถิ่นของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เป็นแบรนด์ที่มหาวิทยาลัยตั้งเป้าว่าจะเป็นแบรนด์ผลิตภัณฑ์จากชุมชน โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช รับรองคุณภาพสินค้าของชุมชนผ่านกระบวนการวิจัย อันจะส่งผลต่อความมั่นใจในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าของผู้บริโภค และส่งผลดีต่อการยกระดับสินค้า

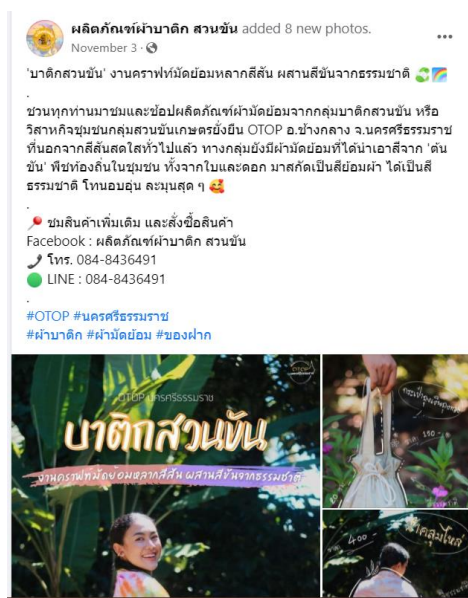
ภาพที่ 5 แบรนด์ภูภท

ที่มา: (เมธาวีตร ภูธรภักดี และคณะ, 2564)

ทั้งนี้ ในการสื่อสารผ้ามัดย้อมภายใต้แบรนด์ภูภท คณะผู้วิจัยได้สื่อสารแบรนด์ทั้ง 3 ช่องทาง ซึ่งเป็นผลมาจากการวิจัย ที่พบว่า ผู้ประกอบการชุมชนผ้ามัดย้อมหรือวิสาหกิจชุมชนสื่อสารแบรนด์ผ้ามัดย้อมของตนผ่านทุกช่องทาง ทั้งสื่อออนไลน์ ออฟไลน์ และออนกราวนด์ โดยมีรายละเอียดการสื่อสารแบรนด์ ดังนี้

1. สื่อออนไลน์

การสื่อสารทางสื่อออนไลน์ เน้นการสื่อสารอัตลักษณ์ของผ้ามัดย้อมผ่านการสร้างสรรค์คอนเทนต์ (Content) ต่าง ๆ ได้แก่ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ข้อความ ทั้งในเฟซบุ๊กส่วนบุคคลของประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และแฟนเพจหลักของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนควบคู่กัน

ภาพที่ 6 สื่อออนไลน์สื่อสารอัตลักษณ์ผ้ามัดย้อม
ที่มา: (แฟนเพจผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก สวนขัน, 2564)

2. สื่อออฟไลน์

การใช้สื่อออฟไลน์ ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ และสื่อวิทยุกระจายเสียง ยังมีความจำเป็นต่อการสื่อสารและเผยแพร่ให้ผ้ามัดย้อมจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นที่รู้จักของสาธารณชน โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ที่ปรากฏทั้งภาพและเสียง การเผยแพร่ภาพของผ้ามัดย้อมที่สวยงามจะสามารถดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้

ภาพที่ 7 สื่อโทรทัศน์สื่อสารอัตลักษณ์ผ้ามัดย้อม
ที่มา: (สถานีโทรทัศน์ NBT นครศรีธรรมราช, 2564)

3. สื่อออนกราวนด์

จากการสังเกตการณ์จากการออกงานงานกิจกรรมนิทรรศการศิลปะและนวัตกรรมชุมชน เขา ป่า นา เล ที่จัดขึ้นระหว่างวันที่ 27-28 มีนาคม 2564 ณ ห้างสรรพสินค้าโรบินสันโอเชียน จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า จากการสังเกตการณ์ผู้ประกอบการแต่ละชุมชนได้สื่อสารแบรนด์ของตนเองตามอัตลักษณ์เชิงพื้นที่และผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมของตนได้อย่างชัดเจน เช่น วิสาหกิจชุมชนการทอเที๋ยวเชิงเกษตรผสมผสาน เน้นสื่อสารผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมรูปแบบต่าง ๆ เช่น เสื้อสำเร็จรูป ผ้าพันคอ ผ้าขึ้น ฯลฯ จากสื่อธรรมชาติร้อยเปอร์เซ็นต์ จึงมีการสื่อสารในโทนสีน้ำตาล จากไม้หลุมพอย่านอวด และพืชพรรณต่าง ๆ จากป่ากรุงชิง เนื้อหาป้ายให้ข้อมูล เน้นการเชื่อมโยงกับประเด็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ ๆ ของตำบลกรุงชิง ตามอัตลักษณ์ของกลุ่มที่ให้บริการการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยเป็นหลัก

ภาพที่ 8 นิทรรศการการแสดงผ้าและจัดจำหน่ายของวิสาหกิจชุมชนการทอเที๋ยวเชิงเกษตรผสมผสาน
ที่มา: คณะผู้วิจัย (2564)

อภิปรายผลการวิจัย

ในปัจจุบัน ผ้ามัดย้อมกำลังอยู่ในความนิยมของผู้บริโภค โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลเพื่อแสดงถึงการออกเดินทาง การท่องเที่ยว การรวมกลุ่มเครือญาติ เป็นต้น ผ้ามัดย้อมของ จังหวัดนครศรีธรรมราช ถือว่าเป็นอัตลักษณ์ที่มีจุดเด่นไม่แพ้พื้นที่อื่น ๆ โดยภายใต้งานวิจัยครั้งนี้ ได้นำจุดเด่นเรื่องอัตลักษณ์เชิงพื้นที่กับผ้ามัดย้อมมาใช้ในการสร้างและสื่อสารแบรนด์

ในการสร้างตราสินค้า “ภูมิกัญ” ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น “ภูภัก” คณะผู้วิจัยของอภิปรายผลตาม Philip Kotler (อ้างใน กุณฑลี รื่นรมย์, 2560) ที่สรุปไว้ว่า แบรินด์มีความหมายใน 4 ระดับด้วยกัน ได้แก่ คุณลักษณะ (Attribute) ประโยชน์ (Benefit) คุณค่า (Value) และบุคลิกภาพ (Personality) อธิบายขยายความได้ดังนี้

คุณลักษณะ หมายความว่าสิ่งที่เป็นคุณสมบัติของสินค้าหรือบริการนั้น แบรินด์ “ภูภัก” มีคุณลักษณะของการเป็นแบรินด์ที่สนับสนุน ส่งเสริม พัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชน การสื่อถึงผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชได้เข้าไปร่วมพัฒนาและยกระดับให้ดีขึ้น

ประโยชน์ คือ ประโยชน์ที่ลูกค้าคาดว่าจะได้รับจากสินค้าหรือบริการนั้น สำหรับประโยชน์จากแบรนด์ภักดิ์ คือ การได้ใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ นำไปใช้ประโยชน์ได้จริง โดยผ่าน การวิจัยและพัฒนาจากนักวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

คุณค่า คือ ความรู้สึกในเชิงคุณค่า การที่ลูกค้าได้ช่วยสนับสนุนผลิตภัณฑ์ชุมชนสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน โดยจะได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพผ่านการวิจัยและพัฒนาจากนักวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

บุคลิกภาพ หมายความว่า แบรนด์ของสินค้าหรือบริการสามารถบ่งบอกถึงบุคลิกภาพของผู้ใช้สินค้าว่า เป็นคนที่มีลักษณะอย่างไร ซึ่งผู้ใช้แบรนด์ภักดิ์ เป็นผู้มีจิตใจชอบช่วยเหลือสังคม สนับสนุนชุมชนฐานรากให้มีรายได้ มีความยั่งยืนมากขึ้น (เมธาวีตร ภูธรภักดีและคณะ, 2564)

ทั้งนี้ ในการสร้างและสื่อสารแบรนด์ภักดิ์ที่ผ่านมา และแบรนด์ภักดิ์ในปัจจุบัน ได้มีการตั้งชื่อแบรนด์มาจากกระบวนการวิจัยจากประชาคม ซึ่งหมายถึง คณะผู้บริหาร บุคลากร ศิษย์เก่า และนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช (เมธาวีตร ภูธรภักดีและคณะ, 2564) และเป็นไปตามที่ ดร.ณวรรณ ขาญพิพัฒน์ชัย (2561) เสนอว่า การตั้งชื่อแบรนด์ควรสั้น กระชับ เข้าใจง่าย ออกเสียงง่าย แต่มีความหมายที่สื่อถึงสินค้าหรือบริการได้ดี จะช่วยให้ผู้ประกอบการล้ำหน้ากว่าผู้ประกอบการคนอื่น ๆ แต่ที่สำคัญ เมื่อสร้างแบรนด์แล้วก็ต้องสื่อสารแบรนด์ให้เป็นที่รู้จักด้วย เพราะจะช่วยให้ผู้บริโภคจำเราได้ง่ายขึ้น

เมื่อได้ตราสินค้าหรือแบรนด์และบรรจุภัณฑ์แล้ว การจะสื่อสารให้ประสบความสำเร็จจะต้องดำเนินการตามกลยุทธ์ด้านเอกลักษณ์ พบว่า มีการใช้เครื่องมือการสื่อสารการตลาดที่สอดคล้องกัน อย่างมีเอกภาพ ภายใต้กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (Integrated Marketing Communication) กล่าวคือ นักการตลาดจะต้องนำเสนอข้อความที่มีความสอดคล้องกันในทุกช่องทางการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างเอกลักษณ์ตราสินค้าให้แข็งแกร่งในการรับรู้ของผู้บริโภคมามากยิ่งขึ้น (สมิทธิ บุญชุตินา และรุ่งโรจน์ รุ่งวิมลสิน, 2560)

Kotler (2003) กล่าวว่า การสื่อสารการตลาด คือ กิจกรรมที่สามารถสื่อสารและส่งเสริมให้สินค้าและบริการไปสู่กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นกิจกรรมในด้านการโฆษณา การส่งเสริมการขาย การประชาสัมพันธ์ การใช้พนักงานขาย และการตลาดทางตรง สรุปได้ว่า การสื่อสารการตลาดเป็นกิจกรรมในการสร้างการรับรู้ไปยังผู้รับโดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายมุ่งหวัง โดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ แบบผสมผสานกัน อันจะประกอบไปด้วยกิจกรรมการส่งเสริมการตลาด คือ การโฆษณา การส่งเสริมการขาย การประชาสัมพันธ์ การขายโดยใช้พนักงานขาย และการทำการตลาดทางตรง

ในงานวิจัยครั้งนี้ เน้นการโฆษณาและประชาสัมพันธ์โดยผ่านสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะการขายผ่านมัลติมีเดียโดยการออกงาน เป็นการติดต่อสื่อสารทางตรงแบบเผชิญหน้าระหว่างผู้ขายและลูกค้าที่คาดหวัง ถือเป็นการติดต่อสื่อสารแบบสองทาง (two way communication) ในแต่ละกลุ่มผู้ประกอบการอาจมีการส่งเสริมการขายหรือกิจกรรมระยะสั้นที่ใช้ส่งเสริมการขายและการตลาดทางตรงซึ่งเป็นการสื่อสารส่วนตัวระหว่างผู้ขายกับกลุ่มเป้าหมายผ่านการใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น สื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น

การใช้สื่อสังคมออนไลน์ถือเป็นสื่อหลักในการสื่อสารแบรนด์ภายใต้การวิจัยครั้งนี้ เพื่อส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการตลาดออนไลน์ สอดคล้องกับที่ ณัฐวุฒิ สุวรรณทิพย์ (2557) ให้ข้อมูลว่า ธุรกิจที่ประสบความสำเร็จได้ นอกจากมีผลิตภัณฑ์ที่ดีมีคุณภาพ สามารถตอบสนองต่อความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้บริโภคได้แล้ว ยังต้องมีการจัดจำหน่ายที่ดีด้วย ในปัจจุบันการทำการตลาดผ่านระบบอินเทอร์เน็ต สามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้รวดเร็วและเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้ทั่วโลก หรือเฉพาะเจาะจงตามความต้องการของลูกค้า และการตลาดออนไลน์ ยังช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย ในการโฆษณา การประชาสัมพันธ์ในรูปแบบของสื่อ และยังทำให้ปริมาณการซื้อ-ขายเพิ่มขึ้นตลอดเวลา ซึ่งผู้ขายจะต้องกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน เพื่อให้การใช้สื่อมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างการรับรู้ผ่านมัลติมีเดียของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีอัตลักษณ์เชิงพื้นที่

ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้นำอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ของผ้ามัลติมีเดียของแต่ละพื้นที่ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ผ่านการสื่อสารมรดกร่วมสมัยผ่านการเล่าเรื่อง (storytelling) เผยแพร่ในสื่อต่าง ๆ ตามแนวทางดังนี้ 1) การเล่าเรื่องควรเชื่อมต่อกับอดีต ปัจจุบันและอนาคตของมรดกร่วมสมัย ซึ่งในการเล่าเรื่องผ้ามัลติมีเดีย ได้นำเสนอให้เห็นที่มาของผ้าของแต่ละกลุ่มผู้ประกอบการ เชื่อมโยงกับเรื่องราวในอดีต และปัจจุบัน 2) การเชื่อมต่อการเล่าเรื่องระหว่างมรดกร่วมสมัยที่จับต้องได้และสิ่งที่จับต้องไม่ได้ เช่น เรื่องเล่าขาน เป็นต้น ดังในการนำเสนอผ้ามัลติมีเดียของตำบลสวนขัน ที่มี การเล่าเรื่องเกาชาจารย์ชื่อดัง พ่อท่านคล้าย วาจาสิทธิ์ ผ่านผ้ามัลติมีเดียที่ย้อมด้วยดอกและใบขัน ณ วัดสวนขันของพ่อท่านคล้าย เพื่อสร้างความน่าสนใจของผลิตภัณฑ์ผ้า 3) การจับประเด็นที่เป็นเรื่องเล่าสำคัญในชุมชนที่มรดกร่วมสมัยคงอยู่ เช่น ผ้ามัลติมีเดียต้นน้ำตาปีแสนดีเมดของพิบูล กับเรื่องราวของต้นน้ำตาปี ผ้ามัลติมีเดียจากพืชพรรณธรรมชาติของป่ากรุงชิงของผ้ามัลติมีเดียพอวอด เป็นต้น และ 4) การใช้ช่องทางนำเสนอเรื่องที่เล่าผ่านช่องทางที่หลากหลายและปรับเปลี่ยนวิธีการเล่าเรื่องไปตามช่องทางดังกล่าว ดังในงานวิจัยชิ้นนี้ที่ใช้สื่อต่าง ๆ ในการเล่าเรื่องเพื่อสื่อไปยังผู้บริโภคให้มากที่สุด (Wilson & Desha, 2016)

การสร้างแบรนด์และการสื่อสารแบรนด์ภูมิกฎ แบรนด์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ที่ยกระดับและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้ามัลติมีเดียร่วมกับผู้ประกอบการชุมชน จึงควรสะท้อนอัตลักษณ์ของผ้ามัลติมีเดียแต่ละกลุ่มแต่ละพื้นที่ของจังหวัดนครศรีธรรมราช และมีรูปแบบและเนื้อหาการสื่อสารการตลาดที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละชุมชน เพื่อช่วยในเรื่องการสื่อสาร ช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ของสินค้าสู่ช่องทางการตลาด สร้างการรับรู้และความสนใจซื้อของผู้บริโภคต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งส่งผลกระทบทำให้แผนการวิจัยล่าช้าออกไป เนื่องจากจะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของชุมชนและคณะนักวิจัย ตลอดจนการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับมาตรการการควบคุมโรคของรัฐและของมหาวิทยาลัย คณะนักวิจัยจึงต้องวางแผนการดำเนินการวิจัยให้กระชับ รัดกุม และรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการติดตามประเมินผลการสร้างและสื่อสารแบรนด์ที่ได้เผยแพร่สู่สาธารณชนต่อไป
2. ควรมีการสัมภาษณ์กลุ่มคนที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม เช่น ผู้บริโภค หน่วยงานภาครัฐ ชาวบ้านกลุ่มผู้ประกอบการ
3. ควรการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่คนรุ่นหลัง

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมเพื่อยกเศรษฐกิจฐานรากของจังหวัดนครศรีธรรมราช แผนงานโครงการวิจัย การยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันและสร้างเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ซึ่งดำเนินการโดย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช โดยการสนับสนุนทุนหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) สำนักงานนโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) ปี 2563

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณ์ รื่นรัมย์. (2560). **แบรนด์องค์กร & การประเมินค่าแบรนด์องค์กร**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ไชเบอร์พริ้นท์กรุ๊ป พิมพ์.
- จังหวัดนครศรีธรรมราช. (2564 ก). **ประชากร**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: http://www.nakhonsithammarat.go.th/web_52/people.php. (2021, 4 มิถุนายน).
- จังหวัดนครศรีธรรมราช. (2564ข). **ลักษณะทางกายภาพ**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: http://www.nakhonsithammarat.go.th/web_52/geography.php. (2021, 4 มิถุนายน).
- ณัฐวุฒิ สุวรรณทิพย์. (2557). **การตลาดแบบองค์รวม**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). สุราษฎร์ธานี: เค.ที. กราฟฟิค การพิมพ์และบรรจุภัณฑ์.
- ดร.ฉัตรพร ชาญพิพัฒน์ชัย (2561). **ตั้งชื่อแบรนด์ให้โดน**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://www.smartsme.co.th/content/110588>. (2021, 4 มิถุนายน).
- โพสต์ทูเดย์. (2563). **เปิดเบื้องหลัง ผ้ามัดย้อมกลุ่มไบไม้ศรีวังโกอินเตอร์ ภายใต้ปรัชญาเดินช้า ๆ แต่มั่นคง**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://www.posttoday.com/social/goodstory/612286>. (2021, 4 มิถุนายน).
- แฟนเพจผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก สวนขัน. (2564). **สื่อออนไลน์สื่อสารอัตลักษณ์ผ้ามัดย้อม** [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://m.facebook.com/Batiksuankhan/>. (2021, 27 ธันวาคม).

- แพนเพจภูมิ. (2564). **ผ้ามัดย้อมวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสวนขันเกษตรยั่งยืน อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช** [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
<https://www.facebook.com/NSTRUBRAND>. (2021, 27 ธันวาคม).
- แพนเพจภูมิ. (2564). **ผ้ามัดย้อมวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรผสมผสาน อำเภอบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช**[ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
<https://www.facebook.com/NSTRUBRAND>. (2021, 27 ธันวาคม).
- แพนเพจภูมิ. (2564). **ผ้ามัดย้อมวิสาหกิจชุมชนต้นน้ำตาปีแฮนด์เมด อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช** [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
<https://www.facebook.com/NSTRUBRAND>. (2021, 27 ธันวาคม).
- แพนเพจภูมิ. (2564). **ผ้ามัดย้อมวิสาหกิจชุมชนสวนตาเหน่ง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช** [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
<https://www.facebook.com/NSTRUBRAND>. (2021, 27 ธันวาคม).
- เมธาวีตร ภูธรภักดี สุภาวดี พรหมมา เมธาวี จำเนียร ปาริฉัตร ศรีหะริญ และตรีฤกษ์ เพชรมนต์. (2564). **รายงานการวิจัยเรื่องการสร้างและสื่อสารแบรนด์มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราชเพื่อยกระดับผ้าพื้นถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.**
- สถานีโทรทัศน์ NBT นครศรีธรรมราช. (2564). **สื่อโทรทัศน์สื่อสารอัตลักษณ์ผ้ามัดย้อม** [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://www.facebook.com/NBTnakhonsithammarat/posts/717758895437721/>. (2021, 27 ธันวาคม).
- สมิทธิ บุญชุตินา และรุ่งโรจน์ รุ่งวิมลสิน. (2560). **กลยุทธ์การสร้างสรรคเพื่อการสื่อสารการตลาด.** กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี่.
- อชิป จันทรสุรีย์. (2561). **การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.**
- KOTLER. (2003). **Marketing Management.** (11th ed.). New Jersey: Prentice-Hall.
- Wilson, K & Desha, C. (2016). Engaging in design activism and communicating cultural significance through contemporary heritage storytelling: A case study in Brisbane, Australia. **Journal of Cultural Heritage Management and Sustainable Development.** 6(3): 271-286.

กลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการ ตลาดน้ำชุมชนในเขตภาคกลางของประเทศไทย

STRATEGIES' COMPETITIVE ADVANTAGE OF ENTREPRENEUR IN FLOATING MARKET, CENTRAL OF THAILAND

พิชญา เทียนภู^{1*} และวัชร เวชประสิทธิ์¹
Pichaya Tianphu^{1*} and Watchara Wetprasit¹

Received : 6 August 2021

Revised : 2 February 2022

Accepted : 18 April 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของผู้ประกอบการ 2) ศึกษาองค์ประกอบของกลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการ และ 3) ประเมินองค์ประกอบของกลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการในตลาดน้ำชุมชนเขตภาคกลางของประเทศไทย การวิจัยเป็นแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหารตลาดน้ำชุมชนและผู้ประกอบการจำนวน 15 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและการวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการธุรกิจในตลาดน้ำชุมชนในเขตภาคกลาง 5 แห่ง จำนวน 500 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของผู้ประกอบการในตลาดน้ำชุมชนเขตภาคกลางของประเทศไทย มีการผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพเหมาะสมกับราคามีสินค้าเพียงพอต่อความต้องการของลูกค้า ใช้ระบบการเงินที่ทันสมัยทันต่อเทคโนโลยีแต่ผู้ประกอบการยังขาดการเรียนรู้และปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบัน 2) กลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการในตลาดน้ำชุมชนเขตภาคกลางของประเทศไทย มีองค์ประกอบทั้งหมด 8 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) กลยุทธ์การนำเทคโนโลยีมาใช้ในธุรกิจ (2) กลยุทธ์การสร้างสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ (3) กลยุทธ์การปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

¹สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

¹Department of Business Administration Faculty of Management Science
Phetchaburi Rajabhat University

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: Pichaya.tia@mail.pbruc.ac.th

(4) กลยุทธ์มุ่งเน้นคุณภาพ (5) กลยุทธ์กำหนดราคาที่เหมาะสม (6) กลยุทธ์สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า (7) กลยุทธ์จัดหาทำเลที่ตั้งที่เหมาะสม (8) กลยุทธ์การตอบสนองกลุ่มเป้าหมาย 3) การประเมินองค์ประกอบกลยุทธ์ของการสร้างความเปรียบได้ในการแข่งขันของผู้ประกอบการในตลาดน้ำชุมชนเขตภาคกลางของประเทศไทย พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากและเห็นด้วยตามองค์ประกอบกลยุทธ์ทั้งหมด ทั้งนี้ ผลงานวิจัยสามารถนำไปเป็นแนวทางในสร้างความเปรียบได้ในการแข่งขันของผู้ประกอบการในตลาดน้ำชุมชน เพื่อให้ธุรกิจก้าวไปสู่ความสำเร็จ

คำสำคัญ: การดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค กลยุทธ์ความได้เปรียบทางการแข่งขัน
ตลาดน้ำชุมชน

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the operating conditions, problems, and operational barriers of entrepreneurs 2) to study the strategic entrepreneurship elements in creating a competitive advantage 3) to evaluate the strategic entrepreneurship elements, focusing on competitiveness, of floating markets in the central region of Thailand. The methodology used in this research was mixed methods, between Quantitative Research and Qualitative Research including a qualitative approach that involved conducting in-depth interviews with 15 respondents from managers of the community's floating markets and entrepreneurs and the data analyzing by content analysis. The quantitative research collecting the data by using Accidental sampling was conducted with 500 samples from entrepreneurs in 5 floating markets located in the central region. The statistical data analysis consisted of frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, exploratory factor analysis, confirmatory factor analysis, and suitability evaluation of the strategic elements using descriptive data analysis.

The results of the research revealed that 1) the operating conditions, problems, and operational barriers of entrepreneurs in the central region of Thailand: They delivered good quality of products and services with reasonable price and met customers' needs. A modern financial system was used and stayed up to date on the latest technology, however, the entrepreneurs may lack the ability to learn and adapt to the current situation. 2) the strategies in creating the competitive advantage of the entrepreneurs in floating markets, located in the central region of Thailand, consisted of 8 elements as follows (1) strategy for implementing technology in the business (2) strategy to create products or unique ones. (3) continuous improvement strategy (4) quality-based strategy (5) right pricing strategy (6) strategy for building a healthy relationship with customers (7) location strategy (8) audience targeting strategy. 3) the

evaluate of the strategic entrepreneurship elements in creating the competitive advantage of the entrepreneurs in floating markets, located in the central region of Thailand, showed that the entrepreneurs were at a suitably high level, and agreed on the proposed strategies elements. In conclusion, the outcomes of this research could be used as a guideline in order to create the competitive advantage of the community's floating market, aiming to move the business towards success.

Keywords: Operations, Problems and Obstacles, Competitive Advantage Strategy, Community Floating Market

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศ มีการเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยนำคุณภาพชีวิตที่ดีสู่คนในชุมชน ทำให้เกิดประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งประเทศไทยมีนโยบายในการส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ทำให้ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจให้เกิดการหมุนเวียนเงินตราในระบบ และช่วยสร้างรายได้ให้เพิ่มขึ้นกับธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องกันกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทย สอดคล้องกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ที่ได้กำหนดทิศทางการตลาดภาพรวม ปี พ.ศ. 2561 โดยสื่อสารการตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ยังคงนำเสนอวิถีไทยที่เป็นจุดเด่น โดยลงลึกยิ่งขึ้นผ่านการสร้างประสบการณ์จากท้องถิ่น เปิดมุมมองใหม่ในการเดินทางท่องเที่ยวด้วยการสร้างสมดุลทางความยั่งยืนของการท่องเที่ยวและสร้างรายได้ให้กระจายในท้องถิ่น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2561)

ตลาดน้ำชุมชนในปัจจุบันได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ซึ่งมีความสนใจในเอกลักษณ์อันโดดเด่นของตลาดน้ำชุมชนชุมชน โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวต่างชาติจะได้สัมผัสกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน ทำให้ธุรกิจประเภทนี้มีผู้สนใจที่จะทุ่มงบประมาณในการลงทุนเป็นจำนวนมากในสภาวะการแข่งขันทางการตลาดธุรกิจตลาดน้ำชุมชนมีการแข่งขันที่สูงขึ้นเนื่องจากผู้ประกอบการเข้ามาทำการตลาดอย่างจริงจัง จึงทำให้ผู้ประกอบการในตลาดน้ำชุมชนนี้ต้องเผชิญกับสภาวะการแข่งขันที่มีแนวโน้มความรุนแรงมากขึ้น บางกิจการบริหารงานได้ดีจนได้รับการยอมรับจากผู้บริโภค แต่บางกิจการก็ต้องปิดตัวลง อีกทั้งต้องแข่งขันกับธุรกิจตลาดประเภทอื่น ๆ ต้องมีการปรับตัวและพัฒนามาตรฐานการให้บริการโดยผู้ประกอบการจะเริ่มต้นจากการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดและดำเนินงาน การปรับกลยุทธ์ทั้งเชิงรุกและเชิงรับให้ทันกับสถานการณ์ทางการตลาดที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลา และหาแนวทางการสร้างความได้เปรียบจากคู่แข่งเพื่อพัฒนาธุรกิจให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างครบวงจร (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2562)

การสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันเป็นกระบวนการที่จะนำไปสู่การเป็นผู้นำตลาดหรือการได้กำไรที่มากกว่าคู่แข่งรายอื่น ธุรกิจสามารถได้กำไรได้อย่างยั่งยืนและเหนือกว่าคู่แข่ง

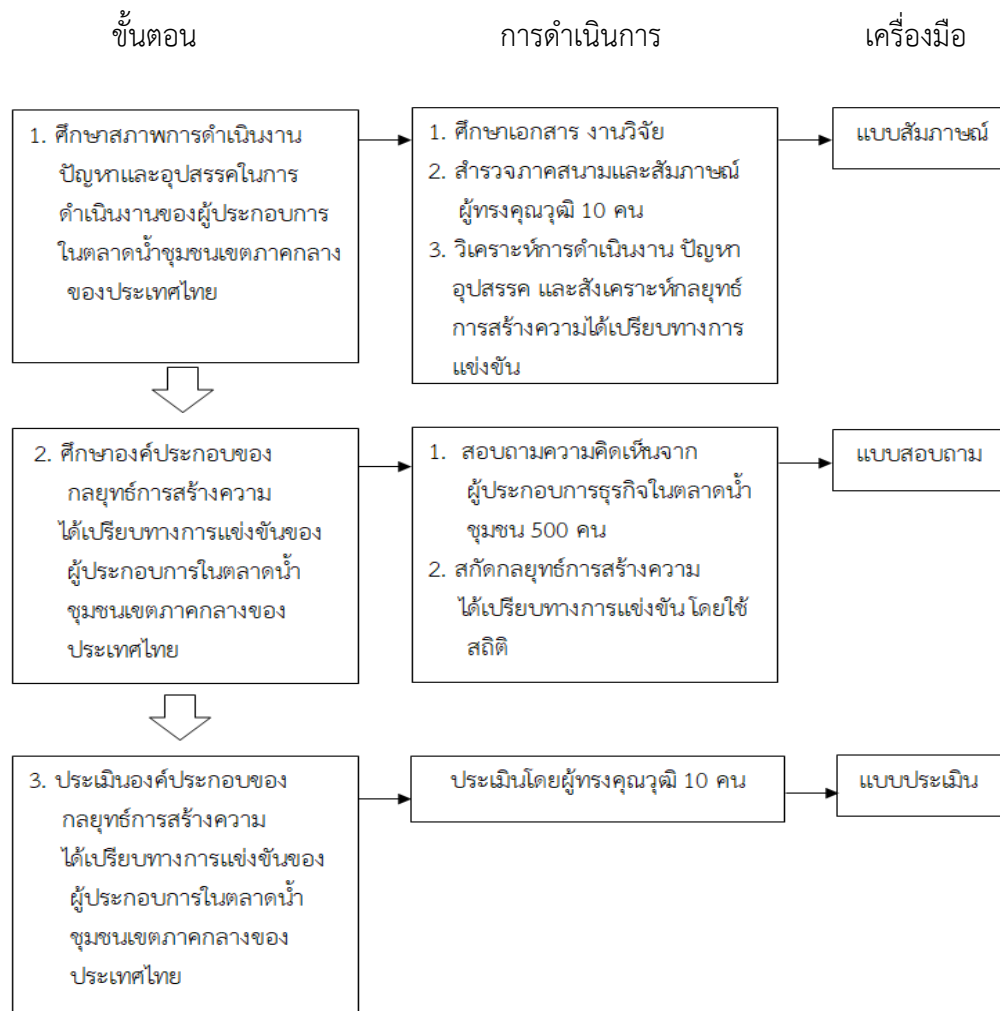
จึงเป็นภารกิจสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจในระยะยาว ความได้เปรียบทางการแข่งขันถือเป็นสิ่งหนึ่งที่มีความจำเป็นในการดำเนินธุรกิจในยุคที่การแข่งขันมีความรุนแรง (วสุธิดา นักเกษม, 2561) ผู้ประกอบการธุรกิจตลาดน้ำชุมชนจะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยศักยภาพและการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน จะทำให้ธุรกิจสามารถได้กำไรและเหนือกว่าคู่แข่ง ในด้านการตลาด การสร้างความแตกต่างด้านผลิตภัณฑ์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ธุรกิจสามารถดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องกลยุทธ์การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการในตลาดน้ำชุมชนเขตภาคกลางของประเทศไทย เพื่อให้สามารถนำกลยุทธ์การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันมาใช้ในการดำเนินธุรกิจให้เหนือกว่าคู่แข่ง และเพื่อเป็นแนวทางให้กับผู้ประกอบการหรือผู้ที่สนใจทำธุรกิจในตลาดน้ำชุมชนได้ศึกษาและนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินธุรกิจไปสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของผู้ประกอบการในตลาดน้ำชุมชนเขตภาคกลางของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของกลยุทธ์การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการในตลาดน้ำชุมชนเขตภาคกลางของประเทศไทย
3. เพื่อประเมินองค์ประกอบของกลยุทธ์การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการในตลาดน้ำชุมชนเขตภาคกลางของประเทศไทย

กระบวนการในการวิจัย

ภาพที่ 1 กระบวนการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของผู้ประกอบการในตลาดน้ำชุมชนเขตภาคกลางของประเทศไทย จากตลาดน้ำชุมชนที่ดำเนินธุรกิจมาแล้วไม่น้อยกว่า 15 ปี ในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ ตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ตลาดน้ำดอนหวาย จังหวัดนครปฐม ตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ และตลาดน้ำคลองลัดมะยม กรุงเทพมหานคร โดยการตรวจภาคสนามวิเคราะห์การดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค สังเคราะห์กลยุทธ์การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารตลาดน้ำชุมชน ผู้ประกอบการธุรกิจในตลาดน้ำชุมชนในเขตภาคกลาง โดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษากลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบเทียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการในตลาดน้ำชุมชนเขตภาคกลางของประเทศไทย โดยนำข้อมูลกลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบเทียบทางการแข่งขันที่สังเคราะห์จากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสอบถาม นำไปสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้ประกอบการธุรกิจในตลาดน้ำชุมชนเขตภาคกลาง ได้แก่ ตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ตลาดน้ำดอนหวาย จังหวัดนครปฐม ตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ และตลาดน้ำคลองลัดมะยม กรุงเทพมหานคร จำนวน 500 คน โดยกำหนดขนาดตัวอย่าง กรณีไม่ทราบขนาดของประชากรโดยใช้สูตรของคอคแรน (Cochran, 1977) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยวิธีดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach' alpha Coefficient) เท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบสำคัญ (Principal Component Analysis : PC) ใช้การหมุนแกนแบบออร์โธโกนอล (Orthogonal) ด้วยวิธีแวนิมแม็ค (Varimax) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA)

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินองค์ประกอบของกลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบเทียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการในตลาดน้ำชุมชนเขตภาคกลางของประเทศไทย โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจชุมชน และผู้ประกอบการธุรกิจชุมชน ที่มีประสบการณ์ในการดำเนินธุรกิจไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 10 คน ประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้ของกลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบเทียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการในตลาดน้ำชุมชนเขตภาคกลางของประเทศไทยด้วยแบบประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบเทียบทางการแข่งขันเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้กลยุทธ์มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

1. ศึกษาสภาพการดำเนินงานปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของผู้ประกอบการในตลาดน้ำชุมชนเขตภาคกลางของประเทศไทย

1.1 การดำเนินงานของตลาดน้ำชุมชนเขตภาคกลางของประเทศไทยในปัจจุบัน พบว่าผู้ประกอบการ มีการจำหน่ายสินค้าและบริการ เช่น สินค้าการเกษตร ของกิน ของที่ระลึก มีกิจกรรม ร้องเรือชมวิถีชุมชน ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง โดยคนในชุมชนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนจัดตั้งตลาดน้ำชุมชน มีการพัฒนาพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบผสมผสานเชิงอนุรักษ์ระหว่างสวนเกษตรและการศึกษาวิถีชีวิตชุมชน

1.2 ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานของตลาดน้ำชุมชนของในภาคกลางของประเทศไทย พบว่า มีปัญหาในด้านการบริหารจัดการบริการในด้านต่าง ๆ การจัดการของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนร่วมกันในชุมชน ด้านการอำนวยความสะดวก เช่น พื้นที่จอดรถ ห้องสุขา นายทุน

ที่เข้าร่วมลงทุนในตลาดน้ำชุมชน หรือคนต่างพื้นที่เข้ามาประกอบธุรกิจ ด้านความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของพื้นที่ในตลาดน้ำชุมชน และผู้ประกอบการขาดการเรียนรู้และปรับตัว เข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบัน

1.3 วิธีการแก้ไขปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานของตลาดน้ำชุมชนในภาคกลาง ของประเทศไทย พบว่า มีหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและผู้ประกอบการในชุมชนร่วมกันประชุมปรึกษาหารือเพื่อหาแนวทางแก้ไขในการพัฒนาการบริการต่าง ๆ เพื่อสร้างความพึงพอใจกับลูกค้า มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ดูแลทำความสะอาดพื้นที่ให้สวยงามเป็นระเบียบเรียบร้อย ตลอดจน การจัดการฝึกอบรมและพัฒนาการเรียนรู้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและปรับตัวให้ทันสมัย

1.4 ผลการดำเนินการแก้ไขปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานของตลาดน้ำชุมชน ในเขตภาคกลางของประเทศไทย พบว่า ผู้ประกอบการมีการนำเสนอสินค้าที่มีคุณภาพ สินค้า มีความหลากหลาย มีรูปแบบการรับชำระเงินหลายรูปแบบทำให้ลูกค้าได้รับความสะดวก ลูกค้า มีความพึงพอใจในการใช้บริการ ทำให้สามารถรักษายอดขายไว้ได้ และมีลูกค้าที่เพิ่มขึ้น สามารถ เข้าถึงตลาดเป้าหมายได้อย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพของสินค้าและบริการได้รับมาตรฐานตาม ความต้องการของลูกค้า ราคาเป็นที่พึงพอใจต่อการเลือกซื้อของกลุ่มลูกค้า ทั้งลูกค้าเก่าและลูกค้าใหม่ กลุ่มลูกค้าให้ความสนใจกับสินค้าและบริการใหม่ ๆ อย่างสม่ำเสมอ

2. กลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการในตลาดน้ำชุมชน เขตภาคกลางของประเทศไทย

2.1 การวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ด้วยการ วิเคราะห์องค์ประกอบสำคัญ (Principal Component Analysis : PC) จากข้อมูลการตอบแบบสอบถาม ของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 500 ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 วิธีการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบสำคัญ (Principal Component Analysis : PCA)

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared			Rotation Sums of Squared		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	5.737	19.125	19.125	5.737	19.125	19.125	5.473	18.245	18.245
2	5.361	17.868	36.993	5.361	17.868	36.993	4.592	15.307	33.552
3	3.795	12.651	49.644	3.795	12.651	49.644	2.941	9.802	43.354
4	2.125	7.085	56.729	2.125	7.085	56.729	2.670	8.901	52.255
5	1.920	6.401	63.129	1.920	6.401	63.129	2.308	7.693	59.948
6	1.222	4.072	67.201	1.222	4.072	67.201	1.562	5.207	65.155

ตารางที่ 1 (ต่อ)

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared			Rotation Sums of Squared		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
7	1.140	3.800	71.00	1.140	3.800	71.001	1.440	4.800	69.955
8	1.023	3.409	74.410	1.023	3.409	74.410	1.337	4.456	74.410

จากตารางที่ 1 การสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบสำคัญ พบว่าได้องค์ประกอบทั้งหมด 8 องค์ประกอบ มีค่าพิสัยค่าไอเกน อยู่ระหว่าง 1.023-5.737 และมีความแปรปรวนสะสมร้อยละ 74.410 ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 กลยุทธ์การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการธุรกิจ มีจำนวน 7 ตัวแปร ได้แก่ 1) มีการรับชำระด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่และหลากหลาย เช่น บัตรเครดิตคิวอาร์โค้ด พร้อมเพย์ 2) ให้ข้อมูลข่าวสารทางเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสม่ำเสมอเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง 3) นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในธุรกิจเพื่อความเร็วในการผลิตสินค้าหรือบริการตามคำสั่งของลูกค้า 4) นำเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าและบริการ 5) โฆษณาผ่านสื่อต่าง ๆ ที่ทันสมัยเพื่อเพิ่มยอดขาย 6) พัฒนาช่องทางการจำหน่ายที่หลากหลาย เช่น หน้าร้าน เว็บไซต์ แอปพลิเคชันส่งสินค้า บริการออนไลน์ 7) พัฒนาช่องทางสื่อสารที่สร้างความสะดวก รวดเร็ว และง่ายในการติดต่อ มีค่าไอเกน เท่ากับ 5.737

องค์ประกอบที่ 2 กลยุทธ์การสร้างสินค้าหรือบริการที่เป็นเอกลักษณ์ มีจำนวน 5 ตัวแปร ได้แก่ 1) สร้างภาพลักษณ์และชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก 2) สร้างเอกลักษณ์ของสินค้าหรือบริการเป็นของตัวเองที่ไม่ซ้ำกับกิจการอื่น ๆ 3) สร้างความแตกต่างของสินค้าและบริการต่างจากคู่แข่ง เช่น บรรจุภัณฑ์ 4) ใช้วัตถุดิบหรือทรัพยากรท้องถิ่นอย่างคุ้มค่า และสะท้อนเอกลักษณ์ของชุมชน 5) สร้างตราสินค้าที่สื่อสารและสะท้อนเอกลักษณ์ของสินค้าหรือบริการในตลาดน้ำชุมชน มีค่าไอเกน เท่ากับ 5.361

องค์ประกอบที่ 3 กลยุทธ์การปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีจำนวน 5 ตัวแปร ได้แก่ 1) ปรับตัวต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เช่น การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด -19) 2) ปรับปรุงสินค้าหรือบริการโดยพิจารณาจาก คำติ คำชม ข้อร้องเรียนของลูกค้าเพื่อนำมาปรับปรุงสินค้าหรือบริการ 3) นำเสนอสินค้าออกสู่ตลาดได้เร็วกว่าผู้ประกอบการรายอื่นในตลาดน้ำชุมชนเดียวกัน 4) คิดค้นและพัฒนาสินค้าหรือบริการใหม่อย่างรวดเร็วตรงต่อกระแสความต้องการของตลาด 5) การส่งมอบสินค้าแก่ลูกค้าด้วยความรวดเร็วตรงตามเวลาที่นัดหมาย และเกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด มีค่าไอเกน เท่ากับ 3.795

องค์ประกอบที่ 4 กลยุทธ์มุ่งเน้นคุณภาพ มีจำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ 1) จัดหาหรือผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพดีกว่ากิจการอื่นที่เป็นกิจการเดียวกัน 2) ใช้เครื่องจักรในการผลิต

ที่มีคุณภาพและทันสมัย ทำให้เกิดความเสียหายในการผลิตน้อยที่สุด 3) สร้างสรรค์สินค้าหรือบริการที่มีคุณภาพตรงกับความต้องการของลูกค้า มีค่าไอแกน เท่ากับ 2.125

องค์ประกอบที่ 5 กลยุทธ์ด้านกำหนดราคาที่เหมาะสม มีจำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่

- 1) ตั้งราคาสินค้าหรือบริการที่ดึงดูดใจลูกค้าได้ในราคาที่แตกต่างจากรายอื่นในตลาดน้ำชุมชนเดียวกัน
- 2) มีป้ายบอกราคาสินค้าและบริการที่ชัดเจน
- 3) ลูกค้าสามารถต่อรองราคาได้ หรือขอส่วนลดได้

มีค่าไอแกน เท่ากับ 1.920

องค์ประกอบที่ 6 กลยุทธ์สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า มีจำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่

- 1) ให้ลูกค้าทดลองสินค้าหรือบริการ เช่น การชิม การทดลองใช้
- 2) สร้างความสัมพันธ์ที่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส บริการด้วยความเป็นมิตรกับลูกค้า
- 3) จัดโปรโมชั่นที่สามารถดึงดูดใจลูกค้าเก่า และลูกค้าใหม่ในการซื้อสินค้าหรือบริการ มีค่าไอแกน 1.222

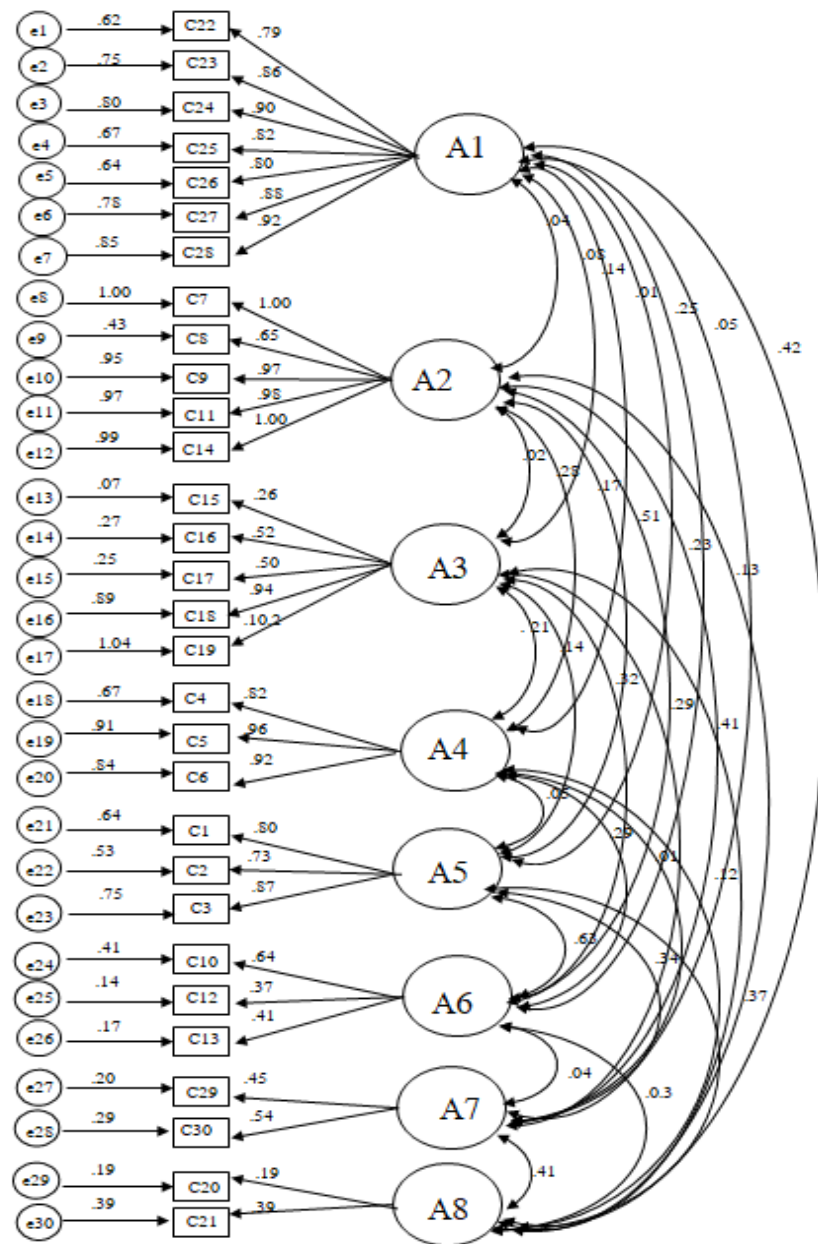
องค์ประกอบที่ 7 กลยุทธ์ด้านจัดหาทำเลที่ตั้งที่เหมาะสม มีจำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่

- 1) จัดพื้นที่จำหน่ายสินค้าหรือบริการสะอาด เป็นระเบียบ ไม่มีขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลต่าง ๆ
- 2) จัดทำเลที่ตั้งติดทางเดินหลักมองเห็นได้ง่าย สะดวกในการเข้าถึง มีค่าไอแกน เท่ากับ 1.140

องค์ประกอบที่ 8 กลยุทธ์ด้านกลุ่มเป้าหมาย มีจำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่

- 1) การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนในการขายสินค้าหรือให้บริการ เช่น กลุ่มลูกค้าวัยรุ่น กลุ่มวัยทำงานหรือกลุ่มผู้สูงอายุ
- 2) มีสินค้าหรือบริการที่หลากหลาย และมีปริมาณที่เพียงพอต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย มีค่าไอแกน เท่ากับ 1.023

2.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) กับข้อมูลเชิงประจักษ์ขององค์ประกอบ เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติด้วยโปรแกรม AMOS (Analysis of Moment Structure)

ภาพที่ 2 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรกลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบเทียบ
ทางการแข่งขันของผู้ประกอบการตลาดน้ำชุมชนเขตภาคกลาง

ตารางที่ 2 สรุปผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรกลยุทธ์การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันก่อนและหลังการปรับโมเดล (Modified Model)

ดัชนีความสอดคล้อง	เกณฑ์การพิจารณา	ก่อนปรับโมเดล		หลังปรับโมเดล	
		ค่าสถิติ	ความสอดคล้อง	ค่าสถิติ	ความสอดคล้อง
CMIN/DF	<2.00	3.137	ไม่สอดคล้อง	1.391	สอดคล้อง
RMR	<0.05	0.020	สอดคล้อง	0.017	สอดคล้อง
GFI	>0.90	0.942	สอดคล้อง	0.943	สอดคล้อง
NFI	>0.95	0.917	ไม่สอดคล้อง	0.968	สอดคล้อง
CFI	>0.90	0.860	ไม่สอดคล้อง	0.991	สอดคล้อง
RMSEA	<0.08	0.065	สอดคล้อง	0.028	สอดคล้อง

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ พบว่า โมเดลกลยุทธ์การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน มีค่าดัชนีความสอดคล้องบางค่าไม่เป็นไปตามเกณฑ์ ได้แก่ CMIN/DF, NFI, CFI (Hair et al., 2010) จึงปรับค่า Modification indices ได้ทันทีโดยไม่มีผลกระทบต่อโครงสร้างของโมเดลสมมติฐาน ทำให้กรอบแนวคิดสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีดีขึ้นและผ่านเกณฑ์มีค่าสถิติเท่ากับ CMIN/DF = 1.391, Root Mean Square Residual (RMR) = 0.017, Goodness of Fit Index (GFI) = 0.943, Normal Fit Index (NFI) = 0.968, Comparative Fit Index (CFI) = 0.991 และ Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.028 โมเดลหลังการปรับมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. ประเมินองค์ประกอบของกลยุทธ์การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการในตลาดน้ำชุมชนเขตภาคกลางของประเทศไทย โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน ประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้ของกลยุทธ์การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการในตลาดน้ำชุมชนเขตภาคกลางของประเทศไทย เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีคะแนนค่าเฉลี่ยโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$) มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D = 0.22) เมื่อพิจารณาอยู่ในระดับความคิดเห็น คือ มาก และเห็นด้วยตามกลยุทธ์ทั้งหมด

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีข้อสรุปตามข้อสรุปตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของผู้ประกอบการในตลาดน้ำชุมชนเขตภาคกลางของประเทศไทย ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1.1 การดำเนินงานของตลาดน้ำชุมชนเขตภาคกลางของประเทศไทยในปัจจุบัน พบว่าผู้ประกอบการ มีการจำหน่ายสินค้าและบริการ เช่น สินค้าการเกษตร ของกิน ของที่ระลึก มีกิจกรรม ร้องเรือชมวิถีชุมชน ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง โดยคนในชุมชนร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน มีการพัฒนาพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว แบบผสมผสานเชิงอนุรักษ์ระหว่างสวนเกษตรและการศึกษาวิถีชีวิตชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัย ของ จริยาวัฒน์ โลหะพุนตระกูล (2553) และ สุทธยา สมสุข (2552) นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชีวิต ดั้งเดิมของชุมชน และเลือกซื้อสินค้าเกษตร เช่น ผักและผลไม้พื้นบ้านในชุมชน ผู้ประกอบการ ส่วนใหญ่เป็นกิจการเจ้าของคนเดียว มียอดการจำหน่ายสินค้าและบริการที่คงที่ ซึ่งปัจจุบันด้วย วิกฤติโลกที่เกิดจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวมีจำนวนลดลง จึงการทำให้พฤติกรรมของผู้บริโภคเปลี่ยนไป ทำให้มีผลกำไรลดลงจากปีก่อน ๆ ผู้ประกอบการตลาด น้ำชุมชนจึงมีการตื่นตัวและเร่งปรับ กลยุทธ์ทางธุรกิจเพื่อรองรับการภาวการณ์แข่งขันที่มีแนวโน้ม สูงขึ้นในอนาคต มีการผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพเหมาะสมกับราคา มีสินค้าเพียงพอต่อ ความต้องการของลูกค้า ใช้ระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัย

1.2 ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานของตลาดน้ำชุมชนของในภาคกลางของ ประเทศไทย พบว่า มีปัญหาในด้านการบริหารจัดการบริการในด้านต่างๆ การจัดการของหน่วยงาน ภาครัฐ ภาคเอกชนร่วมกันในชุมชน ด้านการอำนวยความสะดวก เช่น พื้นที่จอดรถ ห้องสุขา นายทุน ที่เข้ามาร่วมลงทุนในตลาดน้ำชุมชน หรือคนต่างพื้นที่เข้ามาประกอบธุรกิจ ด้านความสะดวก ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของพื้นที่ในตลาดน้ำชุมชน และผู้ประกอบการขาดการเรียนรู้และปรับตัว เข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิพร ทองปัญญา (2561) ซึ่งกล่าวไว้ว่า การทำงานเป็นทีมเน้นความร่วมมือและประสานงานกัน และทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันอย่างเต็มที่ มีการพัฒนากระบวนการแบบบูรณาการอย่างมีประสิทธิภาพ จะส่งผลให้ ประสิทธิภาพในการทำงานนำมาซึ่งความสำเร็จในองค์กรได้

1.3 วิธีการแก้ไขปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานของตลาดน้ำชุมชนในภาคกลาง ของประเทศไทย พบว่า มีหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและผู้ประกอบการในชุมชนร่วมกันประชุม ปรึกษาหารือ เพื่อแก้ไขหาแนวทางการอยู่ร่วมกัน ในการพัฒนาการบริการต่าง ๆ เพื่อสร้างความพึง พอใจกับลูกค้า มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ดูแลทำความสะอาดพื้นที่ให้สวยงามเป็นระเบียบ เรียบร้อย ผูกอบรมและพัฒนาการเรียนรู้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและปรับตัวให้ทันสมัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ นุชนารถ รัตนสูงค์ชัย (2554) พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย ทุกกลุ่ม มีบทบาทในการพัฒนาผ่านกระบวนการของการวางแผนที่เป็นระบบ และกลยุทธ์ การพัฒนาอื่น ๆ โดยสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่างชุมชนกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.4 ผลการดำเนินการแก้ไขปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานของตลาดน้ำชุมชน ในเขตภาคกลางของประเทศไทย พบว่า ผู้ประกอบการมีการนำเสนอสินค้าที่มีคุณภาพ สินค้า มีความหลากหลาย มีรูปแบบการรับชำระเงินหลายรูปแบบทำให้ลูกค้าได้รับความสะดวก ลูกค้า มีความพึงพอใจในการใช้บริการ ทำให้สามารถรักษายอดขายไว้ได้ และมีลูกค้าที่เพิ่มขึ้น ทั้งลูกค้าเก่า และลูกค้าใหม่ ซึ่งจะเห็นได้ว่า ผู้ประกอบการได้มีการทบทวนปัญหา และหาโอกาสทางการตลาด

สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Kotler & Keller, 2006) กล่าวว่า องค์ประกอบของกลยุทธ์ทางการตลาด ต้องมีทบทวนตลาดเป้าหมาย การทบทวนยอดขาย ทบทวนปัญหาและโอกาสทางการตลาด เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหา และตอบรับต่อโอกาสทางการตลาดขององค์กรธุรกิจ

2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของกลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการในตลาดน้ำชุมชนเขตภาคกลางของประเทศไทย จากผลการวิจัย พบว่า กลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการในตลาดน้ำชุมชนเขตภาคกลางของประเทศไทย โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจได้องค์ประกอบทั้งหมด 8 องค์ประกอบ 30 ตัวแปร ดังนี้

2.1 กลยุทธ์การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการธุรกิจ ผู้ประกอบการต้องมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในติดต่อสื่อสาร ประชาสัมพันธ์กิจการ โฆษณาสินค้าหรือบริการ ทำให้ลูกค้าได้รับข้อมูลที่รวดเร็วทันสมัยและมีการพัฒนาช่องทางการจำหน่ายสินค้าหรือบริการ เช่น Grabfood, Foodpanda, facebook, เว็บไซต์ สอดคล้องกับงานวิจัย จันทรเพ็ญ ชาประดิษฐ์ (2557) กล่าวว่า การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทั้งด้านการบริหารจัดการ ด้านการตลาด การเพิ่มความรวดเร็วในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันและการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ทำให้เกิดประโยชน์อย่างมากในการดำเนินธุรกิจ ผู้ประกอบการจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้และกลยุทธ์การตลาด การหาช่องทางการจัดจำหน่ายที่ครอบคลุมมีหลากหลายวิธีในการปรับตัวเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการแข่งขันที่สูงขึ้น

2.2 กลยุทธ์การสร้างสินค้าหรือบริการที่เป็นเอกลักษณ์ ผู้ประกอบการต้องให้ความสำคัญต่อภาพลักษณ์ของตลาดน้ำชุมชนและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ซึ่งแสดงถึงความเป็นธรรมชาติ วิถีชีวิตชาวบ้าน คงความเป็นไทยแบบดั้งเดิม วัฒนธรรมท้องถิ่น การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ ทำให้ทราบถึงวิถีชีวิตของแต่ละชุมชนนั้น ๆ ซึ่งแตกต่างกันออกไปในแต่ละท้องถิ่น เป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวที่ไม่สามารถพบเห็นได้ที่แห่งอื่น เช่น การท่องเที่ยวชมธรรมชาติ มีการขายสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เช่น ผัก ผลไม้ทางการเกษตรของชาวบ้านในชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ (Porter, 1980) ว่าการสร้างเอกลักษณ์ โดยหาความเฉพาะตัวของสินค้าและบริการที่แตกต่างจากคู่แข่งเพื่อสร้างให้เกิดเป็นคุณค่า แสวงหาจุดที่แตกต่างในสินค้าและบริการที่ยังไม่มีอยู่ในตลาดปัจจุบัน เป็นการสร้างความแตกต่างของสินค้าในเชิงของการมองเห็นและรับรู้ ทำให้เกิดภาพลักษณ์และชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก ได้รับความสนใจจากลูกค้าเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากชื่อเสียงที่ดีนั้นย่อมส่งผลต่อกำไรของกิจการอย่างต่อเนื่อง

2.3 กลยุทธ์การปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผู้ประกอบการต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับภาวะเศรษฐกิจและสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยมีการบริหารจัดการทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงจะมุ่งเน้นการพัฒนาสินค้าใหม่ เพื่อเข้ากับยุคสมัยและความต้องการของลูกค้า สามารถส่งมอบสินค้าหรือบริการให้กับลูกค้าได้รวดเร็วที่สุด รวมถึงการให้ความสำคัญในการตอบคำถามหรือข้อสงสัยให้กับลูกค้าได้ทันที ซึ่งจะส่งผลให้ลูกค้าเกิดการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการ สอดคล้องกับแนวคิดของ (Porter, 1980) ได้กล่าวว่า การตอบสนองอย่างรวดเร็ว คือ การที่ธุรกิจมีความคล่องตัวต่อการตอบสนองความต้องการของลูกค้าในการนำเสนอสินค้าและบริการใหม่ การปรับปรุงสินค้าต้อง

ทำให้เร็วกว่าคู่แข่ง หากธุรกิจมีการตอบสนองความต้องการของลูกค้าช้ากว่าคู่แข่งอาจทำให้สูญเสียส่วนแบ่งทางการตลาดได้ เนื่องจากลูกค้ามีทางเลือกในการเลือกซื้อสินค้าและบริการอื่น ๆ

2.4 กลยุทธ์การมุ่งเน้นคุณภาพ ผู้ประกอบการต้องให้ความสำคัญกับคุณภาพของอาหารและวัตถุดิบ มีสินค้าและบริการที่หลากหลาย สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ เพื่อสร้างความโดดเด่นเหนือกว่าคู่แข่งในการดึงดูดลูกค้าในสภาวะที่การแข่งขันค่อนข้างสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทรเพ็ญ ชาประดิษฐ์ (2557) ซึ่งได้กล่าวว่า กลยุทธ์การสร้าง ความเปรียบทางการแข่งขัน พบว่า ผู้ประกอบการใช้วิธีการสร้างความแตกต่างด้วยวิธีเน้นคุณภาพ ของอาหารและการบริการ โดยพัฒนาประเภทของอาหารให้มีความหลากหลาย

2.5 กลยุทธ์กำหนดราคาที่เหมาะสม ผู้ประกอบการต้องมีการจำหน่ายสินค้าหรือ บริการในราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธา เจียมพานทอง (2551) ศึกษา ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกร้านวัสดุก่อสร้างของลูกค้าในอำเภอบาง สะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ด้านราคา คือ กำหนดราคามีความเป็นมาตรฐาน มีราคาให้ เลือกตามคุณภาพของสินค้าหรือบริการ และการต่อรองราคา

2.6 กลยุทธ์สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า ผู้ประกอบการต้องมีความสัมพันธ์ที่ดี ยิ้มแย้ม แจ่มใส บริการด้วยความเป็นมิตร สอบถามความพึงพอใจและข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากลูกค้า ปรับปรุง ขั้นตอนในการบริการให้มีความสะดวกและรวดเร็วอยู่เสมอ มีการให้ลูกค้าทดลองสินค้าหรือบริการ เช่น การชิม ทดลองใช้สินค้าตัวอย่าง เพื่อเพิ่มโอกาสในการตัดสินใจของลูกค้า นอกจากนี้ควรจัด กิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าในโอกาสพิเศษหรือเทศกาลต่าง ๆ เช่น วันปีใหม่ ตรุษจีน สงกรานต์ เป็นต้น มีการจัดโปรโมชั่นมีของแถม ส่วนลดให้กับลูกค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรกิจ จันทรแสงศรี (2550) ซึ่งพบว่ากลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันควรให้ความสำคัญกับ ในด้านบุคลากรซึ่งเป็นหัวใจของการบริการ มีการบริการที่ดี สร้างความประทับใจให้กับลูกค้า และมีสินค้าที่หลากหลาย มีคุณภาพตรงกับความต้องการของลูกค้า

2.7 กลยุทธ์จัดทำทำเลที่ตั้งที่เหมาะสม ผู้ประกอบการมีการจัดทำทำเลที่ตั้งให้มีความ เหมาะสมกับการจำหน่ายสินค้าและบริการ สามารถมองเห็นได้ง่าย สะดวก สามารถเข้าถึงได้ง่าย และมีพื้นที่สะอาด เป็นระเบียบเพื่อดึงดูดลูกค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีฉัตร วงศ์ปัจฉิม (2560) ซึ่งพบว่าปัจจัยเลือกทำเลที่ตั้งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินงานสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขัน เนื่องจากสามารถสนับสนุนตอบสนองที่สะดวกรวดเร็ว และมีต้นทุนที่เหมาะสมต่อการตอบสนอง ลูกค้าและผู้บริโภคในสภาวะการแข่งขันที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

2.8 กลยุทธ์การตอบสนองกลุ่มเป้าหมาย ผู้ประกอบการควรกำหนดกลุ่มเป้าหมาย ที่ชัดเจน นำเสนอสินค้าหรือบริการที่มีความหลากหลาย เพื่อให้สามารถเข้าถึงพฤติกรรมของกลุ่ม ลูกค้าและสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ดียิ่งขึ้นทำให้ผู้ประกอบการสามารถมีลูกค้า อย่างต่อเนื่องและเกิดการซื้อสินค้าและบริการ หรือบอกต่อในกลุ่มลูกค้าประเภทเดียวกันจนทำให้ กิจกรรมเติบโต สอดคล้องกับแนวคิดของ (Porter, 1980) กล่าวว่า การมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายจะทำให้ เข้าถึงพฤติกรรมของลูกค้าและสามารถคาดคะเนความต้องการในอนาคตของลูกค้าได้ ย่อมทำให้ สามารถขายสินค้า บริการได้อย่างต่อเนื่องจนเกิดพฤติกรรมซื้อซ้ำจนเป็นความภักดีในที่สุด

3. การประเมินองค์ประกอบของกลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการในตลาดน้ำชุมชนเขตภาคกลางของประเทศไทย พบว่า องค์ประกอบในด้านต่าง ๆ มีเหมาะสมกับกลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการในตลาดน้ำชุมชนเขตภาคกลางของประเทศไทย โดยผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า มีความเหมาะสมในระดับมากและเห็นด้วยตามกลยุทธ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูติมา ทองหนู (2563) ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่ากลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขันของผู้ประกอบการในตลาดน้ำชุมชนเขตภาคกลางของประเทศไทยสามารถนำไปปรับใช้ได้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีหน้าที่ดูแลตลาดน้ำควรมุ่งเน้นการส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการตลาดน้ำชุมชนให้มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถวางแผน พัฒนา และการดำเนินงานพัฒนาธุรกิจให้ประสบความสำเร็จท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง

1.2 หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และผู้ประกอบการตลาดน้ำชุมชนควรร่วมกันวางแผนและพัฒนาเอกลักษณ์ของตลาดโดยผสมผสานวิถีชีวิตของชุมชนให้มีความโดดเด่นแตกต่างจากตลาดน้ำอื่น ๆ ซึ่งจะสร้างความดึงดูดและสนใจจากนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวและซื้อสินค้าจากชุมชน ซึ่งจะส่งเสริมความยั่งยืนของตลาดน้ำได้

1.3 ผู้ประกอบการตลาดน้ำควรมุ่งเน้นสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันให้กับธุรกิจของตนเองโดยใช้กลยุทธ์ทั้ง 8 กลยุทธ์จากผลการวิจัยครั้งนี้

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาองค์ประกอบของกลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการตลาดน้ำชุมชนเขตภาคกลางของประเทศไทย จึงควรมีการนำกลยุทธ์ที่ค้นพบไปดำเนินการและศึกษาผลกระทบของกลยุทธ์ว่ากลยุทธ์แต่ละกลยุทธ์มีผลกระทบต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการมากน้อยเพียงใด

2.2 ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานของผู้ประกอบการตลาดน้ำชุมชนเขตภาคกลางของประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2561). รายงานประจำปี 2561. สืบค้นจาก

https://api.tat.or.th/upload/annual_report/live/TAT%202018%20Annual%20Report.pdf.

ชูติมา ทองหนู. (2563). กลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขันของร้านจำหน่ายอูมูเนียม จังหวัดเพชรบุรี. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

7(1): 2563. 275-293.

- จันทร์เพ็ญ ขาประดิษฐ์. (2557). **การสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการโต๊ะ
จีนจังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จริยาวัฒน์ โลหะพุนตระกูล. (2553). การพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชน ด้วยการจัดการพัฒนา
แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง
จังหวัดสมุทรปราการ. **วารสาร มจร.วิชาการ**. 14(27): 1-19.
- ธีราพร ทองปัญญา. (2561). การพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำอย่างยั่งยืน บนพื้นฐานของ
อัตลักษณ์และการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษาตลาดน้ำดำเนินสะดวก
จังหวัดราชบุรี. **วารสารสังคมศาสตร์**. 48(2): 181-201.
- นุชนารถ รัตนสุวงศ์ชัย. (2554). **กลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม**. การประชุม
วิชาการระดับชาติ “มนุษยศาสตร์ในทศวรรษใหม่: พลวัตแห่งองค์ความรู้กับพหุลักษณะ
ทาง วัฒนธรรม” วันที่ 18-19 สิงหาคม 2554 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2562). **ร้านของฝากทั่วไทยยอดดิ่งรอบ 20 ปี ดิ้นอัดโปรทั้งลด-แถม-
หันทำตลาดออนไลน์กระตุ้น**. สืบค้นจาก <https://www.prachachat.net/local-economy/news-369573>
- ปริญธร วงศ์ปัจฉิม. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกทำเลที่ตั้งตามความคิดเห็นของผู้ประกอบการ
อุตสาหกรรมการผลิตขนาดกลางในจังหวัดหนองคาย มหาวิทยาลัยนครพนม. **วารสาร
มหาวิทยาลัยนครพนม**. 7(2): 10-18.
- วสุธิดา นักเกษม (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการ
ธุรกิจบริการในเขตกรุงเทพมหานคร. **วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย
สาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ และศิลปะ**. 11(1 เดือนมกราคม – เมษายน 2561).
- สิทธา เจียมพานทอง. (2551). **ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกร้าน
วัสดุก่อสร้างของลูกค้าในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์**.
การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุทธยา สมสุข. (2552). คุณภาพบริการท่องเที่ยวของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง. **วารสารวิชาการและ
วิจัย**. 3(2): 188-196.
- สุรกิจ จันทร์แสงศรี. (2550). **กลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจจำหน่าย
วัสดุก่อสร้างจังหวัดมหาสารคาม**. การศึกษาค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการการตลาด มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Cochran, W. G. (1977). **Sampling Techniques**. (3rd ed). New York: John Wiley & Sons.
- Kotler, P. & Keller, K. (2006). **Marketing Management**. (12th ed.). Pearson Education.
- Porter, M. E. (1980). **Competitive strategy: Techniques for analyzing industries and competitors**. New York: Free Press.

การประกอบสร้างความหมายของการเดินและการใช้จักรยาน ในชีวิตประจำวันของวารสารคลอโรฟิลล์

THE CONSTRUCTION OF MEANING OF WALKING AND CYCLING IN DAILY LIFE OF CHLOROPHYLL JOURNAL

กำพล ดวงพรประเสริฐ^{1*}
Kampol Duangpornprasert^{1*}

Received : 25 June 2021

Revised : 14 December 2021

Accepted : 5 February 2022

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประกอบสร้างความหมายของการเดินและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวันของวารสารคลอโรฟิลล์ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาหรือตัวบทของวารสารคลอโรฟิลล์ จำนวน 14 เล่ม โดยพิจารณาจากหลักการเขียนบทความ ได้แก่ คำนำ เนื้อเรื่อง สรุป และการใช้ภาพประกอบ จากนั้นนำเสนอในรูปแบบการพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ผลิตวารสารคลอโรฟิลล์มีการสร้างความหมายเกี่ยวกับการเดินและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวันทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสิ่งแวดล้อม 2) ด้านสุขภาพและความปลอดภัย 3) ด้านการสร้างเครือข่าย และ 4) ด้านความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งมีความหมายที่แตกต่างกัน 12 ประเด็น โดยประกอบสร้างความหมายของการเดินและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวันเกี่ยวกับคนที่ทำงานเพื่อสร้างเครือข่ายร่วมกับคนในชุมชน ท้องถิ่น ต่างจังหวัดมากที่สุด ซึ่งความหมายทั้งหมดถูกสะท้อนผ่านอำนาจในการเล่าเรื่องผ่านการเขียนบทความและการใช้ภาพประกอบของผู้ผลิต ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชนชั้นกลาง เช่น หมอ นักวิชาชีพ นักวิชาการ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน นักวิจัย เพื่อสร้างความหมายใหม่ของการเดินและการใช้จักรยานทั้งในระดับบุคคลและสังคมส่วนรวม เพื่อผลักดันให้เกิดการนำไปใช้ประโยชน์เชิงบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการส่งเสริมการเดินและการใช้จักรยานให้เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน

คำสำคัญ: การประกอบสร้างความหมาย การเดินและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวัน
วารสารคลอโรฟิลล์

¹สาขาวิชาเทคโนโลยีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจรัญญู

¹Department of Advertising and Public Relations Technology,
Faculty of Business Administration and Information Technology,
Rajamangala University of Technology Tawan-Ok: Chakrabongse Bhuvanarth Campus

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: Kampolduang@gmail.com

ABSTRACT

This research project is a qualitative one with the objective of studying on the meaning of walking and cycling in daily life of Chlorophyll Journal, with the analyses on contents or texts of Chlorophyll Journals for 14 issues. The analysis is based on the principle of the writing of a journal that consists of the introduction part, the body part and the conclusion part, and the use of illustrations. Afterwards, the findings are presented in the style of descriptive write.

The findings from the study showed that the publisher of Chlorophyll Journal has constructed the meaning of walking and cycling in daily life in 4 aspects, namely, 1) environment, 2) health and safety, 3) networking and 4) creative thinking, all of which have meanings that concern 12 different issues. The meaning that is most constructed meaning of the walking and cycling in daily life concerns people who work on building collaborative networks with people in communities in other provinces. All the journals are reflected through the authority of storytelling through the writing of journals and the use of illustrations. Most authors are middle-class people such as doctors, people with specific professions, academics, governmental and private agencies, and researchers, who have constructed new meanings for walking and cycling in individual (personal) and collective (societal) levels in order to encourage the integrated use with other agencies for promoting the actual walking and cycling in daily life.

Keywords: Construction of Meaning, Walking and Cycling in Daily Life, Chlorophyll Journal

บทนำ

กระแสโลกาภิวัตน์หรือการข้ามพรมแดนทางเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมนั้น เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรงในปัจจุบัน ด้านหนึ่งพิจารณาถึงกระแสโลกาภิวัตน์เป็นกุญแจสำคัญสู่การสร้างความทันสมัย (Modernization) แต่อีกด้านหนึ่ง Miles (2001) กลับพิจารณาว่าหากไม่สามารถที่จะควบคุมการถาโถมของกระแสดังกล่าวได้ ก็อาจจะไม่สามารถควบคุมหรือจัดการกับปรากฏการณ์ทางสังคมโลกาภิวัตน์ที่กำลังเผชิญกับภาวะความเสี่ยง (Risk) ได้ โดยเฉพาะความเสี่ยงด้านสุขภาพ สภาพอากาศ สิ่งแวดล้อม เช่น คนไทยจำนวนมากให้ความสำคัญกับการใช้รถยนต์ในการเดินทางมากกว่าการเดินและการปั่นจักรยาน เป็นต้น แม้ว่าจะมีความพยายามในการสนับสนุนให้คนไทยมาใช้จักรยานเพิ่มมากขึ้น แต่ยังคงมีบทบาทอยู่ในเฉพาะผู้ใช้จักรยานบางกลุ่มซึ่งจำกัดอยู่ในวงแคบ และไม่อาจสร้างให้เป็นวัฒนธรรมการใช้จักรยานขึ้นมาในสังคมไทยได้ (จุฑากานต์ ทองทั้งสาย, 2558)

ทั้งนี้อาจจะมีสาเหตุมาจากความหมาย (Meaning) ของการปั่นจักรยานในสังคมไทยนั้น มีการเปลี่ยนแปลงความหมายจากอดีตมาจนถึงปัจจุบันผ่านการประกอบสร้างความหมายจาก

สื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น สื่อสิ่งพิมพ์ ภาพยนตร์ เพลง เป็นต้น โดยพิทักษ์ ชุมงคล (2559) ระบุว่า จักรยานมีจุดเริ่มต้นจากชนชั้นนำ (Elites) ที่ไปรับเอาวัฒนธรรมจากตะวันตกเข้ามาใช้ในเมืองไทย ดังมีภาพสะท้อนการใช้จักรยานในราชสำนักดังที่ปรากฏในบทประพันธ์เรื่อง สี่แผ่นดิน ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ในเวลานั้นจักรยานมีความหมายอยู่ 2 ระดับ คือ 1) ระดับชาติจักรยานสื่อความหมายถึงความศิวิไลซ์ของสยาม และ 2) ระดับปัจเจกจักรยานสื่อความหมายถึง ความทันสมัยของผู้ปั่น คือ พวกเจ้านาย ซึ่งมีคำเรียกอย่างโก้จากพวกเจ้านายและพวกขุนนางตามฝรั่งว่า ไบซิเกล มาจากภาษาอังกฤษว่า Bicycle อันแปลว่า วงล้อสองวง ต่อมาความหมายของจักรยานได้ถูกเปลี่ยนไปอีกครั้งจากสื่อมวลชนที่ประกอบสร้างลดฐานะให้กลายเป็น “สัญลักษณ์ที่บ่งชี้ความจน” เช่นเดียวกับบ้านกระท่อม รองเท้าขาด ๆ เสื้อผ้าเก่า ๆ เป็นต้น จักรยานกลายเป็นพาหนะของคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย ซึ่งสะท้อนผ่านเพลงจักรยานคนจน (ของชวนชัย ฉิมพะวงศ์) และเพลงสาวมอเตอร์ไซด์ (ของจรัส มโนเพ็ชร) เป็นต้น จึงมีการเปลี่ยนจากคำว่า ไบซิเกล มาเป็นคำว่า รถถีบ อันแสดงถึงพาหนะแสดงถึงวิถีชีวิตที่แฝงไว้ด้วยความจน ถูกเรียกตามลักษณะ การใช้งานว่า “รถถีบ” คือ พาหนะที่สามารถเคลื่อนไปด้วยเท้า

ความหมายของจักรยานได้เปลี่ยนแปลงอีกครั้ง โดยเฉพาะจากชนชั้นกลาง (Middle Class) ได้สร้างความหมายใหม่ของการปั่นจักรยานว่า 1) จิตสำนึกเรื่องอิสรภาพ 2) จิตสำนึกเรื่องสิ่งแวดล้อม 3) จิตสำนึกเรื่องสุขภาพ ซึ่งเป็นความหมายที่ชนชั้นกลางเลือกนำมาเชื่อมโยงกับจักรยานเพื่อสะท้อนตัวตนของผู้ปั่นปรากฏในสื่อ เช่น หนังสือเรื่อง “จักรยานสีแดง” นอกจากนั้นใช้เป็นสื่อที่บ่งบอกถึงค่านิยม ความเชื่อ การรักษาสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์พลังงาน ความห่วงใยในสุขภาพ การเดินทางไปทำงานในชีวิตประจำวัน การใช้จักรยานเพื่อสร้างกลุ่มใหม่ ๆ โดยมีสื่อออนไลน์เป็นกลไกสำคัญหนึ่งที่ทำให้เครือข่ายนักปั่นจักรยานเกิดขึ้นและกระจายตัวอย่างรวดเร็ว เช่น ชมรมจักรยานเพื่อสุขภาพแห่งประเทศไทย ชมรมจักรยานวันอาทิตย์ กลุ่มขี่จักรยานช่วงกลางคืน ชมรมจักรยานเสือภูเขา จากชื่อกลุ่มต่าง ๆ สามารถสะท้อนภาพการเชื่อมโยงระหว่างการบินจักรยานกับการใช้ชีวิต (Life Style) ของนักปั่นชนชั้นกลางได้เป็นอย่างดี (พิทักษ์ ชุมงคล, 2559)

โดยเฉพาะอย่างยิ่งชมรมจักรยานเพื่อสุขภาพแห่งประเทศไทยและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้หันมาให้ความหมายใหม่ต่อการเดินและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวัน จึงได้ร่วมกันผลิตวารสารคลอโรฟิลล์ ซึ่งเป็นวารสารอิเล็กทรอนิกส์แจกฟรีเพื่อส่งเสริมการเดินและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวัน ซึ่งนำเสนอฉบับแรก ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 : มกราคม-กุมภาพันธ์ 2555 จนถึงปัจจุบันก้าวถึงปีที่ 4 ฉบับที่ 4 : พฤศจิกายน 2559 มีทั้งหมด 14 ฉบับ (2555 -2559) โดยทันตแพทย์อนุศักดิ์ คงมาลัย บรรณาธิการวารสารคลอโรฟิลล์ และประธานคณะกรรมการกำกับทิศทางโครงการผลักดันนโยบายการเดินและการใช้จักรยาน (2555) ระบุว่า วารสารดังกล่าวมีจุดประสงค์เพื่อสนับสนุนให้การเดินและการปั่นจักรยานในชีวิตประจำวันเพื่อสร้างชุมชนและเมืองน่าอยู่ โดยใช้พลังภายในตัวเองที่เปรียบเสมือนสารคลอโรฟิลล์ในพืชเป็นสารสังเคราะห์ให้พืชที่ให้พืชเติบโตเป็นพลังขับเคลื่อนในการสร้างและผลักดันการเดินและการใช้จักรยานไปสู่นโยบายสาธารณะ โดยมุ่งนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับข่าวสาร สารความรู้ และประโยชน์จากการเดินและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวันในลักษณะต่าง ๆ เช่น ใช้ในการเดินทาง ช่วยลด

พลังงาน ประหยัดเงินและเวลา ได้ออกกำลังกาย สุขภาพดี ไม่ก่อให้เกิดมลพิษ รักษาสิ่งแวดล้อม และ ได้ทำกิจกรรมร่วมกันของคนในครอบครัวและชุมชน เป็นต้น ด้านหนึ่งก็เพื่อเป็นการสื่อสารเพื่อ ป้องกันความเสี่ยงที่เกี่ยวกับสุขภาพ สภาพอากาศ สิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นผลกระทบจากกระแส โลกาภิวัตน์ ด้านหนึ่งต้องการที่จะสร้างความหมายใหม่ ๆ ให้แก่การเดินและการปั่นจักรยาน

ภายใต้กระแสปรากฏการณ์ทางสังคมโลกาภิวัตน์ที่กำลังเผชิญกับภาวะความเสี่ยง (Risk) ทางด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ความหมายของการปั่นจักรยานที่เปลี่ยนแปลงไปตามแต่ยุคสมัย รวมถึงความสำเร็จของชมรมจักรยานเพื่อสุขภาพแห่งประเทศไทยและสำนักงานกองทุนสนับสนุน การสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่ได้นำเสนอเนื้อหา ภาพประกอบเพื่อประกอบสร้างความหมาย (Construction) เกี่ยวกับการใช้เดินและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวันในมุมมองใหม่ไปสู่ผู้รับสาร ผ่านวารสารคลอโรฟิลล์ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาการประกอบสร้างความหมายของการเดินและ การใช้จักรยานในชีวิตประจำวันของวารสารคลอโรฟิลล์ว่าเป็นอย่างไร เพื่อเป็นการทำให้เข้าใจถึง ความหมายว่าไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่ก่อนแล้ว แต่เกิดจากการถูกประกอบสร้างขึ้น โดยเฉพาะถูกประกอบสร้าง ขึ้นจากสื่อมวลชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการประกอบสร้างความหมายของการเดินและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวัน ของวารสารคลอโรฟิลล์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา สารหรือตัวบท (Textual Analysis) ซึ่งเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้จากตัวสารโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อบรรยายให้เข้าใจถึงคุณลักษณะของตัวสาร (พัชนี เขยจรยา, 2558) โดยในการวิจัยครั้งนี้จะ วิเคราะห์เนื้อหาที่นำเสนอเป็นบทความ บทสัมภาษณ์รวมถึงภาพประกอบในวารสารคลอโรฟิลล์ จำนวน 14 ฉบับ ซึ่งนำเสนอฉบับแรก ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 : มกราคม-กุมภาพันธ์ 2555 จนถึงปัจจุบัน ปีที่ 4 ฉบับที่ 14 : พฤศจิกายน 2559 ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบในการศึกษา ดังนี้ 1) แนวคิดเกี่ยวกับวารสารคลอโรฟิลล์ 2) แนวคิดเกี่ยวกับ การส่งเสริมการเดินและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวัน ที่อธิบายถึงวัตถุประสงค์ ลักษณะเนื้อหา ที่นำเสนอเกี่ยวกับการเดินและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวันของวารสารคลอโรฟิลล์ ทำให้ผู้วิจัย นำมาใช้กำหนดประเด็นในการวิเคราะห์ 3) แนวคิดเกี่ยวกับหลักการเขียนบทความที่อธิบายว่า ในการเขียนบทความในสื่อสิ่งพิมพ์ ความหมายที่เกิดขึ้นกับผู้รับสารจะผ่านโครงสร้างของการเขียน บทความ ได้แก่ คำนำหรือส่วนนำ เนื้อเรื่อง และสรุป ผู้วิจัยจึงนำมาใช้ในวิเคราะห์บทความและบท สัมภาษณ์ในวารสารคลอโรฟิลล์ซึ่งประกอบด้วยคำนำหรือส่วนนำ เนื้อเรื่อง และสรุป เพื่อสร้าง ความหมายเกี่ยวกับการเดินและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวัน 4) แนวคิดการประกอบสร้างความ เป็นจริงทางสังคม (Social Construction of Reality) ที่อธิบายว่า สื่อมวลชนมีบทบาทในการสร้าง ความเป็นจริงทางสังคม ซึ่งเป็นโลกที่เกิดจากการประกอบสร้างความหมายให้แก่สิ่งต่าง ๆ ผู้วิจัย นำมาใช้ในการวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) ซึ่งได้แก่ เนื้อหาและภาพประกอบในวารสาร

คลอโรฟิลล์ และ 5) ทฤษฎีสัญวิทยาและการสร้างความหมาย (Semiology and Signification) ที่อธิบายว่าตัวบทในสิ่งพิมพ์นั้นจะประกอบไปด้วยสัญลักษณ์ที่เป็นคำพูด การเขียน และสัญลักษณ์ที่เป็นภาพประกอบ โดยจะสร้างความหมายออกเป็น 2 ระดับคือ ความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัย ผู้วิจัยจึงนำมาใช้ในการศึกษาถึงความหมายโดยนัย/มายาคติ (Connotation / Myth) เกี่ยวกับการเดินและการปั่นจักรยานในชีวิตประจำวันที่ถูกประกอบสร้างผ่านวารสารคลอโรฟิลล์ จากนั้นนำเสนอในรูปแบบการพรรณนาประกอบภาพประกอบ

ผลการวิจัย

ผู้ผลิตวารสารคลอโรฟิลล์ประกอบสร้างความหมายเกี่ยวกับการเดินและการปั่นจักรยานในชีวิตประจำวัน จำนวน 12 ประเด็น ดังนี้

1. คนที่ตระหนักถึงความสำคัญและรักษาสีสิ่งแวดล้อม

ผู้วิจัยพบว่าการประกอบสร้างความหมายของการเป็นคนตระหนักถึงความสำคัญและรักษาสีสิ่งแวดล้อมนั้นสะท้อนผ่านการนำเสนอเนื้อหาและรูปภาพที่แสดงถึงการตระหนักถึงและเห็นความสำคัญของการลดมลพิษ การลดการเดินทางโดยรถยนต์ ลดการใช้พลังงาน การแก้ไขปัญหาโลกร้อน การแก้ไขปัญหาจราจร เป็นต้น

“ผมเชื่อว่า การเดินและจักรยานนี้สามารถเป็นเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ช่วยสังคมได้ ไม่ว่าจะเป็นการลดปัญหามลพิษ ปัญหาจราจร และการสิ้นเปลืองพลังงาน รวมทั้งสามารถทำให้ประชาชนมีสุขภาพดีและเพิ่มความน่าอยู่ของชุมชนและเมืองได้...” (ธงชัย พรรณสวัสดิ์, 2557)

2. คนที่ใช้ชีวิตเรียบง่าย สบาย ๆ ไม่เร่งรีบ จิตใจปลอดโปร่ง

ผู้วิจัยพบว่าการประกอบสร้างความหมายของการเป็นคนที่ใช้ชีวิตเรียบง่าย สบาย ๆ ไม่เร่งรีบ จิตใจปลอดโปร่งนั้นสะท้อนผ่านการนำเสนอเนื้อหาและรูปภาพที่แสดงถึงการใช้ชีวิตที่เรียบง่ายในต่างจังหวัด การทำจิตใจให้สงบกลับมาอยู่กับตัวเอง มีความคล่องตัวกว่าการใช้รถยนต์ในการทำธุระ มีอิสระในการดำเนินชีวิต การอยู่อย่างเรียบง่าย เป็นต้น

“ทำไมเราไม่ปล่อยให้หัวใจเราสัมผัสความเขียวของโลกบ้างว่าแล้วฉันก็ออกไปเดินเล่นในสนามหญ้า ไปเดินเล่นนอกบ้าน (ให้หมาเห่าเล่น) มองดูดอกหญ้าข้างทาง ชมพระอาทิตย์ที่กำลังตก หาวเวลาใกล้ขีดธรรมชาติ อาจจะออกไปที่สวนสาธารณะหรือวัดใกล้บ้าน สูดหายใจเข้าให้เต็มปอดผ่อนคลายใจออกให้เต็มที่ มองดูท้องฟ้าสีสด เดินบนพื้นหญ้า (หรือจะนอนเล่นเสียเลยก็ไม่ว่ากัน) ออกกำลังกายเบา ๆ เราจะพบความสดชื่นในใจ” (พรรณ์ วชิราชัย, 2555)

3. คนที่ทำงานเพื่อสร้างเครือข่ายร่วมกับคนในชุมชน ท้องถิ่น ต่างจังหวัด

ผู้วิจัยพบว่าการประกอบสร้างความหมายของการเป็นคนทำงานเพื่อสร้างเครือข่ายร่วมกับคนในชุมชน ท้องถิ่น ต่างจังหวัดนั้น สะท้อนผ่านการนำเสนอเนื้อหาและรูปภาพที่แสดงถึง การทำงานเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การวางแผน การประชุมและการติดตามการทำงานร่วมกับประชาชนในแต่ละพื้นที่ เช่น ชุมชน โรงเรียน ท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด เป็นต้น

“ทุกวันนี้มีกลุ่ม ชมรม สมาคม หลากหลายที่ร่วมรณรงค์ให้เห็นความสำคัญของ “จักรยานและการเดินในชีวิตประจำวัน” ที่สามารถตอบโจทย์ได้ทั้งด้านสุขภาพ – ภูมิด้านทานโรค-ภัยสุขภาพ – สิ่งแวดล้อม พลังงาน – เศรษฐกิจทุกระดับ” (อนุศักดิ์ คงมาลัย, 2556)

4. คนที่เห็นถึงความสำคัญของการสร้างมิตรภาพ

ผู้วิจัยพบว่าการประกอบสร้างความหมายของการเป็นคน ที่เห็นถึงความสำคัญของการสร้างมิตรภาพนั้น สะท้อนผ่านการนำเสนอเนื้อหาและรูปภาพที่แสดงถึงการให้ความสำคัญกับการได้เพื่อนใหม่แม้ว่าจะไม่รู้จักกันมาก่อน การเผชิญกับความยากลำบากด้วยกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปกับผู้คนที่มาเยี่ยมเยือน ความปิติยินดีที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นต้น

“ต้องขอขอบคุณทีมผู้ดำเนินงาน ผู้นำทริป ทีมเซอร์วิส การบริการของทีมไกด์นำเที่ยว และสมาชิกเพื่อน ๆ ร่วมทริปทุกคนที่มีน้ำใจ เอื้ออารี ช่วยเหลือ รักใคร่สนุกสนานกันเองตลอดการเดินทางของทริปสะอาดครั้งที่ 18 ทริปลาวใต้ในครั้งนี้” (ชมพูนุช บุญลุ่ม, 2558)

5. คนที่ตระหนักถึงประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับสุขภาพ ลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรค

ผู้วิจัยพบว่าการประกอบสร้างความหมายของการเป็นคน ที่ตระหนักถึงประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับสุขภาพ ลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคนั้น สะท้อนผ่านการนำเสนอเนื้อหาและรูปภาพที่แสดงถึงประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งทางร่างกายและจิตใจ เช่น ลดความเสี่ยงต่อการเป็นโรคต่าง ๆ ลดความเครียดและโรคซึมเศร้า สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในครอบครัว ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการรักษาสุขภาพ เป็นต้น

“การเดินเร็วอย่างน้อยวันละ 30 นาที ประมาณ 3,000 ก้าว ใช้พลังงาน 150 – 160 กิโลแคลอรีต่อวัน ช่วยการทำงานของหัวใจและปอดดีขึ้น ช่วยเสริมสร้างความแข็งแรงของกระดูกและกล้ามเนื้อ ช่วยลดน้ำหนัก ช่วยลดความเสี่ยงในการเกิดโรคเช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง ” (ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 : มกราคม – กุมภาพันธ์ 2555 (ฉบับปฐมฤกษ์) หน้า 15) (พรรัตน์ วชิราชัย, 2555)

6. คนที่ส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ผู้วิจัยพบว่าการประกอบสร้างความหมายของการเป็นคน ที่ส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สะท้อนผ่านการนำเสนอเนื้อหาและรูปภาพที่แสดงถึงการเดินทางท่องเที่ยวโดยจักรยานแทนการใช้รถยนต์ไปตามสถานที่ต่าง ๆ เพื่อร่วมกันทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันเพื่อสร้างสุขภาพที่ดีทั้งกาย ใจ ปัญญา และสังคม เป็นต้น

“วันสุดท้ายของทริปนี้ ยังมีกิจกรรมทำความสะอาด ทั้งศาลาที่ได้ไปอาศัยพักนอน ห้องน้ำที่ใช้ร่วมกัน และยังได้ไปปลูกต้นสาละในป่าของวัด เสียดยไม่ทราบก่อนว่าการไปปลูกป่าครั้งนี้เป็นการปลูกป่าในป่าช้า ไม่อย่างนั้นคงได้มีเรื่องให้จิตสั่นขวัญหายได้อีกเรื่องหนึ่ง ก่อนกลับหลวงพี่แจ๊คได้เข้ามาเทศน์กับคณะให้ฟังก่อนกลับบ้านกัน เป็นการเพิ่มพูนปัญญา” (กฤษดา เรื่องโชติวิทย์, 2557)

7. คนที่มีความคิดสร้างสรรค์ สร้างแรงบันดาลใจ เป็นต้นแบบให้ผู้อื่น

ผู้วิจัยพบว่าการประกอบสร้างความหมายของการเป็นคน ที่มีความคิดสร้างสรรค์ สร้างแรงบันดาลใจ เป็นต้นแบบให้ผู้อื่นนั้น สะท้อนผ่านการนำเสนอเนื้อหาและรูปภาพที่แสดงถึงการนำเสนอสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ที่ดัดแปลงมาจากจักรยาน การเสริมสร้างทัศนคติเชิงบวกของคนในสังคมต่อจักรยาน การใช้จักรยานเป็นทางเลือกใหม่ ๆ ในการเดินทาง และนำเสนอบุคคลที่มีชื่อเสียงทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทยที่ใช้จักรยานในชีวิตประจำวัน เป็นต้น

“B Benefit คือคุณประโยชน์ที่ได้รับ I Improvement เป็นการปรับปรุงที่ดีขึ้น K Keep-up การกระทำและได้รับอย่างสม่ำเสมอ E Energy พลังงาน พลังชีวิต A Active ทำให้เกิดความกระตือรือร้น จนได้ N Noble สิ่งที่มีคุณค่า D Delight เป็นความสุขสว่างของชีวิต เพราะยอมก่อให้เกิด W Wealth ความมั่งคั่ง หรือ Well Being ความเป็นอยู่ที่ดี เป็น A Authentic ของแท้ของจริงที่มีความ L Longivity ยั่งยืน และเป็น K Key of Life กุญแจแห่งชีวิต เห็นความหมายดี ๆ อย่างนี้ของการเดินและปั่น ปั่นและเดิน BIKE AND WALK จะยังล้งเลอยู่ทำไมคร้าบบบ????” (อนุศักดิ์ คงมาลัย, 2557)

8. คนที่ออกมาเรียกร้องให้มีการจัดระบบ ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานในเขตเมือง

ผู้วิจัยพบว่าการประกอบสร้างความหมายของการเป็นคนออกมาเรียกร้องให้มีการจัดระบบ ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานในเขตเมืองนั้น สะท้อนผ่านการนำเสนอเนื้อหาและรูปภาพที่แสดงถึงการเข้าร่วมประชุมการเรียกร้อง การหารือกับหน่วยงานทางภาครัฐและเอกชนเพื่อติดตามแก้ไขปัญหาทางเท้าให้มีความปลอดภัยและใช้ประโยชน์ร่วมกัน รวมถึงรณรงค์ให้มีการสร้างเส้นทางเดินและเส้นทางจักรยานและผู้พิการในเขตเมือง เป็นต้น

“ชมรมจักรยานเพื่อสุขภาพแห่งประเทศไทย ได้เสนอเรื่อง “การจัดระบบและโครงสร้างเพื่อส่งเสริมการเดินและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวัน” ให้คณะกรรมการจัดงานสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ 5 ปี 2555 พิจารณาในเดือนกุมภาพันธ์” (กวิณ ชูติมา, 2556)

9. คนที่ผลักดันให้เกิดวัฒนธรรมจักรยานและการเดินเหมือนกับต่างประเทศ

ผู้วิจัยพบว่าการประกอบสร้างความหมายของการเป็นคนผลักดันให้เกิดวัฒนธรรมจักรยานและการเดินเหมือนกับต่างประเทศนั้น สะท้อนผ่านการนำเสนอเนื้อหาและรูปภาพที่แสดงถึงการเข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับเมืองจักรยานในต่างประเทศ การนำเสนอเมืองจักรยานต้นแบบจากต่างประเทศเพื่อนำมาปรับใช้กับประเทศไทย เป็นต้น

“Happy Riding เมืองไทเปชาวไทเปทุกเพศทุกวัยปั่นจักรยานไปทำงานหรือไปทำธุระต่าง ๆ มีความสะดวกสบายด้วยทางจักรยานเชื่อมทั่วเมืองระบบเช่าจักรยานสาธารณะเชื่อมต่อกับขนส่งมวลชนอื่น ๆ ทุกองค์ประกอบของเมืองเป็นมิตรและเอื้อต่อคนปั่นจักรยาน” (บุษกร, 2559)

10. คนที่ตระหนักถึงความปลอดภัย เคารพกฎหมาย

ผู้วิจัยพบว่าการประกอบสร้างความหมายของการเป็นคนตระหนักถึงความปลอดภัย เคารพกฎหมายนั้น สะท้อนผ่านการนำเสนอเนื้อหาและรูปภาพที่แสดงถึงการลดปัญหาอุบัติเหตุจราจร การจำกัดความเร็ว มีความปลอดภัยมากกว่าการใช้ยานพาหนะชนิดอื่น ๆ การเรียนรู้วิถีและระบบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของการใช้ถนนร่วมกัน เป็นต้น

“เพื่อให้ได้คำตอบที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะและแนวทางออกของสังคมด้วยกัน ชมรมจักรยานเพื่อสุขภาพแห่งประเทศไทยจึงได้ร่วมกับกองบังคับการตำรวจจราจร สภานายความในพระบรมราชูปถัมภ์ จัดประชุมปรึกษาหารือ เพื่อให้กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ร่วมพูดคุยกัน แลกเปลี่ยนในการหาคำตอบเมื่อวันศุกร์ที่ 27 มิถุนายน 2557 ซึ่งมีผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการ กลุ่มผู้ใช้จักรยาน นักวิชาการด้านกฎหมาย บุคคลทั่วไปและสื่อมวลชน เข้าร่วมประชุม แสดงความคิดเห็นต่อประเด็น “ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอุปกรณ์จักรยานติดรถยนต์ (Bicycle Rack)” นี้จำนวนกว่า 10 หน่วยงาน รวม 46 คน” (ชมรมจักรยานเพื่อสุขภาพแห่งประเทศไทย, 2557)

11. คนที่มีจิตอาสา อาสาสมัคร ช่วยเหลือผู้อื่น ทำประโยชน์ให้สังคม

ผู้วิจัยพบว่าการประกอบสร้างความหมายของการเป็นคนที่มีจิตอาสา อาสาสมัคร ช่วยเหลือผู้อื่น ทำประโยชน์ให้สังคมนั้น สะท้อนผ่านการนำเสนอเนื้อหาและรูปภาพที่แสดงถึงการเป็นอาสาสมัครเป็นวิทยากร ช่อมจักรยานให้ฟรี การบริจาคเงิน การบริจาคสิ่งของให้แก่คนที่ลำบาก การสร้างธนาคารขยะธนาคารความดี การทำผ้าป่าเพื่อช่วยเหลือสัตว์ เป็นต้น

“การจัดกิจกรรมผ้าป่าเพื่อหมาแมวครั้งนี้เกิดขึ้นด้วยความเชื่อว่า การทำทานนั้นไม่จำเป็นต้องใช้สิ่งของหรือเงินทอง การทำทานด้วยแรงกาย แรงสมอง แรงใจ มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน อาจจะได้มากกว่าเสียด้วย หากทำ ด้วยจิตอันเป็นกุศลอย่างมั่นคง งานปั้นด้วยจิตอาสาครั้งนี้ จึงเป็นการจัดกิจกรรมปั่นจักรยานเพื่อรับบริจาคปัจจัยช่วยเหลือหมาและแมว โดยสมาชิกชมรมฯ ที่มีจิตศรัทธาได้มาปั่นจักรยานระยะทางประมาณ 640 กิโลเมตร จากกรุงเทพฯ ถึงลำปาง” (บุษกร, 2559)

12. คนที่สนับสนุน ส่งเสริม นำเสนอ แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ การวิจัย

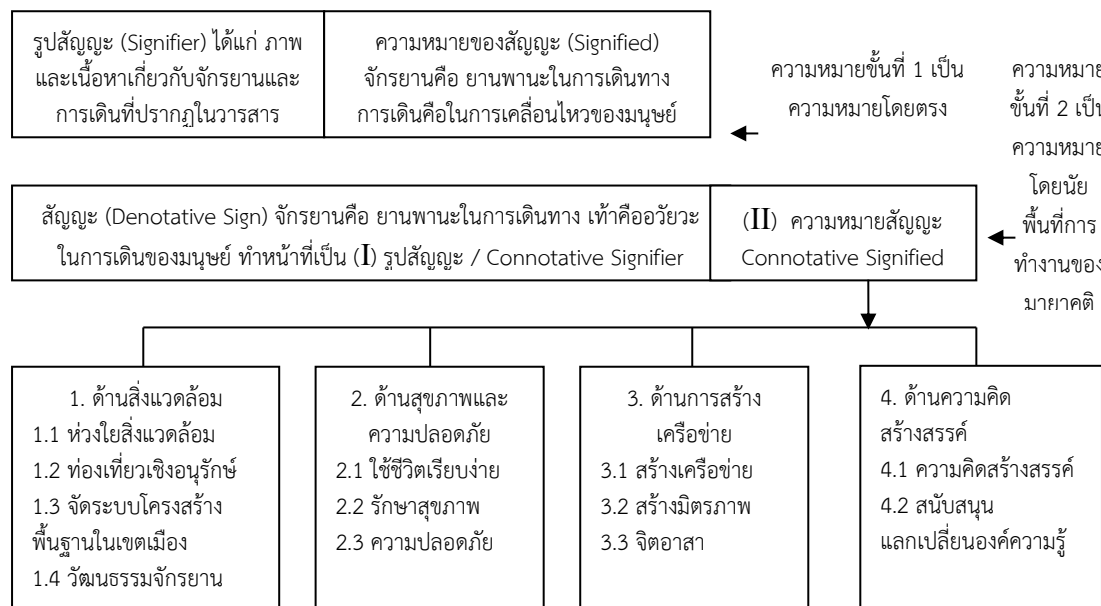
ผู้วิจัยพบว่าการประกอบสร้างความหมายของการเป็นคนสนับสนุน ส่งเสริม นำเสนอ แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ การวิจัยนั้น สะท้อนผ่านการนำเสนอเนื้อหาและรูปภาพที่แสดงถึงการเปิดรับผลงานทางวิชาการ วิจัย และการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ การให้ทุนสนับสนุนการวิจัยให้แก่บุคคลทั่วไป หน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ การจัดประชุมทางวิชาการ เป็นต้น

“ช่วงกรกฎาคม 2559 ที่ผ่านมา โครงการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะการเดินและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวัน ได้ประกาศรับทุนงานวิจัยเดิน จักรยาน ประจำปี 59-60 แนวคิดหลักของทุนที่ประกาศคือ เมือง ชุมชนที่เป็นมิตรต่อการเดินและการใช้จักรยาน (Walk and Bike Friendly City) ทุนรวมประมาณ 500,000 บาท 15 โครงการ” (สรสวดี โรจนกุล, 2559)

ภาพที่ 1 ตัวอย่างการใช้ภาพประกอบเพื่อใช้ในการประกอบสร้างความหมายทั้ง 12 ประเด็น

จากประเด็นที่นำเสนอและลักษณะการประกอบสร้างความหมาย ทั้ง 12 ประเด็นนั้น ผู้วิจัยพบว่าสามารถสร้างความหมายโดยนัย/มายาคติ (Connotation / Myth) เกี่ยวกับการเดินและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวันของวารสารคลอโรฟิลล์ได้ตามกระบวนการสร้างความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัยตามแนวคิดของ Barthes (1967) ทั้ง 2 ระดับได้ ดังนี้

ภาพที่ 2 การสร้างความหมายโดยตรง (ขั้นที่ 1) และความหมายโดยนัย (ขั้นที่ 2) ตามแนวคิดของ โรล็องค์ บาร์ธส์

จากภาพที่ 2 ผู้วิจัยพบว่าความหมายโดยตรงหรือความหมายโดยอรรถซึ่งเป็นความหมายในระดับที่ 1 (First Order) ของคำว่า การเดิน คือ การเคลื่อนไหวอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่จะช่วยให้เกิดประโยชน์แก่ร่างกายในด้านต่างๆ สำหรับคำว่าจักรยาน หมายถึง ยานพาหนะในการเดินทางที่ต้องใช้แรงในการปั่นหรือถีบ ซึ่งเป็นการให้ความหมายโดยตรง สำหรับความหมายในระดับที่ 2 (Second Order) ไม่ใช่เป็นการตีความหมายโดยตรง หากเป็นขั้นของการตีความหมายในระดับสังคมโดยเฉพาะสำหรับวารสารคลอโรฟิลล์แล้ว คำว่าการเดินและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวันนั้นน่าจะถูกประกอบสร้างขึ้น 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านสิ่งแวดล้อม 2. ด้านสุขภาพและความปลอดภัย 3. ด้านการสร้างเครือข่าย และ 4. ด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยมีความหมายโดยนัยที่แตกต่างกันออกไปถึง 12 ความหมายซึ่งเป็นความหมายที่ถูกประกอบสร้างขึ้นผ่านสื่อและสังคมในขณะนั้น

ตารางที่ 1 สรุปประเด็นที่น่าสนใจเพื่อประกอบสร้างความหมายของการเดินและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวันในวารสารคลอโรฟิลล์ในแต่ละด้าน

ประเด็นที่น่าสนใจในแต่ละด้าน	จำนวน (ครั้ง)
1. ด้านสิ่งแวดล้อม	49
1.1 คนที่ออกมาเรียกร้องให้มีการจัดระบบ ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานในเขตเมือง	15
1.2 คนที่ผลักดันให้เกิดวัฒนธรรมจักรยานและการเดินเหมือนกับต่างประเทศ	13
1.3 คนที่ส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	12
1.4 คนที่ตระหนักถึงความสำคัญและรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม	9
2. ด้านการสร้างเครือข่าย	45
2.1 คนที่ทำงานเพื่อสร้างเครือข่ายร่วมกับคนในชุมชน ท้องถิ่น ต่างจังหวัด	29
2.2 คนที่เห็นถึงความสำคัญของการสร้างมิตรภาพ	8
2.3 คนที่มีจิตอาสา อาสาสมัคร ช่วยเหลือผู้อื่น ทำประโยชน์ให้สังคม	8
3. ด้านสุขภาพและความปลอดภัย	40
3.1 คนที่ตระหนักถึงประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับสุขภาพ ลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรค	18
3.2 คนที่ตระหนักถึงความปลอดภัย เคารพกฎหมาย	13
3.3 คนที่ใช้ชีวิตเรียบง่าย สบาย ๆ ไม่เร่งรีบ จิตใจปลอดโปร่ง	9
4. ด้านความคิดสร้างสรรค์	26
4.1 คนที่มีความคิดสร้างสรรค์ สร้างแรงบันดาลใจ เป็นต้นแบบให้ผู้อื่น	18
4.2 คนที่สนับสนุน ส่งเสริม นำเสนอ แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ การวิจัย	8

จากตารางที่ 1 ผู้วิจัยพบว่าวารสารคลอโรฟิลล์ประกอบสร้างความหมายของการเดินและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวันในด้านสิ่งแวดล้อมมากที่สุด จำนวน 49 ครั้ง รองลงมาได้แก่ ด้านการสร้างเครือข่าย จำนวน 45 ครั้ง ถัดมาได้แก่ ด้านสุขภาพและความปลอดภัย จำนวน 40 ครั้ง และด้านความคิดสร้างสรรค์น้อยที่สุด จำนวน 26 ครั้ง โดยประกอบสร้างความหมายของการเดินและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวันเกี่ยวกับคนที่ทำงานเพื่อสร้างเครือข่ายร่วมกับคนในชุมชน ท้องถิ่นต่างจังหวัดมากที่สุด จำนวน 29 ครั้ง รองลงมาได้แก่ คนที่ตระหนักถึงประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับสุขภาพ ลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรค เท่ากับคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ สร้างแรงบันดาลใจ เป็นต้นแบบให้ผู้อื่น จำนวน 18 ครั้ง ถัดมาได้แก่ คนที่ออกมาเรียกร้องให้มีการจัดระบบ ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานในเขตเมือง จำนวน 15 ครั้ง คนที่ตระหนักถึงความปลอดภัย เคารพกฎหมาย เท่ากับคนที่ผลักดันให้เกิดวัฒนธรรมจักรยานและการเดินเหมือนกับต่างประเทศ จำนวน 13 ครั้ง คนที่ส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จำนวน 12 ครั้ง คนที่ตระหนักถึงความสำคัญและรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม เท่ากับคนที่ใช้ชีวิตเรียบง่าย สบาย ๆ ไม่เร่งรีบ จิตใจปลอดโปร่ง จำนวน 9 ครั้ง และคนที่เห็นถึงความสำคัญ

ของการสร้างมิตรภาพ เท่ากับ คนที่มีจิตอาสา อาสาสมัคร ช่วยเหลือผู้อื่น ทำประโยชน์ให้สังคม และคนที่สนับสนุน ส่งเสริม นำเสนอ แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ การวิจัยน้อยที่สุด จำนวน 8 ครั้ง

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่าชมรมจักรยานเพื่อสุขภาพแห่งประเทศไทยและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มีจุดประสงค์ในการประกอบสร้างความหมาย (Construct) ของการเดินและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวันของวารสารคลอโรฟิลล์เพื่อสร้างอัตลักษณ์ใหม่ ๆ ให้แก่การเดินและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวันตามความต้องการของตนเอง โดยประกอบสร้างความหมายผ่านการเลือกหยิบยกและนำเสนอเนื้อหาและการใช้รูปภาพประกอบในบทความหรือบทสัมภาษณ์ เนื่องจากชมรมจักรยานเพื่อสุขภาพแห่งประเทศไทยและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ในฐานะที่เป็นชนชั้นกลางสมัยใหม่ได้ตระหนักถึงภาวะสังคมแห่งความเสี่ยงที่เกิดขึ้น เช่น ปัญหาภาวะสิ่งแวดล้อม ปัญหาลมร้อน ปัญหาการเกิดมลภาวะต่าง ๆ ปัญหาการจราจร เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นความเสี่ยงที่มีราคาที่จะต้องจ่ายที่เกิดขึ้นจากกระแสการสร้างความทันสมัยระดับโลก (Global Modernisation) ซึ่งสอดคล้องกับ Giddens (1990) ระบุว่า สังคมปัจจุบันมีแนวโน้มจะก้าวเข้าสู่สังคมแห่งความเสี่ยงมากขึ้น โดยภาวะความเสี่ยงนั้นส่งผลต่อการสร้างตัวตน/อัตลักษณ์ของปัจเจกบุคคล (Self-Identity) ใหม่ ๆ เช่น การเกิดพฤติกรรมสุขภาพใหม่ ๆ อย่างการบริโภคอาหารแบบชีวจิต การฝึกโยคะและซิทกงเพื่อสุขภาพกายและความสงบใจ การเข้าโรงยิมและฟิตเนสเพื่อเพาะร่างกาย การขยายตัวของบริการแบบสปาหรือบำบัด และการบำบัดด้วยกลิ่นธรรมชาติ หรือการเกิดขึ้นของนิตยสารสุขภาพทางเลือกเป็นจำนวนมาก เป็นต้น

ไม่เพียงแต่การสร้างอัตลักษณ์ใหม่ ๆ ของปัจเจกบุคคลเท่านั้น ผู้ผลิตวารสารคลอโรฟิลล์ได้ประกอบสร้างความหมายของการเดินและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวันที่ตระหนักถึงปัญหาของสังคมส่วนร่วมไม่ว่าจะเป็นด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการสร้างเครือข่าย ด้านสุขภาพและความปลอดภัย ตลอดจนด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยมีความหมายที่แตกต่างกันถึง 12 ประเด็น โดยให้ความสำคัญเกี่ยวกับเกี่ยวกับคนที่ทำงานเพื่อสร้างเครือข่ายร่วมกับคนในชุมชน ท้องถิ่น ต่างจังหวัดมากที่สุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้ผลิตวารสารคลอโรฟิลล์ได้ตระหนักถึงผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์ที่นำมาซึ่งความเสี่ยงในด้านต่าง ๆ ที่เพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นความเสี่ยงจากปัญหาการเปลี่ยนแปลงของสภาพสิ่งแวดล้อม สภาพอากาศทำให้เกิดมลภาวะอากาศเป็นพิษส่งผลเสียต่อสุขภาพ ปัญหาการเกิดอุบัติเหตุทางรถยนต์ที่เพิ่มสูงขึ้นซึ่งนำไปสู่ความสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจและสังคม จึงทำให้ผู้ผลิตวารสารคลอโรฟิลล์ประกอบสร้างความหมายดังกล่าวเพื่อกระตุ้นให้สังคมกลับมาให้ความสำคัญและสร้างเครือข่ายความร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวซึ่งหากไม่สามารถจัดการกับปัญหาดังกล่าวได้ สังคมก็จะเผชิญกับปัญหาความเสี่ยงมากขึ้น ดังที่ Miles (2001) ระบุว่า หากไม่สามารถที่จะควบคุมการถาโถมของกระแสดังกล่าวได้ ก็อาจจะไม่สามารถควบคุมหรือจัดการกับปรากฏการณ์ทางสังคมโลกาภิวัตน์ที่กำลังเผชิญกับภาวะความเสี่ยง (Risk)

นอกจากนั้น ผลการศึกษายังพบว่าประเด็นในการประกอบสร้างความความหมายของการเดินและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวันของวารสารคลอโรฟิลล์นั้น มีความใกล้เคียงกับการศึกษาของจุฑากานต์ ทองทั้งสาย และเจษฎา ศาลาทอง (2558) ที่พบว่า ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ “ฮิวเมนไรด์จักรยานบันดอลใจ” มีการประกอบสร้างความหมายของผู้ใช้จักรยานที่ปรากฏรายการมีทั้งหมด 9 ประเด็น ได้แก่ 1) ผู้ใช้จักรยานมีลักษณะที่หลากหลายในสังคมทั้งในมิติด้านเพศ วัย สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ และพื้นที่ของผู้ใช้จักรยาน 2) ผู้ที่แข่งขันกับตัวเอง 3) ผู้ที่ต้องการการยอมรับทางสังคม 4) ผู้ที่มีจิตสำนึกรักท้องถิ่นของตนเอง 5) ผู้ที่คำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้อื่นและส่วนรวม 6) ผู้ที่สร้างมิตรภาพที่ดีต่อกัน 7) ผู้ที่ใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อม 8) ผู้ที่มีวิถีในการดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย และสามารถพึ่งพาตนเองได้ และ 9) ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่เอื้อต่อการขี่จักรยาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าสื่อมวลชนประเภทวารสารไม่เพียงแต่จะทำหน้าที่ในการนำเสนอเนื้อหาต่าง ๆ ไปสู่ประชาชนเท่านั้น แต่ยังสามารถที่จะประกอบสร้างความหมายในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งมีผลต่อการรับรู้ของคนในสังคมได้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับพรพรรณ สมบูรณ์บัติ (2549) ที่ระบุว่าสื่อมวลชนเป็นสถาบันหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างความเป็นจริงทางสังคมรอบ ๆ ตัวเรา เนื่องจากโลกนี้มีเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย ซึ่งมนุษย์ไม่สามารถที่จะเข้าไปมีประสบการณ์หรือสัมผัสกับความจริงที่เกิดขึ้นได้ทุกเหตุการณ์ ดังนั้นสื่อมวลชน จึงเป็นเสมือนช่องทางหนึ่งในการนำความจริงจากโลกภายนอกมาสู่มนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประกอบสร้างความหมายในเรื่องการรับรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงเห็นได้จากการขยายตัวของ การนำเสนอผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น

สำหรับการประกอบสร้างความหมายเกี่ยวกับการเดินและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวันของวารสารคลอโรฟิลล์นั้นถูกสะท้อนผ่านอำนาจในการเล่าเรื่องของผู้เขียนซึ่งส่วนใหญ่เป็นชนชั้นกลาง อาทิ คุณหมอ นายแพทย์ (ทันตแพทย์ อนุศักดิ์ คงมาลัย กรรมการอาวุโส ประธานคณะกรรมการกำกับทิศทางโครงการผลักดันนโยบายการเดินและการใช้จักรยานสู่นโยบายสาธารณะ) นักวิชาชีพ (คุณกวิน ชุติมา เลขาธิการชมรมจักรยานเพื่อสุขภาพแห่งประเทศไทย) นักวิชาการ (ศ.กิตติคุณ ดร. ธงชัย พรรณสวัสดิ์) หน่วยงานภาครัฐและเอกชน (เช่น ธนาคารออมสิน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ) หรือนักวิจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลงานเข้านำเสนอความรู้ เป็นต้น ที่มุ่งนำเสนอข้อเท็จจริง (fact) ต่าง ๆ ที่หยิบยื่นความเป็นตัวตนของผู้เขียนเพื่อทำหน้าที่ประกอบสร้างความหมายของการเดินและการใช้จักรยานในแงุ่มที่ตัวเองต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของจุฑากานต์ ทองทั้งสาย และเจษฎา ศาลาทอง (2558) ที่พบว่า การเล่าเรื่องจากมุมมองของผู้ผลิตรายการเป็นการหยิบยื่นความเป็นตัวตนของผู้ผลิตรายการเพื่อทำหน้าที่ติดตั้งอุดมการณ์หรือกรอบความคิดในการประกอบสร้างความหมายของผู้ใช้จักรยานซึ่งมาจากตัวตนของผู้ผลิตรายการที่อยู่ในฐานะของหน่วยงานภาคเอกชนที่มีบทบาทสำคัญในการพยายามผลักดันให้เกิดการใช้จักรยานขึ้นในสังคม

สำหรับประเด็นที่นำเสนอมากที่สุดเพื่อสร้างความหมายเกี่ยวกับการเดินและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวันของวารสารคลอโรฟิลล์นั้น คือ คนที่ทำงานเพื่อสร้างเครือข่ายร่วมกับคนในชุมชน ท้องถิ่น ต่างจังหวัด ส่วนหนึ่งน่าจะมาจากเป้าหมายของการผลักดันนโยบายการเดินและการใช้จักรยานเพื่อสร้างชุมชนและเมืองน่าอยู่ โดยใช้พลังในตัวเองมาเป็นพลังขับเคลื่อนในการสร้างและผลักดันการเดินและการใช้จักรยานไปสู่ นโยบายสาธารณะเปรียบเสมือนสารคลอโรฟิลล์ ซึ่งเป็นสารสังเคราะห์แสงที่ทำให้พืชเติบโต โดยเริ่มต้นจากการสร้างความร่วมมือร่วมใจกับชุมชน ท้องถิ่น และ

จังหวัดต่าง ๆ เพื่อผลักดันให้เกิดเป็นนโยบายดังกล่าวร่วมกันจนทำให้การส่งเสริมการเดินและการใช้จักรยานถูกบรรจุในแผนพัฒนาประเทศเป็นครั้งแรก ซึ่งสอดคล้องกับคำว่า “คลอโรฟิลล์” ที่ใช้เป็นชื่อของวารสารเพื่อเป็นตัวอย่างเตือนใจให้คนที่หลงลืมการสร้างและใช้ “พลังในตัว” ไปในทางที่ถูกที่ควรเพื่อความสุขเจริญก้าวหน้าที่ยั่งยืน (อนุศักดิ์ คงมาลัย, 2555) แต่หากมองอีกด้านหนึ่งจะพบว่า ความหมายโดยนัยหรือมายาคติดังกล่าวกลายเป็นสิ่งที่ชนชั้นกลางเลือกที่จะนำเสนอและบอกแก่สังคมว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความหมายหลักและมีความชอบธรรมในการสนับสนุน เรียกร้อง ผลักดันให้การเดินและการใช้จักรยานเกิดขึ้นได้จริงในชีวิตประจำวัน (กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน, 2553) ซึ่งสอดคล้องกับ Barthes (1967) ได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับความหมายว่าไม่มีการใช้สัญลักษณ์ครั้งไหนที่จะมีความหมายขึ้นเดียว แต่จะมีความหมายอยู่ 2 ระดับ คือ ความหมายโดยอรรถ/ความหมายตรง (Denotative Meaning) และความหมายโดยนัย/ความหมายแฝง (Connotative Meaning) และในความหมายลำดับที่ 2 นี้เอง Barthes เรียกว่า มายาคติ (Myth) กล่าวคือการเดินและการใช้จักรยานไม่ใช่แค่การเคลื่อนไหวร่างกายหรือยานพาหนะในการเดินทางในชีวิตประจำวันของมนุษย์ซึ่งเป็นความหมายโดยตรงในระดับแรกเท่านั้น แต่ยังหมายถึงคนที่ทำงานเพื่อสร้างเครือข่ายร่วมกับคนในชุมชน ท้องถิ่น ต่างจังหวัด ซึ่งเป็นความหมายแฝงในลำดับที่ 2 หรือพื้นที่การทำงานของมายาคติ ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงอำนาจในการติดตั้งมายาคติของวารสารคลอโรฟิลล์ที่จะเลือกมายาคติหนึ่งที่ต้องการนำเสนอให้กลายเป็นความหมายหลักของสังคมโดยปิดบังซ่อนเร้นความหมายโดยนัยอื่น ๆ เอาไว้ นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่าวารสารคลอโรฟิลล์ได้ประกอบสร้างความหมายดังกล่าวให้กลายเป็นการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movement) เนื่องจากปัจจุบันประชาชนมีความตื่นตัวที่เข้ามาจัดการกับปัญหาของตนเองมากกว่าที่จะรอคอยความช่วยเหลือจากรัฐแต่เพียงอย่างเดียว ดังที่ ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2549) ได้อธิบายถึงลักษณะการเคลื่อนไหวในลักษณะนี้ไว้ว่า ผู้เรียกร้องจะมีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวด้วยตนเองไม่ใช่การเรียกร้องผ่านกลไกของรัฐหรือกลไกทางการเมือง เนื่องจากไม่มีความเชื่อมั่นหรือศรัทธาในความเป็นตัวแทนของพรรคการเมืองและความจริงใจของรัฐ โดยมีเป้าหมายคือต้องการสร้าง “กติกาสหกรณ์ชุมชนใหม่ในการดำรงชีวิต” ที่ไม่ใช่การช่วงชิงอำนาจรัฐเหมือนอดีตที่ผ่านมา

นอกจากนั้น การประกอบสร้างความหมายของการเดินและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวันผ่านองค์ประกอบของการเขียนบทความ ได้แก่ คำนำ เนื้อเรื่อง สรุป รวมถึงการใช้ภาพประกอบต่าง ๆ ในวารสารฉบับนี้สอดคล้องกับหลักการเขียนบทเพื่อการประชาสัมพันธ์ (รุ่งรัตน์ ชัยสำเริง, 2557) ด้วยการนำเสนอข้อเท็จจริงและสอดแทรกข้อคิดเห็นที่มีสาระ เข้าใจง่าย ชวนให้ติดตามเป็นอย่างดีจึงสร้างความหมายของการเดินและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวันที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น คนที่การตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม สุขภาพ การท่องเที่ยว การสร้างมิตรภาพการเคลื่อนไหวทางสังคม การทำงานร่วมกับชุมชน มีความคิดสร้างสรรค์ มีจิตอาสา และการแบ่งปันความรู้ทางวิชาการ เป็นต้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าวารสารคลอโรฟิลล์ได้ทำการสื่อสารเพื่อการรื้อสร้าง (Deconstruction) ความหมายเดิมของการเดินและการใช้จักรยานซึ่งปกติจะเป็นภาพเชิงลบดังการศึกษาของนงนุช แยมวงศ์ (2558) เรื่องภาพลักษณ์ของคนใช้จักรยานในชีวิตประจำวันในมุมมองของสาธารณชนที่พบว่า ประชาชนมีการรับรู้ภาพลักษณ์เชิงลบของคนใช้จักรยาน 5 อันดับ

แรก คือ 1) เป็นพาหนะของคนจน 2) คนขี่จักรยานสกปรก เลอะเทอะ 3) รู้สึกอายถ้าใช้จักรยานไปทำงานหรือไปโรงเรียน 4) ลำสมัย เชย และ 5) รู้สึกอึดอัดใจเมื่อมีคนขี่จักรยานเข้ามา ใกล้ ๆ เป็นต้นไปสู่ความหมายใหม่ (Reconstruction) ตามที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารเพื่อให้มีความหมายที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะความหมายเกี่ยวกับการสร้างคุณค่าในตัวเอง (Self-Esteem) เกี่ยวกับการเดินและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวันในลักษณะของ “พลังสร้างได้ในตัวเอง” เช่น เป็นคนที่มีความเป็นอิสระ คนที่ตระหนักสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ คนที่ใช้การเดินและการใช้จักรยานแทนรถยนต์ คนที่เคลื่อนไหวระดมพลังร่วมกับหน่วยงานทางภาครัฐ เอกชนและชุมชนต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับพิทักษ์ ชุ่มกล (2559) ระบุว่า ในปัจจุบันหน้าที่ของจักรยานได้เปลี่ยนไปตามการเจริญเติบโตของชนชั้นกลางที่เพิ่มมากขึ้น ได้แก่ จิตสำนึกเรื่องอริสภาพ หน้าที่ในการรักษาสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์พลังงาน สุขภาพ การใช้เป็นพาหนะในการเดินทาง การรวมกลุ่ม การเคลื่อนไหวทางสังคม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การจัดสรรทรัพยากรให้เท่าเทียมและเป็นธรรม เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ชมรมจักรยานเพื่อสุขภาพแห่งประเทศไทยและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์เชิงบูรณาการในการส่งเสริมการเดินและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวันให้เกิดขึ้นจริงได้ กล่าวคือ ผู้ผลิตควรเป็นกลุ่มคนชนชั้นกลางที่มีความรู้และประสบการณ์ที่พร้อมจะผลักดันให้การเดินและการใช้จักรยานให้เกิดขึ้นได้จริงในชีวิตประจำวันเพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากกระแสโลกาภิวัตน์ เช่น ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาด้านสุขภาพและความปลอดภัย ปัญหาทางเศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Götschi, Garrard & Giles-Corti (2015) ระบุว่า ประชาชนที่ออกกำลังกายด้วยจักรยานจะช่วยลดความเสี่ยงอันตรายที่เกิดขึ้นจากอุบัติเหตุและช่วยลดมลพิษทางอากาศจากการใช้รถยนต์ สำหรับความหมายของการเดินและการใช้จักรยานนั้นควรถูกประกอบสร้างขึ้นให้มีความหมายที่เน้นการตระหนักและสร้างคุณค่าในตนเอง เช่น เป็นคนที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นคนรักสุขภาพและความปลอดภัย และเป็นคนที่สามารถทำงานร่วมกันเพื่อสร้างเครือข่าย เป็นต้น โดยนำเสนอผ่านสื่อสังคมออนไลน์เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น เช่น กลุ่มคนรักการปั่นจักรยาน กลุ่มคนรักการเดินทางและท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Hannan, Butler, Witte & Zuev (2021) ระบุว่า การเดินและการใช้จักรยานในการเดินทางจะช่วยเสริมสร้างสุขภาพและสภาวะจิตใจที่ดีให้แก่คนที่ท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะทำให้ผู้รับสารเกิดการปรับเปลี่ยนมุมมองและเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเดินและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวัน ตลอดจนควรประเมินผลความหมายของการเดินและการใช้จักรยานกับกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่องเพื่อนำมาปรับปรุงการวางแผนการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ผู้ผลิตวารสารคลอโรฟิลล์ ควรนำเสนอเนื้อหาและภาพประกอบเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การส่งเสริมสุขภาพและความปลอดภัย รวมถึงการเป็นคนที่ทำงานเพื่อสร้างเครือข่ายร่วมกับคนในชุมชน ท้องถิ่น ต่างจังหวัด ผ่านทางสื่ออื่น ๆ ให้มากยิ่งขึ้น เช่น วิทยุ โทรทัศน์หรือสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อเป็นการต่อยอดให้ประชาชนได้รับรู้ถึงความหมายดังกล่าวให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

รวมถึงอาจจะเพิ่มเติมเนื้อหาเกี่ยวกับการเดินและการใช้จักรยานของเพศที่สามหรือเพศทางเลือกเพื่อ
โน้มน้าว ชักจูงใจ และขยายฐานผู้อ่านให้เห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของการเดินและการใช้
จักรยานในชีวิตประจำวันให้มากยิ่งขึ้น

2. สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้จัดกิจกรรมเพื่อ
พัฒนาทางจักรยานทั่วประเทศเพื่อสร้างสุขภาวนักปั่นจักรยานในระดับชุมชนให้เกิดขึ้น ทั้งใน
รูปแบบของการเสวนาความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับการใช้จักรยานอย่างปลอดภัยร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ
ของชมรมจักรยานเพื่อสุขภาพแห่งประเทศไทย การรณรงค์การใช้จักรยานในชีวิตประจำวันร่วมกับ
กระทรวงสาธารณสุข การพัฒนาโครงสร้างและเส้นทางจักรยานในชุมชนต่างๆ ร่วมกับกรมทางหลวง
ควบคู่ไปกับการทำความร่วมมือกับเครือข่ายสมาคมสุขภาพทั่วประเทศ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบการประกอบสร้างความหมายของการเดินและการใช้จักรยาน ใน
ชีวิตประจำวันของนิสิตสารหรือวารสารฉบับอื่น ๆ ว่าจะมีความเหมือนหรือความแตกต่างกันอย่างไร
เพื่อให้เข้าใจลักษณะของการประกอบสร้างความหมายให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

2. ควรจะศึกษาผู้ส่งสารโดยการสัมภาษณ์ หรือศึกษาผู้รับสารโดยการสำรวจหรือ
การถอดรหัสความหมายจากเนื้อหาเพิ่มเติมเพื่อให้ครอบคลุมมิติทางการสื่อสารให้ครบถ้วนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กฤษดา เรื่องโชติวิทย์. (2557). มือใหม่หัดขี่จักรยาน...กับทริปสะอาดที่ชัยภูมิ.

วารสารคลอโรฟิลล์. 2(6): 19.

กวิน ชุตินา. (2556). การเดินและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวันเข้าสู่สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ.

วารสารคลอโรฟิลล์. 2(3): 6.

กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน. (2553). สายธารแห่งนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมือง
กับสื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

จุฬากานต์ ทองทั้งสาย และเจษฎา ศาลาทอง. (2558). การประกอบสร้างความหมายของ
ผู้ใช้จักรยานในรายการโทรทัศน์ “ฮิวเมนิไรด์จักรยานบันดลใจ. วารสารนิเทศศาสตร์.
34(1): 29 - 43.

จุฬากานต์ ทองทั้งสาย. (2558). การประกอบสร้างความหมายของผู้ใช้จักรยานในรายการ
โทรทัศน์ “ฮิวเมนิไรด์จักรยานบันดลใจ. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชมพูนุช บุญคุ้ม. (2558). อลังการน้ำตก มรกตโลก ปราสาทวัดภู ดุวิธิลาวใต้. วารสารคลอโรฟิลล์.
4(9): 21.

ชมรมจักรยานเพื่อสุขภาพแห่งประเทศไทย. (2557). ผลสรุปการประชุมข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ
อุปกรณ์บรรทุกจักรยานติดรถยนต์. วารสารคลอโรฟิลล์. 3(8): 8.

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2549). รัฐ-ชาติกับ (ความรู้) ระเบียบโลกชุดใหม่. กรุงเทพฯ: วิชาษา.

- ธงชัย พรรณสวัสดิ์. (2557). เดินและจักรยานปฏิบัติได้ ปฏิบัติจริงในบริบทไทย. **วารสารคลอโรฟิลล์**. 2(6): 5.
- นงนุช แยมวงศ์. (2558). ภาพลักษณ์ของคนใช้จักรยานในชีวิตประจำวันในมุมมองของ **สาธารณชน**. ใน การประชุมวิชาการส่งเสริมการเดินและการใช้จักรยานในชีวิตประจำวัน แห่งประเทศไทย ครั้งที่ 3 : ความปลอดภัย ต่อ เดิน-จักรยาน. 3 เมษายน 2558. (148-153). กรุงเทพฯ: ณ อาคารศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ สสส. ขอยงามดูพลี.
- บุษกร. (นามแฝง). (2559ก). ไต้หวัน เกาะสวรรค์สำหรับคนปั่นจักรยาน. **วารสารคลอโรฟิลล์**. 4(11): 8.
- บุษกร. (นามแฝง). (2559ข). ผ้าป่าหมาแมว กรุงเทพฯ-ลำปาง เส้นทางปั่นอิมใจอิมบุญ. **วารสารคลอโรฟิลล์**. 4(13): 12.
- พรพรรณ สมบูรณ์บัติ. (2549). **หญิงชรา : ภาพตัวแทนในรายการสารคดีโทรทัศน์ "คนค้นคน"**. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พริตต์ วชิราชัย. (2555ก). 100% for day แท็กซี่ปรับแคลอรี. **วารสารคลอโรฟิลล์**. 1(1): 15.
- พริตต์ วชิราชัย. (2555ข). ชีวิตที่สมดุล บ้านของ...หัวใจสีเขียว. **วารสารคลอโรฟิลล์**. 1(2): 11.
- พัชนี เขยจรรยา. (2558). **การวิจัยเชิงปริมาณทางนิเทศศาสตร์**. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พิทักษ์ ชุมงคล. (2559). นัยยะแฝงภายใต้การปั่นจักรยานในมุมมองการสื่อสาร. **วารสารวิชาการ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 24(46): 217-241.
- รุ่งรัตน์ ชัยสำเริง. (2557). **การเขียนเพื่อการประชาสัมพันธ์**. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สร้อยดี โรจนกุล. (2559). ผลพิจารณาข้อเสนอโครงการย่อย เดิน จักรยาน ผ่าน 10 เรื่อง. **วารสารคลอโรฟิลล์**. 4(13): 21.
- อนุศักดิ์ คงมาลัย. (2555). **วารสารคลอโรฟิลล์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 : มกราคม- กุมภาพันธ์ 2555**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <http://www.thaicyclingclub.org/booklet/613/>. (2564, 16 มิถุนายน).
- อนุศักดิ์ คงมาลัย. (2556). มุ่งหวังให้เป็นจริงต้อง “แยกกันเดิน รวมกันดี”. **วารสารคลอโรฟิลล์**. 2(3): 2.
- อนุศักดิ์ คงมาลัย. (2557). BIKE AND WALK สิ่งนี้จะเท่า มั่วล้งเลอยู่ทำไม !!! **วารสารคลอโรฟิลล์**. 3(7): 5.
- Barthes, R. (1967). **Element of Semiology**. New York: Hill & Wang.
- Giddens, A. (1990). **The Consequences of Modernity**. California: Stanford University Press.
- Götschi, T., Garrard, J. & Giles-Corti, B. (2015). Cycling as a Part of Daily Life: A Review of Health Perspectives. **Transport Reviews**. 36(1): 45-71. DOI: 10.1080/01441647.2015.1057877

- Hannam, K., Butler, G., Witte, A., & Zuev, D. (2021). Tourist's mobilities: Walking, cycling, driving and waiting. **Tourist Studies**. 21(1): 57-69. DOI: 10.1177/1468797621992931
- Miles, S. (2001). **Social Theory in the "Real" World**. London: Sage.

ผลการใช้สื่อมัลติมีเดียที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นกรดเบสทางเคมี ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

EFFECTS OF USING MULTIMEDIA AFFECTING ACADEMIC ACHIEVEMENT ON CHEMICAL ACIDITY THROUGH THE INTERNET

อมีนา ฉายสุวรรณ^{1*} และชุมพล จันทรฉลอง¹
Ameena Chaysuwan^{1*} and Choompon Janchalong¹

Received : 29 September 2021

Revised : 4 March 2022

Accepted : 7 April 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาสื่อมัลติมีเดียที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ความเป็นกรดเบสทางเคมี ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต 2) ประเมินคุณภาพของสื่อมัลติมีเดียที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนกับหลังเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง ความเป็นกรดเบสทางเคมี ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายได้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยสื่อมัลติมีเดียที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นกรดเบสทางเคมี แบบประเมินคุณภาพของสื่อมัลติมีเดีย และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติการทดสอบแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for Dependent)

ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินคุณภาพของสื่อมัลติมีเดียที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ความเป็นกรดเบสทางเคมี ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทำการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน มีคุณภาพโดยรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.56 ซึ่งมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน พบว่า ค่าเฉลี่ยก่อนเรียนของกลุ่มตัวอย่างได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 12.50 และค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 16.90 โดยคิดเป็นร้อยละ 84.50 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สื่อมัลติมีเดีย กรดเบสทางเคมี

¹หลักสูตรเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

¹Information Technology Program Faculty of Science and Technology

Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: ameena@vru.ac.th

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to develop multimedia media on learning achievement on chemical acidity via the Internet 2) to assess the quality of multimedia media on learning achievement and 3) to compare the pre-school and post-study achievement with multimedia media on chemical acidity through the internet. The sample group in this research the researcher used a simple random sampling method to obtain junior high school students. of the Center for Non-formal and Informal Education, Bang Pa-In District 30 people in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The research instruments used were included multimedia media on academic achievement on chemical acidity bases. Multimedia Quality Assessment Form and an achievement test. The data were statistics analyzed through mean, standard deviation and t-test dependent.

The results showed that the effect of multimedia quality assessment on learning achievement in the subject of chemical acidity bases through the internet assessed by 5 experts, the overall quality in all 4 areas had a total average of 4.56, of which the quality level was very good. It was found that the pre-study mean of the sample was 12.50 and the post-study mean was 16.90, representing 84.50% , significantly higher than the 80 per cent threshold statistical level .05.

Keywords: Achievement, Multimedia, Chemical Acid Base

บทนำ

ไวรัส Covid-19 ได้แพร่ระบาดไปทั่วโลก โดยเริ่มแพร่ระบาดตั้งแต่ปลายปี 2562 จนถึงปัจจุบัน แม้ว่าขณะนี้ทั่วโลกต่างเร่งมือทำการวิจัยค้นคว้าเพื่อผลิตวัคซีนป้องกันไวรัส Covid-19 แต่ดูเหมือนว่าจะใช้เวลาานพอสมควรเพื่อให้มั่นใจว่าวัคซีนที่ผลิตออกมานั้นปลอดภัยและไร้ผลข้างเคียง ในช่วงเวลาที่ยังคิดค้นวัคซีนป้องกัน ไวรัส Covid-19 ได้ส่งผลกระทบต่อผู้คนอย่างมากและต่างก็ต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของตัวเองเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นพนักงานบริษัทที่ต้องเปลี่ยนสถานที่การทำงาน จากบริษัทมาเป็นที่บ้าน (Work from home) ห้างสรรพสินค้า ร้านค้าต่าง ๆ ต้องปิดเป็นการชั่วคราวตามมาตรการเพื่อลดความเสี่ยงในการแพร่เชื้อเปลี่ยนมาขายบนออนไลน์ บุคลากรทางการแพทย์ที่ต้องทำงานอย่างหนักเพื่อรักษาผู้ป่วยและมีความเสี่ยงสูงในการติดเชื้อ แม้บ้านที่มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในการซื้อหน้ากากอนามัยและเจลล้างมือ หรือแม้แต่นักเรียน นักศึกษา ที่ถูกเลื่อนการเปิดเทอม ส่งผลให้นักเรียนส่วนใหญ่เสียโอกาสในการเรียนรู้ ที่ร้ายแรงที่สุดนักเรียนกลุ่มนี้เสี่ยงที่จะหลุดออกจากระบบการศึกษา ซึ่งจะก่อให้เกิดผลเสียต่อชีวิตเด็กในระยะยาว การเรียนออนไลน์นั้น มีข้อจำกัดเรื่องความพร้อมส่วนบุคคลมากมาย โดยเฉพาะเด็กในครอบครัวที่มีฐานะยากจนเสียเปรียบ เพราะไม่มีอุปกรณ์ดิจิทัลที่บ้าน จากข้อมูลของสหภาพโทรคมนาคมระหว่าง

ประเทศ (ITU) บ่งชี้ว่าสัดส่วนของครัวเรือนที่มีคอมพิวเตอร์ค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของประเทศพัฒนาแล้ว นอกจากนี้ การสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติยังสะท้อนให้เห็นความเหลื่อมล้ำสูงในการเข้าถึงอุปกรณ์ดิจิทัล โดยเฉพาะครัวเรือนที่มีฐานะยากจนและครัวเรือนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้ในการเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เด็กจำเป็นต้องได้รับการเอาใจใส่ การเรียนที่บ้านจึงเป็นการผลักภาระให้ผู้ปกครอง อาจทำให้เหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น หากผู้ปกครองไม่มีความพร้อมในการช่วยเหลือบุตรหลานของตนในการเรียน ยิ่งไปกว่านั้น ยังมีนักเรียนกว่า 8 หมื่นคน อยู่ในพื้นที่ที่ไฟฟ้าเข้าไม่ถึง รวมไปถึงโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางในต่างจังหวัด ที่คุณครูก็ยังไม่มีความคุ้นชินกับโปรแกรมต่าง ๆ รวมถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ไม่ดีนัก เพราะประเทศไทยยังมีข้อจำกัดในการเรียนทางไกลหรือเรียนออนไลน์ค่อนข้างสูง อย่างไรก็ตามการเรียนออนไลน์ไม่ใช่เรื่องใหม่ โดยเริ่มต้นจากสถาบันกวดวิชาต่าง ๆ ให้ผู้ที่ไม่มีเวลาเดินทาง สามารถเรียนผ่านออนไลน์ที่เป็นคลิปวิดีโอในเว็บไซต์ได้ จึงไม่ใช่เรื่องใหม่ในสังคม หากแต่ในช่วงวิกฤตนี้ การเรียนออนไลน์กลายมาเป็นค่านิยมในการเรียนรูปแบบใหม่ เพราะปัจจุบันในโลกออนไลน์นั้นสามารถเรียนรู้ร่วมกันได้ ถ้ามีเวลาก็สามารถศึกษาด้วยตนเอง รวมทั้งเลือกสิ่งที่จะเรียนและเวลาเรียนได้อีกด้วย การเรียนออนไลน์จะเข้ามาทดแทนการเรียนที่โรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยได้จริงหรือไม่ เพราะปัจจุบันยังไม่มีใครรับประกันว่าโควิด-19 จะหยุดลงเมื่อไร ในสถานการณ์เช่นนี้ การเรียนออนไลน์ยังคงเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด แต่ก็ยังมีผลกระทบที่ตามมาด้วย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาสัญญาณอินเทอร์เน็ตในพื้นที่ห่างไกล การเข้าถึงอุปกรณ์การเรียนต่าง ๆ ของผู้มีรายได้น้อยอีกด้วย (ศิริพรรณ รัตนอำพร, 2563)

รูปแบบของมัลติมีเดียสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ 1) มัลติมีเดียเพื่อการนำเสนอ (Presentation Multimedia) เป็นรูปแบบของมัลติมีเดียนี้จะมุ่งสร้างความตื่นตาตื่นใจ น่าสนใจ และถ่ายทอดประสาทสัมผัสที่หลากหลายผ่านตัวอักษร ภาพและเสียง ซึ่งในปัจจุบันพัฒนาถึงขั้นให้ผู้ชมสามารถสัมผัสได้ถึงความรู้สึกต่าง ๆ เช่น ความร้อน ความเย็น การสัมผัสเทือน หรือการสัมผัสผ่านจมูกด้วยการให้กลิ่น เน้นการนำไปใช้งานเพื่อเสนอข้อมูลข่าวสารที่ผู้ผลิตวางแผนการนำเสนอเป็นขั้นตอนไว้เรียบร้อยแล้ว เช่น มัลติมีเดียแนะนำองค์กร การแสดงแสงสีเสียง โฆษณาเปิดตัวสินค้า หรือในลักษณะประกอบการบรรยาย ส่วนใหญ่มักใช้ได้ทั้งการนำเสนอเป็นรายบุคคลและการเสนอต่อกลุ่มใหญ่ ผู้ใช้จะทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ชมสื่อ โดยที่ผู้ใช้และสื่อแทบจะไม่มีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกันอาจจะมีบ้างในลักษณะการกดปุ่มให้เล่นหรือให้หยุด แต่ก็ไม่ได้ถือว่าเป็นการมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบ ซึ่งหากมองในรูปแบบของการสื่อสารแล้วมัลติมีเดียลักษณะนี้จัดเป็นการสื่อสารแบบทางเดียว (One way Communication) 2) สื่อมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ออกแบบโดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นฐานในการผลิตแฟ้มสื่อมัลติมีเดียเพื่อการศึกษา และนำเสนอแฟ้มที่ผลิตแล้วแก่ผู้ศึกษา ผู้ศึกษาก็เพียงแต่เปิดแฟ้มเพื่อเรียน หรือใช้งานตามที่โปรแกรมสำเร็จรูปกำหนดไว้ ก็จะได้เนื้อหาลักษณะต่าง ๆ อย่างครบถ้วน โดยการนำเสนอข้อมูลของสื่อมัลติมีเดียนี้ จะเป็นไปในลักษณะสื่อมัลติมีเดียเชิงปฏิสัมพันธ์ (Interactive) (ณัฐกร สงคราม, 2554)

จากงานวิจัยของ วิลาวรรณ จรูญผล นคร ละลอกน้ำ และธนะวัฒน์ วรรณประภา (2564) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย ด้วยเทคนิคการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า 1) สื่อมัลติมีเดีย ด้วยเทคนิคการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 83.08/80.44
2) คะแนนแบบทดสอบหลังเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียด้วยเทคนิคการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ สำหรับ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่าผลการทดสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3) ค่าดัชนีประสิทธิผลของสื่อมัลติมีเดีย ด้วยเทคนิคการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าเท่ากับ 0.51 4) ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน
ด้วยสื่อมัลติมีเดีย ด้วยเทคนิคการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อยู่
ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 และจากงานวิจัยของ วาทีตย์ สมุทรศรี คชากฤษ เหลี่ยมไธสง
และสถิติพงษ์ เอื้ออาริมิตร (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์เพื่อส่งเสริม
ความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัย พบว่า วิดีโอเหตุการณ์
จำลองที่ใช้ตัวละครและภาพเคลื่อนไหวด้วยการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เป็นพิธีกรดำเนินเรื่องอธิบาย
เนื้อหาตามโครงสร้างความฉลาดทางอารมณ์ที่กำหนดขึ้น มีเมนูการเลือกคำตอบและคำตอบจะ
เปลี่ยนไปตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น คือ ยอมรับผิด โยนความผิด และ ทำเป็นไม่รู้ โดยรวมมีคุณภาพดี
มาก สื่อมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85/94 และมีค่าดัชนีประสิทธิผลความ
ฉลาดทางอารมณ์ที่พัฒนาขึ้นร้อยละ 68.36 และหลังการใช้สื่อมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์เพื่อส่งเสริม
ความฉลาดทางอารมณ์ นักเรียนมีความพึงพอใจโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ดังนั้น จึง
สามารถนำสื่อมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนระดับชั้น
ประถมศึกษาได้

จากปัญหาสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส Covid-19 จึงทำให้เกิดการจัดการเรียนการ
สอนของสถานศึกษาต่าง ๆ เป็นรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ เพื่อให้เข้าถึงผู้เรียนและให้ผู้เรียน
สามารถเรียนได้ทุกที่ ทุกเวลา และทบทวนการเรียนได้ตลอดเวลาที่ผู้เรียนต้องการ การเรียนวิชา
วิทยาศาสตร์มีการทดลองทางเคมี เป็นวิชาที่ผู้สอนต้องมีสื่อประกอบการสอนที่น่าสนใจ ดึงดูดผู้เรียน
ให้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง จากปัญหาและการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้น ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาสื่อ
มัลติมีเดียที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นกรดเบสทางเคมี ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
เพื่อช่วยให้ผู้เรียนทบทวนเนื้อหาได้ตลอดเวลาและเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาสื่อมัลติมีเดียที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นกรดเบสทางเคมี
ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
2. เพื่อประเมินคุณภาพของสื่อมัลติมีเดียที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็น
กรดเบสทางเคมี ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนกับหลังเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดีย
เรื่อง ความเป็นกรดเบสทางเคมี ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 60 คน
2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้วิธีจับสลาก (Lottery) ซึ่งจับสลากได้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของ ศูนย์ศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. สื่อมัลติมีเดียที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นกรดเบสทางเคมี ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีเนื้อหาทั้งหมด 3 หัวข้อ ได้แก่ ความเป็นกรด ความเป็นเบส และ ความเป็นกลาง การนำเสนอประมาณ 5 นาที โดยผ่านตัวการ์ตูนประกอบการเคลื่อนไหว พร้อม คำบรรยาย เสียงประกอบและคำอธิบายการทดลองทางเคมี ตลอดทั้งเรื่อง
2. แบบประเมินคุณภาพสื่อมัลติมีเดียที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นกรด เบสทางเคมี ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยแบ่งหัวข้อการประเมินออกเป็น 4 ด้านหลัก ได้แก่ คุณภาพด้านเนื้อหา คุณภาพด้านการออกแบบภาพและเสียง คุณภาพด้านสีและตัวอักษร และ คุณภาพด้านเทคนิคและวิธีการ
3. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นกรดเบสทางเคมี ผ่านเครือข่าย อินเทอร์เน็ต เป็นแบบทดสอบที่มีลักษณะเป็นข้อสอบปรนัย จำนวน 20 ข้อ โดยใช้แบบทดสอบก่อน เรียนและหลังเรียนชุดเดียวกัน

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นกรดเบสทางเคมี ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผู้วิจัยได้พัฒนาตามขั้นตอนของ ADDIE Model ดังนี้
 - 1.1 ขั้นตอนการวิเคราะห์ (Analysis) เป็นขั้นตอนการศึกษาวិธีการสอนและการพัฒนา สื่อมัลติมีเดีย ซึ่งพบว่าผู้สอนยังไม่มีสื่อการสอนที่วิธีการสอนยังเป็นแบบการสอนในห้องเรียน แบบบรรยาย ประกอบกับเอกสารการเรียนรู้เป็นหลัก ทำให้ผู้เรียนไม่สนใจในการเรียนและไม่สามารถ เรียนเข้าใจเมื่อไม่เข้าใจเนื้อหา ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาสื่อมัลติมีเดียที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นกรดเบสทางเคมี ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จากโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่เหมาะสมเพื่อใช้ ในการพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย กำหนดขอบเขตของเนื้อหาทั้งหมด 3 หัวข้อ ได้แก่ ความเป็นกรด ความเป็นเบส และความเป็นกลาง โดยนำเสนอรูปแบบงานแอนิเมชัน มีเสียงบรรยายและอธิบาย การทดลองทางเคมีตลอดทั้งเรื่อง เพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอนและนำมาทบทวนซ้ำได้
 - 1.2 ขั้นตอนการออกแบบ (Design) ผู้วิจัยได้นำข้อมูลในขั้นตอนการวิเคราะห์มาทำ การออกแบบส่วนประกอบของสื่อมัลติมีเดีย ได้แก่ การออกแบบเนื้อเรื่อง การออกแบบตัวละคร การออกแบบฉาก การออกแบบการเคลื่อนไหวการจัดวางเนื้อหา รูปภาพ และออกแบบสตอรี่บอร์ด

ซึ่งสื่อมัลติมีเดียนี้ ได้นำเสนอเรื่องราวของการทดลองความเป็นกรด-เบส ทางเคมี โดยมีตัวละครหลักเป็นครูและนักเรียนสองคนได้ทำการทดลองในห้องเรียน

1.3 ขั้นตอนการพัฒนา (Development) ผู้วิจัยได้เลือกโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่เหมาะสมกับการพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย โดยดำเนินการตามขั้นตอนของการสร้างงานแอนิเมชันประกอบด้วย ขั้นตอนก่อนการผลิต ขั้นตอนการผลิต และขั้นตอนหลังการผลิต ซึ่งในแต่ละขั้นตอนดำเนินการตามสตอรี่บอร์ดที่ออกแบบไว้

1.4 ขั้นตอนการทดลองใช้ (Implementation) เป็นขั้นตอนที่พัฒนาสื่อมัลติมีเดียเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงนำไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพของสื่อ โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีมัลติมีเดียและแอนิเมชัน ทำการประเมินคุณภาพของสื่อมัลติมีเดีย หลังจากนั้นผู้วิจัยนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะแล้วจึงนำไปทดลองกับกลุ่มทดลอง ซึ่งมีคุณสมบัติเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน ดำเนินการเหมือนกับการใช้เอกสารเรียนในสภาพจริงทุกประการ ภายหลังเสร็จสิ้นการทดลอง ผู้วิจัยให้กลุ่มทดลองตอบแบบสอบถามความคิดเห็น สรุปผลการประเมินความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62 ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดจะนำไปพิจารณาปรับปรุงแก้ไขสื่อมัลติมีเดียก่อนที่จะนำไปใช้งานจริงต่อไป

1.5 ขั้นตอนการประเมินผล (Evaluation) ผู้วิจัยได้นำสื่อมัลติมีเดียที่ผ่านการประเมินผลและปรับแก้เรียบร้อยแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำผลที่ได้จากการทดลองมาสรุปผลหาค่าทางสถิติ เพื่อวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัยต่อไป

2. การประเมินคุณภาพของสื่อมัลติมีเดียที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นกรดเบสทางเคมี ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ให้เลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียว สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ผล คือค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมาย โดยค่าเฉลี่ยมีเกณฑ์การแปลความหมายดังนี้ (อนุวัติ คุณแก้ว, 2560)

ระดับคะแนน 5	ค่าเฉลี่ย 4.50- 5.00	หมายถึง ระดับดีมากที่สุด
ระดับคะแนน 4	ค่าเฉลี่ย 3.50- 4.59	หมายถึง ระดับดี
ระดับคะแนน 3	ค่าเฉลี่ย 2.50- 3.49	หมายถึง ระดับปานกลาง
ระดับคะแนน 2	ค่าเฉลี่ย 1.50- 2.49	หมายถึง ระดับน้อย
ระดับคะแนน 1	ค่าเฉลี่ย 1.00- 1.49	หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

ผู้วิจัยนำสื่อที่พัฒนาเสร็จเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและสภรณ์ด้านด้านเทคโนโลยีมัลติมีเดียและด้านแอนิเมชัน อย่างน้อย 5 ปี ทำการประเมินคุณภาพของสื่อมัลติมีเดีย โดยผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อการประเมินออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) คุณภาพด้านเนื้อหา 2) คุณภาพด้านการออกแบบภาพและเสียง 3) คุณภาพด้านสีและตัวอักษร และ 4) คุณภาพด้านเทคนิคและวิธีการ นำให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา แล้วนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบที่ดี รวมทั้งศึกษาวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของเนื้อหา เพื่อพิจารณาแบบทดสอบให้ครอบคลุมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ โดยสร้างแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ แล้วทำการหาคุณภาพของแบบทดสอบ การหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (ค่า IOC) และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

2. ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ จำนวน 50 ข้อ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก นำแบบทดสอบเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาวิเคราะห์ข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ จากนั้นนำผลมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ถึง 1.00 ซึ่งแบบทดสอบนี้ได้ค่า IOC มีค่าเท่ากับ 0.82 ซึ่งได้แบบทดสอบมีคุณภาพด้านความตรงกับเนื้อหาทุกข้อ โดยผู้วิจัยได้เลือกข้อสอบไว้จำนวน 20 ข้อ จากนั้นนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำผลมาวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบทดสอบต่อไป

3. ผู้วิจัยนำผลคะแนนมาวิเคราะห์ หาค่าความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (D) ของข้อสอบ โดยเลือกข้อสอบที่ได้เกณฑ์มาตรฐานไว้จำนวนทั้งหมด 20 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คำนวณโดยใช้ KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน มีค่าเท่ากับ 0.89 ซึ่งมีคุณภาพระดับดี จึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยสร้างสื่อมัลติมีเดีย แบบประเมินคุณภาพสื่อมัลติมีเดีย และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากนั้นจึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทำการประเมิน

2. ผู้วิจัยชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการทำการวิจัย ในครั้งนี้ โดยกลุ่มตัวอย่างต้องทำแบบทดสอบก่อนเรียน จากนั้นจึงรับชมสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง ความเป็นกรดเบสทางเคมี ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หลังจากรับชมเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบหลังเรียนเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้แบบทดสอบฉบับเดียวกัน

3. นำคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ไปประมวลผลทางสถิติ เพื่อสรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์คุณภาพของสื่อมัลติมีเดียที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นกรดเบสทางเคมี ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม โดยใช้สถิติการคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) จากคะแนนที่แจกแจงความถี่ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (อนูวัติ คุณแก้ว, 2560)

2. การวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม IOC ค่าความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (D) และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้ KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (ปราณี หล้าเบญญะ, 2559)

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าความแตกต่างคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยค่าทางสถิติแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for Dependent) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ผลการวิจัย

ผลการใช้สื่อมัลติมีเดียที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นกรดเบสทางเคมี ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผู้วิจัยใช้หลักการสร้างสื่อมัลติมีเดีย แบบ Computer Animation จากโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่เหมาะสม มีการนำเสนอในรูปแบบการเคลื่อนไหวประกอบเสียงบรรยายอธิบายการทดลองทางเคมีผ่านตัวการ์ตูน หลังจากพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเสร็จแล้วจึงให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ทำการประเมินคุณภาพของสื่อมัลติมีเดีย จากนั้นนำสื่อมัลติมีเดียให้กลุ่มตัวอย่างทดลองใช้ และทำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งผลที่ได้จากการประเมินมีดังนี้

1. ผลการประเมินคุณภาพของสื่อมัลติมีเดียที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นกรดเบสทางเคมี ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยผู้เชี่ยวชาญ แยกประเมินคุณภาพเป็น 4 ด้าน คือ คุณภาพด้านเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 ซึ่งมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก คุณภาพด้านการออกแบบภาพและเสียง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 ซึ่งมีคุณภาพอยู่ในระดับดี คุณภาพด้านสีและตัวอักษร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 ซึ่งมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก และคุณภาพด้านเทคนิคและวิธีการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 ซึ่งมีคุณภาพอยู่ในระดับดี และโดยภาพรวมคุณภาพทั้ง 4 ด้านมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.56 ซึ่งมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ดังแสดงผลตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพสื่อมัลติมีเดียที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นกรดเบสทางเคมี ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมินคุณภาพ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
1. คุณภาพเนื้อหา	4.63	0.51	ดีมาก
2. คุณภาพด้านการออกแบบภาพและเสียง	4.46	0.46	ดี
3. คุณภาพด้านสีและตัวอักษร	4.60	0.48	ดีมาก
4. คุณภาพด้านเทคนิคและวิธีการ	4.44	0.43	ดี
ค่าเฉลี่ยรวม	4.56	0.48	ดีมาก

2. ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 จำนวน 30 คน ผลการทำคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ใช้การทดสอบค่าสถิติ t-test for Dependent samples พบว่าค่าเฉลี่ยก่อนเรียนของกลุ่มตัวอย่างได้คะแนนเฉลี่ย 12.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.45 และค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 16.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

เท่ากับ 0.96 โดยคิดเป็นร้อยละ 84.50 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าสื่อมัลติมีเดียที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นกรดเบสทางเคมีผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้จริง แสดงผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์

การทดสอบ	จำนวนผู้เรียน	$\bar{X}$	S.D.	t	ร้อยละ
ก่อนเรียน	30	12.50	1.45	-	62.50
หลังเรียน	30	16.90	0.96	13.44	84.50

อภิปรายผลการวิจัย

จากการพัฒนางานวิจัย เรื่อง ผลการใช้สื่อมัลติมีเดียที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นกรดเบสทางเคมี ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

การประเมินคุณภาพของสื่อมัลติมีเดียที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นกรดเบสทางเคมี ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ สรุปผลการประเมินคุณภาพในภาพรวมมีคุณภาพทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.56 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48 ซึ่งระดับคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก เนื่องจากผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียอย่างเป็นขั้นตอนตามหลักการของ ADDIE Model ที่วางแผนไว้ และได้นำเสนอเนื้อหาที่เหมาะสมกับการกับการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์สำหรับมัธยมศึกษาตอนต้น และสื่อมัลติมีเดียนี้ได้ผ่านกระบวนการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ และได้ทำการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ให้ได้เนื้อหาภาพกราฟิก การเคลื่อนไหว รวมทั้งเสียงที่เหมาะสม เพื่อให้สื่อมัลติมีเดียมีความน่าสนใจมากขึ้น และผู้เรียนสามารถนำสื่อมัลติมีเดียไปเรียนรู้ด้วยตนเองได้ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับบทความวิจัยของ ศิริพล แสตนบุญสง นิป เอมรัฐ และศักดา จันทราศรี (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ เรื่อง โปรแกรมค้นหา สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดพระขาว (ประชานุเคราะห์) จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า สื่อมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ที่ผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และด้านเทคนิคและการออกแบบสื่อคอมพิวเตอร์มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.47) และสอดคล้องกับบทความวิจัยของ เอมมิกา วชิระวินท์ และสินชัย จันทรเสม (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ผลการใช้สื่อการเรียนรู้ออนไลน์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการคำนวณของนักเรียนระดับประถมศึกษาสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผลประเมินคุณภาพสื่อโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่ามีความสอดคล้องในด้านเนื้อหาและเทคโนโลยี (IOC=0.98) สื่อและแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.81$, SD=0.27) และสอดคล้องกับบทความวิจัยของอมินา ฉายสุวรรณ (2562) ได้ศึกษาสื่อมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ เรื่องการแปลงโมเดล 3 มิติ ด้วยภาษา VRML ผ่านอินเทอร์เน็ต ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินคุณภาพสื่อมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ทำการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน มีคุณภาพ โดยรวมทั้ง 3 ด้าน มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.66 ซึ่งมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 จำนวน 30 คน พบว่า ค่าเฉลี่ยก่อนเรียนของกลุ่มตัวอย่างได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 12.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.45 และค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 16.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.96 โดยคิดเป็นร้อยละ 84.50 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าสื่อมัลติมีเดียที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นกรดเบสทางเคมี ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับบทความวิจัยของ ศิริพล แสตนบุญสง นิป เอมรัฐ และศักดา จันทราศรี (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ เรื่อง โปรแกรมค้นหาสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดพระขาว (พระขานูเคราะห์) จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนกับหลังเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ พบว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับบทความวิจัยของ นิติมา รุจิเรชาสุวรรณ อลิสา เสนามนตรี และปิรรัตน์ ดรบบัณฑิต (2556) ได้ศึกษาการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียแบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่องสารชีวโมเลกุล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อมัลติมีเดียแบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่องสารชีวโมเลกุลหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับบทความวิจัยของ อมينا ฉายสุวรรณ (2562) ได้ศึกษาสื่อมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ เรื่องการแปลงโมเดล 3 มิติ ด้วยภาษา VRML ผ่านอินเทอร์เน็ต ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังเรียนเฉลี่ยร้อยละ 87.50 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ควรนำสื่อมัลติมีเดียรวมกับการเรียนการสอนในรูปแบบอื่น โดยใช้กิจกรรมหรือรูปแบบการสอนที่หลากหลายมากขึ้น
2. ควรปรับปรุงคุณภาพด้านภาพและเสียงให้พร้อมนำเสนอในช่องทางการรับชมที่หลากหลายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียในเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกับระดับชั้นอื่น ๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในรายวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น รายวิชาภาษาศาสตร์ รายวิชาการคำนวณ เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ขอขอบพระคุณ
หลักสูตรเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่ให้ความอนุเคราะห์สถานที่ อุปกรณ์
ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยและดำเนินการทดลองการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญที่ให้
ความอนุเคราะห์ประเมินคุณภาพของสื่อมัลติมีเดียเป็นอย่างดีสูง

เอกสารอ้างอิง

- นิติมา รุจิเรชาสุวรรณ, อลิสา เสนามนตรี และปิยรัตน์ ตรีบัณฑิต. (2556). การพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย
แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่องสารชีวโมเลกุล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.
วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา. 7(1), 82-91.
- ณัฐกร สงคราม. (2554). การออกแบบและพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้.
(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราณี หล้าเบญจ. (2559). การหาคุณภาพของเครื่องมือวัดและประเมินผล. ยะลา:
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- วาทีตย์ สมุทรศรี, คชาภุช เหลี่ยมไธสง และสฤติพงษ์ เอื้ออารีมิตร. (2561). การพัฒนา
สื่อมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนระดับ
ประถมศึกษาปีที่ 6. วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
12(2), 229-242.
- วิลาวรรณ จรูญผล, นคร ละลอกน้ำ และธนวัฒน์ วรรณประภา. (2564). การพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย
ด้วยเทคนิคการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.
วารสารวิจัยรำไพพรรณี. 15(3), 75-83.
- ศิริพรรณ รัตนอำพร. (2563). การศึกษาในยุค Covid-19. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <http://www.yuvabadhanafoundation.org/th/ข่าวสาร/บทความทั่วไป/การศึกษา-covid-19/>. (2563, 15 กรกฎาคม).
- ศิริพล แสนบุญส่ง นิป เอมรัฐ และศักดิ์ จันทราศรี. (2561). การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้
เรื่อง โปรแกรมค้นหา สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดพระขาว
(ประชาชนุเคราะห์) จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้.
4(2), 1- 15.
- อนุวัติ คุณแก้ว. (2560). สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมิณา ฉายสุวรรณ. (2562). การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ เรื่อง การแปลงโมเดล 3 มิติ
ด้วยภาษา VRML ผ่านอินเทอร์เน็ต. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์). 9(3), 129-139.
- เอมมิกา วชิระวินท์ และสินชัย จันทร์เสมอ. (2563). ผลการใช้สื่อการเรียนรู้ออนไลน์เพื่อพัฒนา
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาการคำนวณของนักเรียนระดับประถมศึกษาสำหรับ
โรงเรียนขนาดเล็กสังกัดกรุงเทพมหานคร. วารสารวิจัยทางการศึกษา. 15(1), 70 - 84.

ความพึงพอใจของนักศึกษาต่องานภูมิทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

STUDENTS' SATISFACTION WITH LANDSCAPE OF VALAYA ALONGKORN RAJABHAT UNIVERSITY

ภาคิน หมั่นทุ่ง^{1*} และธวัชชัย มุลตลาด¹

Phakin Manthung^{1*} and Thawatchai Moontalad¹

Received : 11 August 2021

Revised : 28 March 2022

Accepted : 12 April 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่องานภูมิทัศน์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ และเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีความแตกต่างทางด้านเพศและคณะที่ศึกษา ตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยฯ ปีการศึกษา 2563 จำนวน 364 คน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเป็นแบบสอบถามซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ความถี่ ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติ t-test และ One-way ANOVA ในการทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาต่องานภูมิทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 1.11) และการเปรียบเทียบความพึงพอใจพบว่า นักศึกษาที่มีเพศแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่องานภูมิทัศน์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในคณะที่ต่างกัน มีความพึงพอใจต่องานภูมิทัศน์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ งานภูมิทัศน์ นักศึกษา

¹สาขาวิชาเทคโนโลยีภูมิทัศน์ คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

¹Landscape Technology, Faculty of Agricultural Technology, Valaya Alongkorn Rajabhat University

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: pakin.man@vru.ac.th

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the students' satisfaction with the Landscape Valaya Alongkorn Rajabhat University. and 2) to compare students' satisfaction with different aspects of gender and faculty. The samples were 364 undergraduates of Valaya Alongkorn Rajabhat University in 2020 academic year. Questionnaires were used as the research tool with a confidence value of 0.98. Data were analysed using percentage, mean, standard deviation and t-test, while One-way ANOVA was used to test the hypothesis.

The results showed that the students' overall satisfaction with the landscape elements of Valaya Alongkorn Rajabhat University was at a high level ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 1.11). As for the Satisfaction comparison, it was found that gender difference did not affect the students' satisfaction of the landscape. Besides, the students in different faculties had no difference of the satisfaction of the landscape.

Keywords: Satisfaction, Landscape, Students

บทนำ

ประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุที่มีจำนวนเด็กเกิดใหม่ในแต่ละปีลดลงอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513 โดยปี พ.ศ. 2553 มีจำนวนการเกิดต่ำกว่า 800,000 รายต่อปี และจะเหลือน้อยกว่า 500,000 รายต่อปี ในช่วงปี พ.ศ. 2588-2593 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554) อัตราการเกิดที่ลดลงส่งผลกระทบต่อสถาบันการศึกษาของประเทศ จากข้อมูลของระบบสารสนเทศของสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เกี่ยวกับจำนวนมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ณ ปีพ.ศ.2562 (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2565) พบว่าจำนวนสถาบันอุดมศึกษามีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในระยะ 10 กว่าปีที่ผ่านมา ปัจจุบันมีมหาวิทยาลัยประเภทต่าง ๆ ทั้งสิ้น 165 แห่ง แบ่งเป็น มหาวิทยาลัยของรัฐและในกำกับของรัฐจำนวน 34 แห่ง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 9 แห่ง มหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง มหาวิทยาลัยเอกชน 40 แห่ง และประเภทอื่น ๆ (วิทยาลัย สถาบันการศึกษาและศูนย์ฝึก) อีกจำนวน 37 แห่ง หากพิจารณาจากมหาวิทยาลัยที่เพิ่มมากขึ้น สวนทางกับอัตราการเกิดของประชากรที่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ทำให้จำนวนนักศึกษาลดลงตามไปด้วย ประกอบกับนโยบายการคัดเลือกนักศึกษาด้วยระบบ TCAS ที่ส่งผลให้นักศึกษามีทางเลือกมากขึ้น และส่วนใหญ่จะเลือกเรียนมหาวิทยาลัยใหญ่ ๆ ที่มีชื่อเสียง ทำให้สถาบันการศึกษาต้องเผชิญกับปัญหาจำนวนนักศึกษาน้อยลง และการแข่งขันที่สูงขึ้นจากสถานการณ์ดังกล่าวทำให้สถาบันศึกษาต่าง ๆ ต้องแข่งขันในการจูงใจนักศึกษา เพื่อให้เข้ามาศึกษาในสถาบันการศึกษาของตน ดังเห็นได้จากการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ สถาบันการศึกษาจึงไม่ใช่สถานศึกษาหาความรู้เพียงอย่างเดียว แต่หากเป็นองค์กรหนึ่งที่ให้บริการทางการศึกษา โดยมีกลุ่มลูกค้าหรือผู้ใช้บริการคือนักศึกษา ซึ่งสถาบันการศึกษานอกจากจะต้อง

พัฒนาตัวเองในด้านคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเป็นหลักแล้ว การให้ความสำคัญกับการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา นับเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่ถูกนำมาใช้ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับนักศึกษา Strange and Banning (2000) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมทางกายภาพของมหาวิทยาลัยมีส่วนในการสร้างความประทับใจแรก สร้างบรรยากาศการต้อนรับ และส่งเสริมภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย งานภูมิทัศน์จัดเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษา โดยหมายถึงบริเวณต่าง ๆ ภายนอกอาคาร เช่น ถนน ที่จอดรถ ทางเดินเท้า ภูมิทัศน์ทางเข้าออก ลานสาธารณะ พื้นที่สีเขียว ระหว่างอาคาร ภูมิทัศน์น้ำ สวนพฤกษศาสตร์ ฯลฯ รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกและอุปกรณ์ตกแต่งพื้นที่ต่าง ๆ องค์ประกอบภูมิทัศน์เหล่านี้ สามารถช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับสถานศึกษา อีกทั้งยังเป็นการสื่อสารถึงนักศึกษา ผู้ที่ไม่ใช่นักศึกษา และผู้พบเห็นที่อาจสัมผัสบรรยากาศของมหาวิทยาลัยผ่านการมองเห็น และยังเป็นปัจจัยสำคัญในการเลือกสถานศึกษาของผู้เรียนอีกด้วย (Zimring, 1982) การทราบความพึงพอใจของนักศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินงานของสถาบันการศึกษา เพราะเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่านักศึกษามีความรู้สึกอย่างไรกับสถาบันการศึกษา เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนและพัฒนางานให้ตอบสนองความต้องการของนักศึกษา สอดรับกับนโยบายของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่ให้ความสำคัญกับการจัดการพื้นที่สีเขียว และยังสามารถเข้าร่วมรับการประเมินจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียว (กองนโยบายและแผน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2565) ที่ดำเนินงานโดยมหาวิทยาลัยอินโดนีเซีย (Universitas Indonesia: UI) ในการจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียวโลก ยูไอ กรีนเมตริก (UI Green Metric) เพื่อวัดความพยายามเกี่ยวกับความยั่งยืนของมหาวิทยาลัย ที่แสดงให้เห็นถึงโครงการและนโยบายเกี่ยวกับความยั่งยืนของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั่วโลก (UI Green Metric, 2022)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่องานภูมิทัศน์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ผลวิจัยที่ได้จะเป็นแนวทางให้กับผู้บริหารมหาวิทยาลัยฯ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนางานภูมิทัศน์ เพื่อให้ตอบสนองต่อการใช้งานและตรงตามความต้องการของนักศึกษาอย่างแท้จริง

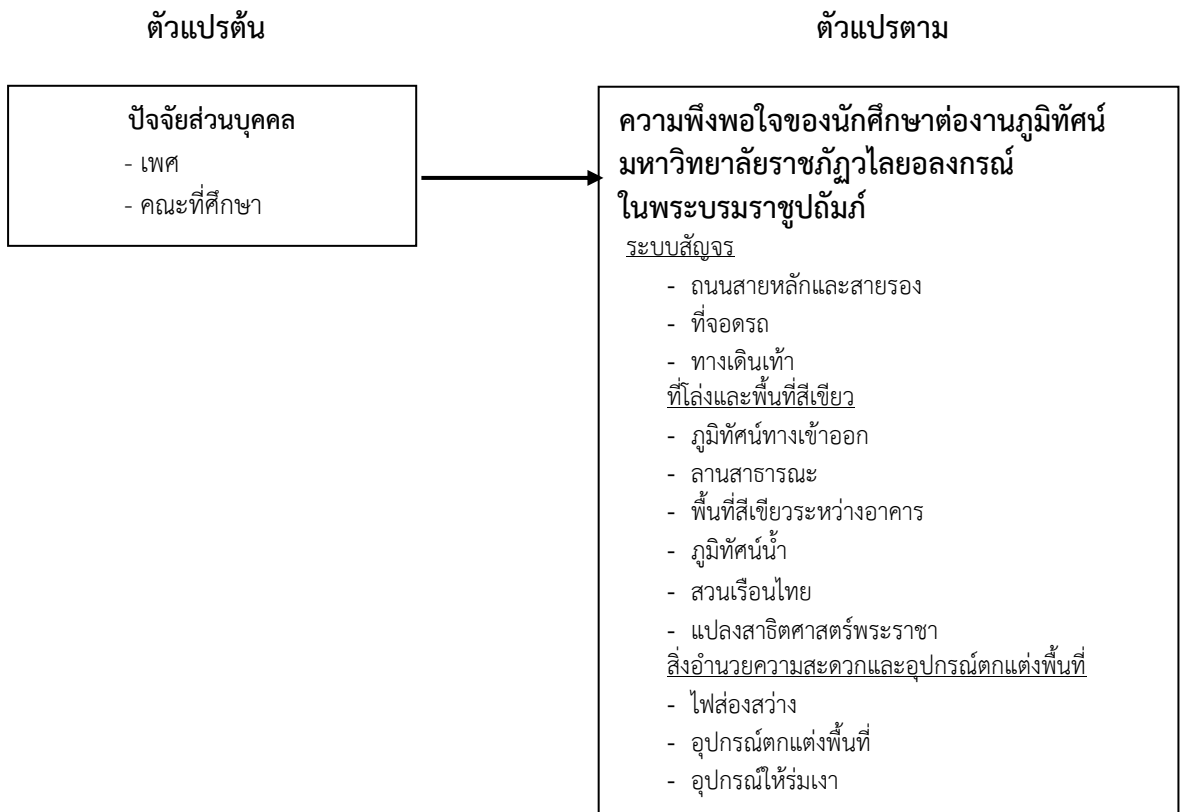
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่องานภูมิทัศน์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
2. เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีความแตกต่างทางด้านเพศและคณะที่ศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

- สมมติฐานที่ 1 นักศึกษาที่มีเพศแตกต่างกันมีความพึงพอใจในงานภูมิทัศน์แตกต่างกัน
- สมมติฐานที่ 2 นักศึกษาที่ศึกษาในคณะที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจในงานภูมิทัศน์แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปีการศึกษา 2563 จำนวน 6,197 คน (สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2563) คำนวณตัวอย่างจากตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างถึงใน อีริวดี เอกะกุล, 2543) ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 364 คน แล้วจึงใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) อย่างเป็นสัดส่วนโดยแบ่งตามคณะ 8 คณะ คือ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะเทคโนโลยีการเกษตร คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม คณะสาธารณสุขศาสตร์ และวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ เมื่อได้ตัวอย่างแล้วนำมาเปรียบเทียบสัดส่วนตามจำนวนของนักศึกษาแต่ละคณะ โดยแบ่งสัดส่วนระหว่างเพศชายและเพศหญิง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับงานภูมิทัศน์ในสถานศึกษาจากหนังสือ Campus Landscape Planning & Design ของ (Herz, 2012) และ หนังสือ Campus Landscape Functions, Forms, Features (Dober, 2000) เป็นแบบ

มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเพศ และ คณะที่ศึกษา เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ส่วนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักศึกษาต่องานภูมิทัศน์มหาวิทยาลัย ราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Best & Kahn, 1993) ดังนี้

5 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมากที่สุด

4 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมาก

3 หมายถึง ระดับความพึงพอใจปานกลาง

2 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อย

1 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

การแปลความหมายของคะแนน พิจารณาจากค่าเฉลี่ย (Mean) ของคะแนนโดยกำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ไว้ดังนี้ (Best & Kahn, 1993)

ระดับคะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
4.51 - 5.00	ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 - 4.50	ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
2.51 - 3.50	ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 - 2.50	ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.50	ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การทดสอบคุณภาพแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบคุณภาพของแบบสอบถาม เพื่อให้ได้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ที่มีคุณภาพและครอบคลุมกรอบแนวคิดในการวิจัย รวมถึงความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือของงานวิจัย โดยดำเนินการ ดังนี้

1. สร้างแบบสอบถามฉบับร่างในระบบอิเล็กทรอนิกส์ (google forms) ตามกรอบแนวคิดของการวิจัย

2. นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบ ครอบคลุมของเนื้อหาตามกรอบแนวคิดการวิจัย ได้ค่า IOC เท่ากับ 8.3

3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบแล้วทดลองใช้กับตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้น นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ในโปรแกรมสำเร็จรูป ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.98 แล้วจึงนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยเรื่องความพึงพอใจของนักศึกษาต่องานภูมิทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ใช้ตัวอย่างในการเก็บข้อมูล จำนวน

364 คน ตามขนาดตัวอย่างจากตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างถึงใน ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2543) ใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำแนกตามคณะ 8 คณะ และกำหนดสัดส่วนตามจำนวนนักศึกษาแต่ละคณะ แล้วจึงใช้แบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ (google forms) ในการเก็บข้อมูล เมื่อได้ข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามครบตามจำนวนแล้วจึงนำไปวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการใช้แบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ (google forms) ของตัวอย่างนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ t-test และ One-way ANOVA

ผลการวิจัย

การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่องานภูมิทัศน์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 35.1 และเพศหญิง จำนวน 236 คน คิดเป็นร้อยละ 64.9 และข้อมูลคณะที่ศึกษาของนักศึกษา ดังตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ข้อมูลเพศของนักศึกษา

เพศ	จำนวน/คน	ร้อยละ
เพศชาย	128	35.1
เพศหญิง	236	64.9
รวม	364	100

ตารางที่ 2 ข้อมูลคณะที่ศึกษาของนักศึกษา

คณะที่ศึกษา	จำนวน/คน	ร้อยละ
คณะครุศาสตร์	84	23.0
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	61	16.7
คณะวิทยาการจัดการ	73	20.0
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	39	10.8
คณะเทคโนโลยีการเกษตร	5	1.4
คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม	21	5.8
คณะสาธารณสุขศาสตร์	20	5.6
วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ	61	16.7
รวม	364	100

2. ความพึงพอใจของนักศึกษาต่องานภูมิทัศน์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ พบว่า

ด้านงานภูมิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับระบบสัญญาณ ซึ่งประกอบด้วย 3 ประเด็น คือ ถนนสายหลักและสายรอง ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.96) ที่จอดรถ (ภายนอกอาคาร) ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 1.09) และทางเดินเท้า ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 1.15) โดยรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 1.06) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักศึกษาต่องานภูมิทัศน์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ด้านงานภูมิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับระบบสัญญาณ

งานภูมิทัศน์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ถนนสายหลักและสายรอง			
1.1 ความสวยงามของการจัดภูมิทัศน์ริมถนน	3.97	0.95	มาก
1.2 สอดคล้องกับการใช้งาน	3.91	0.92	มาก
1.3 ความปลอดภัยในการสัญจร	3.84	0.97	มาก
1.4 รูปแบบและขนาดของถนนเหมาะสมกับการใช้งาน	3.83	0.94	มาก
รวม	3.89	0.96	มาก
2. ที่จอดรถ (ภายนอกอาคาร)			
2.1 ความสวยงามของการจัดภูมิทัศน์บริเวณที่จอดรถ	3.85	1.01	มาก
2.2 การรักษาความปลอดภัยบริเวณที่จอดรถ	3.81	0.98	มาก
2.3 ไฟส่องสว่างยามวิกาลบริเวณที่จอดรถ	3.29	1.44	ปานกลาง
2.4 ความสะดวกในการเข้าถึงพื้นที่จอดรถ	3.69	1.07	มาก
2.5 ความเพียงพอของที่จอดรถ	3.59	1.06	มาก
2.6 ร่มเงาของที่จอดรถ	3.48	1.28	ปานกลาง
2.7 สิ่งอำนวยความสะดวก	3.65	1.03	มาก
2.8 ความเหมาะสมวัสดุของพื้นผิวที่จอดรถ	3.70	1.01	มาก
รวม	3.65	1.09	มาก
3. ทางเดินเท้า			
3.1 ความสวยงามของการจัดภูมิทัศน์ทางเดินเท้า	3.63	1.14	มาก
3.2 ความหลากหลายของบรรยากาศระหว่างทางเดิน	3.59	1.09	มาก
3.3 ไฟส่องสว่างในยามวิกาลทางเดิน	3.12	1.52	ปานกลาง
3.4 ทางเดินไม่ชำรุด	3.26	1.33	ปานกลาง
3.5 ทางเดินสามารถเชื่อมโยงกับองค์ประกอบต่าง ๆ	3.64	1.00	มาก
3.6 รูปแบบและขนาดของทางเดินเหมาะสมกับการเดิน	3.65	1.01	มาก
3.7 ร่มเงาของทางเดิน	3.41	1.29	ปานกลาง

ตารางที่ 3 (ต่อ)

งานภูมิทัศน์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
3.8 จุดพักหรือที่นั่งระหว่างเส้นทางเดิน	3.58	1.12	มาก
3.9 ป้ายสื่อความหมายในการบอกเส้นทางเดิน	3.62	0.99	มาก
3.10 การออกแบบเพื่อรองรับการใช้งานของผู้พิการ	3.67	1.05	มาก
รวม	3.52	1.15	มาก
เฉลี่ยรวม	3.68	1.06	มาก

ด้านงานภูมิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับที่โล่งและพื้นที่สีเขียว ซึ่งประกอบด้วย 6 ประเด็น คือ ภูมิทัศน์ทางเข้าออก ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 1.00) ลานสาธารณะ ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 1.01) พื้นที่สีเขียวระหว่างอาคาร ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.98) ภูมิทัศน์น้ำ ($\bar{X} = 3.13$, S.D. = 1.49) สวนเรือนไทย ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 1.01) และแปลงสาธิตศาสตร์พระราช ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.96) โดยรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 1.07) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 4 ความพึงพอใจของนักศึกษาต่องานภูมิทัศน์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ ด้านงานภูมิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับที่โล่งและพื้นที่สีเขียว

งานภูมิทัศน์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ภูมิทัศน์ทางเข้าออก			
1.1 ความสวยงามของการจัดภูมิทัศน์ทางเข้าออก	3.70	0.99	มาก
1.2 การแสดงออกถึงเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัย	3.71	0.98	มาก
1.3 ความสะดวกในการใช้งานพื้นที่	3.75	0.99	มาก
รวม	3.72	1.00	มาก
2. ลานสาธารณะ	3.69	1.01	มาก
2.1 ความสวยงามของการจัดภูมิทัศน์บริเวณลานสาธารณะ	3.73	0.93	มาก
2.2 ความร่มรื่นของลานสาธารณะ	3.64	1.10	มาก
2.3 การใช้งานพื้นที่ลานสาธารณะ	3.71	0.98	มาก
2.4 ความเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวก	3.67	1.03	มาก
รวม			
3. พื้นที่สีเขียวระหว่างอาคาร			
3.1 ความสวยงามของการจัดงานภูมิทัศน์	3.72	0.96	มาก
3.2 ความหลากหลายทางด้านบรรยากาศ	3.75	0.97	มาก
3.3 ความร่มรื่นของพื้นที่สีเขียวระหว่างอาคาร	3.72	0.98	มาก
3.4 การใช้งานพื้นที่สีเขียวระหว่างอาคาร	3.71	0.98	มาก

ตารางที่ 4 (ต่อ)

งานภูมิทัศน์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
3.5 ความเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวก	3.74	1.04	มาก
รวม	3.71	0.98	มาก
4. ภูมิทัศน์น้ำ			
4.1 ความสวยงามของการจัดภูมิทัศน์น้ำ	3.09	1.51	ปานกลาง
4.2 ความสะดวกในการใช้งานพื้นที่	3.17	1.47	ปานกลาง
รวม	3.13	1.49	ปานกลาง
5. สวนเรือนไทย			
5.1 ความสวยงามของการจัดภูมิทัศน์สวนเรือนไทย	3.92	0.98	มาก
5.2 ความร่มรื่นของสวนเรือนไทย	4.00	0.97	มาก
5.3 การใช้งานสวนเรือนไทย	3.79	1.06	มาก
5.4 ความเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวก	3.82	1.01	มาก
รวม	3.88	1.01	มาก
6. แปลงสาธิตศาสตร์พระราช			
6.1 ความสวยงามของการจัดภูมิทัศน์	3.89	0.93	มาก
6.2 การได้รับความรู้	3.89	0.97	มาก
6.3 ความสะดวกในการใช้งาน	3.91	0.98	มาก
รวม	3.90	0.96	มาก
เฉลี่ยรวม	3.67	1.07	มาก

ด้านงานภูมิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งอำนวยความสะดวกและตกแต่งพื้นที่ ซึ่งประกอบด้วย 3 ประเด็น คือ ไฟส่องสว่าง ($\bar{X} = 3.04$, S.D. = 1.49) อุปกรณ์ตกแต่งพื้นที่ ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 1.06) และอุปกรณ์ให้ร่มเงา ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 1.07) โดยรวมมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$, S.D. = 1.20) ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความพึงพอใจของนักศึกษาต่องานภูมิทัศน์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ ด้านงานภูมิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งอำนวยความสะดวกและตกแต่ง
พื้นที่

งานภูมิทัศน์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ไฟส่องสว่าง			
1.1 รูปแบบของการออกแบบเสาไฟส่องสว่างถนน	3.09	1.55	ปานกลาง
1.2 ความเพียงพอของไฟส่องสว่างถนน	3.00	1.49	ปานกลาง
1.3 รูปแบบของการออกแบบเสาไฟส่องสว่างทางเดิน	3.03	1.49	ปานกลาง
1.4 ความเพียงพอของไฟส่องสว่างทางเดิน	3.00	1.51	ปานกลาง
1.5 รูปแบบของการออกแบบเสาไฟส่องสว่างที่จอดรถ	3.02	1.43	ปานกลาง
1.6 ความเพียงพอของไฟส่องสว่างที่จอดรถ	3.12	1.49	ปานกลาง
รวม	3.04	1.49	ปานกลาง
2. อุปกรณ์ตกแต่งพื้นที่			
2.1 ความเพียงพอของที่นั่ง	3.65	0.97	มาก
2.2 ตำแหน่งของที่นั่งเหมาะสมกับการใช้งาน	3.65	0.98	มาก
2.3 ความเหมาะสมของวัสดุที่ใช้ทำที่นั่ง	3.65	1.01	มาก
2.4 ความเพียงพอของที่ทิ้งขยะ	3.61	0.97	มาก
2.5 ตำแหน่งของที่ทิ้งขยะเหมาะสมกับการใช้งาน	3.67	0.99	มาก
2.6 ความเหมาะสมของวัสดุที่ใช้ทำที่ทิ้งขยะ	3.73	0.96	มาก
2.7 ความเพียงพอของตู้โทรศัพท์	3.37	1.26	ปานกลาง
2.8 ตำแหน่งของตู้โทรศัพท์เหมาะสมกับการใช้งาน	3.34	1.25	ปานกลาง
2.9 ความเหมาะสมของวัสดุที่ใช้ทำตู้โทรศัพท์	3.39	1.24	ปานกลาง
2.10 ความเพียงพอของป้ายบอกทาง	3.64	1.06	มาก
2.11 ตำแหน่งของป้ายบอกทางชัดเจน	3.64	0.98	มาก
2.12 ความเหมาะสมของวัสดุที่ใช้ทำป้ายบอกทาง	3.70	0.99	มาก
รวม	3.59	1.06	มาก
3. อุปกรณ์ให้ร่มเงา			
3.1 ความสวยงามของศาลาและอุปกรณ์ให้ร่มเงา	3.58	1.14	มาก
3.2 รูปแบบของการออกแบบศาลาและอุปกรณ์ให้ร่มเงา	3.58	1.07	มาก
3.3 ความเพียงพอของศาลาและอุปกรณ์ให้ร่มเงา	3.62	1.06	มาก
3.4 ตำแหน่งของศาลาและอุปกรณ์ให้ร่มเงาสอดคล้องกับการใช้งาน	3.54	1.01	มาก
รวม	3.58	1.07	มาก
เฉลี่ยรวม	3.40	1.20	ปานกลาง

การเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีความแตกต่างกันทางด้านเพศและ คณะที่ศึกษา

1. นักศึกษาที่มีเพศแตกต่างกัน พบว่า นักศึกษาที่มีเพศแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อ
งานภูมิทัศน์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาต่องานภูมิทัศน์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ
วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำแนกตามเพศ

ความพึงพอใจ	เพศ	จำนวน	t-test for Equality of Means			
			Means	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
	ชาย	128	3.56	0.79	1.550	0.087
	หญิง	236	3.70	0.81		

2. การเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาที่ศึกษาในคณะที่แตกต่างกัน พบว่า
นักศึกษาที่มีศึกษาในคณะที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่องานภูมิทัศน์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 7 และตารางที่ 8

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาต่องานภูมิทัศน์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ
วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำแนกตามคณะที่ศึกษา

ความพึงพอใจของนักศึกษา	จำนวน	ค่าเฉลี่ย
(1) คณะครุศาสตร์	84	3.72
(2) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	61	3.84
(3) คณะวิทยาการจัดการ	73	3.42
(4) คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	39	3.62
(5) คณะเทคโนโลยีการเกษตร	5	3.57
(6) คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม	21	3.43
(7) คณะสาธารณสุขศาสตร์	20	3.50
(8) วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ	61	3.56

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาต่องานภูมิทัศน์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำแนกตามคณะที่ศึกษา

ความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	8	6.931	0.770	1.741	0.078
ภายในกลุ่ม	356	162.339	0.530		
รวม	364				

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาความความพึงพอใจของนักศึกษาต่องานภูมิทัศน์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 1.11) ซึ่งเป็นผลมาจากการที่มหาวิทยาลัยฯ มีแผนนโยบายที่ชัดเจนในด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและบริหารจัดการพื้นที่สีเขียวทั้งในระดับมหาวิทยาลัยและในระดับคณะ รวมถึงการเข้าร่วมรับการประเมินจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียว (UI Green Metric) (กองนโยบายและแผน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2565) ส่งผลทำให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงงานภูมิทัศน์ภายในมหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่อง ดังเห็นได้จากงานภูมิทัศน์ในมหาวิทยาลัยที่มุ่งเน้นให้เกิดความร่มรื่น และมีพื้นที่ที่สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายนอกอาคาร เช่น พื้นที่พักผ่อน นั่งเล่น นั่งอ่านหนังสือ และลานสำหรับทำกิจกรรมต่าง ๆ ของนักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ Strange & Banning (2000) ที่กล่าวว่าสิ่งแวดล้อมทางกายภาพของมหาวิทยาลัยมีส่วนในการสร้างความประทับใจแรก และสามารถสร้างบรรยากาศการต้อนรับ และความน่าตื่นตึ่ง มีผลต่อพฤติกรรมสื่อสาร ส่งเสริมภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย และช่วยในการเรียนรู้ และการพัฒนา ซึ่งองค์ประกอบทางกายภาพของมหาวิทยาลัยที่สามารถสร้างความประทับใจ ได้แก่ แผนผังของมหาวิทยาลัย พื้นที่สีเขียว การเข้าถึง ความสะอาด โทสนี สิ่งอำนวยความสะดวก รูปแบบอาคารและบริเวณ นอกจากนี้ Griffith (1994) กล่าวถึงคุณค่าของภูมิทัศน์ ว่า สถาบันการศึกษาที่ถูกออกแบบและเก็บพื้นที่ว่างไว้เพื่อการใช้ประโยชน์ต่าง ๆ รูปแบบภูมิทัศน์ของพื้นที่โล่งที่มีการออกแบบอย่างน่าสนใจช่วยสร้างเอกลักษณ์และลดความหนาแน่นของมหาวิทยาลัย การออกแบบพื้นที่โล่งที่เหมาะสมสามารถนำไปใช้เน้นอาคารให้เป็นที่ยุทธศาสตร์ เพื่อสร้างจุดเด่นและความน่าสนใจ

ด้านงานภูมิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับระบบสัญจร ประกอบด้วย 3 ประเด็น คือ ถนนสายหลักและสายรอง ที่จอดรถ (ภายนอกอาคาร) และทางเดินเท้า โดยรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 1.06) แต่พบว่า มีบางข้อของคำถามที่มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง เช่น ร่มเงาของที่จอดรถ ไฟส่องสว่างยามวิกาลที่จอดรถ ร่มเงาของทางเดิน และไฟส่องสว่างยามวิกาลทางเดินเท้า ที่ยังมีไม่เพียงพอกับความต้องการของนักศึกษา ซึ่งมหาวิทยาลัยฯ ควรนำประเด็นดังกล่าวไปพิจารณาปรับปรุงในการเพิ่มร่มเงาของที่จอดรถและทางเดินเท้าให้เพิ่มมากขึ้น ส่วนไฟส่องสว่างยามวิกาลที่จอดรถและทางเดินเท้า ควรพิจารณาเพิ่มตำแหน่งของไฟส่องสว่างในยามวิกาลให้ครอบคลุมพื้นที่ดังกล่าว เพื่อไม่ให้เกิดอุบัติเหตุที่อาจเป็นอันตรายกับนักศึกษา ที่มีความจำเป็นต้องใช้งานพื้นที่ดังกล่าวในยามวิกาล ในประเด็นของทางเดินเท้าในข้อคำถามเกี่ยวกับการชำระธุระของ

ทางเดินเท้า ที่มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง มหาวิทยาลัยฯ ควรไปพิจารณาปรับปรุงทางเดินเท้า ภายในมหาวิทยาลัย ให้สามารถสัญจรเชื่อมโยงกับพื้นที่ต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยได้อย่างสะดวก และปลอดภัย ตรงตามความต้องการของนักศึกษา สอดคล้องกับ Strange & Banning (2000) พูดถึง การเดินภายในมหาวิทยาลัย เป็นการรับรู้ผ่านการมองเห็นสภาพแวดล้อมระหว่างทาง การมีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ป้าย ความชัดเจน ความถี่ และความง่ายในการมองเห็นจึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับคนที่เข้ามาในมหาวิทยาลัยเป็นครั้งแรก การที่จะเสริมสร้างภาพลักษณ์ของ มหาวิทยาลัยและประสบการณ์ในการเดิน ควรออกแบบทางเดินที่ตรง มีความกว้างเหมาะสม และ เลือกใช้วัสดุที่หลากหลายกว่าการใช้คอนกรีตธรรมดา

ด้านงานภูมิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับที่โล่งและพื้นที่สีเขียว ประกอบด้วย 6 ประเด็น คือ ภูมิทัศน์ทางเข้าออก ลานสาธารณะ พื้นที่สีเขียวระหว่างอาคาร ภูมิทัศน์น้ำ สวนเรือนไทย และ แปลงสาธิตศาสตร์พระราชา โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 1.07) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า แปลงสาธิตศาสตร์พระราชา ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.96) มีระดับ ความพึงพอใจมากที่สุด เป็นเพราะพื้นที่ดังกล่าวใช้เป็นสถานที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ ตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ มีการจัดสภาพแวดล้อมทางภูมิทัศน์ที่สวยงาม ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดการออกแบบสถานศึกษาของ Herz (2012) ที่กล่าวว่า สถานศึกษาควรจัดให้มีสวนเพื่อ การเรียนรู้ ที่ประกอบด้วยพืชพรรณและองค์ประกอบต่าง ๆ ตลอดจนรูปแบบในการจัด ที่สร้างความน่าสนใจให้กับเด็กและเยาวชน มีการให้ความรู้โดยการบรรยาย การสื่อความหมายที่สะท้อนถึง สังคมและวัฒนธรรม และสวนเรือนไทย ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 1.01) มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด เป็นอันดับที่สอง ด้วยเพราะสวนเรือนไทยเป็นที่ตั้งของอาคารเรือนไทยที่แสดงออกถึงเอกลักษณ์ ของมหาวิทยาลัย และบริเวณโดยรอบเป็นสวนพฤกษศาสตร์ มีการรวบรวมพันธุ์ไม้ของไทยไว้ หลากหลายชนิด ซึ่งเป็นสถานที่ศึกษาหาความรู้ทางด้านพฤกษศาสตร์ และเป็นพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจ ของนักศึกษา รวมถึงจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย สอดคล้องกับ Dober (2000) ที่กล่าวถึง การจัดสวนสวนพฤกษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยว่า มหาวิทยาลัยควรจัดให้มีสวนพฤกษศาสตร์ขึ้น เพื่อประโยชน์ในการรวบรวมพันธุ์ไม้ท้องถิ่นและพันธุ์ไม้หายาก และเผยแพร่ความรู้ทางพฤกษศาสตร์ แก่ประชาชนและผู้สนใจ อีกทั้งยังเป็นพิพิธภัณฑ์กลางแจ้งที่ปลูกพืชเพื่อการศึกษา และอาจใช้ ประโยชน์ในการเรียนการสอน รวมถึงการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤกษศาสตร์อย่างเฉพาะเจาะจง การออกแบบสวนพฤกษศาสตร์จึงเป็นการทำงานร่วมกันของนักออกแบบภูมิทัศน์และนักพฤกษศาสตร์ นอกจากสวนพฤกษศาสตร์จะใช้ประโยชน์ในการศึกษาวิจัยเป็นหลักแล้ว ยังสามารถใช้เป็นพื้นที่ สำหรับการพักผ่อนหย่อนใจ สวนพฤกษศาสตร์ต้องได้รับการดูแลเป็นอย่างดีจากนักพฤกษศาสตร์ และนักภูมิทัศน์ เพราะชนิดของพืชพรรณมีความละเอียดอ่อนและต้องการการดูแลเป็นพิเศษ ถึงแม้ว่า ด้านงานภูมิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับที่โล่งและพื้นที่สีเขียวที่มีระดับความพึงพอใจมากที่สุดใน 2 ประเด็น ข้างต้นที่ได้กล่าวมา แต่ก็พบว่าประเด็นเรื่องของภูมิทัศน์น้ำ ($\bar{X} = 3.13$, S.D. = 1.49) ที่มีความพึงพอใจ ในระดับปานกลาง ซึ่งพบว่าบางพื้นที่ที่มีการจัดภูมิทัศน์น้ำในมหาวิทยาลัย เช่น สระน้ำหน้า มหาวิทยาลัยปัจจุบันมีการก่อสร้างอาคารหอประชุม และในบริเวณโดยรอบพื้นที่ภูมิทัศน์น้ำในหลาย จุดของมหาวิทยาลัย ไม่มีพื้นที่ที่สามารถนั่งพักผ่อนได้ ทำให้นักศึกษาไม่สามารถใช้งานพื้นที่ดังกล่าว

ได้อย่างสะดวก ดังนั้นมหาวิทยาลัยควรปรับปรุง สอดคล้องกับ Dober (2000) ที่กล่าวว่า น้ำมักถูกใช้เป็นองค์ประกอบของงานภูมิสถาปัตยกรรม สถาปัตยกรรม และประติมากรรมในสถานศึกษา เพราะน้ำให้ความรู้สึกทางเสียง แสง เงาสะท้อน สามารถเติมเต็มให้เกิดสุนทรียภาพของภูมิทัศน์มากขึ้น

ด้านงานภูมิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งอำนวยความสะดวกและอุปกรณ์ตกแต่งพื้นที่ประกอบด้วย 3 ประเด็น คือ ไฟส่องสว่าง อุปกรณ์ตกแต่งพื้นที่ และอุปกรณ์ให้ร่มเงา โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$, S.D. = 1.20) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า องค์ประกอบภูมิทัศน์ ในประเด็นเรื่องไฟส่องสว่าง ประกอบด้วย รูปแบบเสาไฟส่องสว่างถนน ความเพียงพอของไฟส่องสว่างถนน รูปแบบเสาไฟส่องสว่างทางเดิน ความเพียงพอของไฟส่องสว่างทางเดิน รูปแบบเสาไฟส่องสว่างทางที่จอดรถ ความเพียงพอของไฟส่องสว่างที่จอดรถ ที่ยังไม่มีเพียงพอและครอบคลุมทุกพื้นที่ของมหาวิทยาลัย ซึ่ง Herz (2012) ได้พูดถึงองค์ประกอบภูมิทัศน์ไฟส่องสว่างว่า แสงสว่างเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากในสถานศึกษา เพราะเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของพื้นที่ที่มีแสงน้อยหรือเวลากลางคืน และเสริมสร้างบรรยากาศของสถานศึกษา รูปแบบของเสาไฟที่มีการออกแบบเป็นอย่างดีสามารถช่วยสร้างเอกลักษณ์ให้กับพื้นที่ และทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีกับสถานที่ได้เช่นกัน ควรให้ความสำคัญกับการใช้งานแสงไฟในตอนกลางคืน โดยออกแบบให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ที่มีการใช้งานรวมถึงจุดเสี่ยงต่ออันตรายต่าง ๆ แสงไฟในเวลากลางคืนสามารถเสริมสร้างให้พื้นที่มีจุดเด่นขึ้นมาได้ เช่น อาคารที่มีความสำคัญ งานประติมากรรม ลานสาธารณะ และทางเดินในสถานศึกษา เป็นต้น และยังมีประเด็นในข้อคำถามเกี่ยวกับความเพียงพอของตู้โทรศัพท์ ตำแหน่งของตู้โทรศัพท์เหมาะสมกับการใช้งาน และความเหมาะสมของวัสดุที่ใช้ทำตู้โทรศัพท์ ที่มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจุบันความต้องการใช้โทรศัพท์สาธารณะลดลง เนื่องจากการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่เพิ่มมากขึ้น มหาวิทยาลัยจึงมีจุดบริการโทรศัพท์สาธารณะเพียงไม่กี่จุดภายในมหาวิทยาลัย ซึ่งมหาวิทยาลัยควรนำประเด็นดังกล่าวไปพิจารณาในการเพิ่มจำนวนตู้โทรศัพท์สาธารณะให้ครอบคลุมในทุกพื้นที่ เพื่อให้นักศึกษาสามารถใช้ได้ในกรณีฉุกเฉิน

การเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีความแตกต่างทางด้านเพศและคณะที่ศึกษา มีความพึงพอใจต่องานภูมิทัศน์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าความแตกต่างด้านสภาพแวดล้อม สังคม ภูมิรู้ และลักษณะส่วนบุคคล ของนักศึกษา ไม่ได้ส่งผลต่อความพึงพอใจต่องานภูมิทัศน์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เพราะความพึงพอใจ คือ ความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ความรู้สึกพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนองในทางบวก ในทางกลับกัน หากได้รับการตอบสนองในทางลบ ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกในทางลบได้เช่นกัน ฉัตรชัย คงสุข (2535) เช่นเดียวกับงานภูมิทัศน์ในสถานศึกษา หากไม่ได้รับการออกแบบที่ตอบสนองต่อความต้องการและการใช้งานของนักศึกษา ก็จะมีผลต่อระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่ลดลงได้เช่นกัน อีกทั้งความพึงพอใจต่องานภูมิทัศน์สามารถช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับสถานศึกษา และยังเป็นปัจจัยสำคัญในการเลือกสถานศึกษาของผู้เรียน (Zimring, 1982) สอดคล้องกับผลการศึกษาเกี่ยวกับงานภูมิทัศน์ในสถานศึกษาเอกชนต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต พบว่า ร้อยละ 76.9 ของนักศึกษาตอบว่างานภูมิทัศน์ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ

วิทยาเขตรังสิต มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าเรียนของนักศึกษา โดยให้เหตุผลว่า ช่วยสร้างบรรยากาศภายในมหาวิทยาลัยฯ ให้มีความร่มรื่นสวยงาม สร้างความประทับใจเมื่อได้พบเห็น และทำให้มหาวิทยาลัยฯ มีภาพลักษณ์ที่ดี (ภาคิน หมั่นทุ่ง, 2559)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ด้านงานภูมิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับระบบสัญจร ในประเด็นของร่มเงาของที่จอดรถ ไฟส่องสว่างยามวิกาลที่จอดรถ ร่มเงาของทางเดิน และไฟส่องสว่างยามวิกาลทางเดินเท้า ที่ยังมีไม่เพียงพอกับความต้องการของนักศึกษา มหาวิทยาลัยฯ ควรนำประเด็นดังกล่าวไปพิจารณาปรับปรุงในการเพิ่มร่มเงาของที่จอดรถและทางเดินเท้า โดยการปลูกไม้ยืนต้นเพื่อให้ร่มเงา หรือสร้างโครงสร้างหลังคาที่สามารถให้ร่มเงากับที่จอดรถและทางเดินเท้า ส่วนไฟส่องสว่างยามวิกาลที่จอดรถและทางเดินเท้า ควรพิจารณาเพิ่มตำแหน่งของไฟส่องสว่างในยามวิกาล ให้ครอบคลุมพื้นที่ดังกล่าว เพื่อไม่ให้เกิดมุมมืด ที่อาจเป็นอันตรายกับนักศึกษาที่มีความจำเป็นต้องใช้งานพื้นที่ดังกล่าวในยามวิกาล ในประเด็นของทางเดินเท้าในข้อคำถามเกี่ยวกับการชำรุดของทางเดินเท้า ที่มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง มหาวิทยาลัยฯ ควรพิจารณาปรับปรุงทางเดินเท้าภายในมหาวิทยาลัยฯ ให้สามารถสัญจรเชื่อมโยงกับพื้นที่ต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยได้อย่างสะดวกและปลอดภัย

2. ด้านงานภูมิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับที่โล่งและพื้นที่สีเขียว ในประเด็นเรื่องภูมิทัศน์น้ำ ซึ่งพบว่า บางพื้นที่ที่มีการจัดภูมิทัศน์น้ำในมหาวิทยาลัยฯ เช่น สระน้ำหน้ามหาวิทยาลัยฯ ที่ปัจจุบันมีการก่อสร้างอาคารหอประชุม และในบริเวณโดยรอบพื้นที่ภูมิทัศน์น้ำในหลายจุดของมหาวิทยาลัยฯ ไม่มีพื้นที่ที่สามารถนั่งพักผ่อนได้ ทำให้นักศึกษาไม่สามารถใช้งานพื้นที่ดังกล่าวได้อย่างสะดวก มหาวิทยาลัยฯ ควรนำประเด็นดังกล่าว ไปพิจารณาปรับปรุงเพื่อให้เกิดการใช้งานพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ของการออกแบบ

3. ด้านงานภูมิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งอำนวยความสะดวกและอุปกรณ์ตกแต่งพื้นที่ ในประเด็นเรื่องไฟส่องสว่าง ที่ยังมีไม่เพียงพอและครอบคลุมทุกพื้นที่ของมหาวิทยาลัยฯ มหาวิทยาลัยฯ ควรพิจารณาในการเพิ่มตำแหน่งของไฟส่องสว่างภายในมหาวิทยาลัยฯ ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ เพื่อให้เกิดความสะดวกและปลอดภัยแก่นักศึกษา และในประเด็นเกี่ยวกับความเพียงพอของตู้โทรศัพท์ ถึงแม้ว่าปัจจุบันความต้องการใช้โทรศัพท์สาธารณะลดลง เนื่องจากการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่เพิ่มมากขึ้น แต่การใช้งานตู้โทรศัพท์สาธารณะก็มีความจำเป็นในกรณีฉุกเฉิน มหาวิทยาลัยฯ ควรนำประเด็นดังกล่าวไปพิจารณาในการเพิ่มจำนวนตู้โทรศัพท์สาธารณะให้ครอบคลุมในทุกพื้นที่ เพื่อให้ นักศึกษาสามารถใช้ได้ในกรณีฉุกเฉิน

4. การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่องานภูมิทัศน์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ทำให้ทราบถึงความพึงพอใจของนักศึกษาต่องานภูมิทัศน์ด้านต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยฯ ผลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาปรับปรุงงานภูมิทัศน์ในมหาวิทยาลัยฯ ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาและเกิดความพึงพอใจสูงสุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต้องงานภูมิทัศน์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นผลมาจากการรับรู้สภาพแวดล้อมตามความรู้สึกร่วมบุคคล ในการวิจัยครั้งต่อไป อาจจะศึกษาในประเด็นเรื่องของการรับรู้สภาพแวดล้อมของนักศึกษาว่ามีผลต่อความพึงพอใจหรือไม่
2. ความพึงพอใจของนักศึกษาต้ององค์ประกอบภูมิทัศน์ในสถานศึกษามีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการสร้างภาพลักษณ์ให้กับสถานศึกษา การวิจัยครั้งต่อไปอาจจะศึกษางานภูมิทัศน์กับการสร้างลักษณะของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กองนโยบายและแผน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2563). **แผนยุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579)** 2565. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <https://plan.vru.ac.th/>. (2565, 11 มีนาคม).
- ฉัตรชัย คงสุข. (2535). **ความพึงพอใจของผู้รับบริการของแผนกคลังพัสดุ ฝ่ายกักตุนอาคาร และ โภชนาการภายในประเทศ บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)**. สารนิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธีรวิทย์ เอกะกุล. (2543). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี. อ้างถึง Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3): 607-610.
- ภาคิณ หนั่นทุ่ง. (2559). **ความพึงพอใจของนักศึกษาต้ององค์ประกอบภูมิทัศน์ในสถานศึกษา เอกชน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต**. วารสารVeridian E-Journal. 9(3): 1646-1658.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). **ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางประชากรในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (UNFPA).
- สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สป.). (2565). **รายชื่อสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยปี 2562**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://data.mhesi.go.th/dataset/higher-education/resource/>
- สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2563). **จำนวนนักศึกษาปีการศึกษา 2563**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://acad.vru.ac.th/about_acad/ac_showcourse.php. (2563, 14 กันยายน).
- Best, J. & J. V. Kahn. (1993). **Research in Education**. Boston: Allyn and Bacon.
- Dober, R. P. (2000). **Campus Landscape**. The United States of America: Acid-Free Paper

- Griffith, J. C. (1994). Open Space Preservation: An Imperative for Quality Campus Environments. **American Journal of Higher Education**. 65(6): 645-669.
- Herz, M. (2012). **Planning & Design**. China: Design Media Publishing Limited.
- Strange, C. C. & Banning, J. H. (2000). **Educating by Design: Creating Campus Learning Environments that Work**. San Francisco: Jossey-Bass.
- UI GreenMetric. (2022). **UI GreenMetric Guidelines**. [Online], Available: <https://greenmetric.ui.ac.id/publications/guidelines>. (2022, 1 March).
- Zimring, C. (1982). The built environment as a source of psychological stress: Impacts of buildings and cities on satisfaction and behavior. **Environmental Stress**. United Kingdom: Cambridge University Press. 17(3): 151-178.

การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ

THE DEVELOPMENT OF PERSONNEL COMPETENCY IN WORKING MORE EFFICIENCY

สิริวดี ชูเชิด^{1*}

Sirivadee Choocherd¹

Received : 9 May 2020

Revised : 28 May 2021

Accepted : 6 August 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรภายในองค์กร และแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน เนื่องจากในปัจจุบันมีการแข่งขันค่อนข้างสูงและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้บุคลากร ผู้บริหาร หรือองค์กรต่าง ๆ ต้องเผชิญกับความผันแปรที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ส่งผลให้องค์กรต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาตนเอง อยู่ตลอดเวลาเพื่อความอยู่รอดและสามารถแข่งขันกับคู่แข่งได้ในยุคที่มีการแข่งขันอย่างรุนแรง จึงทำให้องค์กรต่าง ๆ มีการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งองค์กรจะต้องมีการนำเอากิจกรรมต่าง ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสมรรถนะด้านต่าง ๆ เช่น การฝึกอบรม การสอนงาน การเปลี่ยนงาน หรือแม้กระทั่งการให้บุคลากรไปศึกษาต่อทั้งในประเทศหรือต่างประเทศ ซึ่งจะส่งผลให้บุคลากรภายในองค์กรสามารถปฏิบัติงานได้ตามที่องค์กรกำหนดและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สามารถบรรลุตามเป้าหมายของตนเองและขององค์กรได้ นอกจากนี้ยังสามารถนำสมรรถนะไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ เช่น สามารถนำสมรรถนะไปใช้ในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ และสามารถนำสมรรถนะไปใช้ในการฝึกอบรม

คำสำคัญ: การพัฒนาสมรรถนะ, สมรรถนะบุคลากร, ประสิทธิภาพ

¹หลักสูตรการจัดการบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

¹Bachelor of Management Program Faculty of Management Science Suan Dusit University

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: paw_siri@hotmail.com

ABSTRACT

This article aims to study the development of personnel competency in the organization and guidelines for improving employee performance efficiency. Due to high competition at the present time and changing situation, made employees, executives even though organizations faced the fluctuation that occurs all the time. As a result, the organization must constantly improve and develop itself to survive and be able to compete with competitors in the age of intense competition. Organizations should continuously develop personnel competency which are having activities to apply in the competency development such as training, coaching, job changing and even though providing employees to study locally and internationally. These will result in personnel within the organization to perform their work as determined by the organization, more efficiently and able to achieve the goals of their own and the organization. In addition, competencies can be applied to various operations, such as using competencies for human resource management and training.

Keywords: Competency Development, Personnel Competency, Efficiency

บทนำ

สภาพแวดล้อมในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทำให้บุคลากร ผู้บริหารหรือองค์กรต่าง ๆ ต้องเผชิญกับความผันแปรที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านสังคม เป็นต้น ส่งผลให้องค์การต้องมีการปรับปรุง และพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลาเพื่อความอยู่รอดและสามารถแข่งขันกับคู่แข่งได้ในยุคที่มีการแข่งขันที่รุนแรง ทุกองค์การจะต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ต่าง ๆ และพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรเพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่องค์กรได้กำหนดไว้ บุคลากรในองค์กรก็ต้องได้รับการพัฒนาอย่างมีระบบ มีระเบียบแบบแผนในทุก ๆ ระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับผู้บริหาร ระดับหัวหน้างาน และระดับผู้ปฏิบัติการ และจันทรทา มั่งคั่ง (2562) อธิบายอีกว่าการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรเป็นกระบวนการสำคัญของการบริหารทรัพยากรบุคคล เป็นการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเพิ่มสมรรถนะ (Competency) ของบุคลากรให้มีความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และคุณลักษณะ (Attribute) ทำให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ตลอดจนทำให้บุคลากรมีความเจริญก้าวหน้า และทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งความเห็นดังกล่าวมีความสอดคล้องกับพิมพ์ลักษณ์ อยู่วัฒนา (2557) ได้กล่าวว่าการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรนับว่าเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งในกระบวนการบริหารงานบุคคล เพราะการดำเนินงานขององค์กรจะประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทัศนคติ และพฤติกรรมของบุคลากรที่ปฏิบัติงานให้กับองค์กร เนื่องจากสภาพแวดล้อมขององค์กรมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา บุคลากรจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นทั้งจากสภาพแวดล้อมภายใน

ได้แก่ นโยบาย ระเบียบปฏิบัติ การขยายงาน การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง โครงสร้าง ฯลฯ และสภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ ด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง หากไม่มีการพัฒนาบุคลากรในองค์กร เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวแล้วย่อมส่งผลกระทบต่อองค์กรได้

การพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร และได้ผลลัพธ์เป็นที่น่าพึงพอใจได้นั้น องค์กรจะต้องส่งเสริมการพัฒนาตนให้กับบุคลากรในองค์กร อีกทั้งองค์กรจะต้องมีการนำเอากิจกรรมต่าง ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรภายในองค์กรเพื่อเป็นการส่งเสริม และเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากร และองค์กร เมื่อบุคลากรได้นำกิจกรรมต่าง ๆ มาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ก็จะมีผลดีต่อการปฏิบัติงาน และช่วยเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการวางแผนดำเนินการ การตัดสินใจ และการดำเนินงานภายในองค์กร ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น องค์กรควรให้ความสำคัญในเรื่องของการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรภายในองค์กร การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ และแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน เพื่อที่สามารถนำมาใช้กับการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพมีแนวทางในการเรียนรู้ และรู้จักตนเองเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานภายในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล ซึ่งจะทำให้สามารถประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรได้

การพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรภายในองค์กร

สมรรถนะ หมายถึง คุณภาพ ชีตความสามารถ ศักยภาพ หรือคุณลักษณะของบุคคลที่มีความโดดเด่นและลักษณะเฉพาะที่มีความสัมพันธ์ที่เป็นเหตุเป็นผลกับการปฏิบัติงานในตำแหน่งนั้น ๆ ซึ่งทำให้บุคคลนั้นทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลกับงานที่ได้รับมอบหมายตามความคาดหวังขององค์กร (ปริยนันท์ ประยูรศักดิ์, 2561) และนอกจากนั้น Vathanophas & Thaingam (2007) ได้อธิบายว่า สมรรถนะ คือ ลักษณะพื้นฐานของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพที่มากกว่าการปฏิบัติงานหรือสถานการณ์ ความสามารถในการปฏิบัติงานคือลักษณะพฤติกรรมที่ผู้ปฏิบัติงานต้องการนำไปสู่ตำแหน่งเพื่อปฏิบัติงานและหน้าที่ด้วยความสามารถในการปฏิบัติงานอาจเป็นแรงจูงใจ ทักษะ ความรู้หรือคุณลักษณะที่ช่วยให้บุคคลสามารถปฏิบัติงานหรือกิจกรรมที่เฉพาะเจาะจงได้ ซึ่งความรู้พื้นฐาน ทักษะหรือความสามารถทางเทคนิคสามารถพัฒนาได้ง่ายโดยการฝึกอบรม ซึ่งสอดคล้องกับที่ Sharma (2017) ได้กล่าวไว้ว่า สมรรถนะ คือ การผสมผสานระหว่างความรู้ทักษะและทัศนคติที่มีอิทธิพลต่องานของบุคคลและสามารถวัดได้จากมาตรฐานที่กำหนดและเป็นที่ยอมรับในองค์กรและสามารถปรับปรุงได้โดยการฝึกอบรม และการพัฒนา และยังหมายถึงการรวมกันของความรู้พฤติกรรมและทักษะโดยปริยายและชัดเจนที่ทำให้บุคคลมีศักยภาพในการทำงานที่มีประสิทธิภาพ และ Chouhan & Srivastava (2014) ได้อธิบายว่า สมรรถนะ คือ ความสามารถหรือการใช้ความรู้ ทักษะความสามารถพฤติกรรมและลักษณะส่วนบุคคลในการทำงานที่สำคัญ งานหน้าที่เฉพาะ หรือประสบความสำเร็จในบทบาทหรือตำแหน่งที่กำหนด สมรรถนะจึงเป็นลักษณะพื้นฐานของคนที่บ่งบอกถึงวิธีการปฏิบัติตนหรือการคิด ซึ่งสรุปทั่วทั้งสถานการณ์และ

ความอดทนเป็นเวลานาน นอกจากนี้ Mangaleswaran (2015) ได้กล่าวไว้ว่า สมรรถนะ คือ พฤติกรรมหรือลักษณะพฤติกรรมที่แสดงในการปฏิบัติงานภายในการทำงาน สามารถเป็นประโยชน์ในการใช้เป็นมาตรฐานการทำงานและใช้เป็นเกณฑ์การประเมินและให้รางวัล

จากที่นักวิชาการต่าง ๆ ได้อธิบายเกี่ยวกับความหมายของสมรรถนะมานั้นสามารถสรุปได้ว่า สมรรถนะ คือ คุณลักษณะหรือความสามารถของแต่ละบุคคลที่ผสมผสานกับความรู้ และทักษะต่าง ๆ ซึ่งเป็นแรงผลักดันในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ และสามารถบรรลุตามเป้าหมายของตนเอง และขององค์กรได้ โดยจากงานวิจัยของจอมภัก จันทะคัด (2561) สามารถสรุปได้ว่า สมรรถนะที่สำคัญที่สุด คือ สมรรถนะหลัก และสมรรถนะหน้าที่ ซึ่งมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานในเชิงบวก ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ดังนั้นสมรรถนะจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ และความรู้เกี่ยวกับสมรรถนะก็เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องมีการเรียนรู้อยู่เสมอ เพราะหากไม่มีความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวจะทำให้ส่งผลกระทบต่อองค์การโดยตรง และส่งผลกระทบต่อโอกาสในการเลื่อนตำแหน่งหรืออาจทำให้การปฏิบัติงานไม่มีประสิทธิภาพ (Francoise & Winterton, 2005) สำหรับลักษณะพื้นฐานของสมรรถนะประกอบด้วย 5 ลักษณะได้ดังนี้ 1) ความรู้ หมายถึง ข้อมูล และการเรียนรู้ในแต่ละบุคคล 2) ทักษะ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการทำงานบางอย่าง 3) แนวคิดและคุณค่าของตนเอง หมายถึง ทัศนคติของบุคคลค่านิยมและภาพลักษณ์ของตนเอง 4) ลักษณะนิสัย หมายถึง ลักษณะทางกายภาพ และการตอบสนองที่สอดคล้องกับสถานการณ์ การควบคุมตนเอง คือ ความสามารถในการสงบสติอารมณ์ภายใต้ความเครียด และ 5) แรงจูงใจ คือ อารมณ์ความต้องการหรือแรงกระตุ้นที่คล้ายกันที่พร้อมการดำเนินการ (Vazirani, 2010) ดังนั้น สมรรถนะจึงเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงการปฏิบัติงานของพนักงานในการใช้ทรัพยากรขององค์การ ซึ่งการบรรลุเป้าหมายของตนเอง และองค์การนั้นขึ้นอยู่กับระบบการจัดการในองค์การ การเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องของเทคโนโลยี สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอก และยังจำเป็นต้องมีคนที่มีวิธีการตอบสนอง และตัดสินใจอย่างถูกต้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงเหล่านี้ (Alainati, 2009) ดังนั้นสมรรถนะจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากในปัจจุบันที่มีการแข่งขันค่อนข้างสูงจึงทำให้องค์การต่าง ๆ มีการพัฒนาทั้งด้านการบริหารจัดการ และการพัฒนาด้านสมรรถนะของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุผลที่ว่า ถ้าหากสามารถเพิ่มสมรรถนะด้านต่าง ๆ ของบุคลากรภายในองค์การได้จะส่งผลให้การปฏิบัติงานของบุคลากรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจอมภัก จันทะคัด (2561) สามารถแบ่งประเภทของสมรรถนะได้ดังนี้ คือ

1. สมรรถนะหลัก (Core Competency) หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงถึงพฤติกรรมเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นต้องมี ซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้องค์การสามารถบรรลุเป้าหมายและการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ขององค์การได้

2. สมรรถนะประจำหน้าที่ (Functional Competency) หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงให้เห็น เช่น ความรู้ ทักษะ ความสามารถของบุคคลที่ปฏิบัติงานประจำเพื่อให้งานสำเร็จและได้ผลลัพธ์ตามที่องค์กรต้องการ

นอกจากนั้น นิลรัตน์ นวกิจไพฑูรย์ (2555) สามารถแบ่งประเภทของสมรรถนะได้ 5 ประเภท คือ

1. สมรรถนะส่วนบุคคล (Personal Competencies) หมายถึง สมรรถนะที่แต่ละคนมีเป็นความสามารถเฉพาะตัว คนอื่นไม่สามารถลอกเลียนแบบได้ ลักษณะเหล่านี้ยากที่จะเลียนแบบหรือต้องมีความพยายามสูงมาก
 2. สมรรถนะเฉพาะงาน (Job Competencies) หมายถึง สมรรถนะของบุคคลกับการทำงานในตำแหน่งหรือบทบาทเฉพาะตัว
 3. สมรรถนะองค์การ (Organization Competencies) หมายถึง ความสามารถพิเศษเฉพาะองค์การนั้นเท่านั้น
 4. สมรรถนะหลัก (Core Competencies) หมายถึง ความสามารถสำคัญที่บุคคลต้องมีหรือต้องทำเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้ง
 5. สมรรถนะในงาน (Functional Competencies) หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่มีตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ ตำแหน่งหน้าที่อาจเหมือนแต่ความสามารถตามหน้าที่ต่างกัน
- ซึ่งมีความสอดคล้องกับที่ วรรณภา ลือกิตินันท์ (2558) ได้แบ่งสมรรถนะเป็น 4 ประเภท คือ
1. สมรรถนะทั่วไป (General Competency) เป็นความสามารถทั่วไปของแต่ละบุคคลที่ใช้ในการทำงานของทุกตำแหน่ง
 2. สมรรถนะตามหน้าที่ (Functional Competency) เป็นความสามารถตามสายอาชีพหรือตามหน้าที่ที่พนักงานปฏิบัติ
 3. สมรรถนะเพิ่มเติม (Additional Competency) เป็นความสามารถเพิ่มเติมที่จะช่วยส่งเสริมให้พนักงานทำงานในปัจจุบันและในอนาคตได้ดีกว่าเดิม
 4. สมรรถนะการจัดการ (Managerial Competency) เป็นความสามารถด้านการบริหารซึ่งผู้บังคับบัญชาหรือตำแหน่งในระดับสูงจำเป็นต้องมีความสามารถด้านนี้
- จากการที่นักวิชาการมีการแบ่งประเภทของสมรรถนะนั้นจะเห็นได้ว่าประเภทของสมรรถนะมีความสอดคล้องกันในบางประเภท เช่น 1) สมรรถนะตามหน้าที่ คือ ความสามารถของบุคลากรใน การปฏิบัติหน้าที่หรือตำแหน่งงานของตนเอง 2) สมรรถนะหลัก คือ ความสามารถของบุคลากรที่สำคัญที่ควรมี ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงกับเป้าหมายที่วางไว้ ส่งผลต่อตำแหน่งงานที่ปฏิบัติอยู่ และ 3) สมรรถนะบุคคลหรือเรียกอีกอย่างว่าสมรรถนะทั่วไป คือ ความสามารถของบุคลากรที่มีติดตัวมาตั้งแต่เกิดที่มีความชำนาญ โดยสมรรถนะด้านนี้ไม่สามารถเรียนแบบกันได้ และมีสมรรถนะที่มีความแตกต่างกันคือ สมรรถนะการจัดการ คือ ความสามารถของบุคลากรในการบริหารจัดการด้านงาน ด้านบุคคล ด้านงบประมาณ เป็นต้น ซึ่งต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ซึ่งการแบ่งประเภทของสมรรถนะนั้นเพื่อให้สามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดเกณฑ์ของสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินสมรรถนะของบุคลากรภายในองค์การให้มีการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Alqawi & Ezzeldin, 2015) ซึ่งการพัฒนาเป็นสิ่งที่เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสิ่งเดิม ๆ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำที่ได้มีการวางแผนไว้เบื้องต้น สำหรับการพัฒนางานจะใช้กับการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ส่งผลให้ดีขึ้นจะไม่เรียกว่าการพัฒนา และนอกจากนั้นการพัฒนาสมรรถนะเพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมายที่องค์กรได้กำหนดไว้ ดังนั้น

อรัญ โสติพันธุ์ และคณะ, 2548 อ้างถึงใน วีระศักดิ์ พัทธบุรี, 2559 ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะ สามารถสรุปวิธีการดำเนินการได้ดังนี้

1. Continuing Education “C” หมายถึง การส่งบุคลากรไปศึกษาต่อเพื่อให้สำเร็จวุฒิการศึกษา เหมาะสำหรับการพัฒนาสมรรถนะด้านความรู้ที่ต้องอาศัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเป็นระบบและมีสถาบันการศึกษารับรองวิทยฐานะ

2. Expert Briefing “E” หมายถึง การไปพูดคุยปรึกษาหารือกับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเหมาะสำหรับกรณีที่มีสมรรถนะในเรื่องนี้เป็นข้อเทคนิคผสมผสานกับประสบการณ์ที่ต้องได้จากผู้รู้ผู้ปฏิบัติในด้านนั้นจริง ๆ และต้องการได้รับภายในเวลาอันสั้น ๆ

3. Job Rotation “J” หมายถึง การหมุนเวียนงานเป็นการสับเปลี่ยนบุคลากรในหน่วยงานให้ไปทำหน้าที่ในหน่วยงานใหม่ที่มีความเกี่ยวข้องกับงานเดิมที่ปฏิบัติอยู่เหมาะสมสำหรับกรณีที่สมรรถนะด้านนั้นไม่สามารถพัฒนาได้จากงานในหน้าที่ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน จำเป็นต้องเรียนรู้จากการเปลี่ยนไปทำหน้าที่อื่น เนื่องจากเป็นสมรรถนะที่ต้องเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

4. On the Job Training “OJT” หมายถึง การสอนงานในขณะที่ปฏิบัติงานจริง โดยส่วนมากแล้วจะเป็นการพัฒนาบุคลากรในเชิงเทคนิคเนื่องจากสมรรถนะในเรื่องนั้นไม่สามารถเรียนรู้ได้จากการสอน การบรรยายในห้อง แต่ต้องลงมือปฏิบัติจริงเท่านั้น จึงจะพัฒนางานด้านนี้ได้ และจำเป็นต้องมีผู้ควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด

5. Assignment “A” หมายถึง การมอบหมายงานหรือโครงการใดโครงการหนึ่งให้ไปดำเนินการ เพื่อให้โอกาสในการพัฒนาสมรรถนะด้านนั้นได้อย่างแท้จริง โดยทั่วไปมีการใช้ควบคู่กับแนวทาง

6. Self-directed Study “S” หมายถึง การศึกษาค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง ในกรณีที่สมรรถนะเรื่องนั้นมีสื่อที่ให้ศึกษาค้นคว้าพร้อมอยู่แล้ว สามารถเข้าถึงและศึกษาด้วยตนเองได้ไม่ยากควรมีแนวทางการตรวจสอบด้วยว่าบุคลากรนั้นมีการศึกษาค้นคว้าจริง ๆ มักใช้ควบคู่กับ Expert Briefing ในกรณีที่เกิดข้อสงสัย

7. Workshop, Class or Seminar “W” หมายถึง การพัฒนาโดยการอบรมในห้องเรียนเหมาะสำหรับการพัฒนาสมรรถนะที่ต้องเรียนรู้ภายใต้สถานการณ์ที่ไม่มีความเสี่ยงและต้องการเรียนรู้ในภาพรวมอย่างเป็นระบบก่อนไปปฏิบัติจริง

นอกจากนั้น จิรัฐ ขวนชม (2561) สามารถแบ่งลักษณะของการพัฒนาสมรรถนะออกเป็น 2 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาที่มองเห็นได้ เป็นการพัฒนาที่บุคคลทั่วไปสามารถที่จะสังเกตหรือมองเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงได้อย่างชัดเจน เนื่องจากลักษณะของการพัฒนาจะใช้หลักเกณฑ์การประเมินหรือสังเกต ได้แก่ การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี การพัฒนาทางด้านสมรรถนะของรถยนต์ เป็นต้น

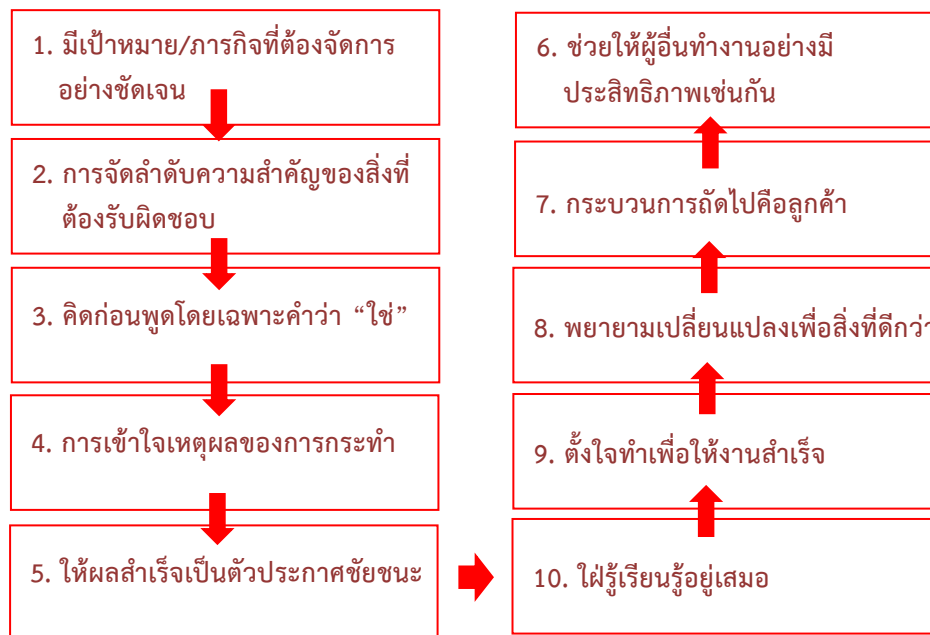
2. การพัฒนาที่มองเห็นไม่ได้ (Invisible Development) เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ไม่สามารถสังเกตหรือมองเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงได้อย่างชัดเจน แต่สามารถสังเกตได้จากการกำหนดเกณฑ์การประเมิน จากแนวทางการพัฒนาสมรรถนะข้างต้นที่กล่าวมา สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากร ควรเริ่มจากองค์การมีการประเมินสมรรถนะบุคลากรว่าสามารถปฏิบัติงาน

ได้ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่ เมื่อทราบว่าต้องมีการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรด้านใดบ้าง จึงดำเนินการจัดรูปแบบการพัฒนาให้เหมาะสมกับสมรรถนะที่บุคลากรยังไม่มีประสิทธิภาพ เช่น การส่งบุคลากรไปศึกษาต่อ การจัดอบรม การสอนงาน การศึกษาดูงาน เมื่อเสร็จสิ้นการพัฒนาสมรรถนะแล้วจึงดำเนินการประเมินผลภายหลังการพัฒนาสมรรถนะ เพื่อสรุปผลการดำเนินการว่าประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดหรือไม่ ซึ่งรูปแบบของสมรรถนะ คือ การรวบรวมสมรรถนะที่มีความจำเป็นเพื่อนำมากำหนดเกณฑ์ของประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จตามที่ต้องการ ดังนั้นการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรจึงมีความสำคัญอย่างมากในการขับเคลื่อนองค์กรให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนด

การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ

การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาได้หลายรูปแบบ เช่น การฝึกอบรม การศึกษาต่อทั้งในประเทศและต่างประเทศ การเปลี่ยนงานที่รับผิดชอบ การสอนงาน การทำงานที่มีความท้าทายมากขึ้น เป็นต้น ซึ่งแนวทางพัฒนาสมรรถนะเหล่านั้นจะส่งผลให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้องค์กรยังนำประสิทธิภาพมาใช้เป็นเกณฑ์ในประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กร

ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่ปฏิบัติงานได้ถูกต้องและบรรลุผลที่มุ่งหวัง โดยการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่ามากที่สุด และรวมถึงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขององค์กรเพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ (สิริวดี ชูเชิด, 2559) นอกจากนี้ ผดุงชัย ภูพัฒน์ (2561) ได้อธิบายว่า การทำงานให้สำเร็จและได้งานดี โดยสิ้นเปลืองทุน ค่าใช้จ่ายพลังงาน และเวลาน้อย โดยมุ่งผลของการทำงานที่สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายหรือที่คาดหวังไว้เป็นหลัก จากความหมายดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง ความสามารถของแต่ละบุคคลที่ปฏิบัติงานได้ถูกต้องและสามารถบรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่ามากที่สุดและรวมถึงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขององค์กร เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ด้วย ซึ่งเอสซีจีโลจิสติกส์ (2559) ได้อธิบายเกี่ยวกับลักษณะของบุคลากรที่มีประสิทธิภาพจะมีลักษณะ ดังนี้ 1) มีเป้าหมาย/ภารกิจที่ต้องจัดการอย่างชัดเจน 2) การจัดลำดับความสำคัญของสิ่งที่ต้องรับผิดชอบ 3) คิดก่อนพูดโดยเฉพาะคำว่า “ใช่” ก่อนจะพูดอะไร จะต้องผ่านกระบวนการคิด และการกลั่นกรองอย่างดี 4) การเข้าใจเหตุผลของการกระทำ การเข้าใจเหตุผลหรือที่มาของการกระทำต่าง ๆ ของผู้ร่วมงาน/ทีมงาน/ผู้อื่น โดยไม่ใช้อารมณ์มาเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ 5) ให้ผลสำเร็จเป็นตัวประกาศชัยชนะ ผลลัพธ์จากการกระทำ/ความรับผิดชอบต่อหน้าที่เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความสามารถของเราแทนคำพูด 6) ช่วยให้ผู้อื่นทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเช่นกัน การที่คนรอบข้างทำงานอย่างมีประสิทธิภาพด้วยจะกลายเป็นพลังในการขับเคลื่อนงานที่สำคัญ 7) กระบวนการถัดไปคือลูกค้า การจะทำอะไรก็ตามสิ่งนั้นจะต้องเป็นสิ่งที่ลูกค้ามีความต้องการจริง ๆ นอกจากลูกค้าแล้วต้องนึกถึงลูกค้าที่เป็นเพื่อนร่วมงานด้วย 8) พยายามเปลี่ยนแปลงเพื่อสิ่งที่ดีกว่า การพยายามปรับปรุง/เปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ให้ดีขึ้นด้วยตนเองโดยไม่ต้องให้ใครมาบอก 9) ตั้งใจทำเพื่อให้งานสำเร็จ ลงมือทำงานต่าง ๆ ให้เสร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และ 10) ใฝ่รู้เรียนรู้อยู่เสมอ หมั่นฝึกฝนตนเองและหาความรู้เพิ่มเติม ซึ่งสามารถอธิบายเป็นกรอบความคิดได้ดังนี้

นอกจากนั้นสมรรถนะที่ควรได้รับการพัฒนาเพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพนั้น ควรมีการพัฒนาสมรรถนะด้านการพัฒนาตนเองเป็นอันดับแรก เนื่องจากผลการวิจัยของ พงษ์ศักดิ์ ดัวงทา (2557) ได้อธิบายไว้ว่า สมรรถนะด้านการพัฒนาตนเองควรได้รับการพัฒนาเป็นอันดับแรก เนื่องจากภายหลังจากการได้รับการประเมินสมรรถนะของบุคลากร สมรรถนะด้านการพัฒนาตนเอง อยู่ลำดับสุดท้ายของสมรรถนะหลักทั้งหมด ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิทัศน์ หามนตรี (2558) พบว่า แนวทางของการพัฒนาสมรรถนะในด้านการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$, $S.D. = 0.43$) แต่อยู่ลำดับน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับสมรรถนะด้านอื่น ๆ ดังนั้น การพัฒนาสมรรถนะ ด้าน การพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพนั้นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาตนเอง และ เมื่อบุคคลในองค์กรมีการกระทำหรือทำงานดีขึ้น ซึ่งอาจเป็นเพราะการพัฒนาตนเองหรือองค์กร เป็นผู้พัฒนาให้บุคคล ย่อมทำให้บุคคลที่เป็นสมาชิกองค์กรปฏิบัติได้ดียิ่งขึ้น บุคคลนั้นย่อมมีกำลัง ขวัญ และความพึงพอใจในการทำงานส่งผลต่อความสำเร็จของตนเอง และระดับขององค์กร (กันตยา เพิ่มผล, 2552) นอกจากนั้นการพัฒนาตนเองหรือการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากร สามารถทำให้ บุคลากรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะสามารถพัฒนาได้ หลายด้าน เช่น ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรู้ ด้านความสามารถ ด้านสติปัญญา ด้านสังคม ด้านจิตใจ เป็นต้น ซึ่งด้านต่าง ๆ เหล่านี้ จะส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร ดังนั้นองค์กรจึงควรมีแนวทาง ในการพัฒนาบุคลากร ในด้านต่าง ๆ เพื่อให้บุคลากรเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพสามารถปฏิบัติงานได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งด้านที่พัฒนาได้ยากที่สุดคือ ด้านของบุคลิกภาพ เนื่องจากบุคลากรแต่ละบุคคล มีการดำเนินชีวิตที่ แตกต่างกัน และสภาพแวดล้อมภายนอกจะเป็นปัจจัยในการกำหนดพฤติกรรม ต่าง ๆ ของแต่ละบุคคล จึงทำให้สิ่งที่แสดงออก ทั้งภายนอกและภายในของแต่ละบุคคลมีความ แตกต่างกัน ซึ่งพฤติกรรมเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงยากที่สุดแต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้นองค์กร

ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาในด้านของบุคลิกภาพ ถ้าหากสามารถพัฒนาด้านบุคลิกภาพได้ก็จะสามารถพัฒนาในด้านอื่น ๆ ได้ง่ายมากยิ่งขึ้น ดังนั้นแนวทางการพัฒนาบุคลิกภาพ คือ แนวทางหรือกระบวนการที่มีแบบแผนที่เสริมสร้าง และปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของบุคคลนั้น ๆ ให้ดีขึ้นทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เป็นต้น เพื่อให้เป็นที่ยอมรับและการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี สร้างความน่าเชื่อถือแก่ผู้อื่น ดังนั้นแนวทางการพัฒนาบุคลิกภาพมีดังนี้

แนวทางการพัฒนาบุคลิกภาพ

1. การพัฒนาบุคลิกภาพทางกาย ควรใช้เครื่องแต่งกายที่สะอาดเรียบร้อยให้เหมาะสมกับรูปร่างของตน บุคลิกภาพทางกายเป็นสิ่งประทับใจครั้งแรกและควรตรวจสอบเกี่ยวกับภาษาและกิริยาท่าทางด้วย

2. การพัฒนาบุคลิกภาพทางสติปัญญา ความรู้สึกนึกคิด เจตคติและความสนใจ เมื่อบุคคลคิดว่าตนเองมีความสามารถด้านใดเป็นพิเศษก็มุ่งพัฒนาด้านนั้น แต่ก็ไม่ควรละเลยที่จะสะสมความรู้หรือความสนใจด้านอื่น ๆ ด้วย

3. การพัฒนาบุคลิกภาพทางอารมณ์ บุคคลที่ต้องการจะพัฒนาบุคลิกภาพทางอารมณ์ คือ อย่าปล่อยให้มึนอารมณ์พลุ่งพล่าน เพราะจะทำให้บุคคลก้าวร้าวหยาบคายต่อเพื่อนร่วมงาน ต่อผู้บริหาร ลูกค้า และบุคคลทั่วไป

4. การพัฒนาบุคลิกภาพทางสังคม เช่น กิริยาท่าทาง น้ำเสียง ภาษาพูด การแต่งกายและการวางตน เป็นปัจจัยเบื้องต้นที่จูงใจให้บุคคลอื่น ๆ อยากคบหาสมาคมด้วย แต่ปัจจัยที่จะทำให้มิตรภาพยั่งยืนมาจากคุณสมบัติที่อยู่ภายในตัวบุคคล เช่น น้ำใจที่ให้ผู้อื่น ความไม่เห็นแก่ตัว ความซื่อสัตย์ ความบริสุทธิ์ใจ การรู้จักใจเขาใจเรา ความเป็นคนตรงต่อเวลา (พาณี สัตตะกลิน, 2558) ซึ่งจากแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรภายในองค์การจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สามารถลดปัญหาการปฏิบัติงานที่ซับซ้อน สามารถลดต้นทุนในการปฏิบัติงานของบุคลากร สามารถลดปัญหาการปฏิบัติงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ สามารถลดปัญหาความล่าช้าของการปฏิบัติงาน และนอกจากนั้นยังสามารถช่วยให้องค์การประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย เพราะบุคลากรเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างมากในการขับเคลื่อนองค์การ ซึ่งหากองค์การใดมีบุคลากรที่มีประสิทธิภาพจะสามารถทำให้องค์การเติบโตจนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้ แต่ในทางกลับกันหากองค์การใดมีบุคลากรที่ไม่มีประสิทธิภาพจะส่งผลกระทบต่าง ๆ ทั้งกับองค์การและบุคลากร เช่น การปฏิบัติงานมีความล่าช้า การปฏิบัติงานที่ผิดพลาด การปฏิบัติงานที่ซับซ้อนไม่เกิดประโยชน์ส่งผลให้เกิดค่าใช้จ่ายสูงขึ้น เป็นต้น ดังนั้นแนวทางการพัฒนาสมรรถนะจึงเป็นเครื่องมือในการช่วยให้องค์การสามารถลดปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น และยังสามารถช่วยขับเคลื่อนองค์การให้สามารถเติบโตไปยังเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งรูปแบบที่สามารถช่วยพัฒนาสมรรถนะบุคลากรให้มีประสิทธิภาพตรงตามที่ต้องการนั้น คือ การฝึกอบรม จะช่วยเพิ่มสมรรถนะด้านความรู้ ด้านทักษะ ซึ่งสอดคล้องกับวารสารงานวิจัยที่ เทอดชัย บัวผาย และคณะ (2558) ได้กล่าวไว้หลังจากการวิจัยไว้ว่า จากการประเมินคะแนนเฉลี่ยหลังจากการฝึกอบรมได้คะแนนอยู่ที่ 25.03 คะแนน ซึ่งสูงกว่าคะแนนก่อนการฝึกอบรมอยู่ที่ 16.37 คะแนน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหลังจากการพัฒนาสมรรถนะโดยใช้การฝึกอบรม ส่งผลให้สมรรถนะด้านความรู้และด้านทักษะ

เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งด้านความรู้เป็นด้านที่สำคัญเป็นอย่างมากในการปฏิบัติงาน เนื่องจากการปฏิบัติงานต้องอาศัยความรู้และทักษะในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้การเลือกแนวทางการพัฒนาสมรรถนะควรมีการวางแผนให้เหมาะสมกับสมรรถนะที่บุคลากรนั้นยังไม่มีประสิทธิภาพหรือลักษณะของงานที่ปฏิบัติอยู่ ซึ่งการเลือกแนวทางการพัฒนาสมรรถนะที่เหมาะสม นอกจากจะส่งผลให้การปฏิบัติงานของบุคลากรมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นแล้วยังส่งผลในเรื่องของประสิทธิผลที่องค์กรจะได้รับ เช่น สามารถลดค่าใช้จ่าย สามารถลดต้นทุนในการปฏิบัติงานหรือการพัฒนาบุคลากร และสามารถเพิ่มผลกำไรให้กับองค์กร ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะสามารถช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จได้

แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน เป็นเกณฑ์ที่ใช้วัดผลความสำเร็จในการปฏิบัติงานของพนักงาน ที่มีการพิจารณาทั้งผลผลิตที่ทำได้กับความคุ้มค่าและความสามารถส่วนบุคคล ส่วนของพฤติกรรมในการปฏิบัติงานนั้น หมายถึง องค์กรต้องสามารถทำกำไรได้มากกว่าคู่แข่งอื่น องค์กรต้องเติบโตเร็วกว่าคู่แข่งอื่น การวัดผลงานทำได้โดยการเทียบกับเป้าหมาย ถ้าหากสามารถทำได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ก็แสดงว่า มีความสำเร็จในการปฏิบัติงานของพนักงาน ซึ่งลักษณะของการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ คือ การใช้ทรัพยากรขององค์กรให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ประสิทธิภาพจึงมุ่งทำให้เกิดการทำให้สิ่งที่ถูกต้อง (Doing the Right Things) และประสิทธิภาพเป็นวิธีการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้เกิดความสิ้นเปลืองน้อยที่สุด โดยสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายโดยใช้ทรัพยากรต่ำสุด กล่าวคือ เป็นการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ (Goal) คือ ประสิทธิภาพหรือให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้สูงสุด อาจเรียกว่า “ทำสิ่งต่าง ๆ ให้ถูกต้อง (Doing Things Right)” ซึ่งการวัดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสามารถทำได้ด้วยการพิจารณาได้ 3 ประการ คือ

1. การบรรลุเป้าหมาย (Goal Optimization) ซึ่งประสิทธิภาพในที่นี้หมายถึงความสามารถขององค์กรในการได้มาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีจำกัดและมีคุณค่าให้เป็นประโยชน์ที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ในการปฏิบัติตามเป้าหมาย

2. แนวความคิดด้านระบบการวิเคราะห์เป้าหมาย ตามแนวความคิดนี้มุ่งที่การกระทำในรูประบบ ซึ่งหมายความว่าเป้าหมายไม่ได้อยู่นิ่งกับที่เปลี่ยนแปลงได้ตามเวลา

3. การเน้นเรื่องพฤติกรรม เป็นการเน้นบทบาทของพฤติกรรมของบุคคลในองค์กรที่มีต่อความสำเร็จขององค์กรในระยะยาวหรือการยอมรับว่าเป้าหมายขององค์กรจะสามารถบรรลุถึงได้โดยอาศัยพฤติกรรมของสมาชิกในองค์กร (พิริญา ชื่นวงศ์, 2560) ซึ่งนอกจากนั้น ไพบูลย์ ตั้งใจ (2554) ได้กล่าวอธิบาย ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน คือ การกระทำของแต่ละบุคคลที่มีความสามารถและความพยายามทุ่มเทอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงานของตนอย่างคล่องแคล่วด้วยความมีระเบียบ มีกฎเกณฑ์ ปฏิบัติงานให้เสร็จทันเวลา รวดเร็ว ถูกต้อง มีคุณภาพและมาตรฐาน และนอกจากนั้น ชุตติกาญจน์ แก่นโส (2557) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาประสิทธิภาพของบุคลากร เป็นความสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก เพื่อช่วยให้บุคลากรเพิ่มความรู้ ความสามารถ และทักษะในการทำงานอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อการปฏิบัติงานไปในทิศทางที่ดี ป้องกันการผิดพลาดในการทำงาน และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

จึงเป็นสิ่งที่องค์กรควรให้ความสำคัญเพื่อให้สามารถได้ผลผลิตตามที่ต้องการและทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ สำหรับการเพิ่มสมรรถนะจะสามารถดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมได้ ควรมีการจัดทำอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ องค์กรต้องมีการกำหนดความหมายของขีดความสามารถขององค์กรและสมรรถนะของบุคลากรในองค์กรให้ชัดเจน การสร้างแบบประเมินสมรรถนะของบุคลากรในองค์กรเรื่อยไปจนถึงการจัดทำกิจกรรมและโครงการพัฒนาบุคลากรขององค์กรเพื่อเพิ่มสมรรถนะขององค์กร (ปิยะดา พิศาลบุตร, จิราวรรณ คงคล้าย และเฉลิมชัย กิตติศักดิ์นาวิน, 2559) ดังนั้นจึงควรมีแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน เพื่อให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานได้ตรงตามเป้าหมายขององค์กร และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

เป็นกระบวนการในการพัฒนาความรู้ ความสามารถของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพตรงต่อความต้องการขององค์กร หากบุคลากรภายในองค์กรมีการปฏิบัติงานที่ประสิทธิภาพจะส่งผลให้สามารถลดปัญหาความซ้ำซ้อนของงาน ช่วยลดปัญหาความผิดพลาดของงาน นอกจากนั้นจะส่งผลให้องค์กรสามารถเจริญก้าวหน้าได้ และสามารถประสบความสำเร็จได้ ซึ่งการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสามารถใช้กระบวนการหรือกิจกรรมต่าง ๆ เป็นตัวช่วยในการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ชูติมา วัฒนชัยสิทธิ์, สุนทรา โตบัว และวราวุธ ลัคนโชคดี (2561) ได้อธิบายเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ได้แก่

1. การฝึกอบรม เป็นการถ่ายทอดความรู้ ทักษะการทำงาน หน่วยงานมีการวางแผนส่งพนักงานไปฝึกอบรมความรู้ต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ
2. การสอนงาน เป็นการเรียนรู้จากรุ่นพี่หรือคนที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน
3. การฝึกปฏิบัติงานและทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ โดยเริ่มจากการมีหัวหน้างานเป็นผู้เลี้ยงคอยให้คำปรึกษา แต่เน้นหนักไปที่การให้พนักงานได้เรียนรู้และเก็บเกี่ยวประสบการณ์จากการปฏิบัติงานจริง
4. การมอบหมายงานที่สำคัญและติดตามผล เป็นการสร้างแรงจูงใจในการทำงานอย่างหนึ่งเพื่อสร้างแรงขับเคลื่อนในการทำงาน
5. การนำเสนอผลงาน เป็นการเปิดโอกาสให้พนักงานได้มีส่วนร่วมในการนำเสนอความคิดเห็นของพนักงาน
6. การให้คำชมเชยหรือให้รางวัลในการปฏิบัติงานของบุคลากรเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร
7. การประเมินและวัดผลในการพัฒนาสมรรถนะโดยอาศัยการประเมินผลงาน

นอกจากนั้น พิชญ์ วัฒนรังสรรค์ (2558) ได้อธิบายแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย

1. ตั้งเป้าหมายในการทำงาน ก่อนที่จะเริ่มต้นในการทำงานทุกครั้งต้องตั้งเป้าหมายในการทำงานล่วงหน้าและต้องเป็นเป้าหมายที่ชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้การปฏิบัติงานมีทิศทางผิดพลาดน้อยและตรงจุดมุ่งหมายขององค์กร

2. บริหารเวลา การบริหารเวลาให้เป็นจะช่วยลดความไม่เป็นระเบียบในชีวิต เพิ่มความสุขและความสำเร็จให้แก่ตนเองและการทำงาน โดยเฉพาะภาคธุรกิจเรื่องเวลาเป็นสิ่งสำคัญมาก

3. การเพิ่มความมั่นใจในการทำงานให้ตนเอง ปัจจุบันมีคนจำนวนไม่น้อยที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองหรือขาดความมั่นใจในการทำงาน ไม่กล้าแสดงออกในทางที่ถูกที่ควร ดูถูกความสามารถของตนเอง คิดว่ามีปัญหามาก ไม่เก่งเหมือนคนอื่น และคิดว่าหมดหวังที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต

4. มีความร่วมมือร่วมใจในการทำงานเป็นทีมหรือสร้างการทำงานเป็นทีมให้เข้มแข็ง เพราะทีมงานเป็นกุญแจสำคัญแห่งความสำเร็จและความล้มเหลวในการทำงาน

5. ต้องมีคุณธรรมในการทำงาน คือ ต้องมีความพอใจและรักใคร่ในงานที่ทำอย่างจริงจัง มีความเพียรพยายามในงานที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

6. ฝึกเป็นคนที่ชอบกระทำหรือลงมือปฏิบัติมากกว่าพูด

7. กระตุ้นเตือนตัวเองหรือสร้างแรงจูงใจภายในให้อยากทำงานตลอดเวลา โดยไม่ต้องให้ใครบังคับ มีศรัทธาในงานและองค์กรที่ทำงานอยู่

8. ปรับทัศนคติและค่านิยมที่ไม่เหมาะสมเสียใหม่ เช่น การทำงานเป็นเล่น การประจบสอพลอ การมีระบบพรรคพวก การเกรงใจอย่างไรเหตุผล ตลอดจนนิสัยที่ไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ

9. สร้างมนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน เช่น รู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การยิ้มแย้มแจ่มใสต่อกันให้บ่อยกัน รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา โดยปกติคนส่วนใหญ่เต็มใจและยินดีที่จะผูกมิตรไมตรีแก่กัน

จากแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่นักวิชาการที่ได้กล่าวมานั้น มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทรทา มั่งคั่ง (2562) สามารถสรุปได้ว่าแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) ด้านบริการที่ดี 3) ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ 4) ด้านการยึดมั่นในความถูกต้อง ชอบธรรม และจริยธรรม 5) ด้านการทำงานเป็นทีม แนวทางการพัฒนาสมรรถนะบุคลากร ได้แก่ การฝึกอบรม การมอบหมายงาน การหมุนเวียนสับเปลี่ยนงาน การสอนงาน การมีพี่เลี้ยง การให้คำปรึกษาแนะนำ การติดตามการทํากิจกรรมร่วมกัน การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดูงานนอกสถานที่ และการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน โดยระดับสมรรถนะหลักการทำงานในปัจจุบันของบุคลากร พบว่า อยู่ในระดับมากแสดงให้เห็นว่าแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดังกล่าวนี้สามารถช่วยพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นได้

บทสรุป

การพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรภายในองค์กรจึงเป็นสิ่งที่องค์กรควรให้ความสำคัญ เพื่อให้สามารถผลักดันองค์กรให้สามารถบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สมรรถนะ คือ คุณลักษณะหรือความสามารถของแต่ละบุคคลที่ผสมผสานกับความรู้ และทักษะต่าง ๆ ซึ่งเป็นแรงผลักดันในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ และสามารถบรรลุตามเป้าหมายของตนเอง และขององค์กรได้ ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถพัฒนาได้หลายรูปแบบซึ่งส่งผลให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นองค์กรยังนำประสิทธิภาพมาใช้เป็นเกณฑ์

ในประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กร ลักษณะของบุคลากรที่มีประสิทธิภาพจะมีลักษณะดังนี้ 1) มีเป้าหมาย/ภารกิจที่ต้องจัดการอย่างชัดเจน 2) การจัดลำดับความสำคัญของสิ่งที่ต้องรับผิดชอบ 3) คิดก่อนพูดโดยเฉพาะคำว่า “ใช่” 4) การเข้าใจเหตุผลของการกระทำ การเข้าใจเหตุผลหรือที่มาของการกระทำต่าง ๆ ของผู้ร่วมงาน/ทีมงาน/ผู้อื่น โดยไม่ใช้อารมณ์มาเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ 5) ให้ผลสำเร็จเป็นตัวประกาศชัยชนะ 6) ช่วยให้ผู้อื่นทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ 7) กระบวนการถัดไปคือลูกค้า การจะทำอะไรก็ตามสิ่งนั้นจะต้องเป็นสิ่งที่ลูกค้ามีความต้องการจริง ๆ 8) พยายามเปลี่ยนแปลงเพื่อสิ่งที่ดีกว่า 9) ตั้งใจทำเพื่อให้งานสำเร็จ 10) ใฝ่รู้เรียนรู้อยู่เสมอ และสำหรับแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน ได้แก่ การฝึกอบรม การสอนงาน การฝึกปฏิบัติงานและทำงานร่วมกัน การมอบหมายงานที่สำคัญ และติดตามผลการนำเสนองาน การให้คำชมเชยหรือให้รางวัลในการทำงาน การประเมินและวัดผลในการพัฒนาสมรรถนะ ซึ่งแนวทางการพัฒนาเหล่านี้จะส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สามารถลดปัญหาการปฏิบัติงานที่ซับซ้อน ลดปัญหาการปฏิบัติงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ ลดปัญหาความล่าช้าของการปฏิบัติงาน แต่หากองค์กรใดมีบุคลากรที่ไม่มีประสิทธิภาพจะส่งผลกระทบต่อองค์กร เช่น การปฏิบัติงานมีความล่าช้า การปฏิบัติงานที่ผิดพลาด การปฏิบัติงานที่ซับซ้อนไม่เกิดประโยชน์ส่งผลให้เกิดค่าใช้จ่ายสูงขึ้น เป็นต้น ดังนั้น แนวทางการพัฒนาสมรรถนะจึงเป็นเครื่องมือในการช่วยให้องค์กรสามารถลดปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น ทั้งนี้ การเลือกแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรควรมีการวางแผนให้เหมาะสมกับสมรรถนะบุคลากรนั้นๆ ยังไม่มีประสิทธิภาพหรือลักษณะของงานที่บุคลากรปฏิบัติอยู่ จะส่งผลให้สามารถพัฒนาสมรรถนะได้ตรงตามที่ต้องการมากขึ้น ซึ่งการเลือกแนวทางการพัฒนาสมรรถนะที่เหมาะสมนอกจากจะส่งผลในการปฏิบัติงานของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นแล้วยังส่งผลให้เรื่องของประสิทธิผล ที่องค์กรจะได้รับ เช่น สามารถลดค่าใช้จ่าย สามารถลดต้นทุนในการปฏิบัติงานหรือการพัฒนาบุคลากร และสามารถเพิ่มผลกำไรให้กับองค์กร ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะสามารถช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จได้

เอกสารอ้างอิง

- กันตยา เพิ่มผล. (2552). **การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน**. กรุงเทพฯ: บุญศิริการพิมพ์.
- จิรัฐ ขวนชม. (2561). **การพัฒนาสมรรถนะ**. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการสื่อและสิ่งพิมพ์กราฟฟิคไซท์.
- จอมศักดิ์ จันทะคัด. (2561). ปัจจัยสมรรถนะที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา. **วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ**. 7(1): 162-176.
- จันทร์ท่า มั่งคามี. (2562). **การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรสำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภายใต้แนวทางการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่**. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชุติกัญจน์ แก่นโส. (2557). **สมรรถนะผู้บริหาร การพัฒนาบุคลากร และส่วนประสมการตลาดที่ส่งผลต่อความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: กรณีศึกษาบริษัทอุตสาหกรรมอาหารแห่งหนึ่ง**. ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

- ชุดิมา วัฒนชัยสิทธิ์, สุนทรา โตบัว และวราวุธ ลิ้นโชติ. (2561). สมรรถนะและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะนักวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์หมึกบรรจุภัณฑ์. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี**. 12(27): 157-165.
- เทอดชัย บัวผาย และคณะ. (2558). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านไอซีทีของครูผู้สอนรายวิชาพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารระดับประถมศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ**. 6(1): 68-77.
- นิทัศน์ หามนตรี. (2558). การนำเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. **วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**. 10(2): 117-185.
- นิลรัตน์ นวกิจไพฑูรย์. (2555). **ประเภทของสมรรถนะ**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://www.gotoknow.org/posts/501771>. (2562, 20 มีนาคม).
- ปิยะดา พิศาลบุตร, จิราวรรณ คงคล้าย และเฉลิมชัย กิตติศักดิ์นาวัน. (2559). แนวทางการเพิ่มขีดความสามารถขององค์การด้านการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์. **Veridian E-Journal, Silpakorn University ISSN 1906 – 3431**. 9(1): 1315-1326.
- ปริญญ์ ประยูรศักดิ์. (2561). **การสรรหาและบรรจุพนักงาน**. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการสื่อและสิ่งพิมพ์กราฟ ฟิคไซท์.
- ผดุงชัย ภูพัฒน์. (2561). **การพัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- พาณิ สัตตะกลิน. (2558). **บุคลิกภาพของผู้นำศตวรรษที่ 22**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://www.gotoknow.org/posts/501771>. (2562, 22 มีนาคม).
- พิชญา วัฒนรังสรรค์. (2558). **การเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมระดับ 4 ดาว ย่านสยามสแควร์**. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- พิมพ์ลักษณ์ อยู่วัฒนา. (2557). **แนวทางการพัฒนาศักยภาพบุคลากรสายสนับสนุนเครือข่ายบริการสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม**. สมุทรสงคราม: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม.
- พริญา ชื่นวงศ์. (2560). **ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน: กรณีศึกษา ธุรกิจการขนส่งในจังหวัดเชียงราย**. **วารสารเศรษฐศาสตร์และกลยุทธ์การจัดการ**. 4(2): 93-100.
- พงษ์ศักดิ์ ดั่งทา. (2557). **การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
-

- ไพบูรณ์ ตั้งใจ. (2554). **ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน ตามหลักอิทธิบาท 4: กรณศึกษา บริษัท แอมพาส อินดัสตรี จำกัด จังหวัดสมุทรปราการ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรรณภา ลือกิตินันท์. (2558). การประยุกต์ใช้แนวคิดสมรรถนะในการจัดการทรัพยากรมนุษย์: กรณศึกษา บริษัทผลิตยางรถยนต์ชั้นนำระดับโลกแห่งหนึ่ง. **วารสารวิทยาการจัดการ**. 32(1): 19-36.
- วีระศักดิ์ พัทบุรี. (2559). **รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการบริหารความขัดแย้งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชายแดนภาคใต้**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สิริวดี ชูเชิด. (2559). **การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน**. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- เอสซีจีโลจิสติกส์. (2559). **ลักษณะบุคคลากรที่มีประสิทธิภาพ**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://www.scglogistics.co.th/blog/detail/129>. (2562, 22 มีนาคม).
- Alainati S. (2009). **Competency in the context of knowledge management. In European and Mediterranean Conference on Information Systems. July 13-14 2009, Crowne Plaza Hotel, Izmir.**
- Alqawi A. D., & Ezzeldin M. S. (2015). A Suggested Model for Developing and Assessing Competence of Prospective Teachers in Faculties of Education. **World Journal of Education**. 5(6): 65-73.
- Chouhan, S. V., & Srivastava, S. (2014). Understanding Competencies and Competency Modeling - A Literature Survey. **IOSR Journal of Business and Management (IOSR-JBM)**. 1(1): 14-22.
- Francoise D. L. D., & Winterton J. (2005). What Is Competence. **Human Resource Development International**. 8(1): 27-46.
- Mangaleswaran, T. (2015). Human Resource Competencies for Managing Challenges. **Information and Knowledge Management**. 5(9): 109-114.
- Sharma P. (2017). Competence Development at the Workplace: a conceptual framework. **JK International Journal of Management and Social Science**. 1(1): 39-44.
- Shavelson, J. R. (2010). On the measurement of competency. **Empirical research in vocational Education and training**. 2(1): 41-63.
- Tulay. B. (2011). **Management by competencies**. [Online], Available at: www.risustr.com/risus/wpcontent/uploads/managementbycompetenciestulaybozkurt110329032120-phpapp02.pdf. (2019, 21 March)

- Vazirani N. (2010). Review Paper Competencies and Competency Model-A Brief overview of its Development and Application. **SIES Journal of Management.** 7(1): 121-131.
- Vathanophas, V. & Thai-ngam, J. (2007). Competency requirements for effective job performance in the Thai public sector. **Contemporary Management Research.** 3(1): 45-70.

จิตตปัญญาศึกษา: แนวคิด แนวปฏิบัติ สู่การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

CONTEMPLATIVE EDUCATION: CONCEPTS, GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF DESIRABLE CHARACTERISTICS OF LEARNERS

พระมหาสายัณห์ เปมสีโล (วงศ์สุรินทร์)¹
Phramahasayan Pemasilo (Wongsurin)¹

Received : 10 August 2021

Revised : 14 March 2021

Accepted : 12 April 2022

บทคัดย่อ

จิตตปัญญาศึกษาพัฒนามาจากแนวคิดดั้งเดิมของศาสนาพุทธและแนวคิดเชิงวิทยาศาสตร์ เป็นแนวคิดยุคสมัยใหม่ ที่นำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนามนุษย์ ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานจากภายในตนเองให้เกิดความรู้ ความเข้าใจตนเอง ผู้อื่น มีจิตสำนึกต่อสังคม ผ่านการฝึกปฏิบัติกิจกรรมที่หลากหลาย จิตตปัญญาศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาตนเอง พัฒนาผู้เรียนและพัฒนาการเรียนการสอนของครู โดยมีหลักการที่สำคัญคือ การเรียนรู้จากการปฏิบัติและนำมาพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญตลอดจนส่งเสริมการตระหนักรู้ ให้คนเกิดความรักเมตตากรุณาต่อกัน โดยมีเป้าหมายคือการพัฒนาตนเองให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ กิจกรรมของจิตตปัญญาศึกษาสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้สู่การปฏิบัติเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้เรียนได้เป็นอย่างดี เช่น การสวดมนต์ การแผ่เมตตา การนั่งสมาธิ การเดินจงกรม การบันทึกการเรียนรู้ สุนทรียสนทนา การวาดรูป งานประดิษฐ์ งานจิตอาสา และการมีสติกับการทำงาน เป็นต้น ดังนั้น ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถนำกิจกรรมเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ในการกระตุ้นความคิดและพัฒนาความองอาจทางจิตใจของผู้เรียน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาความคิดและการปฏิบัติเพื่อการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ในสังคมให้ดีขึ้นตลอดจนนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

คำสำคัญ: จิตตปัญญาศึกษา แนวคิด คุณลักษณะอันพึงประสงค์

¹มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

¹Mahamakut Buddhist University, Mahavajiralongkornrajavidyalaya Campus

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: sa-2520@hotmail.com

ABSTRACT

Contemplative education developed from the original concept of Buddhism and the concept of science into the modern concept that have been applied in human development. This was a learning process that aimed to fundamentally change from within oneself to create knowledge and understanding of oneself, others, and social consciousness through practicing a variety of activities. Contemplative education was important for self-development, the development of learners and the development of teaching and learning of teachers. The important principle was learning from practice and take it into contemplation as well as to promote awareness to make people love and be kind to each other. The goal was self-development to be a complete human being. Activities of contemplative education can be applied in learning to practice to change learners' behavior as well, such as praying, loving-kindness meditation, meditation, walking meditation, journaling, dialogue, drawing, inventions, volunteer spirit, and being mindfulness practice etc. Teachers and educators can apply these activities to stimulate thinking and develop the mental growth of learners which would result in the development of ideas and practices for changing things in society for the better as well as leading to the development of desirable characteristics of learners.

Keywords: Contemplative Education, Concepts, Desirable Characteristics

บทนำ

การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 กล่าวถึงการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และแนวทางในการจัดการศึกษาตามมาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

แนวคิดเรื่องจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative education) เริ่มต้นที่สหรัฐอเมริกา ในปี ค.ศ. 1974 ที่ Naropa University มลรัฐโคโลราโด สหรัฐอเมริกา ซึ่งก่อตั้งขึ้นโดยเชอเกียม ตรุงปะ แต่เริ่มเป็นที่รู้จักแพร่หลายมากขึ้นในหมู่นักการศึกษาทุกระดับ โดยมีอิทธิพลต่อเครื่องข่ายการศึกษา ระดับอุดมศึกษาหลายแห่ง ได้แก่ Amherst College, Hampshire College, Mount Holyoke, Smith College, และ University of Massachusetts (จิรัฐีกาล พงศ์กคเียร, 2550) สำหรับประเทศไทย ในปีพ.ศ. 2548 ได้มี “กลุ่มจิตวิวัฒน์” เกิดขึ้น ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ที่สนใจในเรื่องการขับเคลื่อนสังคมสู่จิตสำนึกใหม่อย่างจริงจัง กลุ่มนี้มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนให้ผู้สนใจและมีประสบการณ์การจัด

กระบวนการเชิงจิตตปัญญาในการเรียนการสอนทั้งในและนอกระบบการศึกษาได้มีการประชุมหารือร่วมกันเพื่อผลักดันเรื่องนี้ให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ในปีพ.ศ. 2549 จึงได้เกิดการรวมตัวกันของคนกลุ่มนี้เป็นเครือข่ายจิตตปัญญาศึกษา ต่อมาในปีพ.ศ. 2549 ได้มีการก่อตั้งศูนย์จิตตปัญญาศึกษาขึ้นที่มหาวิทยาลัยมหิดลเพื่อขับเคลื่อนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา ทั้งนี้ได้มีองค์กร สถาบันอื่น ๆ ในเครือข่ายจิตตปัญญาศึกษาที่ขับเคลื่อนการเรียนรู้ลักษณะนี้ในสังคมไทย โดยใช้คำเรียกอื่นแทนคำว่า “จิตตปัญญาศึกษา” อาทิ การศึกษาเพื่อการพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การศึกษาที่พัฒนาจิตใจกระบวนการเรียนรู้อย่างมีจิตวิญญาณแบบองค์รวม การศึกษาวิถีพุทธ หรือจิตวิวัฒน์ศึกษา สถาบันเหล่านั้นได้แก่ โรงเรียนรุ่งอรุณ สถาบันอาศรมศิลป์ เครือข่ายโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนสัตยาไส เสมสิกขาลัย และโรงเรียนลำปลายมาศ เป็นต้น จากการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ พบว่า แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เป็นแนวทางหนึ่งที่มีความสำคัญสามารถนำมาพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับนักเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยต่าง ๆ เช่น อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา (2546) ที่ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนบูรณาการคุณค่าความเป็นมนุษย์ โดยอิงแนวคิดการเรียนรู้จากการหยั่งรู้ด้วยตนเอง พบว่า ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์ และปราณี อ่อนศรี (2557) กล่าวว่า จิตตปัญญาศึกษา เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับการพัฒนาการตระหนักรู้สำรวจภายในตนเอง (อารมณ์ ความรู้สึก ความคิดความเชื่อ มุมมองต่อชีวิตและโลก) โดยเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง ให้คุณค่าในเรื่องการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ และการรับฟังด้วยใจเปิดกว้าง โดยมีเป้าหมาย คือ เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานอย่างลึกซึ้งทางความคิดและจิตสำนึกใหม่เกี่ยวกับตนเองและโลก ส่งผลให้มีการดำเนินชีวิตอย่างมีสติและมีปัญญา มีความรักความเมตตาต่อสรรพสิ่งซึ่งนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติที่ดีต่อกันในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับจิรัฐกาล พงศ์ภคเธียร (2553) ที่กล่าวว่า จิตตปัญญาศึกษา เป็นการศึกษามุ่งพัฒนาจากภายในให้เกิดการตระหนักรู้ และเกิดปัญญา เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่น้อมลงสู่ใจอย่างใคร่ครวญและสัมพันธ์กับคุณธรรมความเป็นมนุษย์เป็นการฝึกปฏิบัติที่ไม่จำกัดเพียงแนวทางของศาสนา หากรวมศาสตร์ ศิลปะและกิจกรรมต่าง ๆ ที่สร้างสัมพันธ์ภาพและผู้เรียนสนใจจนสามารถเข้าถึงความจริงของธรรมชาติ เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น เกิดความรักความเมตตา ดังนั้น จิตตปัญญาศึกษาจึงมีความจำเป็นต่อการศึกษาทุกระดับ เพราะแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาจะมุ่งเน้นการสร้างกระบวนการทัศนใหม่ต่อชีวิตและความเป็นมนุษย์ เน้นการสร้างคุณธรรมตระหนักรู้ภายในตน และมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม การพัฒนาจิตและการฝึกปฏิบัติจะทำให้เกิดปัญญาที่แท้จริง (ธนา นิลชัยโกวิทย์, 2551) และช่วยให้มีการพัฒนามนุษย์ให้เกิดปัญญาสูงขึ้น (ประเวศ วะสี, 2550ก) ด้วยแนวจิตตปัญญาศึกษาดังกล่าวที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง ผู้อื่น และเห็นคุณค่าของสรรพสิ่งต่าง ๆ ผ่านการฝึกปฏิบัติที่เน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากภายในจึงเป็นแนวทางหนึ่งสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาในทุกระดับที่จะนำมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ดีและมีความพร้อมที่จะเผชิญกับสังคมภายนอกเหมาะสมต่อไป

แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education)

1. ความเป็นมาของจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education)

คำว่า “Contemplative Education” เริ่มต้นขึ้นในสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1974 ที่มหาวิทยาลัยนาโรปะ มลรัฐโคโลราโด ซึ่งก่อตั้งขึ้นโดย เชอเกียม ตรุงปะ และจัดการเรียนรู้อิงพื้นฐานของพุทธศาสนานิกายวัชรยาน แต่เริ่มเป็นที่รู้จักแพร่หลายมากยิ่งขึ้นในช่วงเวลาไม่กี่ปีมานี้ ในหมู่นักการศึกษาในทุกระดับ โดยมีอิทธิพลต่อเครือข่ายการศึกษาหลายแห่ง เช่น วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยรวม 5 แห่ง (Five Colleges) คือ วิทยาลัยแอมเฮิร์สท์ (Amherst College), วิทยาลัยแฮมเชียร์ (Hampshire College), เมท์ โฮลียอค (Mount Holyoke), วิทยาลัยสมิธ (Smith College) และมหาวิทยาลัยแมสซาชูเซตส์ แอมเฮิร์สท์ (University of Massachusetts, Amherst) หรือเครือข่ายในมลรัฐโคโลราโด กล่าวคือ Rocky Mountain Contemplative Higher Education Network (RMCHEN) ซึ่งเริ่มเปิดตัวอย่างเป็นทางการในเดือนกันยายน ค.ศ. 2006 (พงษ์ธร ตันติฤทธิ์ศักดิ์ และคณะ, 2552) ในประเทศสหรัฐอเมริกา องค์กร CCMS (The Center of Contemplative Mind in Society) ได้พัฒนาแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1991 และก่อตั้งอย่างเป็นทางการขึ้นในปี ค.ศ. 1997 โดยอธิบายการเลือกคำว่า “Contemplation” แทนคำว่า “Meditation” สำหรับงานขององค์กร คำว่า Meditation ในบริบทเชิงศาสนา เช่น ในศาสนาพุทธมักจะหมายถึง กระบวนการปฏิบัติที่มุ่งเพื่อให้จิตใจสงบและมีสมาธิ ไม่หวั่นไหวไปตามความรู้สึกนึกคิด ในขณะที่คำว่า Contemplation หมายถึง การเพ่งพิจารณาใคร่ครวญเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลึกซึ้ง

ทั้ง “Meditation” และ “Contemplation” เป็นกระบวนการปฏิบัติที่สามารถกระทำได้ทั้งในขณะที่นั่ง ยืน นอนลง หรือว่าเคลื่อนไหว และเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์หลายอย่างพร้อมกันได้ เช่น เพื่อพัฒนาสมาธิ เพื่อบ่มเพาะความรักความเมตตา หรือเพื่อให้ความกังวลใจสงบลง แต่เนื่องจากคำว่า “Contemplative” มักจะทำให้คิดถึงการปฏิบัติที่เน้นการนั่งสมาธิเป็นหลัก และไม่ได้หมายรวมถึงกิจกรรมอื่น ๆ เช่น ศิลปะ การเต้นรำ องค์กร CCMS จึงเห็นว่าการเลือกใช้คำว่า “การฝึกปฏิบัติจิตตปัญญา (Contemplative Practices)” มีความเหมาะสมกว่า เนื่องจากครอบคลุมทั้ง Meditation และ Contemplation รวมถึงการปฏิบัติอื่น ๆ ในลักษณะคล้ายคลึงกันได้ และคำว่า จิตตปัญญาศึกษา บัญญัติมาจากคำว่า “Contemplative Education” ซึ่งบัญญัติโดย ศาสตราจารย์ สุมน อมรวิวัฒน์ ราชบัณฑิต เนื่องมาจากการพิจารณาเห็นว่า “Contemplative Education” หมายถึง การเรียนรู้ด้วยใจที่ใคร่ครวญ คำนึงไปที่กระบวนการ มิใช่แสดงถึงรูปแบบของการศึกษา

2. รากฐานแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

จิตตปัญญาศึกษา ได้เริ่มก่อตัวขึ้นในราวทศวรรษ ที่ 1980 ในมหาวิทยาลัยนาโรปะ มลรัฐโคโลราโด ประเทศสหรัฐอเมริกา ก่อตั้งขึ้นบนรากฐานของปรัชญา ศาสนพุทธนิกายวัชรยาน จากการศึกษาแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาพบว่า จิตตปัญญามีรากฐานจากแนวคิด 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแนวคิดบนฐานศาสนาและความเชื่อ และกลุ่มแนวคิดนอกฐานศาสนาและความเชื่อ จำแนกตามกลุ่มแนวคิดได้ ดังนี้

1. กลุ่มแนวคิดพื้นฐานศาสนาและความเชื่อ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก แนวคิดเชิงศาสนาและความเชื่อ บนฐานของเทวนิยม ประกอบด้วย แนวคิดเชิงศาสนาและความเชื่อของวัฒนธรรมชนเผ่า และแนวคิดศาสนาหลัก: ฮินดู ยูดาห์ คริสต์ และอิสลาม (ฯลฯ) กลุ่มสอง แนวคิดเชิงศาสนาและความเชื่อ บนฐานของอเทวนิยม ประกอบด้วย แนวคิดศาสนาหลัก: เต๋า พุทธ

2. กลุ่มแนวคิดนอกฐานศาสนาและความเชื่อ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก แนวคิดเชิงวิทยาศาสตร์แบบกลไก ประกอบด้วย แนวคิดยุคสมัยใหม่ (Modernism): งานคือการปฏิบัติธรรม, อาสาสมัคร กลุ่มสอง แนวคิดเชิงการบูรณาการแบบองค์รวม ประกอบด้วย แนวคิดกระแสทางเลือกของยุคสมัยใหม่ (Modernism) มี แนวคิดยูโครแมนติก และแนวคิดกระแสทางเลือกอื่น ๆ : นิเวศน์เชิงลึก การศึกษาทางเลือก แนวคิดแบบหลังสมัยใหม่ (Postmodernism) และแนวคิดแบบหลัง-หลังสมัยใหม่ (Post-Postmodernism)

แนวคิดที่เป็นกระแสทางเลือกในสังคมยุคสมัยใหม่ก่อเกิดขึ้นก่อนจิตตปัญญาศึกษา คือ การศึกษาเชิงองค์รวม การศึกษาเชิงองค์รวมนี้ให้ความสำคัญต่อพัฒนาการของบุคคลในด้านต่าง ๆ เช่น อารมณ์ สังคม ร่างกาย และจิตวิญญาณ เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในกระบวนการเรียนการสอนตลอดจนส่งเสริมให้เกิดความรับผิดชอบทั้งในระดับบุคคลและส่วนรวม ส่วนแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา มุ่งเน้นที่การน้อมสว้ใจอย่างไคร่ครวญ โดยอาศัยกิจกรรมที่หลากหลายในการเรียนรู้ เช่น การปฏิบัติสมาธิภาวนา เติ่นจกรกรม ศิลปะ และโยคะ เพื่อพัฒนามนุษย์ให้เข้าถึความเป็นจริงของชีวิตอย่างแท้จริง

และจิตตปัญญาศึกษายังมีรากฐานมาจากแนวคิดเรื่องไตรยางค์แห่งการเรียนรู้ ได้แก่ (ชลลดา ทองทวี และคณะ, 2550)

2.1 การเรียนรู้ในฐานวัฒนธรรม เพื่อการทําเป็น คือ เอาวิถีชีวิตร่วมกันเป็นตั้ตั้ง ไม่เอาวิชาเป็นตั้ตั้ง

2.2 การเรียนรู้ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อการคิดเป็น คือใช้เหตุผลวิเคราะห์สังเคราะห์ให้สิ่งที้รับรู้กลายเป็นความรู้ที่คมชัดลึกยิ่งขึ้น

2.3 การเรียนรู้ด้วยจิตตปัญญาศึกษา เพื่อความรู้แจ้ง คือการศึกษาจากการดูจิตของตนเองแล้วเกิดปัญญา

จากที่นำเสนอมาแล้วจะเห็นได้ว่าจิตตปัญญาศึกษา เป็นกระบวนการที่เน้นการพัฒนาภายในจิตและปัญญา โดยการฝึกปฏิบัติผ่านกิจกรรมที่หลากหลายจนเกิดความตระหนักรู้ถึงคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ มีจิตเมตตากรุณา เข้าใจตนเอง เข้าใจคนอื่น มีจิตสานึกต่อส่วนรวม เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดี เข้าถึความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มากขึ้นและสามารถเชื่อมโยงกับสิ่งที้ได้เรียนรู้กับการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันได้

3. ความสำคัญของจิตตปัญญาศึกษา

จิตตปัญญาศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์เพราะสามารถนำไปสู่การดำเนินการจัดการศึกษาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (ฉันท ชาติทอง, 2552)

3.1 จิตตปัญญาศึกษา เป็นกระบวนการแห่งการเปลี่ยนผ่านเชิงคุณภาพเพื่อลดช่องว่างและข้อจำกัดของการเรียนรู้ของมนุษย์ ซึ่งจะเห็นได้ว่าขณะนี้สังคมไทยมีความจำเป็นต้องก้าวพ้นข้อทําทาย 4 ประการ คือ

3.1.1 มุ่งสร้างระบบการเรียนรู้ (ระบบการศึกษา) เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ที่มุ่งเสพมากกว่าการสร้างสู่การเรียนรู้ที่ยกระดับจิตตปัญญาเพื่อเป็นพื้นฐานให้มนุษย์พัฒนาศักยภาพของตนเองในการเรียนวิชาความรู้และความจริงภายในตนเองควบคู่กันไป

3.1.2 ปรับเปลี่ยนทัศนคติของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม ให้เป็นไปด้วยเท่าเทียมของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยการฝึกใช้ปัญญา สร้างทักษะของการใช้ปฏิสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ (เป็นกัลยาณมิตร) และเป็นความสัมพันธ์ในเชิงเกื้อกูลกัน การช่วยเหลือกัน การมีวาจาที่เป็นมิตร เป็นสารประโยชน์ ให้ความจริงและให้กำลังใจกัน การมีไมตรี เห็นอกเห็นใจกัน รวมทั้งสร้างทัศนคติที่วามนุษย์ทั้งผองล้วนเป็นพี่น้องกัน

3.1.3 ยกระดับวัฒนธรรมแห่งศักดิ์ศรี คุณค่า ดีงาม และการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง เป็นวาระแห่งการอยู่รอดของสังคมไม่เฉพาะแต่กับผู้คน แต่จะเกิดผลไปถึงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติให้ยั่งยืนด้วยความสมดุล โดยการฝึกเรียนรู้จากธรรมชาติและชุมชนแห่งการผลิตพื้นฐาน เห็นคุณค่าของผู้อื่น เห็นความดี เห็นความงามและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

3.1.4 เสริมกระบวนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ตั้งแต่การรู้จักความรู้ที่มีอยู่ในตัว (Tacit Knowledge) การใช้ความรู้ นั้น ๆ ให้เกิดประโยชน์ได้จริง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ต่อยอดความรู้ ทดลองใช้ในบริบทต่าง ๆ จนถึงการประมวล สังเคราะห์เป็นความรู้ใหม่ที่ยิ่งประโยชน์ได้กว้างขวางเกิดความเชื่อมั่นในความรู้ที่สอดคล้องกับความเป็นจริงในบริบทของสังคม และมีความมั่นใจรู้เท่าทัน ในการสร้างและใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ตามความเจริญของสากลโลกหลายองค์การทั่วโลก

3.2. จิตตปัญญาศึกษาเป็นส่วนเสริม เติมเต็มให้เรียนรู้ความสมบูรณ์ในตนเอง ทั้งนี้ด้วยข้อจำกัดของการศึกษาและการเรียนรู้ ทั้งวิชาความรู้มาตรฐานและวิชาความรู้ขั้นสูงที่มุ่งเน้นการเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ อันเป็นเรื่องนอกตัว แม้มีความจำเป็น แต่เมื่อขาดการเรียนรู้เรื่องในตัวก็ขาดความสมบูรณ์ในตัวเอง เอียงข้าง แยกส่วนจนมิอาจเชื่อมโยงกับความเป็นจริง เกิดความบีบคั้น ทั้งในตัวเองและระหว่างกัน สังคม เป็นต้นเหตุของปัญหาต่าง ๆ ในสังคมจนเกิดวิกฤติ ภัยแห่งอนาคตของมนุษยชาติจึงอยู่ที่การเรียนรู้เพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน (Transformative Learning) ทั้งในตัวเอง (Personal Transformation) เชิงองค์กร (Organizational Transformation) และสังคม (Social Transformation)

3.3 จิตตปัญญาศึกษาช่วยทำให้มนุษย์เกิดความตระหนักรู้ถึงคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ โดยปราศจากอคติ เกิดความรักความเมตตา อ่อนน้อมต่อธรรมชาติ ปรับตัวเพื่อให้ทันกับสภาพเหตุการณ์ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง รวมทั้งวิกฤติทางธรรมชาติ

3.4 การสอนแบบ “Contemplative Education” เป็นแนวการสอนแบบสหวิทยาการ มีการฝึกปฏิบัติอย่างง่าย ๆ ช่วยให้เกิดบรรยากาศของความเคารพ ทำให้ชั้นเรียนมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียว เมื่อการเรียนรู้ได้ก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยความเคารพแล้ว ผู้เรียนก็เรียนรู้ที่จะฟัง เขียน และโต้แย้งอย่างมีวัฒนธรรม ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้จะช่วยให้เขากลายเป็นพลเมืองที่เคารพกฎระเบียบ

4. ปรัชญาและหลักการพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ของจิตตปัญญาศึกษา

4.1 ปรัชญาของจิตตปัญญา

ปรัชญาของจิตตปัญญา มี 2 ประการ ดังนี้ (สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้, 2551)

1. ความเชื่อในความเป็นมนุษย์ ว่ามนุษย์มีศักยภาพสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง โดยมีประสบการณ์ตรงเป็นปัจจัยสำคัญของกระบวนการเรียนรู้

2. กระบวนทัศน์องค์รวม คือการปฏิบัติต่อสรรพสิ่งอย่างไม่แยกส่วนจากชีวิต ด้วยทัศนะที่ว่ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสรรพสิ่ง และสรรพสิ่งก็เป็นส่วนหนึ่งของมนุษย์ มนุษย์กับสรรพสิ่งต่างเป็นองค์รวมของกันและกัน

จิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) เน้นการพัฒนาภายในจิตใจ เพื่อให้เกิดปัญญา และเป็นการพัฒนาชีวิตแบบองค์รวม เชื่อมโยงศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในชีวิตได้อย่างสมดุล เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติ การทำกิจกรรมที่หลากหลาย และการสะท้อนคิดพิจารณา

4.2 หลักการจิตตปัญญาศึกษา 7

ธนา นิลชัยโกวิทย์ และคณะ (2550) ได้สังเคราะห์หลักการที่เป็นองค์ประกอบพื้นฐานในการจัดกระบวนการหรือการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษาที่เรียกว่า “หลักจิตตปัญญาศึกษา 7” หรือที่เรียกในชื่อย่อภาษาอังกฤษว่า 7 Cs ดังนี้

1. หลักการพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ (Contemplation) การเข้าสู่ภาวะจิตใจที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้และนำจิตใจดังกล่าวไปใช้ทำงานอย่างใคร่ครวญทั้งในด้านพุทธิปัญญา ด้านระหว่างบุคคล และด้านภายในบุคคล

2. หลักความรักความเมตตา (Compassion) การส่งพลังออกเพื่อโอบอุ้มดูแลกลุ่มของกระบวนการ การจัดกระบวนการด้วยสิ่งแวดล้อมและบริบทที่เกื้อกูลต่อการเรียนรู้ (สัปปายะ)

3. หลักการเชื่อมโยงสัมพันธ์ (Connection) การช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมเชื่อมโยงประสบการณ์ในกระบวนการเข้ากับชีวิตได้ นำไปสู่การทำให้กระบวนการเข้ามาสู่ภายในบูรณาการสู่วิถีชีวิต และการเอื้อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างผู้เข้ารับการอบรมด้วยกัน เชื่อมโยงกับชุมชนและจักรวาล

4. หลักการเผชิญหน้ากับความจริง (Confronting) การเปิดให้ผู้เข้ารับการอบรมออกจากพื้นที่ปลอดภัยของตนเอง เพื่อเข้าเผชิญกับพื้นที่เสี่ยงเพื่อเปิดพื้นที่การเรียนรู้ใหม่ และเข้าใจถึงข้อจำกัดและศักยภาพการเรียนรู้ของตนเองต่อการเรียนรู้และพัฒนา

5. หลักความต่อเนื่อง (Continuity) การสร้างความไหลลื่นของกระบวนการอันช่วยให้เกิดพลังพลวัตต่อการเรียนรู้ เพื่อช่วยเอื้อให้ศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการอบรมได้รับการปลดปล่อยและสามารถเข้าทำงานเพื่อบ่มเพาะพัฒนา

6. หลักความมุ่งมั่น (Commitment) การเอื้อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำเอากระบวนการกลับไปใช้ในชีวิตอย่างต่อเนื่อง ภายหลังจากการเข้าร่วมการอบรม เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

7. หลักชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Community) ความรู้สึกเป็นชุมชนร่วมกันของผู้เข้ารับการอบรมรวมทั้งกระบวนการ ที่เกื้อหนุนให้เกิดการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงภายในของแต่ละคน รวมไปถึงการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในกลุ่ม ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องและเชื่อมโยงชีวิต

4.3 กระบวนการเรียนรู้

ประเวศ วะสี (2550 ข) เสนอว่า กระบวนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา มีดังนี้

1. การเข้าถึงโลกทัศน์และชีวิต เรามองโลก มองธรรมชาติอย่างไร หากเราเข้าถึงความจริงจะพบความงามในนั้นเสมอ เมื่อเราเข้าถึงธรรมชาติดีก็จะถึงความเป็นอิสระ

2. กิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมที่เกี่ยวกับชุมชน ดนตรี ศิลปะ กิจกรรมอาสาสมัคร (Volunteer) สนทนา (Dialogue) เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการพัฒนาตนเอง พัฒนาจิตใจ

3. การปลีกวิเวกไปอยู่ในธรรมชาติ สัมผัสธรรมชาติ (Retreat) ได้รู้ใจตนเอง เมื่อจิตสงบเชื่อมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมชาติจะเกิดปรากฏการณ์ต่าง ๆ ขึ้น

4. การทำสมาธิ (Meditation)

วิจักขณ์ พานิช (2548) ระบุว่า การเอาใจใส่จิตใจในกระบวนการเรียนรู้ นั้นสามารถทำได้ใน 3 ลักษณะ คือ

4.1 การฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep listening) หมายถึง ฟังด้วยหัวใจ ด้วยความตั้งใจอย่างสัมผัสได้ถึงรายละเอียดของสิ่งที่เราฟังอย่างลึกซึ้งด้วยจิตที่ตั้งมั่น ในที่นี้ยังหมายถึง การรับรู้ในทางอื่น ๆ ด้วย เช่น การมอง การอ่าน การสัมผัส เป็นต้น

4.2 การน้อมสู่ใจอย่างใคร่ครวญ (Contemplation) เป็นกระบวนการต่อเนื่องจากการฟังอย่างลึกซึ้งกับประสบการณ์ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตในทางอื่น ๆ เมื่อเข้าสู่ใจแล้ว มีการน้อมนำมาคิดใคร่ครวญอย่างลึกซึ้ง ซึ่งต้องอาศัยความสงบเย็นของจิตใจเป็นพื้นฐาน จากนั้นก็ลองนำไปปฏิบัติเพื่อให้เห็นผลจริง ก็จะเป็นการพอกพูนความรู้เพิ่มขึ้นในอีกระดับหนึ่ง

4.3 การเฝ้ามองเห็นตามที่เป็นจริง (Mediation) การปฏิบัติธรรมหรือการภาวนา คือ การเฝ้าดูธรรมชาติที่แท้จริงของจิต นั่นคือ การเปลี่ยนแปลง ไม่คงที่ ความบีบคั้นที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง และสภาวะของการเป็นกระแสเหตุปัจจัยที่เลื่อนไหลต่อเนื่อง การปฏิบัติภาวนาฝึกสังเกตธรรมชาติของจิต จะทำให้เราเห็นความเชื่อมโยงจากภายในสู่ภายนอก เห็นความเป็นจริงที่พ้นไปจากอำนาจแห่งตัวตนของตน ที่หาได้มีอยู่จริงตามธรรมชาติเป็นเพียงการเห็นผิดไปของจิตเพียงเท่านั้น

5. การฝึกปฏิบัติตามแนวจิตตปัญญาศึกษา

โรเจอร์ วอลซ์ (Roger Wash) ได้ค้นพบวิธีปฏิบัติที่ปรากฏร่วมอยู่ในศาสนาหลัก 7 ศาสนาของโลก (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2548) ได้แก่ พุทธ คริสต์ อิสลาม ยิว ฮินดู เต๋า และขงจื้อ ซึ่งเป็นแนวทางบ่มเพาะคุณสมบัติทางจิตวิญญาณอันได้แก่ ความรัก ความเมตตา ความปิติสุข ความสงบ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ปัญญา และความต้องการที่จะรับใช้ช่วยเหลือให้งอกงามขึ้นในตัวมนุษย์ วิธีปฏิบัติ 7 ประการนี้ ได้แก่

ประการที่ 1 เปลี่ยนแรงจูงใจ โดยการลดกิเลส และค้นพบความต้องการทางจิตวิญญาณของตนเอง

ประการที่ 2 บ่มเพาะปัญญาทางอารมณ์แห่งอกงาม โดยการเยียวยาจิตใจจากความกลัวและความโกรธ และเรียนรู้ที่จะรัก

ประการที่ 3 ปฏิบัติชอบ การทำดีจะทำให้รู้สึกดี

ประการที่ 4 มีจิตใจสงบ ตั้งมั่น

ประการที่ 5 เปิดดวงตาแห่งจิตวิญญาณ ทำให้สามารถตระหนักชัดถึงความศักดิ์สิทธิ์ของสรรพสิ่ง

ประการที่ 6 บ่มเพาะความฉลาดทางจิตวิญญาณ เพื่อพัฒนาปัญญาและความเข้าใจชีวิต

ประการที่ 7 เผยจิตวิญญาณสู่การกระทำ โดยเอื้อเพื่อเกื้อกูลผู้อื่น และทำงานบริการสาธารณะอย่างมีความสุข

การฝึกปฏิบัติตามแนวจิตตปัญญาเป็นแนวปฏิบัติง่าย ๆ ที่สามารถนำมาใช้ได้กับชีวิตประจำวันของเรา โรเจอร์ วอลซ์ ได้นำแนวปฏิบัติทั้งที่นำมาจากคำสอนโบราณและที่ได้ออกแบบทดลองใช้ได้ผลจริงมาแล้วทั้งกับตนเอง นักศึกษาและคนไข้ ทำให้เราค่อย ๆ เดินทางเข้าสู่พื้นที่ด้านในของตนเอง จากส่วนที่สัมผัสได้ง่าย เช่น กิเลส หรือการจัดการกับความกลัว ความโกรธ พร้อม ๆ กับให้รู้จักกับด้านบวกเช่น ความรัก และความต้องการทางจิตวิญญาณ จากนั้นจึงค่อย ๆ เข้าสู่แกนที่ลึกซึ้ง คือ ปัญญาและการเข้าใจชีวิตทั้งหมด (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2548)

การปฏิบัติตามแนวจิตตปัญญาช่วยให้เกิดสติสัมปชัญญะกับการทำงาน ทำให้เกิดความสงบในใจแม้อยู่ท่ามกลางกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิต การฝึกปฏิบัติตามแนวนี้นั้นช่วยพัฒนาทักษะในการสื่อสารสมาธิ ช่วยลดความเครียดและก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และเป็นการปลูกฝังความเข้าใจต่อชีวิต ก่อให้เกิดแรงบันดาลใจ และความรักความเมตตา หลักการของการฝึกปฏิบัติตามแนวจิตตปัญญานั้นเกิดขึ้นมานานเท่ากับศาสนาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาในโลก ศาสนาหลัก ๆ ต่างมีรูปแบบการฝึกปฏิบัติตามแบบจิตตปัญญาในวิธีการต่าง ๆ เช่น การสวดมนต์ การทำสมาธิ และการสงบนิ่งอยู่กับธรรมชาติ หลาย ๆ ศาสนายังคงยึดหลักปฏิบัติเหล่านี้ไว้อย่างมั่นคง แต่ก็มีหลายวิธีที่กลายเป็นที่นิยมในทางโลก หลายคนพบว่า การฝึกการเคลื่อนไหวร่างกาย เช่น โยคะ หรือไทเก๊ก ก่อให้เกิดผลดีอย่างมากกับพวกเขา ในขณะที่บางคนพบว่า การนั่งสงบนิ่ง เป็นต้น การฝึกสมาธินั้นเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อพวกเขา คนบางกลุ่มพบว่า การฝึกปฏิบัติตามหลักศาสนาที่มีมาแต่ดั้งเดิมทำให้จิตใจสงบ ตั้งมั่น สามารถบ่มเพาะจิตวิญญาณได้ เช่น ความเมตตา ความรัก ความสุข และปัญญา เป็นต้น ตลอดจนก่อให้เกิดการพัฒนาตนเอง และพัฒนาจิตใจ

5.1 สนทนาสนทนา (Dialogue) เป็นกระบวนการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสื่อสาร การสนทนาซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของมนุษย์ และในขณะเดียวกันยังเป็นฝึกปฏิบัติตามแนวจิตตปัญญาที่มีการนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายมากขึ้น

วรภัทร์ ภูเจริญ (2552) ได้อธิบายลักษณะของสนทนาสนทนาว่า มีลักษณะที่มากกว่าการคุยกัน เนื่องจากสนทนาสนทนายังรวมไปถึงประเด็นต่อไปนี้

1. การฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening) ฟังแบบองค์รวม ฟังแบบไม่มีอคติ ไม่มีลำเอียง ฟังแบบจิตว่าง มีสติกำกับ เป็นการฟังแบบ Proactive คือ ไม่รีบร้อนสวนกลับ ไม่รีบร้อนตัดสิน ไม่รีบร้อนพิพากษา

2. ทำให้เกิดการค้นพบตนเอง เข้าใจตนเอง การสะท้อน (Reflect) ให้เห็นตัวตนของเราเองชัดขึ้น

3. การเข้าใจซึ่งกันและกัน เห็นพฤติกรรม เห็นธรรมชาติของมนุษย์ทั้งเขาและเรา ล้วนตกอยู่ในกฎเดียวกันคือ ไตรลักษณ์ (อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา)

4. เป็นจุดเริ่มต้นไปสู่วงจรการเรียนรู้ (Learning Cycle) เมื่อเราคุยเราฟังเป็นแล้วก็จะเปิดใจ เปิดพลังความตั้งใจ กล้าที่จะทดลอง กล้าที่จะค้นพบ

5. การได้เสริมกำลังใจให้กัน การได้ความรู้สึกร่วม รู้สึกดี รู้สึกว่ามีคนเข้าใจ ได้คำพูดที่ช่วยหล่อเลี้ยงพลังในการทำงานของเราต่อไป

6. การได้จุดประกาย (Spark) ความคิดให้กันและกัน ต่อยอดความคิด แลกเปลี่ยนการเรียนรู้

7. คำพูดต่าง ๆ ที่ได้ยินจากวงสนทนาจะฝังอยู่ในตัวของเรา และจะตกผลึกบ่มเพาะ

5.2 การเจริญสติ (Mindfulness Practice) เป็นกระบวนการเรียนรู้หนึ่งที่มีความสำคัญและขาดไม่ได้ในการจัดกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา การเจริญสติวิปัสสนาเป็นการฝึกปฏิบัติเพื่อพัฒนาสติโดยการฝึกเฝ้าสังเกตและดูแลตนเองทั้งทางกาย วาจา และใจอย่างใคร่ครวญโดยอาศัยกัลยาณมิตรผู้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติมาก่อน เป็นผู้บอกกล่าวชี้แนะอย่างมีขั้นตอน

ว. วชิรเมธี (2555) ได้ให้ความหมายไว้ในหนังสือ หนึ่งคนตาย ล้านคนตื่น ไว้ว่า การเจริญสติ คือ ประสานมือไว้ตรงหน้าท้องตามดุลมหายใจของเราจนกว่าจะหลับไปพร้อมกับ การเจริญสติ อย่าเพิ่งลุกจากเตียง เอามือประสานหน้าท้องตามดุลมหายใจ หายใจเข้าท้องพอง หายใจออกท้องยุบ ตามคู่มือสัก 5 นาที พุดง่าย ๆ ว่า ก่อนนอน 5 นาที ตื่นนอน 5 นาที แค่นั้นแหละ

การเจริญสติ เป็นการทำสติให้สมบูรณ์มากขึ้น การฝึกฝนตนเองให้มีสติและสัมปชัญญะอยู่ตลอดเวลาในขณะที่ทำ พุด และคิด เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันนั้น การกระทำกิจกรรมนั้นต้องอาศัยสติทั้งนั้น เช่น การตื่นนอน รับประทานอาหาร การเรียนหนังสือ หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ การเจริญสติจะช่วยให้สามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้น

6. กิจกรรมของจิตตปัญญาศึกษา

ฉันท ชาติทอง (2552) ได้จัดกิจกรรมจิตตปัญญาออกเป็น 6 กลุ่ม คือ

1) Contemplative Relation ประกอบด้วยกิจกรรมต่อไปนี้

- (1) สนทนาสนทนา (Dialogue)
 - (2) การฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening)
 - (3) การเล่าเรื่อง (Storytelling)
 - (4) การบันทึกการเรียนรู้ (Journaling)
-

2) Contemplative Generative Practices ประกอบด้วยกิจกรรมต่อไปนี้

- (1) การสวดมนต์ (Chanting)
- (2) การแผ่เมตตา (Metta/Loving-Kindness Meditation)
- (3) การแผ่ความกรุณา (Tonglen/Karuna)
- (4) การอธิษฐาน/ละหมาด (Prayer)

3) Contemplative Meditation ประกอบด้วยกิจกรรมต่อไปนี้

(1) การนั่งสมาธิ (Sitting Meditation) (2) การเข้าเงียบเพื่อชำระจิต วิเวกภาวนา (Quieting and Cleaning the Mind) (3) วิปัสสนา (Insight Meditation) (4) การผ่อนคลายอย่างลึกโดยจิตตื่นรู้ (Mindful Relaxation) เป็นการผ่อนคลายอย่างลึกโดยจิตตื่นรู้ (Deep Relaxation and Awakening Mind) เมื่อจิตผ่อนคลายร่างกายสบาย คลื่นสมองเปลี่ยน จิตได้สำนึกเปิด เราสามารถดึงพลังแห่งความสร้างสรรค์มาใช้ได้มากมาย (มากกว่า 95% ของภาวะปกติ) การสั่งจิตในภาวะ Deep Relaxation and Awakening Mind ได้ผลดีที่สุด เป็นการใช้จินตนาการ (Guided Imagery, Visualization) เพื่อให้ร่างกายผ่อนคลาย ปรับสมดุลของร่างกาย-จิตใจและเป็นการพักใจพักกาย ทำให้ร่างกายอ่อนกว่าวัย

4) Contemplative Movement Practices ประกอบด้วยกิจกรรมต่อไปนี้

- (1) ชี่กง (Qi Gong) ไทเก๊ก (Tai Chi)
- (2) รำมวยจีน (Tai chi chuan)
- (3) เดินจงกรม (Walking Meditation)
- (4) เต้นรำ ฟ้อนรำ (Dance)
- (5) เดินป่า (Bush Walk)
- (6) คีตมวยไทย (Thai Boxing Dance)

5) Contemplative Art ประกอบด้วยกิจกรรมต่อไปนี้

- (1) การวาดรูป (Drawing)
- (2) การปั้นดิน
- (3) งานประดิษฐ์

6) Contemplative Work ประกอบด้วยกิจกรรมต่อไปนี้

- (1) มีสติกับการทำงาน (Mindfulness Practices)
- (2) งานจิตอาสา (Volunteer Spirit)
- (3) ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม (Ceremonies/Rituals Based/ in a Cultural or Religious Tradition)

การจัดกิจกรรมตามแนวทางจิตตปัญญาศึกษา เน้นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การภาวนารูปแบบต่าง ๆ นิเวศภาวนา จิตตศิลป์ การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงร่วม ใช้กระบวนการนพลักษณ์เพื่อการพัฒนาดน กระบวนการสุนทรียสนทนา กระบวนการงาน พลังกลุ่ม และความสุข การทำงานอาสาสมัคร การเรียนรู้ในชุมชนที่ใช้ชีวิตพอเพียง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำงานร่วมกับชุมชนรอบโรงเรียน การติดตามผู้รู้แบบรายบุคคล การค้นคว้าหาความรู้เพื่อทำวิจัย วิทยานิพนธ์ในประเด็นสำคัญของชีวิต การสังเกตตนเอง

และจัดบันทึกการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การอบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมปัญญา ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงาม กิจกรรมที่เกี่ยวกับชุมชน ดนตรี ศิลปะ รวมทั้งกิจกรรมการสัมผัสธรรมชาติ (Retreat)

ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มี 8 ประการ ได้แก่ 1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2. ซื่อสัตย์สุจริต 3. มีวินัย 4. ใฝ่เรียนรู้ 5. อยู่อย่างพอเพียง 6. มุ่งมั่นในการทำงาน 7. รักความเป็นไทย และ 8. มีจิตสาธารณะ ปัจจุบันมีการนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาไปใช้ทางการศึกษามากยิ่งขึ้น โดยมีนักวิจัยและนักการศึกษาหลายท่านได้บูรณาการใช้จิตตปัญญาศึกษาในการพัฒนาผู้เรียนไม่ว่าจะเป็น อัครพงศ์ สุขมาตย์ (2553) พบว่า การทดลองใช้หลักสูตรตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเมืองปตตานี มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สูงขึ้น ได้แก่ คุณลักษณะความตระหนักรู้ในตนเอง ความเมตตากรุณาและจิตสาธารณะ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับนักวิจัยท่านอื่นที่สะท้อนให้เห็นว่า อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา (2546) ที่ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนบูรณาการคุณค่าความเป็นมนุษย์ โดยอิงแนวคิดการเรียนรู้จากการหยั่งรู้ด้วยตนเอง พบว่า ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์ นอกจากนี้ พลวัต วุฒิประจักษ์ (2553) ได้นำหลักสูตรรายวิชาจิตตปัญญาศึกษาไปใช้กับนักศึกษา พบว่า นักศึกษาครูมีลักษณะที่พึงประสงค์มีความตระหนักรู้ในตนเอง เมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ ทำงานเพื่อส่วนรวม และคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้น เช่นเดียวกับการศึกษาของพัชรินทร์ รุจิรานุกูล และคณะ (2561) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ และด้านการมีวินัย

บทสรุป

จิตตปัญญาศึกษามีรากฐานจากแนวคิด 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแนวคิดบนฐานศาสนาและความเชื่อ และกลุ่มแนวคิดนอกฐานศาสนาและความเชื่อ และมีความสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์เพราะสามารถนำไปสู่การดำเนินการจัดการศึกษาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปรัชญาของจิตตปัญญา ประกอบด้วย ความเชื่อในความเป็นมนุษย์ว่ามนุษย์มีศักยภาพสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องและการปฏิบัติต่อสรรพสิ่งอย่างไม่แยกส่วนจากชีวิต มนุษย์กับสรรพสิ่งต่างเป็นองค์รวมของกันและกัน จิตตปัญญาศึกษามีหลักการ 7 อย่าง ได้แก่ หลักการพิจารณาด้วยใจอย่าง หลักความรักความเมตตา หลักการเชื่อมโยงสัมพันธ์ หลักการเผชิญหน้ากับความจริง หลักความต่อเนื่อง หลักความมุ่งมั่น และหลักชุมชนแห่งการเรียนรู้ การปฏิบัติตามแนวคิดจิตตปัญญาช่วยให้เกิดสติสัมปชัญญะในการทำงาน ทำให้เกิดความสงบในใจ ช่วยพัฒนาทักษะในการสื่อสาร ช่วยลดความเครียดและเกิดความรักความเมตตา มีจิตสำนึกต่อสังคม ดังนั้น จิตตปัญญาศึกษา ถือเป็นเครื่องมือการเรียนรู้หนึ่งที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนในด้านพฤติกรรม จิตใจ ปัญญา และจิตวิญญาณให้มีความสมดุลกัน โดยผ่านการฝึกปฏิบัติ

กิจกรรมต่าง ๆ เช่น การนั่งสมาธิ วิปัสสนา การเดินจงกรม การไหว้พระสวดมนต์ การแผ่เมตตา โยคะ ศิลปะ สุนทรีสนทนา งานจิตอาสา มีสติกับการทำงาน การวาดรูป การปั้นดิน และการเคลื่อนไหวร่างกาย เป็นต้น จนเกิดกระบวนการคิดใคร่ครวญด้วยจิตที่มีความเมตตากรุณา ทำให้จิตใจเปิดกว้าง สามารถทำความเข้าใจกับสิ่งต่าง ๆ จนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดีสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนรู้กับการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันได้

เอกสารอ้างอิง

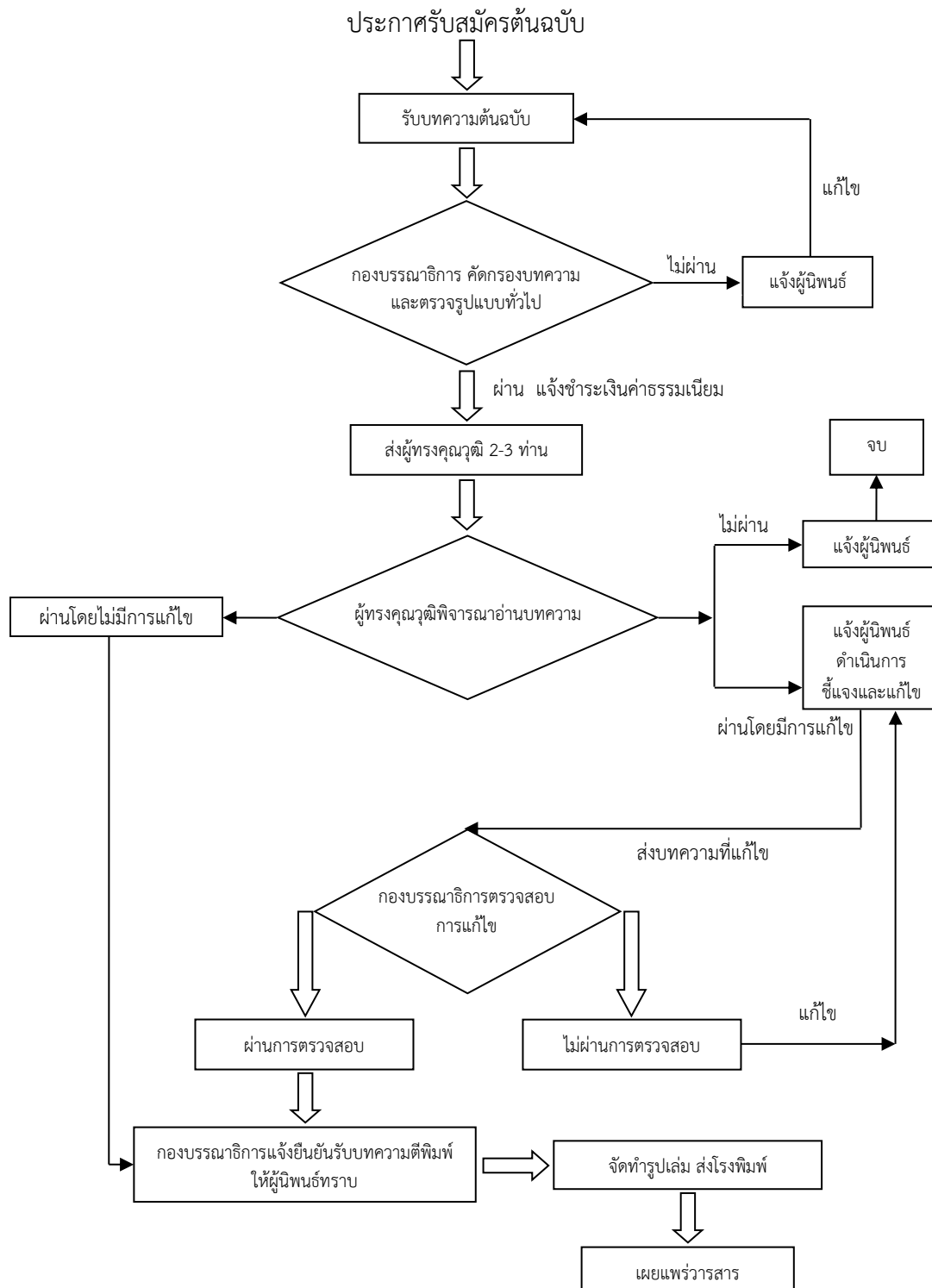
- ฉันท ชาติทอง. (2552). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะทางปัญญาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย. สงขลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- จิรัฐกาล พงศ์ภคเธียร. (2550). การวิจัยและการพัฒนาจิตตปัญญาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิรัฐกาล พงศ์ภคเธียร. (2553). จิตตปัญญาศึกษา: การเรียนรู้สู่จิตสำนึกใหม่. กรุงเทพฯ: แปลนพรีนติ้ง.
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2548). วิธีปฏิบัติ 7 ประการเพื่อเข้าสู่ทางจิตวิญญาณ. เอกสารประกอบการประชุมจิตวิวัฒน์ ครั้งที่ 26. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- ชลลดา ทองทวี และคณะ. (2550). รายงานผลการดำเนินงานฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัยและจัดการความรู้จิตตปัญญา. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ และศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธนา นิลชัยโกวิทย์ และคณะ. (2550). รายงานโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้การอบรมและกระบวนการด้านจิตตปัญญาศึกษา. นครปฐม: ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธนา นิลชัยโกวิทย์. (2551). การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงและจิตตปัญญาศึกษา Transformative Learning and Contemplative Education. ใน จิตตปัญญาศึกษา: การศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประเวศ วะสี. (2550ก). ระบบการเรียนรู้ใหม่ไปให้พ้นวิกฤตแห่งยุคสมัย. กรุงเทพฯ: สวนเงินมีมา.
- ประเวศ วะสี. (2550ข). มหาวิทยาลัยกับจิตตปัญญาศึกษาและไตรยางค์แห่งการศึกษา. กรุงเทพฯ: ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล และแผนงานพัฒนาจิตเพื่อสุขภาพสนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- ปราณี อ่อนศรี. (2557). จิตตปัญญาศึกษา : การศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ในศตวรรษที่ 21. วารสารพยาบาลทหารบก. 15(1): 7-11.
- พงษ์ธร ตันติฤทธิศักดิ์ และคณะ. (2552). รายงานผลการดำเนินงานฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการจิตตปัญญาศึกษา. นครปฐม: ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.

- พลวัต วุฒิประจักษ์. (2553). การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาจิตตปัญญาศึกษาสำหรับนักศึกษาครู เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พัชรินทร์ รุจิรานุกุล, จันทรชลี มาพุทธ และสุวิชัย โกศัยยะวัฒน์. (2561). การพัฒนาแผนการเรียนรู้ แบบจิตตปัญญาศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ. วารสารวิจัยรำไพพรรณี. 12(1): 164-177.
- ว. วชิรเมธี. (2555). **หนึ่งคนตาย ล้านคนตื่น**. (พิมพ์ครั้งที่ 13). นนทบุรี: ปราณ พับลิชชิง.
- วรภัทร์ ภูเจริญ. (2552). Dialogue คิดลงสู่ใจไหล....เป็นปัญญา. กรุงเทพฯ: อริยชน.
- วิจักขณ์ พานิช. (2548). การเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ. ในจิตตลิลาน. โครงการจิตวิวัฒน์. มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์ สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้. (2551). **ชุดความรู้การอบรมกระบวนการแนวจิตตปัญญาศึกษา ชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม.
- อัคพงศ์ สุขมาตย์. (2553). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน **ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา**. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุสิต บัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. (2546). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนการบูรณาการคุณค่าของความเป็นมนุษย์โดยอิงแนวคิดการเรียนรู้จากการหยั่งรู้ด้วยตนเอง**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาคผนวก

ขั้นตอนการจัดทำวารสารไลยอลงกรณ์ปริทัศน์

การเตรียมและการส่งต้นฉบับวารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์

กองบรรณาธิการวารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ มีความยินดีที่จะรับผลงานทางวิชาการจากทุกท่าน เพื่อลงพิมพ์และเผยแพร่ในวารสาร เพื่อความสะดวกในการพิจารณา จึงขอแนะแนวทางการเตรียมต้นฉบับและการส่งต้นฉบับ ดังนี้

1. การส่งผลงานเพื่อลงพิมพ์

บทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาลงพิมพ์จะต้องไม่เคยเผยแพร่ในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น หากมีเนื้อหา ข้อมูลวิจัยบางส่วนเคยพิมพ์ในรายงานการประชุมวิชาการจะต้องมีส่วนที่เพิ่มเติมหรือขยายจากส่วนที่เคยลงพิมพ์และต้องมีคุณค่าทางวิชาการที่เด่นชัด กองบรรณาธิการจะนำบทความที่ท่านส่งมาเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประเมินคุณภาพความเหมาะสมของบทความก่อนการลงพิมพ์ ในกรณีที่ผลการประเมินระบุให้ต้องปรับปรุงหรือแก้ไข ผู้นิพนธ์จะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 1 สัปดาห์ นับจากวันที่ได้รับผลการประเมินบทความ

ผู้นิพนธ์ที่แก้ไขบทความเรียบร้อยแล้ว กรุณาส่งบทความของท่านมายังระบบ ThaiJo2

บทความที่จะได้รับการลงพิมพ์จะต้องได้ผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ

บทความที่ได้รับการลงพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ฉบับที่มีการตีพิมพ์บทความดังกล่าว จำนวน 2 เล่ม

2. บทความที่รับพิจารณาลงพิมพ์

บทความที่พิจารณาลงพิมพ์ ได้แก่

2.1 บทความวิชาการ หมายถึง งานเขียนซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เป็นความรู้ใหม่ กล่าวถึงความเป็นมาของปัญหา วัตถุประสงค์ แนวทางการแก้ปัญหา มีการใช้แนวคิดทฤษฎี ผลงานวิจัยจากแหล่งข้อมูล สรุป เช่น หนังสือ วารสารวิชาการ อินเทอร์เน็ต ประกอบการวิเคราะห์วิจารณ์ เสนอแนวทางการแก้ไข รูปแบบบทความทางวิชาการอื่น ๆ เช่น

2.1.1 บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) หมายถึง บทความที่วิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาสาระ คุณค่า และคุณภาพของหนังสือ บทความ หรือผลงานศิลปะ อาทิ นิทรรศการทัศนศิลป์ และการแสดงละครหรือดนตรี โดยใช้หลักวิชาและดุลพินิจอันเหมาะสม

2.1.2 บทความปริทัศน์ (Review Article) หมายถึง งานวิชาการที่ประเมินสถานะล่าสุดทางวิชาการ (State of the Art) เฉพาะทางที่มีการศึกษาค้นคว้า มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ทั้งทางกว้างและทางลึกอย่างทันสมัย โดยให้ ข้อวิพากษ์ที่ชี้ให้เห็นแนวโน้มที่ควรศึกษาและพัฒนาต่อไป

2.1.3 บทความอื่น ๆ เช่น บทความจากประสบการณ์ หรือความชำนาญของผู้นิพนธ์ (Professional Practice) บทความที่เกี่ยวกับนโยบายด้านต่าง ๆ ของหน่วยงาน (Policy Paper)

2.2 บทความวิจัย

มีความยาวไม่น้อยกว่า 8 หน้ากระดาษ A4 หรือไม่น้อยกว่า 2,500 คำ โดยการใช้คำสั่ง Word Count ใน Microsoft Word เพื่อนับคำ (แต่ไม่ควรเกิน 15 หน้ากระดาษ A4) ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง (Title) ชื่อผู้พิมพ์ สถานที่ทำงาน (Work Place of Author and Co-authors) การติดต่อผู้พิมพ์ (Contact Address of Correspondence) บทคัดย่อ (Abstract) และคำสำคัญ (Keywords ไม่เกิน 3-5 คำ) โดยเนื้อหาดังกล่าวทั้งหมดข้างต้นต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตามด้วยเนื้อเรื่อง กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) เอกสารอ้างอิง ภาคผนวก (ถ้ามี)

เนื้อเรื่องจะประกอบด้วย บทนำ (Introduction), วัตถุประสงค์การวิจัย (Objectives), วิธีดำเนินการวิจัย (Materials and Methods), ผลการวิจัย (Results), อภิปรายผล (Discussion), สรุปผลการวิจัย (Conclusion), ข้อเสนอแนะ (Suggestions, ถ้ามี), กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement, ถ้ามี), เอกสารอ้างอิง (References)

บทความวิชาการควรมีความยาวไม่น้อยกว่า 8 หน้ากระดาษ A4 หรือไม่น้อยกว่า 2,500 คำโดยการใช้คำสั่ง Word Count ใน Microsoft Word เพื่อนับคำ (แต่ไม่ควรเกิน 15 หน้ากระดาษ A4) บทความวิชาการควรประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้พิมพ์ สถานที่ทำงาน การติดต่อผู้พิมพ์ บทคัดย่อ และคำสำคัญ (Keywords ไม่เกิน 5 คำ) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตามด้วยเนื้อเรื่อง ซึ่งลักษณะองค์ประกอบของเนื้อเรื่องอาจจะคล้ายคลึงกับบทความวิจัย แต่ไม่มีเนื้อหาของวัสดุ อุปกรณ์และวิธีการทดลอง ผลการวิจัยหรือผลการทดลอง เป็นต้น

3. การส่งต้นฉบับ

ผู้พิมพ์ต้องดาวน์โหลด (Download) แบบฟอร์มนำส่งบทความ และรูปแบบบทความ และกรอกข้อมูลพร้อมลงลายมือชื่อให้ครบถ้วนในแบบฟอร์มนำส่งบทความ จากนั้นให้ลงทะเบียนส่งบทความ ในระบบ ThaiJo2 กรอกข้อมูลให้ครบถ้วนและแนบไฟล์ใบนำส่งบทความและไฟล์บทความในรูปแบบ Word และ PDF ในเว็บไซต์ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/var/index>

4. รูปแบบบทความวิจัยและการพิมพ์เนื้อหาของเรื่อง

เพื่อความสะดวกในการแก้ไข ควรจัดพิมพ์ผลงานทางวิชาการด้วย Microsoft Word for Windows 2003 หรือ 2007 บนกระดาษขนาด A4 ดังนี้ พิมพ์ห่างจากขอบกระดาษด้านบน 1.5 นิ้ว ด้านล่าง 1 นิ้ว และด้านซ้าย 1.5 นิ้ว ด้านขวา 1 นิ้ว ใช้อักษร TH SarabunPSK ขนาดของตัวอักษรเท่ากับ 16 ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ รายละเอียดดังตาราง และใส่เลขหน้ากึ่งกลางล่าง ตั้งแต่ต้นจนจบบทความ บทความจะถูกจัดพิมพ์ในรูปแบบสีขาว-ดำ เท่านั้น

4.1 รูปแบบและขนาดอักษร

ตัวอักษรทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK สีดำ เท่านั้นโดยกำหนดรูปแบบ ขนาด และรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การกำหนดรูปแบบและขนาดอักษรในบทความต้นฉบับ

ส่วนประกอบบทความ	บทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ Font = TH SarabunPSK	
	ขนาดอักษร	ลักษณะตัวอักษร
ชื่อเรื่องภาษาไทย	22 [CT]	ตัวหนา
ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ	18 [CT]	ตัวหนา
ชื่อผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ร่วม	14 [CT]	ตัวปกติ
ที่อยู่ผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ร่วม	14 [CT]	ตัวปกติ
E-mail Address ของผู้นิพนธ์ประธานงาน	14 [CT]	ตัวปกติ
หัวข้อบทคัดย่อ และ ABSTRACT	16 [CT]	ตัวหนา
เนื้อหาในบทคัดย่อ และ ABSTRACT	16 [LRJ]	ตัวปกติ
หัวข้อหลักต่าง ๆ เช่น บทนำ วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ และอื่น ๆ	16 [LJ]	ตัวหนา
เนื้อหาภายในหัวข้อทุกหัวข้อ	16 [LRJ]	ตัวปกติ

หมายเหตุ: CT = กึ่งกลาง, LJ = ซิดซ้าย, LRJ = Left and Right Justified (กระจายแบบไทย)

4.2 หน้าแรก

หน้าแรกของบทความจะประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ร่วม บทคัดย่อ และบ่งบอกสถานที่ทำงานหรือสถานศึกษาของผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ร่วม และ E-mail Address ของผู้นิพนธ์ประธานงาน ให้พิมพ์หน้าแรกทั้งแบบภาษาไทยและภาษาอังกฤษอย่างละหน้าเรียงตามลำดับ โดยจัดหน้าเป็นแบบ 1 คอลัมน์ กว้าง 5.7 นิ้ว สำหรับส่วนอื่น ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.2.1 ชื่อเรื่อง

พิมพ์อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ ขนาดและตัวพิมพ์อักษรตามที่ระบุในตารางที่ 1 โดยชื่อภาษาอังกฤษจะห่างจากชื่อเรื่องภาษาไทย 1 บรรทัด และพิมพ์โดยใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ทุกตัวอักษร

4.2.2 ชื่อผู้นิพนธ์

พิมพ์อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ โดยเว้นจากชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ 1 บรรทัด ถ้ามีมากกว่า 1 คน ให้พิมพ์คำว่า “และ” หน้าชื่อคนสุดท้าย โดยให้วรรค 1 ตัวอักษรหน้าคำว่า “และ” แต่ไม่ต้องวรรค 1 ตัวอักษร หลังคำว่า “และ” ถ้ามีมากกว่า 2 คน ให้ใส่เครื่องหมาย “,” คั่นชื่อผู้นิพนธ์คนแรก และให้พิมพ์คำว่า “และ” หน้าชื่อคนสุดท้าย ไม่ต้องใส่คำนำหน้าชื่อหรือตำแหน่งทางวิชาการใด ๆ ทั้งสิ้น และให้ใช้ตัวเลขอารบิกพิมพ์แบบตัวยอกต่อท้ายนามสกุล เพื่อแสดงแตกต่างของสถานที่ทำงานหรือสถานศึกษา โดยให้ทำเครื่องหมาย * ไว้บนนามสกุล ของผู้นิพนธ์ประธานงาน (เจ้าของ E-mail Address) ดังตัวอย่าง

กนต์ฤทัย คลังพหล^{1*} ศศิธร จันทมฤก², และวิมลพร จิโรจพันธ์^{1*}

Kanreutai Klangphol^{1*}, Sasithorn Chanthamaruk² and Wassaporn Jirojphan^{1*}

4.2.3 สถานที่ทำงานหรือสถานศึกษา และ E-mail Address

ให้พิมพ์สถานที่ทำงานหรือสถานศึกษาของผู้นิพนธ์ทุกคนอยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ โดยเว้นจากชื่อผู้นิพนธ์ 1 บรรทัด ให้เรียงลำดับตามหมายเลข และให้พิมพ์หมายเลขตัวยกไว้ด้านหน้าสถานที่ทำงาน

ให้พิมพ์ E-mail Address ของผู้นิพนธ์ประสานงานอยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ ต่อจากบรรทัดสถานที่ทำงานหรือสถานศึกษา ดังตัวอย่าง

กันต์ฤทัย คลังพหล^{1*} ศศิธร จันทมฤก², และวัสน์พร จิโรจพันธ์^{1*}

Kanreutai Klangphahol^{1*}, Sasithorn Chanthamaruk² and Wassaporn Jirojphan¹

¹หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

²หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

¹Bachelor of Education Program in Mathematics, Faculty of Education,
Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Pathum Thani

²Bachelor of Education Program in Early Childhood, Faculty of Education,
Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Pathum Thani

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: yingyim8@gmail.com

4.2.4 บทคัดย่อ (Abstract) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

พิมพ์หัวเรื่องคำว่า “บทคัดย่อ” สำหรับบทคัดย่อภาษาไทย และ “ABSTRACT” สำหรับบทคัดย่อภาษาอังกฤษ โดยจัดให้อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ ส่วนเนื้อความให้จัดพิมพ์เป็นแบบ 1 คอลัมน์ โดยบรรทัดแรกให้ย่อหน้า 0.5 นิ้ว มีจำนวนคำไม่เกินอย่างละ 250 คำ

4.2.5 คำสำคัญ (Keywords) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

พิมพ์หัวเรื่องคำว่า “คำสำคัญ” ให้พิมพ์เว้นจากบทคัดย่อภาษาไทย 1 บรรทัด และ จัดชิดซ้ายของคอลัมน์ คำสำคัญในแต่ละบทความควรมีประมาณ 3-5 คำ ให้พิมพ์หัวเรื่องคำว่า “Keywords” (เฉพาะตัวอักษร “K” เท่านั้นที่ใช้ตัวพิมพ์ใหญ่) โดยให้พิมพ์เว้นจากบทคัดย่อภาษาอังกฤษ 1 บรรทัด ให้ใช้ตัวอักษรภาษาอังกฤษตัวพิมพ์ใหญ่ทุกตัวแรกของคำ และระหว่างคำสำคัญให้ตามด้วยเครื่องหมาย (,) และเว้น 1 ตัวอักษร ก่อนขึ้นคำสำคัญใหม่

4.3 ส่วนอื่น ๆ ของบทความ

เนื้อเรื่อง ได้แก่ บทนำ วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย อภิปรายผล สรุปผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี) กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) เอกสารอ้างอิง ให้พิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ โดยไม่ต้องเว้นบรรทัด เมื่อจะขึ้นหัวข้อใหม่ให้เว้น 1 บรรทัด การพิมพ์หัวข้อให้พิมพ์ชิดซ้ายของแต่ละคอลัมน์ ส่วนของเนื้อเรื่องให้ย่อหน้า 0.5 นิ้ว

4.4 การจัดรูปภาพ ตาราง และการเขียนสมการ

เนื้อหาและข้อมูลภายใน รูปภาพ และตาราง อาจใช้ภาษาไทย หรือ ภาษาอังกฤษได้ โดยรูปภาพทุกรูป และตารางจะต้องมีหมายเลข และคำบรรยายอย่างชัดเจน ในการใส่ตาราง รูปภาพ และกราฟ ในบทความจะต้องใส่หลังจากมีการกล่าวถึงแล้วในเนื้อหา โดยวางไว้กึ่งกลางหน้ากระดาษ

4.4.1 รูปภาพ

รูปภาพ (Pictures) ภาพถ่าย (Photographs) แผนภูมิ (Charts) แผนที่ (Maps) แผนภาพ (Diagrams) และกราฟ (Graphs) ที่เตรียมควรมีขนาดความกว้างไม่เกิน 5.7 นิ้ว และความละเอียดที่เหมาะสม โดยตัวอักษรที่ปรากฏในรูปภาพจะต้องมีขนาดใหญ่สามารถอ่านได้สะดวก และต้องไม่เล็กกว่าตัวอักษรในเนื้อเรื่อง และเมื่อย่อขนาดลงที่ความกว้าง 3.02 นิ้ว จะต้องยังสามารถเห็นรายละเอียดของภาพที่ชัดเจน รูปถ่ายของรูปภาพจะต้องเป็นเส้นสีดำ ส่วนรูปถ่ายควรจะเป็นรูปขาวดำที่มีความคมชัด รูปภาพควรมีรายละเอียดเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และเพื่อความสวยงามให้เว้นบรรทัดเหนือรูปภาพ 1 บรรทัด และเว้นใต้คำบรรยายรูปภาพ 1 บรรทัด ชื่อภาพให้จัดวางไว้ชิดริมซ้าย โดยวางไว้ใต้ภาพ ภาษาไทยใช้คำว่า **ภาพที่** ภาษาอังกฤษ ใช้คำว่า **Figure** ตามด้วยหมายเลขภาพ ห่างจากคำว่าภาพที่ 1 ตัวอักษร ใช้ลักษณะตัวเลขเป็นตัวหนา และเว้น 1 ตัวอักษรตามด้วยชื่อภาพ ควรระบุที่มาของภาพ (ถ้ามี) โดยระบุคำว่า ที่มา ให้ตรงกับคำว่าภาพที่ ด้วยรูปแบบอักษรปกติ ตามด้วยเครื่องหมายทวิภาค (:) แล้วเว้น 1 ตัวอักษรตามด้วยแหล่งอ้างอิง ตามหลักการอ้างอิงดังตัวอย่าง

ภาพที่ 1 ภาพตัวอย่างต้องเป็นภาพที่ชัดเจนเมื่อลงพิมพ์ขาว-ดำ
ที่มา: สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน (2557)

4.4.2 ตาราง

ตารางทุกตารางจะต้องมีหมายเลข และคำบรรยายกำกับเหนือตาราง เพื่อความสวยงามให้เว้นบรรทัดเหนือชื่อตาราง 1 บรรทัด และเว้นใต้ตาราง/หมายเหตุตาราง หรือ ที่มา 1 บรรทัด ชื่อตารางภาษาไทยใช้คำว่า **ตารางที่** ภาษาอังกฤษ ใช้คำว่า **Table** ตามด้วย หมายเลขภาพห่างจากคำว่าตารางที่ 1 ตัวอักษร ใช้ลักษณะตัวเลขเป็นตัวหนา และเว้น 1 ตัวอักษร ตามด้วยชื่อตาราง โดยจัดรูปแบบชิดริมซ้าย ดังตัวอย่างตามตารางที่ 1

การระบุหมายเหตุท้ายตาราง ให้ระบุคำว่า หมายเหตุ ด้วยรูปแบบอักษรปกติ ตามด้วย เครื่องหมายทวิภาค (:) และเว้น 1 ตัวอักษร จึงตามด้วยข้อความของหมายเหตุ ควรระบุที่มา ของตาราง (ถ้ามี) โดยระบุคำว่า ที่มา: แล้วเว้น 1 ตัวอักษรตามด้วยแหล่งอ้างอิง ตามหลักการอ้างอิง ดังตัวอย่าง

ตารางที่ 1 ตัวอย่างตารางที่แสดงในบทความต้องมีการกล่าวอ้างในเนื้อหาบ่อยครั้ง และไม่ควรมีเส้นแบ่งสดมภ์ (Column) ยกเว้นกรณีจำเป็น

หัวตารางนิยมใช้ตัวหนา	หัวตารางนิยมใช้ตัวหนา	
	หรือตามความเหมาะสม	ตามรูปแบบเนื้อหา
เนื้อหาตารางใช้ตัวปกติ	1,543.00	อักษร
เส้นแบ่งสดมภ์ไม่ควรปรากฏ	245.00	ตัวเลข
เนื้อหาตารางใช้ตัวปกติ	25,634.00	สัญลักษณ์

หมายเหตุ: ขนาดตัวอักษรในตารางอาจมีการปรับให้เหมาะสมแต่อย่างไรต้องคำนึงถึงความชัดเจนเป็นสำคัญ

ที่มา: สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน (2555)

4.4.3 สมการ

ต้องพิมพ์อยู่กึ่งกลางหน้า หรือในกรณีที่สมการมีความยาวมากอาจยอมให้มีความกว้างได้เต็มหน้ากระดาษ และจะต้องมีหมายเลขกำกับอยู่ภายในวงเล็บ ตำแหน่งของหมายเลขสมการจะต้องอยู่ชิดขอบด้านขวา ดังตัวอย่างนี้ และเพื่อความสวยงามให้เว้นบรรทัด เหนือสมการ 1 บรรทัด และเว้นใต้สมการ 1 บรรทัด เมื่อจะกล่าวอ้างอิงถึงสมการที่ (1) ให้ใส่วงเล็บด้วยเสมอ ดังตัวอย่าง

$$5a+b = 11c^2 \quad (1)$$

5. การอ้างอิงและเอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงในเนื้อหาความทุกการอ้างอิงที่ปรากฏในเนื้อหาจะต้องมีในส่วนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ และห้ามใส่เอกสารอ้างอิงโดยปราศจากการอ้างอิงในเนื้อหาบทความ และให้ใช้การอ้างอิงตามระบบอ้างอิงแบบนาม-ปี โดยมีรายละเอียดการอ้างอิงดังนี้ (สามารถดูเพิ่มเติมได้จากเว็บไซต์ <http://acad.vru.ac.th>)

5.1 การอ้างอิงในเนื้อหา

5.1.1 กรณีการอ้างอิงเอกสารภาษาต่างประเทศ ให้ใช้ชื่อสกุลตามด้วยปีที่ตีพิมพ์ในเอกสาร เช่น

Voss (1998) หรือ (Voss, 1998) แล้วแต่โครงสร้างประโยค และ (Hayes & Berkowitz, 2006) ในกรณีที่ผู้นิพนธ์มากกว่า 3 คนขึ้นไป (Paul et al., 1999) หรือ Paul et al. (1999)

5.1.2 กรณีการอ้างอิงเอกสารภาษาไทยให้ใส่ชื่อและนามสกุลของผู้นิพนธ์ ตามด้วยปี พ.ศ. เช่น

กริช สืบสนธิ์ (2545) หรือ (กริช สืบสนธิ์, 2545) และ ดำรง สืบสกุล และคณะ (2550) หรือ (ดำรง สืบสกุล และคณะ, 2550) ในกรณีที่ผู้นิพนธ์มากกว่า 3 คนขึ้นไป

5.1.3 การอ้างอิงเอกสารมากกว่าหนึ่งรายการในวงเล็บเดียวกัน ให้เรียงลำดับตามตัวอักษร โดยคั่นด้วยเครื่องหมายอัฒภาค “;” ไม่ต้องเว้นหน้าเครื่องหมายนี้ แต่ให้เว้น 1 ตัวอักษรหลังเครื่องหมาย เช่น

(เยาวนุช แสงยนต์, 2551; สุพาตา อินทรานุกูล, 2545) และ (Kartner, 1973; Kartner & Russel, 1975)

5.1.4 การอ้างอิงเอกสารที่ไม่ปรากฏนามผู้แต่งให้ใช้คำว่า นิรนาม สำหรับเอกสารภาษาไทย และคำว่า Anonymous สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศแทนชื่อผู้แต่ง เช่น

(นิรนาม, 2541) (Anonymous, 1999)

5.1.5 การอ้างอิงเอกสารที่ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ ในตำแหน่งที่ต้องระบุปีที่พิมพ์ ให้ระบุ ม.ป.ป. สำหรับเอกสารภาษาไทย เช่น

(สถาบันอินทรีจันทรสถิตย์เพื่อการค้นคว้าและพัฒนาด้านพืชศาสตร์, ม.ป.ป.) และ n.d. สำหรับ เอกสารภาษาต่างประเทศ เช่น (Miller, n.d.)

5.1.6 การอ้างอิงเอกสารสองทอด

ในกรณีที่ไม่สามารถสืบค้นจากเอกสารต้นฉบับ ต้องสืบค้นจากเอกสารที่ผู้อื่นได้อ้างอิงไว้ (Secondary Source) เขียนได้ 2 แบบ คือ

(1) การอ้างอิงผู้เขียนที่นำผลงานผู้อื่นมาอ้างอิง เช่น ธีรวุฒิ เอกะกุล เขียนตำราใน พ.ศ. 2543 ได้อ้างอิง Krejcie & Morgan (1970) ให้ระบุชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ของเอกสารอันดับรอง ตามด้วยคำว่า “อ้างถึง” สำหรับเอกสารภาษาไทย หรือคำว่า “Cited” สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ แล้วระบุชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ของเอกสารอันดับแรก ดังตัวอย่าง

“.....คำนวณจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (ธีรฤติ เอกะกุล, 2543 อ้างถึง Krejcie & Morgan, 1970)”

“.....โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของ Cronbach (ยุทธพงษ์ กัยวรรณ, 2543 อ้างถึง Cronbach, 1974) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่น.....”

“.....ตามแนวความคิดของ Best (ประคอง กรรณสูตร, 2538 อ้างถึง Best, 1978).....”

“.....ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (วรรณิ แกมเกตุ, 2551 อ้างถึง Yamane, 1973).....”

(2) การอ้างอิงโดยระบุชื่อผู้แต่งต้นฉบับ (Original) ที่ผู้อื่นนำมาอ้างอิง ต่อในกรณีหนังสือของ ธีรฤติ เอกะกุล (2543) ให้ระบุชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ ตามด้วย “อ้างอิง” สำหรับเอกสารภาษาไทย หรือคำว่า “Cited in” สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ แล้วระบุชื่อผู้ให้นำ ผลงานนั้นมาอ้างอิง ดังตัวอย่าง

“.....คำนวณจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างใน ธีรฤติ เอกะกุล, 2543)”

“.....โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของ Cronbach (Cronbach, 1974 อ้างใน ยุทธพงษ์ กัยวรรณ, 2543) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่น.....”

“.....ตามแนวความคิดของ Best (Best, 1978 อ้างใน ประคอง กรรณสูตร, 2538).....”

“.....ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (Yamane, 1973 อ้างใน วรรณิ แกมเกตุ, 2551).....”

5.2 การเขียนเอกสารอ้างอิง

การเขียนเอกสารอ้างอิง เรียงลำดับตามตัวอักษรภาษาไทยก่อน ตามด้วยอ้างอิงภาษาอังกฤษ กรณีที่ไม่มีชื่อผู้แต่งให้เรียงตามชื่อเรื่องแทน กรณีที่ผู้แต่งคนเดียวกันแต่มีเอกสารอ้างอิงหลายรายการ ให้เรียงตามปี พ.ศ. โดยให้กำหนดอักษร ก, ข, ค กำกับไว้ที่ ปี พ.ศ. ด้วย สำหรับเอกสารภาษาไทย และ อักษร a, b, c สำหรับภาษาต่างประเทศ และในรายการที่สองไม่ต้องพิมพ์ชื่อผู้พิมพ์ให้ขีดเส้นเข้าไปประมาณ 0.5 นิ้ว หรือประมาณ 7 เคาะ แล้วตามด้วยเครื่องหมายมหัพภาค (.) ดังตัวอย่าง

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2547ก). **ตำราชุดฝึกอบรมหลักสูตร “นักวิจัย”**.

(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).

_____. (2547ข). **นิยามเกี่ยวกับการวิจัย**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:

<http://www.nrct.go.th/mod/es.php?op=modload&name=Sections&file=index>. (2548, 14 เมษายน).

กรณีที่ผู้นิพนธ์คนเดียวกัน แต่มีเอกสารอ้างอิงหลายรายการ และเอกสารอ้างอิงแต่ละรายการพิมพ์ ปี พ.ศ. เดียวกัน ให้จัดเรียง ลำดับตัวอักษรของชื่อเรื่องหรือชื่อหนังสือ

บรรทัดแรกของเอกสารและสิ่งอ้างอิงแต่ละเรื่อง อักษรตัวแรกห่างจากริมกระดาษ ด้านซ้าย 1.5 นิ้ว บรรทัดที่สองและบรรทัดต่อ ๆ ไป ให้ย่อหน้าโดยเว้นอีก 1 tab (อัตโนมัติ) หรือ 0.5 นิ้ว โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.2.1 การพิมพ์ให้ถือหลักการเว้นระยะหลังเครื่องหมายวรรคตอน ดังนี้

หลังเครื่องหมายทวิภาค (:) เว้นวรรค 1 ตัวอักษร

หลังเครื่องหมายอัฒภาค (;) เว้นวรรค 1 ตัวอักษร

หลังเครื่องหมายจุลภาค (,) เว้นวรรค 1 ตัวอักษร

หลังเครื่องหมายมหัพภาค (.) เว้นวรรค 2 ตัวอักษร (ยกเว้นหลังอักษรย่อ เว้นวรรค 1 ตัวอักษร)

หน้าเครื่องหมายไม่ต้องเว้นวรรค ให้พิมพ์ติดกับตัวอักษรหรือสระตัวสุดท้ายของคำ

เครื่องหมายยัติภังค์ (-) ให้พิมพ์ติดกับตัวอักษรทั้งข้างหน้าและข้างหลังเครื่องหมาย

5.2.2 การลงรายการครั้งที่พิมพ์

รายการครั้งที่พิมพ์ ให้อยู่ในเครื่องหมายวงเล็บต่อจากชื่อเรื่อง และลงรายการตั้งแต่ พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป (พิมพ์ครั้งแรก หรือ พิมพ์ครั้งที่ 1 ไม่ต้องลงรายการ) โดยมีรายละเอียดดังนี้

พิมพ์ครั้งที่ 2 = 2nd ed.

พิมพ์ครั้งที่ 3 = 3rd ed.

พิมพ์ครั้งที่ 4 = 4th ed.

พิมพ์ครั้งที่ 5 = 5th ed.

พิมพ์ครั้งที่ 6 = 6th ed.

5.2.3 รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากหนังสือ

กรณีชื่อผู้นิพนธ์ คนไทยให้ลงชื่อ ตามด้วยนามสกุล และตัดคำนำหน้านามออก เช่น นาย นาง นางสาว Mr. Mrs. ตัดตำแหน่งทางวิชาการออก เช่น ผศ. รศ. ศ. และให้ตัดคำระบุดีออก เช่น เดียวกัน เช่น นายแพทย์ แพทย์หญิง พันตำรวจโท ร้อยตำรวจเอก เป็นต้น

กรณีที่ผู้นิพนธ์เป็นชาวต่างชาติให้นามสกุลขึ้นก่อนตามด้วยอักษรย่อทั้งชื่อต้น ชื่อกลาง (ถ้ามี) โดยใช้เครื่องหมายจุลภาคคั่น (.) แบ่งชื่อสกุล และชื่อต้น

ตัวอย่าง (ผู้พิมพ์คนเดียว)

ชื่อ✓สกุลผู้แต่ง.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓✓✓✓✓✓✓สำนักพิมพ์.

เกษมชาติ นเรศเสนีย์. (2555). การบริหารองค์การในภาวะวิกฤต. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: วิสคอมเซ็นเตอร์.

ยุทธ ไกยวรรณ. (2548). วิธีวิจัยทางธุรกิจ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

วรรณิ แกมเกตุ. (2551). วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Best, J. W. (1978). *Research in Education*. (3rd ed). New Jersey: Prentice Hall.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed). New York: Harper & Row.

- หมายเหตุ** 1. เครื่องหมาย✓แสดงว่าเว้นระยะ 1 ตัวอักษร หรือเคาะ 1 ครั้ง และในกรณีที่ขึ้นบรรทัดใหม่แต่ยังไม่สิ้นสุดการลงรายการ ให้เว้นระยะ 7 ตัวอักษร หรือใช้วิธีการตั้ง Tab ที่ 0.5 นิ้ว ก็ได้จะได้ไม่ต้องเสียเวลานับระยะ
2. เครื่องหมาย X ให้ใส่ครั้งที่พิมพ์ ตั้งแต่พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป

ตัวอย่าง (ผู้พิมพ์สองคน)

ชื่อ✓สกุลผู้พิมพ์คนที่ 1✓และชื่อ✓สกุลผู้แต่งคนที่ 2.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓✓✓✓✓✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.

ยุทธ ไกยวรรณ และกุสุมา ผลาพรหม. (2553). *พื้นฐานการวิจัย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2542). *การวัดด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

Best, J. W. & Kahn, J. V. (1986). *Research in Education*. (5th ed). New Jersey: Prentice-Hall.

หมายเหตุ ให้ใช้เครื่องหมาย & แทนคำว่า and ในกรณีที่เป็นการลงรายการภาษาอังกฤษ

ตัวอย่าง (ผู้แต่งสามคน)

ชื่อ✓สกุลผู้พิมพ์คนที่ 1,✓ชื่อ✓สกุลผู้พิมพ์คนที่ 2✓และชื่อ✓สกุลผู้พิมพ์คนที่ 3.✓✓✓✓✓✓✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.

ศิริชัย กาญจนวาสิ, ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ และดิเรก ศรีสุข. (2547). *การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: บุญศิริการพิมพ์.

Sadlack, R. G., Theodorson, G. A. & Stanley, J. (1992). *Social Research: Theory and Methods*. Chestnut: Hill Enterprises.

หมายเหตุ ในกรณีที่เมืองที่พิมพ์เป็นกรุงเทพมหานคร ให้ลงรายการเป็น กรุงเทพฯ

ตัวอย่าง (ผู้พิมพ์มากกว่าสามคน)

ชื่อ✓สกุล✓ผู้พิมพ์คนที่ 1✓และคณะ✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓
✓✓✓✓✓✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.

จิรภา แสนเกษม และคณะ. (2545). การวิจัยทางธุรกิจ. กรุงเทพฯ: พิกซ์อักษร.

ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และคณะ. (2545). ระเบียบวิธีการวิจัย. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

Guy, T. J. et al. (1992). *Social Research: Theory and Methods*. Chestnut:
Hill Enterprises.

ตัวอย่าง (ผู้พิมพ์ที่เป็นบรรณาธิการ)

ชื่อ✓สกุล.✓✓(บก.).✓✓(ปี.พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓
✓✓✓✓✓✓✓สำนักพิมพ์.

สุเทพ บุญซ้อน. (บก.). (2545). *วิธีวิทยาการวิจัยทางสังคมศาสตร์ในระดับบัณฑิตศึกษา
ของไทย*. กรุงเทพฯ: ที่แอนด์ดีการพิมพ์.

Gootnick, D. E. (Ed.). (1984). *The Standard Handbook of Business
Communication*. New York: The Free.

ตัวอย่าง (ผู้พิมพ์ที่ผู้รวบรวม)

ชื่อ✓สกุล.✓✓(ผู้รวบรวม).✓✓(ปี.พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓
✓✓✓✓✓✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.

ดำรงศักดิ์ ชัยสนธิ. (ผู้รวบรวม). (2547). *การวิจัยการตลาด*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.

ตัวอย่าง (ผู้พิมพ์ที่เป็นสถาบัน หน่วยงานราชการ)

ให้ลงชื่อเต็มของสถาบัน โดยเรียงลำดับหน่วยงานย่อยก่อนหน่วยงานใหญ่ ถ้าสถาบันนั้น
เป็นหน่วยงานของรัฐบาล การระบุชื่อควรเริ่มต้นตั้งแต่ระดับกรมเป็นอย่างต่ำ

ชื่อหน่วยงานราชการ.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X). ✓✓เมืองที่พิมพ์:✓
✓✓✓✓✓✓✓สำนักพิมพ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2538). *แนวทางการพัฒนาแรงงานในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ:
กระทรวงศึกษาธิการ.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2549). *การพัฒนาอุดมศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2546*. กรุงเทพฯ:
นานมีบุ๊คส์ พับลิเคชันส์.

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2555). *คู่มือการเขียนผลงานทางวิชาการ*. ปทุมธานี:
ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล.

5.2.4 รูปแบบการเขียนจากวิทยานิพนธ์ หรือปริญญานิพนธ์

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อวิทยานิพนธ์.✓✓ชื่อปริญญา.✓✓สาขาวิชา✓คณะ✓
✓✓✓✓✓✓มหาวิทยาลัย.

จิรพร สร้อยสุวรรณ. (2547). การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของ
นักศึกษาชายในสถาบันราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธิดา สุขใจ. (2549). แรงจูงใจในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ: ศึกษากรณี
ส่วนโรงงานฟอกย้อม 2 บริษัท ยูเนียนอุตสาหกรรมสิ่งทอ จำกัด (มหาชน).
ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการบริหารทั่วไป
คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

นคร สำเภาทิพย์. (2544). การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคง
พื้นที่อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นพพร ศุภพัฒน์. (2549). ความสัมพันธ์ของแรงจูงใจกับผลปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน
ในสังกัดส่วนกลางของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ. ภาคนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

นพวรรณ อีร์พันธ์เจริญ. (2546). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้านการอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อม ศิลปกรรมในสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

พวงเพชร พลทอง, นางลักษณ สมณะ และเผด็จ หงส์ทอง. (2553). การศึกษาพฤติกรรม
การเรียนรู้และการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏ
วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. การค้นคว้าอิสระ
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี.

Kasemsri, K. (2005). Participatory Communication in City Radio FM 96.0.
Master of Science Thesis in Development Communication, Graduate
Kasetsart University.

Pongsophon, P. (2006). Enhancing Thai Students' Scientific Understanding of
Evolution: A Social Constructivist Approach. Doctor of Philosophy
Thesis in Science Education, Graduate Kasetsart University.

5.2.5 รูปแบบการเขียนจากหนังสือที่มีลักษณะเป็นการรวบรวมบทความ หรือหนังสือที่มีผู้นิพนธ์ประจำบท

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุลผู้นิพนธ์ประจำบท หรือชื่อผู้นิพนธ์บทความ.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อบท หรือ
✓✓✓✓✓✓ชื่อบทความ.✓✓ใน✓ชื่อหนังสือ.✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓
✓✓✓✓✓✓(หน้าของบทความ).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.
แม่นมาส ขวลิศ, กริช สืบสนธิ์ และสมพิศ คูศรีพิทักษ์. (2539). หน่วยที่ 1 การสื่อสารกับ
งานสารนิเทศ. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการสื่อสาร = Communication 13202
หน่วยที่ 1-8 (พิมพ์ครั้งที่ 4). (หน้า 1-37). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

5.2.6 รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากรายงานการวิจัย

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อรายงานวิจัย.✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.
ดำรงค์ วัฒนา. (2540). รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ. กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการการพลเรือน.

5.2.7 รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากวารสาร และนิตยสาร

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุลผู้นิพนธ์บทความ.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อบทความ.✓✓ชื่อเต็มของวารสาร.✓✓
✓✓✓✓✓✓ปีที่(ฉบับที่): หน้าของบทความ.
ศิริวรรณ มนอัคระผดุง. (2555). สถานการณ์การคอร์รัปชันของประเทศไทย.
วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์. 2(1): 1-10.
Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research
activities. *Education and Psychological Measurement*. 30(3): 607-610.
McCarthy, B. & Hagan, J. (1992). Mean streets: The theoretical significance of
situational delinquency among homeless youths. *American Journal of
Sociology*. 98(3): 597-627.

5.2.8 รูปแบบการเขียนบรรณานุกรมจากหนังสือพิมพ์

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปี พ.ศ., ✓วัน✓เดือน).✓✓ชื่อบทความหรือชื่อคอลัมน์.✓✓ชื่อหนังสือพิมพ์.✓✓
✓✓✓✓✓✓หน้าที่ตีพิมพ์.
นวลจันทร์ จินตนาพันธ์. (2546, 14 กุมภาพันธ์). ปรับหนี้เพิ่มแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจยั่งยืน.
คมชัดลึก. หน้า 15.
สัมพันธ์ พันธุ์พพักษ์. (2555, 8 ธันวาคม). สทศ. เดือนรับสมัครสอบก่อนระบบปิด. *ไทยรัฐ*.
หน้า 12.

5.2.9 รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากรายงานการประชุม

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุลของวิทยากร หรือผู้บรรยาย.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อเรื่อง หรือชื่อหัวข้อที่บรรยาย.✓✓
✓✓✓✓✓✓✓ใน✓ชื่อรายงานการประชุม.✓✓ครั้งที่ประชุม.✓✓วัน✓เดือน✓ปี ที่ประชุม.✓✓
✓✓✓✓✓✓✓(หน้าของเอกสารการประชุม).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.

จิราพรรณ สำเภาทอง. (2552). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาล
ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ใน การประชุมทางวิชาการ
เสนอผลงานวิจัยและนิทรรศการ การวิจัยบัณฑิตศึกษาสู่การพัฒนาประเทศ. ครั้งที่ 2.
29 สิงหาคม 2552. (183-188). สุราษฎร์ธานี: เครือข่ายอุดมศึกษาภาคใต้ตอนบน
และมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

วรกร คำสิงห์นอก. (2550). ยุทธศาสตร์การพัฒนาร่วมกันของประชาชนเพื่อสร้าง
พรรคการเมืองอย่างยั่งยืน. ใน การประชุมทางวิชาการเพื่อเสนอผลงานวิจัยเรียนรู้
งานวิจัยขยายผลสู่ชุมชน. ครั้งที่ 3. 28 สิงหาคม 2550. (54-61). นครราชสีมา:
สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

5.2.10 รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากสื่อทัศนวัสดุต่าง ๆ เช่น ภาพยนตร์

ภาพเคลื่อนไหว ภาพนิ่ง แผนที่ แผนภูมิ ฯลฯ ให้ระบุลักษณะของสื่อทัศนวัสดุเอาไว้ด้วย

ประเภทของสื่อทัศนวัสดุ

ภาษาไทย

ภาษาอังกฤษ

[สไลด์]

[Slides]

[ซีดี]

[Compact Discs]

[ฟิล์ม]

[Film]

[ฟิล์มสตริป]

[Filmstrip]

[แผนที่]

[Map]

[แผนภูมิ]

[Chart]

[แผ่นใส]

[Transparencies]

[ภาพยนตร์]

[Motion Picture]

[รายการวิทยุ]

[Radio Program]

[รายการโทรทัศน์]

[Television Program]

[รูปภาพ]

[Picture]

[วีดิทัศน์]

[Videotape]

ฯลฯ

ตัวอย่าง กรณีที่มีชื่อผู้พิมพ์ หรือผู้รับผิดชอบ

ชื่อ✓สกุลผู้พิมพ์.✓✓(ปีที่ผลิต).✓✓ชื่อเรื่อง.✓✓[ชนิดของวัสดุ].✓✓สถานที่ผลิต:✓✓
✓✓✓✓✓✓✓✓หน่วยงานที่เผยแพร่/ผู้ผลิต.
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). แผนที่จังหวัดปทุมธานี. [แผนที่]. กรุงเทพฯ:
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
สมศิริ อรุณทัย. (2540). ลายเส้น. [รูปภาพ]. ม.ป.ท.
สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. (2527). เทคโนโลยีการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต.
[วีดิทัศน์]. กรุงเทพฯ: สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย.
อรวี สัจจานนท์. (2539). เพชรน้ำหนึ่ง ชุดที่ 3 รักต้องห้าม. [ซีดี]. กรุงเทพฯ: เอ็มจีอี.
เจมส์ คาร์ล ปิ่นทอง. (2543, 20 กุมภาพันธ์). ตามหาแก่นธรรม. [รายการโทรทัศน์]. กรุงเทพฯ:
สถานีโทรทัศน์สีกอง 9.

ก. รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากต้นฉบับตัวเขียน

ตัวอย่าง

ชื่อผู้พิมพ์หรือผู้รับผิดชอบ.✓✓(ปี,✓วัน✓เดือน).✓✓ชื่อเรื่อง.✓✓[ลักษณะเอกสาร].✓✓
✓✓✓✓✓✓✓✓เลขทะเบียน. (ถ้ามี)
หอสมุดแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). บาลีพระขุททกติกขา. [หนังสือโบราณ]. เลขที่ 3980/ก/1.

ข. รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์

1) รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากฐานข้อมูลออนไลน์

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปีที่พิมพ์).✓✓ชื่อเรื่อง.✓✓[ออนไลน์],✓เข้าถึงได้จาก:✓หรือ[Online],✓
✓✓✓✓✓✓✓✓Available:✓ชื่อฐานข้อมูล หรือแหล่งสารสนเทศ.✓✓(ปี พ.ศ.,✓วันที่✓เดือนที่ทำการสืบค้นข้อมูล).
Gsrcia, G. E. (1991). Factors Influencing the English Reading Test Performance of Speaking. [Online], Available: DIALOG(R) Item: EJ435642. (2005, 12 January).

2) รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากฐานข้อมูลซีดี-รอม

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปีที่พิมพ์ หรือปีที่ทำการสืบค้น).✓✓ชื่อเรื่อง.✓✓[ซีดี-รอม],✓
✓✓✓✓✓✓✓✓เข้าถึงได้จาก:✓หรือ[CD-ROM],✓Available:✓ชื่อฐานข้อมูลซีดี-รอม.✓✓
✓✓✓✓✓✓✓✓(ปี พ.ศ.,✓วันที่✓เดือนที่ทำการสืบค้น).
Arms, W. Y. (2000). Small Business. [CD-ROM], Available: ABI/INFROM, (2003, 12 May).

3) รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากบริการสารสนเทศอื่น ๆ บนอินเทอร์เน็ต

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปีที่พิมพ์ หรือปีที่ทำการสืบค้น).✓✓ชื่อเรื่อง.✓✓[ออนไลน์],✓
✓✓✓✓✓✓✓✓เข้าถึงได้จาก:✓หรือ [Online],✓Available:✓ชื่อเว็บไซต์ หรือ
✓✓✓✓✓✓✓✓แหล่งสารสนเทศ.✓✓(ปีพ.ศ.,✓วันที่✓เดือนที่ทำการสืบค้นข้อมูล).
แผนกบริการค้นคว้าและวิจัย สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยกรุงเทพ. (2554). รูปแบบการเขียน
บรรณานุกรม. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
http://library.bu.ac.th/help/libmanuals/other/Write_APA_Thai.pdf.
(2555, 19 ธันวาคม).
Computer Crime and Intellectual Property Section (CCIPS). (2003). **How to
Report Internet-related Crime**. [Online], Available:
<http://www.cybercrime.gov/reporting.htm>. (2004, 17 January).

4) หนังสือออนไลน์ กรณีที่มีทั้งฉบับตีพิมพ์ และฉบับออนไลน์ให้เขียนเหมือน
เอกสารอ้างอิงหนังสือที่ตีพิมพ์ตามด้วย วันที่สืบค้น ชื่อแหล่งสารสนเทศ และที่อยู่บนอินเทอร์เน็ต
ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.✓
✓✓✓✓✓✓✓✓[ออนไลน์],✓เข้าถึงได้จาก:✓หรือ [Online],✓Available:✓ชื่อฐานข้อมูล
✓✓✓✓✓✓✓✓หรือแหล่งสารสนเทศ.✓✓(ปี พ.ศ.,✓วันที่✓เดือนที่ทำการสืบค้นข้อมูล).
สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
(2555). **คู่มือการเขียนผลงานทางวิชาการ**. ปทุมธานี:
ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
http://acad.vru.ac.th/acad_guide_2555/acad_guide_2555_01.php.
(2555, 10 ธันวาคม).
Kizza, J. M. (2004). **Ethical and Social Issues in the Information Age**. (2nd ed.)
New York: Springer-Verlag. [Online], Available:
<http://www.netlibrary.com/reader>. (2008, 4 February).

5) รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงสองทอด

ในกรณีที่ไม่สามารถสืบค้นจากเอกสารต้นฉบับ ต้องสืบค้นจากเอกสารที่ผู้อื่นได้
อ้างอิงไว้ (Secondary Source) เขียนได้ 2 แบบ คือ

(1) การอ้างอิงผู้เขียนที่นำผลงานผู้อื่นมาอ้างอิง เช่น อีรวุฒิ เอกะกุล เขียน
ตำราใน พ.ศ. 2543 ได้อ้างอิง Krejcie & Morgan (1970) ให้ระบุชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ของเอกสาร
อันดับรอง ตามด้วยคำว่า “อ้างถึง” สำหรับเอกสารภาษาไทย หรือคำว่า “Cited” สำหรับเอกสาร
ภาษาต่างประเทศ แล้วระบุชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ของเอกสารอันดับแรก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓
✓✓✓✓✓✓✓สำนักพิมพ์. อ้างถึง ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓
✓✓✓✓✓✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓ ✓✓✓✓✓✓✓สำนักพิมพ์.

ธีรภูมิ เอกะกุล. (2543). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. อุบลราชธานี:

สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี. อ้างถึง Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970).

Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3): 607-610.

ประคอง กรรณสูต. (2538). **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. กรุงเทพฯ:

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อ้างถึง Best, J. W. (1978). **Research in Education**. (3rd ed). New Jersey: Prentice Hall.

ยุทพงษ์ กัยวรรณ. (2543). **พื้นฐานการวิจัย**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น. อ้างถึง

Cronbach, L. J. (1974). **Essentials of Psychological Testing**. (3rd ed). New York: McGraw-Hill.

วรรณิ์ แกมเกตุ. (2551). **วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อ้างถึง Yamane, T. (1973). **Statistics: An introductory analysis**. (3rd ed). New York: Harper & Row.

(2) การอ้างอิงโดยระบุชื่อผู้แต่งต้นฉบับ (Original) ที่ผู้อ่านนำมาอ้างอิงต่อในกรณีหนังสือของ ธีรภูมิ เอกะกุล (2543) ให้ระบุชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ ตามด้วย “อ้างอิง” สำหรับเอกสารภาษาไทย หรือคำว่า “Cited in” สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ แล้วระบุชื่อผู้ทำผลงานนั้นมาอ้างอิง ดังตัวอย่าง

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities.

Educational and Psychological Measurement. 30(3): 607-610. อ้างใน

ธีรภูมิ เอกะกุล. (2543). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**.

อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.

Best, J. W. (1978). **Research in Education**. (3rd ed). New Jersey: Prentice Hall.

อ้างอิง ประคอง กรรณสูต. (2538). **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**.

กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Cronbach, L. J. (1974). **Essentials of Psychological Testing**. (3rd ed). New York:

McGraw-Hill. อ้างใน ยุทพงษ์ กัยวรรณ. (2543). **พื้นฐานการวิจัย**. กรุงเทพฯ:

สุวีริยาสาส์น.

Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. (3rd ed). New York:

Harper & Row. อ้างใน วรรณิ์ แกมเกตุ. (2551). **วิธีวิทยาการวิจัยทาง**

พฤติกรรมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

5.2.11 รูปแบบการเขียนบรรณานุกรมจากจดหมายเหตุ คำสั่ง ประกาศ ระเบียบ

ตัวอย่าง

ชื่อหน่วยงาน.✓✓(ปี, วัน เดือน).✓✓ชื่อของเอกสาร.✓✓เลขที่✓ประกาศ/ คำสั่ง/จดหมายเหตุ/
ระเบียบ. (ถ้ามี)
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2549, 18 มีนาคม). ระเบียบมหาวิทยาลัยราชภัฏ
วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ว่าด้วยการออกหลักฐาน
แสดงผลการศึกษา พ.ศ. 2549.
มหาวิทยาลัยบูรพา. (2548, 13 กุมภาพันธ์). ประกาศมหาวิทยาลัยบูรพา เรื่องกำหนดการ
เกี่ยวกับการเรียนการสอนประจำปีการศึกษา 2548.
หอสมุดแห่งชาติ. (จ.ศ. 1206). จดหมายเหตุรัชกาลที่ 3. เลขที่ 12.

5.2.12 รูปแบบการเขียนบรรณานุกรมจากราชกิจจานุเบกษา

ตัวอย่าง

ชื่อกฎหมาย.✓✓(ปี,วัน เดือน).✓✓ราชกิจจานุเบกษา.✓✓เล่ม✓ตอนที่✓หน้า✓เลขหน้า.
พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547. (2547, 1 มิถุนายน). ราชกิจจานุเบกษา.
เล่ม 121 ตอนพิเศษ 23 ก. หน้า 1-24.
ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องหลักเกณฑ์การกำหนดชื่อปริญญา พ.ศ. 2549.
(2549, 1 มิถุนายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 123 ตอนที่ 54 ง. หน้า 89-109.

6. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การเขียนหน่วยต่าง ๆ ควรใช้ระบบ SI และเป็นสากล ถ้าหากต้องการย่อหน่วย ควรใช้
ตัวย่อเป็นภาษาอังกฤษที่ถูกต้องและเป็นสากล การใช้ศัพท์วิทยาศาสตร์ให้ยึดคำบัญญัติของ
ราชบัณฑิตยสถาน ชื่อสถานที่ต่าง ๆ ให้ใช้ตามประกาศของสำนักนายกรัฐมนตรี

การเขียนคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ หากต้องการทับศัพท์เป็นภาษาไทย หรือต้องการ
แปลเป็นภาษาไทย การแปลหรือเขียนทับศัพท์ครั้งแรกควรใส่คำศัพท์เดิมไว้ในวงเล็บต่อท้ายคำแปล
ด้วย ซึ่งถ้าคำศัพท์ใดที่ไม่ใช่คำศัพท์เฉพาะ ก็ไม่จำเป็นต้องขึ้นต้นด้วยตัวใหญ่เช่น “การเหนี่ยวนำ
(Induction)” “เวเบอร์ (Weber)” และเมื่อต้องการใช้คำแปลเดิมซ้ำอีก ให้ใช้ภาษาไทยโดยไม่ต้องใส่
ภาษาอังกฤษกำกับ

กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการตรวจแก้ไขเรื่องที่ส่งมาพิมพ์ทุกเรื่องตามแต่จะเห็นสมควร
ในกรณีที่จำเป็นจะส่งต้นฉบับที่แก้ไขแล้วกลับคืนผู้เขียน เพื่อความเห็นชอบอีกครั้งหนึ่ง

[ชื่อเรื่องบทความวิจัย ภาษาไทย]

[ชื่อเรื่องบทความวิจัย ภาษาอังกฤษ]

[ชื่อ-สกุล ผู้นิพนธ์ และผู้ร่วมนิพนธ์ ภาษาไทย]* (ใส่เครื่องหมาย * หลังชื่อผู้นิพนธ์ประธานงาน)
[ชื่อ-สกุล ผู้นิพนธ์ และผู้ร่วมนิพนธ์ ภาษาอังกฤษ]

ชื่อผู้นิพนธ์ และผู้ร่วมนิพนธ์ ภาษาไทย
ชื่อผู้นิพนธ์ และผู้ร่วมนิพนธ์ ภาษาอังกฤษ
*ผู้นิพนธ์ประธานงาน E-mail: [E-mail ผู้นิพนธ์ประธานงาน]

บทคัดย่อ

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

คำสำคัญ: [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้], [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้], [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

ABSTRACT

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

Keywords: [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้], [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้], [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

บทนำ

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

วัตถุประสงค์การวิจัย

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

การเก็บรวบรวมข้อมูล

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

การวิเคราะห์ข้อมูล

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

ผลการวิจัย (หรือ ผลการวิจัยและอภิปรายผล)

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

อภิปรายผลการวิจัย

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

สรุปผลการวิจัย

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

เอกสารอ้างอิง

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

[ชื่อเรื่องบทความวิชาการ ภาษาไทย]

[ชื่อเรื่องบทความวิชาการ ภาษาอังกฤษ]

[ชื่อ-สกุล ผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ร่วม ภาษาไทย]* (ใส่เครื่องหมาย * หลังชื่อผู้นิพนธ์ประธานงาน)
[ชื่อ-สกุล ผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ร่วม ภาษาอังกฤษ]

ชื่อผู้นิพนธ์ และผู้ร่วมนิพนธ์ ภาษาไทย
ชื่อผู้นิพนธ์ และผู้ร่วมนิพนธ์ ภาษาอังกฤษ
*ผู้นิพนธ์ประธานงาน E-mail: [E-mail ผู้นิพนธ์ประธานงาน]

บทคัดย่อ

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

คำสำคัญ: [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้], [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้], [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

ABSTRACT

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

Keywords: [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้], [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้], [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

บทนำ

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

[หัวข้อหลัก]

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

[หัวข้อย่อย]

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

บทสรุป (ถ้ามี)

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

เอกสารอ้างอิง

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

แบบฟอร์มส่งบทความเพื่อพิจารณานำลงวารสารวิชาการวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรียน ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....

ชื่อภาษาอังกฤษ (Mr./Mrs./Ms.).....

ตำแหน่ง.....สังกัดสาขาวิชา/ภาควิชา.....

คณะ.....มหาวิทยาลัย.....

ขอส่ง ☐ บทความวิจัย

☐ บทความวิชาการ

ชื่อเรื่อง(ภาษาไทย).....

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ).....

ชื่อผู้นิพนธ์ร่วม(ภาษาไทย).....

ชื่อผู้นิพนธ์ร่วม (ภาษาอังกฤษ).....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก.....หมู่ที่.....ซอย.....

ถนน.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....

โทรศัพท์มือถือ.....E-mail.....

สิ่งที่ส่งมาด้วย ☐ เอกสารต้นฉบับจำนวน 1 ฉบับ ☐ หน้าบทคัดย่อ และ Abstract 1 ชุด

☐ แผ่นบันทึกข้อมูล (CD) ต้นฉบับ 1 แผ่น ☐ อื่น ๆ (ระบุ).....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าแต่เพียงผู้เดียว

☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ร่วมงานตามชื่อที่ระบุในบทความจริง

ซึ่งบทความดังกล่าวนี้ ข้าพเจ้าขอรับรองว่ายังไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใดมาก่อน และไม่ได้
อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น ๆ นับจากวันที่ข้าพเจ้าได้ส่งบทความฉบับนี้มายังกองบรรณาธิการวารสาร
วไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ ในระหว่างการรอตีพิมพ์ หากตรวจสอบพบความซ้ำซ้อนหรือความผิดพลาด ไม่ว่ากรณีใด ๆ
ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์ประสานงานและผู้นิพนธ์ร่วม และหากข้าพเจ้าขอเพิกถอนบทความข้าพเจ้า
ยินยอมรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายใด ๆ อันอาจเกิดขึ้น

ลงนามผู้นิพนธ์ประสานงาน..... ลงนามผู้นิพนธ์ร่วม.....
(.....) (.....)

ลงนามผู้นิพนธ์ร่วม..... ลงนามผู้นิพนธ์ร่วม.....
(.....) (.....)

เจ้าหน้าที่ผู้รับบทความ..... วันที่/...../.....

E-mail: tabianvru@hotmail.com โทร. 0836074907 , 02-5293598 ต่อ 15 หรือ 02-9091432 ต่อ 1

ข้อความที่ปรากฏในบทความแต่ละเรื่องในวารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ เป็นความคิดเห็นของ
ผู้เขียนแต่ละท่าน มิใช่ทัศนะและมิใช่ความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการจัดทำวารสาร
และมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ถนนพหลโยธิน กม.48 ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 13180

<http://acad.vru.ac.th>

ศูนย์เรียนรู้ การผลิตและจัดการ ธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
เลขที่ 1 หมู่ 20 ต.พหลโยธิน อ.คลองหลวง
จ.ปทุมธานี 13180 โทรศัพท์ 0 2529 0674 7, 0 2909 1633
www.vru.ac.th